



PONURÝ DŮM I

Charles Dickens



Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Ponurý dům I

Charles Dickens

Přeložil František Vrba

Znění tohoto textu vychází z díla [Ponurý dům](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Odeon v Praze v roce 1980. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Charles Dickens: Ponurý dům), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.



Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 15. 4. 2019.



OBSAH

Slovo úvodem.....	6
KAPITOLA PRVNÍ Kancléřský soud.....	9
KAPITOLA DRUHÁ Nóbl svět.....	17
KAPITOLA TŘETÍ Příběh se rozvíjí.....	26
KAPITOLA ČTVRTÁ Lidumilnost viditelná jen dalekohledem...	49
KAPITOLA PÁTÁ Ranní dobrodružství.....	63
KAPITOLA ŠESTÁ Docela jako doma.....	79
KAPITOLA SEDMÁ Promenáda duchů.....	104
KAPITOLA OSMÁ, která tají spoustu hříchů.....	116
KAPITOLA DEVÁTÁ Znamení a náznaky.....	139
KAPITOLA DESÁTÁ Právnický písař.....	157
KAPITOLA JEDENÁCTÁ Náš drahý bratr.....	170
KAPITOLA DVANÁCTÁ Na stráži.....	187
KAPITOLA TŘINÁCTÁ Vyprávění Ester.....	204
KAPITOLA ČTRNÁCTÁ Bontón.....	222
KAPITOLA PATNÁCTÁ Zvonařka.....	247
KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ Tomova samota.....	265
KAPITOLA SEDMNÁCTÁ Vyprávění Ester.....	275
KAPITOLA OSMNÁCTÁ Lady Dedlocková.....	292
KAPITOLA DEVATENÁCTÁ Hni se dál!.....	312
KAPITOLA DVACÁTÁ Nový nájemník.....	328
KAPITOLA DVACÁTÁ PRVNÍ Smallweedovic rodina.....	345
KAPITOLA DVACÁTÁ DRUHÁ Pan Bucket.....	365
KAPITOLA DVACÁTÁ TŘETÍ Vyprávění Ester.....	380
KAPITOLA DVACÁTÁ ČTVRTÁ Poslední odvolání.....	402
KAPITOLA DVACÁTÁ PÁTÁ Paní Snagsbyová vidí do všeho....	423
KAPITOLA DVACÁTÁ ŠESTÁ Ostrostřelci.....	433
KAPITOLA DVACÁTÁ SEDMÁ Další staří vojáci.....	449
KAPITOLA DVACÁTÁ OSMÁ Majitel hutí.....	464
KAPITOLA DVACÁTÁ DEVÁTÁ Mladý muž.....	478

Slovo úvodem

Jistý soudce kancléřského soudu byl kdysi tak laskav, že mě informoval, jako jednoho ze společnosti nějakých sto padesáti mužů a žen ne zrovna podezřelých ze šílenství, že kancléřský soud, ačkoli je významným předmětem mnoha prostonárodních předsudků (přičemž se mi zdálo, že soudce vrhl pohled mým směrem), je vlastně téměř bez poskvrnky. Nějaká ta bezvýznamná chybička, připustil, se sice vyskytla na jeho cestě pokroku, ale ta byla zveličována a došlo k ní výhradní vinou „skrblivosti veřejnosti“, kterážto veřejnost, jak se ukázalo, měla až donedávna naprosto rozhodný sklon nijak nerozmnožovat počet soudců kancléřského soudu, ustanovený, jak myslím, Richardem Druhým, ale každý jiný král se hodí právě tak dobře.

Tenhle žert se mi zdál až příliš hlubokomyslný na to, abych jej vložil do příběhu své knihy, nebo bych jej byl musel připsat hovorkovi Kengeovi či panu Vholesovi, z nichž jeden nebo druhý byl podle mého názoru určitě jeho původcem. V jejich ústech bych jej mohl spojit s příhodným citátem z jednoho Shakespeara sonetu:

... a má tvář ztrácí se v nánosu cizí špíny
jak ruka barvíře barvami potřísněná.
Ó, mějte útrpnost, dovolte mi být jiný!

Protože je však zdravé, aby skrblická veřejnost věděla, co se v této souvislosti dalo a dosud se děje, poznamenávám tedy, že všechno, co je o kancléřském soudu řečeno na těchto stránkách, je v podstatě pravda a v mezích pravdy. Případ Gridleye není v hlavních rysech nijak pozměněná skutečná událost, zveřejněná jistou nezaujatou osobou, která byla ve své profesi seznámena s celou tou monstrózní

křivdou od začátku až do konce. V přítomné chvíli¹ je před soudem proces, který započal před téměř dvaceti roky; kterým se, jak je známo, zabývalo v jedné době třicet až čtyřicet právních poradců; ve kterém výlohy dosáhly obnosu sedmdesáti tisíc liber; který je přitom takzvaný přátelský proces; a který dnes (jak jsem ujišťován) není o nic blíž k svému zakončení, než když započal. Jiný dobře známý proces před kancléřským soudem, dosud nerozhodnutý, začal před koncem minulého století, a útraty v něm pohltily víc než dvojnásobek sumy sedmdesáti tisíc liber. Kdybych potřeboval další doklady pro případ Jarndyce a Jarndyce, mohly by přímo pršet na tyhle stránky, k hanbě naší – naší skrblické veřejnosti.

Pouze o jediné další věci bych rád něco poznamenal. Od smrti pana Krooka byla popírána možnost zjevu nazvaného samovolné vznícení; a můj dobrý přítel pan Lewes (který se naprosto mýlil, jak brzy zjistil, když předpokládal, že tu věc opominuly všechny věrohodné authority) mi v době, kdy ta událost byla zaznamenána, napsal několik důvtipných dopisů, v nichž dokazoval, že k žádnému samovolnému vznícení nemohlo dojít. Nemusím říkat, že své čtenáře nijak ze svévole či z nedbalosti neklamal a že jsem si před napsáním svého líčení dal práci, abych tu záležitost vyšetřil. Existují záznamy asi o třiceti případech, z nichž nejproslulejší, případ hraběnky Kornélie de Bauidiové Cesenateové, podrobně zkoumal a popsal Giuseppe Bianchini, prebendář ve Veroně, jinak význačný autor, jenž o tom roku 1731 ve Veroně uveřejnil zprávu, která později byla znovu publikována v Římě. Příznaky, pozorované nad veškerou rozumnou pochybnost v tomhle případě, jsou tytéž jako příznaky pozorované v případě pana Krooka. K jinému proslulému případu došlo v Remeši o šest let dříve; a jeho historikem je Le Cat, jeden z nejslavnějších chirurgů, jaké zrodila Francie. Šlo v něm o jistou ženu, jejíž manžel byl z nevědomosti odsouzen jako její vrah; ale po vážném odvolání k vyššímu soudu byl

1 V srpnu 1853.

osvobozen, neboť se na základě důkazů ukázalo, že ta žena zemřela smrtí, která dostala pojmenování samovolné vznícení. Myslím, že není nutné přidávat něco k těmto pozoruhodným faktům, k celkovému odkazu na autority změněné v kapitole 33² a k názorům a zkušenostem významných profesorů medicíny, Francouzů, Angličanů i Skotů, zaznamenaným v novější době. Spokojím se s poznámkou, že nebudu fakta opomíjet, dokud nedojde k nějakému velkému samovolnému vznícení svědeckých výpovědí, na jejichž základě jsou lidské události obvykle přijímány.

V Ponurém domě jsem se záměrně držel romantické stránky známých věcí.

² K jinému případu, velice jasně popsanému jistým dentistou, došlo ve městě Columbus ve Spojených státech amerických docela nedávno. Šlo v něm o nějakého Němce, majitele obchodu s lihovinami a notorického opilce. Kapitola 33, viz Ponurý dům II. *Pozn. red.*

KAPITOLA PRVNÍ

Kancléřský soud

Londýn. Na svatého Michala začalo nedávno podzimní soudní období a lord kancléř zasedá ve dvoraně Lincolnovy právnické koleje. Nemilosrdný listopadový nečas. Na ulicích tolik bláta, jako by vody právě opadly z tváře země. Nikdo by se nedivil, kdyby potkal dvacet kroků dlouhého megalosaura, kolébajícího se jako gigantická ještěrka do Holbornského vršku. Kouř klesá z komínů v hebkém černém mrholení, s vločkami sazí velkými jako pořádné vločky sněhové. Vločky převlečené do smutku, dalo by se říci, aby truchlily pro smrt slunce. Psi se nedají rozeznat v bahně. Koně na tom nejsou o nic líp, jsou zacákaní až po klapky na očích. Chodci do sebe vrážejí deštníky, nakaženi všeobecnou špatnou náladou, a ztrácejí pevnou půdu pod nohama na nárožích, kde už od rozednění (jestli se ten den vůbec rozednilo) uklouzly a upadly desetitisíce jiných chodců, a přidávají nové vrstvy k nánosům bláta, které na těch místech houževnatě lne k dlažbě a narůstá jako úroky z úroků.

Všude mlha. Mlha proti proudu řeky, která se tam vleče mezi zelenými ostrůvky a lukami; mlha dolů po řece, jež se tam kalně valí mezi řadami plavidel a pobřežní nečistotou velikého (a špinavého) města. Mlha na essexských bažinách, mlha na kentských návrších. Mlha plížící se do kuchyní uhelných plachetnic; mlha ležící v loděnicích a vznášející se mezi lanovím velkých korábů; mlha padající na brlení bárek a malých člunů. Mlha v očích v hrdlech starých greenwichských vysloužilců, lapajících po dechu ve svých ubikacích. Mlha v troubeli i v hlavičce odpolední dýmky navztekaného kapitána dole v těsné kajutě; mlha krutě štípající do nohou i do rukou malého plavčíka, který se klepetá nahoře na palubě. Náhodní chodci na mostech mžourají přes zábradlí na nízkou oblohu mlhy

pod sebou a kolem sebe, jako by byli v balónu a viseli v mlžnatých mracích.

Tu a tam v ulicích matně prosvítají plynové lampy, asi jako slunce, které by hospodář se svým čeledínem pozorovali po dešti z pařících se polí. Ve většině krámů rozsvítili o dvě hodiny dříve než obvykle – zdá se, že to ví i ten plyn, protože bliká vyčerpaně a neochotně.

Sychravé odpoledne je nejsychravější, hustá mlha nejhustší a blátivé ulice nejblátivější u staré Templářské brány s olověným hřebenem, která je přiměřenou ozdobou vchodu do starobyklých kolejí s olověnými střechami. A hned vedle Templářské brány, ve dvoraně Lincolnovy právnické koleje, v samém srdci mlhy, zasedá lord kancléř na svém kancléřském soudu.

Nikdy nemůže padnout mlha dost neprůhledná, bláto se nikdy nemůže dost rozbahnit, aby odpovídaly tomu tápání a bezmocnému třepetání, které dnes kancléřský soud, ten nejprožluklejší ze všech stářím zplesnivělých hřištníků, předvádí zrakům země i nebe.

Odpoledne jako stvořené k tomu, jestliže se k tomu hodí vůbec nějaký čas, aby tu lord kancléř seděl – jakože tu opravdu sedí – s mlžnou gloriolou kolem hlavy, měkce obrněný šarlatovým sukem a závěsy. Poslouchá rozložitého advokáta s velkými licousy, se slabým hláskem a s nekonečným soudním spisem, a upírá zamyšlený pohled na lampu pod střechou, kde nemůže vidět nic než mlhu. Odpoledne jako stvořené k tomu, aby tu bylo i několik tuctů členů advokátního sboru při kancléřském soudu – jakože tady také jsou – a prodíralo se mlhou jedné z deseti tisíc fází nějakého nekonečného sporu. Podrážejí si navzájem nohy na kluzkých precedentech, brodí se po kolena ve formalitách, vrážejí hlavami v parukách z kozích chlupů i z koňských žíní do zdí slov, a s vážnými tvářemi předstírají spravedlivou nestrannost jako herci na jevišti. Odpoledne jako stvořené k tomu, aby všelijací právní poradci, z nichž dva či tři zdědili projednávaný proces po otcích (kteří si

na něm nasekali jmění), seděli jeden vedle druhého – a nesedí tu snad? – ve dlouhé studňovité prohlubni, vystlané rohožemi (jenomže na dně téhle studny byste marně pátrali po pravdě), mezi rudě prostřeným stolem zapisovatele a hedvábnými taláry, před nimiž se kupí žaloby, protižaloby, repliky, dupliky, soudní příkazy, přísedné výpovědi, sporné body, odvolání k vyšším instancím, výroky vyšších instancí, prostě hory nákladných nesmyslů. Soudní síň se svíčkami tu a tam dohořívajícími může být právem šerá; právem v ní může těžce viset mlha, jako by se už nikdy nechtěla rozptýlit; barevně zasklená okna mohou právem ztrácet barvy a nepouštět dovnitř žádné denní světlo; nezasvěcence z ulice, kteří sem nakukují skleněnými tabulkami dveří, může právem odstranit před vstupem jejich pompézně tupý výraz i ty jednotvárné řeči, jež ospale bzučí ke stropu z čalouněného pódia, odkud lord kancléř zírá na lampu beze světla a kde paruky přísedících mizí v chuchvalcích mlhy. Tohle je kancléřský soud, který má v každém hrabství své chátrající domy a pole zamořená sněží; v každém blázinci svého uštvaneho šílence a na každém hřbitově svého mrtvého; který má své zruinované žalobce v sešlapaných střevících a ve zvětšelych šatech, co si vypůjčují peníze a žebrají po všech známých; kancléřský soud, který poskytuje peněžní moci nadbytek prostředků, aby umožnila právo vysílení; který tak vyčerpává finance, trpělivost, odvahu i naději, tak rozvrací mozek a drásá srdce, že mezi právníky z jeho okruhu není ani jeden poctivec, jenž by často nevaroval: „Vytrpte radši každou křivdu, jaká vás jen může postihnout, než abyste chodili sem!“

Kdo se za tohohle kalného odpoledne ještě zdržuje u kancléřského soudu kromě lorda kancléře, právního zástupce v projednávání při, dvou či tří advokátů, kteří nikdy žádnou při nezastupují, a zmíněné už studny právních poradců? Je tu zapisovatel, jenž sedí v paruce a v taláru pod soudcem, a jsou tu dva nebo tři soudní žezlonoši, zřízenci, písaři a pokladníci, či co jsou vlastně zač, všichni příslušně uniformovaní. Ti všichni zívají, protože nikdy nenajdou ani drobet

zábavy v případě JARNDYCE A JARNDYCE (právě projednávaném), který byl už před dávnými roky přežvýkán do sucha. Stenografové, soudní referenti i reportéři novin spolu s ostatními pravidelnými soudními činiteli vezmou nohy na ramena pokaždé, kdykoli proces Jarndyce a Jarndyce přijde na řadu. Jejich místa zejí prázdnotou. Ale u stěny síně stojí na sedadle, aby lépe viděla do zacloněné svatyně, drobná pomatená stařenka v pomačkaném čepci, která bývá u soudu vždycky, od začátku až do konce jednání, a ustavičně čeká, že bude vynesen nějaký nepochopitelný rozsudek v její prospěch. Někdo říká, že skutečně je, nebo kdysi byla jednou ze žalobkyň, ale nikdo to neví určitě, poněvadž na tom nikomu nezáleží. Nosí v síťovce všelijaké smetí, o němž prohlašuje, že jsou to její dokumenty; hlavně jsou to papírky na podpalování a uschlá levandule. Před soud se dostavil nějaký zažloutlý vězeň pod eskortou, aby už popůltucté osobně přednesl žádost „za očištění za zanedbání soudního příkazu“, ale patrně se mu to nikdy nepodaří, neboť je posledním žijícím vykonavatelem jistého testamentu a zavalila ho hromada účtů, o kterých nikdo ani netvrdí, že by ten nebožák o nich kdy věděl. A jeho vyhlídky do života zatím skončily. Jiný zruinovaný žalobce, který pravidelně přijíždí ze Shropshiru, se vždycky na sklonku zasedání snažně pokouší oslovit kancléře a za živého boha nemůže pochopit, že kancléř oficiálně neví o jeho existenci, kterou mu už čtvrt století mění v peklo. Tenhle nešťastník zaujme výhodné postavení a upře na soudce oči, připraven hned, jakmile soudce vstane, zvolat na něho zvučně vyčítavým hlasem: „Vaše Milosti!“ Pár advokátských písařů i jiní, kdo tohoto žalobce znají od vidění, ještě chvíli otálejí, pro případ, že by jim poskytl nějakou legraci a oživil aspoň trochu nevlídný nečas.

Případ Jarndyce a Jarndyce se vleče dál. Ten proces připomínající strašáka se během doby zkomplikoval natolik, že nikdo mezi živými už neví, oč v něm vlastně jde. Zúčastněné strany mu rozumějí nejméně, ale bylo zjištěno, že ani dva právníci kancléřského soudu

o něm nemohou mluvit víc než pět minut, aniž se dostanou do totálního rozporu o všech jeho původních příčinách. Do toho procesu se už narodily nespočetné děti; nespočetní mladí lidé se do něho přiženili; a nespočetní staří lidé z něho vymřeli. Tucty osob vytrěštěně shledaly, že se do případu Jarndyce a Jarndyce zamíchaly, aniž věděly proč a jak; celé rodiny s tím sporem podědily legendární nenávist. Malý žalobce nebo obžalovaný, jemuž slíbili nového houpacího koníka, až proces Jarndyce a Jarndyce skončí, zatím vyrostl, opatřil si opravdového koně a odklusal na onen svět. Kvetoucí svěřenky kancléřského soudu odkvetly v matky a v babičky; dlouhé procesí kancléřů vstoupilo do té pře a opět ji opustilo; celé legie listin v procesu se proměnily v pouhé úmrtní listy; na světě snad nezůstali tři živí Jarndyceové od té doby, co si starý Tom Jarndyce v jedné kavárně v Kancléřské uličce ze zoufalství vystřelil mozek z hlavy; ale proces se pořád ponuře vleče před soudem, trvale bez naděje.

Pře Jarndyce a Jarndyce se proměnila v anekdotu. To je taky jediné dobro, které z ní kdy vzešlo. Mnohým lidem přinesla smrt, ale právníci ji berou jako špás. Každý člen kancléřského soudu s ní měl co dělat. Každý lord kancléř byl „v tom“, ať už na té, či oné straně, dokud ještě působil jako advokát. Staří soudcové s fialovými nosy a v bachratých střevících si o procesu vyprávěli nejednu povedenou historku ve vybraném kroužku při sklence portského. Koncipienti měli ve zvyku brousit si na něm svůj právnícký vtip. Poslední lord kancléř opravil výrok svého znamenitého kolegy pana Blowerse, že k té a té věci může dojít leda až na svatého Dyndy, případnou poznámkou: „Nebo až se prokoušeme případem Jarndyce a Jarndyce, pane kolego.“ Ten žert polechtal zejména bránice soudních žezlonošů, zřízenců a písarů.

Kolik lidí mimo přímé účastníky už proces zasáhl svým neblahým dotekem, aby je zkazil a zkorumpoval, na to je věru těžká odpověď. Nikomu ještě povahu nezlepšil, od přednosta, v jehož

archívu stohy zaprášených lejster, naražených na hřeby, povadly do roztodivných tvarů, až po opisovače v pisárně, který opsal už desetitisíce foliových archů s věčně stejným záhlavím. V úskocích, vykrucování, v průtazích, okrádání a sekýrování pod falešnými záminkami všeho druhu se projevují vlivy, které nikdy nemohou vést k ničemu dobrému. Ba i ti nejmladší poskokové u advokátů, kteří udržovali ubohé sudiče v šachu a věčně jim namlouvali, že pan Čajzl či Majzl je až do večere mimořádně zaneprázdněný, si z toho procesu mohli odnést leda morální pokřiveniny a zmrzačení. Kdo měl z procesu prospěch, vyzískal hezkou sumičku, ale zároveň se naučil nedůvěřovat i vlastní matce a opovrhovat sobě rovnými. Pan Čajzl a Majzl propadli návyku slibovat na neurčito sami sobě, že se podívají na nějakou tu nevyřízenou maličkost a uvidí, co se dá dělat pro pana Zblajzla – se kterým se nenakládalo dobře –, jen co budou mít z krku Jarndyce a Jarndyce. Neblahý proces široko daleko rozseval neodpovědnost a nenažranost ve všech možných odrůdách; a dokonce i lidé, kteří sledovali jeho vývoj z nejvzdálenějšího okruhu od středu zla, propadali pokušení netečně ponechat špatnosti volný průběh a netečně uvěřit, že jestli to už se světem jde od desítky k pěti, nezáleželo patrně nikdy na tom, aby to s ním šlo líp.

A tak si uprostřed bláta a v samém srdci mlhy sedí lord kancléř na svém kancléřském soudu.

„Pane Motale,“ ozývá se lord kancléř, který se už chvíli neklidně ošívá pod přívaly výmluvnosti zmíněného učeného pána.

„M’sti,“ zareaguje na to pan Motal. Pan Motal ví o případu Jarndyce a Jarndyce víc než kdokoli jiný. Je tím proslulý – vykládá se o něm, že od té doby, co vyšel ze školy, nic jiného nikdy nečetl.

„Dojdete už brzy k závěru svých argumentů?“

„Ne, M’sti, je tu ještě mnoho bodů – mám však za povinnost podřídit se, Vaše M’losti,“ chrlí ze sebe pan Motal.

„Jestli se nemýlím, máme ještě vyslechnout několik členů advokátního sboru?“ poznamenává lord kancléř s lehkým úsměvem.

Osmnáct učených přátel páně Motalových, každý z nich vyzbrojený stručným výtahem z osmnácti set archů, vyskakuje jako osmnáct paliček fortepiana, vysekává osmnáct úklon a klesá zpátky na svých osmnáct míst v temnotě.

„Budeme v jednání pokračovat ve středu za čtrnáct dní,“ rozhoduje lord kancléř. Jde totiž o pouhou otázku soudních útrat, o pouhý pupen na mohutném stromě původního sporu, a ta opravdu bude v dohledné době vyřízena.

Kancléř vstává; sbor advokátů vstává; rychle je předveden vězeň; muž ze Shropshiru volá: „Vaše Milosti!“ Zřízenci, žezlonoši a písaři ho rozhořčeně okřikují a vrhají na něho mračné pohledy.

„Pokud jde,“ pokračuje kancléř dosud ve vztahu k případu Jarndyce a Jarndyce, „o to mladé děvče –“

„S prominutím, M’losti – o chlapce,“ vyhrkne pan Motal předčasně.

„Pokud jde,“ opakuje lord kancléř obzvlášť důrazně, „o to mladé děvče a chlapce, o ty dva mladé lidi –“ (pan Motal je zdrcen) – „které jsem dal na dnešek předvolat a kteří teď čekají v mé soukromé pracovně, promluví si s nimi, abych se osobně přesvědčil, je-li vhodné přikázat jim pobyt u jejich strýce.“

Pan Motal je znovu na nohou.

„S prominutím, M’losti – zemřel.“

„Pobyt,“ zamžourá lord kancléř dvojitými okuláry do lejster na svém pulpitu – „u jejich děda.“

„S prominutím, M’losti – oběť ukvapenosti – mozek z hlavy.“

Náhle vstává maličký advokát s dunivým basovým hlasem, vypíná se na temném pozadí mlhy v plné velikosti – a říká: „Jestli Vaše Milost dovolí, jsem jeho zástupce. Je to jejich bratranec z bůhvíkolikátého kolena. Nejsem v tomhle okamžiku připraven informovat soud, z kolikátého kolena přesně, ale jejich bratranec to je.“

Sotva tento proslov (pronesený tónem pohřební řeči) dozněl ozvěnou v trámovém stropu, maličký advokát klesá zpátky na své místo a mlha jej pohlcuje. Kdekdo se po něm dívá. Nikdo ho nevidí.

„Promluví si s oběma těmi mladými lidmi,“ ujímá se znovu slova kancléř, „a přesvědčím se o vhodnosti jejich pobytu u jejich bratrance. Vráť se k tomu zítra, až opět zasednu.“

Kancléř se právě chystá uklonit se sboru advokátů, ale vtom předvedou vězně. Z jeho hromady účtů nemůže vyplynout nic jiného než jeho odeslání zpátky do věznice, což se také brzy stane. Muž ze Shropshiru se vzchopí ještě k jednomu demonstrativnímu „Vaše Milosti!“, ale kancléř, vědomý si jeho přítomnosti, šikovně mizí. Všichni ostatní mizí rychle za ním. Baterie modrých brašen je naládována těžkými náboji lejster a odnesena zřízenci; drobná pomatená stařenka odcupitá se svými dokumenty; prázdnou soudní síň zamknou. Kdyby s ní bylo možno zamknout i všechny křivdy a všechnu bídu, které v ní byly napáchány, a spálit to všechno na velké pohřební hranici – oč lépe by na tom byli jiní účastníci soudních řízení než účastníci procesu Jarndyce a Jarndyce!

KAPITOLA DRUHÁ

Nóbl svět

Do nóbl světa lepší společnosti chceme téhož rozbahněného odpoledne pouze nahlédnout. Není tak nepodobný kancléřskému soudu, abychom se nemohli přenést z jedné scény na druhou přímou čarou, jako když letí vrána. Oba ty světy, nóbl svět i kancléřský soud, jsou plody tradice a zvyku; spící Šípkové Růženky, které probudí princ jednoho dne, až se všechny znehybnělé rozně v kuchyni začnou znovu zázračně otáčet.

Není to velký svět. I ve srovnání s naším světem, který má také svoje meze (jak se Jeho Výsost čtenář přesvědčí, až jím projdeme a staneme na druhém konci na pokraji prázdnoty), je to vlastně nepatrný flíček. Je v něm mnoho dobrého, dost hodných a poctivých lidí; má své pevně stanovené místo. Ale kámen úrazu je v tom, že jde o svět chovaný jako v bavlnce, příliš zabalený do klenotnické vaty, takže nemůže slyšet ruch větších světů a nemůže je vidět, jak krouží kolem slunce. Je to umrtvený svět a jeho růst bývá někdy nezdravý, poněvadž se mu nedostává vzduchu.

Lady Dedlocková se na pár dní vrátila do svého londýnského domu, než odjede do Paříže, kde se hodlá zdržet několik neděl, načež jsou její další plány nejisté. Tak to hlásí pro potěchu Pařížanů informátoři z nóbl světa, a ti z něho vědí všechno. Vědět něco jiného by nebylo nóbl. Milostivá lady byla v Lincolnshiru, ve svém venkovském „hnízdě“, jak říká mezi důvěrnými přáteli. Jenže v Lincolnshiru jsou záplavy. Oblouk můstku v parku podemlela a odnesla voda. Přilehlé níže položené pozemky v šíři dobré půl míle se proměnily ve stojatou řeku, ze které trčí ostrůvky melancholických stromů, a její hladinu po celý den ťubkují kapky padajícího deště. „Hnízdo“ milostivé lady nabylo krajně ponurého rázu. Počasí je už

mnoho dní a nocí tak mokré, že stromy se zdají prosáklé skrz naskrz a změkklé klestí a větve odletující od lesníkovy sekyry při dopadu nezapraskají ani nezašustí. Vysoká zvěř, rovněž všechna promoklá, zanechává bahnité kaluže, kam jen vkročí. Výstřel z pušky ztrácí v provlhlém vzduchu svou ostrost a jeho dým se táhne v lenivém obláčku k zelenému návrší porostlému mlázím, které tvoří pozadí k padajícímu dešti. Pohled z oken milostivé lady má jednu barvu olova, podruhé barvu čínské tuše. Vázy na přední kamenné terase se plní deštěm po celý den, a po celou noc pleskají těžké kapky – kap, kap, kap – na široké prostranství dlážděné kvádry, nazývané odedávna Promenáda duchů. Kostelík v parku je v neděli cítit plesnivinou, na dubové kazatelně vyráží studený pot, a vzduchem jako by stoupal hnilobný pach dávných Dedlocků z hrobů. Milostivá lady Dedlocková (která je bezdětná) vyhlíží ze svého budoáru časným soumrakem k domku vrátného, vidí na mřížovaných tabulkách oken odlesk ohně a kouř stoupající z komína, vidí, jak nějaké dítě, postrkávané jakousi ženou, vybíhá do deště vstříc lesknoucí se postavě zachumlaného muže, který vchází do brány, a teď má milostivá docela po náladě. Jak sama říká, je „na smrt otrávená“.

Proto milostivá lady odjela ze svého sídla v Lincolnshiru a nechala je napospas dešti, vránám a králíkům, srncům, koroptvím a bažantům. Portréty dávno mrtvých Dedlocků jako by samy otráveně mizely v provlhlých zdech, když hospodyně procházela starodávnými komnatami a zavírala okenice. A ani informátoři z nóbl světa – kteří jsou podobně jako ďábel vševědoucí, pokud jde o minulost a přítomnost, ne však budoucnost – nemohou dosud předpovědět, kdy se ty portréty znovu objeví na světě.

Sir Leicester Dedlock je pouze baronet, ale není baronovatejšího baroneta než on. Jeho rod je tak starý, jako jsou staré kopce, ale nekonečně úctyhodnější. Je svatosvatě přesvědčen, že svět by se klidně obešel bez kopců, ale bez Dedlocků by byl v koncích. Všeobecně by připustil, že příroda je docela dobrý nápad (snad trochu

vulgární, když není ohrazena plotem parku), ale uskutečnění toho nápadu záleží na našich velkých šlechtických rodech. Je to přísně svědomitý džentlmen, pohrdající vším malým a nízkým a hotový raději na místě zemřít jakoukoli smrtí, o které se mu zmíníte, než aby dal nejmenší záminku k zlehčení své bezúhonnosti. Je to muž čestný, tvrdohlavý, pravdomluvný, tvrdý a zarytě předpojatý, muž dokonale nerozumný.

Sir Leicester je o dobrých dvacet let starší než jeho lady. Pětašedesátka či sedmašedesátka mu nenávratně uběhla. Občas mívá záchvaty pakostnice a chodí trochu ztuhle. Se svými stříbřitě šedivými vlasy a licousy, s elegantní nabíranou náprsenkou, v bělo-skvoucí vestě a v modrém kabátci se třpytnými, vždycky zapnutými knoflíky, působí velmi důstojně. Je obřadný a impozantní, při každé příležitosti nejvyš dvorný ke své lady a nade všechno si váží jejích osobních půvabů. Jeho galantnost vůči ní, která se nezměnila od časů, kdy se o ni ucházel, je jeho jedinou romantickou slabůstkou.

Oženil se s ní totiž opravdu z lásky. Dodnes se o ní šeptá, že ani nebyla z žádné pořádné rodiny, ale sir Leicester měl zato rodinu tak náramnou, že už toho možná měl dost a mohl se obejít bez další. Ona však měla tolik krásy, hrdosti, ctižádosti, smělé rozhodnosti a rozumu, že by tím mohla podělit celou legii vznešených dam. Když se k tomu přidalo bohatství a společenské postavení, vyneslo ji to brzy vzhůru, a teď je lady Dedlocková už dlouhá léta středem zájmu informátorů z nóbl světa a na samém vrcholu stromu vznešenosti.

Každý ví, jak Alexandr Veliký plakal, když už mu nezbyl žádný svět k dobývání – nebo by to aspoň dnes každý mohl vědět, poněvadž se o tom tak často mluví. Lady Dedlocková, když dobyla svého světa, neroztála v lítostivých slzách, ale spíše ji to zmrazilo. Trofejemi jejího vítězství jsou rozšafná vyčerpanost, pokrotlá mírnost, unavená vyrovnanost, která se nechce dát rušit žádným zájmem nebo uspokojením tužby. Je dokonale vychovaná. Kdyby měla přijít zítra do nebe, dalo by se čekat, že tam vstoupí bez jakéhokoli vytržení.

Krásu si doposud zachovala, a třebaže už ne v plném rozkvětu, rozhodně ne v podzimním odkvětu. Má jemnou tvář – původně by ji bylo možno označit spíše za hezkou než za krásnou, ale výraz nabytý jejím vznešeným postavením ji zdokonalil do klasičnosti. Má elegantní postavu, která působí dojmem, že je vysoká. Ve skutečnosti tomu tak není, ale jak často přísežně prohlašuje ctihodný pan Bob Mashtall, „dovede do krajnosti využít všech svých předností“. Týž znalec poznamenává, že je dokonale ve formě; zejména chválí její vlasy, že je nejlépe vyhřebelcovaná žena v celé stáji.

S korunou své dokonalosti na hlavě přijela tedy lady Dedlocková ze svého venkovského sídla v Lincolnshiru (ostře sledována informátory z nóbl světa), aby strávila pár dní ve svém londýnském domě před odjezdem do Paříže, kde hodlá pobýt několik neděl, načež jsou její další plány nejasné. A v jejím londýnském domě se u ní tohoto blátivého a šerého odpoledne dává ohlásit jistý starosvětský starý pán, advokát a k tomu právní zástupce při kancléřském soudu, který má tu čest být právním poradcem rodiny Dedlocků a chová ve své kanceláři tolik litinových skříněk označených jejich jménem, jako by dnešní baronet byl mincí při kouzelnickém triku a byl ustavičně přemísťován z jedné skřínky do druhé. Starého pána uvádí k milostivé lady napudrovaný Merkur – přes halu, nahoru po schodišti, chodbami a skrze pokoje tak skvělé během společenské sezóny a tak skličující mimo sezónu, touto pohádkovou zemí pro návštěvy, ale pouští pro toho, kdo tu má bydlet.

Starý pán je na pohled ošumělý, ale povídá se o něm, že si hodně zahospodařil na aristokratických manželských smlouvách a na aristokratických posledních vůlích, takže je velmi bohatý. Je obklopen mysteriózní aureolou důvěrných rodinných tajemství a ví se o něm, že je jejich mlčenlivou schránou. Existují vznešená mauzolea, skrytá po staletí na odlehlých mýtinách v parcích mezi narůstajícími stromy a kapradím, která možná chovají méně vznešených tajemství, než jich pan Tulkinghorn nosí ve své hrudi mezi

lidmi. Patří, jak se říkává, ke staré škole – což zpravidla znamená každou školu, která jako by nikdy nebyla mladá – a nosí kalhoty ke kolenům podvázané stužkami a kamaše nebo punčochy. Je zvláštním rysem jeho černých šatů a černých podkolenek, ať už hedvábných, nebo vlněných, že se nikdy nelesknou. Jeho oděv je jako on sám: němý, upjatý, nereaguje na žádný záblesk světla. Nikdy se s nikým nedává do řeči, není-li tázán na odbornou radu. Někdy je možno najít jej, nemluvného, ale cítícího se jako doma, na kraji jídelního stolu ve velkých venkovských sídlech a poblíž dveří salónů, o čemž výmluvně vykládají informátoři z nóbl světa: tam ho každý zná a každý druhý člen panské sněmovny se tam zastaví, aby ho pozdravil: „Jak se máte, pane Tulkinghorne?“ Přijímá ty pozdravy vážně a pochovává je ke svým ostatním vědomostem.

Sir Leicester Dedlock ve společnosti milostivé lady je šťasten, že pana Tulkinghorna vidí. Z pana Tulkinghorna vyzařuje jakýsi duch patřičnosti, který se siru Leicesterovi vždycky zamlouvá; přijímá to jako svého druhu hold. Líbí se mu, jak se pan Tulkinghorn obléká; i v tom je určitý hold. Působí to svrchovaně účtyhodně a zároveň jaksi úslužně. Jako by tím pan Tulkinghorn vyjadřoval, že je správcem právních mystérií, sklepmistrem právního sklepa rodiny Dedlockovy.

Je si toho vůbec vědom i sám pan Tulkinghorn? Možná ano a možná ne, ale je třeba všimnout si jedné pozoruhodné okolnosti ve všem, co se týká lady Dedlockové jakožto příslušnice jisté třídy – jakožto jedné z vedoucích osobností a představitelk jejího malého světa. Milostivá lady se sama pokládá za nevyzpytatelnou bytost, zcela mimo dosah chápání obyčejných smrtelníků – tak se vidí ve svém zrcadle, ve kterém tak opravdu vypadá. Ale každá matná malá hvězdička, která krouží kolem ní, od její komorné až po ředitele Italské opery, zná její slabosti, předsudky, pošetilosti, namyšlenosti i kaprice³ a řídí se podle stejně přesné kalkulace a stejně dokonalé

3 Vrtochy. Pozn. red.

míry jejího morálního profilu, jako se její švadlena řídí podle jejích tělesných proporcí. Má být uvedena do života nová toaleta, nový zvyk, nová zpěvačka, nová tanečnice, nový tvar šperku, nový trpaslík nebo obr, nová kaple či jakákoli jiná novinka? Existují úslužní lidé v tuctu povolání, v nichž lady Dedlocková vidí pouze své pokorné služebníky, kteří vám povědí, jak ji ovládat jako malé dítě. Po celý život nedělají nic jiného, než ji hýčkají, poníženě předstírají oddanou poslušnost, a přece ji a celou její společnost vodí za sebou; tím, že zaháčkují jednu, zaháčkují všechny a odvěčou je, jako Lemuel Gulliver odvěkl impozantní flotilu majestátního Liliputu. „Jestli se chcete vmluvit našim lidem, pane,“ říkají klenotníci Brilliant a Diamond – čímž myslí lady Dedlockovou a jí podobné –, „musíte mít na paměti, že nejednáte s běžným obecnstvem; naše lidi musíte zasáhnout do jejich nejslabšího místa, a ty jejich slabiny jsou v tom a tom.“ „Aby vám šel na odbyt tenhle artikl, pánové,“ vykládají obchodníci s látkami Satin a Aksamit svým přátelům továrníkům, „musíte přijít k nám, protože my víme, jak na nóbl zákazníky a jak z vašeho artiklu udělat nóbl módní záležitost.“ „Jestli chcete dostat tuhle knihu na stoly mých vznešených konexí, pane,“ říká knihkupec pan Foliant, „nebo dostat do jejich domácností tyhle kolibří či obří výtisky, pane, nebo zajistit tomuhle čtivu klientelu mezi mými vznešenými konexemi, pane, musíte to laskavě nechat na mně, protože já mám svoje vznešené konexe přečtené do puntíku, pane, a bez vychloubání vám říkám, že si je mohu omotat kolem prstu,“ v čemž pan Foliant, poctivý muž, vůbec nijak nepřehání.

Takže ačkoli pan Tulkinghorn možná neví, co se právě děje v mysli manželů Dedlockových, je také velice dobře možné, že to ví.

„Případ mé paní se znovu projednával u kancléřského soudu, vidíte, pane Tulkinghorne?“ nadhodí sir Leicester, podáváje mu ruku.

„Ano. Projednával se dneska,“ odpovídá pan Tulkinghorn s jednou ze svých klidných poklon směrem k lady, která sedí na pohovce u krbu a chrání si tvář ručním stínítkem.

„Bylo by nejspíš zbytečné zeptat se,“ ozve se milostivá lady, dosud poznamenaná sklíčeností z lincolnshirského sídla, „jestli se v tom něco událo.“

„Takového, čemu byste vy řekla něco, se dnes neudálo nic,“ odpovídá pan Tulkinghorn.

„A nikdy se nic neudá,“ poznamenává lady.

Sir Leicester nemá proti nekonečnému procesu u kancléřského soudu žádné námitky. Je to jedna z těch vleklých, nákladných, britských ústavních záležitostí. Aby bylo jasné, sir Leicester nemá žádný životní zájem na tomto procesu, v němž účast jeho manželky byla jediným majetkem, který mu přinesla věnem; a má mlhavý dojem, že je to vlastně svrchovaně směšná náhoda, jestliže se jeho jméno – jméno Dedlock – objevuje v této při, ale nikoli v jejím názvu. Ale považuje kancléřský soud, i když jsou s ním spjaty občasné průtahy spravedlnosti a troška toho zmatku, za cosi, co dokonalost lidské moudrosti vytvořila v souvislosti s rozmanitou řadou dalších „cosi“ za účelem věčného (z lidského hlediska věčného) urovnání všech záležitostí. A celkem vzato je toho pevného názoru, že posvětit svou morální podporou jakoukoli stížnost proti kancléřskému soudu by znamenalo osmělit někoho z nižších tříd k nějaké rebelii – na způsob středověkého vůdce selské vzpoury Wata Tylera.

„Jelikož bylo podáno k zaregistrování několik nových přísedních prohlášení,“ praví pan Tulkinghorn, „jelikož jsou krátká a jelikož se řídím nepříjemnou zásadou, že vyžaduji dovolení, abych směl své klienty obeznámit s každým novým krokem v procesu –“ pan Tulkinghorn je muž opatrný a nebere na sebe víc odpovědnosti, než je nutné – „a jelikož dále vím, že se chystáte do Paříže, přinesl jsem je v kapse s sebou.“

(Sir Leicester se mimochodem chystal do Paříže také, ale informátoři z nóbl světa se kochali sledováním jeho lady.)

Pan Tulkinghorn vytahuje lejstra, žádá o dovolení položit je na zlatý stolec u lokte milostivé lady (stolec jí slouží jako talisman), nasadí si brejle a začíná číst při světle zastíněné lampy.

„Dáno u kancléřského soudu. Případ mezi Johnem Jarndycem –“

Lady ho přerušuje a žádá ho, aby vynechal pokud možno co nejvíc těch hrozných formalit.

Pan Tulkinghorn krátce pohlédne přes horní okraj brejlí a pustí se znovu do čtení o kus níže. Milostivá lady tomu nedbale a opovržlivě nevěnuje pozornost. Sir Leicester ve velké lenošce zírá do ohně a zdá se, že si důstojně libuje v právnických repeticích a rozvlácnostech, jako by patřily k opěrným baštám národa. Na místě, kde sedí lady, oheň náhodou pálí a ruční stínítko je spíš krásné nežli užitečné, je drahocenné, ale malé. Lady si poposedne, uvidí listiny na stolku – podívá se na ně blíž – ještě blíž – a najednou z ní vyhrkne:

„Kdo tohle opisoval?“

Pan Tulkinghorn se zarazí, překvapen jejím vzrušením a nezvyklým tónem.

„Tomuhle se ve vašich kruzích říká právníký rukopis?“ ptá se lady, hledí mu přímo do tváře opět svým lhostejným pohledem a pohrává si se stínítkem.

„Ne tak docela. Právníký ráz toho písma –“ pan Tulkinghorn při těch slovech zkoumá listinu – „si pisatel pravděpodobně osvojil až po ustálení svého původního rukopisu. Proč se račte ptát?“

„Jen tak pro změnu v téhle ohavné jednotvárnosti. Ale pokračujte, prosím vás!“

Pan Tulkinghorn se znovu dá do čtení. Horko sálá, lady si cloní obličej. Sir Leicester podřimuje, najednou sebou trhne a vykřikne: „He? Co jste to říkal?“

„Říkám, že se obávám,“ odpovídá pan Tulkinghorn, který kvapně vstal, „že lady Dedlockové není nějak dobře.“

„Jdou na mne mdloby,“ šeptá lady bílými rty, „nic horšího, ale je to jako smrtelná mdloba. Nemluvte na mne. Zazvoňte a odved'te mě do mého pokoje!“

Pan Tulkinghorn se stáhne do jiné místnosti, zacinká zvonek, je slyšet šouravé a pak cupitavé kroky, potom nastane ticho. Konečně Merkur zve pana Tulkinghorna, aby se vrátil.

„Už je jí líp,“ sděluje právníkovi sir Leicester a kyne mu, aby se posadil a četl dál jemu samotnému. „Úplně mě to vyplašilo. Nikdy jsem lady neviděl omdlít. Ale to počasí na člověka hrozně doléhá a ona se v našem sídle v Lincolnshiru opravdu k smrti nudila.“

KAPITOLA TŘETÍ

Příběh se rozvíjí

Působí mi velké potíže pustit se do psaní svého podílu na těchto stránkách, protože vím, že nejsem chytrá. Věděla jsem to vždycky. Vzpomínám si, že jako docela malá holčička jsem říkala své panence, když jsme spolu byly samy: „Víš, panenko, já nejsem chytrá, to víš dobře, a musíš se mnou mít trpělivost, miláčku.“ A tak panenka sedávala opřená ve velké lenošce se svými krásnými tvářičkami a růžovými rtíky a zírala na mne – nebo snad ani tak ne na mne jako spíš do prázdna –, zatímco jsem pilně stehovala a svěřovala jsem jí všechna svá tajemství.

Moje drahá stará panenka! Byla jsem tak plaché stvoření, že jsem se jen zřídka odvážila otevřít pusu – a nikdy ne srdce – před někým jiným. Div mi nevyhrknou slzy, když si vzpomenu, s jakou úlevou jsem vždycky po návratu z denní školy vyběhla nahoru do svého pokojíku a pozdravila jsem ji: „Ty má milovaná věrná panenko, já věděla, že tady na mě čekáš!“ A pak jsem si sedla na zem, opřela jsem se loktem o její lenošku a vyprávěla jsem jí všechno, čeho jsem si všimla od našeho rozloučení. Vždycky jsem byla dost všímavá – ne bystře všímavá, to ne, ale mlčky jsem pozorovala, co se děje kolem mne, a přála jsem si, abych tomu líp rozuměla. Rozhodně nemám dar rychlého chápání. Když k někomu opravdu srdečně přilnu, připadám si chápavější. Ale i to si možná jen domýšlivě namlouvám.

Pokud mi sahá paměť, vychovávala mě – jako některé princezny v pohádkách, jenže já nebyla žádná okouzlující princezna – moje kmotřička. Aspoň jsem ji jenom jako kmotřičku znala. Byla to taková řádná a dobrá žena! Každou neděli chodila třikrát do kostela, vždycky ve středu a v pátek na ranní bohoslužby, na kdejaké kázání, a nikdy nic nevynechala. Měla krásné rysy, a kdyby se byla někdy

usmála, vypadala by (jak jsem si myslívala) jako anděl – jenže se nikdy neusmívala. Byla vždycky vážná a strohá. Když je sama tak řádná, říkala jsem si, mračí se asi celý život pro špatnost druhých lidí. Připadala jsem si tak jiná než ona, i když vezmeme v úvahu všechny rozdíly mezi dítětem a ženou; cítila jsem se tak ubohá, tak nicotná a tak vzdálená od ní, že jsem se v její přítomnosti nikdy nedokázala zbavit zábran – ne, dokonce jsem ji ani nedokázala mít tak ráda, jak bych byla chtěla. Soužilo mě pomyšlení, že ona je tak dobrá a já jí tak nehodná, a vroucně jsem doufala, že mé srdce bude schopnější lásky, a mnohokrát jsem to přetrásala se svou drahou starou panenkou, ale přesto jsem kmotřičku nikdy neměla tak ráda, jak bych ji měla mít ráda, a jak bych ji určitě ráda měla – říkala jsem si –, kdybych sama byla lepší.

Troufám si říct, že to ještě zvyšovalo mou přirozenou ostýchavost a uzavřenost, takže jsem se utíkala k panence jako k jediné přítelkyni, se kterou mi bylo volně. Ale nejvíc k tomu přispěla jedna událost, když jsem byla ještě docela malá.

Nikdy jsem neslyšela mluvit o své mamince. O tatínkovi taky ne, ale větší zájem jsem cítila o maminku. Nikdy, pokud jsem si mohla vzpomenout, jsem nenosila černé šatičky. Nikdy mi neukázali mamčin hrob. Nikdy mi nepověděli, kde ten hrob je. Nejednou jsem se pokoušela zavést na tenhle předmět svých myšlenek řeč s paní Ráchel, naší jedinou služebnou, která mi obyčejně odnášela svíčku, když jsem už ležela v posteli (byla to další velice řádná žena, ale na mne přísná), jenže ta mi vždycky jenom řekla: „Dobrou noc, Ester!“, odešla a nechala mě o samotě.

Třebaže v sousední škole, kde jsem bývala přes den na stravu, bylo sedm děvčat a třebaže mi říkaly malá Ester Summersonová, nebyla jsem nikdy na návštěvě u žádné z nich doma. Pravda, všechny byly starší než já (byla jsem mezi nimi daleko nejmladší), ale zdálo se, že nás rozděluje ještě něco jiného kromě věku a kromě toho, že byly daleko chytřejší než já a mnohem víc věděly. Jedna z nich mě

v mém prvním školním týdnu (dobře si na to vzpomínám) pozvala k sobě domů na malou oslavu a já z toho měla velikou radost. Ale kmotřička napsala škrobený dopis, kterým pozvání mým jménem odmítla, takže jsem tam nešla. Vůbec nikdy jsem nikam nechodila.

K té události došlo o mých narozeninách. Ve škole bývalo na narozeniny ostatních děvčat prázdné – na moje ne. Jiná děvčata slavila narozeniny doma, jak jsem věděla z jejich vyprávění mezi sebou – moje se neslavily nikdy. Moje narozeniny u nás bývaly tím nejmelancholičtějším dnem za celý rok.

Zmínila jsem se už, že pokud mě neklame moje domýšlivost (a vím, že mě klamat může; jsem možná hodně domýšlivá, aniž jsem si toho vědoma – ale opravdu si toho vědoma nejsem), pokud mě tedy neklame moje domýšlivost, jsem tím chápavější, čím srdečněji k někomu přilnu. Mám velmi přítulnou povahu, a kdyby bylo možno takovou ránu utržit víckrát než jednou, dolehla by na mne asi stejně těžce jako o těch narozeninách.

Byly jsme po obědě a seděly jsme s kmotřičkou u krbu. Hodiny tikaly, oheň praskal; v pokoji ani v domě nebylo nevím jak dlouho slyšet žádný jiný zvuk. Vzhledla jsem náhodou plaše od svého šití přes stůl ke kmotřičce, a v její tváři, zachmuřeně na mne hledící, jako bych četla: „Moje malá Ester, bylo by daleko lepší, kdybys neměla žádné narozeniny, kdyby ses byla vůbec nenarodila!“

Rozplakala jsem se a zavzlykala: „Kmotřičko drahá, povězte mi, povězte mi, prosím vás, umřela moje maminka při mém narození?“

„Ne,“ odpověděla mi. „A na nic už se mě neptej, dítě.“

„Prosím vás, povězte mi něco o ní. Buďte tak hodná, aspoň teď, drahá kmotřičko! Co jsem jí udělala? Jak jsem o ni přišla? Proč jsem tak jiná než ostatní děti a proč je to moje vina, drahá kmotřičko? Ne, ne, ne, nechod'te pryč! Povězte mi to!“

Kromě smutku na mne padl i nějaký strach; chytila jsem se její sukně a klekla jsem si před ní. Do té chvíle pořád jen opakovala: „Pust'!“ Ale teď strnula.

Její zamračená tvář na mne tak zapůsobila, že jsem rázem ustala ve svém naléhání. Vztáhla jsem třesoucí se ruku, abych se chytila její ruky nebo abych ji co nejvroucněji poprosila za odpuštění, ale když se na mne podívala, stáhla jsem ruku zpátky a položila jsem si ji na rozbušené srdce. Kmotřička mě zvedla, sedla si na židli, postavila si mě před sebe a řekla pomalu chladným a tichým tónem – ještě teď vidím její zakaboněné čelo a vztyčený prst:

„Tvoje matka, Ester, je ti pro hanbu, a tys byla pro hanbu jí. Přijde čas – a nebude to trvat dlouho –, kdy tomu budeš rozumět líp a taky to pocítíš, jako to může cítit jenom žena. Já jsem jí odpustila –“ ale její tvář přitom neztratila přísnost – „to zlo, které na mně spáchala, a víc o tom už nebudu mluvit, i když bylo horší, než se kdy dovíš, než se kdy doví někdo jiný nežli já, která jsem si to protrpěla. A ty, děvečko nešťastná, osiřelá a ponížená už od prvního z těchto neblahých výročí, se dennodenně modli, aby hříchy jiných nepadly na tvou hlavu, jak je psáno v bibli. Zapomeň na svou matku a nech na ni zapomenout i ostatní, kdo chtějí jejímu nešťastnému dítěti prokázat tu největší laskavost. A teď běž!“

Zadržela mě však, když jsem se od ní chystala odejít, všechna zkoprnělá, a dodala:

„Pokora, sebezapření a pilná práce jsou přípravou na život, počatý s takovou skvrnou. Jsi jiná než ostatní děti, Ester, protože ses nenarodila jako ony z běžného hříchu a pohoršení. Ty stojíš stranou.“

Šla jsem nahoru do svého pokojíku, vlezla jsem si do postele, přiložila jsem si panenčinu tvářičku ke svojí, mokré slzami, a tisknouc si tu svou jedinou přítelkyni na prsa, plakala jsem tak dlouho, až jsem usnula. I když jsem svůj žal plně nechápala, věděla jsem, že jsem nikdy nikomu nepřinesla žádnou radost a že pro nikoho na světě neznamenám to, co moje panenka pro mne.

Božíčku, kolik času jsme od té doby strávily samy dvě spolu, a jak často jsem panence opakovala, co se mi o těch narozeninách přihodilo, a svěřovala se jí, že se vynasnažím ze všech sil napravit vinu,

se kterou jsem se narodila (a za kterou jsem se zmateně cítila odpovědná, ale přece jen nevinná), a že budu usilovat, až vyrostu, abych byla pracovitá, smířená s osudem a laskavá, a že někomu prokážu nějaké dobro a získám si něčí lásku, jestli toho budu schopná. Doufám, že si příliš nepopouštím uzdu těmihle slzami, které mi vytryskly, když si na to vzpomínám. Jsem za všechno vděčná, mám dobrou náladu, ale nemůžu se těm slzám dost dobře ubránit.

Tak! Teď jsem si je utřela a můžu pokračovat dál, jak se patří.

Cítila jsem po těch narozeninách, jak vzdálenost mezi kmotřičkou a mnou ještě mnohem víc narostla, a tolik mě hnětlo, že zabírám v domě místo, které by vlastně mělo být prázdné, že mi přišlo mnohem těžší přiblížit se k ní než předtím, ačkoli jsem jí v srdci zůstávala vroucně vděčná. Podobné byly i moje pocity vůči mým školním družkám, totéž jsem cítila vůči paní Ráchel, která byla vdova, a dokonce i vůči její dceři, na niž byla tak pyšná a která ji přicházela navštívit každých čtrnáct dní. Byla jsem velmi tichá a uzavřená a snažila jsem se být velice pilná.

Jednoho slunečného odpoledne, když jsem se vrátila domů ze školy se svými knihami a sešity, pozorovala jsem vlastní dlouhý stín po svém boku a chystala jsem se jako obvykle proklouznout po schodech nahoru do svého pokojíku, kmotřička vyhlédla ze dveří přijímacího pokoje a zavolala mě zpátky. Jak jsem zjistila, seděl tam s ní – což bylo velice neobvyklé – nějaký cizí člověk. Obloustlý pán důležitého vzezření, celý v černém, s bílým nákrčníkem, s velkými zlatými pečetítky u hodinek, se zlatými brejlemi a s velkým pečetním prstenem na malíčku.

„Tohle je to dítě,“ řekla kmotřička tlumeně a potom dodala svým obvyklým přísným tónem: „Tohle je Ester, pane.“

Pán si nasadil brejle, aby se na mne podíval, a vyzval mě: „Pojď sem, děvenko!“ Podal mi ruku, požádal, abych si sundala čepec, a přitom si mě pořád prohlížel. Když jsem si dala čepec dolů, udělal: „Ach!“ a potom řekl: „Ano!“ A pak si sundal brejle, složil si je do

červeného pouzdra, opřel se do lenošky, obracel pouzdro v obou rukou a přikývl kmotřičce hlavou. Kmotřička na to řekla: „Můžeš jít nahoru, Ester!“ A já mu vysekla pukrle a odešla jsem.

Muselo to být o dva roky později, bylo mi tehdy už skoro čtrnáct, když jsme jednoho strašného večera seděly s kmotřičkou u krbu. Četla jsem nahlas a ona poslouchala. Přišla jsem dolů jako vždyc-ky v devět hodin, abych jí předčítala z bible, a tehdy jsem četla z evangelia sv. Jana, jak se náš Spasitel sklonil k zemi a psal prstem do prachu, když k němu přivedli hříšníci.

„A když se nepřestávali otazovati jeho, zdvihl se a řekl jim: Kdo jest z vás bez hříchu, nejprv hod’ na ni kamenem!“

Kmotřička mě přerušila tím, že vstala, přitiskla si ruku k hlavě a vykřikla hrozným hlasem docela jiný citát z Písma:

„Protož bděte! Aby snad přijda nenadále, nenalezl vás, jak spíte! A co vám pravím, všechněm pravím: Bděte!“

V tom okamžiku, když tak stála přede mnou a opakovala tahle slova, skácela se na zem. Nemusela jsem nikoho volat; její hlas bylo slyšet po celém domě, dokonce až na ulici.

Uložili ji do postele. Ležela tam přes týden, navenek málo změněná; s tím svým starým rezolutně podmračeným výrazem jako vytesaným ve sličném obličejí. Nesčíslněkrát, dnem i nocí, s hlavou na polštáři u její hlavy, aby lépe slyšela můj šepot, jsem ji líbala, děkovala jsem jí, modlila jsem se za ni, prosila jsem ji o požehnání a za odpuštění, zapřísahala jsem ji, aby mi dala aspoň nějaké znamení, že mě poznává či slyší mě. Ne, ne, ne. Její tvář zůstala nehybná. Až do samého konce, ba ani potom její zamračený výraz nezjhl.

Den po pohřbu mé ubohé dobré kmotřičky se ten pán v černém s bílým nákrčníkem objevil znovu. Paní Ráchel pro mne poslala nahoru a našla jsem ho na stejném místě, jako by byl nikdy neodešel.

„Moje jméno je Kenge,“ prohlásil, „třeba se na mě pamatujete, děvenko; Kenge a Carboy, Lincolnova kolej.“

Odpověděla jsem, že se pamatuju, jak jsem ho už jednou viděla.

„Posad'te se, prosím – sem ke mně. Netrapte se, nemá to smysl. Paní Ráchel, vy o záležitostech nebožky slečny Barbaryové víte, vás tedy nemusím informovat, že její zdroje příjmu zanikly zároveň s ní, a že tedy slečinka teď po smrti své tety –“

„Mé tety, pane?!“

„Nemá skutečně smysl pokračovat v klamu, když se tím nic nezíská,“ řekl hladce pan Kenge. „Fakticky vaší tety, třebaže ne tety před zákonem. Netrapte se! Neplaťte! Netřeste se! Paní Ráchel, naše mladá přítelkyně už nepochybně slyšela o – tento – o případu – Jarndyce a Jarndyce?“

„Nikdy,“ odpověděla paní Ráchel.

„Je to možné,“ podivil se pan Kenge a nasadil si brejle, „že naše mladá přítelkyně – netrapte se, *prosím* vás! – nikdy neslyšela o případu Jarndyce a Jarndyce?“

Zavrtěla jsem hlavou a nechápala jsem, o čem to vůbec mluví.

„Neslyšela nic o případu Jarndyce a Jarndyce?“ podíval se na mne pan Kenge přes brejle a ustavičně přitom měkce obracel v rukou jejich pouzdro, jako by se s ním mazlil. „Nic o jednom z největších procesů před kancléřským soudem? Nic o případu Jarndyce a Jarndyce, který je sám tento – hotový monument praxe kancléřského soudu? Ve kterém se, abych tak řekl, znovu a znovu projevuje každé úskalí, každá eventualita, každý výdobytek fantazie, každá procedurální forma, která se kdy před tím soudem vyskytla? Takový případ by nemohl existovat jinde než v naší velké a svobodné zemi. Řekl bych, že úhrn soudních útrat v procesu Jarndyce a Jarndyce, paní Ráchel –“ lekla jsem se, že se na ni obrátil proto, poněvadž jsem se mu já zdála málo pozorná – „dosahuje do této chvíle ŠEDESÁTI až SEDMDESÁTI TISÍC LIBER!“ prohlásil pan Kenge a opřel se do lenošky.

Cítila jsem se hrozně nevědomá, ale co jsem mohla dělat? Moje neznalost o té věci byla tak naprostá, že jsem ničemu nerozuměla ani po téhle tirádě.

„Opravdu o tom případě nikdy neslyšela?!“ zvolal pan Kenge. „To mě překvapuje!“

„Slečna Barbaryová, pane,“ odušila paní Ráchel, „která je teď mezi anděly –“

(„To doufám, jistě, jistě,“ poznamenal pan Kenge zdvořile.)

„– si přála, aby Ester věděla jen to, co jí může být užitečné. Takže děvče neví nic víc, než co se tady naučilo.“

„No!“ poznamenal pan Kenge. „Celkem vzato, velice správně. Ale teď k věci,“ obrátil se ke mně. „Jelikož slečna Barbaryová, vaše jediná příbuzná (jenom fakticky příbuzná, poněvadž musím podotknout, že podle zákona žádné příbuzné nemáte), jelikož tedy slečna Barbaryová zemřela a jelikož se přirozeně nedá čekat, že by paní Ráchel –“

„Bože můj, to ne!“ vyhrkla paní Ráchel.

„Zcela správně,“ přisvědčil jí pan Kenge. „Jelikož se tedy nedá čekat, že by si paní Ráchel měla vzít na bedra vaši výživu a vydržování (prosím vás, netrapte se), máte možnost přijmout obnovenou nabídku, kterou jsem z jistého pověření tlumočil slečně Barbaryové asi přede dvěma roky. Ačkoli tehdy byla ona nabídka zamítnuta, bylo mi dáno na srozuměnou, že ji bude možno obnovit za těch politováníhodných okolností, které nyní nastaly. Jestliže teď tedy přiznám, že v případě Jarndyce a Jarndyce i v jiných záležitostech zastupuji jistého muže, vysoce humánního, ale zároveň poněkud zvláštního, nebudu se tím snad kompromitovat nějakým zanedbáním profesionální opatrnosti?“ dokončil svůj proslov pan Kenge, opřel se znovu do lenošky a klidně se na nás obě zadíval.

Zdálo se, že si nade všechno libuje ve zvuku svého vlastního hlasu. Ani jsem se tomu nedivila, poněvadž měl hlas lahodný a sytý, který dodával důležitost každému slovu, jež pan Kenge vyslovil. Poslouchal sám sebe se zřejmým uspokojením a chvílemi jemně pokyvoval hlavou do taktu své hudby nebo zaokrouhloval věty gestem ruky. Udělal na mne veliký dojem – už tehdy, než jsem se

dověděla, že napodobuje jako svůj vzor jistého velkého pána, který byl jeho klientem, a že se mu všeobecně říká hovorka Kenge.

„Pan Jarndyce,“ ujal se znovu slova, „který si je vědom situace – řekl bych dezolátní situace – naší mladé přítelkyně, jí nabízí umístění v prvotřídním ústavu, kde bude moci dokončit svoje vzdělání, kde bude mít zajištěno pohodlí, kde se vyjde vstříc jejím rozumným přáním, kde získá výtečnou kvalifikaci, aby splnila své povinnosti v takovém životním postavení, do kterého se zlíbilo – mám říci Prozřetelnosti? – ji povolat.“

Srdce mi tak překypovalo tím, co říkal, i působivým tónem, jakým to říkal, že jsem nebyla s to vypravit ze sebe slovo, třebaže jsem se o to snažila.

„Pan Jarndyce,“ pokračoval pan Kenge, „si neklade žádné podmínky, očekává jenom, že naše mladá přítelkyně nikdy neopustí zmíněný ústav bez jeho vědomí a souhlasu. Že se bude svědomitě věnovat získání těch znalostí, na jejichž využití bude později závislá. Že bude kráčet po cestách ctnosti a počestnosti a tento – a tak dál.“

Byla jsem teď ještě neschopnější slova než předtím.

„No, co tomu říká naše mladá přítelkyně?“ pokračoval pan Kenge. „Dejte si na čas, dejte si na čas! Počkám si na odpověď. Ale dejte si na čas!“

Co se ubohá adresátka takovéhle nabídky pokoušela odpovědět, nemusím ani opakovat. Co opravdu odpověděla, bych vypsala snadněji, kdyby to za vypsání stálo. Co při tom cítila a bude cítit až do poslední hodinky, to nikdy vylíčit nedokážu.

K tomuto rozhovoru došlo ve Windsoru, kde jsem prožila (pokud jsem věděla) celý svůj život. Týden nato, bohatě vybavená vším potřebným, jsem odtamtud odjela dostavníkem do Readingu.

Paní Rachel byla příliš rádná žena, než aby při rozloučení projevila nějaké dojetí, ale já tak rádná nebyla a hořce jsem plakala. Říkala jsem si, že jsem ji za tolik let měla poznat líp a zasloužit si natolik její přízeň, aby teď pocítila lítost. Když mě na rozloučenou jednou

chladně políbila na čelo – byl mrazivý den a ten polibek ukápl jako kapka z rampouchu –, bylo mi tak bídne a tolik jsem si to vyčítala, že jsem se k ní přitiskla a řekla jsem jí, že je to moje vina, když mi dokáže dát tak lehce sbohem!

„Ba ne, Ester,“ odpověděla mi. „Je to tvoje smůla.“

Dostavník stál u vrátek před domem – vyšly jsme ven, až když jsme slyšely hrčení jeho kol –, a tak jsem ji se zarmouceným srdcem opustila. Vrátila se do domu, ještě než uložili moje krabice na střechu dostavníku, a zavřela za sebou dveře. Dokud byl dům v dohledu, ohlížela jsem se po něm z okna skrze slzy. Kmotřička odkázala paní Ráchel všechen svůj skromný majetek, chystal se už výprodej a venku, v námraze a sněhu, visel starý kobereček ke krbu s vetkanými růžemi, který mi vždycky připadal jako první věc, kterou jsem kdy na světě uviděla. Pár dní před odjezdem jsem zabalila svou milovanou starou panenku do jejího vlastního šálu a tiše jsem ji pochovala – skoro se to stydím povědět – do zahradní země pod strom, který stínil mé staré okno. Nezůstal mi jiný společník než můj kanárek, kterého jsem si odvážela s sebou v kleci.

Když mi dům zmizel z očí, seděla jsem s klíčkou ve slámě u svých nohou, poposedávala jsem na nízkém sedadle, abych viděla z vysoko umístěného okna; pozorovala jsem ojněné stromy, krásné jako krystaly; pole pod hladkou a bílou pokrývkou sněhu napadlého minulé noci; slunce, tak červené, ale tak málo hřející; a led, temný jako kov na těch místech, kde z něho bruslaři a sánkaři smetli sněh. Proti mně seděl v dostavníku nějaký pán, zdál se ohromný, jak byl nabalený, ale zíral upřeně z druhého okna a mne si nevšímal.

Myslela jsem na nebožku kmotřičku; na tu noc, kdy jsem jí předčítala; na její tvář v posteli, tak strnule a přísně zamračenou; na to cizí místo, kam jedu; na lidi, se kterými se tam setkám, jací asi budou a co mi řeknou, když mě náhle vyburcoval nějaký hlas v dostavníku.

„Co sakra brečíš?“

Vylekala jsem se tak, že mi selhal hlas a mohla jsem jenom špitnout: „Já, pane?“ Uvědomila jsem si ovšem, že to musel promluvit ten pán nabalený do spousty plášťů, třebaže se pořád ještě díval z okna.

„Ano, ty,“ otočil se ke mně.

„Já nevěděla, že brečím, pane,“ zajíkla jsem se.

„Ale brečíš!“ prohlásil pán. „Podívej!“ přešel z protějšího rohu dostavníku až těsně ke mně, přejel mi jednou svou huňatou kožišinovou manžetou přes oči (ale nijak to nezabolelo) a ukázal mi, že je mokrá.

„Vidíš! Tak už to víš,“ řekl. „Ne?“

„Ano, pane,“ přisvědčila jsem.

„A pročpak brečíš?“ zeptal se pán. „Nechce se ti tam?“

„Kam, pane?“

„Kam? Inu tam, kam jedeš,“ řekl pán.

„Jsem moc ráda, že tam jedu,“ odpověděla jsem.

„Tak se podle toho tvař!“ řekl pán.

Zdál se mi náramně divný, aspoň to, co jsem z něho viděla, bylo divné, protože byl zachumlaný až po bradu a obličej měl skoro schovaný v kožišinové čepici s širokými kožišinovými pruhy po stranách hlavy, které měl pod bradou svázané. Ale už jsem se uklidnila a nebála jsem se ho. A tak jsem mu pověděla, že jsem nejspíš plakala, protože mi umřela kmotřička a protože paní Ráchel nebylo líto, že se se mnou loučí.

„Čert vem paní Ráchel!“ vybuchl ten pán. „Ať si za ním odletí na koštěti!“

Teď jsem se ho začala opravdu bát a zadívala jsem se na něj s ohromným úžasem. Ale zdálo se mi, že má milé oči, třebaže si pro sebe nepřestával vztekle brumlat a nadávat na paní Ráchel.

Po chvíli si rozepnul svrchní plášť, který mi připadal dost velký, aby se do něho vešel celý dostavník, a strčil ruku do hluboké vnitřní kapsy.

„Ted' dávej pozor!“ řekl. „V tomhle papíru,“ (byl úhledně zabalený) „je kus nejlepšího rozinkového dortu, jaký se dá koupit – s cukrovou polevou na palec tlustou, jako lůj na skopové kotletě. A tady máme paštičku (hotový drahokam, co do velikosti i kvality), dovezenou z Francie. A z čeho bys řekla, že je? Z jater vykrmené husy. To je, pane, paštika! A ted' ukaž, jak to sníš!“

„Děkuju vám, pane,“ odpověděla jsem, „opravdu vám mockrát děkuju, ale doufám, že se neurazíte, je to pro mě moc syté.“

„Zase gól!“ řekl ten pán (vůbec jsem mu nerozuměla) a vyhodil obojí z okna.

Pak už na mě nepromluvil, až když vystupoval kousek cesty před Readingem, kdy mi doporučil, abych byla hodná a pilně se učila, a potřásl si se mnou rukou. Musím říct, že se mi jeho odchodem ulevilo. Nechali jsme ho u jednoho milníku. Často jsem později kolem toho milníku chodívala a po dlouhou dobu jsem si přitom na toho pána vždycky vzpomněla a napůl jsem čekala, že se s ním setkám. Ale nikdy se to nestalo, a jak plynul čas, sešel mi z mysli.

Když dostavník zastavil, nahlédla do okna velmi úpravná dáma a řekla:

„Slečna Donnyová.“

„Ne, paní, Ester Summersonová.“

„Jistě, jistě,“ přikývla ta dáma. „Slečna Donnyová.“

Teprve ted' jsem pochopila, že se mi tím jménem představuje, poprosila jsem slečnu Donnyovou za prominutí toho omylu a na její žádost jsem jí ukázala svoje krabice. Pod vedením velmi úpravné služebné je přeložili do malého zeleného kočáru, pak jsme do něho se slečnou Donnyovou a se služebnou nasedly a vyjely jsme.

„Všechno je pro vás připraveno, Ester,“ řekla slečna Donnyová, „a plán vašeho studia je rozvržen přesně podle přání vašeho poručníka pana Jarndyce.“

„Mého – koho to, prosím?“

„Vašeho poručníka pana Jarndyce,“ opakovala slečna Donnyová.

Byla jsem tím tak zmatená, že mě slečna Donnyová zřejmě považovala za oběť přílišného mrazu a nabídla mi svou lahvičkou s voňavkou proti mdlobě.

„Vy znáte mého – poručníka pana Jarndyce, slečno?“ vypravila jsem ze sebe po dlouhém váhání.

„Osobně ne, Ester,“ odpověděla slečna Donnyová, „jenom prostřednictvím jeho právních zástupců, pánů Kenge a Carboye z Londýna. Znameníť pán, ten pan Kenge. A jak je výmluvný! Některé jeho věty jsou přímo majestátní!“

Cítila jsem, že je to svatá pravda, ale byla jsem příliš popletená, než abych k tomu něco podotkla. Náš rychlý příjezd na místo určení, dřív než jsem se stačila vzpamatovat, jenom zvýšil můj zmatek a nikdy nezapomenu, jak mi to odpoledne připadalo U Zeleného listu (tak se jmenoval dům slečny Donnyové) všechno neurčité a neskutečné.

Ale brzy jsem si tam zvykla. Tak rychle jsem se přizpůsobila zvyklostem U Zeleného listu, jako bych tam žila už bůhvíjak dlouho a jako by můj starý život u kmotřičky byl spíš sen nežli skutečnost. Nikde nemůže vládnout větší přesnost a pořádek, než vládly U Zeleného listu. Všechno v každou hodinu na ciferníku tam mělo svůj čas a všechno se tam dalo v určenou chvíli.

Bylo nás dvanáct chovek a dvě slečny Donnyové, dvojčata. Rozumělo se, že jednou budu závislá na kvalifikaci guvernantky, takže mě slečny nejen učily všemu, čemu se v penzionátu vyučovalo, ale velice brzy jsem byla přibrána, abych pomáhala při vyučování druhých. Třebaže se ve všech ostatních ohledech se mnou zacházelo jako s jinými žačkami, tenhle jediný rozdíl pro mne platil hned od začátku. Čím víc jsem sama poznávala, tím víc jsem učila, takže za nějaký čas jsem měla plno práce, ale dělala jsem ji ráda, protože naše milá děvčata za to měla ráda mne. Když přišla nějaká nová žačka a byla trochu zaražená a nešťastná, docela určitě se skamarádila se mnou – opravdu nevím proč –, a tak mi nakonec

slečny svěřovaly na starost všechna nová děvčata. Říkaly, že jsem tak hodná, ale určitě byly hodné ony! Často jsem si připomínala své rozhodnutí z těch svých narozenin, že se vynasnažím být pilná, smířená s osudem a věrná, prokázat někomu něco dobrého a získat si něčí lásku, a namouduši jsem se skoro styděla, že jsem tak málo udělala a získala tak mnoho.

Prožila jsem U Zeleného listu šest šťastných a klidných let. V ničí tváři jsem tam bohudíky o svých narozeninách nikdy nečetla, že by bylo lépe, kdybych se nebyla narodila. Když ten den nadešel, zanesl mě vždycky tolika dárčky láskyplné pozornosti, že mi zkrášlovaly můj pokoj od Nového roku až do Vánoc.

Za těch šest let jsem nikdy nebyla pryč, leda o svátcích na návštěvách v sousedství. Asi po prvních šesti měsících jsem se poradila se slečnou Donnyovou, jestli by se neslušelo napsat panu Kengeovi, že jsem šťastná a vděčná, a s jejím souhlasem jsem mu takové psaní odeslala. Dostala jsem formální odpověď potvrzující jeho příjem, ve které stálo: „Bereme na vědomí obsah Vašeho dopisu, který náležitě sdělíme našemu klientovi.“ Později jsem občas slýchala od slečny Donnyové a její sestry zmínku, jak pravidelně jsou placeny účty za mne, a přibližně dvakrát do roka jsem si troufala na podobný dopis. Vždycky mi přišla poštou stejná odpověď psaná stejným zaokrouhleným rukopisem s podpisem Kenge a Carboy jiným písmem, které jsem pokládala za páně Kengeovo.

Připadá mi tak divné, že musím psát tohle všechno sama o sobě. Jako by tohle vyprávění bylo příběhem *mého* života! Ale moje maličkost se teď už brzy vytratí do pozadí.

Šest klidných kroků (vidím, že to opakuju už podruhé) jsem prožila U Zeleného listu a pozorovala jsem v tvářích kolem sebe, jako bych se dívala do zrcadla, všechny stupně svého růstu a proměny, když jsem náhle jednoho listopadového rána dostala tenhle dopis. Datum vynechávám.

*Starý rynek, Lincolnova kolej
Jarndyce a Jarndyce*

*Vážená slečno,
náš klt p. Jarndyce hodlá na příkaz kancl. sdu vzít do svého
domu svěřenku sdu v tomto proc., které chce zabezp. vhod.
společn. Podle jeho instr. Vás máme inform., že by k tomu rád
využ. Vaš. služeb.*

*Zaříd. jsme Vám bezplat. dopr. dostav. příští. pond. ráno
v 8 hod. z Readingu ke sklípku U Bílého koně, Piccadilly v Lond.,
kde vás jeden z našich úřed. bude čekat, aby Vás zavedl do výše
uved. kanc.*

*V dokonalé úctě
Kenge a Carboy*

Nikdy, nikdy, nikdy nezapomenu, jaké city rozpoutal tento dopis v penzionátu! Starostlivost, kterou o mne chovanky projevovaly, byla tak něžná; milost osudu, který na mne nezapomněl, tolik mi ulehčil mou sirotčí cestu a naklonil mi tolik mladých srdcí, byla tak velká, že jsem to sotva dokázala unést. Ne že bych byla chtěla, aby je můj odjezd mrzel méně – obávám se, že tak nezištná jsem nebyla –, ale potěšení z projevů jejich citu, bolest a hrdost a radost i pokorná lítost nad nimi se tak prolínaly, že mi div nepukalo srdce a zároveň překypovalo nadšením.

Dopis mi poskytoval jenom pět dní na rozloučenou. Když mi každá minuta přinášela nové důkazy lásky a oddanosti, kterých se mi během těch pěti dní dostalo; když konečně přišlo poslední ráno a když mě děvčata prováděla po všech pokojích, abych se na ně ještě naposledy podívala; když některé žačky volaly: „Drahá Ester, rozlučte se se mnou tady u mé postele, kde jste na mě poprvé tak vlídně promluvila!“; když mě další prosily, abych se jim zapsala do památníků; když mě všechny obklopily s dárky na rozloučenou,

objímaly mě a plakaly: „Co si teď počneme, až tady naše milovaná Ester nebude?“; když jsem se pokoušela poděkovat jim za jejich trpělivost se mnou a za to, jak ke mně všechny byly hodné, a každé z nich za to požehnat – panebože, jak mi tehdy bylo u srdce!

A když obě slečny Donnyové projevily nad rozloučením stejný zármutek jako ta poslední z děvčat; když mi slůžky přály: „Pánbůh s vámi, slečno, na každém vašem kroku!“; když se i ten ošklivý chromý starý zahradník, o kterém jsem si myslela, že si mě za všechny ty roky sotva všiml, rozběhl udýchaně za kočárem, aby mi dal kyticíku pelargónií, a řekl mi, že jsem byla světlo jeho očí – namouduši to tak ten děda řekl –, jak se mi teprve sevřelo srdce!

A když se mi ještě ke všemu cestou kolem malé školy naskytl nečekaný pohled na chudinky děti před školou, které mi mávaly čepičkami a čepečky, a na starého šedovlasého pána s paní, jejichž dcerku jsem pomáhala učit, které jsem navštěvovala v jejich domě a kteří platili za nejpyšnější lidi v celém okolí, povznesené nad všechno ostatní, ale teď za mnou volali: „Sbohem, Ester! Ať jste hodně šťastná!“ – nemohla jsem si pomoci, schoulila jsem se na sedadle a nastokrát jsem si pro sebe opakovala: „Ach, jak jsem jim vděčná, ach, jak jsem vděčná!“

Brzy jsem si ovšem uvědomila, že po všem tom dobrodiní, jehož se mi dostalo, nesmím přijet k cíli své cesty v slzách. A tak jsem potlačovala vzlyky a nutila jsem se ke klidu stálým opakováním: „Ester, opravdu musíš! Takhle by to nešlo!“ Konečně jsem se dost utišila, třebaže se obávám, že to trvalo déle, než to trvat mělo; a když jsem si omyla oči levandulovou vodičkou, bylo načase vyhlížet Londýn.

Byla jsem přesvědčená, že už tam jsme, dokud jsme byli ještě deset mil od něho, a jakmile jsme tam opravdu byli, připadalo mi, že tam nikdy nedorazíme. Když jsme se však začali natřásat na kamenné dlažbě, a zejména když se mi začalo zdát, že se všechny ostatní povozy ženou přímo na nás a my že se řítíme přímo na ně,

začala jsem věřit, že se opravdu blížíme k cíli cesty. A opravdu jsme brzičko nato zastavili.

Nějaký mladý pán, asi náhodou umazaný od inkoustu, mě oslovil z dlažby: „Já jsem od firmy Kenge a Carboy z Lincolnovy koleje, slečno.“

„Prosím, pane,“ vzala jsem to s úklonou na vědomí.

Byl velice úslužný, a když dohlédl na přeložení mých zavazadel a pomáhal mi přesednout do lehké drožky, zeptala jsem se ho, jestli někde kolem nedošlo k velkému požáru. Ulice totiž byly tak plné hustého hnědého dýmu, že bylo sotva vidět kolem sebe.

„Bože můj, to ne, slečno,“ odpověděl mi. „Tohle je naše londýnská zvláštnost.“

Jakživa jsem o ničem takovém neslyšela.

„Mlha, slečno,“ dodal mladý pán na vysvětlenou.

„Neříkejte!“ podivila jsem se.

Jeli jsme pomalu těmi nejšpinavějšími a nejtemnějšími ulicemi na světě (jak se mi zdálo), kde vládl tak bláznivý zmatek, že jsem nemohla pochopit, jak tady lidé dokážou zůstat při zdravém rozumu, až jsme se za nějakou starou bránou octli v náhlém tichu, projeli jsme přes mlčenlivé náměstí a dorazili jsme k podivnému zákoutí, kde byl vchod na příkré, široké schodiště, jako vchod do nějakého kostela. A skutečně tam venku pod několika ambity byl kostelní hřbitov, poněvadž jsem oknem ze schodiště zahlédla náhrobky.

Tohle tedy bylo sídlo Kenge a Carboye. Mladý pán mě zavedl přes nějakou vnější kancelář do pracovny pana Kenge – nikdo tam nebyl – a galantně mi přistavil křeslo ke krbu. Pak mě upozornil na malé zrcátko, které viselo na hřebíku vedle krbové římsy.

„Pro případ, že byste se chtěla po cestě upravit, slečno, než půjdete k lordu kancléřovi. Ale ne, že byste toho měla zapotřebí, o tom vás ujišťuju,“ dodal dvorně.

„Než půjdu k lordu kancléřovi?“ vylekala jsem se.

„Pouhá formalita,“ odtušil mladý pán. „Pan Kenge je právě u soudu. Mám vám vyřídit jeho poručení, a kdybyste si přála nějaké občerstvení –“ na malém stolku byly sušenky a karafa vína – „nebo snad podívat se do novin –“ nabídl mi mladý pán, prohrábl oheň a odešel.

Všechno to bylo tak divné – tím divnější, že ve dne vládla noc a svíčky hořely bílým plamenem, nevlídně a studeně –, takže jsem četla v novinách slova, aniž jsem vnímala, co znamenají, a přistihla jsem se, že některá čtu už poněkolkáté. Nemělo smysl ve čtení pokračovat, a tak jsem noviny odložila, mrkla jsem do zrcátka, jestli mám v pořádku klobouk, a rozhlížela jsem se po pokoji, který víc než napůl tonul v šeru, po odřených a zaprášených stolech, po haldách spisů a po knihovně plné těch nejbezvýraznějších knih, dalo-li se soudit podle jejich vzhledu. A pak jsem zase dumala a dumala a oheň hořel a hořel a svíčky prskaly a roztékaly se, a nikde nebyl žádný kratiknot, až jej posléze mladý pán přinesl, velice zaneřádný kratiknot – a tak to trvalo dvě hodiny.

Konečně přišel pan Kenge. On sám se nezměnil, ale byl překvapený, když viděl, jak jsem se změnila já, a zatvářil se docela potěšeně. „Jelikož máte být společnící mladé dámy, která je právě v kancléřově soukromé pracovně, slečno Summersonová,“ řekl mi, „pokládali jsme za vhodné, abyste tam byla rovněž přítomna. Doufám, že se lordem kancléřem nedáte vyvést z míry?“

„Ne, pane,“ odpověděla jsem. „Myslím, že ne.“ A opravdu jsem nechápala, proč bych se vlastně měla dát vyvést z míry.

A tak mi pan Kenge nabídl rámě a zahrnuli jsme za roh, prošli jsme nějakou kolonádou a vešli jsme do postranních dveří. A pak jsme se chodbou dostali do pohodlně zařízené místnosti, kde poblíž velkého, burácejícího ohně stála jakási mladá dáma a mladý pán. Před ohněm je chránila plenta, o kterou se při rozhovoru opírali.

Oba vzhledli, když jsem vstoupila, a já spatřila mladou dámu v záři ohně. Jak byla krásná! Jaké měla bohaté zlaté vlasy, něžné modré oči a jasnou, nevinnou a důvěřivou tvář!

„Slečno Ado,“ představil mě pan Kenge, „tohle je slečna Summersonová.“

Vyšla mi vstříc s úsměvem a podávala mi ruku, ale náhle si to rozmyslela a políbila mě. Krátce a dobře, chovala se tak přirozeně, podmanivě a mile, že za chvíli jsme spolu seděly na sedátku v okenním výklenku, ozářeny světlem z krbu, a povídaly jsme si tak volně a šťastně, jak je to jen možné.

Jaký kámen mi spadl ze srdce! Jak příjemné bylo pomyšlení, že ke mně může pocítit důvěru a mít mě ráda. Bylo to od ní tak laskavé a pro mne tak povzbuzující!

Ten mladý pán byl její vzdálený bratranec, jak mi pověděla, a jmenoval se Richard Carstone. Byl to hezký mládenec s upřímnou tváří a velice příjemně se smál. Když ho Ada zavolala k našemu sedátku, šel si stoupnout vedle nás, také do záře z krbu, a vesele se rozpovídal jako bezstarostný chlapec. Byl velmi mladý, nebylo mu tehdy víc než devatenáct, jestli vůbec tolik, ale přitom byl téměř o dva roky starší než ona. Oba byli sirotci a – což mi připadalo nečekané a velmi zvláštní – až do toho dne se nikdy nesetkali. Že jsme se všichni tři poprvé sešli na tak neobvyklém místě, zavadávalo samozřejmě důvod k rozhovoru, a taky jsme se do toho rozhovoru pustili. Oheň, který zatím doburácel, na nás pomrkával rudými očky – jako starý ospalý kancléřský lev, jak poznamenal Richard.

Mluvili jsme tiše, protože do místnosti často vcházel a zase vycházel nějaký pán v plném vystrojení a s dlouhou parukou na hlavě, a kdykoli otevřel dveře, zaslechli jsme zdálky jednotvárný hlas, o kterém nám ten pán řekl, že to jeden z advokátů v našem procesu řeční před lordem kancléřem. Panu Kengeovi oznámil, že lord kancléř přijde za pět minut, a za chvíli jsme opravdu slyšeli nějaký ruch a kroky a pan Kenge nám řekl, že zasedání soudu skončilo a jeho lordstvo že je ve vedlejším pokoji.

Pán s parukou otevřel skoro vzápětí dveře a vybídl pana Kenge, aby šel dál. Nato jsme se všichni odebrali do sousední místnosti,

napřed pan Kenge s mou děvečkou drahou – to označení je mi tak přirozené, že se nemohu ubránit, abych ji tak nenazvala už teď. A tam, v jednoduchém černém obleku, seděl v křesle za stolem poblíž krbu lord kancléř. Jeho talár, vroubený krásnou zlatou lemovkou, byl přehozen přes druhé křeslo. Zkoumavě si nás prohlédl, když jsme vcházeli, ale choval se zároveň zdvořile i vlídně.

Pán v paruce položil na stůl jeho lordstva svazek spisů, jeho lordstvo si z nich mlčky jeden vybralo a zalistovalo v něm.

„Slečna Clareová,“ promluvil pak lord kancléř. „Slečna Ada Clareová?“

Pan Kenge ji představil a jeho lordstvo ji vybídlo, aby si přisedla k němu. I já jsem v té chvíli poznala, že se na ni dívá s obdivem a se zájmem. Přišlo mi líto, že domov tak krásného mladého stvoření má zastupovat tahle suchopárná úřadovna. Lord kancléř přes všechno své důstojenství mi připadal jako velmi chabá náhražka rodičovské lásky a hrdosti.

„Ten Jarndyce, o kterého jde,“ konstatoval lord kancléř, stále ještě listuje spisem, „je Jarndyce z Ponurého domu.“

„Jarndyce z Ponurého domu, Vaše Milosti,“ přisvědčil pan Kenge.

„Pochmurné jméno,“ poznamenal lord kancléř.

„Ale dům už dneska pochmurný není, Vaše Milosti,“ namítl pan Kenge.

„A Ponurý dům,“ pokračovalo jeho lordstvo, „leží v –“

„V Hertfordshiru, Vaše Milosti.“

„Pan Jarndyce z Ponurého domu není ženatý?“ zeptalo se jeho lordstvo.

„Není, Vaše Milosti,“ potvrdil to pan Kenge.

Pauza.

„Je přítomen mladý pan Richard Carstone?“ ozval se po chvíli lord kancléř s pohledem na mládence.

Richard se uklonil a předstoupil.

„Hm,“ zabručel lord kancléř a obrátil dalších pár listů.

„Jestli smím vašemu lordstvu připomenout,“ poznamenal pan Kenge tlumeným hlasem, „pan Jarndyce z Ponurého domu našel vhodnou společnici pro –“

„Pro pana Richarda Carstonea?“ podotklo jeho lordstvo (aspoň se mi to zdálo, ale nejsem si docela jistá) stejně tlumeným hlasem a usmálo se.

„Pro slečnu Adu Clareovou. Tuhletu mladou dámu, slečnu Summersonovou.“

Jeho lordstvo mi věnovalo přívětivý pohled a přijalo velmi laskavě mé pukrle.

„Slečna Summersonová myslím není příbuzná s žádnou stranou v tom procesu?“

„Ne, Vaše Milosti.“

Ještě než to pan Kenge dořekl, naklonil se k lordu kancléři a začal mu něco šeptat. Jeho lordstvo s očima upřenýma do spisů naslouchalo, párkrát přikývlo, obrátilo dalších pár listů, ale už se na mne nepodívalo, až když jsme odcházeli.

Pan Kenge s Richardem se teď stáhli ke mně, blíž ke dveřím, a nechali mého mazlíčka (zdá se mi to už tak přirozené, že tak prostě musím nazvat Adu znovu) sedět s lordem kancléřem, který si s ní pohovořil mezi čtyřma očima. Ptal se jí, jak mi pověděla potom, jestli si pořádně rozvážila navrhované opatření, jestli si myslí, že bude pod střechou pana Jarndyce v Ponurém domě šťastná, a proč si to myslí. Konečně dvorně vstal a rozloučil se s ní, načež si krátce promluvil s Richardem Carstonem ne už vsedě, ale vstoje, a vůbec volněji a bez obřadnosti – jako by pořád ještě věděl, přes svůj kancléřský úřad, jak vyjít vstříc upřímnosti mladého chlapce.

„Výborně!“ prohlásilo pak jeho lordstvo nahlas. „Vydám patřičný soudní příkaz. Pan Jarndyce z Ponurého domu vybral, pokud mohu posoudit –“ a při těch slovech se podíval na mne – „velmi dobrou společnici pro mladou dámu, a vůbec se zdá, že tohle řešení je za daných okolností nejlepší možné.“

Pak nás vlídně propustil a všichni jsme odcházeli s vděčností za jeho laskavost a dvornost, kterou rozhodně nijak neutrpěla jeho důstojnost, ale naopak v našich očích ještě vzrostla.

Když jsme vyšli na kolonádu, pan Kenge si vzpomněl, že se musí ještě na chvilku vrátit a na něco se zeptat, a nechal nás v mlze s kočárem lorda kancléře a s jeho sluhy, kteří čekali, až jeho lordstvo vyjde.

„No,“ prohlásil Richard Carstone, „tohle bychom tedy měli za sebou! A kam teď, slečno Summersonová?“

„Vy nevíte?“ opáčila jsem.

„Nemám tušení,“ odpověděl.

„Nevíte to vy, dušičko?“ zeptala jsem se Ady.

„Já ne,“ řekla. „Vy snad taky ne?“

„Ani v nejmenším,“ musela jsem přiznat.

Podívali jsme se jeden na druhého, napůl se smíchem, že jsme jako děti, které zabloudily v lese, když k nám s pukrletem, s úsměvem a s náramnou obřadností přistoupila nějaká podivná drobná stařenka v pomačkaném čepci a se síťovkou v ruce.

„O!“ řekla. „Svěřenci v případě Jarndyce! Jsem velice šťastná, že mám tu čest! Pro mládí, naději a krásu je dobré znamení, když se octnou na tomhle místě a nevědí, co jim z toho vzejde.“

„Bláznivá!“ pošeptal nám Richard, kterého nenapadlo, že by ho mohla slyšet.

„Správně! Bláznivá, panáčku,“ vypálila tak rychle, že Richard zrudl rozpaky. „Já sama byla kdysi svěřenkou. Tenkrát jsem nebyla bláznivá.“ Vysekávala hluboká pukrlata a usmívala se za každou větičkou. „Byla jsem mladá a plná naděje. Myslím, že i krásná. Na tom už teď nezáleží. Nic z toho mi neposloužilo ani mě to nezachránilo. Mám tu čest chodit k soudu pravidelně. Se svými dokumenty. Čekám rozsudek. Už brzy. Na den posledního soudu. Přišla jsem na to, že šestá pečeť, o které je řeč ve Zjevení, je Velká pečeť. Už dávno ji zlomili! Přijměte, prosím, moje požehnání.“

Protože Ada se trochu vylekala, odpověděla jsem chudince staré dámě, abych ji uchlácholila, že jsme jí velice povděční.

„Ach zajisté!“ řekla afektovaně. „To si taky myslím. A tady je hovorka Kenge! Se *svými* dokumenty! Jak se daří Vaší Ctihodnosti?“

„Ujde to, ujde. Ale neobtěžujte, buďte tak hodná!“ odbyl ji pan Kenge a vykročil, aby nás odvedl zpátky.

„To tedy rozhodně ne,“ bránila se chudinka stará dáma, cupitajíc po mém a Adině boku. „V žádném případě nechci obtěžovat. Oběma vám odkážu své statky – to doufám není žádné obtěžování? Čekám na rozsudek. Už brzy. Na den posledního soudu. To je pro vás dobré znamení. Přijměte moje požehnání!“

Zůstala stát u paty příkrého širokého schodiště, ale my jsme se po ní cestou nahoru ohlíželi, a ona tam pořád ještě stála a opakovala s puklaty a úsměvy za každou větičkou: „Mládí. A naděje. A krása. A kancléřský soud. A hovorka Kenge! Ha! Přijměte, prosím, moje požehnání!“

KAPITOLA ČTVRTÁ

Lidumilnost viditelná jen dalekohledem

Noc jsme měli strávit u paní Jellybyové, řekl nám pan Kenge, když jsme se vrátili do jeho pracovny. Pak se na mne obrátil a dodal, že jistě vím, kdo paní Jellybyová je.

„Opravdu nevím, pane,“ odpověděla jsem. „Snad pan Carstone – nebo slečna Clareová –“

Jenomže ne, ani oni neměli o paní Jellybyové sebemenší ponětí.

„Ale jděte! Paní Jellybyová,“ rozhovořil se pan Kenge, který stál zády k ohni a upíral oči na zaprášenou předložku u krbu, jako by tam četl životopis dotyčné paní, „paní Jellybyová je dáma pozoruhodně energické povahy, která se plně věnuje veřejnosti. V různých dobách se věnovala velmi rozmanité škále veřejných zájmů, a teď právě (pokud ji nezláká něco jiného) se oddává problému Afriky se zřetelem na všeobecné pěstování kávovníku – a domorodců –, jakož i zdárnému usídlení našeho přebytečného domácího obyvatelstva na březích afrických řek. Pan Jarndyce, který touží pomáhat každému dílu, z něhož může vzejít něco dobrého, a který je často vyhledáván lidumily, má myslím o paní Jellybyové velmi vysoké mínění.“

Pak si pan Kenge narovnal nákrčník a podíval se na nás.

„A pan Jellyby, pane?“ nadhodil Richard.

„Ach, pan Jellyby!“ odpověděl pan Kenge. „Nevím, jak bych vám ho popsal lépe, než když řeknu, že je manžel paní Jellybyové.“

„Nějaká nula, pane?“ zeptal se Richard s čtveráckým pohledem.

„To neříkám,“ odušil pan Kenge vážně. „Nic takového opravdu říci nemohu, jelikož o panu Jellybyovi vůbec nic nevím. Pokud si vzpomínám, nikdy jsem neměl to potěšení se s panem Jellybyem setkat. Je to možná znamenitý muž, ale rozplynul se takříkajíc – rozplynul – v oslnivějších vlastnostech své manželky.“ Dále nám pan

Kenge vysvětlil, že jelikož cesta do Ponurého domu by za takového večera byla velmi dlouhá, tmavá a únavná a jelikož jsme se ten den už nacestovali dost, navrhl tohle řešení pan Jarndyce. Zítra brzy dopoledne přijede k paní Jellybyové kočár, aby nás odvezl z města.

Potom pan Kenge zazvonil na zvoneček a vešel ten mladý pán. Pan Kenge ho oslovil jménem Guppy a informoval se, jestli zavazadla slečny Summersonové i ostatní bagáž byla „odeslána na místo určení“. Pan Guppy odpověděl, že byla odeslána a že už čeká kočár, abychom byli odesláni i my, kdy nám jen bude libo.

„Zbývá mi tedy jenom,“ pravil pan Kenge, podáváje nám ruku, „vyjádřit své upřímné uspokojení (na shledanou, slečno Clareová!) z opatření, které jsme dnes udělali (buďte sbohem, slečno Summersonová!), a upřímnou naději, že povede ke štěstí (těšilo mě, že jsem měl tu čest seznámit se s vámi, pane Carstone!), k blahu a vůbec k všeobecnému prospěchu všech zúčastněných. Guppy, bezpečně tam panstvo doprovodíte!“

„Kde je to *tam*, pane Guppy?“ zeptal se Richard, když jsme šli po schodech dolů.

„Docela blízko,“ odpověděl pan Guppy, „hned za Thavieským pláckem, víte.“

„Nemůžu říct, že bych to věděl, vždyť jsem přijel z Winchesteru a v Londýně jsem cizí.“

„Hned za rohem,“ vysvětloval pan Guppy. „Jenom se propleteme Kancléřskou uličkou, řízneme to přes Holborn a jsme tam nachlup za čtyři minuty. *Ted'* vidíte tu pravou londýnskou zvláštnost, co, slečno?“ Zdálo se, že ho to kvůli mně docela těší.

„Mlha je opravdu jaksepatří hustá,“ přisvědčila jsem.

„Vám ale určitě nijak neškodí,“ poznamenal pan Guppy a vytáhl nahoru schůdky drožky. „Naopak, podle toho, jak vypadáte, vám zřejmě prospívá, slečno.“

Věděla jsem, že ten kompliment myslí dobře, takže když zavřel dveře a vylezl na kozlík, zasmála jsem se sama sobě za to, jak jsem

se začervenala. A všichni tři jsme se v kočáře smáli a žvatlali jsme o své nezkušenosti a o nezvyklosti Londýna, až jsme zahrnuli klenu-
tým průjezdem k svému cíli: do úzké ulice s vysokými domy jako
do protáhlé cisterny plné mlhy. Kolem domu, u kterého jsme za-
stavili a který měl na dveřích zašlou mosaznou destičku s nápisem
JELLYBY, postával zmatený hlouček lidí, hlavně dětí.

„Nelekněte se!“ varoval nás pan Guppy, nahlížeje do kočáru
oknem. „Jeden z malých Jellybyů uvázl hlavou mezi mřížemi zá-
bradlí před domem.“

„Chudátko,“ politovala jsem ho. „Pust'te mě ven, prosím vás!“

„Dejte si na sebe pozor, slečno!“ upozornil mě pan Guppy. „Ti
malí Jellybyové mají pořád za lubem nějakou čertovinu.“

Prodrala jsem se k tomu chudáčkovi, který byl jeden z nej-
umouněnějších malých nešťastníků, jakého jsem kdy viděla. Byl
celý zpocený a vyděšený a hlasitě vřískal, chycený za krk mezi
dvěma železnými mřížemi, zatímco nějaký mlékař a jakýsi soudní
biřic se ho s tím nejlepším úmyslem snažili vytáhnout za nohy,
zřejmě v přesvědčení, že se tímhle postupem dá jeho lebka stlačit.
Když jsem chlapečka uklidnila a shledala, že má přirozeně velkou
hlavičku, napadlo mě, že kudy prošla hlava, projde možná i tělíčko,
a navrhla jsem, že by se dal nejlíp vyprostit postrčením dopředu.
Mlékař i biřic to přijali s takovým souhlasem, že by ho byli okamžitě
protlačili do dvorka pod úroveň ulice, kdybych ho byla nezadržela
za zástěrku, zatímco Richard s panem Guppym běželi přes kuchyň
dolů, aby ho chytili, až ho vysvobodíme. Konečně jsme ho šťastně
dostali dolů bez úrazu, a kluk hned začal docela zuřivě mlátit pana
Guppyho hůlkou na pohánění obruče.

Z domácnosti se neukázal nikdo, až na nějakou osobu v dřevá-
kách do bláta, která chlapečka zezdola dloubala koštětem, nevím,
za jakým účelem, a nezdá se mi, že by to věděla ona sama. Před-
pokládala jsem proto, že paní Jellybyová není doma, a značně mě
překvapilo, když se zmíněná osoba objevila na chodbě bez dřeváků,

vykročila před Adou a přede mnou k zadnímu pokoji v prvním poschodí, kde nás ohlásila: „Sou tady ty dvě slečinky, paní Jellybyová!“ Cestou nahoru jsme minuli několik dalších dětí (ve tmě bylo těžké nešlápnout na ně), a když jsme se octli v přítomnosti paní Jellybyové, jedno z těch chudátek spadlo ze schodů – docela až dolů (jak se mi zdálo po sluchu) a s pořádným rámusem.

Paní Jellybyová, na jejímž obličejí nebyl patrný žádný neklid, který jsme my na svých tvářích nedokázali potlačit, když hlavička toho ubožáčka ohlašovala pád bouchnutím o každý schod (Richard nám potom řekl, že jich napočítal sedm kromě posledního nárazu na odpočívadle), nás přijala naprosto nevzrušeně. Byla to pěkná droboučká a baculatá paninka mezi čtyřicítkou a padesátkou, s hezkýma očima, třebaže měly zvláštní zvyk hledět někam bůhvíjak daleko. Jako by – teď opět cituji Richarda – neviděly nic bližšího než Afriku.

„Skutečně mě velice těší,“ přivítala nás příjemným hlasem, „že vám mohu nabídnout pohostinství. Vysoce si vážím pana Jarndyce a nikdo, o koho se zajímá on, mi nemůže být lhostejný.“

Vyjádřili jsme svou vděčnost a posadili se poblíž dveří na rozvrzanou invalidní pohovku. Paní Jellybyová měla krásné vlasy, ale byla příliš zaujatá svými africkými povinnostmi, než aby si je učesala. Šál, do kterého byla volně zahalená, sklouzl na její židli, když nám vykročila vstříc; a když si šla zpátky sednout, nemohli jsme si nevšimnout, že má vzadu nedopnuté šaty a že mezera v nich je napříč mřížkovaná kosticemi šněrovačky – jako lat'koví zahradního altánu.

Pokoj, kde se všude válely rozházené papíry a který byl skoro celý zaplněn velkým psacím stolem, pokrytým podobnou spouští, byl – musím to povědět – nejen samý nepořádek, ale taky samá špína. Byli jsme nuceni všimnout si toho zrakem, zatímco sluchem jsme sledovali chudinku dítě, které se kutálelo ze schodů myslím až někam do zadní kuchyně, kde je, jak se zdálo, někdo přidusil.

Nejvíc nás však zarazilo umořené a nezdravě vypadající, třebaže rozhodně ne ošklivé děvče u psacího stolu, které okusovalo psací brk a upřeně se na nás zadívalo. Myslím, že nikdo jaktěživ nebyl tak zmazaný od inkoustu jako ona. A od rozčuchaných vlasů až po pěkné nožky, které hyzdily rozedrané a sešlapané atlasové pantofle, nemělo na sobě jediný kousek oblečení, počínajíc špendlíkem, který by byl v pořádku či na svém místě.

„Zastihli jste mě, drahouškové,“ řekla paní Jellybyová a přistříhla knoty dvou velkých kancelářských svíček v cínových svícnech, od nichž pokoj načpěl silným pachem rozehřátého loje (oheň v krbu vyhasl a nezůstala v něm než hromádka popele, otýpka dříví před mřížkou a pohrabáč), „zastihli jste mě, drahouškové, jako obvykle velmi zaměstnanou, ale to mi jistě prominete. Náš africký projekt mi právě zabírá všechnen čas. Zatahuje mě do korespondence s veřejnými institucemi i se soukromými osobami po celé zemi, kterým leží na srdci blaho lidského rodu. S radostí mohu říci, že pokračujeme dobře. Doufáme, že ode dneška do roka bude sto padesát až dvě stě zdravých rodin pěstovat kávu a vychovávat domorodce v Borriobule-Gha na levém břehu řeky Nigeru.“

Když Ada na to nic neřekla, ale jenom se na mne podívala, prohlásila jsem, že je to jistě velmi potěšující.

„Skutečně je to potěšující,“ přisvědčila paní Jellybyová. „Vyžaduje si to vypětí všech mých sil, které v sobě dokážu zmobilizovat, ale to nic, jenom když se to daří, a já jsem si zdarem našeho podniku den co den jistější. Víte, slečno Summersonová, skoro se divím, že vy sama jste se ještě o Afriku nezajímala.“

Tenhle obrat v rozhovoru mě zaskočil tak nečekaně, že jsem vůbec nevěděla, jak to přijmout. Nadhodila jsem, že podnebí –

„Nejlepší podnebí na světě!“ zvolala paní Jellybyová.

„Opravdu, milostivá paní?“

„Určitě! S patřičnou opatrností ovšem,“ odpověděla paní Jellybyová. „Můžete si počínat neopatrně tady v Holbornu, a něco vás

přejede. Když budete v Holbornu opatrná, nepřejede vás nikdy nic. Přesně totéž platí pro Afriku.“

„Jistěže,“ přisvědčila jsem. Měla jsem na mysli Holborn.

„Kdybyste se chtěli podívat,“ přisunula nám paní Jellybyová kupu lejster, „na pár poznámek o tom problému a o celé věci všeobecně (hodně se o tom psalo), než dokončím dopis, který právě diktuji své nejstarší dceři, to je moje sekretářka –“

Dívka za stolem nechala okusování pera a odpověděla na náš pozdrav, napůl stydlivě a napůl nabručeně.

„Pak budu pro dnešek hotová,“ pokračovala paní Jellybyová s medovým úsměvem, „třebaže moje práce vlastně nekončí nikdy. Kde jsme přestaly, Karlo?“

„– se nechá poroučet panu Swallowovi a sděluje mu –“ přečetla Karla.

„– a sděluje mu,“ ujala se paní Jellybyová diktátu, „na jeho dotaz stran afrického projektu – Ne, Pipíku! To nesmíš!“

Pipík (sám si tak říkal) byl ten nešťastný chlapeček, co před chvílí spadl ze schodů. Teď přerušil diktát tím, že se objevil s náplastí na čele, aby ukázal svá potlučená kolínka, a my s Adou jsme nevěděly, čeho na nich litovat víc – jestli jejich odřenin, nebo špíny. „Běž pryč, ty uličníku!“ vykázala ho paní Jellybyová s tím bohorovným klidem, se kterým říkala všechno, a zahleděla se krásnýma očima znovu do Afriky.

Když však vzápětí pokračovala v diktátu, viděla jsem, že ji tím nevyruším, a odvážila jsem se tiše zvednout chudáka Pipíka, který se šoural ze dveří, a posadit si ho na klín, abych ho pochovala. Tvářil se na to náramně udiveně, i na to, že ho Ada zulíbala, ale brzy mi v náručí poňukával ve stále delších přestávkách, až ztichl a pevně usnul. Pipík mě tak zaměstnal, že mi unikly podrobnosti z diktovaného dopisu, ale nabyla jsem z něho všeobecného dojmu, jak strašně je Afrika důležitá a jak nicotné a bezvýznamné je všechno ostatní, až jsem se zastyděla, že jsem jí dosud věnovala tak málo pozornosti.

„Šest hodin!“ zvolala konečně paní Jellybyová. „A my teoreticky večeříme v pět – třebaže ve skutečnosti jíme, kdy nás napadne. Karlo, ukaž slečně Clareové a slečně Summersonové jejich pokoje! Třeba se budete chtít převléknout? Prominete mi jistě, že jsem tak zaměstnaná. Ach, ten kluk zlobivá! Postavte ho, prosím vás, slečno Summersonová!“

Požádala jsem o dovolení, abych si Pipíka mohla nechat, a řekla jsem podle pravdy, že mi nijak není na obtíž, odnesla jsem ho nahoru a položila jsem ho na svou postel. Měly jsme s Adou nahoře dvě místnosti spojené mezi sebou dveřmi. Byly skoro holé a neuklizené; záclona na mém okně byla připevněná vidličkou.

„Nejspíš byste chtěly teplou vodu, co?“ poznamenala slečna Jellybyová a rozhlížela se po nějakém džbánu, který by měl ucho, jenže se rozhlížela marně.

„Kdyby vám to nebylo na obtíž,“ odpověděly jsme.

„Nejde ani o tu obtíž,“ poznamenala slečna Jellybyová, „jako o to, jestli vůbec nějakou teplou vodu máme.“

Večer byl tak studený a v pokojících to tak bahnitě páchlo, že mi bylo, musím se přiznat, dost bídne a Ada se div nerozplakala. Brzy jsme se však rozesmály a pustily jsme se pilně do vybalování zavazadel, protože slečna Jellybyová se vrátila, aby nám sdělila, že bohužel teplá voda není, že nemohou najít ani konvici na ohřátí a kotel že je mimo provoz.

Řekly jsme jí, aby na to už nemyslela, a pospíchaly jsme, abychom už byly zase dole u krbu. Jenže všechny malé děti přišly nahoru na odpočívadlo schodů, aby se podívaly jako na zjevení na Pipíka ležícího na mé posteli, a naši pozornost rozptylovaly ustavičně se objevující nosíky a prstíky, ohrožené přiskřípnutím mezi panty dveří. Dveře ani jednoho z pokojů se nedaly zavřít, poněvadž moje neměly knoflík kliky, a třebaže knoflíkem Addiných dveří se dalo na-prosto hladce otáčet donekonečna, nemělo to žádný vliv na západku zámku. Proto jsem dětem navrhla, aby šly dál a byly u mého stolu

moc a moc hodné, že se zatím obléknu a budu jim přitom povídat pohádku o Červené karkulce, a ony byly opravdu tiché jako myšky, včetně Pipíka, který se probudil právě včas před objevením vlka.

Když jsme sestupovaly dolů, našly jsme na okně schodiště konvičku s nápisem „Suvenýr z lázní Tunbridge Wells“ se zapáleným plovoucím knotem; a v přijímacím pokoji (spojeném teď otevřenými dveřmi s pokojem paní Jellybyové) nějaká mladá žena s oteklou tváří, ovázanou flanelovým šátkem, rozdmýchávala oheň v krbu a příšerně se dusila kouřem. Kouřilo to tak, že jsme všichni seděli, kašlali a slzeli při otevřených oknech dobrou půlhodinu, ve které paní Jellybyová stále s tím andělským klidem vyřizovala dopisy o Africe. Musím povědět, že jsem to její zaměstnání přijala s velkou úlevou, protože Richard nám vyprávěl, jak si musel umýt ruce ve formě na dorty a jak se konvice na ohřívání vody našla na jeho toaletním stolku, a rozesmál Adu tak, že i mne rozřehtali tím nejpošetilejším způsobem.

Krátce po sedmé jsme sešli dolů k večeři – na radu paní Jellybyové opatrně, poněvadž koberec na schodech kromě toho, že scházela většina prutů, které ho měly přidržovat, byl taky samá díra, každá jako nastražená past. Měli jsme dobrou tresku, kousek rostbífů, telecí řízky a pudink, což by bývala výtečná večeře, kdyby byla aspoň trochu uvařená, jenomže všechno bylo skoro syrové. Mladá žena s flanelovým obvazem nás obsluhovala a kladla všechno na stůl, kam ji zrovna napadlo, a už to tam nechala stát, dokud to potom nevynesla ven na schody. Osoba, kterou jsem předtím viděla v dřevákách (předpokládám, že kuchařka), často vcházela dovnitř, hádaly se s tou druhou ve dveřích a byly spolu zřejmě na kordy.

Po celou dobu večeře, která se dlouho táhla následkem takových příhod, jako že se mísa s bramborami omylem octla v uhláku nebo že se utrhl držadlo vývrtky a zasáhlo mladou ženu do brady, paní Jellybyová zachovávala svůj neochvějný klid. Vyprávěla nám spoustu zajímavostí o Borriobule-Gha a o domorodcích a ukazovala nám,

kolik dopisů dostává, až se Richardovi, který seděl vedle ní, octly v omáčce čtyři obálky najednou. Některé z těch dopisů obsahovaly zápisy z dámských výborů nebo rezoluce z dámských schůzí a paní Jellybyová nám je předčítala; jiné zase přinášely žádosti od lidí rozličnými způsoby vzrušených pěstováním kávy a domorodců; další si vyžadovaly okamžitou odpověď a paní Jellybyová poslala třikrát či čtyřikrát svou nejstarší dceru od stolu, aby tu odpověď napsala. Měla plné ruce práce a nepochybně se své věci, jak nám sdělila, oddávala tělem i duší.

Byla jsem trochu zvědavá, kdo je to ten tichý plešatý pán v brejlich, který sklesl na jednu prázdnou židli, když byla odnesena ryba, a pasivně se podřídil výkladům o Borriobule-Gha, ale aktivní zájem o tu osadu neprojevil. Tím, že nepromluvil ani slovo, mohl klidně představovat tamější domorodce, jenomže měl jinou barvu pleti. Teprve když jsme odešli od stolu a on se zdržel pouze s Richardem, napadlo mě, že by to snad mohl být pan Jellyby. Ale byl to *skutečně* pan Jellyby, a jistý hovorný mladý muž jménem Quale, s velkými vypouklými a lesklými spánky a se všemi vlasy ulízanými dozadu, který se dostavil po večeři a představil se Adě jako lidumil, ji při té příležitosti informoval, že na manželský svazek paní Jellybyové a pana Jellybye pohlíží jako na spojení ducha s hmotou.

Tento mladý muž kromě toho, že měl sám hodně co povědět o Africe a svém plánu naučit kávové kolonisty, aby naučili domorodce soustruhovat nohy k pianům, a zařídit jejich export, si liboval v tom, že ustavičně kladl paní Jellybyové zvědavé otázky jako: „Jsem přesvědčen, paní Jellybyová, že jste už taky dostala sto padesát až dvě stě dopisů týkajících se Afriky za jediný den, není-liž pravda?“ nebo: „Jestli mě neklame paměť, paní Jellybyová, zmínila jste se mi před časem, že jste odeslala pět tisíc oběžníků z jednoho poštovního úřadu najednou, že?“ – a vždycky nám opakoval odpověď paní Jellybyové jako nějaký tlumočník. Pan Jellyby seděl celý večer v koutě s hlavou opřenou o zeď, jako by propadl těžké depresi. Když

zůstal po večeři chvíli sám s Richardem, zdálo se, že párkrát otevřel ústa, jako by měl něco na srdci, ale vždycky je zase k Richardově velkému zmatku sklapl a neřekl vůbec nic.

Paní Jellybyová seděla v hotovém hnízdě z odhozených papírů, popíjela celý večer kávu a čas od času diktovala své nejstarší dceři. Diskutovala také s panem Qualem – pokud jsem tomu rozuměla – o všelidském bratrství a vyslovila některé nádherné myšlenky. Nebyla jsem však tak pozornou posluchačkou, jak bych si byla přála, poněvadž Pipík a ostatní děti se nahrnuly kolem Ady a mne v rohu přijímacího pokoje a žadonily o další pohádku, takže jsme seděly mezi nimi a vyprávěly jim šeptem o Kocourovi v botách a nevím co ještě, dokud si na ně paní Jellybyová náhodou nevzpomněla a neposlala je spát. Protože Pipík vrátil, abych ho uložila, odnesla jsem ho nahoru, kde ta mladá žena obvázaná flanelem vpadla do hejna těch mrňat jako kyrysňák a naházela je do postýlek.

Potom jsem se pustila trochu do úklidu našeho pokojíku a snažila jsem se přimět mezitím zapálený, ale velice neochotný oheň, aby se rozhořel, až nakonec jasně zaplápolal. Po návratu dolů jsem vycítila, že na mne paní Jellybyová shlíží svrchu pro mou lehkovážnost, což mě mrzelo, ačkoli jsem si zároveň byla vědoma, že nemám žádnou vyšší ctižádost.

Byla už skoro půlnoc, když jsme se konečně mohly odebrat na lože, a i pak jsme zanechaly paní Jellybyovou popíjející kávu mezi svými papíry a slečnu Jellybyovou okusující brkové péro. „To je ale zvláštní dům!“ zavrtěla hlavou Ada, když jsme se dostaly nahoru. „Divím se, že nás můj bratranec Jarndyce poslal zrovna sem.“

„Děvečko drahá,“ přisvědčila jsem, „já jsem z toho taky celá pryč. Chtěla bych tomu rozumět, ale nerozumím tomu ani za mák.“

„Čemu?“ zeptala se Ada se svým hezkým úsměvem.

„Tomuhle všemu, děvečko. Paní Jellybyová je určitě ohromně hodná, když se tolik stará o blaho tamtěch domorodců – a přece – když se podívám na Pipíka a na celou tuhle domácnost!“

Ada se zasmála, objala mě paží kolem krku, jak jsem stála a dívala se do krbu, a řekla, že jsem taková tichá, milá a drahá duše a že jsem si ji úplně získala. „Jste tak hloubavá, Ester, a přece tak veselá! A tolik toho uděláte a nestavíte to na odiv! Vy byste proměnila v domov dokonce i tenhle dům!“

Moje naivní kuřátko! Vůbec si nebyla vědoma, že tím vlastně chválí jenom sebe a že jenom z dobroty svého vlastního srdce vynáší tolik mne!

„Smím vám položit jednu otázku?“ obrátila jsem se k ní, když jsme chvíli seděly před ohněm.

„Třeba pět set!“ souhlasila Ada.

„Ten vás bratranec, pan Jarndyce – vděčím mu za tak mnoho. Nemohla byste mi ho popsat, jaký je?“

Ada pohodila svými zlatými vlasy nazad a podívala se na mne očima tak plnými rozesmátého údivu, že jsem se sama v údivu zarazila – jednak nad její krásou, jednak nad jejím překvapením.

„Ester!“ vykřikla.

„Dušičko moje!“

„Vy chcete, abych vám popsala svého bratrance Jarndyce?“

„Děvečko drahá, nikdy jsem ho neviděla.“

„Jenže já taky ne!“ vyhrkla Ada.

No tohle!

Ne, opravdu ho nikdy neviděla. Byla ještě malá, když jí umřela maminka, ale pamatovala si, jak ta o něm mluvívala se slzami v očích, o jeho ušlechtilé velkodušnosti, které se prý dá důvěřovat nade všechno na světě. A Ada mu důvěřovala. Bratranec Jarndyce jí před několika měsíci napsal „prostý, upřímný dopis“ – jak mi řekla –, v němž jí navrhl opatření, které se teď mělo uskutečnit, a v němž poznamenal, že „čas snad zahojí některé rány, způsobené tím nešťastným kancléřským procesem“. Ada mu odpověděla vděčným přijetím jeho návrhu. Richard zároveň dostal podobný dopis a podobně také odepsal. Richard pana Jarndyce kdysi viděl,

ale pouze jednou před pěti lety ve winchesterské internátní škole. Řekl Adě, když jsem je poprvé uviděla rozmlouvat opřené o tu plenu před krbem, že si na něj vzpomíná jako na „drsného dobráka se zlatým srdcem a s tvářemi jako jablíčka“. To byl jediný popis, který mi Ada mohla poskytnout.

Tolik mi to vrtalo hlavou, že jakmile Ada šla spát, zůstala jsem u krbu a nevycházela jsem z dohadů o Ponurém domě a z údivu, že včerejší ráno mi připadá už tak dávno. Nevím, kam všude se moje myšlenky zatoulaly, když mě náhle vzpamatovalo zatūkání na dveře.

Tiše jsem otevřela a našla jsem na prahu slečnu Jellybyovou. Tetelila se zimou, v jedné ruce držela pochroumanou svíčku v pochroumaném svícnu a ve druhé kalíšek na vajíčka.

„Dobrou noc!“ zabručela mrzutě.

„Dobrou noc!“ popřála jsem jí také.

„Můžu dál?“ zeptala se najednou nečekaně týmž nabručeným tónem.

„Jistě,“ odpověděla jsem. „Jenom nevzbudte slečnu Clareovou.“

Nechtěla si sednout; zůstala stát u ohně, namáčela si prostředník do kalíšku, ve kterém byl ocet, rozmazávala si jím skvrny od inkoustu po celém obličejí a pořád se přitom mračila a tvářila velmi ponuře.

„Kéž by celá ta Afrika vymřela!“ prohlásila náhle.

Chtěla jsem něco namítnout.

„Vážně!“ předešla mě. „Nic mi nepovídejte, slečno Summersová! Nenávídím ji a hnusí se mi! Vždyť je to bestie!“

Řekla jsem jí, že je moc unavená a že je mi jí líto. Sáhla jsem jí na čelo a poznamenala jsem, že teď je rozpálené, ale do rána vychladne. Pořád ještě stála, krabatila pusou a mračila se na mne, ale náhle odložila kalíšek a došla po špičkách k posteli, kde ležela Ada.

„Ta je ale hezká!“ prohlásila s dosud zakaboněným čelem a stejně nevychovaným způsobem.

S úsměvem jsem přikývla.

„Je sirotek. Že jo?“

„Ano.“

„Ale umí toho spoustu, co? Umí tancovat, umí na něco hrát, umí zpívat? Nejspíš umí i francouzsky a vyzná se v zeměpise a v šití a ve všem, že jo?“

„Bezpochyby,“ přisvědčila jsem.

„Já z toho neumím nic,“ postěžovala si. „Neumím skoro nic, jenom psát. Pořád píšu pro mámu. Že jste se vy dvě nestyděly přijít si k nám dnes odpoledne a koukat, jaký jsem budižkničemu! To byla pastva pro vaši zlomyslnost! A přitom si jistě myslíte, bůhvíjak nejste šlechetný!“

Viděla jsem, že má, chuděra, slzy na krajíčku, beze slova jsem se zase posadila na židli a podívala jsem se na ni tak laskavě (doufám), jak jsem to vůči ní cítila.

„Je to pro vostudu!“ vyrazilo z ní. „To přece vidíte! Celej dům je pro vostudu. Děti jsou pro vostudu. Já jsem pro vostudu. Táta je chudák, a není divu! Priscilla pije – v jednom kuse pije. Je to hanba a lež jako věž, když se tváříte, jako byste to z ní dneska necejtla. Táhlo to z ní jako ze sudu, když při večeři obsluhovala, to přece víte!“

„Děvenko, to tedy nevím,“ odpověděla jsem.

„A víte!“ odsekla mi. „Nepovídejte, že ne. Víte to!“

„Děvenko zlatá,“ namítla jsem, „když mě nenecháš domluvit –“

„Vždyť mluvíte! Víte, že mluvíte. Nic mi nenamlouvejte, slečno Summersonová!“

„Děvenko,“ opakovala jsem, „když mě nechceš vyslechnout –“

„Nechci vás vyslechnout.“

„Ale ano, já myslím, že chceš,“ chlácholila jsem ji, „vždyť by to jinak nebylo vůbec rozumné. Nevěděla jsem o tom, cos mi před chvilkou řekla, protože se ke mně ta služka při večeři ani nepřiblížila, ale nepochybuju, že máš pravdu, a moc mě to mrzí.“

„Nemusíte si z toho dělat žádnou zásluhu!“ utrhla se na mne.

„To jistě ne, děvkenko,“ odpověděla jsem. „To bych přece byla náramně hloupá.“

Stála dosud u postele a náhle se sklonila (ale pořád s tím mrzutým výrazem) a políbila Adu. Potom se tiše vrátila k mé židli a stoupla si vedle mne. Prsa se jí nešťastně dmula, takže jsem ji velice litovala, ale pokládala jsem za lepší nic neříkat.

„Kéž bych radši byla mrtvá!“ vybuchla. „Kéž bychom byli všichni mrtví! Bylo by to pro nás daleko lepší.“

V příští chvíli si vedle mne klekla na zem, zabořila mi obličej do šatů, úpěnlivě mě prosila za odpuštění a plakala. Konejšila jsem ji a chtěla jsem ji zvednout, ale křičela ne, ne; chtěla zůstat, kde byla.

„Vy jste učila holky,“ vzlykala. „Kdybyste tak byla učila mě, co jsem od vás mohla pochytit! Je mi tak bídně a mám vás tolik ráda!“

Nedokázala jsem ji přesvědčit, aby se posadila vedle mne, takže mi nezbývalo než přitáhnout si k místu, kde klečela, rozvrzanou stoličku a posadit se na ni tak, aby se mě mohla stejným způsobem držet za šaty. Unavená chuděra postupně usnula, a pak se mi podařilo zdvihnout jí hlavu, aby mi ležela na klíně, a zahalit nás obě do šálů. Oheň vyhasl a ona tak celou noc dřímala před krbem plným popela. Zpočátku jsem nemohla usnout a marně jsem se snažila zavřít oči a ztratit se ve výjevech z uplynulého dne. Konečně mi pomalu začaly nezřetelné splývat. Přestala jsem si uvědomovat totožnost děvčete spícího na mém klíně. Hned se mi změnila v Adu, hned v jednu starou kamarádku z Readingu, o které jsem nemohla uvěřit, že jsem se s ní rozloučila tak nedávno. Hned to byla ta drobná bláznivá stařenka, vyčerpaná pukrlaty a úsměvy, hned zase nějaká důležitá osobnost v Ponurém domě. Nakonec to nebyl nikdo a já sama jsem nebyla nikdo.

Přisleplý den chabě zápasil s mlhou, když jsem opět otevřela oči, abych se střetla s upřeným pohledem nějakého strašidýlka s umouněnou tvářičkou. To Pipík vylezl z postýlky, vplížil se do mého pokoje v noční košilce a čepičce a zuby mu drkotaly zimou tak, jako by je už měl všechny prořezané.

KAPITOLA PÁTÁ

Ranní dobrodružství

Ačkoli ráno bylo sychravé a mlha se pořád ještě zdála hustá – říkám zdála se, poněvadž okna byla tak zalepená špínou, že by se jimi sotva prodralo i to nejprudší letní slunce –, dosavadní zkušenosti mě natolik varovaly, jaké asi nepohodlí se dá čekat v domě tak brzy ráno, a byla jsem natolik zvědavá na Londýn, že jsem uvítala návrh slečny Jellybyové, abychom se šly projít.

„Máma nepřijde dolů bůhvíjak dlouho a pak ještě nebude snídane dřív než za hodinu, v kuchyni se jenom flákají. Táta si vezme, co najde, a spěchá do kanceláře Nikdy nedostane, čemu byste řekla pořádná snídaně. Priscilla mu nechá přes noc venku chleba a kapku mlíka, když zbyde. Někdy nezbyde žádný a někdy ho vypije kočka. Ale mám strach, slečno Summersonová, že jste unavená a že byste si radši ještě lehla.“

„Vůbec nejsem unavená, děvenko,“ namítl jsem. „a daleko radši půjdu ven.“

„Když vážně myslíte,“ opáčila slečna Jellybyová, „tak se jdu obléct.“

Ada prohlásila, že půjde taky, a rychle vstala. Navrhla jsem Pipíkovi, když už jsem pro něho nemohla udělat nic lepšího, že jestli mě nechá, abych ho umyla, uložím ho potom ještě zpátky do své postele. Podrobil se tomu, jak jen dokázal ochotně, a kulil na mne po celou tu operaci oči, jako by v něm jakživo nic nevzbudilo a nikdy už nevzbudí větší úžas. Zároveň se ovšem tvářil i hrozně nešťastně, ale nenaříkal si, a sotva bylo po mytí, stulil se do klubíčka a usnul. Nejdřív jsem váhala, jestli si to mám dovolit, ale brzy jsem si řekla, že si toho v domě stejně nikdo nevšimne.

Při kalupu s Pipíkem, s vlastním oblékáním a při pomáhání Adě jsem se brzy docela rozpálila. Slečnu Jellybyovou jsme našly, jak se

pokouší zahřát u ohně v pisárně, který Priscilla právě zapalovala ukoptěným svícem ze salónu – hodila do ohně celou svíčku, aby líp hořel. Všechno bylo přesně ve stejném stavu, jak jsme to včera v noci opustili, a zřejmě to tak mělo zůstat. V jídelně nesundali ze stolu ubrus, ale nechali ho rovnou na snídani. Po celém domě byly drobty, prach a vyhozené papíry. Pár hrnků a konviček na mléko viselo na zábradlí před domem, dveře byly zotvírané a kuchařku jsme potkaly za rohem, jak vychází z hospody a utírá si ústa. Když nás mījela, řekla, že se šla podívat, kolik je hodin.

Ale ještě dřív než kuchařku jsme potkaly Richarda, který pobíhal po Thavieském plácku, aby si zahřál nohy. Příjemně ho překvapilo, že nás vidí tak časně vzhůru, a řekl, že se rád projde s námi. Ujal se tedy Ady a my se slečnou Jellybyovou šly napřed. Mohu poznamenat, že slečna Jellybyová znovu upadla do svého kabonění, a opravdu bych si nemyslela, že mě má nějak zvlášť ráda, kdyby mi to byla sama neřekla.

„Kam chcete jít?“ zeptala se.

„Kamkoli, děvenko,“ odpověděla jsem.

„To máte jako nikam,“ utrhla se na mne a jankovitě zůstala stát.

„No, někam přece jen pojďme,“ navrhla jsem.

Nato rychle vykročila přede mnou.

„Mně je všechno jedno!“ prohlásila. „Jste můj svědek, slečno Summersonová, že je mi všechno jedno – ale kdyby k nám ten člověk s tím svým vypouklým upoceným čelem chodil večer co večer až do nejdelší smrti, neměla bych mu co říct. Dělají ze sebe s mámou takový kašpary!“

„Děvenko!“ zaprotestovala jsem proti tomu přízvisku a vehementnímu důrazu, s jakým je slečna Jellybyová vyslovila. „Jako dítě máš povinnost –“

„Nemluvte mi o povinnosti dětí, slečno Summersonová! Kde je mámina rodičovská povinnost? Nejspíš ji všechnu převedla na ctěnou veřejnost a na Afriku! Tak ať taky ta veřejnost a ta Afrika plní

povinnosti dětí, jejich věc je to daleko spíš! Vidím, že vás to šokuje! No dobrá, mě to šokuje taky, takže nás to šokuje obě, a tím to hasne!“

Vykročila přede mnou ještě rychleji.

„Ale přesto vám říkám znovu, že by k nám ten chlap moh chodit do alelujá, a pořád bych mu neměla co říct. Nemůžu ho snýst. Jestli něco na světě nenávidím a něco se mi hnusí, tak jsou to ty žvásty, co vedou s mámou. Divím se, že samy ty dlažební kameny před naším domem mají trpělivost poslouchat všechny ty protimluvy a nedůslednosti a nabubřelé nesmysly a dívat se na mámino vedení domácnosti!“

Nemohla jsem nepochopit, že mluví o panu Qualeovi, který se objevil včera po večeři. Před nepříjemnou nutností pokračovat v tomhle rozhovoru mě zachránili Richard s Adou, když nás dohonili a se smíchem se zeptali, jestli snad běžíme o závod. Slečna Jellybyová po tom přerušení zmlkla a rozladěně mi šlapala po boku, kdežto já obdivovala stále nové a nové ulice i jejich rozmanitost, množství časných chodců i spoustu povozů míjejících sem a tam, ruch, s nímž se otvíraly výklady obchodů a vymetaly krámy, i podivné postavy v hadrech, které se nenápadně přehrabovaly ve smeti a hledaly v něm špendlíky a jiné vyhozené zbytečnosti.

„Podívejme, sestřenko,“ ozval se vesele Richardův hlas za mnou. „My se od toho kancléřského soudu nikdy nevymotáme! Už jsme jinou cestou zase tady, kde jsme se včera sešli, a – při Velké pečeti – tamhle je zase ta stará paní!“

Opravdu tam byla, přímo před námi, sekala pukrlata, usmívala se a zvolala s tím svým včerejším ochranným výrazem:

„Svěřenci v případě Jarndyce! Jsem opravdu velice šťastná!“

„Jste ranní ptáče, milostivá,“ řekla jsem jí, když udělala pukrle přede mnou.

„Ach ano, obvykle se tu procházím časně ráno. Před zasedáním soudu. Je tady klid. Sbírám tu myšlenky pro denní jednání,“ prohlásila stará dáma afektovaně. „Takové denní jednání si vyžaduje velké

soustředění. Cesty spravedlnosti u kancléřského soudu je velice těžké sledovat.“

„Kdo je to, slečno Summersonová?“ zeptala se mě šeptem slečna Jellybyová a přitáhla si těsněji mou ruku do podpaží.

Stařenka měla pozoruhodně bystrý sluch. Odpověděla rovnou sama:

„Žalobkyně z procesu, děťátko. K vašim službám. Mám tu čest chodit k soudu pravidelně. Se svými dokumenty. Mám snad to potěšení mluvit s další mladou účastnicí procesu Jarndyce?“ zeptala se stará dáma a vztyčila se, s hlavou na stranu, z velmi hlubokého pukrlete.

Richard ve snaze napravit svou včerejší neomalenost jí dobrosrdečně vysvětlil, že slečna Jellybyová nemá s procesem co dělat.

„Ach!“ poznamenala stará dáma. „Nečeká rozsudek? Stejně zestárne. Ale ne tolik. Božítku, ne tolik! Tohle je park Lincolnovy koleje. Pro mne je to můj park. V létě je to tady samé loubí. A ptáčci jak zpívají! Trávím tu většinou velké soudní prázdniny. A přemítám. Zdají se vám velké prázdniny taky tak dlouhé?“

Řekli jsme, že ano, protože to od nás zřejmě čekala.

„Když opadáva ze stromů listí a odkvetou květy na voničky pro soud lorda kancléře,“ pokračovala stará dáma, „prázdniny končí a znovu se ujme vlády šestá pečeť, o které je řeč ve Zjevení. Prosím vás, pojďte se podívat na můj byt. Mládí a naděje a krása tam zřídka zavítají. Je to už dávno, co mě někdo takový navštívil.“

Vzala mě za ruku, odvádějíc mě se slečnou Jellybyovou, a kývla na Richarda s Adou, aby šli také. Nevěděla jsem, jak se vymluvit, a podívala jsem se na Richarda s prosbou o pomoc. Ale ten se napůl bavil, napůl byl zvědavý a byl celý na rozpacích, jak se staré dámy zbavit, aby ji neurazil, takže si nás odváděla pořád dál a Richard s Adou nás pořád následovali. Naše podivná průvodkyně nás přitom v jednom kuse s úsměvnou blahosklonností přesvědčovala, že bydlí nedaleko.

Jak se brzy ukázalo, měla plnou pravdu. Bydlela tak blízko, že jsme se jí nemuseli podvolovat víc než pár okamžiků. Postrčila nás postranní brankou, docela neočekávaně zůstala stát v úzké zadní uličce mezi dvory a průchody těsně před zdí koleje a prohlásila: „Tady bydlím. Račte nahoru!“

Zastavila se před krámem, nad kterým byla tabule: KROOK, SKLAD HADRŮ A LAHVÍ. Jiný nápis dlouhými tenkými literami hlásal: KROOK, OBCHOD S NÁMOŘNICKÝMI POTŘEBAMI. V jedné části výkladu byla vyobrazena červená cihlová papírna, před kterou skládali z káry hromadu pytlů se starými hadry. O kus dál byl opět nápis: VÝKUP KOSTÍ. A potom: VÝKUP KUCHYŇSKÉHO NÁDOBÍ. A dále: VÝKUP STARÉHO ŽELEZA. A: VÝKUP STARÉHO PAPÍRU. A ještě dále: VÝKUP DÁMSKÉHO I PÁNSKÉHO ŠATSTVA. Zdálo se, že se tu všechno jen kupuje, ale nic neprodává. Po celém výkladu se válely spousty špinavých lahví: od černidla, od léků, od zázvorové limonády i od sodovky, od nakládaček, od vína i od inkoustu. Celý krám řadou podrobností dával najevo, že se nalézá v těsné blízkosti soudu, a vypadal jako nějaký špinavý přívěsek a vyděděný příbuzný zákona. Třeba tou spoustou lahvíček od inkoustu. Třeba tou rozvrzanou poličkou vedle dveří s ošumělými svazky pod cedulkou: „Právníkové spisy, každý kus 9 pencí.“ Některé ze zmíněných cedulek byly psány právníckým rukopisem jako listiny, které jsem viděla v kanceláři u Kenge a Carboye, a jako dopisy, které jsem od té firmy tak dlouho dostávala. Byla mezi nimi i cedulka psaná touž rukou, jež však neměla nic společného s provozem krámu. Oznamovala, že slušný pětáctýřicátník přepisuje načisto, jakož i opisuje úpravně a rychle. Objednávky na značku Nemo u p. Krooka uvnitř. Viselo tam také několik obnošených brašen na spisy, modrých a červených. Kousek za dveřmi krámu se válely haldy pomačkaných pergamenových svitků a zažloutlých právníckých listin s oslíma ušima. Představovala jsem si, že všechny ty rezavé klíče, kterých se tam kupily jistě stovky jako staré železo, patřily kdysi ke dveřím

právnických kanceláří nebo k jejich nedobytným pokladnám. Hromada hadrů, nahrnutých částečně na desku dřevěných vah, jež tam visely bez protiváhy na trámů, byly možná roztrhané taláry advokátů. K doplnění celkového obrazu stačilo už jenom, jak nám s Adou pošeptal Richard, když jsme nakukovali dovnitř, aby si člověk představil, že ty hromady čistě ohlodaných kostí v koutě jsou kosti klientů.

Poněvadž ještě pořád byla mlha a šero a krámek stál ve stínu zdi Lincolnovy koleje, která na několik kroků bránila v přístupu světla, neviděli bychom toho tolik, nebýt rozsvícené lucerny, se kterou nějaký stařec v brejlích a v chlupaté čepici přecházel sem a tam po krámkě. Když se obrátil ke dveřím, uviděl nás za nimi. Byl malý, mrtvolně bledý a vrásčitý, hlava mu nakřivo zapadala mezi ramena, a dech, který mu vystupoval z úst jako viditelný kouř, působil dojmem, jako by stařík uvnitř hořel. Jeho krk, brada a obočí byly tak ojíněné bílými chlupy a tak zbrázděné vystouplými žilami a nakrabacenou kůží, že od hrudi nahoru vypadal jako starý kořen zapadaný sněhem.

„Hejhola!“ zahalekal stařík, když přišel ke dveřím. „Máte něco na prodej?“

Přirozeně jsme ucouvli a ohlédli jsme se po své průvodkyni, jež se zatím pokoušela otevřít domovní dveře klíčem, který vytáhla z kapsy. Richard jí teď řekl, že když jsme měli to potěšení poznat, kde bydlí, musíme se s ní rozloučit, poněvadž máme naspěch. Ale rozloučit se s ní nebylo tak snadné. Začala tak úpěnlivě a naléhavě žadonit, abychom šli nahoru a prohlédli si její byt aspoň na chvíli, trvala svým neškodným způsobem tak tvrdošíjně na tom, že mě zavede nahoru, prý to pro ni bude dobré znamení, po kterém touží, že jsem pro sebe neviděla jiné východisko (ať už se ostatní rozhodnou, jak chtějí) než se jí podřídit. Myslím, že jsme byli všichni víceméně zvědaví. V každém případě, když se k jejímu přemlouvání přidal i stařík a pobídl nás: „No tak, no tak! Udělejte jí tu radost! Nezapere

vám to víc než minutku! Jen s ní běžte! A jestli ty druhý dveře nejdou vtevírat, pojdte přes krám!“ – vešly jsme všechny dovnitř, povzbuzovány i Richardovým smíchem a spoléhající se na jeho ochranu.

„Můj domácí Krook,“ představila nám ho drobná stařenka s blahosklonností vznešené dámy. „Říká se mu tady v sousedství lord kancléř. A jeho krámku kancléřský soud. Je to náramný podivín. Velice divný pavouk. Och, ujišťuji vás, velice divný pavouk!“

Zavrtěla mnohokrát hlavou a ťukala si na čelo prstem, na znamení, že ho laskavě musíme omluvit. „Je kapku tento, víte!“ prohlásila ohromně důstojně. Stařík to slyšel a zasmál se.

„Má celkem pravdu,“ řekl, kráčeje před námi s lucernou, „že mi říkají lord kancléř a mému krámu kancléřské soud. A proč myslíte, že mi říkají lord kancléř a mému krámu kancléřské soud?“

„To namouduši nevím!“ pleskl Richard bezstarostně.

„Jak vidíte,“ začal stařík, zastavil se a rozhlédl se kolem sebe, „mám tady – hej! To jsou nádherné vlasy! Mám dole ženské vlasy plný tři pytle, ale žádný tak jemný a krásný jako tyhle. Jaká barva, jaká hebkost!“

„Tak pomalu, kamaráde!“ okřikl ho Richard, silně nahněvaný, že stařík protáhl jednu z Adiných kadeří svou zažloutlou rukou. „Můžete je obdivovat jako my ostatní, ale nesmíte si tolik dovolovat!“

Stařík po něm střelil pohledem, jenž dokonce odlákal mou pozornost od Ady, která úlekem a ruměncem tak zkrásněla, že to zřejmě upoutalo i roztěkanou pozornost drobné staré dámy. Ale když Ada se smíchem prohlásila, že může být jenom pyšná na takový nelíčený obdiv, pan Krook se stáhl do svého dřívějšího já stejně náhle, jako z něho na okamžik vyskočil.

„Jak vidíte,“ ujal se znovu slova a zvedl lucernu, „mám tady tolik nejrozumnějších věcí a všecy, jak si myslí sousedi (jenže sousedi nic nevědí), se tu povalují zbůhdarma a propadají zkáze, že mě i s mým krámkem pokřtili tou přezdívkou. A protože mám na skladě tolik starejch pergamenů a papírů. A protože si libuju v rezu

a v plesnivině a v pavučinách. A protože to všechno jsou ryby, který uvázly v mé síti. Protože se nemůžu rozloučit s ničím, co mi jednou padne do rukou (to si aspoň sousedi myslí, ale co sousedi vědí?), a protože kolem sebe nesnáším žádný metení, drhnutí, čištění ani vopravování. Proto mě znectili tím vošklivým jménem kancléřského soudu. Mně to nevadí. Chodím se podívat na svého vznešeného a učeného pana bratra skoro každé den, co v koleji zasedá. Von si mě ani nevšimne, ale já si všímám jeho. Není mezi náma tak velký rozdíl. Voba se hrabeme v pěkný motanici. Hej, Micko!"

Z nějaké police mu skočila na rameno ohromná šedivá kočka a všechny nás vylekala.

„Hej, ukaž jim, jak umíš škrábat! Hej! Trhej, panenke!“ vyzval ji její pán.

Kočka seskočila dolů a pustila se tygřími drápy do rance hadrů s takovými zvuky, až mi z toho zatrnuly zuby.

„Stejně by naložila s každým, na koho bych ji poslal,“ řekl stařík. „Kromě jiného vobchoduju i s kočičíma kůžema, a tu její mi nabídlí ke koupi. Je to pěkněj kožich, jak vidíte, ale já jsem jí ho nestáh. V tom se teda vod praktik kancléřského soudu lišíme!“

Dovedl nás zatím přes krám a otevřel v jeho pozadí dveře, které vedly ke vchodu do domu. Když zůstal stát s rukou na knoflíku kliky, drobná stařenka mu před odchodem milostivě řekla:

„To stačí, Krooku. Myslíte to dobře, ale zdržujete. Moji mladí přátelé spěchají. Já sama nemám času nazbyt, musím za chvíli k soudu. Moji mladí přátelé jsou svěřenci v případě Jarndyce.“

„Jarndyce!“ trhl sebou stařík.

„Jarndyce a Jarndyce. V tom velkém procesu, Krooku,“ dodala jeho nájemnice.

„Hej!“ zvolal stařík tónem zamyšleného úžasu a vypouklil oči ještě víc než předtím. „Podívejme se!“

Vypadal v té chvíli tak zaujatě a díval se na nás tak zvědavě, že Richard poznamenal:

„Ale, ale, zdá se, že vám pořádně vrtají hlavou případy, které projednává váš vznešený a učený pan bratr, ten druhý lord kancléř!“

„To jo,“ přisvědčil stařík zahloubaně. „Jistě! A vaše jméno je –“

„Richard Carstone.“

„Carstone,“ opakoval stařík, pomalu to jméno registroval nataženým ukazováčkem a každé nové jméno, o němž se pak zmínil, doprovodil dalším prstem. „Jo, vyskytlo se tam jméno Barbary, a jméno Clare, a taky myslím jméno Dedlock.“

„Ví o tom případu zrovna tolik jako ten pravý lord kancléř, co za to bere plat,“ obrátil se udiveně Richard k Adě a ke mně.

„No jo!“ přikývl stařík, který se pomalu probíral ze svého zahloubání. „Pravda! Tom Jarndyce – promiňte mi jako jeho příbuzný tu familiárnost, ale u soudu se mu jinak neřeklo a byl tam stejně dobře známej jako vona teď,“ kývl hlavou na svou nájemnici, „Tom Jarndyce sem často chodil. Měl takovej nervózní zvyk vobcházet tady kolem, když přišla nebo měla přijít k projednávání ta jeho pře, dával se do řeči s majitelem krámků a varoval je, aby se stůj co stůj drželi vod kancléřskýho soudu dál. ‚To máte jako dát se pomalu rozemlít napadrť,‘ vykládal jim, jako škvařit se na pomalým vohni, jako se dát ubodat k smrti jednou včelou po druhý, jako topit se po kapkách či po špetkách se zbláznit.‘ Měl tak blízko k tomu, aby se voddělal, jak si jen dovedete představit, zrovna tady na tom místě, kde teďka stojí slečinka.“

Poslouchali jsme ho s hrůzou.

„Vešel tady těma dveřma,“ ukázal stařík pomalu prstem myšlenou cestu přes krám, „ten den, co to proved – všichni kolem říkali už měsíce předem, že to jednou určitě udělá, dřív či pozděj –, vešel teda ten den těmahle dveřma, došel až sem, posadil se na lavici, která tady tenkrát stávala, a řekl si mi (to víte, byl jsem tenkrát vo hezkejch pár pátků mladší), abych mu přines žejdlík vína. ‚Mám dneska bídnou náladu, Krooku,‘ povídá mi, ‚moje pře se znovu projednává a zdá se mi, že jsem blíž k rozsudku než kdy předtím.‘

Nechtělo se mi nechávat ho vo samotě a přemluvil jsem ho, aby si zašel do krčmy naproti přes mou uličku (myslím Kancléřskou uličku). Šel jsem pak za ním, nakouk jsem dovnitř voknem a viděl jsem ho, aspoň se mi to zdálo, jak si pohodlně sedí v křesle u krbu se společností. Sotva jsem došel zpátky sem, uslyšel jsem výstřel, až zaburácela celá kolej. Vyběh jsem ven – vyběhli sousedi – dvacet nás vykřiklo jedním hlasem: „Tom Jarndyce!“

Stařec se odmlčel, přísně se na nás podíval, pak se podíval na lucernu, sfoukl plamen a lucernu zavřel.

„Měli jsme pravdu, to vám ani nemusím povídat. Hej! Jak se to vodpoledne hrnuli sousedi ke kancléřskému soudu, kde se prodávávala ta pře! Jak to můj vznešenej a učenej pan bratr se všema svejma kumpánama motali a přehrabávali jako vobyčejně a snažili se tvářit, jako by ani slovíčko neslyšeli vo tom posledním faktu v tom případě, nebo jestli už vo něm náhodou něco zaslechli, jako by s ním – chraňpánbůh! – neměli pranic společnýho.“

Adě zmizela z tváře všechna barva a Richard nezbledl o nic míň. Nemohla jsem se nijak divit, když jsem si uvědomila svoje vlastní pocity – a to jsem sama nebyla na procesu nijak zúčastněná –, že pro tak čistá a neokoralá srdce to byl krutý otřes zdědit tohle vleklé neštěstí, spojené v myslích mnoha lidí s takovými strašnými vzpomínkami. Zneklidnilo mě i něco jiného: jak ten bolestný příběh zapůsobí na pomatenou chuděru, která nás tam přivedla. Ale k mému překvapení ho patrně vůbec nevzala na vědomí, jenom před námi cupkala do schodů a informovala nás se shovívavostí vyšší bytosti k slabůstkám obyčejných smrtelníků, že její domácí je „kapku tento, víte!“

Bydlela až v samém podkroví, v pěkném prostranném pokoji, odkud měla výhled na střechu dvorany Lincolnovy koleje. To pro ni nejspíš byl původně hlavní podnět, aby se zde usadila. Mohla se na ni dívat i v noci, jak nám řekla, zejména při měsíčním světle. Její pokoj byl čistý, ale skoro úplně holý. Všimla jsem si několika kousků

nejnezbytnějšího nábytku, pár starých reprodukcí podobizen kancléřů a advokátů, vystříhaných z knih a přilepených na stěnu záplekami na dopisy, a nějakého půltuctu sítovek a pompadurek⁴ „obsahujících dokumenty“, jak nás informovala. Neměla tam uhlí ani žádný popel v krbu a nikde jsem neviděla žádné šatstvo ani cokoli k jídlu. Na polici v otevřené kredenci bylo pár talířů, pár šálků a tak podobně, ale všechno suché a prázdné. Její vyhublost má tedy smutnější význam, než jsem dosud chápala, pomyslela jsem si, když jsem se tak rozhlížela kolem.

„Nesmírně mě těší,“ prohlásila chuděrka naše hostitelka s největší líbezností, „tahle návštěva svěřenců v případě Jarndyce. A jsem hluboce vděčná za to dobré znamení. Mám to tady skromné. Vzhledem k okolnostem. Mé postavení je velmi skromné. V důsledku nezbytnosti navštěvovat lorda kancléře. Bydlím tady už dlouhá léta. Dny trávím u soudu, večery a noci tady. Noci jsou mi dlouhé, jelikož málo spím a hodně přemýšlím. To je ovšem nevyhnutelné, když má člověk co dělat s kancléřským soudem. Škoda, že vám nemohu nabídnout čokoládu. Čekám brzy rozsudek a potom se tu zařídím jaksepatří vybraně. Prozatím neváhám přiznat se svěřencům v případě Jarndyce (ovšem přísně důvěrně), že někdy mi je zatěžko udržet nóbl zdání. Trápí mě tu zima. Trápí mě i něco horšího než zima. Ale na tom nesejde. Račte prominout, že mluvím o takových banalitách.“

Odhrnula částečně stranou záclonku z dlouhého a nízkého podkrovního okna a upozornila nás na řadu ptačích klecí, které tam visely; v některých bylo i několik ptáček, skřivánek, konopek a stehlíků – dohromady bych řekla aspoň dvacet.

„Začala jsem ty tvorečky chovat se záměrem,“ řekla, „který svěřenci jistě snadno pochopí. Totiž s úmyslem vrátit jim zase svobodu. Až soud vynese rozsudek. Ach ano! Jenomže chudáčci hynou ve

4 Dámská kabelka ve tvaru váčku. *Pozn. red.*

vězení. Žijí příliš krátce, hlupáckové, ve srovnání se zdoluhavostí soudního řízení, takže po jednom znovu a znovu vymírají celé kolekce. Víte, že pochybuju, jestli se dočká svobody některý z těchhle těch, třebaže jsou všichni mladí? Skutečně skličující pomyšlení, že?”

Třebaže nám občas položila nějakou otázku, zřejmě nikdy nečekala odpověď a brebentila dál, jako by na to byla zvyklá, i když je docela sama.

„Opravdu,“ pokračovala, „někdy si namouduši nejsem jistá, když ještě nic není rozhodnuto a šestá neboli Velká pečeť pořád vládne, jestli tady jednou nenajdou *mne*, jak ležím ztuhlá a bez života, jako jsem já našla už tolik ptáčků!“

Richard v odpověď na Adin soucitný pohled využil příležitosti, aby položil tiše a nepozorovaně na krbovou římsu něco peněz. My všechny jsme se zatím shlukly ke klecím, jako bychom si prohlížely malé opeřence.

„Nemohu jim dovolit mnoho zpívat,“ vykládala drobná stařenka, „poněvadž se mi matou myšlenky (bude se vám to zdát divné) při představě, že oni si tady zpívají, zatímco já sleduju argumentaci u soudu. A já přece potřebuju mít v hlavě naprosto jasno! Někdy jindy vám povím jejich jména. Teď ne. Dnes, kdy jsem dostala tak dobré znamení, si mohou zpívat, co hrdlo ráčí. Na počest mládí,“ – úsměv a pukrle – „naděje,“ – úsměv a pukrle – „a krásy!“ – úsměv a pukrle. „Takhle! Pustíme jim sem světlo naplno!“

Ptáčci se začali vrtět a švitořit.

„Nemohu ani pořádně vyvětrat,“ pokračovala drobná stará dáma – v pokoji byl těžký vzduch a vyvětrání by mu rozhodně prospělo –, „protože ta kočka dole, ta Micka, jim ukládá o život. Číhá venku na římse někdy celé hodiny. Objevila jsem,“ zašeptala náhle tajuplně, „že její přirozenou krvežíznivost zostrňuje závist a strach, že jim vrátím svobodu. V důsledku rozsudku, který už brzy čekám. Je mazaná a hrozně zlomyslná. Někdy skoro věřím, že to není kočka, ale ten vlk z pořekadla. Je tak těžké udržet ji za dveřmi.“

Odbíjení hodin ze sousedství, které chuděře připomněly, že je půl desáté, nám pomohlo skoncovat s naší návštěvou víc, než bychom to byli bez potíží dokázali sami. Spěšně se chopila své taštičky s dokumenty, kterou po příchodu odložila na stůl, a zeptala se nás, jestli taky jdeme k soudu. Když jsme řekli, že ne a že ji v žádném případě nechceme zdržovat, otevřela dveře, aby nás vyprovodila dolů.

„S takovým dobrým znamením je ještě nutnější než obvykle, abych tam byla dřív, než přijde lord kancléř,“ prohlásila, „jelikož by se mohl zmínit o mém případě hned na začátku. Mám nějaké tušení, že dnes dopoledne se o něm skutečně hned na začátku zmíní.“

Cestou dolů se zastavila, aby nám šepem sdělila, že celý dům je plný roztodivného harampádí, které její domácí nakoupil kus po kuse a vůbec ho nechce prodat, v důsledku toho, že je kapku tento. To bylo v prvním patře. Ale předtím se zastavila už ve druhém a mlčky nám tam ukázala na jedny tmavé dveře.

„Jediný nájemník mimo mě,“ vysvětlila nám teď šepem, „nějaký právnický písař. Děti tady v uličkách kolem si povídají, že se zaprodal ďáblu. Jenže nevím, co by byl udělal s těmi penězi. Pst!“

Zdála se mít strach, že by ji ten nájemník mohl slyšet i odsud, a s opakovaným „pst!“ vykročila před námi po špičkách, jako by mu i její kroky mohly prozradit, co o něm řekla.

Když jsme vycházeli krámem, stejnou cestou, jako jsme se dostali do domu, zastihli jsme staříka, jak skládá hromadu balíků se starým papírem do jakési studňovité prohlubně v podlaze. Zdálo se, že se pořádně nadřel, na čele mu stál pot a po ruce měl kus křídý, kterým po uložení každého jednotlivého balíku nebo svazku udělal na dřevěné ostění jakýsi klikyhák.

Richard, Ada, slečna Jellybyová i drobná stará dáma ho už minuly, ale když jsem kolem něho šla já, zadržel mě za paži a napsal na stěnu písmeno „J“ – velmi podivným způsobem, poněvadž začal psát odzdola a dotáhl literu nahoru. Byla to verzálka, ne tiskací, ale stejná, jako by ji napsal kterýkoli písař v kanceláři Kenge a Carboy.

„Můžete to přečíst?“ zeptal se mě s naléhavým pohledem.

„Samozřejmě,“ řekl jsem. „Je to úplně zřetelné.“

„Tak co je to?“ zeptal se.

„J.“

S dalším pohledem na mne a s mrknutím ke dveřím písmeno smazal, vykroužil místo něho „a“ (tentokrát ne verzálku) a zkoušel mě dál: „Co je tohle?“

Řekla jsem mu to. Pak smazal „a“, napsal „r“ a položil mi stejnou otázku. Pokračoval pak rychle, až týmž způsobem, odzdola nahoru u všech písmen, vytvořil slovo „Jarndyce“, aniž jedinkrát ponechal na stěně dvě písmena vedle sebe.

„Jak se to dohromady čte?“ zeptal se mě.

Když jsem mu to řekla, zasmál se. Stejným zvláštním rukopisem a se stejnou obratností pak namaloval a zase smazal písmena tvořící slova „Ponurý dům“. Ta jsem s jistým úžasem přečetla taky, načež se znovu zasmál.

„Hej!“ zahlaholil, odkládaje křídlo stranou. „Víte, slečinko, mám tenhle dar kopírovat písmena. Zpaměti, třebaže neumím číst ani psát.“

Vypadal tak nepříjemně a jeho kočka po mně pošilhávala tak zlovlně, jako bych byla pokrevně příbuzná s těmi ptáčky nahoře, že se mi citelně ulevilo, když se ve dveřích objevil Richard a zasmál se:

„Doufám, že nejednáte o prodeji svých vlasů, slečno Summersonová. Nedejte se zlákat. Tři plné pytle ve sklepě musí panu Krookovi stačit!“

Neztrácela jsem čas loučením s panem Krookem a vyšla jsem za svými přáteli ven, kde jsme se rozloučili s drobnou starou dámou. Náramně obřadně nám požehnala a znovu nám potvrdila svůj věčejší slib týkající se jejího záměru odkázat Adě a mně své statky. Než jsme se konečně vymotali z těch uliček, ohlédli jsme se a já zahlédla pana Krooka ve dveřích krámu, s brejlemi na nose, jak se za námi

dívá s kočkou na rameni, a její ocas trčel po straně jeho chlupaté čepice jako vysoké péro.

„Pěkné dobrodružství za jedno ráno v Londýně!“ povzdychl si Richard. „Ach, sestřenko, sestřenko, ten kancléřský soud, to je zatraceně protivné slovo!“

„Mně bylo protivné, co pamatuju,“ přidala se Ada. „Souží mě, že mám být nepřítelkyní – a tomu patrně neujdou – tolika příbuzných i jiných lidí, a oni patrně neujdou tomu, aby byli mými nepřáteli; že se máme všichni navzájem ničit, a přitom ani nevíme proč a jak; že máme trávit celý život v ustavičných pochybnostech a nesvárech. Připadá mi to hrozně divné, vždyť někde musí být pravda, a přece žádný poctivý soudce s opravdu vážným úsilím za celá ta léta nedokázal zjistit, kde ta pravda vězí.“

„Ach, sestřenko,“ souhlasil Richard, „namouduši je to divné! Celá tahle marnotratná a zbytečná šachová partie je ukrutně divná. Když jsem včera viděl, s jakým klidem se kodrcá ten rozšafný soud, a když jsem si pomyslel, jak ubohé jsou ty figurky na šachovnici, rozbolela mě z toho hlava i srdce. Hlava mě bolela, když jsem se snažil rozluštit, jak k tomu mohlo dojít, jestliže ti lidé nejsou ani blázni, ani darebáci, a srdce mě rozbolelo, když mě napadlo, že jsou možná obojí. Ale tak či onak, Ado – smím vám říkat Ado?“

„To se rozumí, bratránku Richarde.“

„Tak či onak, Ado, kancléřský soud nezasáhne svým zhoubným vlivem *nás*. Díky našemu hodnému příbuznému jsme se šťastně sešli, a soud nás teď nemůže rozdělit!“

„Nikdy, v to pevně doufám, bratránku Richarde!“ souhlasila vroucně Ada.

Slečna Jellybyová mi stiskla paži a převýznamně se na mne podívala. Odpověděla jsem jí úsměvem a zbytek zpáteční cesty nám uběhl velice příjemně.

Půl hodiny po našem návratu se objevila paní Jellybyová a během další hodiny se začaly do jídelny trousit jedna po druhé věci

nezbytné k snídani. Nepochybuji, že si v uplynulé noci paní Jellybyová šla lehnout a vstala, jak byla zvyklá, ale nebylo na ní patrné, že by se byla převlékla. Při snídani byla ohromně zaměstnaná, protože ranní poštou přišla spousta dopisů týkajících se Borriobuly-Gha, což ji zaneprázdní, jak řekla, na celý den. Kolem se batolily děti s pamětními vruby svých nehod na nožkách, které představovaly dokonalé kalendáříky neštěstí, a Pipík se na půldruhé hodiny ztratil, načež ho přivedl z newgateského tržiště domů strážník. Duševní rovnováha, s jakou paní Jellybyová snesla jak jeho nepřítomnost, tak jeho návrat, nás všechny překvapila.

Vytrvale v té době diktovala Karle a Karla rychle upadala znovu do toho zainkoustěného stavu, ve kterém jsme se s ní včera seznámili. V jednu hodinu pro nás přijel otevřený kočár a pro naše zavazadla kára. Paní Jellybyová nám uložila vyřídit mnoho pozdravů svému dobrému příteli panu Jarndyceovi; Karla utekla od psacího stolu, aby nás viděla odjíždět, na chodbě mi dala hubičku a zůstala pak stát na schodech, okusovala svůj brk a popotahovala; Pipík naštěstí spal a ušetřil nás tak bolestného rozloučení (nebyla jsem prostá pochybností, že na newgateské tržiště se vypravil, když hledal mne); a všechny ostatní děti se chytaly zezadu naší bryčky, padaly z ní, a když jsme vyjížděli z Thavieského plácku, s nemalými obavami jsme je viděli rozkutálené po celém jeho okolí.

KAPITOLA ŠESTÁ

Docela jako doma

Hodně se vyjasnilo a stále se ještě rozjasňovalo, když jsme zamířili na západ. Ujížděli jsme ve slunci a na čerstvém vzduchu a čím dál víc jsme se divili šířce ulic, skvělosti obchodů, rušnému provozu i davům lidí, které pěkné počasí vytáhlo jako pestrobarevné kvítí. Postupně jsme opouštěli to podivuhodné město a projížděli jsme předměstími, jež byla v mých očích sama hezky velkými městy. A nakonec jsme se znovu octli na pravé venkovské silnici s větrnými mlýny, do čtverců postavenými stohy, milníky a selskými povozy, s vůní starého sena, s houpajícími se vývěsními štíty a s koňskými napajedly, se stromy, poli a živými ploty. Byl to utěšený pohled na zelenou krajinu před námi a na nesmírnou metropoli za námi. A když jel proti nám povoz se spřežením krásných koní, vyšňořených červenými čabrakami a jasně cinkajícími rolničkami, jejich hudba nás tři div stejně nerozezpívala, tak radostně působilo všechno kolem.

„Celá ta cesta mi připomíná mého jmenovce Richarda Whittingtona, toho středověkého londýnského starostu,“ poznamenal Richard, „a tenhle povoz tomu nasazuje korunu. Hej! Co se to děje?“

Zastavili jsme totiž a zastavil i povoz. Jakmile koně ustali v klusu, vyzvánění rolniček přešlo v tiché pocinkávání, leda když některý kůň pohodil hlavou nebo se otrásl a rozstříkl tím celou spršku zvonivých tónů.

„Náš postilión se ohlíží po vozkovi,“ informoval nás Richard, „a vozka se vrací k nám. Dobrý den, kamaráde!“ Vozka došel ke dveřím našeho kočáru. „Podívejme, to jsem ještě neviděl!“ dodal Richard, když se na něj podíval zblízka. „Má vaše jméno za kloboukem, Ado!“

Měl za stuhou klobouku jména nás všech. Tři psaníčka: jedno nadepsané Adě, druhé Richardovi a třetí mně. Vozka je všechny odevzdal příslušnému adresátovi, když napřed přečetl jeho jméno nahlas. Na Richardův dotaz, kdo je posílá, stručně odpověděl: „Pán, prosím,“ nasadil si znovu klobouk (který připomínal měkký hrnec), zapráskal bičem, opět rozehrál svou hudbu a melodicky odklusal.

„Je to povoz pana Jarndyce?“ zavolal Richard na našeho postilióna.

„Ano, pane,“ zněla odpověď. „Jede do Londýna.“

Otevřeli jsme psaníčka. Bylo jedno jako druhé a ve všech stálo pevným nevyumělkovaným rukopisem:

Těším se, moje milá (můj milý), že se setkáme bez rozruchu a bez rozpaků na obou stranách. Prostě jako starí přátelé, kteří berou minulost docela samozřejmě. Bude to možná pro vás – a pro mne určitě – tím lehčí, a tak vás tedy srdečně zdravím.

John Jarndyce

Měla jsem možná menší důvod být tím lístkem překvapená než moji společníci, poněvadž jsem stejně dosud nikdy neměla příležitost poděkovat tomu svému dobrodinci a jedinému člověku na světě, na něhož jsem se tolik let mohla spolehnout. Proto jsem také zatím neuvažovala, jak mu vyjádřit svou vděčnost – na to jsem ji cítila příliš hluboko v srdci. Ale teď jsem začala uvažovat, jak se s ním dokážu sejít, aniž bych mu poděkovala, a připadalo mi to hrozně obtížné.

V Richardovi i v Adě ta psaníčka oživila celkový dojem, který oba sdíleli, ale nevěděli dobře, jak k němu přišli, že totiž jejich bratranec Jarndyce nikdy nesnese žádný projev vděku za laskavost, kterou někomu prokázal, a spíš než by takový projev přijal, že by se uchýlil k těm nejroztodivnějším výmluvám a vykrucování, nebo by

dokonce utekl. Ada si matně pamatovala, co jí o něm vyprávěla maminka jako malé holčičce: jak jí kdysi prokázal nějaké neobyčejné dobrodiní, ale když mu potom šla k němu domů poděkovat, zahlédl ji náhodou z okna přicházet, okamžitě utekl zadními vrátky a nebylo pak o něm slyšet tři měsíce.

Tahle vzpomínka vedla k dalšímu rozhovoru na stejné téma, které nám pak vydrželo po celý den, takže jsme vlastně ani nemluvili o ničem jiném. A když náhodou přece jen přišla řeč na něco jiného, brzy jsme se zase k původnímu předmětu vrátili a dohadovali jsme se, jak asi vypadá dům, kam jedeme, kdy tam asi budeme, a jestli se s panem Jarndycem setkáme hned po příjezdu, nebo až později, co nám asi poví a co bychom my měli povědět jemu. To všechno nám vrtalo hlavou a přemílali jsme to znovu a znovu.

Vozovka dávala koním pořádně zabrat, ale pěšina vedle ní byla většinou dobrá, a tak jsme vystoupili a šlapali do všech vršků pěšky, což se nám tak zalíbilo, že jsme po dosažení vrcholku pokračovali v chůzi i po rovině. V Barnetu na nás čekalo čerstvé spřežení, ale poněvadž koně teprve krmili a my na ně museli čekat, pustili jsme se dál dlouhou procházkou přes občinu a přes staré bitevní pole, než nás kočár dohonil. Tyhle odklady naši cestu tak protáhly, že uplynul krátký den a snesla se dlouhá noc ještě dřív, než jsme dorazili do městečka St. Albans, odkud, jak jsme věděli, bylo už blízko k Ponurému domu.

Tou dobou jsme už byli tak napjatí a nervózní, že když jsme rachotili po dláždění staré ulice, přiznal se i Richard k nevysvětlitelné touze obrátit a jet zpátky. Pokud jde o Adu a o mne, přepečlivě nás zachumlal proti štiplavě mrazivému nočnímu vzduchu, ale stejně jsme se trásly od hlavy až k patě. Jakmile jsme vyjeli zatáčkou z městečka, Richard nás upozornil, že postilión, který už delší dobu soucítí s naší vzrůstající netrpělivostí, se ohlíží a kývá na nás. Obě jsme v kočáře vstaly (Richard přitom Adu držel, aby ji nárazy nevytrásl z vozu), a rozhlížely jsme se otevřenou krajinou pod

hvězdnatým nebem po cíli naší cesty. Na vršku před námi se třpytilo nějaké světlo. Kočí na ně ukázal bičem, vykřikl: „Tamhle máte Ponurý dům!“, popohnal koně do klusu a vyrazil s námi vpřed takovou rychlostí, třebaže to bylo do kopce, až nám od kol odletovaly kolem hlavy návěje z vozovky jako vodní tříšť od mlýnského kola. Na chvíli jsme světlo ztratili z očí, pak jsme je zase uviděli, střídavě jsme je ztráceli a znovu objevovali, až jsme zahrnuli do aleje stromů a klusali do vršku k místu, kde už zářilo jasně. Svítilo z okna napohled staromódního domu se třemi lomenicemi vpředu ve střеше a s obloukovým příjezdem k verandě. Když jsme se blížili, ozval se zvonec, a za jeho hlubokého vyzvánění tichým večerem a za vzdáleného štěkotu psů jsme vystoupili do záplavy světla z otevřených dveří a do oblaku páry stoupající ze zahřátých koní, se zrychleným tlukotem vlastních srdcí a v nemalém zmatku.

„Aho, srdíčko moje, moje milá Ester, vítám vás! To mám radost, že vás vidím! Riky, kdybych měl jednu ruku navíc, podal bych ji vám!“

Pán, který takhle zahlaholil jasným, bodrým a pohostinným hlasem, ovinul jednu paži kolem pasu Adě a druhou mně, otcovsky nás obě políbil a vedl nás přes halu do pokojíku, který byl celý zalitý načervenalou září plápolajícího ohně. Tam nás ještě jednou zhubičkoval, pustil nás z objetí a posadil nás obě bok po boku na pohovku, kterou pohotově přitáhl ke krbu. Vytušila jsem, že kdybychom se bemín projevily svou vroucí vděčností, okamžitě by utekl.

„Tak, Riky!“ prohlásil. „Teď mám ruku volnou. Upřímné slovo vydá za celou řeč. Jsem ze srdce rád, že vás vidím. Jste doma. Ohřejte se!“

Richard mu potřásl oběma rukama s přirozenou směsí respektu a otevřenosti a prohlásil jenom (třebaže tak vážně, až jsem se polekala, aby pan Jarndyce najednou neutekl): „Jste ohromně hodný, pane! Jsme vám velice zavázání!“ Pak si odložil klobouk i plášť a přistoupil k ohni.

„A jakou jste měli cestu? A jak se vám líbila paní Jellybyová, miláčku?“ obrátil se pan Jarndyce na Adu.

Zatímco mu Ada odpovídala, pokukovala jsem (nemusím ani říkat, s jakým zájmem) po jeho tváři. Byla to hezká, živá, bystrá tvář, všechno v ní pořád jen hrálo, a měl ocelové šediny prokvetlé stříbrem. Zdálo se mi, že má blíž k šedesátce než k padesátce, ale vypadal zdravě, statně a držel se zpříma. Už od té chvíle, kdy na nás poprvé promluvil, jsem si v duchu spojovala jeho hlas s něčím, co jsem nedovedla určit, ale teď mi cosi v jeho chování či přívětivý výraz jeho očí najednou připomněly onoho pána v dostavníku před šesti lety, v památný den mé cesty do Readingu. Byla jsem si jistá, že to byl on. A jaktěživa jsem se tak nevylekala jako při tomhle svém objevu, protože zachytil můj pohled, jako by četl moje myšlenky, a podíval se na dveře takovým způsobem, až jsem si myslela, že rovnou vezme nohy na ramena.

S radostí však zaznamenávám, že zůstal, kde byl, a zeptal se *mne*, co říkám paní Jellybyové.

„Vynakládá spoustu sil na Afriku, pane,“ řekla jsem.

„Jak šlechetné!“ poznamenal pan Jarndyce. „Jenže odpovídáte stejně jako Ada.“ (Kterou jsem předtím neposlouchala.) „A přitom si všichni zřejmě myslíte něco jiného.“

„Zdálo se nám vlastně,“ dodala jsem s pohledem na Richarda a Adu, kteří mě očima snažně prosili, abych promluvila, „že snad trochu zanedbává svou domácnost.“

„Gól!“ zvolal pan Jarndyce.

Znovu jsem se pořádně vyplašila.

„No tak! Chci vědět, co si myslíte opravdu, má zlatá. Třeba jsem vás tam poslal záměrně.“

„Zdálo se nám,“ vypravila jsem ze sebe, „že má člověk začít od povinností vůči vlastnímu domovu, pane, a když je přehlíží a zanedbává, nedá se to asi nahradit jinými závazky.“

„Malí Jellybyové,“ přišel mi na pomoc Richard, „jsou na tom opravdu – nemohu se vyhnout silnému slovu, pane –, jsou na tom zatraceně mizerně.“

„Paní Jellybyová to myslí dobře,“ namítl honem pan Jarndyce.
„Vítr fouká od východu.“

„Foukal od severu, pane, když jsme sem jeli,“ poznamenal Richard.

„Milý Riky,“ opáčil pan Jarndyce a prohrábl oheň, „přísahal bych, že fouká nebo bude foukat od východu. Vždycky při východním větru dostanu takový nepříjemný pocit.“

„Revma, pane?“ zeptal se Richard.

„Pravděpodobně, Riky. Aspoň si myslím. Tak tedy malí Jellybyové – nezdálo se mi s nimi všechno v pořádku – jsou na tom – namouduši, fouká to od východu!“ vybuchl pan Jarndyce.

Udělal při těch nesouvislých větách pár kroků sem a tam, v jedné ruce stále držel pohrabáč a druhou se drbal ve vlasech s dobráckou nabručeností, zároveň tak vrtošivou i roztomilou, že nám byl rozhodně sympatičtější, než bychom byli dokázali vyjádřit jakýmikoli slovy. Nabídl jedno rámě Adě a druhé mně, vybídl Richarda, aby vzal svíčku, a chystal se vyvést nás ven, ale najednou nás všechny vrátil zpátky.

„Ti malí Jellybyové – Nemohli jste – nezkusili jste – Ach, kdyby tak padaly z nebe rozinky nebo malinové taštičky nebo tak něco!“ povzdychl si pan Jarndyce.

„Ale, bratránku –“ začala překotně Ada.

„Výborně, mazlíčku! Bratránku se mi líbí. Bratránku Johne zní snad ještě líp.“

„Tak tedy, bratránku Johne –“ začala se smíchem Ada znovu.

„Haha! Namouduši výborně!“ pochválil si to pan Jarndyce s velkým potěšením. „Zní to ohromně přirozeně. Tak copak, srdíčko?“

„Stalo se něco lepšího. Z nebe spadla Ester.“

„Ale?“ podivil se pan Jarndyce. „A copak Ester udělala?“

„Inu, bratránku Johne,“ uchopila ho Ada oběma rukama za paži a přes něj na mě zavrtěla hlavou, když jsem jí naznačovala, aby

mlčela. „Ester se o ně starala, uspávala je, myla je a oblékala, vyprávěla jim pohádky, konejšila je, nakoupila jim dárky –“ Děvečka moje drahá! Vzala jsem jenom Pipíka, když se našel, a koupila jsem mu plechového koníčka! „A bratrátku Johne, taky byla tak hodná na chudinku Karlu, tu nejstarší, a ke mně byla tak pozorná a milá! – Ne, ne, drahá Ester, nic mi nenamítejte! Víte sama, že je to pravda!“

Ta děvečka srdečná se naklonila přes bratráčka Johna a dala mi hubičku, pak mu vzhledla do obličeje a kurážně prohlásila: „Ať si řeknete, co chcete, bratrátku Johne, za tuhle společníci, kterou jste mi dal, vám stejně děkuju!“ Připadalo mi to, jako by ho provokovala k útěku. Ale neutekl.

„Odkud jste říkal, že foukal vítr, Riky?“ zeptal se místo toho.

„Od severu, když jsme sem jeli, pane.“

„Máte pravdu. Nic východního v něm není. Spletl jsem se. Pojd'te, děvčata, prohlédněte si svůj domov!“

Byl to jeden z těch báječně nepravdivých domů, kde chodíte z jednoho pokoje do druhého po schodech nahoru a dolů, a když si už myslíte, že jste viděli všechny, narazíte najednou na další; kde je všude spousta síněk a chodbiček a kde na nečekaných místech najdete ještě starodávnější jizby s mřížkovanými okny a s bujnou zelení, která se dere skrz ně. Toho druhu byl i můj pokojík, kam jsme vešli nejdřív, se stropem lomeným nahoru a dolů, který tvořil víc koutů, než jsem i potom dokázala spočítat, a s krbem (hořela v něm dřevěná polena), který byl celý dokola obkládaný čistě bílými šamotkami, a v každé z nich se miniaturně zrcadlil plápolající oheň. Z této místnosti jste po dvou schůdkách sešli do půvabného obývacího pokojíku, z něhož se shlíželo na květinové záhony a který měl napříště patřit Adě se mnou. Odtud se vystoupilo po třech schůdkách do Adiny ložnice s krásným širokým oknem a s nádhernou vyhlídkou (viděly jsme zatím jen ohromnou rozlohu tmy pod hvězdami). V okenním výklenku stála dutá lavice na způsob truhly, ve které by pod zámkem mohly zmizet tři milé Ady zároveň.

Z toho pokoje jste vešli do malé chodby, spojené s dalšími parádními pokoji (jen se dvěma), a pak jste malým schodištěm s nízkými stupni, z něhož v rozích vybíhal větší počet (uvážíme-li jeho délku) postranních schodištětek, sestoupili dolů do haly. Jestliže jste však nevyšli Adinými dveřmi, nýbrž vrátili jste se do mého pokoje a vyšli jste z něho dveřmi, jimiž jste tam původně vstoupili, a vystoupili jste po několika křivolakých stupních, které nečekaně odbočovaly ze schodiště, ztratili jste se v bludišti chodeb, kde jste naráželi na ruční mandly, na třírohé stolky a na jakousi domorodou indickou židli, která zároveň sloužila jako pohovka, truhlice a postel, vypadala jako cosi mezi bambusovou kostrou a velikou ptačí klecí a byla přivezena z Indie bůhvíkým a bůhvíkyd. Z těchto míst jste se mohli dostat do Richardova pokoje, který v sobě slučoval knihovnu, obývací pokoj i ložnici a působil skutečně jako pohodlný souhrn mnoha pokojů. Odtud se šlo přímo krátkou chodbou do prosté místnosti, kde spával pan Jarndyce, po celý rok při otevřeném okně, a s postelí (bez jakéhokoli jiného nábytku) uprostřed podlahy, aby měl víc vzduchu, a z vedlejší menší místnosti na něho zívala jeho lázeň se studenou vodou. Odtud pak jste přišli do další chodby k zadnímu schodišti, kde bylo možno slyšet, jak venku před maštalí třou dosucha koně a volají na ně: „Prr!“ a „Hyjé!“, když příliš klouzali na nerovném dláždění. Nebo jste mohli jinými dveřmi (každá místnost měla aspoň dvoje) sejít po půltuctu schodů a pod nízkým klenutým obloukem znovu přímo do haly a divit se, jak jste se tam dostali zpátky, nebo jak jste se předtím vůbec dostali odtamtud ven.

Zařízení, spíš staromódní než staré, stejně jako celý dům, bylo podobně příjemně nesourodé. Adina ložnice byla samý květ – na kartounu i na tapetách, na sametu, na výšivkách i na brokátu dvou strnule důstojných křesel, která stála, pro větší majestátnost každé s pážecím doprovodem šamrličky, po obou stranách krbu. Náš obývací pokoj byl zelený a na jeho stěnách ze zarámovaných a zasklených obrázků zírala řada překvapujících i překvapených ptáků

na opravdického pstruha ve skříňce, tak hnědého a tak lesklého, jako by ho naservírovali v omáčce; na smrt kapitána Cooka a na celý obřad přípravy čaje v Číně, zachycený čínskými umělci. V mém pokoji visely oválné rytiny jednotlivých měsíců – dámy sklizející seno v krátkých blůžkách a v širokých kloboukách přivázaných pod bradou představovaly červen, kdežto šlechtici s hladkými lýtky, kteří svými klobouky na tři facky ukazovali na vížky vesnických kostelíků, znázorňovali říjen. Po celém domě bylo plno pastelových portrétů, jenže byly lak rozptýlené, že bratra nějakého mladého oficírka z mého pokoje jsem objevila ve skleníku na porcelánové nádobí, a zešedivělou starou podobu mé hezké mladé nevěsty s květem vetknutým do živůtku jsem našla v ranním pokoji, kde se snídalo. Místo nich jsem měla v pokoji čtyři anděly z doby královny Anny, ze začátku osmnáctého století, kteří v girlandách, ale ne bez potíží odnášeli do nebe jakéhosi samolibého džentlmena; a jednu vyšívanou kompozici ovocných plodů, čajové konvice a písmen abecedy. Všechny movité kusy zařízení, od šatníků po židle a stoly, závěsy a zrcadla, ba až po jehelníčky a flakónky na voňavku, se vyznačovaly stejnou roztodivností. Neshodovaly se v ničem, leda v dokonalé úhlednosti, v bělostné skvělosti plátna, pokud jím byly prostřeny, a v tom, že kdekoli to umožňovala nějaká menší nebo větší zásuvka, obsahovaly spousty růžových okvětních plátků a líbezné levandule. Přidáme-li k tomu malovaná okna zářící do hvězdnaté noci a tlumená tu a tam stíny záclon; všechno to světlo, útulnost a pohodlí; ten pohostinný cinkot, zvěstující z dálky přípravy k večeři; obličej štědrého pána domu, zjasňující všechno, s čím jsme se setkali; i ten vítr venku, který hrál tichý doprovod ke všemu, co jsme slyšeli, takové byly naše první dojmy z Ponurého domu.

„Těší mě, že se vám tu líbí,“ řekl pan Jarndyce, když nás okružní cestou zavedl znovu do Adina obývacího pokoje. „Na nic si to tady nehraje, ale je to doufám příjemný domeček, a bude ještě příjemnější, až ho rozjasní takové mladé tváře. Zbývá nám sotva půl hodi-

ny do večere. Jinak tady není už nikdo, jenom jedno z nejmilejších stvoření na světě – jedno dítě.“

„Další děti, Ester!“ poznamenala Ada.

„Nemyslím dítě doslova,“ pokračoval pan Jarndyce, „ne dítě podle věku. Je to dospělý člověk – aspoň tak starý, jako jsem já –, ale pokud jde o prostotu, svěžest a nadšení, stejně jako o krásnou bezelstnou neschopnost vyznat se v jakýchkoli praktických záležitostech, je to dokonalé dítě.“

Cítili jsme, že to musí být velmi zajímavé stvoření.

„Zná taky paní Jellybyovou,“ vysvětloval dál pan Jarndyce. „Je muzikant amatér, ale mohl by být od minuty profesionálem. Taky maluje – rovněž amatérsky, ale s profesionální úrovní. Je to člověk vzdělaný a s okouzujícími způsoby. Neměl štěstí ve svých záležitostech, neměl štěstí, kdykoli se do něčeho pustil, neměl štěstí ani v rodinném životě, ale nic si z toho nedělá – je to dítě!“

„Myslíte tím snad, že má vlastní děti?“ zajímal se Richard.

„Ano, Riky! Půl tuctu. Víc! Skoro tucet, myslím. Ale nikdy se o ně nestaral. Jak by taky mohl? Sám potřeboval, aby se někdo staral o něho. Je to dítě, chápejte!“ řekl pan Jarndyce.

„A ty jeho děti se o sebe postaraly samy?“ vyptával se dál Richard.

„Inu, tak, jak si můžete představit,“ odpověděl pan Jarndyce a přes tvář mu najednou přeletěl stín. „Říká se, že děti největších chudáků nedostanou výchovu, ale že se nějak otrkají. Děti Harolda Skimpola se taky nějak otrkaly. – Mám strach, že se ten vítr zase obrací. Cítím to v kostech!“

Richard poznamenal, že to vypadá na pořádně drsnou noc.

„Pořádně drsnou,“ souhlasil pan Jarndyce. „V tom to jistě vězí. Ponurý dům podle toho dostal jméno. Ale teď máme stejnou cestu. Pojďme!“

Zatím přivezli i naše zavazadla, takže jsme měli všechno po ruce. Byla jsem za chvíli převlečená a právě jsem si ukládala svůj světský majetek, když mi nějaká služka (ne ta, která měla na starosti

Adu, ale jiná, kterou jsem dosud ještě neviděla) přinesla do mého pokoje košík se dvěma svazky klíčů, všechny označené štítky.

„Prosím, slečno, to je pro vás,“ řekla mi.

„Pro mne?“ podivila jsem se.

„Klíče vod celý domácnosti, slečno.“

Projevila jsem zřejmě své překvapení, protože odpověděla rovněž s jistým překvapením: „Měla jsem vám je přinést, jakmile budete sama, slečno. Slečna Summersonová, jestli se nepletu?“

„Ano,“ přisvědčila jsem. „Tak se jmenuju.“

„Ten větší svazek je vod domu, slečno, a ten menší vod sklepů. Mám vám ukázat, k čemu kterej patří, jak vám zejtra ráno bude libo.“

Odpověděla jsem, že budu připravená v půl sedmé, a jakmile odešla, zůstala jsem stát s pohledem upřeným na košík, docela přemožená velikostí pověření, kterého se mi dostalo. Tak mě zastihla Ada, a když jsem jí ty klíče ukázala, projevila ke mně tolik lichotivé důvěry, že by bylo necitelné a nevděčné, kdyby mě to bylo nepovzbudilo. Věděla jsem ovšem, že z mé děvečky drahé mluví její dobrota, ale dělalo mi dobře nechat si namluvit něco tak příjemného.

Jakmile jsme přišly dolů, byly jsme představeny panu Skimpolovi, který stál před krbem a vykládal právě Richardovi, jak za svých školních let míval rád fotbal. Byl to drobný bystrý mužík s poměrně velikou hlavou, ale s jemným obličejem a s lahodným hlasem a vyzařoval z něho podmanivý šarm. Všechno, o čem mluvil, působilo tak nenuceně a spontánně a říkal to s tak strhující veselostí, že to člověka úplně okouzlovalo. Byl útlejší postavy než pan Jarndyce, měl svěžejší pleť a hnědší vlasy, takže vypadal mladší. Opravdu mi ve všech ohledech připomínal spíš poněkud zchátralého mladíka než dobře zachovalého staršího muže. V jeho chování byla jistá nenucená bezstarostnost, právě tak jako v jeho oděvu (vlasy měl nedbale přičísnuté a nákrčník mu volně povlával, jak jsem to vídala na vlastních portrétech malířů), což jsem nemohla oddělit

od představy romantického mládence, který nějakým zvláštním procesem přišel o všechnu vážnost. Připadalo mi, že se vůbec nechová a nevypadá jako muž, jenž prochází životem obvyklou cestou let, starostí a zkušeností.

Vyrozuměla jsem z rozhovoru, že pan Skimpole vystudoval medicínu a provozoval kdysi svůj obor na zámku nějakého německého knížete. Řekl nám však, že býval vždycky pouhé dítě ve všem, co se týkalo měř a vah, nikdy o nich nic nevěděl (kromě toho, že ho otravovaly) a nikdy nedokázal napsat recept s potřebnou detailní přesností. Vůbec prý nikdy, jak nám řekl, neměl smysl pro detaily. A velice humorně nám vykládal, jak ho zpravidla, když měl jít knížeti pustit žilou nebo léčit někoho z jeho lidí, našli ležet na zádech v posteli a číst si noviny nebo si něco tužkou skicovat, takže se nemohl dostavit. Kníže toho měl nakonec dost, „v čemž měl na prostou pravdu“, přiznal pan Skimpole s největší upřímností, se zaměstnáním byl konec a panu Skimpolovi, jak dodal s rozkošnou rozverností, „nezbývalo nic jiného, z čeho by žil, leda láska, a tak se tedy zamiloval, oženil a obklopil se růžovými tvářičkami.“ Jeho dobrý přítel pan Jarndyce a pár dalších dobrých přátel mu potom pomohlo, na delší či na kratší dobu, aby mohl začít nový život, ale bez výsledku, neboť pan Skimpole musí přiznat, že trpí dvěma nejpodivnějšími slabostmi na světě: jednak nemá žádnou představu o čase a za druhé nemá žádnou představu o penězích. Následkem toho nikdy nedodrží žádnou schůzku, nikdy nedokáže uzavřít nějaký obchod a nikdy nemá ponětí, kolik co stojí.

Vida! Takhle tedy se mu v životě vedlo a zavedlo ho to až sem. Strašně rád čte noviny, strašně rád skicuje tužkou, má strašně rád přírodu a strašně rád má umění. Na společnosti nežádá nic jiného, než aby ho nechala žít. To není tak mnoho. Má pramálo potřeb. Dejte mu noviny, příležitost popovídat si, skopovou kotletu, kávu, krajinu, ovoce podle sezóny, pár čtvrtek na kreslení a kapku červeného vína, a nic jiného nežádá. Je ve světě pouhé dítě, ale nepláče, aby mu dali

měsíc z nebe. Říká světu: „Běžte si v míru všichni po svém! Noste si červené kabáty, modré kabáty nebo biskupské ornáty, strkejte si za ucho péra, noste si zástěry; jděte si za slávou, za svatostí, obchodem či živností, za čím je vám libo – jenom nechte Harolda Skimpola žít!“

Tohle všechno a ještě spoustu jiného nám vykládal nejen s jiskřivým vtipem a s gustem, nýbrž i s jakousi upřímnou nestranností – mluvil o sobě, jako by vůbec nebyla řeč o něm, jako by Skimpole byla nějaká třetí osoba, jako by věděl, že Skimpole má svoje slabůstky, ale přesto má určitá práva, která jsou věcí celé společnosti a nesmějí být opomíjena. Byl skutečně okouzující. Jestli mě tenkrát těsně po seznámení s ním něco mátl, když jsem se pokoušela smířit všechny ty jeho výroky se svými vlastními představami o životních povinnostech a skládání účtů (jimiž si zdaleka nejsem jistá), mátl mě to, že jsem dobře nechápala, proč on je od nich tak oproštěn. Že od nich skutečně oproštěn je, o tom jsem nijak nepochybovala – to sám projevoval docela jasně.

„Po ničem nebažím,“ prohlásil pan Skimpole svým bezstarostným způsobem. „Majetek pro mne nic neznamená. Bydlím tady v báječném domě svého přítele pana Jarndyce. Jsem mu za to vděčný, že mu dům patří. Já sám si jeho dům můžu nakreslit podle svého gusta. Můžu ho vyjádřit třeba hudbou. Když jsem tady, patří mi postačující měrou, a nestojí mě to žádné starosti, výlohy ani zodpovědnost. Pan Jarndyce, zkrátka a dobře, je můj hospodářský správce a nikdy mě nepodvede. Byla tady řeč o paní Jellybyové. To je bystrozraká žena s pevnou vůlí a s nesmírným smyslem pro praktické detaily, která se vrhá do svého podnikání s překvapujícím zápalem. Ale nijak nelituju, že já sám nemám pevnou vůli a nesmírný smysl pro praktické detaily, abych se s překvapujícím zápalem vrhal do podnikání. Dokážu ji obdivovat bez závisti. Dokážu s jejím podnikáním sympatizovat. Dokážu o něm snít. Dokážu ležet v trávě – za pěkného počasí – a plout po nějaké té africké řece, objímat všechny domorodce, se kterými se potkám, vnímat hluboké

ticho a kreslit si houštinu splývajících tropických lián právě tak dobře, jako bych tam byl. Nevím, k čemu by bylo užitečné dělat to, ale je to všechno, co dokážu udělat, a dělám to důkladně. Tak proba, když vás už Harold Skimpole, to důvěřivé dítě, snažně prosí, když prosí svět, tu spoustu čínorodých lidí s praktickými návyky, abyste ho nechali žít a obdivovat lidský rod, umožněte mu to nějak, vy dobré duše, a dovolte mu, aby si jel na svém houpacím koníku!“

Bylo dostatečně zřejmé, že pan Jarndyce není na takovéhle zapřísahání hluchý.

„Závidím jenom vám, vy šlechetné bytosti,“ obrátil se pan Skimpole neosobně na nás, na své nové přátele. „Závidím vám vaši schopnost štědré velkomyslnosti. Tu bych na vašem místě vychutnával naplno. Necítím k vám žádnou vulgární vděčnost. Mám skoro pocit, že vy byste měli být vděční *mně*, za to, že vám dávám možnost kochat se přepychem šlechetnosti. Já vím, že si v ní libujete. Pro mne za mne, třeba jsem přišel na svět zvlášť za tím účelem, abych rozmnožil vaši zásobu štěstí. Třeba jsem se narodil, abych se stal vaším dobrodincem, tím, že vám občas umožním, abyste mi pomohli, když si v něčem nevím rady. Proč by mě mrzel můj nedostatek smyslu pro detaily a světské záležitosti, když vede k tak příjemným důsledkům? Tak mě tedy nemrzí.“

Ze všech jeho hravých řečí (hravých, ale vždycky míněných doopravdy) zřejmě žádná nepadla panu Jarndyceovi do noty víc než tahleta. Vždycky mě znovu pokoušelo přijít na kloub otázce, jestli to bylo skutečně podivínské, nebo jestli se to zdálo podivínské jenom mně, že on, člověk ze všech lidí snad nejvděčnější za nejmenší maličkost, tak usilovně prchal před vděčností druhých.

Všichni jsme tedy byli okouzleni. Pociťovala jsem jako zasloužený hold přitažlivosti Adině a Richardově, že pan Skimpole hned při prvním setkání odložil všechnu zdrženlivost a projevil se tak svrchovaně příjemně. Je dva (obzvlášť Richarda) to přirozeně potěšilo z podobných důvodů a cítili se nemálo poctěni, že tak šarmantní

pán se jim svěruje s takovou otevřeností. Čím víc jsme poslouchali, tím rozjařeněji pan Skimpole vykládal. A při jeho překypující náladě, neodolatelné upřímnosti a bodrém způsobu, jakým sám lehce přetřásal své vlastní slabosti – jako by říkal: „Jsem prostě dítě, víte! Vy všichni jste ve srovnání se mnou vypočítaví (opravdu jsem se pod jeho vlivem viděla v tom světle), kdežto já jsem veselý a bezelstný; zapomeňte na své světské pletichaření a hrajte si se mnou!“ –, to všechno působilo naprosto oslnivě.

A navíc byl tak cituplný a měl tak vytríbený smysl pro krásu a něhu, že už jen tím se vemlouval do srdce. Když jsem se později večer chystala udělat čaj a Ada se ve vedlejším pokoji probírala klávesami piana a tiše bzučela Richardovi melodii, na kterou si náhodou společně vzpomněli, pan Skimpole si přišel sednout na pohovku ke mně a mluvil o Adě tak, že jsem se do něho v té chvíli málem zamilovala.

„Je jako jitro!“ zahoroval. „S těmi zlatými vlasy, s těma modrýma očima a s tím svěžím ruměncem na tvářích je jako letní jitro. Zdejší ptáci budou zítra myslet, že vypuklo léto. Takovému rozkošnému mladému stvoření, které potěší každého na světě, nemůžeme přece říkat sirota. Je to dítě vesmíru!“

Pan Jarndyce, jak jsem si uvědomila, stál poblíž nás s rukama za zády a s pozorným úsměvem na rtech.

„Jenže takový vesmír,“ poznamenal, „je bohužel dost lhostejný otec.“

„Oho! To bych nevěděl!“ zahlaholil pan Skimpole.

„Já to myslím vím,“ opáčil pan Jarndyce.

„No dobrá!“ zvolal pan Skimpole. „Vy znáte svět (což je pro vás totéž jako vesmír), kdežto já o něm nevím nic, tak ať je po vašem! Ale kdyby bylo po mém,“ zaletěl pohledem k sestřenici s bratrance, „tahle pěšinka by neměla zarůst bodláčím špinavé skutečnosti. Měla by být vystlaná růžemi, měla by vést loubím, kde by nikdy nebylo jaro, podzim ani zima, nýbrž věčné léto. Nemělo by ji nikdy

poničit stáří ani změna. A v její blízkosti by se nikdy nemělo ani dechem ozvat mrzké slovo peníze!“

Pan Jarndyce mu s úsměvem poklepal po hlavě, jako by jednal opravdu s dítětem, popošel o krok či dva, zůstal stát a zadíval se na mladou dvojici. Hleděl zamyšleně, ale s dobrotivým výrazem, který jsem potom často (tak často!) vídala znovu, s výrazem, který se mi vryl do srdce. Sousední pokoj, kam se díval, byl osvětlený jenom ohněm z krbu. Ada seděla u piana, Richard stál a skláněl se k ní. Na stěně spolu splývaly jejich stíny, obklopené podivnými tvary, jež se strašidelně pohybovaly podle mihotavé záře plamenů, třebaže se odrážela od nehybných předmětů. Ada se dotýkala kláves tak zlehka a zpívala tak tiše, že vítr, lkavě táhnoucí ke vzdáleným kopcům, byl stejně slyšitelný jako hudba. Celý ten obraz jako by vyjadřoval tajemství budoucnosti i letmý náznak, který o ní skýtal hlas přítomnosti.

Ale nepřipomínám onen výjev, ačkoli si ho tak dobře pamatuju, abych si připomněla tenhle vrtoch obrazotvornosti. Jednak mi docela neunikl kontrast, kontrast ve významu i v záměru, mezi mlčenlivým pohledem pana Jarndyce na mladou dvojici a onou záplavou slov pana Skimpola, která předcházela. A za druhé, třebaže pohled pana Jarndyce, když jej odtrhl od těch dvou, spočinul na mně jenom vteřinu, měla jsem pocit, že mi v té vteřině svěřuje – a věděla jsem, že mi svěřuje, a přijala jsem to svěření – svou naději, že Ada s Richardem si možná jednou budou ještě bližší než jako dva příbuzní.

Pan Skimpole uměl hrát na piano a na violoncello, a dokonce i komponoval – kdysi složil půl opery, ale potom ho to omrzelo –, a co zkomponoval, uměl i vkusně zahrát. Po čaji jsme si tedy uspořádali celý malý koncert, při němž jsme s Richardem (byl nadšený Adiným zpěvem a řekl mi, že Ada zřejmě umí všechny písně, jaké kdy byly napsány), s panem Jarndycem a se mnou představovali obecenstvo. Po nějaké chvíli jsem si uvědomila, že pan Skimpole a po něm i Richard někam odešli. Právě jsem si říkala, jak může Richard být pryč tak dlouho a připravit se o tolik požitku, když do

dveří nakoukla ta služka, která mi předtím přinesla klíče, a kývla na mne: „Prosím vás, slečno, mohla byste na minutku?“

Když jsem za ní vyšla do předsíně, sepjala ruce a řekla: „Ach, slečno, prosím vás, pan Carstone vám vzkazuje, abyste přišla nahoru do pokoje pana Skimpola. Je vzatej, slečno!“

„Vzatej?“ podivila jsem se.

„Vzatej. Zčistajasna,“ přisvědčila služka.

Polekala jsem se, že ho náhle sklátil nějaký záchvat, ale samozřejmě jsem ji požádala, aby zachovala klid a nikoho neburcovala. Když jsem pak za ní pospíchala do schodů, vzpamatovala jsem se sama natolik, abych uvažovala, jaké léky by nejlíp pomohly, kdyby to byl opravdu záchvat. Služka rozrazila dveře a já vběhla do místnosti, kde jsem k svému nevýslovnému překvapení našla pana Skimpola nikoli uloženého v posteli nebo nataženého na podlaze, nýbrž stojícího u krbu a usmívajícího se na Richarda, zatímco Richard zřejmě ve velkých rozpacích hleděl na jakéhosi člověka v bílém svrchníku, který seděl na pohovce a přihlazoval si kapesníkem ulízané řídké vlasy, čímž vyvolával dojem, že jich má ještě méně.

„Slečno Summersonová,“ vyhrkl Richard, „to jsem rád, že jste tady! Vy nám jistě poradíte. Náš přítel pan Skimpole – nelekněte se! – je zatčený pro dluhy.“

„Namouduši, má drahá slečno Summersonová,“ promluvil pan Skimpole se svou okouzující upřímností, „jakživ jsem se neoctl v situaci, ve které by bylo víc zapotřebí toho vynikajícího rozumu, rozvahy a praktického smyslu, kterých si u vás musí všimnout každý, kdo měl to štěstí strávit třeba jen čtvrt hodinku ve vaší společnosti.“

Ten člověk na pohovce, který se zdál mít rýmu, si odfrkl tak hlasitě, až jsem sebou trhla.

„Jste dlužen hodně?“ zeptala jsem se pana Skimpola.

„Drahá slečno Summersonová,“ zavrtěl roztomile hlavou, „já nevím. Byla myslím řeč o nějaké té libře, pár šilinkách a nějaké půlpenci.“

„Dělá to čtyřicet liber, šestnáct šilinků a sedm a půl pence,“ poznamenal neznámý. „Nachlup.“

„A to zní – zní to tak nějak,“ podotkl pan Skimpole, „jako dost malá suma, že?“

Neznámý na to neřekl nic, jenom si zase odfrkl. A to tak mocně, až ho to skoro zvedlo z pohovky.

„Pan Skimpole,“ řekl mi Richard, „je příliš taktní, než aby se obrátil na mého bratrance pana Jarndyce, protože si v poslední době – snad jsem vám rozuměl dobře, pane, že v poslední době –“

„No ano,“ odpověděl pan Skimpole s úsměvem. „Jenže jsem už zapomněl, kdy a kolik to bylo. Jarndyce by to jistě ochotně udělal znovu, ale já mám takový epikurejský pocit, že bych dal přednost pomoci z nové strany, že bych radši –“ podíval se na Richarda a na mne, „rozvinul šlechtnost na nové půdě, aby vydala nový květ.“

„Co byste pokládala za nejlepší, slečno Summersonová?“ zeptal se mě stranou Richard.

Dřív než jsem odpověděla, troufala jsem si vznést otázku, co by pana Skimpola čekalo, kdyby se peníze nesehnaly.

„Arest,“ utrousil neznámý a nevzrušeně si strčil kapesník do klobouku, který měl na podlaze u nohou. „Nebo Coavinses.“

„Smím se zeptat, pane, co to je?“

„Coavinses?“ opakoval neznámý jméno správce vězení pro dlužníky, což jsem měla pochopit až později. „Takovej barák.“

Podívali jsme se s Richardem na sebe. Nejpodivnější na věci bylo, že zatčení uvedlo do rozpaků nás, ale ne pana Skimpola. Ten nás pozoroval s boдрým zájmem, v němž však nebylo nic sobeckého, jestli si smím dovolit takový protimluv. Docela si umyl ruce z obtíží, které teď připadly nám.

„Napadlo mě,“ navrhl, jako by nám z nich chtěl dobrosrdečně pomoci, „že jako strany v procesu před kancléřským soudem, ve kterém jde (jak se říká) o velký majetek, by pan Richard či jeho krásná sestřenka, nebo oba dva, mohli něco podepsat, dát nějakou zástavu,

záruku nebo dobropis, ne? Nevím, jak se tomu říká odborně, ale nějaký prostředek snad v ruce mají, kterým by se to dalo vyřídit?“

„Ani nápad,“ zahučel neznámý.

„Skutečně?“ podivil se pan Skimpole. „To se mi zdá divné, třebaže se v těchhle záležitostech nevyznám.“

„Divný nedivný,“ odsekl neznámý, „povídám: ani nápad!“

„Jenom klid, kamaráde, jenom klid!“ domlouval mu mírně pan Skimpole a kreslil si přitom jeho hlavu na předsádku nějaké knihy. „Nenechte se svým zaměstnáním vyvést z míry. Dovedeme vás odlišit od vaší práce, odlišit osobu od toho, co dělá. Nemáme takové předsudky, abychom si mysleli, že v soukromém životě jste něco jiného než patřičně úctyhodný člověk s velkou dávkou poezie v duši, třebaže si toho možná sám nejste ani vědom.“

Neznámý odpověděl jenom dalším prudkým odfrknutím, ale nepochopila jsem, jestli tím přijímá hold své poetické duši, nebo jej naopak s opovržením odmítá.

„Tak vidíte, drahá slečno Summersonová a drahý pane Richarde,“ ozval se vesele, bezelstně a důvěřivě pan Skimpole, prohlížeje si s hlavou na stranu svoji kresbičku. „Jsem naprosto neschopný pomoci si sám a jsem docela ve vašich rukou! Žádám jediné volnost. Motýli jsou také volní. Lidstvo jistě neodepře Haroldovi Skimpolovi to, co dopřává motýlům!“

„Milá slečno Summersonová,“ pošeptal mi Richard, „mám deset liber, které jsem dostal od pana Kenge. Musím zkusit, co s nimi zmůžu.“

Já měla patnáct liber a pár šilinků, které jsem si za několik let našetřila z čtvrtletního kapesného. Vždycky jsem si myslela, že by mě mohlo něco postihnout a vydat mě napospas světu, bez příbuzných a beze všeho majetku, a tak jsem se vždycky snažila mít po ruce nějakých těch pár grošů, abych se neoctla dočista na holičkách. Řekla jsem Richardovi o té sumičce, že ji pro tu chvíli nepotřebuju, a požádala jsem ho, aby panu Skimpolovi taktně sdělil, zatímco pro ty peníze půjdu, že nám bude potěšením jeho dluh zaplatit.

Když jsem se vrátila, pan Skimpole mi políbil ruku a byl zřejmě dojatý. Ne kvůli sobě (znovu jsem si všimla toho matoucího a zvláštního protimluvu), ale kvůli nám, jako by vůbec nedokázal myslet sám na sebe a jako by bral zřetel jenom na naše štěstí. Protože mě Richard poprosil, abych transakci pro lepší formu vyřídila s Coavinsákem (tak ho teď pan Skimpole žertovně pojmenoval) já sama, odpočítala jsem mu peníze a dostala jsem patřičnou stvrzenku. I to se panu Skimpolovi zřejmě zalíbilo.

Složil mi poklonu s takovým taktem, že jsem se červenala míň, než jsem mohla, a vyřídila jsem to s neznámým v bílém svrchníku bez chybičky. Strčil peníze do kapsy a krátce zahučel: „No, tak teda přeju dobrou noc, slečinko.“

„Kamarádíčku,“ oslovil ho pan Skimpole, který nechal kresbičku nedokončenou a stoupl si zády k ohni, „rád bych se vás na něco zeptal, bez urážky.“

„Tak ven s tím!“ zněla myslím odpověď.

„Jestlipak jste věděl dnes ráno, že vás čeká tohle posláním?“ chtěl vědět pan Skimpole.

„Dozvěděl jsem se to včera vodpoledne při svačině,“ odpověděl Coavinsák.

„A nepokazilo vám to chuť k jídlu?“ zajímal se dál pan Skimpole.

„Ani nápad,“ odmítl tu představu Coavinsák. „Věděl jsem, že když vás propásnu dneska, nepropásnu vás zejtra. Na jednom dnu tak nesejde.“

„Ale když jste jel sem,“ pokračoval pan Skimpole, „bylo venku krásně. Svítalo sluníčko, pofukoval větrník, přes pole táhla světla a stíny, zpívali ptáci.“

„Nikdo neříká, že ne, pokavad jsem něco slyšel,“ zahučel Coavinsák.

„Máte pravdu,“ přisvědčil pan Skimpole, „ale co jste si tak cestou myslel?“

„Jak to, myslíte?“ zabručel Coavinsák se zjevným odporem. „Myslet! Mám i bez toho plný ruce práce a dohromady nic za to. Eště myslíte!“ (S hlubokým opovržením.)

„Tak jste si tedy nemyslel,“ pokračoval pan Skimpole, „nic na tenhle způsob: ‚Harold Skimpole rád vidí, jak svítí sluníčko; rád slyší, jak pofukuje větrík; rád pozoruje proměnlivá světla a stíny; má rád zpěv ptáků, těch zpěváčků na kůru velké katedrály Přírody. A sluší se pro mne, že se teď chystám připravit Harolda Skimpola o jeho podíl na těchto radostech, který je jeho jediným dědictvím?‘ Nic takového jste si nemyslel?“

„To teda – určitě – NE!“ odpověděl Coavinsák, který tuhle představu odmítl s tak zarytou nálehavostí, že to mohl náležitě vyjádřit jedině dlouhými pauzami mezi slovy, a poslední z nich doprovodil takovým zavrtěním hlavou, že si div nevykloubil šíji.

„Duševní pochody u vás probíhají skutečně zvláště a zajímavě, u vás praktiků z povolání,“ poznamenal pan Skimpole zamyšleně. „Děkuju vám, kamaráde, dobrou noc!“

Protože jsme byli pryč už dost dlouho, aby se to mohlo dole zdát divné, vrátila jsem se tam okamžitě a zastihla jsem Adu u krbu s vyšíváním a v rozhovoru s bratrancem Johnem. Zanedlouho se objevil i pan Skimpole a krátce po něm Richard. Po celý zbytek večera jsem byla až dost zaměstnaná první lekcí ve vrhcábech s panem Jarndycem, který tu hru měl velice rád, takže jsem ovšem chtěla naučit se ji co možná nejrychleji, abych mu byla aspoň trochu k užitku a byla schopná zahrát si s ním, kdyby zrovna neměl lepšího soupeře. Ale občas, když pan Skimpole přehrával na piano i na cello úryvky ze svých skladeb nebo když u našeho stolu bez nejmenšího úsilí jiskřil vtipem a udržoval proud hravé konverzace, mě přitom napadalo, že se s Richardem nemůžeme vymanit z dojmu, jako bychom byli od večere sami zatčeni, a že je to náramně divné.

Trvalo dlouho, než jsme se rozešli, poněvadž když si Ada chtěla jít v jedenáct lehnout, pan Skimpole zasedl k pianu a bujaře spustil,

že „nejlepší řešení, jak prodloužit své dni, je ukrást pár hodin noci, miláčku!“ Než konečně odešel se svíčkou i se svou rozzářenou tváří, bylo přes půlnoc, a myslím, že kdyby to pokládal za vhodné, byl by nás udržel vzhůru až do rozbřesku dne. Ada s Richardem ještě chvíli postávali u krbu a dohadovali se, jestli paní Jellybyová pro dnešek skončila se svým diktováním, když se po chvíli nepřítomnosti vrátil pan Jarndyce.

„Propánakrále, co to, co to?“ vykřikl, drbal se na hlavě a přecházel sem a tam s tou svou dobráckou nabručeností. „Co jsem se to právě dověděl? Riky, chlapče, Ester, moje zlatá, co jste to vyvedli? Proč jste to udělali? Jak jste mohli? Kolik jste do toho kdo dali? – Ten vítr se zase točí. Cítím ho v celém těle!“

Žádný z nás dvou nevěděl, co odpovědět.

„No tak, Riky, no! Musím to dát do pořádku dřív, než půjdu spát. O kolik máte lehčí kapsu? Dali jste ty peníze dohromady, nezapírejte! Proč? Jak jste mohli! – Panebože, jistě, fouká to od východu – určitě!“

„Opravdu, pane,“ prohlásil Richard, „nepokládal bych za čestné, kdybych vám to řekl. Pan Skimpole se na nás spolehl –“

„Proboha, chlapče! Ten se spoléhá na každého!“ vykřikl pan Jarndyce, mocně se podrbal a pak se zarazil.

„Vážně, pane?“

„Na každého! A příští týden se octne ve stejné šlamastyce!“ začal pan Jarndyce znovu rázovat po pokoji, v ruce svíčku, která zhasla. „Pořád je ve stejné šlamastyce. Ten se do té šlamastyky narodil. Namouduši si myslím, že když ho matka porodila, noviny přinesly oznámení: ‚Minulé úterý se paní Skimpolové v její rezidenci v Utrápené ulici narodil syn s finančními potížemi.‘“

Richard se srdečně zasmál, ale namítl: „Ale stejně, pane, nerad bych zklamal jeho důvěru, a když vám teď znovu předkládám k úvaze, že bych měl jeho tajemství zachovat, doufám, že dojdete

k rozhodnutí už na mě nenaléhat. Samozřejmě, jestliže budete naléhat, uznám svůj omyl a povím vám to.“

„Hm!“ zarazil se opět pan Jarndyce a párkrát se roztržitě pokusil nacpat si svícen do kapsy. „Co to? Dejte to pryč, zlatíčko! Nevím, co to s tím tropím. To všechno ten vítr – vždycky tak na mne působí – nebudu na vás naléhat, Riky, máte možná pravdu. Ale namouduši – popadnout vás a Ester – a vymáčkat vás jako dva čerstvé pomeranče! – V noci z toho bude vichřice!“

Ted' si střídavě strkal ruce do kapes, jako by je tam chtěl nechat bůhvíjak dlouho, ale hned je zase vytahoval a vehementně se drbal po celé hlavě.

Využila jsem té příležitosti a odvážila jsem se podotknout, že když je pan Skimpole ve všech podobných záležitostech takové dítě –

„Cože, má milá?“ chytil se toho pan Jarndyce.

„Když je takové dítě, pane,“ pokračovala jsem, „a tak jiný než ostatní –“

„Máte pravdu!“ rozzářil se pan Jarndyce. „Trefila jste svým ženským důvtipem do černého! Je to dítě – úplné dítě. Říkal jsem vám, že je dítě, víte přece, hned jak jsem se o něm zmínil poprvé.“

„Jistě, jistě!“ chlácholili jsme ho.

„A je to dítě! Ne snad?“ rozjasňoval se panu Jarndyceovi čím dál víc obličej.

„Samozřejmě,“ ujišťovali jsme ho.

„Když se to tak vezme, je vlastně vrchol dětinství z vaší strany – ne, z mojí,“ opravil se pan Jarndyce, „brát ho třeba jen chvíli jako dospělého člověka. Na něm nemůžete žádat odpovědnost. Představte si Harolda Skimpola, jak něco plánuje nebo si umínuje nebo si uvědomuje následky! Hahaha!“

Bylo tak rozkošné vidět, jak se mu na rozjasněné tváři rozptylují mraky, jakou má srdečnou radost, a vědět přitom (nebylo možné neuvědomit si to), že jeho radost pramení z dobroty srdce, trýzněného tím, že by mělo kohokoli odsoudit, podezírat či tajně

obviňovat, bylo to tak rozkošné, že Adě vytryskly slzy, když ozvěnou opětovala jeho smích, a já sama měla slzy na krajíčku.

„Jaká jsem to hlava skopová,“ rozechřival se dál pan Jarndyce, „že se mi to musí připomenout! Celá ta záležitost jasně ukazuje, jaké je to dítě. Koho jiného než dítě by napadlo zatáhnout do toho zrovna vás! Koho jiného než dítě by napadlo, že zrovna vy máte peníze! Kdyby šlo třeba o tisíc liber, bylo by to stejné!“ Tvář pana Jarndyce už přímo žhnula.

Všichni jsme mu to potvrdili na základě své večerní zkušenosti.

„Samozřejmě!“ dotvrdil pan Jarndyce. „Ale stejně, Riky, Ester, a vy taky, Ado, protože nevím, jestli i vaše skromná peněženka je bezpečná před jeho naivitou – všichni mi musíte slíbit, že se nic podobného nebude už nikdy opakovat. Žádné půjčky! Ani šestipenci!“

To jsme mu všichni poctivě slíbili; Richard na mne přitom čtverácky mrkl a poplácal se po kapse, jako by mi připomínal, že *nám* už takový prohřešek nehrozí.

„Skimpole by potřeboval,“ dodal ještě pan Jarndyce, „domeček pro loutky s dobrou stravou a s několika cínovými panáčky, aby si u nich mohl vypůjčovat a zadlužovat se u nich. To by bylo pro chlapečka něco! Myslím, že už usnul svým dětským spánkem, takže je načase, abych i já složil svou prohnanější hlavu na svůj svěštější polštář. Dobrou noc, miláckové moji. Pánbůh vám žehnej!“

Ale ještě než jsme si stačili zapálit sami svíčky, nakoukl zpátky do pokoje a poznamenal: „Jo, byl jsem se podívat na větrnou korouhvičku. S tím větrem to byl falešný poplach. Fouká od jihu!“ A odešel s tichým prozpěvováním.

Shodly jsme se s Adou, když jsme si ještě chvílku povídaly nahoře, že tenhle vrtoch s větrem je taková jeho fikce, na kterou svádí každé zklamání, jež nedokáže utajit, radši než aby se rozzlobil na skutečnou příčinu nebo než aby někoho zahanbil či se ho dotkl. Shledaly jsme v tom velice příznačný rys jeho podivínské jemnosti a řekly jsme si, jak se tím liší od těch mrzoutů, kteří v počasí a větrech (zvláště v tom

neblahém větru, který si on vybral pro docela opačný účel) hledají výmluvu pro svou nevrlost a protivnost k lidem.

Opravdu, za ten jediný večer se k mé vděčnosti vůči němu přidalo i tolik srdečné náklonnosti, že jsem mu v té změti pocitů už začínala rozumět, nebo jsem v to aspoň doufala. Rozpory, které jsem viděla v panu Skimpolovi nebo v paní Jellybyové, jsem však spolu sladit nedokázala; na to jsem měla příliš málo zkušeností a praktických znalostí. Ani jsem se o to nepokoušela; když jsem osaměla, měla jsem plnou hlavu Ady a Richarda i pohledu, kterým se mi o nich svěřil, jak se mi zdálo, pan Jarndyce. Moje obrazotvornost, snad trochu rozbouřená větrem, se však nechtěla držet jenom nesobeckých představ, třebaže bych ji k tomu byla přiměla, kdybych to dokázala. Zalétala zpátky do domu mé kmotřičky, brala se stezkou, která vedla odtamtud, a vyvolávala nejasné úvahy, jež se občas zachvěly ve tmě, jako o tom, co všechno pan Jarndyce ví o mých prvních krůčcích do života – až po tu možnost, že je mým otcem –, ačkoli ten marný sen se teď už docela rozplynul.

Rozplynul se docela, uvědomila jsem si, když jsem vstávala od ohně. Nepříslušelo mi, abych dumala nad minulostí, ale abych jednala v dobrém rozmaru a s vděčným srdcem. Řekla jsem si tedy: „Ester, Ester, Ester! Povinnost, má milá!“ A zatřásla jsem svým košíkem s klíči od domácnosti tak, až se rozezvonily jako rolničky a doprovodily mě tak nadějně na lože.

KAPITOLA SEDMÁ

Promenáda duchů

Zatímco Ester spí a zatímco Ester bdí, na panském sídle v Lincolnshiru pořád ještě prší. Déšť ustavičně dopadá, kap, kap, kap, dnem i nocí, na širokou terasu dlážděnou kvádry, na Promenádu duchů. Počasí v Lincolnshiru je tak mizerné, že i ta nejživější obrazotvornost si sotva dokáže představit, jak by se mohlo zase vyčásit. Ne že by to zde obrazotvorností zrovna překypovalo, poněvadž sir Leicester tady není (a i kdyby byl, téhle vlastnosti by tu po pravdě řečeno nijak zvlášť nepřibylo), nýbrž je v Paříži s milostivou lady, a samota s šerými křídly sedí a dumá nad Chesneyským chludem.

Nějaké známky fantazie by se možná na Chesneyském chlumu našly mezi nižším tvorstvem. Koně ve stájích – ve dlouhých maštalích na holém dvoře, dlážděném červenými cihlami, kde stojí vížka s velkým zvoncem a s hodinami o velkém ciferníku, o které se ustavičně zajímají holubi, sídlící poblíž a s oblibou hřadující na střeše vížky –, ti koně si možná občas v duchu malují obrazy krásného počasí a třeba se přitom projevují jako větší umělci než podkoní. Starý grošák, proslavený veterán přespolních běhů, obrací velkou bulvu k zamřížovanému okénku nad svým žlabem a snad si vzpomíná na svěží listí, co se tam leskne jindy, a na vůně táhnoucí dovnitř a snad si v duchu pěkně zacválá se smečkou psů, kdežto čeledín, který čistí vedlejší stání, si nevidí dál než na špičky vidlí a březového koštěte. Šedák, jehož místo je proti vchodu a jenž netrpělivě chřestí ohlávku, stříhá ušima, otáčí toužebně hlavu, jakmile se otevrou dveře, a je muž příchozí říká: „Tak prr, prr! Nikdo tě dneska nechce!“, ten šedák si toho je možná vědom stejně dobře jako člověk. Celé to napohled lhostejné a nedružné stádo půl tuctu koní, ustájených pohromadě, si možná za zavřenými dveřmi krátí dlouhé mokré hodiny živější

výměnou názorů, než k jaké dochází v čeledníku nebo v hospodě U Dedlockova erbu – nebo se třeba pokouší obelstít čas výchovou (případně kažením) poníka v ohrazeném koutě stáje.

Nebo hafan, podřimující na dvoře ve své boudě, s velkou hlavou složenou na prackách, možná přemýšlí o palčivém slunci té chvíle, kdy stíny maštalí vyčerpají svým stálým ustupováním jeho trpělivost a neponechají mu jiné útočiště než stín boudy, v němž sedí na zadních, rychle lapá po dechu, vrčí a hrozně by chtěl hryzat něco jiného než sám sebe a svůj řetěz. Nebo si teď možná připomíná, napůl v bdění a napůl ve spaní, dům plný hostů, kočárové kůlny plné povozů, stáje plné koní a vedlejší přístavby plné podkoních, až neví, jak vlastně venku je, a jde se podívat. Pak se mrzutě oklepe a třeba si v duchu zavrčí: „Prší, prší a prší! Pořád prší, a po hostech ani vidu!“ A zaleze zpátky a lehne si s mrzutým zívnutím.

Právě tak lovečtí psi v psinci na druhé straně parku, jichž se zmocňují záchvaty neklidu a jejichž žalostné lání při zvlášť palčivém větru to hlásá až do domu: je slyšet nahoře, dole i v pokoji milostivé lady. Možná, že ohaři v duchu honí po celém kraji, zatímco dešťové kapky pleskají kolem jejich nečinnosti. Nebo králíci, zanechávající zrádné stopy, když vybíhají a zase zalézají do svých nor u pat stromů, mají třeba plné hlavy vánku, jenž si pohrává s jejich ušima, nebo těch zajímavých období, kdy se dá chřoupat mladá zeleninka. Krocan na drůbežím dvoře, stále ustaraně hudrující (patrně při pomyslení na vánoční pekáč), si třeba vzpomíná na ono letní ráno, jež mu tak nespravedlivě pokazili, když se dostal alejí mezi poraženými stromy do stodoly s ječmenem. Nespokojená husa, která se krčí k zemi, aby prošla pod obloukem staré brány dvacet stop vysokým, možná štěbetá – jen kdybychom tomu rozuměli –, že by dala přednost počasí, kdy brána vrhá na zem stín.

Ať je to, jak chce, jinak to na Chlumu fantazií příliš nejiskří. Jestli se v nestřežené chvíli maličko začerří, zaletí to čerení daleko, kde končí ozvěny a obyčejně vedou ke strašidlům a k tajemstvím.

Prší tak silně a tak vytrvale tady dole v Lincolnshiru, že paní Rouncewellová, stará hospodyně na Chesneyském chlumu, si už párkrát sundala brejle a vyčistila si je, aby se ujistila, že ty kapky nejsou na skle. Mohla si to sice dostatečně ověřit šuměním deště, ale je silně nahluchlá, o čemž se za živý svět nedá přesvědčit. Paní Rouncewellová je pěkná stará paní, pohledná, statná a báječně na sebe dbá. Má tak mocné pozadí i popředí, že kdyby se po její smrti zjistilo, že její šněrovačka byla zhotovena z širokého roštu starodávného rodinného krbu, nikoho, kdo ji zná, by to nepřekvapilo. Počasí paní Rouncewellové nijak zvlášť nevadí. Dům přece stojí v každém počasí, a ona, jak se vyjadřuje, „má oči jen pro ten dům“. Sedí ve svém pokoji (v postranní chodbě v přízemí, s klenutým oknem, z něhož je vidět na hladký čtyřúhelník, zdobený v pravidelných intervalech stromy, sestříhanými hladce dokulata, a hladkými kamennými koulemi, jako by se stromy s kameny chystaly hrát kuželky), a celý dům jí leží na srdci. Příležitostně ho může otevřít a potom pobíhá a má plné ruce práce, ale teď je dům zavřený a majestátně spí na mohutných, železem vyztužených prsou paní Rouncewellové.

Je skoro nemožné představit si Chesneyský chlum bez paní Rouncewellové, třebaže ta je zde jenom padesát let. Zeptejte se jí dnešního deštivého dne, jak dlouho, a ona vám odpoví: „Jestli pánbůh dá a dožiju se úterka, bude to padesát let, tři měsíce a čtrnáct dní.“ Pan Rouncewell umřel nějakou dobu před zánikem té pěkné módy mužských copů a svůj cop (jestli si ho vzal s sebou) cudně skryl v jednom koutě hřbitova v parku poblíž verandy obrostlé plísni. Narodil se v tržním městečku, stejně jako jeho mladá vdova. Její kariéra v panské rodině začala za časů nebožtíka sira Leicestera původně službou v kuchyni.

Dnešní představitel rodu Dedlocků je znamenitý pán a velitel. Předpokládá, že všichni, kdo na něm závisejí, postrádají jakoukoli osobitost, záměry i názory, a je přesvědčen, že se narodil, aby jim nahradil nutnost nějaké mít. Kdyby objevil, že je tomu právě

naopak, prostě by ho to omráčilo – nejspíš by se z toho nikdy nevzpamatoval, leda aby zalapal po dechu a vydechl naposledy. Přesto je však znamenitý pán a velitel, neboť to považuje za součást svých stavovských povinností. Paní Rouncewellovou má velice rád; říká o ní, že je to žena svrchovaně úctyhodná i chvályhodná. Kdykoli přijede na Chlum a kdykoli odjíždí, vždycky si s ní potřese rukou, a kdyby vážně onemocněl, kdyby ho postihl nějaký úraz, kdyby ho něco přejelo nebo kdyby se dostal do situace, která by postavila rodinu Dedlockových do nepříznivého světla, řekl by – kdyby v tom neštěstí mohl promluvit: „Nechte mě a pošlete mi sem paní Rouncewellovou!“ Měl by v takové situaci pocít, že s ní je jeho důstojnost bezpečnější než s kýmkoli jiným.

Paní Rouncewellová ví sama, co je to trápení. Měla dva syny, z nichž mladší se zfamfrněl, dal se na vojnu a nikdy se nevrátil. Klidné ruce paní Rouncewellové dodneška ztrácejí svou rozšafnost, jakmile na něj přijde řeč, a začnou ze zkřížené polohy na jejích prsou vzrušeně poletovat, když paní Rouncewellová vzpomíná, jak hodný to byl mládenec, jak fešný, veselý, dobrosrdečný a chytrý! O jejího druhého syna by bývalo postaráno na Chesneyském chlumu, byl by se tam stal v patřičném čase hospodářským správcem, jenomže se už jako školák dal na konstruování parních strojů z kuchyňských hrnců a učil ptáčky pumpovat si vodu s vynaložením co nejmenšího úsilí: pomohl jim důmyslným využitím hydraulického tlaku tak, že žíznivému kanárkovi stačilo pořádně se křídýlkem opřít o kolečko, a už voda tekla. Tyhle sklony paní Rouncewellovou náramně zneklidňovaly. S mateřskou úzkostí v nich cítila krok ve směru rebelské cesty Wata Tylera: věděla přece dobře, že tak se sir Leicester dívá na každou dovednost, při které dým a vysoký komín hrají hlavní roli. Ale když peklu propadlý mladý rebel (jinak mírný a velmi snaživý chlapec) nejevil s přibývajícími roky žádné známky polepšení, nýbrž naopak sestrojil model parního tkalcovského stavu, nezbývalo jí nic jiného než zmínit se baronetovi s mnoha slzami o scestných

zálibách svého syna. „Paní Rouncewellová,“ řekl jí sir Leicester, „víte, že se s nikým o ničem nepřu. Měla byste chlapce poslat z domu, najít mu místo v nějaké továrně. Předpokládám, že železářský kraj dál na severu je vhodný cíl pro chlapce s takovými sklony.“ Odešel tedy dál na sever a dál na severu taky vyrostl, a jestliže ho sir Leicester Dedlock někdy viděl, když mládenec přijel na Chlum navštívit matku, nebo jestli na něj potom někdy pomyslel, považoval ho určitě za jednoho z té bandy několika tisíc spiklenců, snědých a sveřepých, kteří se dvakrát či třikrát do týdne scházívali při světle pochodní za nezákonnými účely.

Syn paní Rouncewellové nicméně podle zákona přírody a své dovednosti vyrostl, získal si postavení a oženil se. A jeho syn, vnuk paní Rouncewellové, který se rovněž vyučil a vrátil se pak domů z cesty po dalekých zemích, kam ho poslali, aby si rozšířil vědomosti a dovršil přípravu pro svou životní dráhu, stojí právě opřený o krb v pokoji paní Rouncewellové na Chlumu.

„Jsem tak ráda, tak ráda, že tě vidím, Watte! Tak ráda, ještě jednou tak ráda, Watte!“ rozplývá se paní Rouncewellová. „Jsi jako obrázek, chlapče. Celej tvůj chudák strejček George. Ach!“ Ruce paní Rouncewellové při té vzpomínce začnou šermovat jako obvykle.

„Říkají, že jsem podobný tátovi, babičko.“

„Jemu taky, chlapče zlatej, ale nejvíc chudákovi strejčkovi Georgeovi. I tatínkovi, to se ví.“ Paní Rouncewellová si opět založí ruce. „Vede se mu dobře?“

„Výborně, babičko, v každém ohledu.“

„Díkybohu!“ Paní Rouncewellová má svého syna ráda, ale myslí na něho jaksi vyčítavě – jako by to byl řádný a poctivý voják, který přeběhl k nepříteli.

„Je úplně šťastný?“ ptá se.

„Úplně.“

„Díkybohu! Tak tě tedy vychoval, abys šel v jeho stopách, a poslal tě na vandr po cizích zemích? No, ví sám nejlíp, co dělá. Za Chlumem

nejspíš leží svět, kterému já nerozumím. Třebaže nejsem žádná mladice. A třebaže jsem taky viděla spoustu lidí z lepší společnosti.“

„Babičko,“ mění mládenec předmět řeči, „co je to za fešandu, která tady před chvilkou byla s vámi? Říkáte jí Růža?“

„Ano, chlapče. Je to dcerka jedné vdovy ze vsi. Dneska se služky vychovávají tak těžko, že jsem si ji vzala k ruce mladou. Je šikovná a něco z ní bude. Už teďka dělá průvodkyni po domě, a moc dobře. Bydlí se mnou, jí tady se mnou u stolu.“

„Doufám, že jsem ji nezahnal?“

„Myslí si nejspíš, že si chceme popovídat o rodinných záležitostech. Je náramně skromná. To je u mladé holky vlastnost k pohledání. A dneska vzácnější,“ prohlásí paní Rouncewellová a vypne poprsí až do krajnosti, „než bejvala dřív.“

Mladý muž přikývne na souhlas s tímto naučením zkušenosti. Paní Rouncewellová se zaposlouchá.

„Kola!“ poznamená. Mladší uši jejího společníka postřehly jejich drkotání už dávno. „Propánakrále, kdo to k nám v tomhleto počasí může jet?“

Po chvíli se ozve zatūkání na dveře. „Dále!“ Vejde tmavooká a tmavovlasá plachá vesnická krasavice – tak svěže zarůžovělá, a přece delikátní ve svém rozkvětu, že dešťové kapky, které jí uvízly ve vlasech, vypadají jako rosa na právě utrženém květu.

„Co je to za návštěvu, Růžo?“ ptá se paní Rouncewellová.

„Nějací dva mladí páni v kolesce si chtějí prohlédnout dům. Ano, prosím, řekla jsem jim to!“ odpovídá děvče rychle na odmítavé gesto hospodyně. „Řekla jsem jim u hlavního vchodu, že přijeli v nevhodný den a hodinu, ale ten mladý pán, co kočíroval, smekl v dešti klobouk a prosil, abych vám dala jeho vizitku.“

„Přečti mi ji, Watte, chlapče zlatej,“ požádá hospodyně.

Růža mu ji podává tak ostýchavě, že vizitka upadne mezi nimi na zem a oba se div nesrazí čely, když ji zvedají. Růži se zmocní ještě větší plachost.

„Pan Guppy,“ – to je veškerá informace, kterou vizitka podává.

„Guppy?“ opakuje paní Rouncewellová. „*Pan Guppy*?! Nesmysl, jakživa jsem o něm neslyšela!“

„To mi prosím taky pověděl,“ řekne Růža. „Ale prej s tím druhým mladým pánem přijeli včera večer z Londýna služebně na nějakou poradu soudců, která se konala dnes dopoledne deset mil odsud; a protože s tím byli brzy hotovi a slyšeli tolik vykládat o Chesneyském chlumu a nevěděli, co s časem, přijeli se sem i v dešti podívat. Jsou to právníci. Pan Guppy prej sice není z kanceláře pana Tulkinghorna, ale prej se na něj může v případě potřeby jistě odvolat.“ Růža se odmlčí, uvědomuje si, že pronesla pořádně dlouhou řeč, a její plachost vzrůstá ještě víc.

Nu, pan Tulkinghorn patří svým způsobem k inventáři panského sídla a kromě toho se říká, že paní Rouncewellové koncipoval její poslední vůli. Stará paní se uklidní, prokáže návštěvníkům tu laskavost, že souhlasí s jejich návštěvou, a propustí Růžu. Jejího vnuka však posedne náhlé přání rovněž si prohlédnout dům a připojit se k hostům. Babička, potěšená jeho zájmem, vnuka doprovází – třebaže, abychom k němu byli spravedliví, mládence hrozně mrzí, že se kvůli němu obtěžuje.

„Jsme vám velice zavázáni, paní,“ klaní se v hale pan Guppy a svléká si tlustý nepromokavý plášť. „Víte, my londýnští právníci se nedostaneme tak často na venek, a když se nám to jednou podaří, rádi toho využijeme co nejlíp.“

Stará hospodyně milostivě přísným gestem pokyne k velkému schodišti. Pan Guppy se svým přítelem vykročí za Růžou, paní Rouncewellová s vnukem za nimi, a před nimi jde mladý zahradník, aby otvíral okenice.

Jako to už bývá při takových prohlídkách panských sídel, pan Guppy a jeho přítel jsou na smrt zmoženi, ještě než vlastně začali. Vlečou se po nepatřičných místech, dívají se na nepatřičné předměty, nezajímá je to, co je zajímat má, zívají, když se otvírají

další pokoje, projevují hlubokou skleslost a jsou očividně vyřízení. Paní Rouncewellová, hrdě vztyčená jako sám dům, si v každé další komnatě, kam vstupují, odpočívá stranou na sedátku v okenním výklenku nebo v podobném koutku a s majestátním přikyvováním poslouchá Růžin výklad. Její vnuk ho sleduje tak pozorně, že Růža je čím dál ostýchavější – a čím dál víc jí to sluší. Tak procházejí z místnosti do místnosti, probouzejí vyobrazené Dedlocky z mrtvých vřdycky na pár okamžiků, když mladý zahradník vpustí dovnitř světlo, a opět je ukládají do hrobu, když zahradník zavře okenice. Umořenému panu Guppymu a jeho neutěšitelnému příteli se zdá, že Dedlockové neberou konce a že jejich rodová velikost tkví v tom, že za sedm století neudělali nikdy nic, aby se odlišili jeden od druhého.

Dokonce ani dlouhý salón Chesneyskému chlumu pana Guppyho nedokáže vzkřísit. Je tak skleslý, že na prahu se div nezhroutí a sotva se sebere, aby vstoupil. Ale jeden portrét nad krbem, namalovaný současným módním umělcem, na něj zapůsobí magickým kouzlem. Pan Guppy se rázem vzpamatuje. Vytřeští na portrét oči s neobyčejným zájmem; zdá se jím uhranut a fascinován.

„Proboha!“ vydechne. „Kdo je to?“

„Obraz nad krbem,“ vykládá Růža, „je portrét nynější lady Dedlockové. Je pokládán za dokonalou podobiznu a za nejlepší dílo svého mistra.“

„Ať se propadnu,“ zaduší se pan Guppy se zaraženým pohledem na svého přítele, „jestli jsem ji někdy mohl vidět. A přece ji znám! Vyšel ten obraz někdy tiskem jako rytina, slečno?“

„Nikdy. Sir Leicester k tomu nikdy nedal svolení.“

„Hm,“ zabručí pan Guppy. „Ať mě zastřelí, jestli to není vážně divné, jak dobře ten portrét znám! Tak to je tedy lady Dedlocková, podívejme se!“

„Obraz napravo je nynější sir Leicester Dedlock. Nalevo je jeho otec, nebožtík sir Leicester.“

Pan Guppy oběma velmožům nevěnuje ani pohled. „Nedokážu si vysvětlit,“ mumlá s očima upřenýma na portrét lady, „proč ten obraz tak dobře znám. Ať mě veme čert,“ dodá a rozhlédne se kolem sebe, „jestli si nemyslím, že se mi o tom obraze muselo zdát!“

Jelikož nikdo z přítomných neprojevuje žádný zvláštní zájem o páně Guppyho sny, nikdo tu pravděpodobnost nezkoumá. On sám však zůstává portrétem tak zaujatý, že před ním stojí nehybně, dokud mladý zahradník nezavře okenice. Když pak vychází ze salónu všecek omámený, je jeho stav sice zvláštní, ale dostatečnou náhražkou zájmu, takže pan Guppy prochází za ostatními do dalších místností se zmateně vypoulenými zraky, jako by všude znovu pátral po lady Dedlockové.

Už ji však nespátří. Vidí, že její komnaty, které se návštěvám ukazují naposled, jsou velmi elegantní, a dívá se z oken, z nichž ne tak dávno pozorovala i ona počasí, které ji k smrti otravovalo. Všechno má svůj konec – i domy, o jejichž prohlídku lidé tolik usilují, třebaže jí mají dost ještě před jejím začátkem. Pan Guppy tedy dospěl ke konci prohlížení a svěží vesnická kráska ke konci svého výkladu, který vždycky uzavírá těmito slovy „Mnoho obdivu vyvolává terasa pod námi. Podle jedné staré rodinné pověsti se jí říká Promenáda duchů.“

„Ale?“ vzplane pan Guppy zvědavostí. „Copak je to za pověst, slečno? Souvisí nějak s tím obrazem?“

„Prosím vás, povězte nám ji,“ přidá se tlumeným hlasem i Watt.

„Já ji neznám, pane.“ Růžina ostýchavost dosahuje vrcholu.

„Návštěvám se nevykládá a je už skoro zapomenutá,“ postoupí vpřed hospodyně. „Vždycky to byla jenom taková rodinná historka.“

„Promiňte, že se ptám znovu, jestli má co dělat s tím obrazem, paní,“ naléhá pan Guppy. „Ujišťuji vás, že čím víc na ten obraz myslím, tím líp ho znám, i když nevím, odkud ho znám.“

Pověst s obrazem nijak nesouvisí, to může hospodyně zaručit. Pan Guppy je jí za tu informaci zavázaný a vůbec její zavázaný

za všechno. Odchází se svým přítelem, doprovázen mladým zahradníkem, dolů po jiném schodišti, a za chvíli je slyšet, jak odjíždí. Zatím se snesl soumrak Paní Rouncewellová se může spolehnout na diskrétnost obou svých mladých posluchačů a jim může povědět, jak přišla terasa k svému strašidelnému jménu. Usedá do velké lenošky u rychle se tmícího okna a začne:

„Za neblahých časů krále Karla Prvního, děti zlaté – myslím samozřejmě za neblahých časů rebelantů, co se proti tomu výbornému králi spikli –, patřil Chesneyský chlum siru Morburymu Dedlockovi. Jestli se v rodině vykládalo o nějakém duchovi už předtím, to nevím, ale řekla bych, že je to silně pravděpodobné.“

Paní Rouncewellová zastává tenhle názor proto, poněvadž tak stará a významná rodina má podle jejího mínění na nějaké to strašidlo právo. Pokládá duchy a strašidla za jedno z privilegií vyšších tříd, za něco nóbl, na co obyčejní kmáni nemají žádný nárok.

„Sir Morbury Dedlock,“ pokračuje paní Rouncewellová, „to snad ani nemusím zvlášť říkat, byl na straně blahoslaveného královského mučedníka. Jenže jeho paní, která neměla v žilách žádnou modrou krev, nadržovala prej těm spiklencům. Povídá se, že měla příbuzné mezi nepřáteli krále Karla, že si s nima dopisovala a posílala jim informace. Kdykoli se tady sešlo pár venkovských pánů, co drželi s Jeho Veličenstvem, paní prej byla vždycky blíž u dveří poradní síně, než by se byli nadáli. Slyšíš to na terase, Watte, jakoby něčí kroky?“

Růža si přisedne blíž k hospodyně.

„Slyším, jak na dlažbu pleskají kapky deště,“ odpovídá mladý muž, „a taky nějakou divnou ozvěnu zdá se, že je to ozvěna – opravdu jako něčí váhavé kroky.“

Hospodyně vážně přikývne a pokračuje:

„Částečně kvůli tomuhle rozporu, částečně i z jiných příčin to mezi sirem Morburym a jeho lady neklapalo. Paní byla náramná hrdopyška. Nehodili se k sobě věkem ani povahou a neměli žádné

děti, které by je usmířily. Když potom v občanské válce zabili panina milovaného bratra, ještě docela mladého (zabil ho blízký příbuzný sira Morburyho), rozzuřilo ji to tak, že si znenáviděla celý rod, do kterého se provdala. Když se Dedlockovi chystali z Chlumu na výpravu ve prospěch krále, nejednou se prej v noční tmě vplížila dolů do maštálí a zchromila jim koně. A jednou prej, vykládá ta pověst, ji v noci přistihl její manžel, jak se krade po schodech dolů, a sledoval ji až do stání, kde byl jeho oblíbený kůň. Tam ji chytil za zápěstí, a jak se tam tahali, nebo jak upadla, či jak se kůň splašil a začal vyhazovat, poranilo jí to kyčel a od té chvíle začala chřadnout.“

Hospodyně ztišila hlas téměř k šepotu.

„Bejvala to paní hezky urostlá a se vznešeným držením těla. Nikdy si nenaříkala na změnu, která ji potkala, nikomu si nepostěžovala na své zmrzačení nebo na bolest, ale den co den zkoušela procházet se po terase, opírala se o hůl a o kamennou balustrádu a promenovala se tam a sem, tam a sem, ve slunci i ve stínu, čím dál s většími potížemi. Konečně jednou odpoledne její manžel (na kterého od té noci přes všechno přesvědčování víckrát nepromluvila), uviděl z velkého jižního okna, jak upadla na dlažbu. Pospíchal dolů, aby jí pomohl vstát, ale ona ho odstrčila, když se k ní skláněl, chladně a upřeně se na něj podívala a řekla: „Umřu tady, kde jsem se procházela. A budu se tady promenovat, i když budu ležet v hrobě. Budu se tady promenovat, dokud pýcha tohotole domu nebude pokořena. Ať Dedlockové slyší moje kroky, až na ně přijde pohroma nebo potupa!“

Watt se podívá na Růžu. Růža v houstnoucím šeru hledí k zemi, napůl z bázně a napůl z ostychu.

„A v tu ránu na tom místě umřela. A od těch časů,“ končí své vyprávění paní Rouncewellová, „se terase začalo říkat Promenáda duchů. Jestli jsou ty kroky ozvěna, je to ozvěna, kterou je slyšet jenom po soumraku, a někdy ji není slyšet dlouhou dobu vůbec. Ale čas od času se zase vrací, a vždycky, když má rodinu postihnout nemoc nebo smrt, ozve se určitě znovu.“

„– Nebo potupa, babičko,“ připomene Watt.

„Potupa Chesneyský chlum nikdy nepostihne,“ odmítne ten nápad hospodyně.

„Jistě, jistě,“ omlouvá se vnuk.

„To je tedy ta pověst. Ať je ten zvuk, co chce, rozhodně jde člověku na nervy,“ řekne paní Rouncewellová a zvedá se z lenošky. „A co je na něm pozoruhodné – *nedá se neslyšet*. Milostivá lady, která se nebojí ničeho, připouští, že když se ten zvuk ozve, nedá se neslyšet. Nemůžete ho přehlušit. Watte, tamhle za tebou stojí vysoké francouzské hodiny (stojí tam naschvál), co hodně hlasitě tikají, když jdou, a hraje v nich zvonkohra. Umíš takovou věc natáhnout?“

„Myslím že docela lehce, babičko.“

„Tak je uveď do chodu!“

Watt uvede hodiny do chodu, včetně zvonkohry.

„A teďka pojd' sem,“ vyzve jej hospodyně. „Sem, chlapče, k polštářům milostivé lady. Nejsem si jistá, jestli je už dost tma, ale poslouchej! Slyšíš ty kroky na terase, přes všechno to tikání a zvonkohru?“

„Úplně jasně!“

„To říká milostivá lady taky.“

KAPITOLA OSMÁ, která tají spoustu hříchů

Když jsem se před rozbřeskem oblékala, bylo zajímavé vykouknout z okna, kde se moje svíčky zrcadlily v černých tabulích jako dva majáky, zjistit, že za oknem ještě všechno halí neurčitost noci, a pozorovat pak, jak se výhled mění s nastávajícím dnem. Když se tak postupně rozjasňoval a odhaloval scénu, kterou předtím ve tmě bloudil vítr jako moje paměť mým životem, objevovala jsem s rozkoší neznámé věci, které mě obklopovaly, zatímco jsem spala. Zpočátku byly sotva rozeznatelné v bledé mlze a nad nimi se dosud třpytily poslední hvězdy. Když pominulo to mlžné stadium, obraz se začal rozšiřovat a naplňovat tak rychle, že jsem každým dalším vyhlédnutím nacházela tolik nového, že bych se na to mohla dívat třeba hodinu. Svíčky se nepostřehnutelně staly tím jediným, co k ránu nepatřilo, tmavé kouty v mém pokoji se všechny rozplynuly a bílý den ozářil utěšenou krajinu, ve které starý opatský kostel vrhal svou masivní věží měkčí stín, než se zdálo odpovídat jeho strohému vzhledu. Ale právě tak z drsného zevnějšku (doufám, že jsem tu lekci už pochopila) vyzařuje často jas a něha.

Celý dům byl v takovém pořádku a všichni ke mně byli tak pozorní, že jsem neměla žádné potíže se svými dvěma svazky klíčů, jenomže tím, jak jsem se snažila zapamatovat si obsah každého šuplíku ve spíži a každé skříň, zaznamenat si na břidlicovou tabulku zásoby džemů, zavařenin a nakládané zeleniny, spoustu lahví, sklenic, porcelánu a hromadu dalších věcí, a přitom, jaká jsem už povahou metodická a staropanensky pošetile úzkostlivá, jsem se tak ponořila do práce, že jsem při zazvonění na zvonec nemohla ani věřit, že už je čas na snídani. Odběhla jsem však a uvařila jsem čaj, když jsem už jednou dostala na starost čajovou konvici, a potom,

poněvadž všichni vstávali pozdě a ještě nikdo nesešel dolů, mě napadlo podívat se na zahradu a trochu se s ní seznámit. Byla rozkošná: před domem krásná alej s vozovkou, kudy jsme přijeli (a kde mimochodem naše kola tak strašně rozryla štěrky, že jsem požádala zahradníka, aby ho uválcoval), za domem pak květinové záhony, a moje děvečka drahá nad nimi stála u svého okna a právě je otvírala, aby se na mne usmála, jako by mi chtěla poslat na dálku hubičku. Za květinovými záhony byla zelinářská zahrada, potom travnatý výběh pro koně, pak pěkný dvoreček, obestavěný krytými stohy, a konečně roztomilý drůbeží dvorek. Pokud jde o sám dům, s těmi třemi štíty lomenic ve střeše; s okny rozmanitých tvarů, s některými tak velikými, s jinými tak malými, ale se všemi tak hezkými; s laťkovím pro popínavé růže a zimolez na jižní straně; vůbec s tím domácíým, pohodlným a pohostinným vzezřením – dům byl, jak poznamenala Ada, když mi vyšla vstříc ven, zavěšená do jeho pána, hoden jejího bratráčka Johna. Byla to od ní troufalost, ale on ji za to jenom štípl do tváříčky.

Pan Skimpole byl u snídáně stejně zábavný jako předtím v noci. Na stole byl med, a to ho přivedlo k rozhovoru o včelách. Nemá nic proti medu, řekl (a myslím, že opravdu neměl, protože si na něm zřejmě pochutnával), ale rozhodně protestuje proti tomu, jak samolibě se ty včely chvástají. Vůbec nechápe, proč by se mu pilná včelka měla dávat za vzor; předpokládá totiž, že včely dělají med rády, jinak by ho přece nedělaly, když to na nich nikdo nežádá. Takže by si včely neměly dělat žádnou zásluhu ze své vlastní záliby. Kdyby si každý výrobce sladkostí lítal po světě, vrážel do všeho, co mu přijde do cesty, a sobecky na každého bzučel, že spěchá do práce a že mu nikdo nesmí překážet, byl by svět k nesnesení. A potom je koneckonců směšné dát se od svého pokladu vykourit, sotva jste ho nashromáždili. Měli byste moc špatné mínění o nějakém manchesterském textilákovi, kdyby spřádal bavlnu jedině za tímhle účelem. Pan Skimpole musí prohlásit, že v takovém trubci

vidí ztělesnění příjemnější a moudřejší představy. Trubec bez přetvářky říká: „Račte prominout, ale opravdu do práce nemůžu! Žiju ve světě, kde je toho tolik k vidění a tak málo času na to, že si musím vzít volno, abych se rozhlížel kolem sebe, a že musím požádat, aby se o mne staral někdo, kdo se kolem sebe rozhlízet nechce.“ Tak se panu Skimpolovi jevila trubčí filozofie a považoval ji za filozofii znamenitou – ovšem za toho předpokladu, že trubec je ochoten vyjít s včelami po dobrém. A k tomu ten lehkomyšlný brach, pokud je panu Skimpolovi známo, vždycky ochoten je – jen kdyby ho ty domýšlivé včely nechaly a nehonosily se svým medem tak ješitně!

Rozvíjel svůj rozmarný nápad tím nejlehčím tónem a všechny nás pobavil, ačkoli se mi opět zdálo, že všechno, co říká, myslí tak vážně, jak jen toho je schopný. Odešla jsem, zatímco ostatní ho ještě poslouchali, abych se věnovala svým novým povinnostem. Zaměstnaly mě na delší dobu, a když jsem se pak vracela chodbami se svým košíkem klíčů na ruce, pan Jarndyce mě zavolal do malého pokojíku vedle své ložnice. Byla to, jak jsem zjistila, částečně malá knihovna s knihami i lejstry, a částečně dokonce jakési malé muzeum jeho bot, střevíců a krabic na klobouky.

„Posadte se, moje zlatá,“ vybídl mě. „Tohle, abyste věděla, je moje *bručárna*. Když mám náladu pod psa, zalezu sem a bručím si tady.“

„To tady býváte jistě zřídkka, pane,“ poznamenala jsem.

„Ale kdež, to mě neznáte!“ opáčil. „Když zažiju nějaké zklamání nebo znechucení z – z větru, jakmile začne foukat od východu –, uteču vždycky sem. Bručárna je nejlíp využitá místnost v domě. Ještě jste nepoznala ani polovičku mých nálad. Má zlatá, vy se celá chvějete!“

Nemohla jsem se přemoci. Snažila jsem se ze všech sil, ale když jsem se tak octla sama v přítomnosti toho dobrotiska, hleděla jsem do jeho laskavých očí, cítila se tak šťastná, tak poctěná a srdce mi tak překypovalo –

Políbila jsem mu ruku. Nevěděla jsem, co říkám, ani že vůbec mluvím. Zrozpačitěl a vykročil k oknu – skoro se mi zdálo, jako by z něho chtěl vyskočit, ale hned jsem se uklidnila, když se obrátil a já mu uviděla v očích, co tam šel přede mnou ukrýt. Něžně mě pohladil po hlavě, a tak jsem se posadila.

„No tak! No tak!“ řekl. „Už je to pryč. Fu! Nesmíte dělat takové hlouposti.“

„Už to víckrát neudělám, pane,“ vypravila jsem ze sebe, „ale ze začátku je to těžké –“

„Nesmysl!“ vybafl. „Je to jako nic. Proč taky ne? Dovím se o hodně osiřelé holčičce, která nemá žádného ochránce, a vezmu si do hlavy, že se tím ochráncem stanu já. Holčička vyroste a ještě předčí dobré mínění, co jsem o ní měl, a tak zůstanu jejím poručníkem a přítelem. Co je na tom? No tak! Ted' jsme tedy sprovodili ze světa staré účty a zase mám před sebou tvou milou, důvěřivou a spolehlivou tvářičku.“

„Ester, má zlatá, ty mě překvapuješ! Tohle jsem od tebe vážně nečekala!“ napomenula jsem se v duchu a zapůsobilo to tak dobře, že jsem složila ruce na košíku a vzpamatovala jsem se docela. Pan Jarndyce, jehož tvář s tím vyjádřila souhlas, se dal se mnou do řeči tak důvěrně, jako bych s ním už bůhvíjak dávno hovořovala každé ráno. Skoro mi připadalo, že tomu tak opravdu je.

„Samozřejmě, Ester,“ řekl, „vy tomu kancléřskému procesu nerozumíte, vidíte?“

A já jsem samozřejmě zavrtěla hlavou.

„Však taky nevím, kdo by mu rozuměl,“ poznamenal. „Advokáti ho zamotali tak pekelně, že se původní skutková podstata případu už dávno ztratila z povrchu země. Jde v něm o jednu závěť a svěrenské majetky podle té závěti – nebo aspoň kdysi o to šlo. Dnes nejde o nic jiného než o soudní útraty. Pořád se jenom objevujeme před soudem a zase mizíme, přísaháme, účastníme se výslechů, registrujeme křížem krážem, dokládáme, předkládáme a zakládáme, referujeme,

reportujeme a točíme se kolem lorda kancléře a jeho satelitů, a tak podle všech paragrafů dotancujeme tenhle valčík až do smrti, až do zaprášeného hrobu. Kvůli útratám. To je ta kardinální otázka. Všechno ostatní se nějak záhadně rozplynulo.“

„Ale původně, pane,“ ozvala jsem se, abych ho přivedla zpátky k věci, protože se začínal drbat na hlavě, „šlo o nějakou závěť, ne?“

„Inu pravda, šlo o jednu závěť, dokud ještě vůbec o něco šlo,“ odpovéděl. „Jeden Jarndyce si kdysi v nešťastné hodině nadělal velké jmění a udělal pak velké poslední pořízení. Ve sporu, jak spravovat svěrenské majetky podle té závěti, se pak promrhává jmění právě tou závětí zanechané. Dědicové se dostali do takové mizérie, že by už byli dostatečně potrestaní, kdyby byli tím, že vůbec zdělili peníze, spáchali nějaký strašný zločin, a ze závěti se stal mrtvý kus papíru. V průběhu celého žalostného případu se všechno, co každý jeho účastník, kromě jediného člověka, už dávno ví, předkládá vždycky tomu jednomu člověku, který to náhodou neví. V průběhu celého žalostného případu musí každý dostat kopie, znovu a znovu a znovu, kopie všeho, co se o věci nashromáždilo v kupách lejster (nebo aspoň za ně musí zaplatit, i když je nedostane; tak to taky obyčejně dopadá, protože ty kopie nikdo nechce), a musí znovu kolem dokola přetancovat ten pekelný rejdivák útrat a palmáře⁵ a nesmyslů a korupce, že se o tom nikomu nikdy nesnilo ani v těch nejdivočejších vidinách o rejích čarodějnic. Spravedlnost předkládá otázky zákonu; zákon předkládá otázky spravedlnosti; zákon shledává, že nemůže udělat tohle, spravedlnost nemůže udělat tamhleto; žádný z nich nemůže udělat ani to, aby řekli, že nemůžou udělat nic, dokud tenhle právní poradce nepoučí a tenhle advokát nebude zastupovat stranu A, kdežto onen právní poradce a onen advokát stranu B; a tak dál celou abecedou jako v té písničce, že pes jitrničku sežral. Rok za rokem a život za životem to tak jde všechno

5 Odměna advokátovi za právnické rady a služby. *Pozn. red.*

dál, vždycky to znovu a znovu začíná a nikdy nic nekončí. A my se z té pře za žádných okolností nemůžeme vybabrat, protože z nás udělali procesní strany, a stranami *musíme zůstat*, ať se nám to líbí, nebo ne. Ale radši o tom ani nepřemýšlet! Když o tom začal přemýšlet můj chudák prastrýc Tom Jarndyce, byl to začátek jeho konce.“

„Ten pan Jarndyce, o kterém jsem slyšela vyprávět?“

Vážně přisvědčil. „Dědil jsem po něm a tohle byl jeho dům, Ester. Když jsem sem přišel, byl opravdu ponurý. Prastrýc na něm nechal stopy svého soužení.“

„Jak se to tady teď změnilo!“ podotkla jsem.

„Před ním se tady říkalo U tří lomenic. On dal domu dnešní jméno; žil tady zavřený před světem, ve dne v noci si lámal hlavu nad hromadami těch prokletých procesních lejster a beznadějně doufal, že rozmotá to klubko zmatků a přivede případ ke konci. Dům se zatím rozpadal, puklinami ve zdech hvízdal vítr, rozbitou střechou pršelo, cesta k trouchnivějícím dveřím zarůstala býlím. Když jsem přivezl jeho pozůstatky sem, zdálo se, že i dům má vyražený mozek z hlavy, tak byl zchátralý a poničený.“

Poslední slova si zamumlal sám pro sebe a otřásl se při nich, pak přešel párkrát sem a tam, potom se na mne podíval s rozjasněným obličejem a sedl si ke mně s rukama v kapsách.

„Říkal jsem vám, že tady mám svoji bručárnu, zlatíčko. Kde jsem to zůstal?“

Připomněla jsem mu, jak ohromně se v jeho rukou Ponurý dům proměnil.

„Ponurý dům, pravda. Tam v Londýně je jistý náš majetek, který dodnes hodně připomíná Ponurý dům, jak vypadal tenkrát. Mluvím o našem majetku a myslím tím, že patří ke spornému dědictví, ale měl bych mluvit o majetku soudních útrat, protože ty jsou na světě jediná mocnost, která teď z toho majetku něco bude mít, něco jiného než bolest pro oči i srdce. Je to ulička chátrajících slepých domů, s očima vytlučены kameny; bez okenních tabulek, dokonce i bez

okenních rámců, s holými okenicemi, které se klátí na pantech a rozpadají se; železná zábradlí se loupají ve vložkách rezu; komíny se hroutí; kamenné schody před každými domovními dveřmi (a každé z těch dveří mohou být dveřmi smrti) obrůstají zatuchlou plísní; hnijí dokonce i berle kůlů, které ty zříceniny podpírají. Třebaže náš Ponurý dům nespadal pod pravomoc kancléřského soudu, jeho pán pod ni spadal, a tak i dům byl označen stejnou pečeti. Tohle jsou otisky Velké pečeti, má zlatá, otištěné po celé Anglii – každé dítě je zná!“

„Ale jak se to tady změnilo!“ připomněla jsem znovu.

„Pravda, změnilo,“ přisvědčil už daleko veseleji, „a vy jste moudrá, že mi připomínáte tu světlejší stránku.“ (Já a moudrá!) „O těchhle věcech nikdy nemluví, dokonce ani na ně nemyslím, leda tady, v bručárně. Jestli pokládáte za správné zmínit se o nich Rikymu a Adě,“ podíval se na mne vážně, „můžete to udělat. Nechávám to na vaší rozvaze, Ester.“

„Doufám, pane –“ začala jsem.

„Radši byste mi měla říkat poručníku, moje zlatá.“

Když se zatvářil, jako by mi to lehkomyšlně navrhl z pouhého vrtochu, a ne z něžné pozornosti, kterou jsem u něho vycítila, sevřelo se mi znovu hrdlo a přísně jsem se v duchu okřikla. Potřásla jsem slabounce klíči od domácnosti, abych se vzpamatovala, složila jsem ještě rozhodněji ruce na košíku a klidně jsem se na něj podívala.

„Doufám, můj milý poručníku,“ řekla jsem, „že se na mou rozvahu nespoleháte přespříliš. Doufám, že se ve mně nemýlíte. Mám strach, že vás zklamou, když vám řeknu, že nejsem zrovna chytrá – ale je to pravda a brzy byste na to přišel sám, kdybych se vám k tomu poctivě nepřiznala.“

Nezdál se však vůbec zklamaný, spíš naopak. Řekl mi se širokým úsměvem, že mě přece zná líp, než si myslím, a pro něho že jsem chytrá dost.

„Doufám, že to všechno dopadne dobře,“ řekla jsem, „ale mám z toho veliký strach, milý poručníku.“

„Jste dost chytrá na to, abyste nám tady byla dobrou hospodyňkou, zlatíčko,“ odpověděl mi vesele, „víte, tou staruškou z dětských (a teď nemyslím Skimpolových) říkánek.

*„Staruško, kam tak do výšiny?“ —
„Jdu vymést z nebe pavučiny.“*

Vymetete je při svém hospodaření z našeho nebe tak důkladně, Ester, že jednoho krásného dne budeme moct tuhle bručárnu dočista zavřít a zatlouct dveře.“

Od té chvíle se mi začalo říkat hospodyňka, staruška, pavučinka, берушка, matička nebo šípková růžička, a vůbec tolika podobnými jmény, že se moje vlastní jméno mezi nimi málem ztratilo.

„Ale abychom se vrátili k tomu, o čem jsme mluvili,“ pokračoval pan Jarndyce. „Máme tady Rikyho, šikovného a nadějného mládence. Co udělat s ním?“

Božíčku, na mně chtít radu v takovéhle věci!

„Máme ho tady, Ester,“ opakoval pan Jarndyce, strčil si pohodlně ruce do kapes a natáhl si nohy. „Musí mít nějaké povolání, musí si vybrat nějakou dráhu. Strhne se kolem toho nejspíš další tanec parukokracie, ale musí to být.“

„Další tanec čeho, poručníku?“

„Parukokracie,“ odpověděl. „Jiné jméno pro to nemám. Riky je svěřenec kancléřského soudu, má zlatá. Budou do toho mluvit Kenge a Carboy; bude do toho mluvit pan doktor Tentononc – nějaký směšný hrobník, co někde v zadní kanceláři soudu, zastrčené v Kancléřské uličce, kope hroby podstatě soudních sporů; budou do toho mluvit advokáti, lord kancléř i jeho sateliti; všichni, jeden jako druhý, si to masně naučtují; bude kolem toho spousta cirků, řečí, nespokojenosti a útrat, a tak tomu dohromady říkám tanec parukokracie. Jak k tomu lidstvo vůbec přišlo, že je ta parukokracie postihla, nebo za čí hříchy do té jámy spadli tihle mladí lidé, to teda nevím, ale je to tak.“

Začal se znovu drbat na hlavě a prohlašovat, že cítí, jak se zvedá ten vítr. Ale projevil mi rozkošně svou laskavost, že ať už se drbal na hlavě, přecházel po pokoji, nebo dělal obojí najednou, při pohledu na mne se mu určitě vrátil jeho dobrotivý výraz, určitě si zase udělal pohodlí, strčil si ruce do kapes a natáhl si nohy.

„Snad by bylo nejlepší,“ řekla jsem, „zeptat se napřed pana Richarda, do čeho by on sám měl chuť.“

„Přesně tak,“ přikývl pan Jarndyce. „To si myslím i já! Víte co, promluvte si o tom prostě s ním i s Adou, s tím taktem a klidem, jak vy to umíte, a zjistěte, co si o tom všichni dohromady myslíte. S vaší pomocí to určitě nějak rozřešíme, hospodyňko.“

Opravdu mě vyděsilo pomyšlení na důležitost, kterou mi tím připisuje, a na tu spoustu věcí, kterou mi svěřuje. Takhle jsem to přece vůbec nemyslela; myslela jsem, aby si s Richardem pohovořil on. Ale samozřejmě jsem to všechno neřekla, leda že udělám všechno, co je v mých silách, i když mám strach (považovala jsem vážně za nutné opakovat to), že mě má za daleko moudřejší, než jaká jsem. Můj poručník se na to jenom zasmál tím nejsrdečnějším smíchem, jaký jsem kdy slyšela.

„Pojďme!“ vyzval mě, vstal a odstrčil zpátky křeslo. „Zdá se mi, že pro dnešek můžeme s bručárnou skoncovat. Ale ještě něco. Ester, zlatíčko, nechcete se mě na nic zeptat?“

Podíval se na mne tak zpytavě, že jsem mu odpověděla stejně zpytavým pohledem, a nabyla jsem jistoty, že mu rozumím.

„O sobě?“ zeptala jsem se.

„Ano.“

„Můj drahý poručníku,“ řekla jsem a troufala jsem si vložit mu do ruky svou ruku, která byla najednou studenější, než bych byla chtěla, „jsem naprosto přesvědčená, že kdybych něco měla vědět nebo nějak potřebovala vědět, nemusela bych vás žádat, abyste mi to pověděl. Musela bych mít pořádně tvrdé srdce, kdybych vám plně

nedůvěřovala a nespolehla se na vás. Nemám tedy, na co bych se vás zeptala, vůbec nic.“

Nabídl mi rámě, abych se do něho zavěsila, a odešli jsme se podívat po Adě. Od té chvíle jsem si s ním připadala naprosto volně, naprosto bez zábran, naprosto spokojená s tím, že nevím víc, naprosto šťastná.

Žili jsme v Ponurém domě zpočátku hodně rušně, protože jsme se museli seznámit s mnoha známými pana Jarndyce z blízkého i vzdálenějšího okolí. Adě i mně se zdálo, že ho zná každý, kdo chce něco podniknout s penězi někoho jiného. Když jsme jednou ráno v bručárně začaly třídit dopisy, které dostával, a odpovídat na některé z nich, zjistily jsme s úžasem, že největším zájmem v životě většiny jejich pisatelů se zdá organizování všelijakých výborů na získávání a vynakládání peněz. Dámy v tom byly stejně hrozné jako pánové, ba řekla bych, že ještě hroznější. Vrhaly se do svých výborů s největší vášní a sbíraly příspěvky s nevídanou vehemencí. Připadalo nám, že některé z nich určitě tráví celý život rozesíláním subskripčních žádostí podle celého poštovního adresáře – žádostí o příspěvek jednoho šilinku, půlkoruny, půllibry i jednoho penny. Chtěly všechno na světě. Chtěly šatstvo, chtěly plátěné hadry, chtěly peníze, chtěly uhlí, chtěly polévku, chtěly projev zájmu, chtěly autogram, chtěly flanel, chtěly prostě všechno, co pan Jarndyce měl – nebo taky neměl. A účely, na které to chtěly, byly stejně rozmanité jako jejich požadavky. Chystaly se vystavět nové budovy, zaplatit hypotéky na starých budovách, zřídit v jakémsi pitoreskním domě (rytina návrhu, pohled ze západní strany, byla přiložena) útulek pro Mariánské sestry; chystaly se poslat děkovný dopis paní Jellybyové; chystaly se dát namalovat portrét svého tajemníka a darovat ho jeho tchyni, proslulé svou hlubokou oddaností k němu; chystaly se zorganizovat myslím vůbec všechno – od pěti set tisíc jiter nějakého velkostatku až po jakousi roční rentu, od mramorového pomníku až po stříbrný čajník. Dávaly si spoustu názvů. Jednou to byly

Ženy Anglie, jindy Dcery Británie, Sestry všech kardinálních ctností (jedné po druhé), Matky Ameriky, Vyznavačky stovky různých vyznání. Zdály se vždycky vzrušené nějakou agitací a přípravou voleb. Naším nedovtipným mozkům připadalo podle vlastního líčení dopisovatelek, že ustavičně získávají desetitisíce voličů, ale nikdy své kandidáty nikam neprosadí. Úplně nás rozbolely hlavy při pomýšlení, jak horečný ty výtečnice musí vést život.

Mezi dámami, jež se touhle dravou dobročinností (jestli se tak smím vyjádřit) projevovaly nejvýrazněji, byla jistá paní Pardigglová, která se zdála, jak jsem usoudila z množství jejích dopisů panu Jarndyceovi, skoro stejně zdatnou korespondentkou jako sama paní Jellybyová. Pozorovaly jsme, že když na paní Pardigglovou přišla řeč, vítr se vždycky otočil, pokaždé pana Jarndyce přerušil a zabránil mu pokračovat v rozhovoru, který zpravidla ukončil poznámkou, že jsou dva druhy dobrodinců: jedni udělají málo a natropí kolem toho spoustu hluku, kdežto druhí toho udělají spoustu docela bez hluku. Byly jsme proto na paní Pardigglovou zvědavé, podezíraly jsme ji, že patří k tomu prvnímu druhu, a tak jsme uvítaly, když nás jednou navštívila se svými pěti synky.

Byla to nebezpečně rozložitá dáma s brejlemi, s velikým nosem a s křiklavým hlasem, která působila dojmem, že kolem sebe potřebuje spoustu prostoru. Skutečně ji potřebovala, protože svými sukněmi porážela stoličky, které od ní stály hezky daleko. Byly jsme s Adou samy doma a přijaly jsme ji trochu s bázní, protože se zdálo, že k nám vtrhla jako vlna studeného počasí, za kterou se malí Pardigglové táhli celí promodralí.

„Tohle, slečinky,“ zahlaholila výřečně paní Pardigglová po výměně pozdravů, „je mých pět chlapců. Všimly jste si možná jejich jmen vytištěných na nějaké subskripční listině (snad i na víc než jedné), kterou má i náš vážený přítel pan Jarndyce. Egbert, můj nejstarší (dvanáct let), je chlapec, který ze svého kapesného poslal pět šilinků a tři pence indiánům kmene Tokahupo. Můj druhý,

Oswald (deset a půl), je dítě, co přispělo dvěma šilinky a devíti pencemi na pamětní dar velkým národním křesatelům. Francis, můj třetí (devět let), jedním šilinkem a šesti a půl pencemi. Felix, můj čtvrtý (sedm let), osmi pencemi na vdovy po penzistech a Alfréd, můj nejmladší (pět let), dobrovolně vstoupil do Svazku pacholat radosti a zavázal se, že po celý život nebude nikdy užívat tabáku v jakékoli formě.“

Nikdy jsme ještě neviděly tak nespokojené děti. Nebylo to jen tím, že byly zakrslé a vyhublé – to byly bezpochyby taky –, ale zdálo se, že nespokojeností přímo bublají. Při zmínce o indiánech kmene Tokahupo jsem si opravdu mohla představit, že Egbert je jedním z nejzavilejších příslušníků toho kmene; tak zuřivě se na mne zamračil. Při matčině výčtu, kolik kdo přispěl, se s podivnou pomstychtivostí chmuřily tváře všech dětí, ale Egbertovo zamračení bylo zdaleka nejhorší. Musím však vyjmout malého rekruta Svazku pacholat radosti, který nesl své neštěstí tupě a lhostejně.

„Pokud vím, navštívily jste paní Jellybyovou, že?“ zajímala se paní Pardiglová.

Přisvědčily jsme, že jsme tam přenocovaly.

„Paní Jellybyová,“ pokračovala dáma pořád tím kazatelským, křiklavým a vtíravým tónem, že mi připadalo, jako by i její hlas zesilovaly nějaké brejle – a při té příležitosti mohu poznamenat, že brejle jí slušely tím méně, že měla oči, „jako když ji škrtí“, jak se vyjádřila Ada, což znamená velice vystouplé z důlků, „paní Jellybyová je dobroditelka lidské společnosti a zasluguje podat pomocnou ruku. I moji chlapci přispěli na její africký projekt – Egbert půldruhým šilinkem, což je celé jeho kapesné za devět neděl; Oswald šilinkem a půldruhou pencí, tedy svým příjmem za stejnou dobu; a ostatní podle svých skromných prostředků. Nesouhlasím však s paní Jellybyovou ve všem. Nesouhlasím s ní, jak jedná s mladými příslušníky své rodiny. Už si toho lidé všimli. Všimli si, že své mladé rodinné příslušníky vylučuje z účasti na akcích, kterým se sama věnuje.

Snad má pravdu a snad se mýlí, ale ať už tak nebo tak, já ve své rodině na to jdu jinak. Beru svoje děti všude s sebou.“

Zůstala jsem potom přesvědčená (stejně jako Ada), že tahle slova přiměla její zubožené nejstarší dítě k pronikavému zaječení. Změnilo se sice v zívnutí, ale začalo to jako zaječení.

„Navštěvují se mnou ranní bohoslužby (velice pěkné bohoslužby), každé ráno o půl sedmé, jak je rok dlouhý, samozřejmě i v nejtěžší zimě,“ hrnulo se z paní Pardigglové, „a doprovázejí mě pak celý den při mých nejrůznějších povinnostech. Jsem ve školním výboru, ve výboru pro navštěvování domácností, ve čtenářském výboru, ve výboru pro rozdělování milodarů; jsem v místním výboru pro sběr prádla i v mnoha všeobecných výborech, a sama moje agitační činnost je velice rozsáhlá – snad nikdo v tom ohledu nedělá víc. Ale moji chlapci se mnou chodí všude; poznávají tak chudinu a osvojují si schopnost k charitativní činnosti vůbec – zkrátka onu zálibu pro věci takového druhu –, která jim později v životě umožní sloužit bližním a čerpat z toho vlastní uspokojení. Moji mladí rodinní příslušníci nejsou lehkovážní; pod mým vedením vynakládají celý obnos svého kapesného na různé subskripce; a zúčastnili se už tolika veřejných schůzí, vyslechli tolik přednášek, proslovů a diskusí, jako je obvykle dáno jen několika málo dospělým lidem. Alfréd (pětiletý), který, jak jsem se už zmínila, z vlastní vůle vstoupil do Svazku pacholat radosti, je jedním z nepatrného počtu dětí, které ten večer zůstaly při plném vědomí po předsedově dvouhodinovém vroucím projevu.“

Alfréd se na nás zamračil tak, jako by nikdy nemohl či nechtěl zapomenout na utrpení onoho večera.

„Snad jste si všimla, slečno Summersonová,“ vykládala dál paní Pardigglová, „na některých těch subskripčních listinách mezi papíry našeho váženého přítele pana Jarndyce, o kterých jsem už hovořila, že za jmény mladých příslušníků mé rodiny stojí jméno O. A. Pardiggle, člen Královské společnosti – jedna libra. To je jejich otec.

Obyčejně zachováváme právě tenhle postup. Napřed upíšu svou trošku do mlýna já, potom zaznamenají své příspěvky moje děti podle svého věku a svých skromných možností, a pak to uzavře pan Pardiggle. Pan Pardiggle je šťastný, když může pod mým vedením taky přispět svým dárečkem, a tak působíme nejen potěšení sami sobě, ale dáváme zároveň, jak doufáme, i dobrý příklad ostatním.“

Co kdyby se tak pan Pardiggle sešel s panem Jellybym na večeři, a kdyby tak pan Jellyby panu Pardigglovi po večeři vylil srdce, svěřil by se pan Pardiggle na oplátku zase panu Jellybyovi? Zarazila jsem se, když jsem se přistihla při tomhle pomyšlení, ale prostě mě to tak napadlo.

„Ale bydlíte tady v nádherné poloze!“ poznamenala najednou paní Pardigglová.

Byly jsme rády, že můžeme změnit předmět rozhovoru, přistoupily jsme k oknu a ukazovaly jsme jí krásnou vyhlídku, ale zdálo se mi, že na ni paniny brejle hledí s překvapující lhostejností.

„Znáte pana Gushera?“ zeptala se návštěvnice potom.

Musely jsme se přiznat, že jsme ještě neměly to potěšení seznámit se s panem Gusherem.

„To jste přišly o hodně, ujišťuju vás,“ zahlaholila paní Pardigglová svým velitelským tónem. „Je to vášnivý a zanícený řečník – plný ohně! Kdyby si stoupl na valník tady na tom trávníku, který je svou polohou jako stvořený pro veřejné shromáždění, sypal by vám z rukávu zlepšovací návrhy skoro na všechno, nač byste si vzpomněly, třeba celé hodiny! A teď, slečinky,“ prohlásila cestou zpátky ke svému křeslu a převrhla přitom jakoby neviditelnou rukou na značnou vzdálenost kulatý stůl s mým košíčkem na šití, „teď jste mě už jistě prokoukly, co?“

Tahle otázka nás přivedla do takových rozpaků, že Ada se na mne podívala celá vyděšená. Pokud jde o mé špatné svědomí z toho, co jsem si až dosud myslela, jistě se projevilo v tom, jak jsem zčervenala.

„Myslím tím, že jste prokously nejvýraznější stránku mé povahy,“ řekla však paní Pardigglová. „Já vím, je tak výrazná, že se dá prohlédnout okamžitě. Každému se hned odhalím, toho jsem si vědomá. No co! Přiznám se bez mučení, že jsem žena činu. Miluju těžkou práci, vyžívám se v ní. To vzrušení mi dělá dobře. Jsem na těžkou práci tak zvyklá, tak na ni naučená, že nevím, co je to únava.“

Zamumlaly jsme, že je to úžasné a velmi potěšující, nebo něco v tom smyslu. Nevěděly jsme sice, co je na tom úžasného či potěšujícího, ale vedla nás k tomu zdvořilost.

„Nechápu, co je to být utahaná; neutaháte mě, ani kdybyste to zkoušely,“ pokračovala paní Pardigglová. „Ta spousta námahy (pro mě to žádná námaha není), ta hromada práce (pro mě je to jako nic), kterou zvládnou, mě někdy samotnou udivuje. Zažila jsem, že mladí příslušníci mé rodiny i pan Pardiggle byli dočista zmoření už tím, že toho byli svědky, ale já – to můžu s klidem prohlásit – jsem zůstala čilá jako rybička.“

Jestli se ten zakaboněný nejstarší kluk vůbec mohl zatvářít ještě zlovolněji, než jak se už tvářil, teď to udělal. Všimla jsem si, že zaťal pravou pěst a potají praštil do dýnka čepice, kterou držel v podpaždí.

„To mi dává ohromnou výhodu při mých pochůzkách,“ vedla dál svou paní Pardigglová. „Když narazím na někoho, kdo mě nechce vyslechnout, řeknu mu rovnou: ‚Mě neutaháte, přítelíčku, nevím, co je to únava, a nepřestanu, dokud nedosáhnu svého!‘ Účinkuje to obdivuhodně! Slečno Summersonová, doufám, že vy mě doprovázíte při mých návštěvách teď hned a slečna Clareová v nejbližší budoucnosti, co říkáte?“

Nejdřív jsem se snažila vymluvit se pro tu chvíli všeobecně tím, že mám právě naléhavou práci, kterou nesmím zanedbat. Ale protože takhle námitka nepomohla, uvedla jsem jako svůj zvláštní důvod, že si nejsem jistá svými schopnostmi. Že nemám žádnou zkušenost v umění přizpůsobit se myšlení lidí v docela rozdílném postavení

a mluvit s nimi z náležitého hlediska. Že nemám tu jemnou znalost lidských srdcí, která je pro takovou práci jistě podstatná. Že se musím sama ještě hodně učit, než si troufnu učit druhé, a že se nemůžu spolehnout jenom na své dobré úmysly. A že proto pokládám za nejlepší být co možná užitečná a posloužit podle svých schopností svému bezprostřednímu okolí, a teprve potom se snažit, aby se ten okruh povinností postupně a přirozeně rozšířil. Uvedla jsem tohle všechno s pramalou sebedůvěrou, protože paní Pardigglová byla mnohem starší než já, měla velké zkušenosti a vystupovala tak strašně vojácky.

„Nemáte pravdu, slečno Summersonová,“ odsekla mi, „ale třeba nestačíte na těžkou práci a na vzrušení, které s sebou přináší, což je ovšem něco docela jiného. Jestli se chcete podívat, jak si při takové práci počínám já, chystám se právě teď – se svými mladými rodinnými příslušníky – na návštěvu u jednoho cihláře tady nedaleko (je to hrozně zkažený chlap) a ráda vás vezmu s sebou. I slečnu Clareovou, jestli mi prokáže tu laskavost.“

Vyměnily jsme si s Adou pohledy, a protože jsme se chtěly projít tak jako tak, přijaly jsme její pozvání. Šly jsme si pro klobouky, a když jsme se spěšně vrátily, našly jsme mladé rodinné příslušníky schlíplé v jednom koutě a paní Pardigglovou, jak brousí sem a tam po pokoji a převrhává skoro všechny lehčí předměty, které tam stály. Paní Pardigglová se zmocnila Ady a já jsem vyšla za nimi s rodinnými příslušníky.

Ada mi později vyprávěla, že jí paní Pardigglová celou cestou k cihlářovi vykládala pořád tím křiklavým tónem (ten jsem ostatně sama slyšela), jak vzrušujícím způsobem kdysi po dva nebo tři roky soutěžila s nějakou jinou dámou, která z nich prosadila své soupeřící kandidáty na jakousi penzi. Byla kolem toho spousta tištěných letádků a slibů a zmocňování k volbě a hlasování, a zřejmě to ohromně rozparádilo všechny zúčastněné – až na ty penzisty, kteří své penze nikdy nedostali.

Mám opravdu ráda, když se mi svěřují děti, a jsem šťastná, že mě tím zpravidla vyznamenávají, ale tentokrát mě to přivedlo do velkých nesnází. Sotva jsme vyšli z domu, Egbert na mně po způsobu nějakého malého lapky vymáhal šilink, s odůvodněním, že mu vždycky „čajznou“ jeho kapesné. Když jsem mu vytkla nepřístojnost toho slova, obzvlášť ve spojení s jeho rodičkou (dodal totiž nabručeně, že mu je „čajzne vona“), štípl mě a odsekl: „No jo! Co si vlastně myslíte? Vám by se to snad líbilo? Co hraje komedii a tváří se, že mi dává peníze, když mi je vždycky zase sebere? Proč tomu říká *moje* kapesné, když ho nikdy nesmím utratit?“ Tyhle rozhořčené otázky ho tak rozpálily, stejně jako rozpálily i Oswalda a Francise, že mě začali štípat všichni najednou, a štípali tak strašně odborně, zabírali prsty tak malé kousky kůže na mých pažích, že jsem se sotva zdržela, abych nekřičela. Felix mi zatím dupal na prsty u nohou. A Pachole radosti, které následkem toho, že mu celý jeho malý příjem byl vždycky už předem zabaven, bylo fakticky zavázáno, aby se zdrželo nejen tabáku, nýbrž i cukroví, se tak zalklo žalem i vzteky, když jsme šli kolem jednoho cukrářství, že mě úplně vyděsilo tím, jak zfialovělo. Nikdy jsem na jediné procházce s mládeží nezkusila tělesně i duševně tolik jako od těchhle nepřírozeně ukázněvaných dětí, když mi prokázaly tu čest, že se mnou byly přirozené.

Ulevilo se mi, když jsme přišli k cihlářovu domku, třebaže to byla jedna ze shluku bídných chatrčí na hliništi u cihelny, s prasečími chlívky hned pod rozbitými okny a s ubohými zahrádkami přede dveřmi, kde však nic nerostlo, jenom se tam táhly zahnívající louže. Tu a tam vystrčili ven staré necky, aby zachytili dešťovou vodu stékající ze střechy, nebo ty kaluže obehnali hliněnými hrázemi a udělali z nich rybníčky, které připomínaly koláče z bláta. Ve dveřích a v oknech lelkovalo pár mužů a žen nebo se courali kolem a celkem si nás nevšíмали, ledaže se po sobě ušklíbli, když jsme šli kolem, či poznamenali něco o panstvu, které by se mělo starat o svoje věci a nelámat si hlavy a nezablátit si střevíce slíděním u cizích lidí.

Paní Pardigglová, která kráčela vpředu, stavěla na odiv ohromnou morální rozhodnost a halasně řečnila o nepořádnosti zdejších lidí (ačkoli jsem pochybovala, jestli by na takovém místě dokázali udělat pořádek i ti nejlepší z lidí), nás zavedla do jedné chajdy v nejvzdálenějším koutě, do přízemní světnice skoro plné lidí. Kromě nás byla v té vlhké a tísnivé jizbě nějaká žena s modřinou kolem oka, která u ohně kojila ubohoučké miminko, lapající po dechu; nějaký muž, celý umazaný od hlíny a od bláta, s velice zpustlým vzezřením, se rozvaloval na zemi a pokuřoval z dýmky; jakýsi mladý silák zapínal psovi obojek a nějaké kurážné děvče se pokoušelo cosi prát ve strašně špinavé vodě. Všichni se po nás podívali, když jsme vešli dovnitř, a zdálo se, že ta žena se obrátila obličejem k ohni, jako by chtěla skrýt pohmožděninu kolem oka, ale nikdo nás neuvítal.

„No tak, přátelé,“ spustila paní Pardigglová, ale neznělo mi to zrovna přátelsky, spíš až moc věcně a cílevědomě. „Jak se tady všichni vynacházíte? Už mě tu máte zase. Říkala jsem vám, že mě neutaháte, to víte. Mám ráda těžkou práci a držím slovo.“

„Víc už se vás sem nenahrne, co?“ zavrčel muž na zemi, který si podepřel hlavu rukou, aby si nás změřil pohledem.

„Ne, příteli,“ odpověděla paní Pardigglová, když se usazovala na jedné stoličce a překotila druhou. „Jsme tady všichni.“

„Já totiž myslel, že je vás třebas málo,“ poznamenal muž s dýmkou mezi zuby a rozhlédl se po nás dokola.

Mladík s děvčetem se zasmáli. Dva mladíkoví kamarádi, které jsme přilákali do dveří, a teď tam stáli s rukama v kapsách, se hlučně rozchechtali jako ozvěna.

„Mě neutaháte, lidičky,“ opakovala jim paní Pardigglová. „Mně dělá těžká práce radost, a čím víc mi ji ztížíte, tím víc mě bude těšit.“

„Tak abyste jí to radši ulehčili,“ zabručel muž na zemi. „Chci to mít už jednou z krku. Aby už jednou skončilo tohle roztahování v mém baráku. Abyste mě přestala tahat z díry jako jezevce. Teďka do mě začnete jako dycky hučet a vyzvídat – já vím, co máte za

lubem. No dobrá! Jenže dneska k tomu nebudete mít příležitost. Ušetřím vám námahu. Tak heleďte se – pere moje dcera? Jo, pere. Koukněte se na tu vodu! Čuchněte si k ní! Tu vodu tady pijeme. Jak by vám to šmakovalo, a co byste místo ní řekla takle jalovcovej? Je můj barák samá špína? Jo, je samá špína – samosebou je samá špína a samosebou je nezdravej; však se nám tu narodilo pět špinavejch a nezdravejch dětí. Všecky umřely jako nemluvnata, a je to tak lepší pro ně i pro nás. Esli sem čet tu knížku, co ste mi tu nechala? Ne, nečet sem tu knížku, co ste mi tu nechala. Nikdo by ji tady nedokázal přečíst, a i dyby se někdo takovej našel, není to knížka pro mě. Je dobrá leda pro mimina, a já nejsem žádný mimino. Dybyste mi tady nechala panenku, taky bysem ji nechoval. Jak sem se držel já sám? Tak teda tři dny sem byl namol a byl bysem i čtvrtěj den, dybysem měl prachy. Esli chci někdy chodit do kostela? Ne, nikdy nechci chodit do kostela. Nikdo by mě tam stejně nečekal, kostelník je pro mě moc nóbl. A kde moje stará přišla k tý modřině na voku? No, praštil sem ji tam, a esli řekne, že ne, tak je lhářka prolhaná!“

Aby tohle všechno mohl povědět, musel si vytáhnout dýmku ze zubů, ale teď se převálil na druhý bok a pokuřoval dál. Paní Pardigglová, která ho pozorovala skrz brejle s nuceným klidem, vypočítaným – nemůžu si pomoci, abych si to nemyslela –, aby ho ještě víc popíchla, vytáhla najednou bibli, jako by to byl policejní pendrek, a vzala celou rodinu do vazby. Myslím ovšem do náboženské ochranné vazby, ale udělala to skutečně, jako by byla neúprosný mravnostní policajt a odváděla je všechny na strážnici.

Adě i mně z toho bylo nanic. Obě jsme se cítily jako vetřelkyně, které sem nepatří, a obě jsme si myslely, že paní Pardigglová by poříдила neskonale líp, kdyby se lidí nezmocňovala takovým strojovým způsobem. Její děti mrzoutily a kulily oči; rodina si nás vůbec nevší-mala, ledaže ten mladík dráždil psa k štěkání, zvláště tehdy, když se paní Pardigglová nejvíc rozohnila. Obě jsme měly trapný pocit, že mezi námi a těmi lidmi tady je železná přehrada, kterou naše nová

známá nedokáže odstranit. Kdo a jak by ji odstranit dokázal, to jsme nevěděly, ale tohle jsme věděly jasně. Všechno, co říkala a předcítala, se nám zdálo být špatně vybráno pro takovéhle posluchače, i kdyby to podávala sebeskromněji a sebetaktněji. Pokud jde o tu knížku, o které se zmínil muž na zemi, dověděly jsme se o ní víc později: pan Jarndyce řekl, že by ji sotva dokázal přečíst i Robinson Crusoe, i kdyby neměl na svém pustém ostrově žádnou jinou.

Za těch okolností se nám velmi ulevilo, když paní Pardigglová nechala čtení. Muž na zemi znovu otočil hlavu a zamručel:

„Tak co? Už ste skončila?“

„Pro dnešek, příteli. Jenže já nejsem nikdy unavená. Přijdu k vám znovu, až na vás přijde řada,“ odpověděla paní Pardigglová s okázalou bodrostí.

„Tak spánembohem, dyž konečně vypadnete,“ řekl muž, založil si ruce na prsou, zavřel oči a zaklel. „Pro mě za mě si dělejte, co chcete!“

To taky paní Pardigglová udělala, když vstala a rozvířila v těsné místnosti malou smršť, které jen taktak unikla mužova dýmka. Popadla do každé ruky jednoho ze svých mladých rodinných příslušníků, ostatním nařídila, aby ji v patách následovali, vyjádřila naději, že se cihlář i jeho domácnost polepší, až se s nimi setká příště, a vykročila k další chatrči. Doufám, že to ode mne není ošklivé, když řeknu, že se v tom, stejně jako ve všem jiném, rozhodně neprojevila smířlivě, ale spíš jako by pro ni dobročinnost byla do značné míry obchodem ve velkém.

Předpokládala, že jdeme za ní, ale sotva se ve světnici uvolnilo, přistoupily jsme k ženě sedící u ohně, abychom se zeptaly, jestli je miminko nemocné.

Jenom se na ně podívala, jak jí leželo na klíně. Všimly jsme si už dřív, že kdykoli se na ně podívala, zakryla si dlaní modřinu kolem oka, jako by chudinku děťátko chtěla uchránit od každé připomínky rámusu, násilí a špatného zacházení.

Ada, jejíž něžné srdce dojal vzhled toho ubožátka, se sklonila, aby se dotkla jeho tvářičky. Když to udělala, viděla jsem, co se stalo, a odtáhla jsem ji zpátky. Dítě během naší návštěvy umřelo.

„Ach, Ester!“ vykřikla Ada a klesla vedle něho na kolena. „Podívejte se! Ester, miláčku, ten drobeček malý! To ubožátko, to tiché, hezounké stvořeníčko! Je mi ho tak líto! A je mi tak líto jeho matky. Jakživa jsem ještě neviděla smutnější pohled! Děťátko maličké, děťátko!“

Takový soucit, taková něha, s jakou se v pláči sklonila a položila svou ruku na ruku matčinu, by obměkčila každé mateřské srdce na světě. Žena na Adu nejdřív užasle vytřeštila oči a pak jí vytryskly slzy.

Vzala jsem jí lehké břemeno z klína, udělala jsem, co jsem mohla, aby děťátko odpočívalo krásněji a klidněji; položila jsem je na polici a přikryla je svým šátečkem. Snažily jsme se utěšit matku a šeptaly jsme jí, co řekl Spasitel o maličkých. Neodpověděla, jenom plakala a slzy jí tekly proudem.

Když jsem se obrátila, viděla jsem, že mladík vyvedl psa ven a stojí teď ve dveřích a dívá se na nás – se suchýma očima, ale tiše. Děvče ztichlo také, sedělo v koutě a hledělo do země. Muž vstal. Dosud se vzdorným výrazem bafal z dýmky, ale mlčel.

Zatímco jsem je po očku pozorovala, vběhla dovnitř nějaká ošklivá, velmi chudě oblečená žena, pustila se rovnou k matce a řekla jí: „Jenny! Jenny!“ Matka po tom oslovení vstala a vrhla se ženě kolem krku.

Příchozí měla na obličeji i na pažích rovněž stopy špatného zacházení. Nebylo na ní nic hezkého, kromě jejího soucitu, ale když matce projevovala soustrast a sama se rozplakala, celá nějak zkrásněla. Říkám, že projevovala soustrast, ale její jediná slova byla: „Jenny! Jenny!“ Všechno ostatní bylo v tónu, kterým je pronesla.

Velice mě dojalo, když jsem viděla ty dvě ženy, hrubé a ošumělé a zbité, takhle sjednocené; když jsem viděla, co jedna pro druhou může znamenat, co jedna k druhé cítí, jak jejich srdce vzájemně

zjihla tvrdými zkouškami jejich životů. Myslím, že nejlepší stránky takových lidí jsou nám skoro skryty. Je málo známo, čím je jeden chudák pro druhého; vědí to jen oni sami a Bůh.

Vycítily jsme, že bude lepší, když odejdeme a nebudeme je rušit. Tiše jsme se vykradly, aniž si toho kdo všiml, kromě toho muže. Opíral se poblíž dveří o stěnu, a když viděl, že bychom kolem něho sotva prošly, vyšel ven před námi. Zřejmě nechtěl dát najevo, že to udělal kvůli nám, ale my jsme to postřehly a poděkovaly jsme mu. Neodpověděl ani slovem.

Ada byla po celou cestu domů tak zoufalá a Richard, jehož jsme doma zastihly, byl tak nešťastný, že ji vidí v slzách (ačkoli mi pak v její nepřítomnosti řekl, jak je zároveň krásná), že jsme se rozhodly vrátit se večer do cihlářova domku s nějakými maličkostmi pro útěchu. Panu Jarndyceovi jsme o tom řekly co nejmní, ale i tak se vítr hned obrátil.

Richard nás večer doprovodil k cíli naší ranní výpravy. Cestou tam jsme museli jít kolem hlučné šenkovny, kde u dveří postával hlouček mužských. Mezi nimi vedl hlavní slovo v jakémsi sporu otec zemřelého dítěte. Minuli jsme zblízka mladíka se psem v podobné společnosti. Jeho sestra stála s nějakými jinými mladými ženami na rohu řady chatrčí, mluvila a smála se, ale když jsme šli kolem, zdálo se, že se zastyděla, a odvrátila se stranou.

Nechaly jsme svého průvodce na dohled od cihlářova domku a šly jsme dál samy. Když jsme došly ke dveřím, našly jsme tam tu ženu, která matce přinesla takovou útěchu, jak úzkostlivě vyhlíží ven.

„To ste vy, slečinky?“ zašeptala. „Vyhlížím mýho pána. Srdce mám až v krku. Esli mě načapá, že sem vodešla z domu, tak mě nejspíš zamorduje.“

„To myslíte svého manžela?“ zeptala jsem se.

„Jo, slečinko, mýho pána. Jenny spí, dočista ji to sebralo. Celej poslední tejden to děcko nesundala z klína, ve dne v noci, leda dyž jsem jí ho mohla přijít na chvilku podržet.“

Když nám ustoupila z cesty, vešly jsme tiše dovnitř a položily jsme, co jsme přinesly, vedle ubohého lůžka, na kterém matka spala. Nikdo se ani nepokusil ve světnici uklidit – zdálo se opravdu beznadějně vyčistit to tam, ale drobné voskové tělíčko, ze kterého vyzařovalo tolik vážného klidu, bylo znovu uloženo, umyto a čistě oblečeno do kousků bílého plátna, a na můj šáteček, který stále to ubohé děťátko pokrýval, položily tytéž drsné zjizvené ruce kytičku polního kvítí, tak lehounce a něžně.

„Ať vám to nebe odplatí!“ řekly jsme jí. „Jste moc hodná.“

„Já, slečinky?“ zeptala se překvapeně. „Pst! Jenny, Jenny!“

Matka ze spánku zasténala a pohnula se. Zvuk dobře známého hlasu ji však zřejmě ukonejšil. Ležela dál klidně.

Kde by mě bylo napadlo, když jsem zvedla svůj šáteček, abych se podívala na maličkého spáče pod ním, a když se mi při pohledu skrz Adiny splývající vlasy, jak soucitně skláněla hlavu, zdálo, že kolem děťátka vidím svatozář – kde by mě bylo napadlo, na čím neklidné hrudi ten šáteček jednou spočine, když teď zakrýval ta nehybná a ztichlá prsíčka! Pomyslela jsem si jenom, že snad anděl strážný toho děťátka docela nezapomene na ženu, která je mým šátečkem znovu přikryla, že na ni docela nezapomene teď, když jsme se rozloučily a zanechaly jsme ji u dveří, odkud střídavě vyhlížela a poslouchala s hrůzou, co ji čeká, a střídavě opakovala tím svým konejšivým tónem: „Jenny, Jenny!“

KAPITOLA DEVÁTÁ

Znamení a náznaky

Nevím, čím to je, ale zdá se mi, že píšu pořád jen o sobě. Pořád chci psát o jiných lidech a na sebe se snažím myslet co nejmíň, a jakmile zjistím, že se do vyprávění znovu pletu, vím určitě, jak mě to mrzí a jak si říkám: „Ale jdi, ty otravo otravná, to bys vážně neměla!“ – jenže to není nic platné. Doufám, že každý, kdo snad bude moje řádky číst, pochopí, že jestli je toho o mně na těchhle stránkách taková spousta, musí to tak nejspíš být, protože s nimi opravdu mám co dělat, takže se z nich nemůžu vyloučit.

S mou děvečkou drahou jsme spolu četly, pracovaly a učily se a měly jsme pořád tolik co dělat, že zimní dny kolem nás letěly jako ptáci s pestrými křídly. Zpravidla odpoledne a vždycky večer nám dělal společníka Richard. Třebaže patřil k nejtěkavějším tvorům na světě, v naší společnosti určitě pobýval náramně rád.

Měl ohromně, ale ohromně rád Adu. To myslím vážně a radši jsem to měla říct rovnou. Ještě nikdy jsem neviděla mladé lidi, jak se do sebe zamilují, ale ty dva jsem prokoukla naráz. Nemohla jsem o tom samozřejmě mluvit nebo dát najevo, že o tom něco vím. Naopak, tvářila jsem se tak zdrženlivě a nevědomě, že občas, když jsem seděla u nějaké práce, kladla jsem si sama otázku, jestli se ze mne nestává pokrytec.

Ale nedalo se proti tomu nic dělat. Nezbyvalo mi než zůstat zticha, a tak jsem byla zticha jako myška. Taky oni byli zticha jako myšky, aspoň pokud šlo o slova, ale ta nevinná naivita, se kterou se spoléhali tím dál víc na mne, čím dál víc se sblížovali jeden s druhým, byla tak kouzelná, že jsem měla co dělat, abych neprozradila, jak mě to zajímá.

„Naše drahá staruška je tak báječná staruška,“ říkával mi Richard, když za mnou brzy ráno přicházel do zahrady s tím svým

příjemným smíchem a snad i s trochou ruměnce ve tvářích, „že se bez ní prostě nemůžu obejít. Než pro mě začne ten splašený denní kolotoč – biflování z knížek a dřina s nástroji a pak harcování na koni přes hory a doly po celém kraji, jako bych byl nějaký zbojník –, dělá mi tak dobře přijít za naší uklidňující přítelkyní a pěkně se s ní projít, že mě tu máte zase!“

„Víte, drahá šípková růžičko,“ říkala mi Ada večer s hlavičkou na mém rameni a s odleskem ohně v zamýšlených očích, „ani se mi nechce mluvit, když jsem tady nahoře s vámi. Stačí mi chvilku posedět vedle té vaší drahé tváře, podumat, poslouchat vítr a myslet na chudáky námořníky na moři –“

Aha! Snad se má Richard stát námořníkem! Často jsme teď mluvili o jeho budoucnosti a přišla taky řeč na uspokojení jeho touhy po moři, kterou cítil od dětství. Pan Jarndyce napsal jednomu příbuznému, velkému siru Leicesterovi Dedlockovi, aby něco udělal v Richardův prospěch, a sir Leicester milostivě odpověděl, „že by byl šťasten, kdyby mohl prospět vyhlídkám mladého pána, jestliže by se někdy ukázalo, že je to v jeho možnostech, což však není vůbec pravděpodobné – a že milostivá lady posílá pozdrav mladému pánovi (o němž si dobře pamatuje, že je s ním spjatá vzdáleným pokrevním poutem), a je přesvědčena, že mladý pán splní vždycky svou povinnost v každém počestném povolání, kterému se hodlá věnovat.“

„Takže jsem náramně jasně pochopil,“ řekl mi Richard, „že si musím prorazit cestu sám. Nevadí! Hromada lidí to musela udělat přede mnou a podařilo se jim to. Chtěl bych se jenom pro začátek stát kapitánem nějaké pirátské lodi, unést na ní lorda kancléře a mořit ho hladý tak dlouho, dokud by nevynesl rozsudek v našem procesu. Kdyby sebou honem nehodil, zůstala by z něho kost a kůže!“

Společně s neselhávající pružností, nadějí a veselostí měl Richard v povaze i jistou lehkomyšlnost, která mě úplně mátlá – zvláště proto, že ji jakýmsi hrozně podivným omylem pokládal za prozíravost. Hrál to úlohu ve všech jeho úvahách o penězích, a to

tak zvláštním způsobem, že věc sotva vysvětlím líp, než když se na moment vrátím k naší půjčce panu Skimpolovi.

Pan Jarndyce zjistil, kolik jsme mu půjčili, ať už přímo od pana Skimpola, nebo od Coavinsáka, a dal mi ty peníze do ruky s instrukcí, abych si svůj vlastní podíl nechala a ostatek odevzdala Richardovi. Počet drobných případů bezmyšlenkovitého rozhazování, které Richard ospravedlňoval znovunabytím svých deseti liber, i případů, kdy se mnou mluvil, jako by si byl tu částku uspořil nebo vydělal, by se dal vypočítat prostým sečtením.

„Proč ne, matičko opatrná?“ řekl mi, když chtěl bez nejmenšího rozmyslu dát pět liber onomu cihlářovi. „Vydělal jsem na té záležitosti s Coavinsákem jasně deset liber.“

„Jak to?“ namítla jsem.

„No, přišel jsem o deset liber, o které jsem přišel z vlastní vůle, a nikdy jsem nečekal, že je dostanu zpátky. To přece nemůžete popřít?“

„To ne,“ řekla jsem.

„Tak vidíte! A pak mi přišlo do ruky deset liber –“

„Těch samých deset liber,“ poznamenala jsem.

„To s tím nemá co dělat!“ odsekl Richard. „Mám o deset liber víc, než jsem čekal, takže si můžu dovolit utratit je beze všeho puntičkářství.“

Když jsem mu pak tu oběť pěti liber vymluvila a přesvědčila ho, že by to nevedlo k ničemu dobrému, přesně stejným způsobem si ten obnos připsal k dobru a podle toho s ním nakládal.

„Podívejme se!“ řekl třeba. „Na té věci s tím cihlářem jsem ušetřil pět liber, takže kdybych si dopřál pěkný výlet do Londýna a zpátky poštovním kočárem a kdyby na to praskly čtyři libry, tak pořád ještě libru ušetřím. A věřte mi, ušetřit jednu libru je výborné: ušetřené penny jako když najdeš!“

Jsem přesvědčená, že Richard byl tak upřímný a velkodušný, jak je to jenom možné. Byl horoucí a skvělý a při vši své větroplašské

roztěkanosti tak jemný, že jsem ho za pár neděl měla ráda jako bratra. Jeho přirozená jemnost by se byla dostatečně projevila i bez Adina vlivu, ale pod jejím vlivem se z něho stal ten nejpříjemnější společník, vždycky ochotný projevít zájem, vždycky tak šťastný, tak optimistický a veselý. Jsem si jistá, že když jsem tak s nimi sedávala, procházela se s nimi, rozmlouvala s nimi a pozorovala den za dnem, jak pokračují, jak jsou čím dál zamilovanější, třebaže o tom nic neříkali a každý z nich si plaše myslel, že jeho láska je tím nejhlubším tajemstvím, o kterém snad ani ten druhý dosud nic netuší – jsem si jistá, že jsem byla sotva míň okouzlená než oni a sotva míň jsem se kochala tím krásným snem.

Takhle jsme si tedy žili, když jednou ráno u snídani dostal pan Jarndyce nějaký dopis, a jakmile se podíval na zpáteční adresu, poznámek: „Od Boythorna? Ale, ale!“ Otevřel obálku a pustil se do čtení se zřejmým potěšením, a když byl asi v polovině, oznámil nám jakoby v závorkách, že Boythorn si k nám „zaskočí“ na návštěvu. Kdopak to asi je ten Boythorn? vrtalo nám všem hlavou. A troufám si říci, že jsme si všichni zároveň položili otázku – já tedy určitě –, jestli ten Boythorn nějak zasáhne do života, který tady vedeme.

„Chodil jsem s tímhle chlapíkem, s Lawrencem Boythornem, do školy,“ poklepal pan Jarndyce na dopis, když jej odložil na stůl. „Je to víc než pětáctýřet let. Byl to tenkrát ten největší prudeš mezi kluky a dneska je největší prudeš mezi mužskými. Mezi kluky byl tenkrát největší křikloun a mezi mužskými je největší křikloun dnes. A právě tak jako byl mezi kluky ten největší dobrák a silák, je i dnes největší dobrák a silák mezi muži. Je to zkrátka ohromný chlapík.“

„Postavou, pane?“ zeptal se Richard.

„V tom ohledu taky, Riky,“ odpověděl pan Jarndyce. „Je o nějakých deset let starší než já a o pár palců vyšší, hlavu nosí vzpřímenou jako starý voják, mohutný hrudník vypjatý, ruce má jako umytý kovář a jeho plíce – jeho plíce se nedají přirovnat k ničemu. Ať už mluví, nebo se směje, či chrápe, vždycky se přitom třesou trámy celého domu.“

Jak tak pan Jarndyce seděl a vychutnával představu svého přítele Boythorna, všimli jsme si jako dobrého znamení, že ani v nejmenším nehrozí žádná změna větru.

„Ale mluvím hlavně o jeho vnitřních vlastnostech, o jeho vřelém srdci, o jeho vášnivosti, o jeho mladé krvi, Riky – a Ado i vy, naše pavučinko, protože vás všechny zajímá, kdo to k nám přijede,“ pokračoval. „Jeho slovník je stejně nadnesený jako jeho hlas. Vždycky přehání, ve všem jde až do krajnosti. Když něco odsuzuje, je úplně krvežíznivý. Podle jeho řečí byste ho mohli pokládat za nějakého lidožrouta, a myslím si, že u některých lidí takovou reputaci má. A dost! Už vám o něm předem neřeknu ani slovo. Jenom se nesmíte divit, když mě bude pořád brát pod ochranu – nikdy totiž nezapomněl, že jsem býval ve škole malý kluk a že naše přátelství začalo, když jednou před snídaní vyrazil mému největšímu tyranovi dva zuby (on říká šest). Přijede se svým sluhou,“ obrátil se na mne, „dneska odpoledne, má zlatá.“

Postarala jsem se o nutné přípravy k přijetí pana Boythorna a těšili jsme se na jeho příjezd se značnou dávkou zvědavosti. Odpoledne však utíkalo, a on se neobjevoval. Nadešla doba večeře, a pořád ještě se neobjevil. Odložili jsme večeři o hodinu a seděli jsme kolem krbu, beze světla, jen při plápolání ohně, když se najednou rozletěly dveře do vstupní haly a celá hala zaburácela těmihle slovy, pronesenými s největší vehemencí a majestátním tónem:

„Jarndyci, nějaký odporný darebák nás svedl z cesty! Namluvil nám, že máme odbočit doprava místo doleva. Je to ten nejhnusnější mizera na světě! Jeho táta musel být ten nejvypráskanější lotr, když mohl mít takového syna! Dal bych toho syčáka zastřelit bez nejmenší výčitky svědomí!“

„Udělal to naschvál?“ zeptal se pan Jarndyce.

„Vůbec nepochybuju, že ten pacholek tráví celý život tím, že zavádí cestující na špatnou cestu,“ odpověděl příchozí. „Namouduši, připadal mi jako ten nejprašivější pes, kterého jsem kdy viděl, když

mi říkal, abychom zahrnuli napravo. A přece jsem tomu chlapovi stál tváří v tvář, a nevyrazil jsem mu mozek z hlavy!“

„Myslíš snad zuby, ne?“ podotkl pan Jarndyce.

„Hahaha!“ zasmál se pan Lawrence Boythorn, až se opravdu zachvěl celý dům. „Tak tys na to ještě nezapomněl! Hahaha! To byl zase jiný nejvypráskanější rošťák! Namouduši, ten chlap měl už jako kluk obličej, ze kterého to zrovna číselo tou nejčernější proradností, zbabělostí a surovostí, že mohl dělat od minuty strašáka v celém poli mizerů. Kdybych tak toho despotu darebáckého potkal zejtra na ulici, vrazil bych mu jednu, až by se skácel jako prohnílý strom!“

„O tom vůbec nepochybuju,“ řekl pan Jarndyce. „Ráčil bys teďka nahoru?“

„Namouduši, Jarndyci,“ zabručel znovu host, který se myslím podíval na hodinky, „kdybys byl ženatý, obrátil bych se u zahradní brány a mazal bych radši na nejvzdálenější vrcholy Himálaje, než abych tě tu přepadal v tuhle nemožnou hodinu.“

„Doufám, že ne tak daleko?“ namítl pan Jarndyce.

„Přísahám na svou čest a život, že ano!“ vykřikl host.

„Nechtěl bych se provinit takovou nehoráznou drzostí, abych nechal paní domu celou tu dobu čekat, v žádném případě! To bych se neskonale radši sám oddělal – neskonale radši!“

S těmi slovy odešli nahoru a za chvíli jsme ho slyšeli, jak z jeho ložnice burácí to jeho „Hahaha!“ a znovu „Hahaha!“, až se zdálo, že se tím nakazila i ta nejslabší ozvěna v okolí a rozesmála se stejně bujaře jako on i jako my, když jsme ten jeho smích poslouchali.

Všichni jsme si o něm udělali ten nejlepší dojem – pro tu ryzost jeho smíchu, pro jeho mocný zdravý hlas, pro výraznou zřetelnost, s jakou vyslovoval každé slovo, i pro ty jeho zuřivé nadsázky, které vypaloval jako slepé náboje z kanónů a kterými zřejmě nikomu neublížil. Ale sotva jsme byli připraveni, že nám to tak naplno potvrdí jeho zevnějšek, když nám ho pan Jarndyce představil. Nejenže to byl velice fešný starý pán – vzpřímený a mohutný, jak

nám byl popsán, s masivní šedivou hlavou a s ušlechtilé vyrovnanou tváří (když mlčel), s postavou, která mohla ztloustnout, kdyby se ustavičně nepohyboval s takovou naléhavostí, že jí to prostě nedovolil, a s bradou, která se mohla změnit v dvojitou bradu, nebýt vehementního důrazu jeho projevů, jemuž musela pořád sloužit; ale byl to takový opravdový džentlmen celým svým chováním, byl tak rytířsky dvorný, jeho obličej prosvětloval úsměv tak milý a něžný a bylo na něm tak jasně patrné, že nemá, co by skrýval, ale že se projevuje přesně tak, jaký je – neschopný (jak poznamenal Richard) ničeho v omezeném měřítku a pálicí slepé náboje z těch svých velkých děl, poněvadž žádné menší zbraně při sobě nenosil –, že jsem si opravdu nemohla pomoci, abych se na něj nedívala se stejným potěšením, ať už při večeři usměvavě konverzoval s Adou a se mnou, nebo ať ho pan Jarndyce vyprovokoval k obrovské salvě nadsázek, či ať zvrátil hlavu nazad jako nějaký ohař a vyrazil ze sebe to svoje dunivé „Hahaha!“

„Jistě sis přivezl s sebou i toho svého ptáčka?“ poznamenal pan Jarndyce.

„Namouduši,“ odpověděl pan Boythorn, „vždyť je to nejúžasnější ptáček v celé Evropě! Opravdu nejpodivuhodnější stvoření! Nedal bych ho ani za deset tisíc zlatých guinejí. Odkázal jsem mu rentu na živobytí, pro případ, že by mě přežil. Svým rozumem a přítulností je to úplný fenomén. A jeho otec před ním, to byl jeden z nejúžasnějších ptáčků, jací kdy žili!“

Předmětem téhle oslavné tirády byl maličkatý kanárek, tak krotký, že ho páně Boythornův sluha přinesl na svém ukazováčku, a že když se trochu proletěl po pokoji, usadil se na hlavě svého pána. Poslouchat pana Boythorna, jak hned vzápětí vyjadřuje ty nejnesmířitelnější a nejvášnivější city, zatímco mu ten křehoučký tvoreček trůnil na temeni, byla myslím nejvýstižnější ilustrace jeho povahy.

„Namouduši, Jarndyci,“ zaburácel, podáváje opatrně nahoru kousek chleba, aby si ho kanárek oždiboval, „já na tvém místě bych zejtra

ráno popad každého z těch pánů doktorů u kancléřského soudu za krk a třepal bych s ním tak dlouho, dokud by se mu všechny peníze nevykutálely z kapsy a dokud by mu nerachotily všechny kosti v těle! Já bych si už na někom vymoh rozhodnutí, po dobrém nebo po zlém! Kdybys mi k tomu dal plnou moc, udělal bych to pro tebe s největší radostí!“ (Celou tu dobu mu droboučký kanárek zobal z ruky.)

„Děkuju ti, Lawrenci,“ zasmál se pan Jarndyce, „ale proces je dneska sotva tak daleko, aby se dal nějak zvlášť popohnat, i kdyby se jaksepatří podle zákona zatřásl celým soudem i celým sborem advokátů.“

„Nikdy ještě nebyl na světě takový pekelný kotel jako tenhle kancléřský soud, co svět světem stojí!“ vybuchl pan Boythorn. „Ten by nezreformovalo nic než podkopat ho, když zrovna zasedá, se všemi těmi protokoly a paragrafy a precedenty v archívech a se všemi hodnotáři, co k němu patří, odzdola až nahoru, od jeho synáčka hlavního účetního až po jeho otce Satanáše, a rozmetat to všechno na cimprcampř aspoň tisícovkou tun střelného prachu!“

Nebylo možné nezasmát se energické vážnosti, s jakou doporučoval tuhle radikální reformu. Když jsme se rozesmáli, pohodil hlavou nazad, jeho široká hrud' se roztrásla a celý kraj jako by znovu zaburácel ozvěnou jeho „Hahaha!“ Kanárka to ani v nejmenším nevyrušilo; cítil se naprosto v bezpečí, hopkal po stole, natáčel rychle hlavičku hned na jednu, hned na druhou stranu a prohlížel si bystrým očkem svého pána, jako by to byl jenom nějaký jiný pták.

„Ale jak pokračuješ ty se svým sousedem v tom sporu o právo na cestu?“ zajímal se pan Jarndyce. „Sám ses taky nevyhnul tenatům zákona.“

„Ten milostpán na mne podal žalobu pro narušování hranic jeho pozemku a já podal žalobu na něho pro narušování hranic mého pozemku,“ řekl pan Boythorn. „Jako že je nebe nade mnou, je to ten největší náfuca na světě. Vůbec nechápu, jak se může jmenovat sir Leicester. Určitě je to sir Lucifer!“

„Pěkná poklona pro našeho vzdáleného příbuzného!“ zasmál se můj poručník na Adu a na Richarda.

„Milerád bych požádal slečnu Clareovou i pana Carstona za prominutí,“ odpověděl náš host, „kdyby mě slečnina líbezná tvářička i úsměv mladého pána neubezpečovaly, že je to úplně zbytečné a že si svého vzdáleného příbuzného udržují v patřičné vzdálenosti od těla.“

„Nebo on nás,“ upozornil Richard.

„Namouduši!“ vykřikl pan Boythorn a vypálil náhle další salvu. „Ten milostpán, stejně jako jeho tatík a děda před ním, je ten nejzarytější a nejnafoukanější, nejpitomější a nejtvrdohlavější trouba, a jenom nějakým nevysvětlitelným omylem přírody se nenarodil s dubovou palicí! Celá ta rodina jsou vůbec sami nabubřelí a namyšlení zabeďněnci! – Ale to nic, ten milostpán mi mou pěšinu nezablokuje, i kdyby se v něm sloučilo padesát baronetů a kdyby bydlel na sto Chesneyských chlumech, které by zapadaly jeden do druhého jako čínské koule vyřezávané ze slonoviny! Ten milostpán mi rukou svého agenta nebo sekretáře či koho píše: ‚Urozený pan baronet Leicester Dedlock se dává poroučet panu Lawrenceovi Boythornovi a dovoluje si ho upozornit, že na luční pěšině kolem staré fary, nyní v majetku pana Lawrence Boythorna, má právo cesty sir Leicester, neboť de facto jde o část parku při Chesneyském chlumu, a že sir Leicester pokládá za vhodné řečenou pěšinu uzavřít.‘ Já mu na to odpovím: ‚Pan Lawrence Boythorn se dává poroučet urozenému panu baronetovi Leicesterovi Dedlockovi a dovoluje si upozornit jeho, že totálně popírá všechna stanoviska sira Leicester Dedlocka k jakékoli záležitosti vůbec, a dovoluje si dodat, že pokud jde o uzavření řečené pěšiny, rád by viděl člověka, který by si troufal pokusit se o to.‘ Milostpán pošle jednoho vypráskaného darebáka s jedním okem, aby pěšinu přehradil vrátky. Já na toho odporného lotra spustím hasičskou stříkačku, až mu to div nevyrazí duši z těla. Ten milostpán dá postavit vrátka v noci. Já je ráno porazím a spálím.“

Na to on pošle svoje pohůnky, aby lezli sem a tam přes můj plot. Já je chytám do pastí na pytláky, střílím jim po nohách drceným hrachem, pouštím na ně proud vody ze stříkačky – zkrátka jsem rozhodnutý osvobodit lidstvo od nesnesitelného břemene existence těch zákeřných lotrů. On žaluje pro narušení hranic pozemků; já žaluju pro narušení hranic pozemků. On žaluje pro násilné přepadení; já žalobu popírám a pokračuju v násilném přepadávání. Hahaha!"

Kdo by ho jenom slyšel, jak takhle burácí s tou nepředstavitelnou energií, mohl by ho pokládat za nejzuřivějšího člověka na světě. Kdo ho však zároveň viděl, jak se přitom dívá na kanárka, který se mu zatím usadil na palci, a jak mu zlehka hladí peříčka ukazováčkem, mohl ho pokládat za nejcituplnějšího člověka na světě. A kdo v tom okamžiku slyšel jeho smích a viděl jeho široce rozesmátý dobrácký obličej, mohl se o něm domnívat, že nemá na světě jedinou starost, spor nebo nechuť k někomu, ale že celá jeho existence je jeden rozmarný šprým.

„Ne, ne,“ pokračoval, „nikdo mi nebude přehrazovat moje pěšiny, žádný Dedlock! I když milerád přiznávám,“ hlas mu na chvílku zjhl, „že lady Dedlocková je ta nejdokonalejší dáma na světě, té vždycky vzdám každou poctu, jakou jí může vzdát obyčejný džentlmen, ale žádný baronet s hlavou, která mu tvrdla sedm století. Člověk jako já, co ve dvaceti letech nastoupil k regimentu a do tejdne tam vy-
zval na souboj toho nejpanovačnějšího a nejdrzejšího oficírského vejťahu, co kdy napínal svým dechem šněrovačku – člověk, kterého za to z pluku vyhodili –, ten po sobě nenechá šlapat žádným sirem Luciferem, s dědem ani bez dědů, s lokaji ani bez lokajů. Hahaha!"

„Stejně jako nenechá šlapat po svých mladších spolužácích, co?“ poznamenal můj poručník.

„Rozhodně ne!“ zaburácel pan Boythorn a poplácal ho po rameni gestem ochránce, ve kterém bylo něco vážného, třebaže se smál. „Vždycky bude bránit malé kluky, Jarndyci, můžeš se na něj

spolehnout! Ale když už mluvíme o tom narušování hranic pozemků – slečny Clareová a Summersonová snad prominou, že jsem se o tak otravné záležitosti tolik rozpovídal –, nepřišlo sem pro mě nic od tvého Kenge a Carboye?“

„Myslím, že ne, co, Ester?“ řekl pan Jarndyce.

„Nic, milý poručníku.“

„Stejně děkuju,“ poznamenal pan Boythorn. „Vlastně jsem se ani nepotřeboval ptát, když jsem i po tak krátké zkušenosti poznal, jak slečna Summersonová předvídavě pečuje o každého kolem sebe.“ (Všichni mě povzbuzovali, jako by se k tomu domluvili.) „Ptal jsem se proto, že cestou z Lincolnshiru jsem se pochopitelně nestavěl v Londýně a myslel jsem, že mi nějakou poštu mohli poslat sem. No, doufám, že mi podají hlášení o dalším vývoji zejtra ráno.“

Během večera, který probíhal velmi příjemně, jsem si často všimla, že pan Boythorn pozoruje Richarda a Adu s takovým zájmem a uspokojením, až to pozoruhodně zdůrazňovalo jeho beztak laskavý výraz. Jak tak seděl poblíž piana a poslouchal hudbu – neměl zatím mnoho příležitosti povědět nám, že hudbu miluje, ale jeho tvář to prozrazovala –, zeptala jsem se svého poručníka, s nímž jsme hráli vrhcáby, jestli byl pan Boythorn někdy ženatý.

„Ne,“ odpověděl. „Ne.“

„Ale chtěl se ženit?“ opáčila jsem.

„Jak jste to uhodla?“ usmál se.

„Inu,“ vysvětlovala jsem a trochu jsem se začervenala, že si troufám na takové myšlenky, „v celém jeho chování je něco tak něžného a vůči nám je tak galantní a milý, a –“

Pan Jarndyce zaletěl pohledem k místu, kde pan Boythorn seděl, právě takový, jako jsem ho popsala.

Odmlčela jsem se.

„Máte pravdu, beruško,“ řekl potom. „Jednou se skoro oženil. Už dávno. Jenom jednou.“

„Nevěsta umřela?“

„Neumřela – jenom pro něho. Ovlivnilo to potom celý jeho pozdější život. Řekla byste o něm, že má pořád ještě hlavu i srdce plné romantiky?“

„Nejspíš jsem si to myslela. Ale teď se mi to lehko říká, když jste mi to pověděl.“

„Nikdy se pak už nestal tím, čím se mohl stát,“ dodal pan Jarndyce, „a teď ho vidíte v jeho věku, kdy vedle sebe nemá blízkou duši, jenom svého sluhu a toho kanárčího kamarádíčka. – Teď házíte kostkami vy, má zlatá!“

Vycítila jsem z poručníkovy chování, že na tohle téma nemůžu dál pokračovat, jestli nemám přivodit změnu větru. Zdržela jsem se tedy dalších otázek. Zajímalo mě to, ale nebyla jsem zvědavá. Myslela jsem na tu starou milostnou historii chvilku v noci, když mě probudilo páně Boythornovo zdravé chrápání, a pokusila jsem se o tu prachobřížnou věc – představit si staré lidi znovu mladé a plné mladistvého půvabu. Ale usnula jsem dřív, než se mi to podařilo, a zdálo se mi o dobách, kdy jsem žila u kmotřičky. Nevyznám se dost v takových záhadách, abych posoudila, jestli je na tom vůbec něco zajímavého, že se mi skoro vždycky zdálo o tomhle období mého života.

Ráno přišel dopis od pánů Kenge a Carboye, kterým pana Boythorna informovali, že kolem poledního za ním přijede jeden z jejich úředníků. Jelikož to byl právě den, kdy jsem proplácela týdenní účty, přehlížela účetní knihy a vůbec dávala všechny domácí záležitosti co možná do pořádku, zůstala jsem doma, zatímco pan Jarndyce s Adou a s Richardem využili krásného počasí k menšímu výletu. Pan Boythorn čekal na úředníka od Kenge a Carboye a pak jim měl jít pěšky naproti, až se budou vracet.

Tak! Měla jsem plné ruce práce, kontrolovala jsem účty dodavatelů, sčítala sloupce cifer, vyplácela peníze, vyplňovala potvrzenky a nadělala jsem se s tím, troufám si říct, ažaž, když ohlásili a uvedli dál pana Guppyho. Napadlo mě už předtím, že úředník, kterého

k nám z kanceláře posílají, by mohl být ten mladý pán, který mi tenkrát přišel naproti na konečnou stanici dostavníků, a byla jsem ráda, že se s ním setkám, protože jsem si ho spojovala se svým nynějším štěstím.

Ale málem jsem ho ani nepoznala, tak byl vyfešákováný. Měl na sobě úplně nový švihácký oblek, lesklý cylindr, šeríkové glazé rukavičky, na krku pestrobarevný šátek, v knoflíkové dírci velký skleníkový květ a na malíčku masivní zlatý prsten. Kromě toho provoněl celou jídelnu medvědíím sádlem i jinými parfémy. Když jsem ho vybídla, aby se posadil, než se služka vrátí, zadíval se na mne tak, až mě to celou zmátlo. A když pak seděl v koutě a v jednom kuse si přehazoval nohu přes nohu a já se ho zeptala, jestli měl příjemnou cestu, a projevila jsem naději, že se panu Kengeovi vede dobře, ani jednou jsem se na něj nepodívala, ale cítila jsem, jak se on dívá na mne, pořád tím pátravým a podivným způsobem.

Když pro něho přišli se žádostí, aby šel nahoru za panem Boythornem, řekla jsem mu, že až se vrátí dolů, bude mít připravené občerstvení, na které ho pan Jarndyce srdečně zve. Vypravil ze sebe celý nesvůj, s rukou na klíce dveří: „Budu mít tu čest, že vás tu pak najdu taky, slečno?“ Odpověděla jsem, že ano, že tady budu, a on odešel s poklonou a s dalším pohledem.

Myslela jsem, že je jenom neohrabaný a ostýchavý, protože byl zřejmě ve strašných rozpacích, a říkala jsem si, že udělám nejlíp, když počkám, abych se přesvědčila, že má všechno, co potřebuje, a pak ho nechám o samotě. Brzy přinesli studené občerstvení, ale zůstalo nějakou dobu nedotčeno na stole. Rozhovor s panem Boythornem byl dlouhý, a jak se zdálo, i bouřlivý. Třebaže jeho pokoj byl dost daleko, slyšela jsem chvílemi, jak jeho mocný hlas stoupá jako narůstající vichřice a zřejmě duní salvami odsudků.

Konečně se pan Guppy vrátil, poněkud tou konferencí zdrchaný. „Ježkovy voči, slečno,“ řekl tlumeně, „to je ale divous!“

„Prosím, poslužte si něčím k jídlu, pane,“ nabídla jsem mu.

Pan Guppy zasedl za stůl, začal nervózně brousit nůž na maso o servírovací vidličku a stále na mne hleděl (to jsem cítila jasně, i když jsem se na něj nedívala) tím svým zvláštním pohledem. Broušení trvalo tak dlouho, že nakonec jsem pokládala takřka za svou povinnost vzhlednout, abych mu pomohla zbavit se nějakého kouzla, které ho zřejmě tak opředlo, že nemohl přestat.

Okamžitě sklopil oči do mísy a pustil se do krájení.

„Co si vezmete vy, slečno? Přejete si kousek něčeho?“

„Děkuju, ne,“ odpověděla jsem.

„Nemám vám opravdu posloužit aspoň soustem?“ naléhal pan Guppy a vypil rychle sklenici vína.

„Děkuju, opravdu ne,“ řekla jsem. „Čekala jsem jenom, abych se přesvědčila, jestli máte všechno, co potřebujete. Mám pro vás ještě něco objednat?“

„Ne, ne, jsem vám velice zavázán, slečno. Mám všechno, co potřebuju, abych se cítil dobře – totiž ne – zdaleka ne –“ a vypil další dvě sklenice vína, jednu za druhou.

Řekla jsem si, že udělám nejlíp, když odejdu.

„Promiňte, slečno!“ vyhrkl pan Guppy a vstal, když uviděl vstávat mne. „Ale dopřála byste mi laskavě minutku na čistě soukromý rozhovor?“

Nevěděla jsem, co na tohle odpovědět, a tak jsem si zase sedla.

„Co teď řeknu, zůstane bez prejudice, že, slečno?“ zeptal se úzkostlivě pan Guppy a přenesl si svou židli k mému stolku.

„Já vám nerozumím,“ podivila jsem se.

„To je takový náš právnícký termín, slečno. Nepoužijete toho k mé škodě u Kenge a Carboye ani jinde. Jestliže náš rozhovor k ničemu nepovede, zůstane bez závazků a nebudu prejudikován ani vzhledem ke svému postavení, ani ke svým vyhlídkám do budoucnosti. Zkrátka, budeme mluvit absolutně důvěrně.“

„Přiznávám se, pane,“ řekla jsem, „že si vůbec nedovedu představit, co byste mi chtěl sdělit absolutně důvěrně, když jste mě viděl

jenom jednou v životě, ale mrzelo by mě, kdybych vám čímkoli ublížila.“

„Díky, slečno. To mi určitě – to mi naprosto stačí.“ Celou tu dobu si pan Guppy buďto utíral čelo kapesníkem, nebo si usilovně mnul dlaň levé ruky pravou. „Jestli dovolíte, slečno, nalil bych si ještě sklenku vína, snad mi to pomůže dostat se k věci bez toho stálého zadrhování, které by nám jistě oběma nebylo příjemné.“

Nalil si a vrátil se ke mně. Využila jsem jeho vzdálení, abych se stáhla docela za svůj stolec.

„Nedovolila byste, abych vám nalil taky jednu?“ zeptal se pan Guppy, očividně osvěžený.

„Ani pomyšlení,“ řekla jsem.

„Ani půl skleničky?“ přemlouval mě pan Guppy. „Ani čtvrt? Ne? Tak tedy k věci. Můj dnešní plat u Kenge a Carboye, slečno Summersonová, obnáší dvě libry týdně. Když jsem měl to štěstí spatřit vás poprvé, dělal libru a patnáct šilinků a na té cifře zůstal delší dobu. Od té doby jsem dostal přidáno pět šilinků a dalších pět mám zaručeno po uplynutí lhůty nepřesahující dvanáct měsíců ode dnešního data. Moje matka má menší majetek ve formě malé roční renty, ze které žije nezávisle, byť i skromně na Old Street Road. Byla by z ní přímo ideální tchyně. Nikdy se do ničeho neplete, má ráda klid a dá se s ní dobře vyjít. Má ovšem svoje nedostatky – a kdo je nemá? –, ale nikdy jsem neviděl, že by se projevíly ve společnosti jiných osob; v té době před ní můžete klidně nechat víno, likéry i tvrdé lihoviny. Já sám bydlím na Pentonském plácku v Pentonvillu. Můj příbytek je skromný, ale vzdušný, s výhledem do dvora, a tamější okolí platí za jedno z nejzdravějších. Slečno Summersonová! Abych to řek co nejmírněji, já vás zbožňuju! Buďte tak laskavá a dovolte mi (abych to tak formuloval) zaregistrovat své vyjádření – svou nabídku k sňatku!“

Pan Guppy padl na kolena. Byla jsem zabarikádovaná za stolkem, takže jsem se ani moc nelekla. Řekla jsem jenom: „Okamžitě vstaňte

z té směšné pozice, pane, nebo mě přinutíte porušit slib, který jste na mně žádal, a zazvonit!“

„Vyslyšte mě, slečno!“ zaprosil pan Guppy a sepal ruce.

„Nejsem ochotná vyslechnout už ani jedno slovo, pane,“ prohlásila jsem „jestli hned nevstanete z toho koberce a nepůjdete si sednout ke stolu, kde jste měl zůstat sedět, kdybyste měl aspoň trochu rozumu!“

Zatvářil se žalostně, ale pomalu vstal a šel si sednout. „Ale jaká to ironie, slečno,“ položil si ruku na srdce a zavrtěl na mne nad podnosem melancholicky hlavou, „jaká ironie, sedět v takovéhle chvíli nad jídlem, slečno! Duši se v takovéhle chvíli jídlo zrovna přičítá, slečno!“

„Prosím vás, skončete s tím,“ zarazila jsem ho. „Požádal jste mě, abych vás vyslechla, a já vás prosím, abyste skončil.“

„Skončím, slečno,“ souhlasil pan Guppy. „Stejně jako miluju a ctím, tak i poslouchám. Kéž bych tě, drahá, mohl učinit adresátkou toho slibu před oltářem!“

„To je naprosto nemožné,“ odsekla jsem, „to vůbec nepřichází v úvahu.“

„Uvědomuju si,“ začal znovu pan Guppy, naklonil se přes podnos a upřel na mne (jak jsem znovu podivně vycítila, třebaže jsem se na něj nedívala) ten svůj naléhavý pohled. „Uvědomuju si, že z materiálního hlediska je moje nabídka podle všeho zdání ubohá. Ale, slečno Summersonová! Anděli! – Ne, nezvoňte! – Dostal jsem v životě tvrdou školu a jsem zvyklej na všelijaký fígle. Třebaže jsem ještě mladý, vyštářal jsem už dost důkazů, zafíroval jsem už nejeden proces a poznal jsem, co obnáší život. S požehnáním vaší ručky, drahá, co všechno bych nevyšťoural k prosazení vašich zájmů a pro vaše štěstí a bohatství? Kdoví, na co všechno bych nepřišel, co se vás blízce týká? Ted’ nevím samo sebou nic, ale na co bych *moh* přijít, kdybych měl vaši důvěru, která by mě hnala k vyšším cílům?“

Řekla jsem mu, že apeluje na mé zájmy či na to, co za mé zájmy pokládá, stejně marně, jako apeloval na mou náklonnost, a že snad teď pochopí, když ho požádám, aby laskavě okamžitě odešel.

„Krutá slečno!“ zaúpěl pan Guppy. „Vyslechněte ještě aspoň pár slov! Jistě jste si musela všimnout, že jsem byl uchvácen vaším půvabem, hned jak jsem na vás čekal před sklípkem U Bílýho koně. Jistě jste si musela uvědomit, že se nemůžu zdržet, abych tomu půvabu nevzdal hold, hnedka jak jsem vytahoval schůdky u tý drožky. Byl to chabý hold tvé kráse, má drahá, ale dobře míněný. Tvůj obraz se mi od té doby navždycky vtiskl do srdce. Chodil jsem celý večer sem a tam před Jellybyovic domem, jenom abych uzřel ty cihly, které tě obklopovaly. Tenhle můj dnešní vejlet, docela zbytečný, pokud jde o tu návštěvu, která byla jeho předstíraným cílem, jsem si naplánoval jenom kvůli tobě. Jestli mluvím o tvých zájmech, tak jenom proto, abych doporučil tvé přízni svou v úctě oddanou bezvýznamnou maličkost. Láska tady byla a zůstává v první řadě!“

„Bolelo by mě, pane Guppy,“ vstala jsem a sáhla po šňůře od zvonku, „kdybych vám či komukoli jinému, kdo to myslí upřímně, ukřivdila znevážením poctivého citu, třeba nepříjemně vyjádřeného. Jestli jste mi opravdu chtěl dokázat, jak dobře o mně smýšlíte, i když jste s tím přišel nečas a na špatnou adresu, měla bych vám za to poděkovat. Nemám nejmenší důvod být pyšná, a taky pyšná nejsem. Doufám –“ myslím, že jsem takhle skončila, i když jsem dobře nevěděla, co vlastně říkám –, „doufám, že teď odejdete, jako byste se byl nikdy neprojevil tak strašně pošetile, a budete se věnovat své práci u pánů Kenge a Carboye.“

„Půl minutky, slečno!“ zadržel mě pan Guppy, když jsem se chystala zazvonit. „Bylo to všechno bez prejudice?“

„Nikdy se o tom ani nezmíním,“ odpověděla jsem, „jestli mi v budoucnosti nezavdáte důvod, abych to udělala.“

„Čtvrt minutky, slečno! Pro případ, že byste si rozmyslela – kdykoli, třeba o hodně pozdějc, na tom nezáleží, poněvadž moje city se už nikdy nemůžou změnit –, něco z toho, co jsem vám tu říkal, zvláště o tom, co všechno bych nedokázal, kdybych – moje adresa je pan William Guppy, Pentonský plácek 87, nebo kdybych se

odstěhoval anebo umřel (na zhrzené naděje nebo na něco podobného), tak u paní Guppyové, Old Street Road 302, to bude úplně stačit.“

Zazvonila jsem, přišla služka a pan Guppy položil svou psanou vizitku na stůl a se sklíčenou poklonou odešel. Když jsem při jeho odchodu vzhlédla, všimla jsem si ještě jednou, jak se na mne díval ještě ve dveřích.

Zůstala jsem tam sedět víc než hodinu, dokončila jsem kontrolu účetních knih, výplaty a spoustu jiné práce. Pak jsem všechno sklidila z psacího stolu, uložila na místo a pocítila jsem takový klid a dobrou náladu, jako bych ten nenadálý výstup docela pustila z hlavy. Ale když jsem pak přišla nahoru do svého pokoje, překvapilo mě samotnou, že jsem se nad tím rozesmála, a ještě víc mě překvapilo, když mi nad tím vytryskly slzy. Vyvedlo mě to zkrátka na chvíli úplně z míry a cítila jsem, jako by se něco dotklo jisté staré struny daleko drsněji než kdykoli předtím od časů mé drahé panenky, tak dávno pochované na zahradě.

KAPITOLA DESÁTÁ

Právnícký písař

Na východní straně Kancléřské uličky, přesněji řečeno v Cookově dvoře v Běžecké uličce, provozuje svou oprávněnou živnost pan Snagsby, papírník obchodující s právníckými potřebami. Ve stínu Cookova dvora, a tam vládne většinou stín, prodává pan Snagsby všechny možné soudní a právní formuláře; kusy a svitky pergamentu; různé druhy papíru – kancelářský, dopisní, konceptní, hnědý, bílý, nažloutlý i pijavý –; kolky; kancelářské brky, péra, inkoust, radýrovací gumy, pemzu, špendlíky, tužky, pečetní vosky a zálepky; červené tkanice a zelené stuhy na spisy; notesy, kalendáře, diáře a sbírky zákonů; klubka motouzu, pravítka, kalamáře – skleněné i olověné –, perořízky, nůžky, nože na papír i jiné drobné kancelářské nástroje; zkrátka tolik artiklů, že se ani vypočítat nedají; a to už od svého vyučení, kdy se stal obchodním partnerem Peffera. Pro Cookův dvůr tenkrát bylo přímo revolucí, když se tam objevila nová firma namalovaná čerstvou barvou – PEFFER A SNAGSBY – a nahradila starodávňý a sotva už čitelný nápis s jediným jménem PEFFER. Kouř, který v Londýně nahrazuje břečtan, ovinul Pefferovo jméno takovými girlandami a tak přilnul k jeho obydlí, že jako přítulný cizopasník úplně zakryl hostitelský strom.

Peffera teď v Cookově dvoře nikdo nevidá. Taky ho tam nikdo nečeká, poněvadž ten pán už čtvrt století odpočívá na Svatoondřejském hřbitově v Holbornu a nákladní povozy i fiakry kolem něho burácejí celý den a půl noci jako nějaký dlouhatánský drak. Jestliže se odtamtud někdy vykrade ven, když drak odpočívá, aby se zase jednou provětral v Cookově dvoře, dokud ho nevyzve k návratu optimistický kohout ve sklepě jedné malé mlékárny v Běžecké uličce, jehož představy o denním světle by bylo zajímavé zjistit,

poněvadž z osobního pozorování o něm kohout neví skoro pranic, jestliže tam tedy Peffer opravdu někdy znovu zavítá, aby se tam porozhlédl v šeru – a takovou možnost žádný papírník obchodující právníckými potřebami nemůže dobře popřít –, přichází tam neviditelný a nikomu to neuškodí ani neprospěje.

Za Pefferova života, tedy i v době Snagsbyho dlouhých sedmi učednických let, bydlela v prostorách téhož papírnictví s právníckými potřebami Pefferova neteř – malá a mazaná neteř, trochu příliš přestípnutá v pase a s ostrým nosem připomínajícím ostrý podzimní večer – také byl ke konci čím dál studenější. Mezi „dvory“, jak si říkali obyvatelé Cookova dvora, kolovala pověst, že matka téhle neteře v příliš horlivé snaze, aby dceřina postava byla co nejdokonalejší, ušněrovala ji každé ráno s mateřskou nohou opřenou o sloupek postele, aby mohla šněrovačku líp utáhnout; a že do dítěte lila celé žejdlíky octa a citrónové šťávy, kteréžto kyseliny prý zašpičatily postiženému děvčeti jak nos, tak povahu. Ať už tuhle pikantní informaci pustil do oběhu kterýkoli z mnoha klevetivých jazyků, nikdy nedolehla k uším (nebo je aspoň neovlivnila) mladého Snagsbyho, jenž se po dosažení mužnosti se zdarem ucházel o dotyčnou krásku a vstoupil do dvou partnerských svazků zároveň. A tak dnes v Cookově dvoře v Běžecké uličce tvoří pan Snagsby a zmíněná neteř jedno tělo a jednu duši, a neteř si dosud pěstuje postavu, která – ačkoli gusta se mohou lišit – je nepochybně tak dalece vzácná, že je jí pouhý ždibíček.

Pan a paní Snagsbyovi jsou nejen jedno tělo a jedna duše, nýbrž jak si myslí sousedé, i jeden hlas. Tenhle hlas, který se zdá vycházet jenom z paní Snagsbyové, je v Cookově dvoře slyšet velmi často. Pana Snagsbyho, nevyjadřují-li jeho myšlenky její flétnové tóny, je jinak slyšet velice zřídka. Je to krotký, plešatý a bázlivý člověk s hlavou lesklou jako koleno, jen na zátylku mu trčí štětka černých vlasů. Má sklon k pokoře a k otylosti. Když stojí na Cookově dvoře ve dveřích svého krámu v šedivém pracovním kabátě s černými

klotovými rukávy a vzhlíží k oblakům nebo když stojí v tmavém krámu za pultem s těžkým plochým pravítkem v ruce a rozměřuje nebo krájí pergamen ve společnosti svých dvou učňů, přímo z něho křičí, že je člověk plachý a nenáročný. Zpod jeho nohou je často slyšet nářky a lamentace již zmíněným hlasem, jako by se nějaký vrískavý duch neklidně ozýval z hrobu, a když někdy zaznějí ještě pronikavěji než obvykle, pan Snagsby poznamenává ke svým učňům: „Tak se mi zdá, že moje ženuška to zase dává Rozbušce!“

Vlastní jméno, jehož pan Snagsby právě použil, nabrousilo už nejednou předtím vtip „dvořanů“ k poznámce, že by mělo patřit paní Snagsbyové, jejíž výbušné povaze by jméno Rozbuška náramně odpovídalo a dělalo by jí čest. To jméno je však – kromě padesáti šilinků ročně a maličké truhličky skromně vybavené šatstvem – jediným majetkem hubené mladé ženy z chudobince (podle některých pokřtěné jménem Rozálie), kterou, ačkoli byla v letech svého dospívání dána za plat na výchovu nebo pronajata jistému laskavému dobrodinci tohoto typu v Tootingu a nic jí tedy nebránilo, aby vyrostla za těch nejpříznivějších podmínek, „chytá rapl“ – což si farní správa chudinské péče nedovede vysvětlit.

Rozbuška, které je ve skutečnosti třiadvacet nebo čtyřadvacet let, ale vypadá o dobrých deset let starší, klesá tímhle nevysvětlitelným nedostatkem v ceně a má takový strach, že bude navrácena do rukou své svaté patronky, že když ji zrovna nenajdou s hlavou ve štoudvi, v dřezu, v měděnci nebo v hrnci s obědem, či co měla náhodou nablízku v okamžiku svého záchvatu, pracuje vždycky jako divá. Je zdrojem spokojenosti pro rodiče a poručníky učňů, kteří se u ní nikterak neobávají, že by v srdcích těchto mládenců roznítila něžné city; je zdrojem spokojenosti pro paní Snagsbyovou, která jí může pořád něco vyčítat; je zdrojem spokojenosti pro pana Snagsbyho, jenž pokládá za charitativní čin, že ji u sebe ponechává. Podnik právníckého papírníka je v Rozbuščiných očích chrámem hojnosti a skvělosti. Je přesvědčena, že malý salónek v patře, vždycky

udržovaný, abychom tak řekli, s papírovými natáčkami ve vlasech a v zástěře, je ta nejelegantnější komnata v celém křesťanstvu. Pohled odtud, který na jednom konci obzírá Cookův dvůr (nemluvic o zašilhání do Běžecké uličky) a na druhém konci zadní dvorek šerifova úředníka Coavinsese, považuje Rozbuška za nejkrásnější vyhlídku na světě. Olejomalby, jež tu visí – a je jich spousta: pan Snagsby hledící na paní Snagsbyovou a paní Snagsbyová hledící na pana Snagsbyho –, jsou v jejich očích hotové výtvary Rafaela nebo Tiziana. Do jisté míry je tedy Rozbuška odškodněna za to mnohé, oč byla připravena.

Pan Snagsby svěruje paní Snagsbyové všechno, co není přímo spjato s praktickými tajemstvími obchodu. Ona hospodaří s penězi, hádá se s výběřčími daní, určuje čas a místo nedělních bohoslužeb, povoluje panu Snagsbymu zábavy a nepřipouští, aby se jí pletl do toho, co sama považuje za vhodné obstarat k obědu, takže se stala příkladným vzorem ženám ze sousedství, hezký kus cesty po obou stranách Kancelářské uličky, ba až v Holbornu, kde manželky při všech domácích šarvátkách obvykle poukazují manželům na rozdíl mezi svým postavením a postavením paní Snagsbyové a jejich chováním (to jest manželů) a chováním pana Snagsbyho. Avšak kleveta, která se ustavičně vznáší jako netopýr nad Cookovým dvorem a nahlíží do každého okna, tvrdí, že paní Snagsbyová je žárlivá a inkvizitorská, že by pan Snagsby občas nejradši utekl z domu, a kdyby měl aspoň tolik kuráže jako myš, že by si to nenechal líbit. Dokonce se šeptá, že manželky, které ho svým paličatým manželům kladou za zářivý vzor, pohlížejí na něho ve skutečnosti svrchu, a nejvíc prý jím opovrhují jistá paní, jejíž pán je oprávněně podezírán, že vůči ní používá jako výchovného prostředku paraplete. Jenomže tyhle neurčité pověsti možná pramení z toho, že pan Snagsby je svým způsobem člověk hloubavý a poetický; rád se v létě prochází kolem staré Vlnařské celnice a pozoruje, jak tamní vrabci a listí na stromech připomínají venkov; nebo za nedělních odpolední bloumá

kolem Archívního dvora a říkává (je-li v dobré náladě), že za starých časů to tady vypadalo docela jinak a že ještě teď, kdyby se pořádně kopalo, by se pod místní kaplí našlo pár kamenných rakví. Utěšuje svou fantazii také představou mnoha kancléřů, místokancléřů a vrchních archivářů, kteří už zesnuli; vykládá svým dvěma učňům, že podle starých pověstí protékal kdysi středem Holbornu „potůček čistý jako křišťál“, v době, kdy holbornský Turniket býval ještě opravdový turniket, udržující dobytek na sousedních lukách – a to mu skýtá tak živou představu venkova, že nikdy nezatouží vypravit se na venkov skutečný.

Den se chýlí ke sklonku a rozsvítili už plyn, ale není ještě naplno účinný, protože se dosud docela nesetmělo. Pan Snagshy, který stojí ve dveřích svého krámu a dívá se na mraky, vidí opožděného havrana, jak míří přes olověný proužek oblohy nad Cookovým dvorem na západ. Letí přímo přes Kancléřskou uličku a přes zahradu u Lincolnovy koleje nad Kolejný park.

Tady v rozlehlém domě, někdejší budově pro slavnostní státní příležitosti, bydlí pan Tulkinghorn. Budova je teď rozdělena do jednotlivě pronajímaných bytů a v těchto scvrklých zbytcích její bývalé slávy se hemží právníci jako červi v ořechách. Ale její prostorná schodiště, chodby a předsíně zůstaly zachovány, dokonce i malované stropy, na nichž se mezi balustrádami a sloupořadími, mezi květinami, oblaky a chlapci s příliš velkýma nohama roztahuje alegorie v římské přilbici a v nebeské říze, až z toho člověka bolí hlava – což se zdá víceméně cílem všech alegorií. Tady, mezi svými mnoha skříňkami označenými vysoce postavenými jmény, žije pan Tulkinghorn, když se právě navzdory své nemluvnosti necítí jako doma v některém venkovském panském sídle, kde se velcí tohoto světa otravují k smrti. Dnes však sedí tady, v klidu za svým stolem. Ústřice ze staré školy, kterou nikdo nedokáže otevřít.

V soumraku nastávajícího večera působí jeho byt podobně jako on sám. Ošumělý, starosvětský, vyhýbající se každé pozornosti,

poněvadž si to může dovolit. Kolem těžká staromódní mahagonová křesla se širokými opěradly a vycpaná žíněmi, jaká se nedají tak snadno zvednout, nemoderní stolky s tenkými nožkami a se zaprášenými přehozy ze zeleného sukna, rytiny portrétů, které panu Tulkinghornovi darovali nositelé slavných titulů v současné či předposlední generaci. Tlustý a prošlapaný turecký koberec pokrývá podlahu na místě, kde pan Tulkinghorn sedí, po boku se dvěma svícemi ve starobyklých stříbrných svícnech, jež osvěcují jeho prostorný pokoj jenom velice nedostatečně. Nápisys na hřbetech jeho knih se zatáhly do vazby; všechno, co může mít zámek, taky zámek má; nikde není vidět žádný klíč. Na stole pouze pár papírů. Před panem Tulkinghornem leží jakýsi rukopis, ale on si jej nevšímá. Hraje si s kulatým víčkem kalamáře a se dvěma kousky pečetního vosku a snaží se tou hrou dospět k jakémusi rozhodnutí. Teď položil doprostřed víčko kalamáře, teď zase kousek červeného pečetního vosku, teď vosku černého. Pořád to nevychází. Pan Tulkinghorn je musí všechny shrnout a začít znovu.

Tady, pod malovaným stropem, ze kterého alegorie, namalovaná zkráceně kvůli perspektivě, shlíží na vetřelce, jako by se na něho chtěla vrhnout a on ji chtěl ubít k smrti, tady má pan Tulkinghorn zároveň byt i kancelář. Nemá žádné zaměstnance, jenom jednoho muže ve středních letech, obvykle trochu zchátralého, který sedí na vysoké lavici v předsíni a je zřídkakdy přetížený prací. Pan Tulkinghorn není jen tak obyčejný advokát. Nepotřebuje žádné úředníky. Je velkým rezervoárem důvěrných sdělení, z něhož nikdo nesmí čerpat prostřednictvím nějakých podřízených. Klienti potřebují jeho; on je pro ně vším. Koncepty, které si přeje dát zkoncipovat, mu obstarají na základě tajemných instrukcí mazaní advokáti v právnických kolejích v Templu; čistopisy, které potřebuje, mu pořídí u papírníka, přičemž výlohy nehrají žádnou roli. Zmíněný muž ve středních letech na lavici v předsíni ví o záležitostech vysoké šlechty sotva víc než pouliční metař v Holbornu.

Červený kousek vosku, černý kousek vosku, víčko kalamáře, druhé víčko kalamáře, posýpátko s pískem. Tak! Ty doprostřed, ty napravo, ty nalevo! Tuhle nerozhodnost je rozhodně třeba překonat, teď, nebo nikdy. – Ted'! Pan Tulkinghorn vstává, narovná si brejle, nasazuje si klobouk, strká si rukopis do kapsy, vychází a říká zchátralému muži ve středních letech: „Vrátím se brzy.“ Zřídka kdy mu řekne něco určitějšího.

Pan Tulkinghorn kráčí směrem, odkud přiletěl havran – ne docela tak přímo, ale skoro –, do Cookova dvora v Běžecké uličce. Míří k právníckému papírnictví pana Snagsbyho, čistopisy i opisování úředních listin, veškeré právnícké písařské práce každého druhu.

Je něco mezi pátou a šestou hodinou podvečera a nad Cookovým dvorem se vznáší libá vůně horkého čaje. Vznáší se kolem dveří pana Snagsbyho. Jídá se zde pravidelně: obědvá se o půl druhé a večeří o půl desáté. Pan Snagsby se právě chystal sestoupit do suterénních prostor, aby při čaji posvačil, když náhodou vyhlédl ze dveří a spatřil opožděného havrana.

„Pán je doma?“

V krámě drží stráž Rozbuška, poněvadž učňové svačí s panem a paní Snagsbyovými dole v kuchyni, následkem čehož dvě dcery krejčího úředních hávů, které si pročesávají kadeře u dvou zrcadel ve dvou oknech druhého patra v protějším domě, nedohánějí dva učně k šílené zamilovanosti, jak si zálibně představují, nýbrž pouze vyvolávají nic nevynášející obdiv Rozbušky, které vlasy nechtějí růst, nerostou, a jak se s důvěrou očekává, nikdy neporostou.

„Pán je doma?“ opakuje pan Tulkinghorn.

Pán je doma a Rozbuška ho hned přivede. Rozbuška zmizí, ráda, že se dostane z krámu, na který pohlíží se směsicí hrůzy a zbožné úcty jako na skladiště strašných mučících nástrojů zákona, jako na místo, kam není radno vcházet po zhasnutí plynu.

Pan Snagsby přichází: umaštěný, rozehřátý, vonící čajem a přežvykující. Zhltně kousek chleba s máslem. „To jsou k nám hosti!“ podiví se. „Pan Tulkinghorn!“

„Rád bych s vámi na slovíčko, Snagsby.“

„Samozřejmě, pane! Jemináčku, pane, proč jste pro mě neposlal svého mládence? Račte dozadu za krám, pane!“ Snagsby se v momentě všecek rozzářil.

Těsná místnost, silně načpělá pergamenovým tukem, slouží zároveň jako skladiště, kontoár i pracovna opisovačů. Pan Tulkinghorn se rozhlédne a posadí se na stoličku k psacímu stolu.

„Jarndyce a Jarndyce, Snagsby.“

„Jistě, pane.“ Pan Snagsby zesílí plynové světlo a odkašle si do dlaně se skromným tušením zisku. Pan Snagsby jako ostýchavý člověk si navykl odkašlávat s řadou rozmanitých významů, a šetřit tak slovy.

„Opisovali jste pro mne nedávno pár přísežných prohlášení k tomu procesu.“

„Ano, pane, to jsme opisovali.“

„Jedno z nich,“ praví pan Tulkinghorn a ledabyly se hrabe v neoprávně kapse kabátu – tvrdá nerozlousknutelná ústřice ze staré školy! – „je psáno svérázným rukopisem, který se mi dost zalíbil. Když tak jdu náhodou kolem, napadlo mě, že mám to prohlášení možná s sebou a že se vás zaskočím zeptat – ale nemám je. No co, počká to na jindy. – Á, tady je! – Chtěl jsem se vás zeptat, kdo to psal.“

„Tohle, pane?“ bere pan Snagsby rukopis položený na stůl a rozloží všechny listy najednou obratným pohybem levé ruky, příznačným pro právnické papírníky. „Tohle jsme zadali externě, pane. Zadávali jsme zrovna v té době mimo dům hodně opisování. Momentíček, hned vám povím, kdo to psal, pane, jen co se podívám do své knihy.“

Pan Snagsby vyndá svou záznamní knihu ze skříně, pokusí se dalším polknutím zhltnout kousek chleba s máslem, který jako by

mu uvízl v krku, a rozjede se pravým ukazováčkem dolů po stránce knihy. „Jewby – Packer – Jarndyce.“

„Jarndyce! Tady to máme, pane!“ zaraduje se pan Snagsby. „To se rozumí! Že jsem si nevzpomněl hned! Zadali jsme tu práci ven, pane, jednomu písaři, co bydlí zrovna naproti přes uličku.“

Pan Tulkinghorn už ten záznam postřehl, našel jej dřív než papírník a přečetl si jej, zatímco ukazováček ještě putoval dolů.

„Jakže mu to říkáte? Nemo?“ ptá se pan Tulkinghorn.

„Nemo, pane. Tady to máme. Čtyřicet dva listy. Zadáno ve středu večer v osm hodin, vráceno ve čtvrtek ráno v půl desáté.“

„Nemo!“ opakuje pan Tulkinghorn. „Nemo znamená latinsky nikdo.“

„Ale po našem to snad musí znamenat někoho, pane?“ předkládá k úvaze pan Snagsby s uctivým odkašláním. „Je to přece jméno člověka. Tady to vidíte, pane. Čtyřicet dva listy. Zadáno ve středu večer v osm, vráceno ve čtvrtek ráno v půl desáté.“

Pan Snagsby si koutkem oka uvědomí hlavu paní Snagsbyové, která nakukuje dveřmi do krámu, aby zjistila, jak si to manžel představuje – dezertovat od svačiny. Pan Snagsby jí adresuje vysvětlující odkašlání, jako by jí říkal: „Miláčku, zákazník!“

„V půl desáté, pane,“ opakuje pan Snagsby. „Naši právníční písaři, co pracují na zakázku, jsou divní pavouci a tohle možná není jeho pravé jméno, ale vystupuje pod ním. Ted' si vzpomínám, že se tak podepisuje na cedulky, kterými inzeruje u správného soudu, u královské soudní stolice a vůbec před kanceláři soudců. Znáte ty cedulky, pane – hledám zaměstnání?“

Pan Tulkinghorn mrkne malým okénkem na zadní dvorek šerifova úředníka Coavinsese, kde se svítí v Coavinsesových oknech. Je tam Coavinsesova kavárna a za žaluziemi se pod mrakem mlžně rýsují stíny několika pánů. Pan Snagsby využívá příležitosti, aby pootočil hlavu, podíval se přes rameno na svou ženušku a omluvně jí pohybem rtů naznačil: „Tul-king-horn, bo-háč, vel-mi vliv-ný!“

„Zadával jste tomu člověku práci už dřív?“ ptá se pan Tulkinghorn.

„Jemináčku, jistě, pane! Práci pro vás.“

„Zamyslel jsem se nad něčím důležitějším – kdeže jste říkal, že bydlí?“

„Naproti přes uličku, pane. Bydlí zrovna –“ pan Snagsby opět polkne, jako by ten kousek chleba s máslem ne a nemohl dostat jícnem – „zrovna u toho krámu se starými hadry a lahvemi.“

„Můžete mi to místo ukázat, až teď půjdu domů?“

„S největší radostí, pane!“

Pan Snagsby si stáhne klotové rukávy a svlékne si šedý kabát, oblékne si černý kabát, vezme si z věšáku klobouk. „Á, moje ženuška!“ pronese hlasitě. „Miláčku, byla bys tak hodná a řekla někomu z mládců, ať dohlídne v krámě, zatímco si s panem Tulkinghornem odskočím tady přes uličku? To je paní Snagsbyová, pane, – za momentíček jsem tady, zlatíčko!“

Paní Snagsbyová se ukloní advokátovi, ustoupí za pult, pokukuje za nimi škvírou v žaluzii, zajde tiše do zadního kontoáru a zkoumá záznamy v knize, která zůstala otevřená. Očividně hoří zvědavostí.

„Bude vám to tam připadat pěkně drsné, pane,“ šveholí pan Snagsby a kráčí uctivě vozovkou, přenecháváje úzký dlážděný chodník advokátovi, „a ten chlapík je pořádně drsný. Ale je to vůbec všechno divoká cháska, pane. Tenhle ten člověk má aspoň tu výhodu, že nepotřebuje spát. Dodělá vám práci vždycky až do konce a dělá, jak chcete dlouho.“

Zatím se už docela setmělo a plynové lampy se uplatňují naplno. Vrážejíce do koncipistů, kteří nesou na poštu denní korespondenci, do advokátů a právních poradců, kteří jdou domů na večeři, do žalobců a obžalovaných, do žadatelů všeho druhu a vůbec do toho davu, jemuž soudní moudrost věků nastražila milión překážek, které jim brání v nejobyčejnějších záležitostech života; brodíce se samým zákonem a spravedlností, jakož i spřízněnou s nimi záhadou,

totiž pouličním blátem, sestávajícím bůhví z čeho a lepícím se na nás bůhví odkud a jak (víme jenom všeobecně, že když je ho příliš mnoho, pokládáme za nutné odklidit je) – takovým způsobem se právník a právníký papírník dostávají ke krámu se starými hadry a lahvemi, k tomu rozmanitému tržišti mnohého nepovšimnutého zboží, které leží ve stínu zdi Lincolnovy koleje, a jak každému zájemci oznamují malované nápisy, patří jistému Krookovi.

„Tady bydlí, pane,“ říká papírník.

„Tady?“ poznamená právník bez zájmu. „Tak vám děkuju.“

„Vy nepůjдете za ním, pane?“

„Ne, děkuju, ne. Jdu rovnou domů do Kolejního parku. Dobrou noc. A děkuju vám!“ Pan Snagsby nadzvedne klobouk a vrací se ke své ženušce a ke svému čaji.

Jenže pan Tulkinghorn nejde rovnou domů do Kolejního parku. Po několika krocích tím směrem se obrací, vrací se ke krámu pana Krooka a vejde rovnou dovnitř. Je tam dost tma při několika blikajících svíčkách v oknech, a v zadní části krámu sedí u ohně nějaký stařík s kočkou. Stařík vstane a pokročí vpřed s jinou blikající svíčkou v ruce.

„Je prosím vás doma váš nájemník?“

„Nájemník, nebo nájemnice, pane?“ chce vědět pan Krook.

„Nájemník. Ten opisovač.“

Pan Krook si návštěvníka pozorně prohlédne. Od vidění ho zná. Má nejasné ponětí o jeho aristokratické reputaci.

„Chtěl jste ho vidět, pane?“

„Ano.“

„To se málokdy podaří i mně,“ ušklíbne se pan Krook. „Mám vám ho zavolat dolů, pane? Ale moc si vod toho neslibuju!“

„Zajdu tedy nahoru k němu,“ rozhoduje se pan Tulkinghorn.

„Druhý patro, pane. Vemte si svíčku. Tudyhle nahoru!“ Pan Krook s kočkou vedle sebe stojí u paty schodů a dívá se za panem Tulkinghornem. „Hej! Hej!“ zahlaholí, když mu pan Tulkinghorn už

téměř zmizel z očí. Advokát se podívá přes zábradlí dolů. Kočka zlověstně rozšklebí tlamu a zavrčí na něj.

„Ticho, Micko! Chovej se k návštěvě slušně, panenko! Víte, co se vo tom mým nájemníkovi říká?“ zašeptá Krook a vystoupí o pár schodů nahoru.

„Copak se o něm říká?“

„Že prej se zaprodal rohatýmu, jenže vy i já se v tom přece vyznáme líp – rohatej nic nekupuje. Ale stejně vám řeknu, ten můj nájemník je takovej morous, že by to nejspíš udělal, kdyby moh. Nepopouzejte ho, pane. Radím vám dobře.“

Pan Tulkinghorn přikývne a pokračuje v cestě. Přijde k tmavým dveřím ve druhém patře. Zaklepá, nedostane odpověď, otevře si a náhodou mu přitom zhasne svíčka.

Vzduch v místnosti je tak špatný, že nebýt už zhasnutá, zhasla by nejspíš teď. Je to malá světnice, skoro černá sazemi a mastnotou a špínou. Na rezavé kostře roštu zíří uprostřed pár uhlíků, jako by je tam přiškrtla ruka bídy. V koutě vedle komína stojí holý stůl a rozvrzaný psací pultík – poušť pokaňkaná deštěm inkoustu. Ve druhém koutě na jedné ze dvou židlí leží odřený starý vak; slouží místo skříně nebo šatníku. Většího by ani nebylo třeba – je propadlý jako tváře vyhladovělého člověka. Podlaha je holá, až na jedinou starou rohož, prošlapanou na útržky provazových vláken, která dodělává před krbem. Noční tmu nezakrývají žádné záclony, ale zčernalé okenice jsou přivřené, a dvěma ponurými děrami, jež jsou v nich proraženy, by mohla do světnice civět morana hladomoru na muže ležícího na posteli.

Ano, na nízké posteli proti ohništi, v jediné změti pokrývky sešívané z kousků látky, vyhublé matrace a hrubé pytloviny, vidí advokát, dosud váhající ve dveřích, nějakého muže. Leží tam v košili, v kalhotách a bos. V přízračném přísvitu svíčky, jejíž vosk se rozpustil, ale dosud hořící knot se po délce zlomil do oblouku a vytvořil na svícnu jakýsi pohřební příkrov, je muž celý zažloutlý.

Vlasy má rozcuchané, splývají mu s licousy a s bradkou, rovněž rozcuchanou a zanedbanou ve shodě s nečistotou a s nepořádkem všude kolem. V té špíně a ukoptěnosti světnice, v tom zatuchlém a zkaženém vzduchu není lehké poznat, které výpary nejhůř útočí na smysly; ale nakonec tím všeobecným zápachem a oděrem nevětraného tabákového kouře proniká advokátovi do nosu trpký a mdlý pach opia.

„Haló, příteli!“ zavolá pan Tulkinghorn a zabuší železným svícnem na dveře.

Myslí si, že „přítele“ probudil. Ten leží sice poněkud odvrácený, ale oči má určitě otevřené.

„Haló, příteli!“ zavolá advokát znovu. „Haló!“

Jak tak buší do dveří, svíčka, která tak dlouho odkapávala, zhasne docela a nechává ho ve tmě se dvěma ponurýma očima v okenicích civícíma na postel.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

Náš drahý bratr

Něčí dotek šmátrající po advokátově vrásčité ruce, jak tak nerozhodně stojí v tmavé světnici, ho přinutí, že sebou trhne a zeptá se: „Co je?“

„To jsem já,“ odpovídá stařík domácí a dýchá advokátovi do ucha. „Nemůžete ho vzbudit?“

„Ne.“

„Co se stalo s vaší svíčkou?“

„Zhasla mi. Tady je.“

Krook ji vezme, jde k ohni, skloní se nad žhavé uhlíky a pokouší se svíčku rozsvítit. Chladnoucí popel však nemá dost žáru a Krookova snaha je marná. Když bezvýsledně osloví svého nájemníka, stařík zamumlá, že přinese rozsvícenou svíčku zdola z krámu, a odejde. Pan Tulkinghorn, jako by ho právě napadlo něco nového, nečeká na jeho návrat ve světnici, nýbrž na schodech venku.

Vítané světlo se brzy odrazí na stěně, když Krook pomalu stoupá do schodů se zelenookou kočkou v patách. „Spí ten člověk vždycky tak tvrdě?“ zajímá se advokát tlumeným hlasem. „Hej! To teda nevím,“ odpovídá Krook, zavrtí hlavou a vyhrne obočí. „Nevím vo jeho zvycích skoro nic, ledaže je vždycky hrozně uzavřenej.“

Takto šeptajíce vejdou oba do místnosti. Jakmile je ozáří světlo, obě velké oči v okenicích potemní, a jako by se zavřely. Ne tak oči na posteli.

„Pánbůh s námi!“ vykřikne pan Tulkinghorn. „Je mrtvý!“

Krook právě zvedl těžkou ruku a teď ji pustí tak náhle, až se ruka zhoupne přes pelest postele.

Chvilku se dívají jeden na druhého.

„Pošlete pro nějakýho doktora! Zavolejte slečnu Fliteovou se-shora, pane! Tady u postele je jed! Zavolejte Fliteovou, buďte tak

hodnej!“ naléhá Krook a hubené ruce drží roztažené nad mrtvým jako upír křídla.

Pan Tulkinghorn vyběhne na odpočívadlo a volá: „Slečno Fliteová! Fliteová! Pospěšte si, ať jste kdo jste! Fliteová!“ Krook ho sleduje očima, a zatímco advokát volá, využívá příležitosti, aby se příkradl ke starému vaku a zase zpátky.

„Honem, Fliteová, honem! Nejbližšího doktora! Honem!“ Tak se Krook obrací k pomatené stařence, která je jeho nájemnicí. Přiběhla bez dechu a hned zase mizí, ale brzy se vrací s nevrlym medikusem, kterého vytáhla od večere. Doktor má široký nafrněný horní pysk a širokou skotskou výslovnost.

„A jejda jejda!“ povídá, když k nim vzhledne po kratičkém vyšetření. „Ten je teda mrtvé jako faraón!“

Pan Tulkinghorn (stojící vedle starého vaku) se zajímá, jestli je mrtev delší dobu.

„Delší dobu, pane?“ opáčí pán od medicíny. „Vypadá to, že už dobré tři hodiny.“

„Taky bych řekl, asi tak,“ poznamenává jakýsi tmavovlasý mladý muž na druhé straně postele.

„Jste náhodou také od lékařské profese, pane kolego?“ zeptá se první doktor.

Tmavovlasý mladý muž přisvědčí.

„Tak to abych se zase rozloučil,“ opáčí první. „Už tu nejsem na nic dobré!“ A s touto poznámkou končí svou krátkou vizitu a vrací se, aby si dojedl večeri.

Tmavovlasý mladý lékař přejíždí svíčkou sem a tam nad tváří mrtvého a pečlivě si prohlíží písaře, který ospravedlnil nárok na svoje jméno tím, že se z něho stal opravdu Nikdo.

„Znal jsem tohohle člověka od vidění, docela dobře,“ říká lékař. „Kupoval si ode mne posledního půldruha roku opium. Je tady někdo z vás jeho příbuzný?“ rozhlédne se po třech okolostojících.

„Byl jsem jeho domácí,“ odpovídá ponuře Krook a bere svíčku z lékařovy natažené ruky. „Jednou mi řekl, že jsem nejbližší člověk, jakýho má.“

„Zemřel na příliš velkou dávku opia,“ konstatuje lékař, „o tom není pochyby. V celé místnosti je to silně cítit. Tady to,“ bere od pana Krooka starý čajník, „by stačilo zabít deset lidí.“

„Myslíte, že to udělal schválně?“ ptal se Krook.

„Že vzal nadměrnou dávku?“

„Jo!“ Krook si téměř mlaskne morbidním zájmem.

„To vám nemůžu povědět. Pokládám to za nepravděpodobné, poněvadž byl na velké dávky zvyklý. Ale s určitostí se to říct nedá. Byl nejspíš hodně chudý, že?“

„To nejspíš byl. Tenhle jeho pokoj nevypadá moc bohatě,“ říká Krook, který jako by si byl vyměnil oči se svou kočkou, tak bystře se rozhlíží kolem. „Ale nikdy jsem tady nebyl vod tý doby, co si ho pronajal, a byl moc pro sebe na to, aby se mi zpovídal.“

„Je vám dlužen činži?“

„Za šest neděl.“

„Tu vám už nikdy nezaplatí,“ poznamenává mladý doktor a pouští se znovu do zkoumání mrtvého. „Nedá se pochybovat, že je opravdu mrtvý jako faraón, a když soudíme podle toho, jak vypadá a v jakém je stavu, zdá se, že to pro něj bylo vysvobození. Ale zamlada to musel být statný chlapík a řekl bych i fešák.“ Říká to nikoli bez citu vsedě na pelesti, s tváří obrácenou k tváři mrtvého a s rukou na jeho srdci. „Kdysi mě napadlo, že i když to byl pěkně divný pavouk, z jeho chování se dalo usuzovat, že zažil lepší časy a něco ho srazilo dolů. Nebylo to tak?“ rozhlédne se doktor kolem sebe.

Krook odpovídá: „Zrovna tak dobře byste na mně moh chtít, abych vám popsal ty dámy, vod kterejch mám vlasy dole v pytlích. Nevím vo něm nic víc, nežli že byl půldruhýho roku můj nájemník a živil se – nebo se neživil – vopisováním právnickejch lejster.“

Během celého tohoto dialogu stál pan Tulkinghorn vedle starého vaku, s rukama za zády, podle všeho zdání stejně povznesený nad všechny tři druhy zájmu, které se projevovaly kolem lůžka – nad profesionální zájem mladého lékaře o smrt, jenž jasně nemá nic společného s lékařovými poznámkami o lidském osudu nebožtíka; nad morbidně horlivý zájem staříkův i nad zbožnou hrůzu pomatené stařenky. Jeho neproniknutelná tvář byla stejně bez výrazu jako jeho ošumělý oblek. Člověk by ani nemohl říci, že celou tu dobu vůbec na něco myslel. Neukázal trpělivost ani netrpělivost, pozornost ani roztržitost. Neukázal nic než svoji skořápku. Určit tón složitého hudebního nástroje podle jeho futrálu by bylo asi stejně obtížné jako určit tón pana Tulkinghorna podle jeho futrálu.

Ted' zasahuje do řeči a obrací se na mladého lékaře svým nevzrušeným profesionálním způsobem.

„Přišel jsem sem,“ říká, „krátce před vámi s úmyslem zadat tomuhle nebožtíkovi, kterého jsem zaživa nikdy neviděl, nějakou práci v jeho opisovačském oboru. Slyšel jsem o něm od svého papírníka – Snagsbyho v Cookově dvoře. Protože tady o něm nikdo nic neví, bylo by snad nejlepší poslat pro Snagsbyho. Ach!“ obrátí se k drobné pomatené stařence, která ho už často viděla u soudu (a kterou tam často viděl i on) a ted' se poděšenou němohrou nabízí, že pro papírníka doběhne. „Co kdybyste tam zaskočila vy?“

Když stařenka odejde, lékař zanechá beznadějného vyšetřování a přikryje nebožtíka pokrývkou sešitou z ústřížků látky. Vymění si pár slov s panem Krookem. Pan Tulkinghorn neříká nic, ale pořád stojí poblíž starého vaku.

Pan Snagsby přispěchá ve svém šedivém pracovním kabátě a černých klotových rukávech. „Jemináčku!“ zaběduje. „Takováhle rána! Bože, bože!“

„Můžete tady domácímu poskytnout nějaké informace o tom ubožákovi, Snagsby?“ ptá se pan Tulkinghorn. „Zdá se, že měl nezaplacenou činži. A je třeba pohřbít ho, rozumíte?“

„Inu, pane,“ odkašle si pan Snagsby omluvně do dlaně, „opravdu nevím, jakou radou bych vám posloužil, leda že by se mělo poslat pro soudního biřice.“

„Nemluvím o žádné radě,“ odsekne pan Tulkinghorn. „Já bych mohl radit –“

(„Nikdo by jistě neporadil líp, pane,“ skočí mu do řeči pan Snagsby s uctivým odkašláním.)

„Mluvím o tom, jestli nám můžete poskytnout nějakou stopu o jeho příbuzných nebo odkud přišel nebo vůbec něco o něm.“

„Ujišťuju vás, pane,“ odpovídá pan Snagsby po úvodním všeobecně smířlivém odkašlání, „že odkud přišel, nevím o nic víc –“

„Než kam odešel, to snad máte na mysli,“ pomáhá mu z rozpaků mladý lékař.

Odmlka. Pan Tulkinghorn se dívá na papírníka. Pan Krook s otevřenými ústy čeká, kdo promluví první.

„Pokud jde o jeho příbuzné, pane,“ ozve se pan Snagsby, „kdyby mi někdo řekl: ‚Snagsby, v Anglické bance je pro vás připraveno dvacet tisíc liber, když nám jmenujete aspoň jednoho z jeho příbuzných,‘ tak bych to nedokázal, pane! Asi před půldruhým rokem, když se přistěhoval sem nad ten krám se starými hadry a lahvemi –“

„Jo, asi v té době,“ potvrzuje Krook.

„Asi před půldruhým rokem,“ pokračuje pan Snagsby posílen, „přišel jednou ráno po snídani k nám, a když našel v krámě mou ženušku (tak totiž říkám paní Snagsbyové), ukázal jí vzorek svého rukopisu a dal jí na srozuměnou, že potřebuje nějakou opisovačskou práci a že je na tom – abychom si nebrali servítky,“ (to je páně Snagsbyho oblíbená omluva pro vyjadřování bez obalu, a vyslovuje ji vždycky s takovou otevřeností, jako by se s někým přel), „abychom si teda nebrali servítky, dal jí na srozuměnou, že je na tom mizerně! Moje ženuška není obvykle nakloněná cizím lidem, obzvlášť – abychom si nebrali servítky –, když něco chtějí. Ale na tomhle člověku ji něco zaujalo; jestli to, že nebyl oholený, nebo

že měl tak střapaté vlasy, nebo nějaký jiný ženský důvod, to radši nechám k posouzení vám; a tak přijala ukázkou jeho rukopisu i jeho adresu. Moje ženuška nemá moc paměť na jména,“ pokračuje pan Snagsby, když se poradil se svým uvážlivým odkašláním do dlaně, „a myslela, že Nemo znamená totéž jako Nimrod. Následkem toho si potom zvykla říkat mi při jídle: ‚Pane Snagsby, ještě pořád jste nenašel žádnou práci pro Nimroda!‘ nebo ‚Pane Snagsby, pročpak jste nedal těch osmatřicet listů z kancléřského procesu Jarndyce opsat Nimrodovi?‘ a tak podobně. A tímhle způsobem od nás postupně začal dostávat externí práce, a to je taky všechno, co o něm vím, ledaže psal rychle a nevyhýbal se noční práci, takže když se mu ve středu večer zadalo pětáctýřicet listů, ve čtvrtek ráno je přinesl. Tohle všechno –“ uzavírá pan Snagsby zdvořilým smeknutím klobouku směrem k posteli, jako by říkal: „Tohle všechno by můj vážený přítel jistě potvrdil, kdyby mu to jeho stav dovoľoval.“

„Neměl byste se podívat,“ obrací se pan Tulkinghorn na Krooka, „jestli tu nemá nějaké papíry, ze kterých by se o něm dalo něco vyčíst? Dojde k řízení před ohledávací porotou a budou vám klást otázky. Umíte číst?“

„Ne, to neumím,“ opáčí stařík s náhlým ušklíbnutím.

„Snagsby,“ navrhuje pan Tulkinghorn, „prohledejte světnici místo něho. Jinak se ještě dostane do nějakých nepříjemností. Když jsem už tady, počkám u toho, jestli si pospíšíte, a dosvědčím mu potom, kdyby to bylo nutné, že všechno bylo v pořádku a jak se patří. Kdybyste panu Snagsbymu podržel svíčku, příteli, hned uvidíme, jestli je tu něco, co by vám mohlo pomoci.“

„Především je tady ten starý vak,“ konstatuje pan Snagsby.

„Á, pravda, ten vak!“ Pan Tulkinghorn se tváří, jako by si vaku předtím nevšiml, třebaže stojí těsně vedle něho a třebaže jinak je tady tak pramálo věcí.

Obchodník s námořnickými potřebami drží svíčku a právnický papírník se dává do prohlídky. Lékař se opírá o roh krbu, slečna

Fliteová mžourá a klepe se skoro u samých dveří. Obratný starý odchovanec staré školy ve svých matně černých kalhotách po kolena, podvázaných stužkami, v rozměrné černé vestě, v černém kabátě s dlouhými rukávy a s chumáčkem zplihlého bílého šátku u krku, uvázaného do mašle tak dobře známé vysoké šlechtě, stojí stále přesně na stejném místě a ve stejném postoji.

Ve starém vaku je pár bezcenných kousků oděvu; je tu svazeček lístků ze zastavárny, těch mytních vstupenek na cestu chudoby; je tu pomačkaný papír páchnoucí opiem, počmáraný stručními poznámkami jako – toho a toho dne jsem vzal tolik a tolik gránů, toho a toho dne o tolik víc –, poznámek započatých před časem jakoby s úmyslem pravidelně v nich pokračovat, ale brzy přerušených. Je tu pár umolousaných výstřížků z novin, všechny o řízeních před porotou ohledávače mrtvol, a to je všechno. Dochází na prohlídku kredence a zásuvky inkoustem postříkaného pultíku. Nikde ani útržek nějakého starého dopisu či jiného rukopisu. Mladý lékař prohledává písarářův oděv. Nenajde nic kromě kudly a pár půlpenny. Návrh pana Snagsbyho se přece jen osvědčuje jako praktický návrh a je třeba zavolat soudního biřice.

A tak se drobná pomatená nájemnice vydává pro biřice a ostatní vycházejí ze světnice. „Nenechávejte tady tu kočku!“ upozorňuje lékař. „To nejde.“ Pan Krook tedy vyhání kočku napřed a ona se plíživě sune dolů ze schodů, vrtí pružným ocasem a olizuje si pysky.

„Dobrou noc!“ loučí se pan Tulkinghorn a odchází domů k alegorii a k svému rozjímání.

Mezitím se novinka rozesla po dvoře. Jeho obyvatelé se shlukují, aby případ projednali, a předvoj průzkumníků (hlavně klucí) se tlačí k oknům pana Krooka, která těsně oblehnou. Nahoru do úmrtní světnice už vystoupil policista a vrátil se dolů ke dveřím, kde se tyčí jako věž, a jenom občas se mu uráčí shlédnout na kluky u svého úpatí, ale kdykoli se po nich podívá, kluci sebou trhnou a stáhnou se zpátky. Paní Perkinsová, která nějaký ten týden ne-

mluvila s paní Piperovou v důsledku rozmíšky, vyvolané původně tím, že mladý Perkins „jednu vrazil“ mladému Piperovi, navazuje za těchto příznivých okolností znovu přátelské vztahy. Pikolík z hospody na rohu, privilegovaný amatér, neboť zná život z oficiálních pramenů i z občasného jednání s opilci, si vyměňuje s policistou důvěrné informace a tváří se jako nedotknutelný mladík, nenapadnutelný pendreky a nezajistitelný na policejních strážnicích. Lidé se domlouvají přes dvůr z oken a z Kancléřské uličky přibíhají prostovlasí zvědové, aby zjistili, co se děje. Celkem převládá pocit ulehčení, že to nepostihlo napřed pana Krooka, smíšený s trochou přirozeného zklamání, že se to přece jen nestalo. A do toho všeobecného vzrušení přichází soudní biřic.

Třebaže je biřic v okolí všeobecně pokládán za směšnou instituci, v této chvíli se těší určité popularitě, i když jenom jako člověk, který uvidí mrtvolu. Policista ho považuje za pitomého civila, za přežitek z barbarských časů ponocných, ale vpouští ho do domu jako cosi, s čím je třeba mít strpení, dokud to vláda nezruší. Vzrušení stoupá, když se od úst k ústům rozšíří zpráva, že biřic už přišel a zašel do domu.

Po chvíli biřic vychází a opět zvyšuje napětí, které zatím dost polevilo. Dává na srozuměnou, že hledá svědky pro zítřejší řízení, kteří by ohledávači mrtvol a jeho porotě mohli povědět cokoli o nebožtíkovi. Okamžitě ho odkážou na nespočet lidí, kteří nemohou povědět nikomu vůbec nic. Udělají z něho ještě většího pitomce, když ho v jednom kuse informují, že syn paní Greenové „byl sám právnickej písař a znal nebožtíka líp než kdo jinej –“, o kterémžto synovi paní Greenové se při dalším vyptávání ukáže, že je už tři měsíce na palubě lodi plující do Číny, ale že by snad bylo možno požádat pány z admirality, aby se s ním spojili telegraficky. Biřic obchází různé krámy a hospody a klade tam přítomným všelijaké otázky, přičemž vždycky napřed zavře dveře, a tímhle tajnůstkářstvím, průtahy a všeobecným blbstvím dopaluje veřejnost. Leckdo

si všiml, jak se policista ušklíbl na pikolíka. Veřejnost ztrácí zájem a reaguje podle toho. Dobírá si biřice vřískavými mladistvými hlasy, že uvařil kluka, – jsou to úryvky lidového popěvku o tom, jak z malého kluka uvařili polívku pro chudobinec. Policista konečně pokládá za nutné podepřít zákon a zadrží jednoho ze zpěváků; po útěku ostatních ho však propouští pod podmínkou, že nebude svůj přečin opakovat a že v tu ránu zmizí – a provinilec tu podmínku okamžitě plní. A tak vzrušení pro tu chvíli potuchá a netečný policista (pro něhož trocha opia víceméně nic neznamená) se svou lesklou přilbou, s tuhým límcem, neohebným pláštěm, důkladným řemením, manžetami a s ostatní příslušnou výstrojí pokračuje těžkým krokem v obchůzce: tleská si rukama v bílých rukavicích do dlaní a občas se zastaví na nějakém nároží, aby se ledabyle rozhlédl po nějaké příčině k zásahu – od děcka, které se ztratilo, až po vraždu.

Pod pláštěm noci se přitroublý biřic míhá Kancléřskou uličkou se svými obsílkami, v nichž jsou jména všech porotců napsána chybně a nic není napsáno správně kromě vlastního jména biřicova, které nikdo nemůže přechýšit a taky o to nestojí. Po roznesení obsílek a poučení svědků jde biřic k panu Krookovi na kratičkou schůzku, kterou si domluvil s jistými chudáky, a po jejich příchodu je zavede nahoru, kde zanechají velikým očím v okenicích nový předmět k civění, poslední podobu pozemského příbytku pro člověka jménem Nikdo – i pro každého jménem Kdokolivěk.

A rakev pak stojí celou tu noc připravená vedle starého vaku; a osamělá postava na posteli, jejíž životní pouť trvala pětáctýřicet let, tu leží a nezanechává za sebou pro nikoho výmluvnější stopu než opuštěné nemluvně.

Příští den je po celém dvoře živo – jako na jarmarku, jak paní Perkinsová, více než smířená s paní Piperovou, poznamenává v přátelském rozhovoru s touto výtečnou paní. Ohledávač mrtvol má zasedat v prvním patře hostince U Slunečního erbu, v místnosti, kde

se dvakrát týdně scházívá hudební spolek Harmonie a kde předsedává jistý pán s profesionálním věhlasem, proti němuž sedává komický zpěvák Pintour, jenž doufá (jak hlásá cedule v okně), že se jeho přátelé shromáždí v hojném počtu, aby podpořili prvotřídní talent. Sluneční erb dělá celé dopoledne skvělé obchody. Dokonce i děti si v tom všeobecném rozruchu vyžadují tolik osvěžení, že prodavač sladkostí, který pro tu příležitost rozložil svůj stánek v koutě dvora, si pochvaluje, že jeho punčové koule jdou na dračku. Mezitím soudní biřic, jenž pendluje mezi dveřmi podniku páně Krookova a dveřmi Slunečního erbu, ukazuje jakousi zajímavost, kterou má v držení, několika diskrétním duším a přijímá za odměnu sklenici ležáku či něčeho podobného.

Ve stanovenou hodinu přichází ohledávač mrtvol, na něhož už čekají porotci, a je pozdraven třeskem kuželek z dobrého suchého kuželníku, přináležejícího k Slunečnímu erbu. Ohledávač mrtvol navštěvuje víc hospod než kdokoli jiný mezi živými. Pach pilin, piva, tabákového kouře a lihovin je při jeho povolání nerozlučně spjat se smrtí v jejích nejstrašnějších podobách. Biřic a hostinský ho zavedou do klubovny Harmonie, kde si odloží klobouk na piano a zasedne do windsorského křesla v čele dlouhého stolu, sestaveného z několika malých stolků, zdobených nekonečnými ornamenty z lepkavých kruhů od sklenic a žejdlíků. Dále za stůl zasedne tolik porotců, kolik se jich tam natlačí. Ostatní se namačkají mezi plivátka a dýmky zavěšené na stěně, nebo se opírají o piano. Nad ohledávačovou hlavou splývá železný věneček, zakončení šňůry od zvonku, který majestátnímu hodnostáři dodává vzezření, že bude co nevidět oběšen.

Vyvolejte porotu a vezměte ji pod přísahu! Zatímco probíhá tato ceremonie, nastane v místnosti rozruch, vyvolaný příchodem buclatého mužíka s velikým límcem u košile, se zavlhlýma očima a zarudlým nosem, který si skromně stoupne blízko dveří jako jeden z obyčejných diváků, ale zdá se, že je mu místnost dobře známá.

Šeptem se roznese od úst k ústům, že je to Pintour. Nepokládá se za nepravděpodobné, že si přišel ohledávače očíhnout, aby ho mohl imitovat jako zlatý hřeb večerní schůzky Harmonie.

„Nuže, pánové –“ začíná ohledávač mrtvol.

„Ticho tam, slyšíte!“ vykřikne biřic. Nikoli však na ohledávače, ačkoli by to tak mohlo působit.

„Nuže, pánové,“ opakuje ohledávač. „Byli jste povoláni, abyste vyšetřili smrt jistého muže. Vyslechnete svědecké výpovědi o okolnostech této smrti a vynesete pak verdikt podle – kuželky, ty kuželky musejí přestat, biřici! – podle těchto svědectví a podle ničeho jiného. Především však si musíme prohlédnout mrtvolu.“

„Z cesty tady!“ křičí biřic.

Porotci tedy vyjdou husím pochodem, trochu na způsob táhnoucího se pohřebního průvodu, a provedou inspekci v zadní světnici ve druhém patře domu páně Krookova, odkud se někteří vrací kvapným krokem a celí pobledlí. Biřic se pečlivě stará, aby dva pánové s nepřilíš čistými manžetami a knoflíky (které speciálně usadil u malého stolku poblíž ohledávače mrtvol), dobře viděli všechno, co je tu k vidění. Jsou to totiž veřejní kronikáři takových vyšetřování, placení od řádek, a biřic není povznesen nad univerzální lidskou slabost, nýbrž doufá, že se v tisku dočte, co řekl a udělal „Mooney, aktivní a inteligentní soudní biřic okresu“, a dokonce si dělá naděje, že si o jménu Mooney přečte zmínku stejně přátelskou a blahosklonnou, jaká v posledních článcích těchto pánů poctila jméno katovo.

Pintour čeká, až se ohledávač se svými porotci vrátí. Pan Tulkinghorn čeká rovněž. Pan Tulkinghorn byl přijat s velkou úctou a usazen poblíž ohledávače mrtvol: mezi tohoto vysokého soudního úředníka, kulečnickový stůl a bednu na uhlí. Šetření pokračuje. Porota se dovídá, jak předmět jejich šetření zemřel, ale nedovídá se o něm už nic jiného. „Je zde přítomen jistý velmi význačný právní zástupce, pánové,“ praví ohledávač, „který byl podle mých informací náhodou přítomen při nálezů nebožtíka, ale mohl by jenom

opakovat výpovědi, který jsme už slyšeli od lékaře, od domácího, od nájemnice a od papírníka, takže není nutné obtěžovat ho. Je mezi přítomnými někdo, kdo ví něco víc?“

Paní Perkinsová postrčí dopředu paní Piperovou. Paní Piperová je vzata pod přísahu.

Anastázie Piperová, pánové. Provdaná. Nuže, paní Pipperová, co nám k tomu případu můžete říct?

Inu, paní Piperová má řečí spoustu, zvláště v závorkách a bez interpunkce, ale povědět toho může pramálo. Paní Piperová bydlí tady ve dvoře (kde je její manžel truhlářem) a v sousedství se už dávno dobře ví (vod předposledního dne předtím, než byl pokřtěnej Alexandr Jakub Piper ve stáří vosmnácti měsíců a čtyř dnů, páč sme čekali, že to dítě nezvostane naživu, to byste nevěřili, pánové, co zkusilo se zoubkama), v sousedství se tedy už dávno ví, že nebožák – jak paní Piperová tvrdošíjně nazývá nebožtíka – že nebožák se prej zaprodal pekelněj mocnostem. Má za to, že tohle přesvědčení zapříčinil nebožákův kukuč. Vídala nebožáka často a jeho kukuč jí připadal takovej strašliváckej, že by se mu nemělo dovolit vokazovat se některěj bázlivejím dětem (a jesli vo tom snad sou ňáký pochybnosti, tak doufá, že může bejt předvolaná paní Perkinsová, jelikož je tady přítomná a jistě to dosvědčí ke cti svýmu manželovi i sobě a svý rodině). Vídala, jak děti často nebožáka dráždily a pokřikovaly za ním (páč děti sou děti, a zlášť dyž mají bujnější náturu, tak vod nich nemůžete čekat, že se budou chovat jako ňáký Momentuzalémové, dyť vy ste taky nebejvali jiný). Na základě tohoto škádlení a nebožákovýho zlýho kukuče se paní Piperové často zdálo, že nebožák vytáhnul z kapsy sekeru a rozseknul Honzíkovi hlavu (to dítě neví, co je strach, a pořád za ním pokřikovalo těsně v patách). Nikdá však neviděla, že by nebožák vytáhnul sekeru nebo ňákou jinačí zbraň, právě navopak. Dyž za ním běhali a pokřikovali, dycky před nima utíkal, jako by nějak nebyl dětem nakloněnej, a nikdá s žádným dítětem ani dospělou

osobou nemluvil (leda s tím klukem, co zametá křižovatku tady vo kus dál v uličce za rohem, a ten by vám moh říct, kdyby tady byl, že s ním byl často viděnej, jak s ním mluví).

„Je ten chlapec tady?“ ptá se ohledávač mrtvol. „Ne, pane, není tady,“ odpovídá soudní biřic. „Tak tedy běžte a přiveďte ho sem!“ prikazuje ohledávač. V nepřítomnosti aktivního a inteligentního soudního biřice rozmlouvá ohledávač mrtvol s panem Tulkinghornem.

Prosím! Tady ten kluk je, pánové!

Je skutečně tady, hrozně zablácený, hrozně ochraptělý a hrozně otrhaný. Nuže, chlapče! – Ale počkat! Opatrně! Na toho kluka si napřed musíme trochu posvítit.

Jméno – Jo. Nic dalšího neví. Neví, že každěj má dvě ména. Vo něčem takovým nikdá neslyšel. Neví, že Jo je zkratka nějakýho delšího ména. Zdá se mu, že *pro něho* je to dlouhý až dost. Nic mu na tom nevadí. Ví, jak se to píše? Ne. Neví, jak se to píše. Nemá otce, matku, žádné přátele. Nikdá nechodil do školy. Co je to domov? Ví, že koště je koště a že je vošklivý lhát. Nepamatuje se, kdo mu tu pravdu o koštěti a o lhaní pověděl, ale ví to jistě. Nemůže zrovna říct, co se s ním stane po smrti, kdyby tady těm pánům lhal, ale myslí si, že by byl moc přísně potrestanej a že by mu to patřilo – tak teda bude mluvit pravdu.

„Tohle tedy nepůjde, pánové,“ prohlašuje ohledávač mrtvol a melancholicky zavrtí hlavou.

„Myslíte, že nemůžete přijmout jeho svědectví, pane?“ ptá se jeden pozorný porotce.

„Vyloučeno,“ říká ohledávač. „Sami jste ho slyšeli. Nemůže zrovna říct, nepamatuje se, neví. *Tohle* tedy při úředním řízení nemůžeme přijmout, pánové. Bylo by to hrozně nemravné. Pusťme toho kluka z hlavy!“

Kluk je puštěn z hlavy k velkému poučení obecnstva – zejména komického zpěváka a imitátora Pintoura.

Nuže. Ještě nějakí svědkové? Žádní další svědkové.

Výborně, pánové! Máme tady neznámého muže, o kterém je dokázáno, že měl půldruhého roku ve zvyku požívat ve velkých dávkách opium a byl nalezen mrtev v důsledku příliš velké dávky. Jestliže se domníváte, že jste slyšeli nějaké svědectví vedoucí k závěru, že spáchal sebevraždu, dospějete k takovému závěru. Jestliže si myslíte, že jde o náhodnou smrt, vynesete verdikt v tom smyslu.

Verdikt v tom smyslu. Náhodná smrt. Bez jakékoli pochyby. Pánové, jste volní. Dobré odpoledne.

Zatímco si ohledávač mrtvol zapíná plášť, poskytuje spolu s panem Tulkinghornem soukromé slyšení zavrženému svědkovi v koutě.

Ten odpudivý tvor ví jenom tolik, že nebožtíka (kterého právě teď poznal podle jeho zažloutlé tváře a černých vlasů) občas pronásledovaly děti na ulici a pokřikovaly za ním. Jednoho studeného zimního večera, když se chlapec třásl zimou v průjezdu poblíž své křižovatky, ten muž se po něm ohlédl, vrátil se k němu, vyptával se ho, a když zjistil, že chlapec nemá na světě jediného přítele, prohlásil: „Já taky ne. Ani živou duši!“ A dal mu na večeri a na nocleh. Od té doby s ním muž často mluvil a ptal se ho, jestli v noci dobře spí, a jak snáší zimu a hlad, a jestli by někdy radši umřel, a vůbec mu kladl podobné divné otázky. Když ten muž neměl žádné peníze, řekl vždycky cestou kolem: „Dneska jsem zrovna tak chudý jako ty, Jo.“ Ale když nějaké peníze měl, vždycky rád (jak chlapec svatosvatě věří) mu něco z nich dal.

„Byl ke mně moc hodnej,“ vzlykne chlapec a utře si oči roztrhaným rukávem. „Dyž sem ho tam teďka viděl nataženýho, byl bysem rád, dyby mě tak moh slyšet, jak to říkám. Byl ke mně moc hodnej, moc!“

Když se pak chlapec šourá dolů, pan Snagsby, který tu na něj číhá, mu strčí do ruky stříbrnou půlkorunu. „Jestli mě někdy uvidíš přecházet tu svou křižovatku s mou ženuškou – myslím s jednou dámou –“ říká pan Snagsby s prstem na nose, „tak se o tomhle nezmiňuj!“

Porotci ještě chvíli setrvávají U Slunečního erbu v rozhovoru. Později jich nějakého půl tuctu uvázne v oblaku kouře z dýmek,

který se převaluje v salóнку hostince; dva si to namíří procházkou do Hampsteadu a čtyři se rozhodují navštívit večerní představení v divadle za poloviční vstupné a zakončit pak večer mísou ústřic. Pintourovi se nabízí pohoštění z několika stran. Když se ho ptají, co si myslí o dnešním řízení, charakterizuje je (jeho předností je sklon k slangovému vyjadřování) jako „srandovní vopičárnu“. Hostinský od Slunečního erbu, když vidí Pintourovu popularitu, honosně ho vychvaluje porotcům i obecenstvu; pokud prý jde o písně imitující různé charaktery, neví, kdo by se mu vyrovnal, a šatník jeho převleků by prý naplnil celý vůz.

Tak se Sluneční erb postupně propadá do večerních stínů a potom z nich zaplane jasným plynovým světlem. Nadchází hodina schůzky spolku Harmonie, pán s profesionálním věhlasem se ujímá předsednictví, tváří (zarudlou tváří) proti němu zasedá Pintour; jejich přátelé se v hojném počtu shromažďují kolem nich a podporují prvotřídní talent. Na vrcholu večera Pintour praví: „Když dovolíte, pánové, pokusím se vám krátce předvést jednu scénku ze skutečného života, která se tu dnes odehrála.“ Dostane se mu velkého potlesku a povzbuzování; vyjde z místnosti jako Pintour a vrací se jako ohledávač mrtvol (nikdo na světě se mu nevyrovná); předvádí řízení před porotou s oddychovými přestávkami doprovodu na fortepiano k refrénu: „Ten to mydlí (rozuměj ohledávač mrtvol) na své židli, tydli fidli hou!“

Klinkající piano konečně umlká a přátelé Harmonie se v hojném počtu ubírají do hajan. Nastává klid kolem osamělé postavy, odpočívající už ve svém posledním pozemském příbytku, a po několik tichých nočních hodin ji pozorují ponuré oči v okenicích. Kdyby toho ztraceného muže, jak tady teď leží, bývala mohla v prorockém vidění uzříti jeho matka, k jejíž hrudi se tulil jako malý klučík, s očima vzhlížejícíma k její láskyplné tváři a s hebkou ručičkou, která sotva stačila obejmout šíji, k níž se vztahovala, jak nemožné by se bylo zdálo takové vidění! Nebo jestli kdysi ve šťastnějších dobách žár, který

v něm nyní vyhasl, plápolal pro nějakou ženu, která ho milovala, kde je ta žena, zatímco jeho prach a popel zůstává dosud nepohřben?

U Snagsbyových v Cookově dvoře se sotva dá mluvit o nočním klidu. To Rozbuška tam vraždí spánek tím, že – abychom na to nebrali servítek, jak připouští sám pan Snagsby –, ji nechytá rapl jednou, ale dvacetkrát. Příčinou tohohle záchvatu je, že Rozbuška má měkké srdce a jakousi vlastnost, ve které, nebýt zkušenosti v Tootingu a u její svaté patronky, bychom mohli hledat obrazotvornost. Ať je ta vlastnost cokoli, zapůsobilo na ni při svačině tak příšerně páně Snagsbyho vylíčení odpoledního řízení, jehož se zúčastnil, že při večeři vtrhla do kuchyně, kam napřed mrštila kouli eidamského sýra, a upadla do neobyčejně dlouhého záchvatu, z něhož se probrala jenom proto, aby upadla do dalšího a zase dalšího, do celého řetězu záchvatů s kratičkými přestávkami, kterých dojemně využívala k tomu, že zapřísahala paní Snagsbyovou, aby jí nedávala výpověď, „až docela přijde k sobě“, a že prosila všechny v domácnosti, aby ji položili na kameny a šli si lehnout do postele. Následkem toho i pan Snagsby, když konečně slyší onoho kohouta v malé mlékárně v Běžecké uličce, jak se oddává té své nezištné extázi stran denního světla, i pan Snagsby, zajisté jeden z nejtrpělivějších lidí, se zhluboka nadechne a uleví si: „Já už namouduši doufal, žes pošel!“

Jaké problémy tenhle kohoutí nadšenec podle svého názoru řeší, když se tolik namáhá, nebo proč tolik kokrhá (třebaže lidé při různých triumfálních veřejných příležitostech kokrhávají podobně) o věci, která pro něj nemůže nic znamenat, – to je jeho záležitost. Nám stačí, že přichází rozbřesk, přichází ráno, přichází poledne.

Potom náš aktivní a inteligentní soudní biřic, který se s těmito přívlastky dostal do ranních novin, přichází do páně Krookova domu se svými chudšasy a odnášejí tělo našeho drahého zesnulého bratra na hřbitov natěsnaný mezi domy, hnusný a plný morových zárodků, odkud se šíří zhoubné choroby mezi naše drahé bratry a sestry, kteří dosud nezesnuli; zatímco naši drazí bratři a sestry,

kteří se potloukají po oficiálních zadních schodištích – kéž by raději oni zesnuli! – se tváří náramně samolibě a příjemně. Odnášejí ho na bídný kousek půdy, který by i Turek odmítl jako pustou potupu, a Kafr by se nad ním otrásl, tam nesou našeho drahého zesnulého bratra, aby ho tam křesťansky pohřbili.

Mezi domy, které sem shlížejí ze všech stran, až na páchnoucí tunýlek dvorka, kterým se dá projít k železné mříži brány, tady – kde všechen hnus života působí v těsné blízkosti smrti a kde veškeré jedovaté látky smrti působí v těsné blízkosti života –, tady zahrabávají našeho drahého bratra jen na stopu či na dvě hluboko; tady jej zasazují do zhoubné půdy, aby z něho rostla další zhoubá; mstící strašidlo u mnoha loží příštích nemocných; ostudné svědectví pro příští věky, jak civilizace a barbarství kráčely po našem vychloubačném ostrově ruku v ruce.

Přijď, noci, padni, tmo, neboť na takovéhle místo nemůžeš přijít dost brzy a setrvat tady dost dlouho! Rozžehněte se, roztroušená světýlka v oknech ohavných domů; a vy, kdo za nimi pášete nepravosti, dělejte to aspoň s touhle příšernou scénou zakrytou pohledu! Rozsviť se, plynový plamínku, hořící tak chmurně nad železnou bránou, na kterou jedovaté ovzduší ukládá svou slizkou čarodějnickou masť! Je dobře, že voláš na každého kolemjdoucího: „Pohled' sem!“

S nocí se tunýlkem dvorka plíží k železné bráně nějaká postavička. Chytí se rukama mříží a chvíli mezi nimi nahlíží dovnitř.

Potom starým koštětem, které si přinesla, tiše zametá schod a očistí klenutý strop průchodu. Pracuje velmi pilně a velmi čistě; znovu se na chvilku zadívá mezi mřížemi a pak odchází.

Jo, jsi to ty? Podívejme! Třeba jsi zavržený svědek, který „nemůže zrovna říct“, co se s ním stane ve vyšších rukou, než jsou ruce lidské, netápeš tak docela v temnotě. Něco jako vzdálený paprsek světla září v těch slovech, která si šeptáš:

„Byl ke mně moc hodnej, moc!“

KAPITOLA DVANÁCTÁ

Na stráži

V Lincolnshiru konečně přestalo pršet a Chesneyský chlum se vzpamatoval. Paní Rouncewellová má plno hospodyňských starostí, neboť sir Leicester a milostivá lady se vracejí z Paříže domů. Vyšťourali to informátoři z nóbl světa a sdělují tu radostnou zprávu neosvícené Anglii. Vypátrali rovněž, že Dedlockovi pozvou na své starobylé a pohostinné rodinné sídlo v Lincolnshiru brilantní a distingovaný elitní kroužek z řad *beau monde*⁶ (informátoři z nóbl světa jsou slabší ve svém rodném jazyce, ale zato náramně kovaní ve francouzštině).

K větší cti a slávě brilantního a distingovaného kroužku, jakož i samotného Chesneyského chlumu opravili stržený oblouk můstku v parku a voda, opadlá do svých náležitých břehů a opět půvabně rozložená, skýtá při pohledu z domu velmi malebný obraz. Jasně a chladně sluneční paprsky nahlížejí do křehkých lesů a se souhlasem pozorují, jak ostrý vítr rozhání listí a vysouší mech. Klouzají přes park za ubíhajícími stíny oblak, celý den je pronásledují a nikdy je nedostihnou. Dívají se do oken a poznamenávají portréty předků pruhy a skvrnami světla, které malíři nikdy nezamýšleli. Napříč podobizny milostivé lady nad velikým krbem kreslí široké příčné břevno, erbovní znamení nemanželského původu, které míří klikatě dolů do ohniště, jako by je chtělo rozrazit.

V září těchž chladných slunečních paprsků a ve stejném ostrém větru se milostivá lady a sir Leicester vydávají na cestu k domovu ve svém cestovním kočáru (komorná milostivé lady a sluha sira Leicesterera sedí oddaně na zadním sedátku). S velkým cinkáním

6 Vznešená společnost, příslušníci elegantního světa. *Pozn. red.*

rolniček, práskáním biče a okázalým vzpínáním neosedlaného dvojspreží s vlajícími hřívami a ocasy, veden dvěma kentaury s lesklými klobouky a ve vysokých jezdeckých botách, vyrachotí kočár ze dvora hotelu Bristol na Place Vendôme a ujíždí mezi střídajícími se světly a stíny podloubí Rue de Rivoli z jedné strany a zahradami neblahého paláce bezhlavého krále a královny ze strany druhé, přes Place de la Concorde a Champs Elysées až k bráně na Étoile a ven z Paříže.

Po pravdě řečeno, nestačí ujíždět dost rychle, neboť i tady se lady Dedlocková nudila k smrti. Koncerty, shromáždění, opera, divadlo, vyjížďky, nic pod těmihle vyčerpanými nebesy není pro milostivou lady nové. Právě minulou neděli, kdy se veselila chudina – uvnitř hradeb si hrála s dětmi mezi přistřiženými stromy a sochami zahrad Louvru; procházela se v řadách zšíří dvaceti lidí po Elysejských polích, jejichž elysejský ráz zvýšili cvičení psi a dřevění koníci kolotočů; chvilkami (v nepříliš velkém počtu) procházela šerou katedrálou Matky Boží, aby zamumlala pár slov u paty nějakého pilíře v záři roztékajících se svíčiček, napíchaných na hřeby zrezavělého železného rámu, – a za hradbami vnitřní Paříže se věnovala tancování, milování, popíjení vína a pokuřování tabáku, navštěvování hrobů, hraní kulečníku, karet a domina, kupování zboží všelijakých mastičkářů a hromadění hrozných odpadků, životných i neživotných –, tedy právě minulou neděli milostivá lady v bezútešnosti své nudy a ve spárech obrovského zoufalství málem nenáviděla svou komornou za to, že ta měla dobrou náladu.

Proto milostivá lady nestačí ujíždět z Paříže dost rychle. Duševní vyčerpanost leží před ní a za ní – její Ariel obepjal celou zemi pásem otravné nudy, který není možno rozepnout –, ale nedokonalým východiskem je vždycky utéci z místa, kde to na milostivou lady padlo. Odmrstit Paříž daleko za sebe, vyměnit ji pak za nekonečné aleje a křižující se aleje zimních stromů! A až se na Paříž podívá příště, ať je to z mnohamílové vzdálenosti, ze které se brána de l'Étoile

třpytí ve slunci jako bílá skvrnka a město je pouhý kopeček na pláni, z něhož trčí dvě temné hranaté věže a na který šikmo sestupují pruhy světla a stínu jako andělé v Jákobově snu!

Sir Leicester bývá většinou v samolibé náladě a nudí se málokdy. Když nemá na práci nic jiného, může vždycky uvažovat o své vlastní velikosti. Je to značná výhoda mít takový nevyčerpatelný předmět zájmu. Jakmile si přečte svou korespondenci, opře se do svého kouta kočáru a oddá se celkovému přehlížení své důležitosti pro společnost.

„Dnes ráno jste dostal nějak neobvykle mnoho dopisů, že?“ poznamená milostivá lady po dlouhé době. Ji čtení unavuje. Za dvacet mil cesty přečetla skoro celou jednu stránku.

„Ale nic v nich není. Vůbec nic.“

„Viděla jsem mezi nimi jeden z těch dlouhých výlevů pana Tulkinghorna, ne snad?“

„Vy vidíte všechno,“ poznamená sir Leicester s obdivem.

„Ach!“ povzdychne si milostivá lady. „Ten pán je jeden z nejnudnějších lidí.“

„Posílá – opravdu prosím za prominutí – posílá také vzkaz pro vás,“ říká sir Leicester, hledá dopis a rozkládá jej. „Když jsme se zastavili, abychom vyměnili koně, došel jsem právě k tomu postskriptu a zapomněl jsem pak na to. Ještě jednou prosím za prominutí. Píše tady –“ Sir Leicester si tak dlouho vytahuje monokl a vsazuje si ho do oka, že se milostivá lady zatváří poněkud podrážděně. „Píše tady: ‚Ve věci toho práva na cestu –‘ promiňte prosím, to není ono. Píše tady – ano! Tady to máme! Píše tady: ‚Uctivé poručení milostivé lady, které doufám změna prospěla. Vyřídte jí laskavě (může ji to snad zajímat), že jí mám po jejím návratu co povědět ohledně onoho člověka, jenž opisoval to přísežné prohlášení pro kancléřský soud, které tolik podnítilo její zvědavost. Viděl jsem ho totiž.““

Milostivá lady se nakloní dopředu a hledí z okna.

„To je ten vzkaz,“ dodá sir Leicester.

„Ráda bych se trochu prošla,“ prohlásí náhle milostivá lady, stále hledíc z okna.

„Prošla?“ opáčí překvapeně sir Leicester.

„Ráda bych se trochu prošla,“ opakuje milostivá lady s neklamnou zřetelností. „Dejte laskavě zastavit!“

Kočár zastaví, oddaný sluha sleze ze zadního sedátka, otevře dveře a spustí schůdky, poslušen netrpělivého pokynu ruky milostivé lady. Milostivá lady sestoupí a kráčí pryč tak rychle, že sir Leicester přes všechnu svou úzkostlivou galantnost jí není s to pomoci a zůstává pozadu. Než ji dohoní, uplyne minuta či dvě. Milostivá lady se usměje, vypadá velice půvabně, zavěsí se do něho, pomalu se s ním projde čtvrt míle, pak ji to strašně znudí a nasedne znovu do kočáru.

Rachot kol a klapot kopyt pak pokračuje skoro celé tři dny s větší nebo menší mírou cinkání rolničků, práskání biče a vzpínání Kentaurů i neosedlaných koní. Dvorná vzájemná pozornost manželského páru je ve všech hotelech, kde meškají, předmětem všeobecného obdivu. Třebaže jeho lordstvo je pro milostivou lady skutečně trochu starý, podotýká madame hoteliérka U zlaté opice, a mohl by být jejím přívětivým papá, člověk vidí na první pohled, že se ti dva milují. Člověk vidí jeho lordstvo s těmi bílými vlasy, jak stojí a pomáhá milostivé lady z kočáru. Člověk vidí milostivou lady, jak děkuje za galantnost jeho lordstva grációzní úklonou hlavy a gestem svých ušlechtilých prstíků. Okouzlující!

Moře však nemá žádnou úctu k velkým mužům, hází jimi sem a tam jako drobnou žouželí. K siru Leicesterovi se zpravidla chová surově, dává jeho pleti zelenavý žíhaný nádech na způsob rokfóru a vyvolává v jeho aristokratických útrobách ukrutnou revoluci. Představuje pro něho radikála přírody. Po zastávce na zotavenou to však jeho důstojnost překoná, načež sir Leicester pokračuje s milostivou lady v cestě na Chesneyský chlum do Lincolnshiru, když v Londýně strávili jenom jednu noc.

V záři těchž chladných slunečních paprsků, tím chladnějších, čím více se naklání den, a ve stejném ostrém větru, tím ostřejším, čím hustěji se jednotlivé stíny holých stromů shlukují v ponuré lesy, ve chvíli, kdy Promenáda duchů, zasažená na západním konci ohnivým sloupem z oblohy, rezignuje před nadcházející nocí, v tu chvíli vjíždějí manželé do parku.

Vrány, pohupující se ve svých vysokých hnízdech v jilmové aleji, jako by diskutovaly, koho ten kočár projíždějící pod nimi přiváží; některé prohlašují, že přijel sir Leicester s milostivou lady; některé se hádají s opozicí, která to nechce připustit; hned všechny souhlasí, že je možno pokládat otázku za vyřízenou; hned se zase dostávají do prudké debaty, vyprovokované jedním paličatým a ospalým ptákem, který trvá na tom, že musí mít poslední nesouhlasné kráknutí. Kočár je nechává pohupovat se a krákat a rachotí dál cestou k domu, kde za několika okny žhne hřejivý oheň, třebaže ne za tolika, aby to temnější masa průčelí dodávalo obydlí vzhled. Ale to brzy zařídí brilantní a distingovaný kroužek elity.

Paní Rouncewellová vychází panstvo přivítat a přijme obvyklý stisk ruky sira Leicestera s hlubokým pukrletem.

„Jak se daří, paní Rouncewellová? Jsem rád, že vás vidím.“

„Doufám, že mám tu čest přivítat vás v dobrém zdraví, sire Leicestere?“

„Ve znamenitém zdraví, paní Rouncewellová.“

„Milostivá lady vypadá taky ohromně dobře,“ poznamená paní Rouncewellová s dalším pukrletem.

Milostivá lady dává bez zbytečného plýtvání slovy najevo, že se cítí tak vyčerpaně dobře, jak jen může doufat.

Ale opodál za hospodyní stojí Růža, a milostivá lady, která, ať už potlačila jakékoli své jiné vlastnosti, nikdy neztrácí bystrý postřeh, se ptá:

„Kdo je to děvče?“

„Moje mladá žačka, milostivá lady, Růža.“

„Šla sem, Růžo!“ pokyne jí lady Dedlocková dokonce s náznakem zájmu. „Jestlipak ví, jak je hezká, holčičko?“ řekne děvčeti a dotkne se jí oběma ukazováčky ramene.

Růža se hrozně zastydí a špitne: „Ne prosím, milostivá lady.“ Vzhledne nahoru, sklopí oči a vůbec neví, kam s nima, ale tím je ještě hezčí.

„Kolikpak jí je let?“

„Devatenáct, milostivá lady.“

„Devatenáct,“ opakuje milostivá lady zamyšleně. „Dala si pozor, aby ji nezkazili lichotkami.“

„Ano, milostivá lady.“

Milostivá lady popleská její líčko s důlkem svými delikátními prstíky v rukavičce a vykročí k úpatí dubového schodiště, kde na ni sir Leicester čeká jako její rytířský kavalír. Výjevu přihlíží jeden vyjevený starý Dedlock z obrazu malovaného v životní velikosti a v životní tuposti a tváří se, jako by nevěděl, co si z toho má vybrat, – což byl patrně jeho převážný duševní stav za časů královny Alžběty.

Ten večer v pokoji hospodyně se Růža nemůže nasytit vychvalování lady Dedlockové. Je tak vlídná, tak půvabná, tak krásná, tak elegantní; má tak líbezný hlas a tak vzrušující dotek, že jej Růža doposud cítí! Paní Rouncewellová to všechno potvrzuje, nikoli bez osobní pýchy, s jedinou výhradou, pokud jde o tu vlídnost. Paní Rouncewellová si v tomhle bodě není tak docela jistá. Chraňbůh, aby řekla jedinou slabiku hany o jakémkoli členu téhle znamenité rodiny, natož pak o milostivé lady, kterou obdivuje celý svět, ale kdyby jenom milostivá lady byla „kapánek přístupnější“, ne tak chladná a povznesená, byla by podle názoru paní Rouncewellové vlídnější.

„Je skoro škoda,“ dodává paní Rouncewellová – pouze „skoro“, protože by hraničilo s rouháním předpokládat, že by v tak výjimečné domácnosti jako u Dedlockových mohlo být něco ještě lepší,

než to je –, „je skoro škoda, že milostivá lady nemá děti. Kdyby teď měla dceru, dospělou mladou dámu, o kterou by se zajímala, myslím, že by tím získala i ten poslední rys k úplné dokonalosti.“

„Ale nebyla by pak ještě víc pyšná, babičko?“ ozve se Watt, který byl doma u rodičů a znovu se vrátil sem, takový je to hodný vnuk.

„Takových výrazů jako ‚ještě víc‘ ve spojitosti s nějakým očerněním milostivé lady, chlapče zlatej,“ opáčí důstojně hospodyně, „se mi nesluší používat – dokonce ani je poslouchat.“

„Tak odpusťte, babičko. Ale pyšná přece je, ne snad?“

„Jestli je, tak má k tomu důvod. Rodina Dedlocků k tomu má vždycky důvod.“

„No dobrá!“ podotýká Watt. „Doufejme aspoň, že ze svých modlitebních knih vyškrtli tu pasáž pro obyčejné smrtelníky o pýše a marnivosti. Odpusťte, babičko! To byl jenom žert!“

„Sir Leicester a lady Dedlocková, chlapče zlatej, nejsou vhodné terče k žertování.“

„Se sirem Leicesterem rozhodně žádné žerty nejsou,“ připouští Watt, „a já ho pokorně prosím za odpuštění. Doufám, babičko, že i když tu bude panstvo a jejich hosti, nemá snad nikdo nic proti tomu, abych prodloužil o den či dva svůj pobyt v hospodě U Dedlockova erbu, jako by to mohl udělat každý jiný cestující?“

„Jistě ne, dítě, kdo by proti tomu co měl?“

„To jsem rád,“ podotkne Watt, „protože – protože nevýslovně toužím poznat líp tohle krásné okolí.“

Náhodou se přitom podívá na Růžu, která sklopí oči a je opravdu náramně ostýchavá. Jenomže podle staré pověry by jí teď měly hořet uši, a ne svěží líčka, protože komorná milostivé lady se právě v té chvíli do ní pouští s ohromnou vehemencí.

Komorná milostivé lady je dvaatřicetiletá Francouzka odněkud z jihu mezi Avignonem a Marseille, okatá snědá žena s černými vlasy, která by byla hezká, kdyby neměla jaksi kočičí ústa a vůbec nepříjemně napjatý obličej, takže se jí ostře rýsují čelisti a lebka příliš

vyniká. V celém jejím tělesném ustrojení je cosi nedefinovatelně dravého a temného; má číhavý způsob vyhlížet z koutků očí, aniž otočí hlavu, návyk, bez něhož by působila příjemněji, – zvláště když má špatnou náladu a octne se v blízkosti nožů. Přes všechen dobrý vkus jejího oblečení a drobných ozdob se tyhle záporné vlastnosti projevují tak výrazně, že připomíná velmi úpravnou vlčici nedostatečně zkrocenou. Kromě toho, že se dobře vyzná ve všem, co patří k jejímu zaměstnání, je skoro Angličanka, pokud jde o znalost jazyka, takže nemá nedostatek slov, která chrlí na Růženinu adresu za to, že děvče vzbudilo pozornost milostivé lady, a chrlí je u večeře s takovou sveřepou ironií, že se jejímu společníkovi, oddanému sluhovi, opravdu uleví, když komorná strčí lžici do úst.

Hahaha! Ji, Hortense, která u milostivé lady slouží už pět let, si její paní drží vždycky od těla, kdežto s touhle panenkou, s touhle frajlinkou se mazlí – doslova mazlí – od prvního okamžiku, co překročila práh! Hahaha! „Jestlipak ví, jak je hezká, holčičko?“ – „Ne, milostivá lady.“ – To máš tedy pravdu! „A kolikpak jí je let, holčičko! A dala si pozor, aby ji nezkazili lichotkami, holčičko!“ Jaká komedie! To je tedy vrchol!

Je to zkrátka tak povedená historka, že na ni mademoiselle Hortense nemůže zapomenout, nýbrž hezkých pár dní poté vždycky při jídle, i mezi svými krajankami a dalšími osobami zaměstnanými stejným způsobem houfem hostí, vychutnává mlčenlivě ten žert, což se projevuje po jejím bodrém způsobu zvýšeným napětím v obličeji, pevnějším sevřením tenkých rtů a pošilháváním stranou, kteréžto intenzívní vychutnání humorné situace se často odráží v zrcadlech milostivé lady, když se v nich neodráží sama milostivá lady.

Jinak jsou teď všechna zrcadla v domě v plné permanenci, mnohá z nich po dlouhé prázdnotě. Odrážejí hezké tváře, uculující se tváře, mladistvé tváře, tváře víc než kopuleté, které se nechtějí poddat stáří; celou sbírku tváří, které přijely strávit na Chlumu lednový týden či dva a které informátoři z nóbl světa, velicí lovci

před Hospodinem, sledují ustavičně po čerstvé stopě, od jejich představení u královského svatojakubského dvora až do chvíle, kdy je dožene smrt. Na panském sídle v Lincolnshiru je živo. Ve dne se rozléhají po lesích střelné rány a hlasy, jezdci a kočáry oživují cesty v parku, sluhové a nohsledové zaplavují vesnici a hospodu U Dedlockova erbu. Při pohledu večer vzdáleným průhledem mezi stromy řada oken v dlouhém salónu, v němž nad velikým krbem visí obraz milostivé lady, působí jako řada drahokamů zasazených v černém rámu. O nedělích se studený kostelík téměř zahřeje přítomností tak četné galantní společnosti a celkový odér dedlockovských ostatků je překryt jemnými parfémy.

Brilantní a distingovaný elitní kroužek zahrnuje nemalé množství vzdělání, rozumu, odvahy, cti, krásy a ctnosti. A přece je s ním něco tak trochu v nepořádku, přes tyhle nesmírné výhody. Co to asi je?

Dandismus? Nevládne už žádný král Jiří Čtvrtý (jaká to škoda!), aby zaváděl dandyovskou módu. Páni už nenosí naškrobené rourovité nákrčníky, kabátky s krátkým pasem, vycpaná lýtka a šněrovačky. Neobjevují se už karikatury takhle vymóděných zženštilých světáků, kteří omdlávali v operních lóžích samou rozkoší a které jiná delikátní stvoření křísila tím, že jim strkala k nosu lahvičky voňavek s dlouhými hrdly. Nenajde se už švihák, jehož by museli vpravovat do jelenicových kalhot čtyři muži zároveň nebo který by chodil přihlížet všem popravám nebo jehož by trýznily výčitky svědomí, že jednou pozřel hrášek. Ale neexistuje přesto v kroužku brilantní a distingované elity dandismus zhoubnějšího druhu, který se stáhl pod povrch a neprojevuje se tak škodlivě jako sebeškrcením v rourovitých nákrčnících nebo porušováním vlastního zažívání, dandismus, proti němuž žádná rozumná osoba nemusí mít zvláštní námítky?

Inu ano. Nedá se to zastříť. Na Chlumu je toho lednového týdne opravdu pár dam a pánů, kteří zavádějí dandismus nejposlednější

módy – například v náboženství. Kteří si z pouhého znuděného nedostatku jiných emocí libují v řečičkách, že vulgárním vrstvám se nedostává víry v základní věci vůbec, míníce tím základní věci, které byly vyzkoušeny a shledány nedostatečnými, jako když takový chlapík z nižších tříd nevysvětlitelně ztratí víru ve falešnou minci, jakmile se o její falešnosti přesvědčí. Chtěli by vulgárním vrstvám vrátit jejich malebnost a víru tím, že by postrčili zpátky rafie orloje času a vymazali pár století historie.

Jsou tady i dámy a pánové vyznávající jinou módu, ne tak novou, ale velice elegantní, kteří by nejraději pokryli svět hladkou glazurou a potlačili všechny jeho reálné stránky. Pro ně musí být všechno unylé a hezoučké. Vynalezli věčné zastavení vývoje. Z ničeho se nesmějí radovat a ničeho nesmějí litovat. Nesmějí být rušeni žádnými idejemi. Pro ně i krásná umění, konzervovaná v pudru a krácející pozpátku jako lord komoří, se musí podřídít kloboučnickým a krejčovským módám minulých generací, a zejména si dát pozor, aby nic nemyslela vážně a nedala se nijak ovlivnit postupujícím věkem.

Pak je tady lord Boodle, pán značného věhlasu mezi svými straníky, který dobře poznal, co je to vysoký úřad, a svěřuje se po obědě siru Leicesterovi Dedlockovi velice důležitě, že opravdu neví, k čemu ta přítomnost vlastně směřuje. Debaty už nejsou, čím debaty bývaly; parlament už není, čím býval parlament; dokonce ani ministerský kabinet už není, čím byl kdysi kabinet. Konstatuje s úžasem, že kdyby dnešní vláda byla svržena, koruna by byla omezena při jmenování nové ministerské rady na výběr mezi lordem Coodlem a sirem Tomášem Doodlem – za předpokladu, že pro vévodu z Foodlu by bylo nemožné dohodnout se s Goodlem, což se skutečně předpokládat může v důsledku roztržky vyvolané onou aférou s Hoodlem. A když pak dáte ministerstvo vnitra a vedení Dolní sněmovny Joodlovi, finance Koodlovi, kolonie Loodlovi a zahraničí Moodlovi, co vám zbude pro Noodla? Nemůžete mu nabídnout předsednictví rady, to je vyhrazeno pro Poodla. A nemůžete

mu dát lesy; to stačí sotva pro Quoodla. Co z toho plyne? Že země ztroskotala, je ztracena a zruinována (jak to bylo patriotismu sira Leicesteru Dedlocka jasně dokázáno), protože nemáte zaopatření pro Noodla!

Na druhé straně ctihodný člen parlamentu pan William Buffy tvrdí přes stůl někomu jinému, že ztroskotání země – o němž není pochybnosti, jde jen o to, jak k němu došlo –, má na svědomí Cuffy. Kdybyste byli s Cuffym udělali, co se s ním mělo udělat hned, když se dostal do parlamentu, a kdybyste zabránili jeho příklonu k Duffymu, přiměli byste ho byli ke spojenectví s Fuffym, získali byste na svou stranu vliv obratného debatéra Guffyho, mohli byste se při volbách opřít o bohatství Huffyho, dostali byste do parlamentu za tři hrabství Juffyho, Kuffyho a Luffyho a byli byste státní správu posílili administrativními znalostmi a zkušenostmi Muffyho. To všechno jste mohli mít, místo abyste jako teď záviseli na pouhých kapricech Puffyho!

Pokud jde o tenhle bod a některé menší záležitosti, názory se různí, ale celkem je brilantnímu a distingovanému kroužku dokonale jasné, že nejde o nic jiného než o Boodla a *jeho* komonstvo, jakož i o Buffyho a jeho komonstvo. To jsou dva velcí herci, pro které je rezervováno jeviště. Je tu ovšem také nějaký ten lid – určitý velký počet přespočetných, k nimž je třeba občas pronést řeč a spolehnout se na jejich svolávání slávy jako na divadelní scéně, ale Boodle a Buffy, jejich přívrženci a rodiny, jejich dědicové, vykonavatelé, administrátoři a pověřenci jsou rození hlavní aktéři, intendanty a vůdcové, a nikdo jiný se na jevišti jaktěživ objevit nesmí.

I v tomhle je na Chlumu víc dandismu, než brilantní a distingovaný kroužek pro sebe koneckonců shledá prospěšné. Neboť i s těmi nejtiššími a nejzdvořilejšími kroužky je to stejné jako s kruhy, které kolem sebe kreslí černý mág – vně kruhů se mohou dát aktivně do pohybu velmi podivná zjevení. Ovšem s jedním rozdílem: kde za

obvodem kruhu číhají reality, a ne fantomy, hrozí větší nebezpečí, že vtrhnou dovnitř.

Na Chesneyském chlumu je v každém případě plno; tak plno, že v prsou špatně ubytovaných komorných se rozhořívá pocit křivdy a nedá se uhasit. Jenom jedna místnost je prázdná. Totiž pokojík třetího řádu ve věži, prostě, ale pohodlně zařízený, se starosvětsky pracovním ovzduším. Je to pokoj pana Tulkinghorna a nikdy v něm není ubytován nikdo jiný, poněvadž advokát může přijet, kdy ho napadne. Zatím ještě nepřijel. Má klidný zvyk za pěkného počasí přijít ze vsi pěšky přes park; zapadnout do svého pokojíku, jako by odtamtud byl nevyšel od té doby, kdy tam byl viděn naposledy; požádat nějakého sluhu, aby informoval sira Leicesterera, že pan Tulkinghorn dorazil a je siru Leicesterovi kdykoli k dispozici; a deset minut před večeří se pak objevit ve stínu u dveří knihovny. Spí ve své věži, nad hlavou mu skřípe vlajková žerď a za okny má olovený ochoz, na kterém je možno každé pěkné ráno, když je na Chlumu, vidět jeho černou postavu, jak se prochází před snídaní jako nějaký velký havran.

Milostivá lady se po něm každý den před večeří shání v šeru knihovny, ale on tam není. Každý den při večeři přejede milostivá lady očima stůl, jestli tam na něho nečeká prázdné místo, kdyby snad právě přijel, ale žádné prázdné místo nevidí. Každý večer se milostivá lady nedbale ptá své komorné:

„Nepřijel pan Tulkinghorn?“

Každý večer dostává odpověď: „Ne, milostivá lady, ještě ne.“

Jednou večer, když jí komorná rozčesává vlasy, se milostivá lady po téhle odpovědi hluboce zamyslí, až najednou uvidí v zrcadle proti sobě svou vlastní zadumanou tvář a za ní dvě černé oči, které ji zvědavě pozorují –

„Věnujte se laskavě své práci,“ osloví pak milostivá lady zrcadlový obraz Hortense. „Svou krásou se můžete kochat jindy.“

„Pardon! Obdivovala jsem krásu milostivé lady.“

„Tu nemusíte obdivovat vůbec,“ odsekne milostivá lady.

Konečně jednou odpoledne těsně před západem slunce, když se rozptýlily pestré hloučky postav, které hodinu či dvě předtím oživovaly Promenádu duchů, a když na terase zůstává pouze sir Leicester s milostivou lady, se pan Tulkinghorn objeví. Blíží se k nim svým rozvážným krokem, který nikdy nezrychlí ani nezpomalí. Na obličeji má svou obvyklou bezvýraznou masku – jestliže to je maska – a každý úd jeho těla i každý záhyb jeho oděvu je schránou rodinných tajemství. Zdali je velikánům oddán celou duší, nebo zdali jim neposkytuje nic, co by přesahovalo služby, které jim prodává, to je jeho osobní tajemství. A střeží je stejně, jako střeží tajemství svých klientů; v tom je sám svým vlastním klientem a nikdy se neprozradí.

„Jak se máte, pane Tulkinghorne?“ podává mu ruku sir Leicester.

Pan Tulkinghorn se má docela dobře. Sir Leicester se má docela dobře. I milostivá lady se má docela dobře. Všechno je naprosto uspokojivé. Advokát s rukama za zády kráčí po boku sira Leicesterera přes terasu. Milostivá lady jde po manželově druhém boku.

„Čekali jsme vás už dřív.“ To je blahosklonná poznámka. Jako by říkala: „Pane Tulkinghorne, nezapomínáme na vaši existenci, ani když tu nejste, abyste nám ji připomněl svou přítomností. Jak vidíte, věnujeme zlomek svých myšlenek i vám, pane!“

Pan Tulkinghorn to chápe, ukloní se hlavou a praví, že si toho velice váží.

„Byl bych přijel dřív,“ vysvětluje, „ale hodně mě zaměstnávaly různé žaloby ve vašem sporu s Boythornem.“

„Velice nevyrovnaný člověk!“ poznamenává přísně sir Leicester. „Krajně nebezpečná osoba pro každou společnost! Člověk velmi nízkého smýšlení!“

„Je paličák,“ podotýká pan Tulkinghorn.

„U takového člověka je to jenom přirozené,“ říká sir Leicester a sám se zatváří náramně paličatě. „Vůbec mě to u něho nepřekvapuje.“

„Jde jenom o to,“ pokračuje advokát, „jestli hodláte v něčem ustoupit?“

„Rozhodně ne!“ odsekne sir Leicester. „V ničem! *Já* abych ustupoval?“

„Nemyslím v ničem důležitém. To samozřejmě vím, že byste nikdy neudělal. Mám na mysli nějakou maličkost.“

„Pane Tulkinghorne,“ opáčí sir Leicester, „mezi mnou a panem Boythornem nemůže jít o žádné maličkosti. A jestli jdu ještě dál a říkám vám, že si nedovedu představit, jak by bylo možno označit *jakékoli* moje právo jako maličkost, nemám ani tak na zřeteli svou vlastní osobu jako postavení své rodiny, jehož ochrana je mou povinností.“

Pan Tulkinghorn se opět ukloní hlavou. „Pokládám to za svoje instrukce,“ říká. „Pan Boythorn nám nadělá spoustu těžkostí –“

„To už je v povaze takových lidí, pane Tulkinghorne, dělat těžkosti. Mimořádně nevyrovnaný rovnostář. Člověk, kterého by pravděpodobně ještě před padesáti lety odsoudili ve věznici Old Bailey pro jeho demagogické rebelantství a přísně ho potrestali – kdyby ho,“ sir Leicester se na okamžik odmlčí, „kdyby ho rovnou nepověsili a nerozčtvrtili.“

Majestátní hrudi sira Leicestera se vynesáním tohoto hrdelního ortelu zřejmě ulevilo, jako by to bylo nejspokojivější řešení kromě skutečného provedení rozsudku.

„Ale snáší se noc,“ podotkne vzápětí, „a milostivá lady nastydne. Má drahá, vraťme se dovnitř!“

Když se obracejí ke vchodu do haly, lady Dedlocková poprvé osloví pana Tulkinghorna.

„Poslal jste mi vzkaz o tom člověku, na jehož rukopis jsem se vás před časem náhodou zeptala. To jste celý vy – pamatovat si takovou věc; já už na to docela zapomněla. Ale váš vzkaz mi to znovu připomněl. Nedovedu si už představit, jakou asociaci tenkrát ten rukopis ve mně vyvolal, ale něco to určitě bylo.“

„Bylo?“ opakuje ozvěnou pan Tulkinghorn.

„Ale ano,“ prohodí milostivá lady bezstarostně. „Něco mě přece tenkrát napadnout muselo. A vy jste si opravdu dal práci, abyste našel pisatele té listiny – cože to bylo? Nějaké přísežné prohlášení?“

„Ano.“

„To je opravdu zvláštní!“

Vejdou do setmělé jídelny v přízemí, kde se snídá, za dne osvětlené dvěma okny v hlubokých výklencích. Oheň z krbu se jasně odráží na táflované stěně a matně v okenních sklech, za nimiž se chladným odrazem plamenů prochází ještě chladnější krajina zmítaná větrem, a táhnou tam šedivé cáry mlhy, jediní poutníci kromě kupy mraků.

Milostivá lady se uvelebí v lenošce v koutě u krbu a sir Leicester se usadí v druhé lenošce naproti ní. Advokát stojí před ohništěm s rukou nataženou na délku paže a zastiňuje si obličej. Podívá se přes svou paži na milostivou lady.

„Ano, vyptával jsem se na toho člověka a našel jsem ho. A co je nejpodivnější, našel jsem ho –“

„Patrně jako člověka nijak pozoruhodného, jak se obávám,“ vpadne mu malátně do řeči milostivá lady.

„Našel jsem ho mrtvého.“

„Panebože!“ zaprotěstuje sir Leicester, šokovaný ani ne tak faktem samým jako tím, že o takovém faktu padla zmínka.

„Zavedli mě do jeho bytu – do zbědované ubohé špeluňky – a tam jsem ho našel mrtvého.“

„Když prominete, pane Tulkinghorne,“ poznamená sir Leicester. „Myslím, že čím o tom budeme mluvit méně –“

„Prosím vás, sire Leicestere, ráda bych si tu historku poslechla,“ namítne milostivá lady. „Je jako stvořená pro černou hodinku. To je strašné! Byl mrtvý?“

Pan Tulkinghorn to dotvrdí další úklonou hlavy. „Jestli svou vlastní rukou –“

„Na mou čest!“ vykřikne sir Leicester. „To už opravdu –“

„Nechte mě tu historku vyslechnout!“ trvá na svém milostivá lady.

„Jak si přejete, má drahá. Ale musím konstatovat –“

„Ne, nemusíte! Pokračujte, pane Tulkinghorne!“

Sir Leicester galantně ustoupí, třebaže si pořád myslí, že vykládat o takovýchhle nechutnostech ve vyšších kruzích je opravdu – opravdu –

„Měl jsem právě na jazyku,“ ujme se znovu slova advokát s nevyrušitelným klidem, „že jestli zahynul svou vlastní rukou, to vám nejsem schopen povědět. Ale měl bych tu větu opravit v tom smyslu, že nepochybně zahynul svým vlastním přičiněním, třebaže se už nikdy nedá přesně zjistit, jestli z vlastního rozhodnutí, nebo nešťastnou náhodou. Porota ohledávače mrtvol vynesla verdikt, že se otrávil náhodou.“

„A co to vlastně bylo za člověka, ten ubožák?“ ptá se milostivá lady.

„To je opravdu velice těžké povědět,“ zavrtí advokát hlavou. „Žil tak bídne a byl tak zanedbaný, že bych ho byl s tou jeho cikánskou pletí a s těmi rozčuchanými černými vlasy považoval za příslušníka úplné spodiny. Jenže lékař si myslel, že kdysi býval něco lepšího, jak vzezřením, tak životním postavením.“

„A jak se ten chudák jmenoval?“

„Říkali mu tak, jak si říkal sám, ale jeho jméno nikdo neznal.“

„Ani někdo, kdo se o něho staral?“

„Nikdo se o něho nestaral. Našli ho mrtvého. Abych mluvil přesně, našel jsem ho já.“

„Bez další stopy, která by napověděla něco víc?“

„Bez další stopy,“ odpovídá advokát zamyšleně. „Byl tam, pravda, jeden starý vak, ale – ne, nebyly tam žádné papíry.“

Během celého tohoto krátkého dialogu lady Dedlocková a pan Tulkinghorn, aniž v čemkoli jiném změnili své obvyklé vzájemné chování, hleděli velmi upřeně jeden na druhého, což bylo možná přirozené při rozhovoru o tak neobvyklém námětu. Sir Leicester

zatím zíral do ohně s celkovým výrazem Dedlocka na schodišti. Jakmile příběh skončil, znovu majestátně zaprotěstuje a prohlašuje, že žádná asociace v myšlenkách milostivé lady naprosto zřejmě nemůže vést k tomu mrtvému chudákovi (ledaže jí psal žebravé dopisy) a že, jak doufá, už neuslyší nic o téhle záležitosti, tak vzdálené postavení milostivé lady.

„Jistěže je to panoptikum hrůzy,“ podotýká milostivá lady a sbírá svůj plášť a kožišiny, „jenže to člověka někdy na chvilku zaujme. Byl byste tak laskav a otevřel mi dveře, pane Tulkinghorne?“

Pan Tulkinghorn ji uctivě vyhoví a drží dveře otevřené, aby mohla projít. Milostivá lady ho mívá v těsné blízkosti svým obvyklým malátným krokem a s vyzývavou grácií. Setkávají se znovu při večeři – a znovu nazítří – a znovu po řadu dalších dní. Lady Dedlocková je stále ta vyčerpaná bohyně, obklopená zbožňovateli a strašně náchylná k smrtelné otravě, třebaže trůní na svém vlastním oltáři. Pan Tulkinghorn je pořád ta nemluvná schrána vznešených důvěrných sdělení, tak podivně nezapadající do tohoto prostředí, a přece tak dokonale jako doma. Zdá se, že si jeden druhého všímají tak málo, jak to jen dokážou dva lidé pod jednou střešou. Ale ať se navzájem sebevíc pozorují a podezírají, že ten druhý něco důležitého tají; ať jsou navzájem sebevíc ve střehu, aby se nedali překvapit a zaskočit; ať by každý z nich dal sebevíc, aby se dověděl, co ví ten druhý – to je prozatím skryto jenom v jejich srdcích.

KAPITOLA TŘINÁCTÁ

Vyprávění Ester

Často jsme se radili, čím se má Richard stát; napřed bez pana Jarndyce, jak si původně přál, a potom i s ním; ale trvalo dlouho, než se nám zdálo, že jsme někam pokročili. Richard říkal, že je ochotný dělat cokoli. Když pan Jarndyce vyslovil pochybnost, jestli Richard není už příliš starý, aby vstoupil do válečného námořnictva, Richard prohlásil, že na to už taky myslel a že je to možná pravda. Když se ho pan Jarndyce zeptal, co by říkal pozemní armádě, odpověděl Richard, že už myslel i na to a že to není špatný nápad. Když mu pan Jarndyce poradil, aby si sám rozhodl, jestli jeho dávná záliba pro moře nebylo jenom obvyklé klukovské vzplanutí, ale opravdu silná touha, Richard řekl, že se to pokoušel rozhodnout už hodně často, jenomže si není jistý.

„Netroufám si posoudit, nakolik tuhle jeho povahovou nerozhodnost zavinila ta nesmyslná hromada nejistoty a průtahů, která ho zavalila hned od narození,“ řekl mi pan Jarndyce, „ale že kancléřský soud kromě jiných hříchů může do jisté míry i za tohle, to je mi docela jasné. Vypěstoval v něm nebo v něm utvrdil návyk všechno pořád jen odkládat, spoléhat se pokaždé na jinou možnost, třebaže vlastně neví na jakou, a odsouvat všechno jako nevyřešené, nejisté a zmatené. I daleko starší a vyzrálejší lidé se mohou povahově změnit okolnostmi, v jakých se octnou. Dá se tedy sotva čekat, že chlapce, jehož povaha se teprve formuje, by se takové vlivy nijak nedotkly.“

Cítila jsem, že má pravdu, ačkoli, jestli se smím zmínit o tom, co jsem si myslela kromě toho, zdálo se mi velice politováníhodné, že se proti těm vlivům nezaměřila Richardova výchova a jeho povahu neusměrnila. Studoval osm let na internátním gymnáziu a naučil

se tam, jak jsem vyrozuměla, skládat s obdivuhodnou obratností latinské verše různého druhu. Ale nikdy jsem neslyšela, že by si tam dal někdo práci, aby zjistil, jaké má chlapec přirozené sklony, nebo v čem jsou jeho nedostatky, nebo se pokusil najít nějaký obor vědění, přizpůsobený jeho schopnostem. Místo toho přizpůsobili *jeho* k veršování a naučili ho veršovat tak dokonale, že kdyby byl zůstal na té škole až do plnoletosti, nedokázal by nic jiného než pokračovat v tom dál a dál, ledaže by své vzdělání rozšířil tím, že by na skládání veršů zapomněl. Ačkoli jsem nepochybovala, že jeho verše jsou krásné a zušlechťující a velice vhodné pro mnoho životních příležitostí a že si na ně Richard vždycky v životě rád vzpomene, stejně jsem si kladla otázku, jestli by Richardovi místo tak rozsáhlého studia veršů nebylo prospělo víc, kdyby někdo aspoň trochu studoval jeho.

Aby bylo jasné, nevyznala jsem se v té věci a nevím dodnes, jestli se mladí muži v klasickém Římě či Řecku věnovali psaní veršů ve stejné míře – nebo zda se tomu někdy tolik věnovali mladí muži v kterékoli zemi.

„Nemám ani ponětí,“ prohlásil jednou Richard zadumaně, „čím bych vlastně byl nejradši. Určitě vím jenom to, že se nechci stát knězem, jinak bych si o to mohl hodit mincí.“

„Nelákalo by vás povolání pana Kenge?“ nadhodil pan Jarndyce.

„Ani nevím, pane,“ odpověděl Richard. „Mám rád lodě. Advokátské koncipienti hodně cestují po moři. Je to ohromné povolání!“

„A co lodní lékař?“ navrhl pan Jarndyce.

„To je ono, pane!“ zvolal Richard.

Pochybuju, jestli mu to předtím vůbec někdy přišlo na mysl.

„To je ono, pane!“ opakoval s největším nadšením. „Konečně jsme na to přišli! Člen Královské lékařské fakulty!“

Neodradil ho od toho ani náš smích, třebaže sám se tomu smál nejsrdečněji. Prohlásil, že si svoje povolání vybral, a čím víc o tom přemýšlí, tím že je mu jeho předurčení jasnější; umění léčit se mu

zdálo nad všechna ostatní umění. Podezírala jsem ho, že k tomu názoru došel jenom proto, poněvadž nikdy neměl příležitost sám se přesvědčit, k čemu se vlastně hodí, a nikdo ho k takovému zjištění nikdy nevedl, takže vždycky vzplane pro nejnovější nápad, a rád se tak zbaví obtížného uvažování, a bylo by mě zajímavé, jestli latinské veršování končí takovýmhle výsledkem často, nebo jestli je Richard ojedinělý případ.

Pan Jarndyce si s ním dal hodně práce, mluvil mu naléhavě do duše a apeloval na jeho zdravý rozum, aby si v tak důležité záležitosti něco klamně nenamlouval. Richard po takových rozhovorech obyčejně trochu zvažněl, ale nakonec Adě a mně vždycky prohlásil, že je všechno v pořádku, a začal mluvit o něčem jiném.

„Namouduši!“ vykřikl pan Boythorn, který se o věc vřele zajímal, – což ani nemusím podotýkat, poněvadž ani nebyl s to zajímat se o něco vlažně. „Mám radost, že se našel mládenec, který má dost ducha a kuráže, aby se věnoval tomuhle ušlechtilému povolání! Čím víc kuráže v něm projeví, tím hůř pro ty prodejné školometry a podvodníky darebácké, kteří by to znamenité umění nejradši přivedli ve psí. Je to hnusné a odporné,“ rozčiloval se pan Boythorn, „s lodními lékaři se nakládá tak, že bych pánům z admirality zpřerážel nohy – obě nohy – a zakázal všem praktickým doktorům pod trestem zákona dát jim ty hnáty dohromady, kdyby nezměnili celý systém do osmačtyřiceti hodin!“

„Nedal bys jim aspoň tejden?“ popíchl ho pan Jarndyce.

„Ne!“ zaburácel pan Boythorn rezolutně. „V žádném případě! Osmačtyřicet hodin a dost! A pokud jde o zaměstnavatele lékařů, o všechna ta obecní zastupitelstva, chudinské správy, sbory církevních starších a podobná shromáždění tupohlavců, co se scházejí jenom proto, aby vedli takové žvásty, že by je namouduši měli poslat do rtuťových dolů na celý beztak krátký zbytek jejich hanebné existence – už jenom proto, aby ta jejich ohavně pokroucená angličtina neotrávila lidský jazyk, jakým se dá mluvit

pod božím sluncem –, pokud jde o tyhle lotry, co tak sprostě využívají horlivosti pánů, kterým jde o rozvoj vědy, a platí jim za jejich důležité služby v nejlepších letech jejich života, za jejich dlouhé studie a nákladné vzdělání, platí jim almužny, které by nestačily ani písaříčkovi, těm lotrům bych všem zakroutil krkem a vystavil bych jejich lebky v Lékařské společnosti pro všechny odborníky, aby si mladší chirurgové a lékaři mohli na začátku své profesionální dráhy přímým měřením ověřit, jak dokáže být taková lebka zabetonována!“

Na závěr svého vehementního projevu se po nás rozhlédl s tím nejlaskavějším úsměvem a najednou se rozburácel: „Hahaha!“ a burácel tím smíchem tak dlouho, že každého jiného by takové vynaložení energie nejspíš docela vyčerpalo.

Když Richard nepřestával prohlašovat, že jeho volba je definitivní, ačkoli uplynula několikrát prodlužovaná lhůta, ve které mu pan Jarndyce doporučil, aby všechno důkladně uvážil, a když se stejnou rozhodností nepřestával ujišťovat Adu i mne, že všechno je v naprostém pořádku, bylo záhodno přizvat na poradu i pana Kenge. A tak k nám pan Kenge jednoho dne přijel na večeri, opřel se v křesle, obracel ustavičně v rukou brejle, mluvil sonorním hlasem a vůbec si počíhal přesně tak, jak jsem si ho zapamatovala z doby, kdy jsem bývala malá.

„Ach!“ zvolal pan Kenge. „Jistě. Správně! Výborné povolání, pane Jarndyci, výborné povolání!“

„Studium a příprava na takové povolání si ovšem vyžadují vytrvalou píli,“ poznamenal můj poručník s pohledem na Richarda.

„Ó, nepochybně,“ souhlasil pan Kenge. „Vytrvalou píli.“

„Ale to se ostatně týká každého povolání, které za něco stojí,“ dodal pan Jarndyce, „takže to není žádná speciální otázka, která by se při jiné volbě dala obejít.“

„Pravda,“ přisvědčil pan Kenge. „A pan Richard Carstone, který si tak záslužně vedl – mám říci mezi klasickými stíny, mezi nimiž strávil mládí? –, nepochybně uplatní svoje návyky, i když ne zásady

a praxi, uplatní návyky, získané při veršování v jazyce, do něhož se prý člověk musí poetou narodit (jestli se nemýlím), a ne se jím stát, uplatní je tedy v daleko praktičtějším oboru činnosti, do kterého hodlá vstoupit.“

„Klidně se na to spolehněte,“ prohlásil Richard svým nedbalým způsobem. „Obuju se do toho a udělám všechno, co zmůžu.“

„Výborně, pane Jarndyci!“ pochválil si to pan Kenge a zlehka pokýval hlavou. „Když nás pan Richard ujišťuje, že se do toho míní about a udělat všechno, co zmůže,“ komentoval každý ten výraz novým příkývnutím, „předkládám vám k úvaze už jenom jeden problém – najít nejlepší způsob, jak jeho ctižádost uvést ve skutek. Musíme panu Richardovi najít místo u nějakého dostatečně významného praktika. Máte už někoho na zřeteli?“

„Nikoho, pokud vím, co, Riky?“ řekl pan Jarndyce.

„Nikoho, pane,“ potvrdil Richard.

„Aha!“ poznamenal pan Kenge. „Tak to tedy vypadá. A máte v tom ohledu nějaké zvláštní přání?“

„N-ne,“ zaváhal Richard.

„Aha!“ opakoval pan Kenge.

„Rád bych měl jenom trochu rozmanitosti,“ vzpomněl si Richard. „Myslím tím dost širokou škálu zkušeností.“

„To je nepochybně velmi potřebné,“ přikývl pan Kenge. „Doufám, že se to dá lehce zařídit, pane Jarndyci? Musíme jenom v první řadě najít dostatečně kvalifikovaného praktika, a jakmile jednou uvedeme ve známost, co potřebujeme – a dodejme, že jsme schopni náležitě mu zaplatit, pravda? –, náš jediný problém bude vybrat si z velkého množství toho nejvhodnějšího. A za druhé nám zbývá jenom vyhovět některým drobným formalitám, které nutně vyplývají z naší nezletilosti a z toho, že jsme pod poručenstvím soudu. Ale pak už se do toho brzy ‚obujeme‘ – jestli mám užít barvitého výrazu pana Richarda – a všechno půjde k naší plné spokojenosti. Je to zvláštní náhoda,“ dodal pan Kenge s odstínem melancholie ve

svém úsměvu, „jedna z těch náhod, které by si mohly, ale také nemusely vyžadovat vysvětlení, vymykající se našim dnešním omezeným schopnostem, že mám v lékařské profesi jednoho bratrance. Možná by pro vás přicházel v úvahu a byl by možná ochoten přijmout vaši nabídku. Nemohu ovšem mluvit jeho jménem, právě tak jako nemohu mluvit za vás, ale *možné* to je!“

Poněvadž to slibovalo pro začátek určitou vyhlídku, bylo dohodnuto, že si pan Kenge se svým bratrancem promluví. A poněvadž nám pan Jarndyce už předtím navrhl, že nás vezme na pár neděl do Londýna, rozhodli jsme se nazítří, že se tam vypravíme hned a spojíme to s Richardovou záležitostí.

Když od nás pan Boythorn během týdne odjel, usadili jsme se v Londýně v příjemném bytě poblíž Oxfordské ulice nad jednou čalounickou dílnou. Londýn pro nás byl zdrojem stálého úžasu a vydrželi jsme si po celé hodiny prohlížet jeho zajímavosti, které se zřejmě nedaly zdaleka tak snadno vyčerpát jako my. Navštívili jsme taky po řadě všechna hlavní divadla a s velkým potěšením jsme zhlédli všechny hry, které za to stály. Zmiňuju se o tom, protože právě v divadle mi začal znovu znepríjemňovat život pan Guppy.

Seděla jsem jednou večer s Adou v popředí lóže, zatímco Richard zaujímal své nejmilejší místo za Adinou židlí, a když jsem se náhodou podívala dolů do přízemí, zahlédla jsem pana Guppyho s vlasy připlácnutými k hlavě a s žalostným výrazem v tváři, jak na mne upřeně zírá. Měla jsem po celé představení pocit, že se vůbec nedívá na herce, ale ustavičně jenom na mne a pořád s tím pečlivě strojeným výrazem neskonaleho zoufalství a nejhlubší sklíčenosti.

Úplně mě to ten večer připravilo o všechn požitky; bylo to zároveň strašně trapné i strašně směšné. Od té doby jsme nebyli v divadle, abych tam v přízemí neviděla pana Guppyho, vždycky s těmi rovnými a připlácnutými vlasy, s límcem košile ohrnutým dolů a vůbec celkově skleslého. Jestliže tam nebyl při našem příchodu a já už začala doufat, že nepřijde, a oddávala jsem se chvíli

zajímavým výjevům, určitě jsem se setkala s jeho unylýma očima, když jsem to nejméně čekala, a od toho okamžiku jsem si mohla být jista, že na mne zůstanou upřené po celý večer.

Opravdu ani nedokážu vyjádřit, jak mi to bylo nepříjemné. Kdyby si aspoň vyčesal vlasy nahoru nebo obrátil límeček nastojato, i tak by to bylo dost zlé; ale vědět, že na mne v jednom kuse civí tenhle nemožný strašák, vždycky s tak okázalým zoufalstvím, to mne uvádělo do takových rozpaků, že jsem se nemohla při hře smát ani plakat, ba ani pohnout se či promluvit. Nic už jsem nedokázala udělat přirozeně. Nemohla jsem se odhodlat uniknout panu Guppymu tím, že bych se stáhla do pozadí lóže, poněvadž jsem věděla, že Richard s Adou se spoléhají na moje sousedství a že by si spolu nemohli tak šťastně povídat, kdyby na mém místě vedle nich byl někdo jiný. A tak jsem tam tedy sedávala, nevěděla jsem, kam s očima – protože ať jsem se podívala, kam chtěla, věděla jsem, že mě svým pohledem sleduje pan Guppy –, a tížilo mě, jaká si ten mladý muž kvůli mně dělá strašná vydání.

Někdy jsem si myslela, že to povím panu Jarndyceovi. Pak jsem však dostala strach, že by pan Guppy mohl přijít o zaměstnání a že bych ho tím zruinovala. Někdy mě zase napadlo, že se svěřím Richardovi, ale odstrašovala mě možnost, že se s panem Guppym popere a udělá mu na očích monokly. Někdy jsem si řekla, že se na něho zamračím a zavrtím důrazně hlavou. Vzápětí jsem však cítila, že to nedokážu. Někdy jsem uvažovala, jestli bych neměla napsat jeho matce, ale takové úvahy skončily, když jsem si uvědomila, že zahájením korespondence by se všechno ještě zhoršilo. Nakonec jsem vždycky dospěla k závěru, že nemůžu dělat nic. Páně Guppyho vytrvalost ho celou tu dobu nejen pravidelně hnala do všech divadel, kam jsme chodili, nýbrž vedla ho i k tomu, že se vynořoval v davu lidí, když jsme z divadla vycházeli, a dokonce i k tomu, že lezl zezadu na náš fiakr – dvakrát či třikrát jsem ho tam určitě viděla, jak se zoufale drží mezi strašnými hroty zadních per. Když jsme pak přijeli

domů, strašil u kandelábru na protějším chodníku. Čalounictví, nad kterým jsme bydleli, bylo na rohu dvou ulic a okno mé ložnice shlíželo právě na ten kandelábr, takže jsem se bála k oknu přistoupit, abych pana Guppyho dole neuviděla (což se mi stalo jedné měsíčné noci), jak se o ten kandelábr opírá a očividně chytá rýmu. Kdyby pan Guppy nebyl, naštěstí pro mne, přes den v zaměstnání, neměla bych od něho opravdu pokoj ani chvíli.

Zatímco jsme takhle chodili po zábavách, kterých se pan Guppy tak mimořádným způsobem účastnil, nezanedbávali jsme ani záležitost, jež nás pomohla přivést do Londýna. Bratranec pana Kenge byl jistý doktor Bayham Badger, který měl zavedenou soukromou ordinaci v Chelsea a kromě toho pracoval i v jedné velké veřejné nemocnici. Projevil velkou ochotu přijmout Richarda do svého domu a vést ho ve studiu, a poněvadž se zdálo, že to se pod páně Badgerovou střechou může zdárně rozvíjet, Richard se doktorovi Badgerovi líbil a sám zase prohlásil o panu Badgerovi, že „docela ujde“, došlo k dohodě, byl zajištěn i souhlas lorda kancléře, a všechno tak bylo zařízeno.

V den, kdy mezi Richardem a doktorem Badgerem byla uzavřena úmluva, byli jsme všichni pozváni k doktorovi Badgerovi na oběd. Měla to být „pouhá rodinná společnost“, jak napsala v pozvánce paní Badgerová, a kromě ní jsme se tam nesetkali už s žádnou jinou dámou. Obklopovaly ji v přijímacím pokoji rozmanité předměty, které naznačovaly, že paní domu tak trochu maluje, tak trochu hraje na piano, tak trochu na kytaru a tak trochu na harfu, tak trochu zpívá, tak trochu vyšívá, tak trochu čte, tak trochu píše verše a tak trochu botanizuje. Bylo jí myslím něco kolem padesátky, byla mladistvě oblečená a měla velmi jemnou pleť. Jestliže k tomuhle malému přehledu jejích předností dodám, že se taky tak trochu šminkovala, nechci to označit za nic nemístného.

Pokud jde o pana doktora Bayhama Badgera, ten byl růžovoučký a čiperný pán se svěžím obličejem, se slabým hláskem, s bílými zuby, světlými vlasy a vyjevenýma očima, a řekla bych, že o pár let

mladší než jeho paní. Až přehnaně se jí obdivoval, ale v první řadě z toho prazvláštního důvodu (jak nám to připadalo), že už je potřetí vdaná. Sotva jsme se posadili, už přímo triumfálně oznámil panu Jarndyceovi:

„Jistě byste sotva řekli, že jsem už třetí manžel paní Badgerové?“

„Opravdu?“ podivil se pan Jarndyce.

„Třetí!“ potvrdil doktor Badger. „Slečno Summersonová, že paní Badgerová nevypadá na dámu, která přede mnou měla už dva manžely?“

„Zdaleka ne!“ ujistila jsem ho.

„A jaké pozoruhodné manžely!“ prohlásil doktor Badger pyšně. „Kapitán Swosser od Královského válečného námořnictva, první manžel paní Badgerové, byl skutečně vynikající důstojník. A profesor Dingo, můj bezprostřední předchůdce, proslul svým věhlasem po celé Evropě.“

Paní Badgerová ho slyšela a usmála se.

„Ano, drahoušku,“ odpověděl doktor Badger na její úsměv. „Říkám tady právě panu Jarndyceovi a slečně Summersonové, že jste měla už dva manžely – oba vynikající muže. A oni tomu, jak už se zpravidla lidem stává, ani nechtějí věřit.“

„Nebylo mi ještě ani dvacet,“ řekla paní Badgerová, „když jsem si brala kapitána Swossera od Královského námořnictva. Byla jsem s ním na Středozemním moři, jsem tak trochu i námořník. V den dvanáctého výročí naší svatby jsem se stala manželkou profesora Dinga.“

(„Proslulého po celé Evropě,“ dodal doktor Badger polohlasem.)

„A když jsme se brali s doktorem Badgerem,“ pokračovala paní Badgerová, „byli jsme oddáni téhož dne v roce. Ten den mi nějak přirostl k srdci.“

„Takže paní Badgerová se provdala za tři manžely – dva z nich vysoce vynikající muže,“ shrnul to doktor Badger, „pokaždé jednadvacátého března v jedenáct hodin dopoledne.“

Všichni jsme nad tím vyjádřili obdiv.

„Kdyby nebylo skromnosti pana doktora Badgera,“ poznamenal pan Jarndyce, „dovolil bych si opravit ho a řekl bych, že tři vynikající muže.“

„Díky, pane Jarndyci! Taky mu to pořád říkám!“ chytila se toho paní Badgerová.

„A co já pořád říkám vám, drahoušku?“ opáčil doktor Badger. „Že aniž bych něco předstíral nebo zlehčoval svůj profesionální význam, kterého jsem snad dosáhl (to bude mít často příležitost posoudit náš přítel pan Carstone), nejsem takový slaboch –“ obrátil se na nás na všechny, „nejsem opravdu tak nerozumný, abych svou reputaci kladl naroveň tak znamenitým mužům, jako byli kapitán Swosser a profesor Dingo. Snad vás bude zajímat, pane Jarndyci,“ pokračoval doktor Badger a vedl nás do sousedního pokoje, „tenhle portrét kapitána Swossera. Zachycuje ho po návratu domů ze služby v Africe, kde onemocněl tamější zimnicí. Paní Badgerové se tady zdá moc žlutý. Ale je to překrásná hlava. Překrásná hlava!“

Všichni jsme opakovali ozvěnou: „Překrásná hlava!“

„Když se na ten portrét podívám,“ poznamenal doktor Badger, „cítím, že tohohle muže bych byl rád poznal. Portrét výrazně dokazuje, jak znamenitý muž kapitán Swosser byl. Naproti visí profesor Dingo. Toho jsem znal dobře – ošetřoval jsem ho v jeho poslední nemoci – velice výstižná podobizna! Nad pianem je paní Badgerová ještě jako paní Swosserová. A nad pohovkou paní Badgerová jako paní Dingová. Paní Badgerovou jakožto takovou mám v originále a nepotřebuji žádnou kopii.“

Ohlásili, že se podává oběd, a tak jsme sešli do přízemí. Bylo to náramně nobl pohoštění se vzornou obsluhou. Ale doktorovi Badgerovi se ještě pořád honili v hlavě kapitán a profesor, a protože jsme měly s Adou tu čest, že nám věnoval obzvláštní pozornost, užili jsme si jich ažaž.

„Vodu, slečno Summersonová? Dovolíte? Ne z téhle sklenice, prosím. Přineste mi profesorův pohár, Jamesi!“

Ada velice obdivovala nějaké umělé květiny pod sklem.

„Úžasné, jak dlouho vydržely!“ podotkl doktor Badger. „Paní Badgerová je dostala, když byla u Středozemního moře.“

Vybídl pana Jarndyce, aby si dal sklenku červeného vína.

„Ale ne toho!“ namítl vzápětí. „Promiňte. Při takové slavnostní příležitosti nabízím hostům velmi speciální červené víno, které mám náhodou v zásobě. (Jamesi, víno kapitána Swossera!) Pane Jarndyeci, tohle víno si kapitán přivezl, ani vám nepovíme, před kolika lety. Bude se vám zdát velice zvláštní. Drahoušku, byl bych šťastný, kdybyste si tím vínem se mnou připila. (Vino kapitána Swossera pro paní, Jamesi!) Lásko moje, na vaše zdraví!“

Po obědě, když jsme se my ženy uchýlily stranou, první dva manželé paní Badgerové nás provázeli. Paní nám v salóne podala stručný náčrt života a služby kapitána Swossera před jejich svatbou i daleko podrobnější informace o něm od chvíle, kdy se do ní zamiloval na palubě lodi Mrzačitel, při plese uspořádaném lodními důstojníky, když loď kotvila v Plymouthu.

„Ten drahý starý Mrzačitel!“ povzdychla si paní Badgerová a potřásla hlavou. „To byl, pane, koráb! Vždycky tiptop, jako ze škatulky, stožáry jako požáry, jak říkával kapitán Swosser. Musíte mi prominout, jestli občas užiju mořeplaveckého termínu, bývala jsem úplný námořník. Kapitán Swosser tu loď miloval kvůli mně. Když ji vyřadili z provozu, často říkal, že kdyby byl dost bohatý, aby si mohl koupit její vrak, dal by vyřezat pamětní nápis do trámův zadní paluby, kde jsme spolu tančili, aby označil místo, kde padl s provrtanou přídílí i zádí (říkával kapitán Swosser) palbou z mých stěžňových košů. To byl jeho námořnický výraz pro moje oči.“

Paní Badgerová potřásla hlavou, vzdychla si a podívala se do zrcadla.

„Byla to velká změna – od kapitána Swossera k profesorovi Dingovi,“ ujala se znovu slova s lítostivým úsměvem. „Ze začátku

jsem to hodně cítila. V mém dosavadním způsobu života to byla hotová revoluce! Ale zvyk ve spojení s vědou – hlavně s vědou – mi pomohl překonat to. Jako jediná profesorova společnice na jeho botanických výpravách jsem skoro zapomněla, že jsem se plavívala po moři, a stal se ze mne úplný učenec. Co je na tom všem zvláštní – profesor byl, abych tak řekla, hotový protinožec kapitána Swossera a doktor Badger se ani v nejmenším nepodobá žádnému z nich!“

Potom jsme přešly k vyprávění o smrti kapitána Swossera i profesora Dinga, kteří oba zřejmě trpěli velmi těžkými chorobami. Paní Badgerová nám mezi řečí naznačila, že šíleně zamilovaná byla jenom jednou a že předmětem té divoké vášně, která se už nikdy nedá přivolat zpět ve svém svěžím vzplanutí, byl kapitán Swosser. Profesor pořád ještě po kouskách umíral tím nejstrašlivějším způsobem a paní Badgerová nám právě reprodukovala, s jakými potížemi sípal: „Kde je Laura? Ať mi Laura přinese topinku s vodou!“, když ho příchod pánů poslal zpátky do hrobu.

Nu, a teď musím poznamenat, že jsem si ten večer všimla, jako jsem si toho všímala už v předchozích dnech, jak Ada s Richardem tráví čím dál víc času spolu, což bylo ovšem docela přirozené, když se měli už tak brzy odloučit. Proto mě ani zvlášť nepřekvapilo, že když jsme se po návratu domů uchýlily s Adou nahoru, byla zamlklejší než obvykle. Ale nebyla jsem připravená, že se mi vrhne do náručí a začne se mi svěřovat s tváří zabořenou do mých prsou.

„Má drahá Ester,“ mumlala, „musím vám prozradit veliké tajemství!“

Bezpochyby, dušičko moje, ohromné tajemství!

„A copak, Ado?“

„Ach, Ester, nikdy byste to neuhodla!“

„Mám se o to pokusit?“ zeptala jsem se.

„Ne, prosím vás, to ne!“ vykřikla Ada, celá vylekaná představou, že bych to opravdu udělala.

„Hm, co by to tak mohlo být?“ zatvářila jsem se přemítavě.

„Týká se to,“ zašeptala Ada, „týká se to bratrance Richarda!“

„Ale, ale, děvečko moje!“ políbila jsem ji na plavé vlasy, protože jsem z ní jinak nic neviděla. „A copak s tím má co dělat on?“

„Ach, Ester, to byste nikdy neuhodla!“

Bylo tak pěkné držet ji přitulenou k sobě se zakrytou tvářičkou a vědět, že nepláče ze žalu, ale ze samé radosti, hrdosti a naděje, že jsem se ještě neodhodlala přispět jí na pomoc.

„Richard říká – já vím, že je to úplně bláznivé, jsme ještě oba tak mladí – ale říká –“ teď jí vytryskly slzy naplno, „že mě strašně miluje, Ester!“

„Opravdu?“ řekla jsem. „To by mě bylo ve snách nenapadlo! Podívej, dušičko moje zlatá, to jsem ti mohla povědět už před nevím kolika týdny!“

Jak roztomilé bylo, když s radostným překvapením zdvihla zardělý obličejík, popadla mě kolem krku, smála se a plakala a červenala se a znovu se smála!

„Vážně, miláčku,“ řekla jsem, „to mě máš opravdu za takovou husu? Tvůj bratranec Richard je do tebe zamilovaný už bůhvíjak dlouho, tak očividně, že by to i slepý poznal.“

„A vy jste mi o tom neřekla ani slovíčko!“ vykřikla Ada a políbila mě.

„Ne, dušičko,“ řekla jsem. „Čekala jsem, až mi to povíš sama.“

„Ale když jsem vám to teď pověděla, že si o mně nemyslíte nic špatného, vidíte, že ne?“ zanaléhala Ada. Vymámila by ze mne zápornou odpověď, i kdybych byla ta nejzavilejší gardedáma na světě, ale protože tak daleko jsem to ještě nepřivedla, vyslovila jsem svoje „ne“ naprosto upřímně.

„To nejhorší tedy už vím,“ poznamenala jsem pak.

„Ba ne, to není ještě zdaleka to nejhorší!“ zvolala Ada, objala mě ještě pevněji a přitiskla si mi tvář znovu na prsa.

„Ne?“ podivila jsem se. „Ještě pořád ne?“

„Ne, ještě pořád ne,“ zavrtěla Ada hlavou.

„Cože, snad mi nechceš povědět –“ začala jsem žertem. Ale Ada ke mně vzhledla, usmála se skrz slzy a vykřikla: „Ano, chci! Vždyť to víte, víte to!“ A potom v pláči vyhrkla: „Z celého srdce! Z celého srdce ho mám ráda!“

Řekla jsem jí se smíchem, že jsem samozřejmě věděla i tohle, stejně jako to první. A potom jsme seděly u krbu a chvíli jsem mluvila jenom já (třebaže jsem toho moc nenapovídala) a Ada se brzy uklidnila a byla šťastná.

„Myslíte, že to ví bratránek John, růžičko moje šípková?“ zeptala se.

„Jestli bratránek John není slepý, mazlíčku,“ odpověděla jsem, „řekla bych, že toho ví zrovna tolik, co my.“

„Chceme si s ním promluvit, než Richard odejde z domova,“ podotkla Ada plaše, „a rádi bychom, abyste nám poradila a řekla mu to sama. Snad by vám nevadilo, kdyby šel Richard dál, růžičko šípková?“

„Ale? Tak Richard čeká za dveřmi, dušičko?“

„Nevím to určitě,“ odpověděla Ada s ostýchavou prostotou, kterou by si získala mé srdce, kdyby si je byla nezískala už dávno, „ale myslím, že tam čeká.“

Taky tam samozřejmě čekal. Přitáhli si ke mně oba židli, každý z jedné strany, aby mě měli mezi sebou, a opravdu se zdálo, že se zamilovali do mne místo jeden do druhého, tak důvěřivě se mi svěřovali a tak ke mně byli milí. Chvíli tak ve svém mladistvém zápalu překypovali citem – já je v tom nepřerušila, příliš jsem to sama vychutnávala – a pak jsme postupně začali uvažovat, jak jsou mladí a jak musí uplynout několik let, než z téhle jejich štěněcí lásky něco dozraje, a jak může vést ke štěstí, jenom když zůstane opravdová a stálá a bude je s pevnou rozhodností inspirovat k vzájemnému plnění povinností, k vytrvalosti, věrnosti a houževnatosti, vždycky v zájmu toho druhého. Tak! Richard prohlásil, že by si pro Adu upracoval ruce až na kost, a Ada prohlásila, že by si upracovala

ruce na kost pro Richarda, a oba mě zahrnuli spoustou všemožných láskyplných jmen a tak jsme při té poradě a v rozhovoru proseděli půl noci. Než jsme se konečně rozešli, slíbila jsem jim, že zítra promluví s jejich bratrancem Johnem.

A tak, když zítřek nadešel, zašla jsem za svým poručníkem po snídani do pokoje, který nám ve městě nahrazoval bručárnu, a řekla jsem mu, že jsem dostala pověření povědět mu něco.

„No, staruško,“ poznamenal a sklapl rozečtenou knihu, „když jste vy to pověření přijala, jistě na tom nebude nic zlého.“

„To doufám, milý poručníku,“ odpověděla jsem. „Můžu se zaručit, že v tom nejsou žádné tajnosti. Došlo k tomu totiž teprve včera.“

„Ale? A copak to je, Ester?“

„Drahý poručníku,“ řekla jsem, „vzpomínáte si na ten šťastný večer, kdy jsme poprvé přišli do Ponurého domu? Jak Ada zpívala v tom setmělém pokoji?“

Chtěla jsem mu připomenout onen pohled, kterým se na mne tehdy podíval. Jestli se příliš nemýlím, zdálo se mi, že se mi to podařilo.

„Protože –“ začala jsem a trochu jsem zaváhala.

„Ano, moje zlatá,“ uklidnil mě. „Dejte si na čas.“

„Protože Ada s Richardem se do sebe zamilovali,“ dokončila jsem větu. „A taky si to řekli.“

„Už?“ opáčil můj poručník s úžasem.

„Ano!“ přisvědčila jsem. „A abych vám řekla pravdu, milý poručníku, já to čekala.“

„Čerta jste čekala!“ zasmál se.

Zůstal pak chvíli zamyšleně sedět, na proměnlivé tváři mu pohrával tak hezký a zároveň tak vlídný úsměv, a potom požádal, abych jim vyřídila, že by s nimi chtěl mluvit. Když přišli, objal svým otcovským způsobem jednou paží Adu a na Richarda se obrátil s bodrou vážností.

„Riky,“ řekl mu „jsem rád, že jsem si získal vaši důvěru. Doufám taky, že si ji zachovám. Když jsem uvažoval o vztazích mezi námi

čtyřmi, které tak rozjasnily můj život a naplnily ho novými zájmy a radostmi, jistě mě napadlo, že jednou ve vzdálené budoucnosti si možná se svou hezkou sestřenkou usmyslíte (nestyd' se, Ado, no tak, nestyd' se, srdíčko moje), že půjdete životem společně. Viděl jsem, a pořád ještě vidím, hodně důvodů, abych tomu přál. Ale teprve v daleké budoucnosti, Riky, v daleké budoucnosti!"

„My taky na dalekou budoucnost myslíme, pane!“ odpověděl Richard.

„Výborně!“ přikývl pan Jarndyce. „To je taky rozumné. Ale teďka mě vyslechněte, miláčkové. Mohl bych vám připomenout, že zatím sami ještě nevíte, co vlastně chcete, že se může stát tisíc věcí, které vás od sebe rozdělí, že je dokonce dobře, jak lehce se dá zatím přetrhnout ten květinový řetěz, který jste mezi sebou uvili, poněvadž by se z něho mohlo stát olovené pouto. Ale nic takového neříkám. Tuhle moudrost, kdyby se měla stát skutečností, poznáte myslím sami dost brzy. Radši předpokládám, že ode dneška za pár let budete v srdci jeden pro druhého znamenat totéž co dnes. Ale než budu mluvit na základě tohoto předpokladu, řeknu vám jenom, že jestli se opravdu změníte – jestli přijдете na to, že jako dospělý muž a žena jste jeden pro druhého daleko obyčejnějším bratrancem a sestřenicí, než jste bývali jako chlapec a děvče (až budeš mužem, jistě mi to odpustíš, Riky!) – nestyd'te se ani v tom případě svěřit se mi s tím, protože by na tom nebylo nic nepřirozeného ani neobvyklého. Jsem jenom váš přítel a vzdálený příbuzný. Nemám nad vámi vůbec žádnou moc. Ale rád bych si zachoval vaši důvěru a doufám, že si ji zachovám, jestli sám neudělám nic, abych ji ztratil.“

„Vím určitě, pane,“ odpověděl Richard, „že mluvím i za Adu, když vám řeknu, že nad námi oběma máte tu vůbec největší moc – založenou na úctě, vděčnosti a lásce – a že ta moc den ze dne roste.“

„Drahý bratránku Johne,“ řekla Ada v objetí jeho paže, „místo mého otce už nikdy nebude prázdné. Všechnu lásku i povinnost, kterou bych byla cítila vůči němu, jsem přenesla na vás.“

„No tak!“ bránil se pan Jarndyce. „Ale teď k tomu našemu předpokladu. Teď zvedněme oči a podívejme se s plnou nadějí do dálky. Riky, máš svět před sebou a je skoro jisté, že tě přijme tak, jak do něho vkročíš. Nespoléhej se na nic než na Prozřetelnost a na své vlastní úsilí! Nikdy ty dvě věci od sebe neodděluj! Stálost v lásce je sice dobrá věc, ale nikdy nic neznamená a k ničemu nevede bez stálosti v každém jiném úsilí. I kdybys měl schopnosti všech velkých mužů v minulosti i v přítomnosti, nedokážeš nic pořádného, jestli se do toho nedáš s upřímným odhodláním a rozhodností. A kdyby sis náhodou myslel, že opravdový úspěch, ať už ve velkých věcech, či v maličkostech, je možné štěstěně vyrvat nějakým jednorázovým křečovitým výpadem, tak tu falešnou myšlenku pusť z hlavy, nebo pusť z hlavy svou sestřenku Adu!“

„Pustím z hlavy tu myšlenku, pane,“ usmál se Richard, „i kdyby mě náhodou napadla (ale doufám, že ne), a chci si proklestit cestu k sestřence Adě v dálce plné naděje.“

„Správně!“ přikývl pan Jarndyce. „Kdybys ji neměl udělat šťastnou, proč by ses o ni měl vůbec ucházet?“

„Neudělal bych ji nešťastnou – nikdy, ani za cenu její lásky!“ prohlásil Richard hrdě.

„Výborně řečeno!“ zvolal pan Jarndyce. „Výborně! Ada zůstane tady, se mnou, kde je doma. Miluj ji, Riky, celým svým aktivním životem, miluj ji v něm stejně jako doma, když nás přijdeš navštívit, a všechno půjde dobře. Jinak půjde všechno špatně. To je konec mého kázání. Zdá se mi, že uděláte nejlíp, když se teď půjdete s Adou projít.“

Ada ho něžně objala, Richard si s ním srdečně potřásl rukou a oba pak vykročili z pokoje, ale ještě jednou se cestou ohlédlí, jako by mi chtěli naznačit, že na mne počkají.

Dveře zůstaly otevřené a my je sledovali pohledem, jak procházejí vedlejší místností, zalitou sluncem, a vycházejí na jejím druhém konci. Richard se skloněnou hlavou a zavěšený do Ady k ní velice

vážně promlouval a ona ho poslouchala s očima zdviženýma k jeho tváři, jako by nevnímala nic jiného. Tak mladí, tak krásní, tak plní příslibů a naděje kráčeli lehce v slunečním svitu a jejich šťastné myšlenky patrně překlenovaly nastávající roky a proměňovaly je v roky plné jasu. A tak zašli do stínu a zmizeli. Byl to jenom prchavý záblesk záře. Když vyšli, v pokoji se setmělo a slunce zastřely mraky.

„Mám pravdu, Ester?“ zeptal se mě můj poručník, když byli pryč.

On, tak dobrý a moudrý, se ptal *mne*, jestli má pravdu!

„Riky tím může získat něco, co mu schází. Schází, i při tom všem, co je v něm v jádru dobrého!“ poznamenal pan Jarndyce. „Adě jsem neřekl nic, Ester. Ta má svou přítelkyni a rádkyni vždycky nablízku.“ A položil mi láskyplně ruku na moji ruku.

Nemohla jsem se ubránit, abych neprojevila, jak mě to dojalo, třebaže jsem se usilovně snažila zastřít to.

„No tak!“ napomenul mě. „Ale musíme se taky postarat, aby celý život naší hospodyňky nepohltily jenom starosti o druhé.“

„Starosti? Můj drahý poručníku, vždyť já jsem ta nejšťastnější bytost na světě!“

„Taky myslím,“ řekl. „Ale někdo třeba objeví, na co Ester nikdy nepřijde – že naše hospodyňka stojí za větší pozornost než všichni ostatní!“

Zapomněla jsem se v předešlém vyprávění zmínit, že na tom rodinném obědě u Badgerových byl ještě někdo jiný. Nebyla to dáma. Byl to pán. Pán snědé pleti – jistý, mladý lékař. Choval se velmi zdrženlivě, ale mně připadal velmi rozumný a příjemný. Ada se mě aspoň zeptala, jestli mi tak nepřipadá, a já odpověděla, že ano.

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ

Bontón

Richard nás opustil hned příští večer, aby začal svou novou životní dráhu, a svěřil mi Adu s velkou láskou k ní a s velkou důvěrou ke mně. Dojalo mě tehdy a dnes mě to dojíká ještě víc (když uvážím, co všechno mám vypravovat), jak na mne oba mysleli i v tom čase, kdy byli tolik zaujatí jeden druhým. Počítali se mnou ve všech svých plánech, současných i do budoucnosti. Měla jsem Richardovi psát každý týden a podávat mu věrnou zprávu o Adě, která mu sama měla psát obden. A od něho jsem zase měla dostávat vlastnoručně psané informace o celé jeho práci a o každém úspěchu; měla jsem sledovat, jakou projeví rozhodnost a vytrvalost; měla jsem být Adinou družičkou na jejich svatbě; měla jsem pak u nich bydlet a mít v rukou všechny klíče od jejich domácnosti; měla jsem s nimi být šťastná až do nejdelší smrti.

„A co kdybychom tím procesem náhodou zbohatli, Ester – to se přece může stát!“ nasadil tomu všemu Richard korunu.

Adinou tváří přeletěl stín.

„Nejdražší Ado,“ zeptal se Richard po pauze, „proč ne?“

„To radši aby nás rovnou prohlásili za chudáky,“ řekla Ada.

„Jdi ty! To bych tedy nemyslel,“ odpověděl Richard, „ale soud v žádném případě nic neprohlásí rovnou. Neprohlásil nic už bůhví kolik let.“

„Svatá pravda,“ přisvědčila Ada.

„Jistě, jenomže čím déle se to táhne,“ odpověděl honem Richard spíš na to, co naznačoval její pohled, než na její slova, „tím blíž, drahá sestřeničko, to už muselo dospět k nějakému rozhodnutí, ať už tak nebo onak. Nezdá se ti to logické?“

„Ty se v tom vyznáš líp, Richarde. Já mám jenom strach, že kdybychom na to spoléhali, budeme z toho nešťastní.“

„Ale, Ado, miláčku, my se na to přece nespoleháme!“ zvolal Richard vesele. „Na to známe soud až moc dobře. Říkám jenom, že kdybychom tím procesem *náhodou* zbohatli, nebudeme proti bohatství mít žádné zásadní námitky. Soud je podle slavného rozhodnutí zákona naším přísným starým poručníkem a my musíme předpokládat, že na to, co nám dá (jestli nám vůbec něco dá), máme plné právo. A se svým vlastním právem se přece hádat nebudeme.“

„To ne,“ připustila Ada, „ale bylo by snad lepší docela na to zapomenout.“

„Výborně!“ zvolal Richard. „Tak na to docela zapomeneme. Pustíme to všechno z hlavy. Šípková růžička to svým výrazem schvaluje, tak je to hotová věc!“

„Na ten schvalující výraz šípkové růžičky sice nebylo zrovna moc vidět, když ses na něj odvolal,“ vzhledla jsem od krabice, do které jsem balila jeho knihy, „ale schvaluje to opravdu a myslí si, že nic lepšího nemůžete udělat.“

Na to Richard prohlásil, že tím to tedy končí – a vzápětí začal na přesně stejném základu stavět tolik vzdušných zámeků, že by z nich byla celá čínská zeď. Odešel ve znamenité náladě. My s Adou, připravené na to, jak silně se nám po něm bude stýskat, jsme zahájily klidnější život.

Po svém příjezdu do Londýna jsme s panem Jarndycem navštívili paní Jellybyovou, ale neměli jsme to štěstí, abychom ji zastihli doma. Ukázalo se, že odjela někam na čaj a vzala si slečnu Jellybyovou s sebou. Kromě pití čaje se tam mělo značně řečnit a korespondovat o všeobecných přednostech pěstování kávy plus domorodců v osadě Borriobule-Gha. Což si nepochybně vyžádalo sdostatek pilné využití péra a inkoustu, aby účast její dcery při tomhle čajování byla vším jiným než odpočinkem.

Když uplynula doba stanovená paní Jellybyovou pro její návrat, zastavili jsme se tam znovu. Paní byla sice ve městě, ale nikoli doma, poněvadž rovnou po snídani odjela na Konec míle v nějaké borriobulské záležitosti spojené se spolkem zvaným Východolondýnská pobočka odbočné pomoci. Protože jsem při naší první návštěvě neviděla Pipíka (nebyl nikde k nalezení a kuchařka si myslela, že nejspíš utekl za popelářským vozem), poptávala jsem se teď po něm znovu. Skořápky od útric, ze kterých si stavěl domeček, se pořád ještě povalovaly po chodbě, ale Pipík nikde a kuchařka předpokládala, že „šel za ovce“. „Za ovce?“ opakovali jsme s jistým údivem a ona nám vysvětlila, že ve dnech dobytčího trhu za nimi občas chodí až bůhvíkam za město a vrací se vždycky ve stavu, že něco takového jste ještě neviděli!

Druhý den ráno jsem seděla se svým poručníkem u okna a Ada pilně psala – samozřejmě Richardovi –, když byla ohlášena a vešla slečna Jellybyová a vedla za ruku zmíněného Pipíka, kterého se poněkud pokusila uvést do přijatelného stavu, tím že mu setřela špínu do koutů obličejíku a rukou, důkladně mu namočila vlasy a pak mu je svými prsty divoce nakadeřila. Všechno, co mělo to drahé dítě na sobě, mu bylo buďto příliš velké, nebo příliš malé. Mezi ostatními protichůdnými kusy oblečení měl na hlavě něco jako biskupskou mitru a na ruku mrňavé palčáky pro miminko. Boty měl jako sedlácké holínky ve zmenšeném měřítku, zatímco holé nohy, tak křížem krážem plné škrábanců, že vypadaly jako mapy, mu čouhaly z krátkých kostkovaných kalhotek s každou nohavičkou vroubenou docela jiným volánkem. Utržené knoflíky na jeho kostkovaném kabátku byly očividně nahrazeny knoflíky z nějakého kabátu pana Jellybye, tak byly veliké a tak strašně mosazně se leskly. Na různých místech jeho vystrojení, tam kde bylo nakvap zašíváné, se našly nejroztodivnější ukázky stehů a stejná ruka byla patrná i na oblečení slečny Jellybyové. Jinak však se její zevnějšek nevytříštilně vylepšil a velice jí to slušelo. Byla si zřejmě vědomá, že

s chudákem malým Pipíkem přes všechnu svou námahu neuspěla, a projevila to při svém vstupu pohledem, který vrhla nejdřív na něho a potom na nás.

„Propánakrále!“ lekl se můj poručník. „Začíná foukat od východu!“

Uvítaly jsme s Adou slečnu Jellybyovou co nejsrdečněji a představily jsme ji panu Jarndyceovi, kterému řekla, když se posadila:

„Máma se nechá poroučet a doufá, že ji omluvíte, protože dělá korektury svého plánu. Chystá se rozeslat pět tisíc nových oběžníků, prej vás to bude zajímat. Přinesla jsem jeden s sebou. S máminým poručením.“ A podala mu oběžník se značně mrzutým výrazem.

„Děkuju vám,“ řekl můj poručník. „Jsem paní matce velice vděčný. Božíčku, to to ale fouká!“

Věnovaly jsme se Pipíkovi – sundaly jsme mu tu biskupskou mitru, vyptávaly jsme se ho, jestli se na nás pamatuje, a tak podobně. Pipík si napřed zakrýval obličej loktem, ale obměkčil se při pohledu na piškotový dort a dovolil mi, abych ho vzala na klín, kde se usadil a tiše žmolal sousta. Když se pak pan Jarndyce uchýlil do své dočasné bručárny, slečna Jellybyová zahájila konverzaci se svou obvyklou příkrostí.

„U nás doma to vypadá stejně hrozně jako vždycky,“ prohlásila. „Nemám ani chvilku pokoj. Pořád ta Afrika! Nemohla bych na tom bejt hůř, ani kdybych byla – jak tomu říkají? – náš černý bratr!“

Snažila jsem se nějak ji ukonejšit.

„Ba ne, to nemá smysl, slečno Summersonová,“ zvolala slečna Jellybyová, „i když chápu, že to myslíte dobře, a jsem vám za to vděčná. Víím, jak mě využívá, a nedám si nic vymluvit. Vy byste si to taky nedala vymluvit, kdyby tak využívali vás. Pipíku, běž si hrát pod piano na divokou zvěř!“

„Nepudu!“ prohlásil Pipík.

„No dobře, ty nevďěčnej, vošklivej a zlej kluku!“ vybuchla slečna Jellybyová se slzami v očích. „Už nikdy se nebudu namáhat, abych tě oblíkala!“

„Vždyť už jdu, Karlo!“ vykřikl Pipík, který byl v jádru hodné dítě, a sestřina utrápenost ho tak dojala, že šel okamžitě.

„Zdalo by se, že není proč brečet,“ řekla chuděra slečna Jellybyová jakoby na svou omluvu, „ale jsem už docela na huntě. Do dvou ráno jsem dneska psala adresy na ty nové oběžníky. Všechno se mi to už tak hnusí, že mě z toho bolí hlava, až nevidím na oči. A podívejte se na toho chudáka kluka! Kde jinde najdete takového hastroše!“

Pipík v blahé nevědomosti o nedostacích svého vzezření seděl na koberci za jednou nohou piana, vyhlížel na nás ze svého doupěte a živil se dortem.

„Poslala jsem ho naschvál na druhý konec pokoje,“ poznamenala slečna Jellybyová a přitáhla si židli blíž k nám, „protože nechci, aby slyšel, o čem mluvíme. Ti mrňousové pořád špičatí uši! Chtěla jsem říct, že je to u nás čím dál horší. Táta co nevidět udělá bankrot – doufám, že pak bude máma spokojená. Budeme za to moct poděkovat jenom jí.“

Vyjádřily jsme naději, že to snad s panem Jellybyem není tak zlé.

„Dělat si naděje nemá smysl,“ zavrtěla slečna Jellybyová hlavou, „i když je to od vás hezké. Táta mi řekl zrovna včera ráno (je z toho hrozně nešťastný), že z téhle patálie se nedostane. Taky by mě překvapilo, kdyby jo. Když všichni dodavatelé posílají do našeho domu, co si chtějí, a služby si s tím dělají, co zase chtějí ony, a já nemám čas dát to do pořádku, i kdybych to uměla, a máma se nestará vůbec o nic, tak bych namouduši ráda věděla, jak by se táta mohl z té patálie dostat. Na jeho místě bych utekla z domu, to vám říkám!“

„Děvenko,“ usmála jsem se na ni, „tvůj tatínek jistě myslí na svou rodinu.“

„To se ví, rodinu má náramnou!“ ušklíbla se slečna Jellybyová. „Ale co má z té rodiny? Jenom účty, špínu, rozhazování peněz, křik, pády ze schodů, nepořádek a votravu. Jak je tejden dlouhej, vypadá ta jeho povedená domácnost jako při velkém prádle – jenže se nikdy nic nevypere!“

Slečna Jellybyová si dupla a utřela si oči.

„Je mi táty tak líto,“ řekla, „a na mámu mám takovej vztek, že to ani vyslovit nedokážu. Jenže já to snášet nebudu, už jsem se rozhodla. Nebudu celej život otročit a nenechám si líbit, aby se o mě ucházel pan Quale. To bych to chytla, vdát se za lidumila! Jako bych toho neužila ažaž!“

Musím se přiznat, že jsem na paní Jellybyovou dostávala sama vztek, když jsem se tak dívala na to zanedbané děvče a uvědomovala si, kolik je v jejích slovech hořké satirické pravdy.

„Kdybychom se byly nepoznaly blíž, když jste u nás tehdy spaly,“ pokračovala slečna Jellybyová, „styděla bych se dnes za vámi přijít, vždyť vím, jak před vámi musím vypadat. Ale takhle jsem si přece jen řekla, že vás navštívím, zvlášť když vás nejspíš už neuvidím, až zase přijedete do Londýna.“

Prohlásila to tak významně, že jsme se s Adou po sobě podívaly v očekávání něčeho dalšího.

„Ne!“ zavrtěla slečna Jellybyová hlavou. „Už asi vůbec ne. Víím, že vám dvěma můžu důvěřovat. Jistě mě neprozradíte. Já jsem totiž zasnoubená.“

„A doma o tom nevědí?“ zeptala jsem se.

„Propána, slečno Summersonová,“ odsekla mi sice podrážděně, ale ne zlostně, spíš jako by se omlouvala, „copak by to šlo jinak? Vííte, jaká je máma – a chudáka tátu nechci dělat ještě nešťastnějšího, kdybych to řekla *jemu*.“

„Ale nebude ještě nešťastnější, když se vdáš bez jeho vědomí a souhlasu, děvenko?“ namítl jsem.

„Ne. Doufám, že ne,“ zjihla slečna Jellybyová. „Vynasnažím se, aby u mě byl šťastný a spokojený, až mě pak přijde navštívit, a Pipíka i ostatní děti si vždycky jednoho po druhém vezmu na nějaký čas k sobě, aspoň se pak někdo o ně postará.“

Chudinka Karla měla opravdu dobré srdce. Když nám tohle povídala, rozcitlivěla se ještě víc a tolik se rozplakala nad nezvyklým

obrázkem domova, který si v duchu vymalovala, že to došlo i Pipíka v jeho jeskyni pod pianem, takže s hlasitým nářkem padl nznak na zem. Teprve když jsem ho přinesla k sestře, aby jí dal pusku, posadila jsem si ho zpátky na klín a ukázala mu, že se Karla směje (zasmála se jenom kvůli němu), podařilo se nám ho uklidnit, a to nás ještě nějakou chvíli musel po řadě chytat za bradu a uhlašovat nám ručičkami obličej, abychom se tvářily vesele. Konečně, poněvadž se pořád ještě nemohl odhodlat vlézt zpátky pod piano, jsme ho posadily na židli, aby se díval z okna, a slečna Jellybyová, která ho držela za jednu nohu, pokračovala ve svém svěřování.

„Začalo to tenkrát tou vaší návštěvou u nás,“ řekla.

Byly jsme přirozeně zvědavé, jak to.

„Připadala jsem si tak nemotorná,“ vysvětlovala nám, „že jsem se rozhodla něco proti tomu podniknout a stůj co stůj se naučit tančit. Řekla jsem mámě, že se sama za sebe stydím a že musím chodit do tanečních. Podívala se na mě tím svým protivným způsobem, jako bych tam vůbec nebyla, ale já byla pevně rozhodnutá, a tak jsem se vypravila do taneční akademie pana Turveydropa v Newmanově ulici.“

„A tam, děvenko –“ začala jsem.

„Ano, tam se to stalo,“ přisvědčila Karla, „zasnoubila jsem se s panem Turveydropem. Páni Turveydropové jsou dva, otec a syn. Můj samozřejmě je syn. Mrzí mě jenom, že jsem se toho doma víc ne-naučila, abych pro něj byla lepší ženou, protože ho mám moc ráda.“

„To je mi namouduší líto,“ poznamenala jsem.

„Nevím, proč by vám to mělo být líto,“ odsekla trochu dotčeně. „Tak jako tak jsem s panem Turveydropem zasnoubená a on má moc rád mě. Zatím je to ještě tajemství, i z jeho strany, protože starý pan Turveydrop je v akademii jeho společníkem a mohl by ho trefit šlak nebo něco jiného, kdybychom mu to řekli tak zčistajasna. Starý pan Turveydrop je ohromný džentlmen – vážně, ohromný džentlmen.“

„A ví o tom jeho manželka?“ zeptala se Ada.

„Manželka starého pana Turveydropa, slečno Clareová?“ opáčila slečna Jellybyová a vykulila oči. „Žádná taková paní neexistuje. On je vdovec.“

Vyrušil nás Pipík, jehož noha musela vydržet příliš mnoho, poněvadž mu za ni sestra při každém důrazu na svá slova škubala jako za šňůru zvonku. A teď se týrané dítě nad svým soužením rozeřvalo velice žalostivě. Protože apelovalo na můj soucit a já byla jenom posluchačka, uvolila jsem se držet ho. Slečna Jellybyová ho odprosila hubičkou, ujistila ho, že mu nechtěla ublížit, a pokračovala ve vyprávění.

„Takhle to tedy vypadá,“ řekla. „I když si to někdy vyčítám sama, pořád si myslím, že je to hlavně mámina vina. Vezmeme se, jak to jen půjde, a potom zajdu za tátou do kanceláře a mámě to napíšu. Ji to moc nerozhází, ta ve mně vidí jenom inkoust a péro. Hlavně mě utěšuje,“ vzlykla Karla, „že po svatbě už nikdy neuslyším o Africe. Mladý pan Turveydrop ji nenávidí kvůli mně, a jestli starý pan Turveydrop vůbec ví, že taková země existuje, tak je to taky všechno.“

„Ale říkáš, že je ohromný džentlmen, ne?“ podotkla jsem.

„Vážně, ohromný džentlmen,“ přitakala Karla. „Je skoro všude proslulý svým bontónem.“

„Taky učí?“ zeptala se Ada.

„Ne, sám neučí nic,“ odpověděla Karla, „ale v bontónu se vyzná skvěle.“

Pak ze sebe se značným váháním a přemáháním vypravila, že by nám chtěla povědět ještě jednu věc, o které bychom podle jejího mínění měly vědět, a že nás to snad nijak nepohorší. Prý totiž prohloubila svou známost se slečnou Fliteovou, tou drobnou pomatenou starou dámou, často tam brzy ráno chodívá a scházívá se tam na pár minut před snídaní se svým milým – jenom na pár minut. „Já sama tam chodím i jindy,“ řekla Karla, „ale to tam Princ nebývá. Mladý pan Turveydrop se totiž jmenuje Princ; byla bych radši, kdyby se

jmenoval jinak, poněvadž tohle zní jako jméno psa, ale on se tak samozřejmě sám nepokřtil. Dal ho tak pokřtít starý pan Turveydrop na památku prince regenta, pozdějšího Jiřího Čtvrtého. Starý pan Turveydrop prince regenta zbožňoval pro jeho bontón. Doufám, že si o mně nebudete myslet nic zlého kvůli těm randíčkům u slečny Fliteové, kde jsem byla poprvé s vámi; mám tu chudinku ráda i bez toho a řekla bych, že ona má ráda mě. A kdybyste poznaly mladého pana Turveydropa, určitě byste si o něm nemohly myslet taky nic špatného. Jdu tam teď zrovna na taneční hodinu. Nemůžu sice chtít, abyste tam šla se mnou, slečno Summersonová, ale kdybyste chtěla vy,“ dořekla Karla, která to všechno vykládala s velkou vážností a rozechvěním, „byla bych moc ráda, namouduši moc ráda.“

Shodou okolností jsme měly na ten den domluvenou návštěvu u slečny Fliteové s mým poručníkem. Vykládaly jsme mu před časem o naší první návštěvě a naše vyprávění ho zaujalo; do zamýšlené další návštěvy nám však potom vždycky něco přišlo. Poněvadž jsem se spoléhala, že snad mám na slečnu Jellybyovou dostatečný vliv, abych jí zabránila v nějaké zbrklé nepředloženosti, když plně přijmu důvěru, kterou mi chuděrka tak ochotně věnovala, navrhla jsem jí, že s ní a s Pipíkem půjdu do akademie a potom že se setkáme s mým poručníkem a s Adou u slečny Fliteové, jejíž jméno jsem se teď poprvé dověděla. Ale to všechno pod tou podmínkou, že se k nám pak slečna Jellybyová s Pipíkem vrátí na oběd.

S posledním bodem úmluvy oba radostně souhlasili, a tak jsme Pipíka trochu zvelebily s pomocí několika špendlíků, vody a mýdla i kartáče na vlasy, načež jsme vykročili směrem k Newmanově ulici, která byla docela blízko.

Taneční akademie měla sídlo ve značně ošumělém domě v rohu klenutého průjezdu, s bystou v každém okně schodiště. Jak jsem zjistila z tabulek na dveřích, sídlil v téže budově i nějaký učitel kreslení, obchodník s uhlím (třebaže na žádné uhlí tam rozhodně neměl místo), a jakýsi umělecký litograf. Na tabulce, která svými

rozměry i umístěním předčila všechny ostatní, jsem si přečetla jméno TURVEYDROP. Dveře byly dokořán a hala byla zatarasena velkým klavírem, harfou a dalšími hudebními nástroji v pouzdrech, které právě stěhovali pryč, a všechny vypadaly v denním světle pěkně zpustle. Slečna Jellybyová mě informovala, že akademii včera večer pronajali na nějaký koncert.

Vystoupili jsme do patra – býval to kdysi docela pěkný dům, dokud ho někdo udržoval v pořádku a čistotě a nikdo ho celý den nezamořoval kouřem – a vešli jsme do sálu pana Turveydropa, který zadní stěnou sousedil se stájemi a byl osvětlen ateliérovým oknem ve stropě. Byla to holá ozvučná ratejna páchnoucí konírnami, s rákosovými sedátky podél zdí a se stěnami zdobenými v pravidelných intervalech namalovanými lyrami a svícínky z broušeného skla, ze kterých se zdály opadávat staromódní skleněné perličky, jako když z větví stromů opadává podzimní listí. Shromáždilo se tu několik žaček od třinácti nebo čtrnácti let až do dvaadvaceti či třiadvaceti, a právě když jsem mezi nimi vyhlížela jejich tanečního mistra, štípala mě Karla do paže a už podruhé nás představovala: „Slečna Summersonová – pan Princ Turveydrop.“

Uklonila jsem se drobnému modrookému a plavému človíčkovi mladistvého vzezření, jehož vlasy jako len byly uprostřed rozděleny pěšinkou a na koncích se mu kadeřily kolem celé hlavy. Pod levou paží tiskl housličky, jakým jsme ve škole říkávaly fidlátka, a v téže ruce jejich malý smyčec. Jeho drobné taneční střevíčky byly obzvlášť miniaturní a měl trochu naivní, trochu ženské vystupování, které na mne zapůsobilo nejen mile, ale vyvolalo ve mně i zvláštní dojem, že se nejspíš podobá své matce a že jeho matka neměla lehký život a netěšila se žádným zvláštním ohledům.

„Jsem opravdu šťastný, že poznávám přítelkyni slečny Jellybyové,“ uklonil se mi hluboce. „Už jsem měl strach,“ dodal s ostýchavou něhou, „že slečna Jellybyová dneska nepřijde, když minula obvyklá hodina.“

„Za to, prosím vás, připište vinu mně, pane, a omluvte mě, to já jsem ji zdržela,“ řekla jsem.

„Ale prosím vás!“ namítl.

„A nerada bych byla příčinou ještě dalšího zdržení,“ dodala jsem.

Po téhle omluvě jsem se stáhla na sedátko mezi Pipíka (který tady byl už jako doma a vylezl si na sedátko v rohu sálu) a nějakou starou dámu s přísným výrazem, která doprovázela do hodiny své dvě neteře a velmi se pohoršila nad Pipíkovými botami. Princ Turveydrop pak zabrnkal prsty na struny fidlátek a slečny nastoupily k tanci. Právě v tom okamžiku se zjevil z postranních dveří starý pan Turveydrop v plném lesku svého bontónu.

Byl to tlustý starý pán s nepřirozenou pletí, s falešnými zuby, s falešnými licousy a s parukou. Měl kožišinový límec a vycpaná prsa na kabátci, kterému k úplnému dojmu chyběla jenom řádová hvězda nebo široká modrá stuha. Byl všude stažený nebo zase vyšponovaný a vycpaný či sešněrovaný, jak to jenom snesl. Nákrčník měl tak těsný, až mu oči lezly z důlků, a bradu i uši do něho měl tak zabořené, že to vypadalo, jako by se musel zlomit vedví, kdyby si nákrčník povolil. V podpaží třímal pořádně rozměrný a těžký cylindr, který se od dýnka ke krepě zužoval, a v ruce pár bělostných rukaviček, jimiž po klobouku pošvihával, jak tam stál a balancoval na jedné noze se vzpřímenými rameny a ohnutými lokty, prostě v postoji nevyrovnatelné elegance. Měl hůlku, měl monokl, měl tabatěrku na šňupavý tabák, měl prsteny a ozdobné manžety, měl zkrátka všechno, až na sebemenší stopu přirozenosti; nevypadal jako mladík, nevypadal jako zralý muž, nevypadal jako nic na světě, jenom jako vzor bontónu.

„Otče! Návštěva! Přítelkyně slečny Jellybyové, slečna Summersonová!“

„Návštěva slečny Summersonové,“ pravil pan Turveydrop, „je mi velikou ctí.“ Když se mi v tom svém sešněrování ukláněl, zdálo se mi skoro, že se mu na bělmu udělaly faldy.

„Můj otec,“ řekl mi jeho syn stranou s úplně dojemnou vírou, „je proslulá osobnost. Všichni ho vysoce obdivují.“

„Pokračuj, Princi! Pokračuj!“ řekl pan Turveydrop, stojící zády ke krbu, a blahosklonně mu pokynul rukavičkami. „Pokračuj, synu!“

Na tenhle rozkaz, či snad milostivé dovolení, hodina pokračovala. Princ Turveydrop chvílemi při tanci fídlal na housličky; chvílemi hrál vestoje na piano; chvílemi si pobzukoval melodii, pokud na to stačil dechem, a opravoval přitom nějakou žačku; vždycky s těmi nejméně chápavými svědomitě opakoval každý krok a každou část taneční figury a nikdy si ani na okamžik neodpočinul. Jeho distingovaný otec nedělal vůbec nic, jenom stál před krbem jako vzor bontónu.

„A nikdy nic jiného neudělá,“ poznamenala stará dáma s přísným výrazem. „Ale věřila byste, že tam dole na dveřích stojí *jeho* jméno?“

„Jeho syn se ovšem jmenuje stejně,“ podotkla jsem.

„Synovi by nejradši žádné jméno ani nepřál, kdyby mu je mohl vzít,“ opáčila stará dáma. „Podívejte se na synovo oblečení!“ Bylo opravdu chudé, chatrné a skoro ošumělé. „Ale papínek musí být celý vyfintěný,“ řekla dáma, „kvůli tomu svému bontónu! Já bych ho hnala s bontónem! Do horoucích pekel!“

Byla jsem zvědavá dovědět se o něm něco víc. „Dává teď sám z bontónu lekce?“

„Prosím vás!“ ušklíbla se stará dáma. „Nikdy je nedával.“

Chvilku jsem uvažovala a pak jsem se zmínila, že snad jeho obořem byl šerm.

„Neřekla bych, že jaktěživ držel kord v ruce, slečno,“ odpověděla stará dáma.

Zatvářila jsem se překvapeně a zvědavě. Stará dáma, která se proti mistru bontónu čím dál víc rozpalovala, mi při té příležitosti sdělila pár podrobností o jeho kariéře a rozhodně mě ujistila, že se v jejich vyličení ještě velice mírní.

Oženil se s malou pokornou učitelkou tance, která měla slušné konexe (on sám předtím jaktěživ nic nedělal, ledaže předváděl svůj bontón) a uštvál ji k smrti, nebo přinejlepším strpěl, aby se uštvala k smrti sama, když mu vydělávala na vydání nezbytná pro jeho postavení. Aby předvedl svůj vlastní bontón nejlepším vzorům a zároveň aby měl nejlepší vzory ustavičně před očima, pokládal za nutné navštěvovat všechna veřejná místa ve všech mondénních letoviskách a lázních; dát se vidět v přímořském Brightonu i jinde v patřičnou sezónu a vést bezpracný život v nejelegantnějším ustrojení. Aby mu tohle všechno umožnila, zamilovaná malá učitelka tance se dřela a lopotila, a dřela by se a lopotila dodnes, kdyby jí byly tak dlouho vystačily síly. Hlavní motiv příběhu byl totiž ten, že manželka přes mužovo všežravé sobectví byla tak okouzlena jeho bontónem, že v něho až do poslední chvíle věřila a ještě na smrtelném loži ho nejdoklepnějšími slovy svěřila péči jejich syna. Svěřila ho synovi jako člověka, který na tu péči má nezrušitelný nárok a kterého syn nikdy nemůže dost uctívat a být na něho dost pyšný. Syn podědil matčinu víru a vyrostl v ní s tím bontónem pořád před očima, a teď, ve svých třiceti letech, pracuje na otce dvanáct hodin denně a vzhlíží k němu jako k velebnému vrcholu všech ctností.

„Jak se ten chlap nafukuje!“ horlila moje informátorka a vrtěla nad starým panem Turveydropem hlavou v rozhořčení, které jí bralo dech, když si starý seladon natahoval těsné rukavičky, aniž samozřejmě věděl, jak ho dáma častuje. „On namouduši věří, že je aristokrat! A k tomu synovi, kterého tak neuvěřitelně podvádí, se chová s takovou blahosklonností, až by si člověk myslel, že je ten nejlepší otec na světě. Brr!“ otrásla se stará dáma a adresovala mu vehementní přidušený výkřik: „Nejradši bych tě zakousla!“

Nemohla jsem se nesmát, třebaže jsem starou dámu vyslechla s vážným zaujetím. Bylo těžké pochybovat o jejích slovech, když jsem měla otce i syna před očima. Co bych si o nich byla pomyslela,

nebýt jejího vyprávění, či co bych si byla myslela o tom vyprávění, nebýt pohledu na ně, to tedy skutečně nevím, ale dohromady to působilo náramně přesvědčivě.

Dosud jsem těkala očima mezi mladým panem Turveydropem, který se tak namáhal, a starým panem Turveydropem, který předváděl tak nádherně svůj bontón, když se ke mně druhý z nich přišoural a zahájil konverzaci.

Napřed se mě zeptal, jestli Londýnu svým půvabem prokazují tu čest, že v něm sídlím. Nepokládala jsem za nutné odpovědět, že by mě ve snách nenapadlo, proč by to pro Londýn měla být taková čest, ale řekla jsem mu jenom, kde bydlím.

„Tak graciézní a noblesní dáma,“ políbil si pravou rukavičku a vztáhl ji pak k žákyním, „doufám shovívavě přehlédne nedostatky, které tu máme. Děláme, co je v našich silách, abychom jim dali polituru – polituru!“

Posadil se vedle mne, zřejmě s úzkostlivou snahou, aby imitoval rytinu, na které jeho nejjasnější vzor sedí na pohovce. A skutečně se mu značně podobal.

„Polituru – polituru!“ opakoval, vzal si z tabatěrky šňupeček a delikátně zatřepetal prsty. „Jenomže nejsme – jestli se tak smím vyjádřit před bytostí tak ušlechtilé utvářenou přírodou i uměním výchovy –“ a doprovodil to úklonem šíje, což zřejmě nedokázal provést bez pozdvižení obočí a zamhouření očí –, „nejsme bohužel, čím jsme bývali, pokud jde o bontón.“

„Že nejsme, pane?“ zeptala jsem se.

„Zdegenerovali jsme,“ opáčil a pokýval hlavou, což ve svém nákrčníku dokázal jen ve velmi omezené míře. „Věk rovnosti bontónu nepřije. Podporuje vulgaritu. Snad mluvím trošičku zaujatě. Nesluší se možná, abych sám na sebe prozrazoval, že mi před lety říkali džentlmen Turveydrop nebo že mi jednou Jeho Královská Výsost princ regent prokázal tu čest, že se zeptal, když jsem před ním smekl při jeho odjezdu z Brightonského pavilónu (z té krásné

budovy), že se zeptal: „Kdo je to? Kdo je to, ksakru? Jak to, že ho neznám? Proč nemá roční příjem třicet tisíc liber?“ Ale tyhle drobné příhody jsou dosud obecným vlastnictvím, vážená slečno, dosud se příležitostně vyprávějí v nejvyšších vrstvách.“

„Opravdu?“ opáčila jsem.

Odpověděl mi úklonou šíje. „Tu a tam něco z našeho někdejšího bontónu přece jen přetrvává,“ poznamenal pak. „Ale jinak Anglie – běda, má vlasti! – hodně zdegenerovala a degeneruje čím dál víc. Mnoho džentlmenů nám už nezůstalo. Je nás hrstka. Nevidím, co nás vystřídá, leda plemeno tkalců.“

„Snad se dá doufat, že plemeno džentlmenů bude pokračovat tady,“ řekla jsem.

„Jste velmi laskavá,“ usmál se a znovu se uklonil šíjí. „Lichotíte mi. Ale ne – ne! Nikdy se mi nepodařilo vštípit svému ubohému chlapci tuhle stránku svého umění. Chraňbůh, abych snad své drahé dítě nějak zlehčoval, ale nemá prostě – žádný bontón.“

„Zdá se, že je znamenitý taneční mistr,“ podotkla jsem.

„Rozumějte mi dobře, drahá milostivá, je skutečně znamenitý mistr. Naučil se všemu, čemu se dá naučit. A všechno, co se dá předat dál, umí předat dál. Jenomže jsou věci –“ a opět si vzal šftupeček a znovu se uklonil, jako by chtěl dodat: „Jako například tohle.“

Zaletěla jsem pohledem doprostřed sálu, kde milý slečny Jellybyové, věnující se teď jednotlivým žákyním, byl v ještě větším kole než předtím.

„Mé roztomilé dítě,“ povzdychl si pan Turveydrop a narovnal si nákrčník.

„Váš syn je neúnavný,“ poznamenala jsem.

„Vaše slova,“ řekl pan Turveydrop, „jsou pro mne skutečnou odměnou. V některých ohledech kráčí ve stopách své matky. To byla pravá světice. Vřele oddaná bytost. Ale ženy, vy líbezné ženy,“ pokračoval se svou značně nepříjemnou galantností, „co vy jste to za plemeno!“ Vstala jsem a zašla jsem za slečnou Jellybyovou, která

si už nasazovala čepec. Jelikož čas určený pro taneční lekci plně vypršel, nastalo všeobecné nasazování klobouků a čepců. Nevím, kdy slečna Jellybyová a nešťastný Princ našli čas, aby se zasnoubili, ale při téhle příležitosti rozhodně neměli žádný ani na výměnu tuctu slov.

„Můj drahý,“ obrátil se pan Turveydrop dobrotivě na svého syna, „víš, kolik je hodin?“

„Ne, otče.“ Syn neměl hodinky. Otec je měl, krásné zlaté, a teď je vytáhl s gestem, jako by dával příklad celému světu.

„Jsou dvě, milý synu,“ řekl. „Pamatuj, že máš ve tři kurs v Kensingtonu.“

„To mám času dost, otče,“ odpověděl Princ. „Zhltnu si něco vestoje a poletím.“

„Ale musíš sebou hodit, drahý chlapče,“ opáčil otec. „Na stole máš kousek studeného skopového.“

„Díky, otče. Vy teď jdete taky?“

„Ano, chlapče. Je myslím načase,“ řekl pan Turveydrop, zavřel oči a pokrčil rameny se skromným vědomím povinnosti, „abych se jako obvykle ukázal trochu ve městě.“

„Měl byste se tam někde pohodlně naobědvat,“ podotkl syn.

„Drahý synu, k tomu se taky chystám. Myslím, že si sním pár soust ve francouzské restauraci na Operní kolonádě.“

„Máte pravdu. Sbohem, otče,“ rozloučil se Princ a stiskl mu ruku.

„Sbohem, synku. Pánbůh ti požehnej!“

Pan Turveydrop to vyslovil úplně svatouškovsky, ale jeho synovi to zřejmě udělalo dobře. Když se s otcem loučil, měl z něho takovou radost, projevoval k němu takovou poslušnost a takovou hrdost na něj, že jsem skoro měla pocit, jako by k mladému muži bylo nelaskavé nesdílet automaticky jeho víru ve starého. Těch pár okamžiků, které Princovi zbyly na rozloučení s námi (a zvláště s jednou z nás, jak jsem viděla jakožto zasvěcená do jejich tajemství), ještě zvýšilo můj příznivý dojem o jeho skoro dětsky nevinné povaze. Pocítila

jsem k němu náklonnost i lítost, když si strkal do kapsy svoje fidlátka – a s fidlátky i touhu zdržet se ještě chvíli s Karlou –, a spěchal v dobré náladě ke svému kousku studeného skopového a do svého kursu v Kensingtonu, takže jsem v té chvíli měla na jeho otce sotva menší zlost než ta přísná stará dáma.

Otec nám otevřel dveře a vypoklonkoval nás ven způsobem, o kterém musím uznat, že byl hodný jeho zářivého vzoru. Ve stejném stylu nás za okamžik minul po druhé straně ulice, cestou do aristokratické části města, kam se šel ukázat mezi několika málo zbylými dalšími džentlmeny. Na chvíli jsem se tak zamyslela nad tím, co jsem slyšela i viděla v Newmanově ulici, že jsem vůbec nebyla schopná promluvit na Karlu, ba ani soustředit se na to, co ona povídala mně; zvlášť když jsem začala přemítat, jestli na světě existují nebo kdy existovali ještě nějací páni – mimo taneční mistry –, kteří si založili reputaci a žili výhradně ze svého bontónu. Tolik mě to mátlo a naznačovalo to možnost existence tolika pánů Turveydropů, až jsem si řekla: „Ester, tenhle problém musíš dočista pustit z hlavy a věnovat se Karle!“ To jsem taky udělala a povídaly jsme si pak celou cestu až k Lincolnově koleji.

Karla mi řekla, že vzdělání jejího milého bylo tak zanedbáno, že není vždycky snadné přečíst jeho poznámky. Bylo by to prý lepší, kdyby si nedělal takové starosti s pravopisem – píše prý v krátkých slovech tolik zbytečných písmen navíc, že někdy vůbec přestávájí vypadat anglicky. „Má přitom ty nejlepší úmysly, chudák, ale dopadá to jinak, než chtěl,“ postěžovala si. Pokračovala pak jeho omlouváním, jak prý se mohl něco pořádně naučit, když strávil celý život v taneční škole, pořád jen vyučuje a dře, dře a vyučuje, ráno, v poledne i večer! Ale co na tom? Ona může vyřídit korespondenci za ně za oba, jak se o tom přesvědčila ke své vlastní škodě, a pro něho je daleko lepší, aby byl milý než učený. „Ostatně sama nejsem nijak vzdělaná, abych se mohla nafukovat,“ podotkla. „Díky mámě toho umím zatraceně málo.

Ještě něco bych vám ráda řekla, když jsme spolu tak samy, slečno Summersonová," pokračovala Karla. „Nechtěla jsem o tom mluvit, dokud jste Prince neviděla. Víte, jak to vypadá u nás doma. Nemá smysl, abych se *tam* pokoušela naučit se něco, co by mi bylo užitečné v naší vlastní domácnosti, až se s Princem vezmeme. U nás je všechno v takovém zmatku, že je to úplně marné, a jenom mi to ještě vzalo kuráž, když jsem se o něco pokusila. A tak se trošku učím hospodařit – kde byste řekla? U chudinky slečny Fliteové. Časně ráno jí pomáhám uklidit pokoj, vyčistit ptačí klece a uvařím jí šálek kávy (naučila mě to samosebou ona) a umím to už tak dobře, že podle Princova názoru je to nejlepší káva, jakou kdy ochutnal, a prej by ji pochválil i starý pan Turveydrop, a ten si na dobrou kávu nějak potrpí. Umím už udělat i všelijaké jednoduché pudinky a nakoupit skopovou krkovičku, čaj, cukr a máslo, a vůbec dost věcí v domácnosti. Nejde mi zatím šití," přiznala se s pohledem na své opravy Pipíkova kabátku, „ale snad se v tom polepším. Od té doby, co jsem s Princem zasnoubená a dělám tohle všechno, nejsem už doufám pořád tak vzteklá a ledacos odpouštím i mámě. Div mě to dnes dopoledne neporazilo, když jsem vás a slečnu Clareovou viděla tak úpravné a pěkné, tolik jsem se styděla za Pipíka i za sebe; ale celkem jsem doufám klidnější, než jsem bývala, a shovívavější k mámě.“

Vytrysklo to chuděře snaživé tak ze srdce, že to vzalo za srdce i mne. „Karlo, miláčku," řekla jsem jí, „začínám tě mít moc ráda a doufám, že z nás budou přítelkyně.“ „Opravdu?" vykřikla Karla. „Ani nevíte, jak bych byla šťastná!“ „Drahá Karlo," odpověděla jsem, „budme kamarádky od téhle minuty; často si spolu o těchhle věcech popovídáme a pokusíme se z nich najít nějaké východisko.“ Karla byla celá pryč radostí. Řekla jsem jí všechno, co jsem mohla, tím svým starosvětským způsobem, abych ji utěšila a dodala jí kuráže, a ten den bych se byla nevzdala svých námitek proti starému panu Turveydropovi za nic menšího než za to, kdyby své snaše upsal svůj majetek.

Zatím jsme došly k domu pana Krooka, jehož dveře byly dokořán. Na jejich pažení byla cedulka s oznámením, že ve druhém patře je pokoj k pronajmutí. Karle to připomnělo, aby mi cestou do schodů řekla, že v domě došlo k náhlému úmrtí a potom k vyšetřování a že naše drobná stará přítelkyně tím leknutím onemocněla. Dveře i okno prázdného pokoje byly otevřené, a tak jsme nakoukly dovnitř. Byl to ten pokoj s tmavými dveřmi, na které mne slečna Fliteová tajnůstkářsky upozornila, když jsem byla v domě posledně. Byla to smutná a pustá místnost, ponurá a truchlivá, že ve mně vyvolala podivný pocit zármutku, ba dokonce děsu. „Jste nějak bledá,“ poznamenala Karla, když jsme vyšly ven, „a celá prochládlá!“ Opravdu se do mne v té místnosti dala nějaká zima.

Protože jsme cestou sem šly pomalu, zabrané do řeči, můj poručník s Adou tu byli dřív než my. Našly jsme je v podkroví u slečny Fliteové. Prohlíželi si ptáčky, zatímco lékař, který se laskavě s velkou péčí a soucitem ujal ošetřování slečny Fliteové, s ní živě rozmlouval u krbu.

„Vizitu jsem skončil,“ prohlásil a pokročil vpřed. „Slečně Fliteové je už daleko líp a zítra se může jít podívat k soudu (na který v jednom kuse myslí). Zdá se, že jim tam hodně chyběla.“

Slečna Fliteová ten kompliment přijala se zřejmým uspokojením a vysekla pukrle nám všem.

„Jaká čest pro mne,“ řekla, „že zase vidím svěřenky v Jarndyceově procesu! Jsem velice šťastná, že mohu pod svou skromnou střechou přijmout pana Jarndyce z Ponurého domu!“ věnovala mu speciální pukrle. „A má drahá Fitz-Jarndyceová (tak zřejmě pojmenovala Karlu a vždycky jí tak říkala), „vás vítám dvojnásob!“

„Byla hodně nemocná?“ zeptal se pan Jarndyce lékaře, kterého jsme tu zastihli. Slečna Fliteová odpověděla okamžitě sama, třebaže otázka byla položena šeptem.

„Och, bylo mi hrozně zle! Opravdu hrozně zle,“ svěřovala se. „Ne z bolesti, ale ze soužení. Ani ne tak tělesně, jako od nervů, nervů!“

Pravda je totiž taková,“ pokračovala tlumeným a třesoucím se hlasem, „že nás tady navštívila smrt. Měli jsme v domě jed. Jsem na takové věci hrozně háklivá. Vyděsilo mě to. Jenom pan doktor Woodcourt ví, jak mě to vyděsilo. Pan doktor Woodcourt, můj lékař!“ představila nám ho velmi obřadně. „Svěřenky v procesu Jarndyce a Jarndyce – pan Jarndyce z Ponurého domu – slečna Fitz-Jarndyceová!“

„Slečna Fliteová,“ ozval se doktor Woodcourt vážným laskavým tónem a položil jí zlehka ruku na paži, jako by při slovech adresovaných nám apeloval na ni, „slečna Fliteová popisuje svou chorobu se svou obvyklou přesností. Poplašila ji událost v domě, která by poplašila i silnější osobu, takže z té úzkosti a rozrušení onemocněla. Sama mě sem přivedla v prvním rozruchu nad tím objevem, třebaže už bylo pozdě, abych tomu nešťastníkovi nějak pomohl. Vynahradil jsem si to zklamání tím, že sem od té doby chodím za ní a snažím se trochu pomoci aspoň jí.“

„Nejhodnější doktor z celé fakulty,“ špitla mi slečna Fliteová. „Čekám rozsudek. Na den posledního soudu. A pak rozdám svoje statky.“

„Za pár dní bude tak v pořádku,“ usmál se na ni doktor Woodcourt s pozorným pohledem, „jak je to u ní vůbec možné. To znamená docela v pořádku, samozřejmě. Slyšeli jste už, jaké ji potkalo štěstí?“

„Naprosto neobyčejné!“ usmála se zářivě slečna Fliteová. „Něco takového jste ještě neslyšeli, drahouškové! Každou sobotu mi hovorka Kenge nebo Guppy (úředník hovorky K.) dá do ruky obálku plnou šilinků. Šilinků, namouduši! Vždycky jich je v obálce stejně. Vždycky jeden na každý den v týdnu. Ted' to tedy víte! Vždycky tak včas, že? Jistě! Ptáte se, od koho ty obálky jsou? To je ta největší záhada. Přirozeně. Mám vám povědět, co si o tom myslím já? Já si tedy myslím,“ prohlásila slečna Fliteová, ustoupila o krůček s prohnáním výrazem a velice významně zašermovala pravým ukazováčkem, „že si lord kancléř uvědomil, jak dlouho už je Velká pečeť rozlomená (a ta je rozlomená už hezky dlouho), a posílá mi je jako zálohu. Dokud nevynesou rozsudek, jak čekám. To přece

vypadá pravděpodobně, že? Připouští tak, že skutečně jedná trochu pomalu na jeden lidský život. Ale jak delikátně to připouští! Když jsem onehda byla u soudu – chodím tam pravidelně – se svými dokumenty –, jsem s tím na něho uhodila, a málem se mi přiznal. Totiž usmála jsem se na něj ze své lavice a on se na mě usmál ze své. Ale stejně je to ohromné štěstí, ne? A Fitz-Jarndyceová za mě ty peníze vydává, a velice účelně. To vás ujišťuju, nanejvýš účelně!“

Blahopřála jsem jí (protože se obrátila na mne) k tomu šťastnému přírůstku k jejím příjmům a popřála jsem jí, aby to tak dlouho pokračovalo. Sama jsem si nelámala hlavu, odkud se ty peníze berou, ani jsem se nedivila, kdo je tak lidský a pozorný. Můj poručník stál přede mnou, pozoroval ptáčky a já už nepotřebovala uvažovat o nikom dalším.

„A jak říkáte těmhle drobečkům, milostpaní?“ zeptal se svým příjemným hlasem. „Mají nějaká jména?“

„Mají, to můžu odpovědět za slečnu Fliteovou,“ ozvala jsem se, „protože nám sama slíbila, že nám je někdy poví. Pamatuješ, Ado?“

Ada se na to pamatovala velmi dobře.

„To že jsem slíbila?“ podivila se slečna Fliteová. „Kdo je to tady za dveřmi? Co mi tady za dveřmi posloucháte, Krooku?“

Starý domácí dveře otevřel a objevil se s kožišinovou čepicí v ruce a s kočkou v patách.

„Já neposlouchal, slečno Fliteová,“ namítl. „Zrovna jsem se chystal zaklepat, jenže vy máte tak tenký uši.“

„Pošlete tu svou kočku dolů! Zažeňte ji!“ dopálila se stará dáma.

„Ale, ale! – Žádný nebezpečí nehrozí, panstvo,“ řekl pan Krook, prohlížeje si nás pomalu a pronikavě jednoho po druhém, až si nás prohlédl všechny. „Ta žádnějm ptáčkům neublíží, když jsem tady s ní, ledaže bych ji na ně poslal.“

„Omluvte laskavě mého domácího,“ pravila stará dáma důstojně. „Je úplně tento! Co vlastně chcete, Krooku, když tady mám společnost?“

„Hej!“ hýkl stařík. „Víte přece, že jsem lord kancléř.“

„No a?“ odsekla slečna Fliteová. „Co má být?“

„Bylo by kapku divný,“ zachechtal se stařík, „aby se lord kancléř neseznámil s dalším Jarndycem, nezdá se vám, slečno Fliteová? Že jsem tak smělej, váš služebník, pane. Vyznám se v případě Jarndyce a Jarndyce skoro tak dobře jako vy sám, pane. Znával jsem starýho pana Toma, pane. Ale vás jsem, pokud se pamatuju, ještě nikdy neviděl, ani u soudu ne. A přece tam do roka strávím řůru času, když přičtu jeden den k druhýmu.“

„Nikdy tam nechodím,“ odpověděl pan Jarndyce (a skutečně tam nikdy nechodil, v žádném případě). „Radši bych šel – někam jinam.“

„Vopravdu?“ zazubil se Krook. „Dovedete teda pěkně rejpnout do mýho vznešenýho a učenýho bratra, pane; ale to je snad nakonec pro každýho Jarndyce přirozený. Holt dítě, který se jednou spálí, pane! Vida, prohlížíte si ptáčky mý nájemnice, pane Jarndyci.“ Stařík mezitím postoupil krůček za krůčkem do pokoje, až se teď mého poručníka dotkl loktem a podíval se mu zblízka do tváře svými brejlemi. „To je taky jedna z jejích podivnůstek, že nikdy nikomu neřekne jména těch ptáčků, třebaže je pojmenovala všechny.“ Až dosud mluvil šeptem. „Mám je vodříkat, Fliteová?“ zahlaholil najednou, zamrkal na nás a ukázal na ni, když se odvrátila a dělala, že zametá u krbu.

„Pro mne za mne,“ vyhrkla.

Stařík se ještě jednou podíval na nás, pak vzhlédl ke klecím a spustil:

„Naděje, Radost, Mládí, Mír, Pokoj, Život, Prach, Popel, Marnost, Bída, Zkáza, Zoufalství, Šílenství, Smrt, Mazanost, Pošetilost, Žvanil, Parukář, Hadrář, Pergamen, Plundr, Precedent, Haťmatilka, Podvod a Klam. To je ta celá sbírka,“ dokončil svůj výčet stařík, „jak ji nacpal do klece můj vznešenej a učenej pan bratr.“

„Ten vítr ale fičí!“ zamumlal můj poručník.

„Až můj vznešenej a učenej pan bratr vynese rozsudek, dostanou všichni svobodu,“ zamrkal na nás znovu Krook. „A pak,“ dodal

šeptem a s úšklebkem, „jestli k tomu někdy dojde – jakože ne –, ptáci, který nikdy v kleci nebyli, je uklovají.“

„Jestli někdy foukal vítr od východu,“ poznamenal můj poručník a zadíval se z okna, jako by hledal větrnou korouhvičku, „tak je to jistě dneska!“

Zjistili jsme, že se jen těžko dostaneme z domu. Nezdržovala nás ani tak slečna Fliteová; ta byla ohromně rozumná osůbka, pokud šlo o ohled na přání druhých lidí. Byl to pan Krook. Zdálo se, že se nemůže odtrhnout od pana Jarndyce. Kdyby k němu byl připoutaný, mohl by se sotva držet v jeho větší blízkosti. Navrhl, že nám ukáže svůj kancléřský soud a celou tu směsici podivného harampádí, které tu přechovává. Během celé prohlídky (kterou sám protahoval) zrovna na pana Jarndyceovi visel a občas ho pod tou či onou záminkou zdržoval, dokud jsme my ostatní nepřešli, jako by ho mučila touha začít řeč o nějakém tajemství, ale pořád se k tomu nemohl odhodlat. Nedovedu si dodnes představit výraz obličeje a chování, ve kterém by se podivněji mísila opatrnost s nerozhodností a se stálým nutkáním udělat něco, na co si pořád netroufal, než byl tehdejší výraz a chování pana Krooka. Pozoroval mého poručníka v jednom kuse. Zřídka kdy odtrhl pohled od jeho tváře. Když krácel vedle něho, pošilhával po něm úkosem se zchytralostí starého prošedivělého lišáka. Když šel před ním, ustavičně se po něm ohlížel. Když zůstali stát, postavil se proti němu a stále si přejížděl rukou přes otevřená ústa se zvláštním výrazem jakési tajné moci, vzhlížel k němu a vraštil šedivé brvy, až se zdálo, že má oči zavřené, ale přitom jako by zpod těch brv zkoumal každý rys páně Jarndyceovy tváře.

Když jsme konečně prošli celý dům (pořád provázeni kočkou) a prohlédli jsme si celou zásobu rozmanitého haraburdí, rozhodně kuriózního, přišli jsme do zadní části krámu. Na prázdném sudě, postaveném na dno, tady byla láhev inkoustu, pár starých pahýlů brkových pér a halda špinavých divadelních cedulí, a na stěně bylo nalepeno několik velkých tištěných vzorů abecedy rozmanitého rukopisu.

„Co to tady děláte?“ zeptal se můj poručník.

„Snažím se naučit číst a psát,“ odpověděl Krook.

„A jak vám to jde?“

„Pomalů. Špatně,“ opáčil stařík mrzutě. „Je to těžký v mém věku.“

„Bylo by to lehčí, kdyby vás někdo učil,“ navrhl můj poručník.

„Jo, jenže by mě to moh naučit špatně,“ namítl stařík s podivně podezřavým zábleskem v očích. „Nevím, vo co jsem přišel, že jsem se to nenaučil dřív. Ale nerad bych vo něco přišel tím, kdybych se to teďka naučil špatně.“

„Špatně?“ usmál se můj poručník v dobré náladě. „Kdo by vás to prosím vás chtěl učit špatně?“

„To nevím, pane Jarndyci z Ponurého domu,“ odpověděl stařík, pošoupl si brejle na čelo a zamnul si ruce. „Ani nemyslím, že by to někdo chtěl – ale stejně radši spoléhám sám na sebe než na někoho jinýho.“

Tyhle odpovědi i celé Krookovo chování bylo tak zvláštní, že se můj poručník zeptal doktora Woodcourta, když jsme potom všichni společně procházeli Lincolnovou kolejí, jestli je pan Krook opravdu vyšinutý, jak naznačovala jeho nájemnice. Mladý lékař odpověděl, že ne, že nemá důvod, proč by si to myslel. Stařík je sice přehnaně nedůvěřivý, jak už nevzdělaní lidé obvykle bývají, a je vždycky víceméně pod vlivem sprostého džinu, kterého vypije velké množství a kterým on sám i zadní část jeho krámu silně čpí, jak jsme si mohli sami všimnout, ale doktor si nemyslel, že je stařík šílený, aspoň zatím ne.

Cestou domů jsem si natolik získala Pipíkovu náklonnost, když jsem mu koupila větrník a dva pytlíky od mouky, že si nenechal od nikoho jiného sundat mitrovitou čepici a palčáky a při obědě nechtěl sedět jinde než vedle mne. Karla seděla po mém druhém boku vedle Ady, které jsme vyklopily celou historii se zasnoubením, sotva jsme se vrátili domů. V jednom kuse jsme se Karle i Pipíkovi věnovali a Karla všechna zářila, můj poručník byl stejně veselý jako

my a bylo nám všem spolu dohromady dobře, dokud Karla neodjela večer domů ve fiakru, s Pipíkem, který už tvrdě spal, ale pořád pevně svíral svůj větrník.

Zapomněla jsem se zmínit – nebo jsem se aspoň nezmínila –, že doktor Woodcourt byl ten tmavovlasý mladý lékař, se kterým jsme se setkali už u doktora Badgera. Ani o tom, že ho pan Jarndyce pozval na ten oběd. Ani o tom, že když pak všichni odešli a já vyzvala Adu: „Tak, děvečko drahá, teď si trochu popovídejme o Richardovi!“, Ada se zasmála a řekla –

Jenže si myslím, že na tom, co moje drahá děvečka řekla, zrovna nezáleží. Byla vždycky veselá.

KAPITOLA PATNÁCTÁ

Zvonařka

Pokud jsme byli v Londýně, pana Jarndyce ustavičně obléhal zástup vznětlivých dam a pánů, nad jejichž počínáním jsme prostě žasli. Pan Quale, který se k nám dostavil brzy po našem příjezdu, býval při každém takovém rozruchu. Jako by ty své dva lesklé vyboulené spánky promítal do všeho, co se kde semlelo, a jako by si sčesával vlasy čím dál víc dozadu, až mu jejich kořínky málem vylétaly z hlavy samou nezkrotnou lidumilností. Zajímal se o všechno, ale zejména byl vždycky pohotový, když šlo o jakýkoli pamětní dar komukoli. Jeho hlavní schopností se zdála schopnost nekritického obdivu. Dokázal vysedávat sebedelší dobu na vrcholu nadšení a vystavovat své spánky paprskům jakékoli zářivé hvězdy. Poprvé jsem ho poznala, když úplně tonul v nadšení pro paní Jellybyovou, takže jsem ji pokládala za jeho jedinou modlu. Teď jsem však brzy pochopila svůj omyl a zjistila jsem, že je vlečkonošem a ministrantem celého procesí lidí.

Jednou k nám přišla paní Pardigglová s nějakou subskripcí na cosi – a doprovázel ji pan Quale. Cokoli paní Pardigglová řekla, opakoval nám pan Quale ještě jednou, a jako mámil perly moudrosti z paní Jellybyové, mámil je i z paní Pardigglové. Paní Pardigglová napsala mému poručníkovi dopis doporučující jejího výmluvného přítele pana Gushera. S panem Gusherem se pan Quale objevil znovu. Pan Gusher, ochable otlýl pán, celý upocený a s očkama tak malýma pro svůj úplňkovitý obličej, jako by původně byla míněna pro někoho jiného, nebyl na první pohled nijak přitažlivý. Ale ještě ani nedosedl, už pan Quale položil Adě a mně otázku, jestli pan Gusher není velká postava (což určitě byl, ve smyslu své otylosti, jenže pan Quale myslel velikost jeho ducha) a jestli nás nezaujalo jeho masivní čelo. Slyšeli jsme mezi těmihle lidmi o spoustě všelijakých posláních,

ale nic z toho nám nebylo zdaleka tak jasné, jako že posláním pana Qualea je rozplývat se nadšením nad posláním kohokoli jiného a že právě tohle je nejpopulárnější poslání ze všech ostatních.

Pan Jarndyce upadl do téhle společnosti z laskavosti svého srdce a z vážné snahy prokazovat ze všech svých sil dobro, ale netajil se nám s tím, jak často je mu ta společnost proti mysli. Dobročinnost se v ní projevovala křečovitě, charitu si oblékali jako svou navyklost uniformu hluční hlasatelé a spekulanti s lacinou popularitou, vehementní ve svém předstírání, nedůslední a bez výsledků ve své činnosti, nejodpornějším způsobem servilní vůči mocným, lichometní vůči sobě navzájem a nesnesitelní pro lidi, kteří se tiše snaží pomáhat slabým před pádem, místo aby je s velkým pokřikem a sebechválou tahali o kousíček nahoru, jakmile je napřed nechali padnout docela na dno. Když pak pan Gusher zahájil sbírku na pamětní dar pro pana Qualea (dostal už sám pamětní dar ze sbírky organizované panem Qualem) a když o tom půldruhé hodiny řečnil na shromáždění, jehož se zúčastnily i dvě dobročinné školy pro malé chlapce a děvčátka, kterým zvláště připomněl groš chudé vdovy a vyzval je, aby obětavě přispěli svým půlpenným, myslím, že vítr foukal od východu celé tři neděle.

Zmiňuji se o tom, protože se znovu dostávám k panu Skimpolovi. Zdálo se mi, že jeho otevřená přiznání k dětinskosti a bezstarostnosti byla pro mého poručníka velkou úlevou v kontrastu s takovýmhle jednáním a že jim tím ochotněji věřil, poněvadž najít jednoho naprosto bezelstného a upřímného člověka mezi tolika právě opačnými lidmi ho nutně muselo těšit. Nerada bych naznačovala, že to pan Skimpole uhodl a zakládal na tom svou politiku – natolik jsem mu nikdy nerozuměla. Čím byl pro mého poručníka, tím byl jistě i pro ostatní svět.

Necítil se nějak dobře, a tak jsme ho zatím vůbec nevidali, třebaže žil v Londýně. Jednou dopoledne se však objevil, příjemný jako obvykle a jako vždycky překypoval dobrou náladou.

„Tak mě tu zase máte!“ prohlásil. Prodělal žlučnickový záchvat, ale na žlučník často trpívají boháči, a tak si může namlouvat, že je bohatý. To taky v jistém smyslu byl – bohatý velikášskými rozmary. Přímo marnotratně obohacoval svého ošetřujícího lékaře. Vždycky mu přiznával dvojnásobné, a někdy dokonce čtyřnásobné honoráře. A říkával mu: „Drahý pane doktore, to se vám jenom zdá, že mě léčíte zadarmo. Kdybyste znal mé velkodušné úmysly, přímo vás zahrnuju penězi!“ A opravdu to myslel tak dalece (jak nám řekl), že si to ztotožňoval se skutečností. Kdyby fakticky měl ty kousky kovu nebo tenkého papíru, kterým lidé připisují takovou důležitost, strčil by je doktorovi beze všeho do ruky. Poněvadž je neměl, nahrazoval skutek dobrou vůlí. Výborně! Jestliže to tak myslel opravdu – jestli měl tu dobrou vůli upřímně, a on ji rozhodně měl –, připadala mu stejně reálná jako mince a splácela jeho dluh.

„Je to možná taky trochu tím, že nemám žádné ponětí o hodnotě peněz,“ řekl pan Skimpole, „ale často to tak cítím. Připadá mi to tak rozumné! Můj řezník mi povídá, že by chtěl, abych mu zaplatil jeho účtíček. Patří to k příjemné, bezděčně poetické stránce jeho povahy, že vždycky říká ‚účtíček‘ – aby se nám oběma zdálo jeho zaplacení snadné. ‚Milý příteli,‘ odpovídám řezníkovi, ‚když víte tohle, dostal jste zaplacen. Nemusel jste se s tím svým účtíčkem obtěžovat. Dostal jste zaplacen, to myslím vážně.‘“

„Ale co kdyby ten řezník myslel vážně, že vám dodal zaúčtované maso,“ zasmál se můj poručník, „místo aby vám je dodal opravdu?“

„Můj drahý Jarndyci,“ odušil pan Skimpole, „vy mě překvapujete! Mluvíte jako ten řezník. Jeden řezník se mě jednou zeptal: ‚Ale, pane, proč jste teda jedl to jehněčí po osmnácti pencích za libru?‘ ‚Proč jsem jedl jehněčí po osmnácti pencích za libru, kamaráde?‘ užasl jsem přirozeně nad jeho otázkou. ‚Protože mám jehněčí rád!‘ To přece znělo přesvědčivě. ‚Hm, pane,‘ namítne mi ten řezník, ‚ško-da, že jsem nemyslel dodávku toho jehněčího stejně vážně, jako vy myslíte jeho zaplacení!‘ ‚Ale, kamarádíčku,‘ povídám mu, ‚uvažujme

přece jako rozumní lidé. Jak si to představujete? Vždyť to nebylo možné! Vy jste to jehněčí *měl*, kdežto já peníze nemám. Vy jste si nemohl jeho dodávku představovat, kdybyste je opravdu nedodal, kdežto já můžu, a vážně si představuju, že jsem vám ty peníze dal, třebaže jsem je zaplatit nemohl! Na to se už nevzmohl na odpověď. Tím naše debata skončila.“

„A nežaloval vás?“ zeptal se můj poručník.

„Jistě, žaloval mě,“ připustil pan Skimpole. „Ale vedla ho k tomu vašeň, ne rozum. Když mluvím o vášni, připomíná mi to Boythorna. Píše mi, že jste mu se svými dámami slíbili krátkou návštěvu v jeho mládeneckém domě v Lincolnshiru.“

„Moje děvčata si na něj moc potrpí,“ řekl pan Jarndyce, „a tak jsem mu tu návštěvu slíbil za ně.“

„Příroda ho zapoměla trochu přitlumit, že?“ obrátil se pan Skimpole na Adu a na mne. „Je trochu moc bouřlivý – jako moře, že? Trochu moc prudký – jako býk, který si umíní ze všech barev vidět jenom červenou, že? Ale přiznávám mu, že na tom jeho boucharonství něco je.“

Překvapilo by mě, kdyby ti dva měli o sobě navzájem zvlášť vysoké mínění: pan Boythorn přikládal takovou důležitost tolika věcem, kdežto pan Skimpole nedbal skoro o nic. Kromě toho jsem si všimla, že pan Boythorn nejednou div nevybuchl, když přišla řeč na pana Skimpola. Ted' jsem se samozřejmě jenom přidala k Adě, když řekla, že se nám pan Boythorn ohromně zamlouvá.

„Pozval mě taky,“ prohlásil pan Skimpole, „a jestli se mu takové dítě jako já může svěřit, jak mi to doporučuje spojená laskavost dvou andělů, kteří mi budou dělat anděly strážné, tak tam pojedu. Nabízí mi, že mi uhradí dopravu tam a zpátky. To jistě bude něco stát? Snad pár šilinků? Nebo liber? Něco na ten způsob? Mimochodem – Coavinsák! Vzpomínáte si na našeho přítele Coavinsáka, slečno Summersonová?“

Zeptal se mě svým půvabně lehkomyšlným způsobem, když ho to náhodou napadlo, a bez nejmenších rozpaků.

„Jistěže!“ odpověděla jsem.

„Tak Coavinsáka zatkl Nejvyšší dráb,“ řekl pan Skimpole. „Už nikdy nebude zastíňovat sluneční světlo.“

Úplně mě to šokovalo, protože jsem si už s plnou vážností v duchu vyvolala obraz toho člověka, jak tenkrát večer seděl na pohovce a utíral si čelo.

„Povídal mi to včera jeho nástupce,“ řekl pan Skimpole. „Jeho nástupce sedí teď u mne v domě – prý mi přišel zabavit nábytek, nebo jak tomu říká. Objevil se včera, na den narozenin mé modrooké dcery. Namítl jsem mu: ‚Vždyť je to nerozumné a nevhodné. Kdybyste měl vy nějakou modrookou dceru, líbilo by se vám, kdybych k vám já přišel bez pozvání na její narozeniny?‘ Ale stejně se mi tam nakvartýroval.“

Pan Skimpole se zasmál té roztomilé absurditě a zlehka brnkl na piano, u něhož seděl.

„A ten mě právě informoval, co Coavinsák po sobě zanechal,“ pokračoval pak s drobnými akordy namísto teček. „Tři děti. Bez matky. A to svoje povolání. Nepopulární povolání. Sirotci po Coavinsákovi. Jsou na tom jistě špatně.“

Pan Jarndyce vstal, podrbl se na hlavě a začal přecházet sem a tam. Pan Skimpole hrál melodii jedné z Adiných oblíbených písní. Dívaly jsme se s Adou obě na pana Jarndyce a zdálo se nám, že víme, co mu tane na mysli.

Když se můj poručník chvíli procházel, párkrát se zastavil, přestal se drbat na hlavě a znovu zase začal, položil ruku na klávesy a zarazil pana Skimpola v hraní. „Mně se to nechce líbit, Skimpole,“ poznamenal zamyšleně.

Pan Skimpole, který už docela zapomněl, o čem byla řeč, k němu překvapeně vzhlédl.

„Ten člověk byl přece potřebný,“ prohlásil můj poručník, přecházeje sem a tam na kousku prostoru mezi pianem a koncem pokoje a drbaje se ve vlasech od týla k čelu, jako by mu je tak vyfoukal silný východní vítr. „Když jsme vyvolali potřebu takových

lidí svou vlastní vinou a pošetilostí nebo svým vlastním nedostatkem znalosti světa či svou vlastní smůlou, nesmíme se přece na nich mstít. Na jeho zaměstnání nebylo nic zlého. Živil svoje děti. Měli bychom se o tom dovědět něco víc.“

„Á! O Coavinsákovi?“ zvolal pan Skimpole, který se konečně dovtípil. „Nic lehčího. Stačí zajít si do Coavinsákova hlavního stanu a dovíte se tam všechno, co je vám libo.“

Pan Jarndyce na nás kývl – však jsme už čekaly jenom na jeho signál. „Pojďme! Zajdeme si tam, miláčkové. Proč ne tam, když se už stejně chceme projít?“ Byly jsme hned hotové a brzy jsme vyrazili. Pan Skimpole šel s námi a docela si v té výpravě liboval. Bylo to pro něj tak nové a osvěžující, jak nám řekl, jít shánět Coavinsáka, místo aby Coavinsák sháněl jeho!

Zavedl nás nejdřív do Běžecké uličky, odbočující z Kancléřské uličky, kde stál dům se zamřížovanými okny, jemuž říkal Coavinsákův hrad. Když jsme vešli do hlavního vchodu a zazvonili, vyšel z jakési kanceláře hrozně ošklivý mládenec a podíval se na nás přes vrátka, opatřená nahoře špičatými hřeby.

„Koho chcete?“ zeptal se nás s bradou vtisknutou mezi dva hřeby.

„Měli jste tady nějakého výběrčího nebo zaměstnance, či co byl,“ řekl pan Jarndyce, „který nedávno umřel.“

„Tak?“ opáčil mládenec. „A co má bejt?“

„Chtěl bych vědět, jak se jmenoval.“

„Jmenoval se Neckett,“ odpověděl mládenec.

„A kde bydlel?“

„Ve dvoře Zvonařce,“ řekl mládenec. „Nad krámem se svíčkama po levý straně, u paní Blinderových.“

„Byl to – nevím, jak bych se měl zeptat,“ zamumlal můj poručník, – „byl to pilný pracovník?“

„Kdo? Neckett?“ opáčil mládenec. „Jo, vohromně pilnej. Nikdy ho neunavilo číhat. Dokázal vystát na rohu ulice u kandelábru třeba vosum či deset hodin, když si to umínil.“

„Mohl to dělat i hůř,“ zaslechla jsem, jak si můj poručník mumlá pro sebe. „Mohl si to umínit, a pak to neudělat. Děkuju vám. To mi stačí.“

Opustili jsme mládence, který stál s hlavou ke straně, s pažemi na vrátkách a mazlivě ocucával hřeby, a vrátili jsme se k Lincolnově koleji, kde na nás čekal pan Skimpole, jemuž se nijak nelíbilo v těsné blízkosti Coavinsákova hradu. Pak jsme se všichni odebrali na Zvonařku, do úzkého zadního dvorka nedaleko. Brzy jsme našli svíčkařství a v něm dobrácky vyhlížejší stařenu, kterou trápila vodnatelnost či záducha nebo možná obojí.

„Neckettovy děti?“ odpověděla na můj dotaz. „Samosebou, slečinko. Račte do třetího patra. Dveře zrovna proti schodům.“ A podala mi přes pult klíč.

Podívala jsem se na ten klíč a pak na ni, ale ona byla zřejmé přesvědčená, že vím, co s ním. Poněvadž mohl patřit jenom ke dveřím dětí, vyšla jsem ven bez dalších otázek a vykročila jsem před ostatními po temných schodech. Šli jsme tak tiše, jak jsme jen dokázali, ale čtyři jsme nadělali na prošlapaných prknech přece jen nějaký hluk, takže když jsme vyšli do druhého poschodí, zjistili jsme, že jsme vyrušili jakéhosi muže, který tam vyhlížel ze svého pokoje.

„Hledáte Gridleye?“ zavrčel a vztekle se na mne zahleděl.

„Ne, pane,“ odpověděla jsem, „jdeme dál nahoru.“

Podíval se na Adu, na pana Jarndyce a na pana Skimpola a provrтал jednoho po druhém stejným vzteklým pohledem, když za mnou stoupali výš. Pan Jarndyce ho pozdravil. „Dobrej den!“ odsekl muž stroze a zuřivě. Byl to vysoký člověk se zažloutlou pletí, se starostmi olysalou hlavou, na níž mu zůstalo už jen pár vlasů, s obličejem zbrázděným vráskami a s vyvalenýma očima. Tvářil se bojovně a vystupoval drsně a podrážděně, až mě to – ve spojení s jeho postavou, dosud statnou a silnou, třebaže zřejmě už chátrající, – nemálo polekalo. V ruce držel péro a letmým nahlédnutím do jeho

pokoje jsem zjistila, že se v něm povaluje spousta papírů. Nechali jsme ho tam stát a vyšli jsme do nejvyššího patra. Zatukala jsem na dveře a za nimi se ozval pronikavý hlásek: „My jsme tady zamknutý. Klíč má paní Blinderová!“

Po těch slovech jsem strčila klíč do zámku a odemkla jsem. V ubohé světnici se šikmým stropem a s velice chudým zařízením byl asi pětiletý nebo šestiletý drobný klouček, který choval a konejšil osmnáctiměsíční těžké mimino. Nehořel tam oheň, třebaže bylo chladno, a obě děti byly místo toho zabalené do chatrných šálů a pelerín. Tohle oblečení je však příliš nezahřálo, takže měly červené a ozáblé nosíky a jejich postavičky se celé choulily, když klouček přecházel sem a tam a chlácholil mimino, které mu zabořovalo hlavičku do ramene.

„Kdo vás tady nahoře zamkl samotné?“ zeptali jsme se přirozeně.

„Kájík,“ odpověděl chlapeček, který zůstal stát a kulil na nás oči.

„Kájík je tvůj bratr?“

„Ne. Moje sestra Kája. Táta jí říkal Kájík.“

„Je vás ještě víc kromě Kájíka?“

„Já,“ vypočítával klouček, „a Ema,“ pohladil zmačkaný čepeček dítěte, které choval, „a Kájík.“

„A kde je Kájík teď?“

„Šla prát,“ prohlásil klouček, začal znovu přecházet a málem přitom vrazil nankinovým čepečkem do postele, jak se zároveň snažil zírat na nás.

Právě jsme se dívali jeden po druhém a na ty dvě děti, když do světnice vešlo droboučké děvče s dětskou postavou, ale s daleko starším a protřelým výrazem ve tváři – mimochodem hezké tváři – a s jakýmsi ženským čepcem na hlavě, který jí byl příliš velký, a utírala si holé paže do ženské zástěry. Prsty měla vybělené a svraštěné praním a z paží si osušovala dosud kouřící mydlinky. Nebýt toho, působila jako dítě, které si hraje na velké prádlo a imituje s bystrým postřehem chudou pradelnu.

Přiběhla odněkud ze sousedství a zřejmě spěchala, jak jen mohla. Třebaže byla lehounká, ještě sotva popadala dech, a nejdřív ze sebe nemohla vypravit slůvko, když tam tak stála, prudce oddychovala, utírala si paže a klidně si nás prohlížela.

„Tohle je Kájík!“ zvolal klouček.

Děcko, které choval, natáhlo ručičky a zavrňelo, aby je vzal Kájík. Holčička je vzala ženským způsobem, odpovídajícím její zástěře a čepci, a zadívala se na nás přes své břemeno, které se k ní láskyplně přitulilo.

„Je to možné, že tohle dítě pracuje na ty ostatní?“ zašeptal můj poručník, když jsme holčičce přistavili židli, aby se s tou zátěží aspoň posadila, zatímco klouček zůstal stát vedle ní a držel se jí za zástěru. „Podívejte se na to! Proboha se na to podívejte!“

Však to taky byl pohled! Tři děti tak lnoucí k sobě, dvě z nich s jediným spolehnutím na třetí, a to třetí ještě tak mladé, a přece už s takovým výrazem dospělosti a houževnatosti, který šel tak divně dohromady s tou dětskou postavičkou.

„Kájíku, Kájíku!“ oslovil ji můj poručník. „Kolikpak ti je let?“

„Třináct pryč, pane,“ odpověděla holčička.

„Podívejme, už tolik!“ prohlásil můj poručník. „Už tolik let, Kájíku!“

Nedokážu vystihnout všechnu něhu, s jakou na ni promluvil; napůl žertem, ale zároveň tím soucitněji a smutněji.

„To tady bydlíš sama s těmi mrňaty, Kájíku?“ zeptal se jí.

„Jo, pane,“ odpověděla holčička a vzhledla k němu s naprostou důvěrou. „Od té doby, co táta umřel.“

„A jak tady žijete, Kájíku? Ach, Kájíku!“ odvrátil můj poručník na okamžik tvář. „Jak tady žijete?“

„Co táta umřel, tak chodím pracovat, pane. Dneska peru.“

„Pánbůh ti pomáhaj, Kájíku!“ řekl můj poručník. „Vždyť ani nedosáhneš do necek!“

„Ve dřevákách jo, pane,“ pospíšila si s odpovědí. „Mám dřeváky s vysokejma podrážkami po mamě.“

„A kdy umřela maminka? Chudák maminka!“

„Máma umřela hned nato, jak se narodila Ema,“ řeklo děvčátko s pohledem na tvářičku na svém klíně. „Táta tenkrát povídal, že jí musím nahradit mámu, jak to jen dokážu. A tak se vo to snažím. Pracovala jsem doma a uklízela a starala se vo ni a prala už dávno, než jsem začala chodit pracovat k lidem. Tak jsem se to naučila, už rozumíte, pane?“

„A chodíš často k lidem?“

„Jak často můžu,“ usmála se Kája zeširoka, „vydělám si tak šestipence a šilinky.“

„A ty malé tady vždycky zamykáš, když jdeš pryč?“

„Aby se jim nic nestalo, už rozumíte, pane?“ odpověděla Kája. „Někdy sem zajde paní Blinderová a vobčas i pan Gridley a někdy sem třeba můžu zaskočit i sama, a voni si tady hrajou, víte, a Tom se nebojí, že je tady zamčenej, vid', že ne, Tome?“

„N-ne!“ odpověděl Tom mužně.

„Když se setmí, dole ve dvoře se rozsvítěj lampy, takže je tady docela světlo – skoro docela světlo. Vid', Tome?“

„Jo, Kájíku,“ přisvědčil Tom, „skoro docela světlo.“

„A potom je Tom zlatej kluk,“ prohlásilo to stvořeníčko tak mateřsky, tak žensky! „Když je Ema unavená, uloží ji do postele. A když je unavenej sám, jde si taky lehnout. A když se pak vrátím domů a rozsvítím svíčku a přinesu kousek něčeho k večeři, zase vstane a najíme se spolu. Vid', Tome?“

„To víš, Kájíku! Dycinky!“ A buďto při vzpomínce na tuhle velikou rozkoš svého života nebo z vděčnosti a lásky ke Káje, která pro něho byla vším na světě, zabořil obličejík do plandavých záhybů její sukně a ze smíchu se rozplakal.

To byla první slza, která těm dětem od našeho příchodu vytryskla z očí. Malá sirota mluvila o jejich otci a matce, jako by všechen jejich zármutek byl potlačen nutností sebrat kuráž, její dětskou důležitostí, že dokáže pracovat, a jejím ustavičným pilným sháněním.

Ale teď, když se Tom rozplakal, zůstala sice pokojně sedět, klidně se na nás dívala a nezcuchala jediným hnutím ani vlásek na hlavách svých malých svěřenců, přesto jsem však zahlédla, jak i jí skanuly po tvářích dvě tiché slzy.

Stála jsem s Adou u okna a tvářila jsem se, že si prohlížím střechy domů, ukoptěné komíny, ubohé kytky v květináčích a ptáčky v malých klíčkách za okny sousedů, když jsem si uvědomila, že paní Blinderová z dolejšího krámku přišla nahoru (trvalo jí možná celou tu dobu vystoupit do schodů) a že mluví s mým poručníkem.

„To tak moc není, vodpustit jim činži, pane,“ říkala právě, „kdo by ji taky vod nich dokázal vzít?“

„Vida, vida,“ poznamenal můj poručník stranou k nám dvěma. „Přijde čas, kdy tahle hodná paní pozná, že to bylo moc a že všechno dobré, co udělala pro nejmenší z těch dětí – Ale tahle holčička,“ dodal po chvilce, „nemůže přece pokračovat v téhle práci?“

„Já bych tedy řekla, že může,“ odpověděla paní Blinderová, která jenom postupně lapala těžký dech. „Je to náramně šikovná holka. Namouduši, pane, jak ta se starala vo ty dvě mrňata, když jim umřela máma, vo tom si povídal celej nás dvůr! A jak se starala vo tátú, když toho to vzalo, to byl hotovej zázrak! ‚Paní Blinderová,‘ řek mi ještě, než vydech naposledy – ležel zrovna tamhle, ‚paní Blinderová, ať jsem měl jaký jsem měl povolání, na dnešek v noci jsem tady viděl anděla, jak nad tou mojí holčičkou drží ochrannou ruku!‘“

„Jiné povolání neměl?“ zeptal se můj poručník.

„Ne, pane,“ odpověděla paní Blinderová, „byl jenom tím exekutorem. Když se sem nastěhoval, nevěděla jsem, co vlastně dělá, a přiznám se, že když jsem na to přišla, dala jsem mu vejpověd. Ve dvoře ho neviděli rádi. To jeho povolání se přičilo i vostatným nájemníkům. Není to slušný povolání a většina lidí proti němu má námítky. Pan Gridley proti němu měl vobzvlášť nabroušeno, a to je moc dobrej nájemník, i když má nervy nadranc.“

„Tak jste mu tedy dala výpověď?“ zajímal se můj poručník.

„Tak jsem mu dala vejповěd,“ přitakala paní Blinderová. „Ale když přišel kvartál a já vo něm dál neslyšela nic špatnýho, začala jsem pochybovat, jestli jsem jednala správně. Byl náramně akurátní a pracovitej a plnil jenom svou povinnost,“ řekla paní Blinderová a mimovolně se zadívala na pana Skimpola. „A to se na tomhle světě nedá říct vo každým.“

„Takže jste mu nakonec tu výповěd’ nedala?“

„Inu, řekla jsem mu, že když si to vyřídí s panem Gridleyem, vyřídím to s vostatníma nájemníkama sama a nebudu se tak moc starat, jestli se jeho zaměstnání líbí lidem ve dvoře. Pan Gridley nakonec souhlasil – sice nevrle, ale souhlasil. Byl na něj vždycky nevrlej, ale na děti pak byl hodnej. Do člověka nikdy nevidíme, dokavad’ se neprojeví.“

„Bylo k dětem hodných víc lidí?“ zajímal se pan Jarndyce.

„Celkem to ještě ušlo, pane,“ řekla paní Blinderová, „ale určitě jich bylo míň, než kdyby jejich táta měl jiný povolání. Pan Coavinses na ně věnoval zlatou guineu a jeho exekutoři mezi sebou taky něco vybrali. Pár sousedů ve dvoře, který si z něho vždycky dělali legraci, když šel kolem, uspořádalo taky malou sbírku – jak říkám – celkem to ještě ušlo. Taky co se Káji tejče. Některý lidi jí nedají práci, poněvač je dcera exekutora; jiný ji sice zaměstnají, ale předhazují jí to; najdou se i takoví, co si z toho dělají zásluhu, že ji u sebe nechají dělat přes tenhleten a jiný její nedostatky, a možná jí dokonce míň platí a víc jí toho nakládají. Jenže vona je náramně trpělivá a taky rozumná, a vždycky se snaží, co nejvíc může, a ještě víc. Tak teda říkám, pane, že to celkem ujde, ale mohlo by to bejt lepší.“

Paní Blinderová se posadila, aby lépe popadla dech, ze kterého se znovu vydala tak dlouhou řečí, ještě než ho pořádně nabrala po výstupu do schodů. Pan Jarndyce se zrovna obracel k nám, když jeho pozornost upoutal náhlý vstup pana Gridleye, o němž byla před chvílí řeč a jehož jsme potkali cestou nahoru.

„Nevím, co tady děláte, dámy a pánové,“ spustil, jako by mu naše přítomnost byla proti mysli, „ale promiňte, že jsem přišel. Nejdu sem očumovat. No, Kájo! No, Tome! No, ty škvrně! Jakpak se dneska všichni máme?“

Sklonil se mazlivě k dětem a ty v něm zřejmě viděly přítele, třebaže se pořád tvářil přísně a k nám se choval co možná nejpříkřeji. Můj poručník si toho všiml, ale respektoval to.

„Nikdo by sem jistě nepřišel očumovat, jak říkáte,“ poznamenal mírně.

„Možná, pane, možná,“ odpověděl příchozí, vzal Toma na koleno a pana Jarndyce odbyl netrpělivým mávnutím ruky. „Nechci se s vámi nijak hádat, dámy a pánové. Nahádal jsem se už dost na celý život.“

„Máte jistě dost důvodů,“ řekl pan Jarndyce, „abyste byl roztrpčený a podrážděný –“

„Už zase!“ vykřikl muž zuřivě. „Mám hádavou náladu! Jsem vztekalej! Nejsem zdvořilej!“

„To myslím moc nejste.“

„Pane!“ zvolal Gridley, postavil dítě a vykročil k mému poručníkovi, jako by ho chtěl uhodit. „Víte něco o soudních procesech?“

„To možná k svému neštěstí vím.“

„K svému neštěstí?“ zarazil se muž ve svém hněvu. „Jestli je to tak, prosím za prominutí. Nejsem zdvořilej, já vím. Ale prosím vás za prominutí! Pane!“ vzplál najednou novou zuřivostí. „Už pětadvacet let mě vlácejí po žhavém železe, odvykl jsem si chodit po sametu. Běžte se tamhle naproti ke kancléřskému soudu zeptat, co je pro ně jeden ze stálých terčů legrace, kterým si někdy zpestřují své jednání, a řeknou vám, že nejvíc si užijou s jedním člověkem ze Shropshiru. To jsem já,“ uhodil se divoce pěstí do dlaní druhé ruky. „Já jsem ten člověk ze Shropshiru!“

„Jsem přesvědčen,“ odpověděl můj poručník rozvázně, „že já i moje rodina jsme taky měli tu čest přispět trochu k pobavení na tom smutném místě. Snad jste už slyšel moje jméno – Jarndyce.“

„Pane Jarndyci,“ kvitoval to Gridley, jako by mu svým drsným způsobem vzdával poctu, „vidím, že snášíte svoje křivdy klidněji, než já dokážu snést ty svoje. A co víc, můžu vám říct – stejně jako tomuhle pánovi a tady slečnám, jestli jsou to vaši přátelé, – že kdybych ty svoje křivdy bral jinak, byl bych se už dávno zbláznil! Jenom tím, že se proti nim bouřím a mstím se za ně v duchu a vztekle se dožaduju spravedlnosti, které nikdy nedosáhnu, si ještě udržuju všech pět pohromadě! Jenom tím!“ vybuchoval nelíčeně a s velkou vehemencí. „Můžete mi říct, že se zbytečně rozčiluju. Řeknu vám na to, že už mám takovou náturu, když se mi křivdí, a že se musím rozčilovat. Neznám nic mezi tímhle svým křikem a propadnutím do toho věčně usměvavého stavu jako ta chudák bláznivá stařenka, co chodí k soudu strašit. Kdybych se tomu někdy poddal, docela bych zblblnul.“

Jeho zuřivý vztek, který mu škubal obličejem, a divoká gesta, jimiž svá slova doprovázel, nás přímo bolely.

„Uvažte jen můj případ, pane Jarndyci,“ horlil. „Jako že je nebe nade mnou, povídám vám čistou pravdu. Byli jsme dva bratři. Můj otec – sedlák – udělal závěť a statek, dobytek a všechno ostatní odkázal na doživotí naší matce. Po její smrti mělo všechno připadnout mně, až na podíl tří set liber, který jsem pak měl vyplatit bratrovi. Matka umřela. Můj bratr se pak za nějaký čas přihlásil o svůj podíl. Já i některý další příbuzní jsme tvrdili, že už z něho část vyčerpali na živobytí a bydlení a tak podobně. A teď dávejte pozor! Šlo jenom o tuhle otázku, o nic jiného! Nikdo nepochyboval o závěti; jednalo se jen o to, jestli část těch tří set liber byla už vyplacená, nebo ne. Aby se to vyjasnilo, můj bratr podal žalobu a já musel před ten prokatej kancléřskej soud; přinutil mě k tomu zákon a nemoh jsem se obrátit nikam jinam. Sedmnáct lidí obžalovali v tý záležitosti jednoduchý jako facka! K prvnímu stání došlo až po dvou letech. Pak to zase na dva roky odročili, poněvadž soudce (aby mu hlava shnila!) začal vyšetřovat, jestli jsem opravdu syn svého táty – třebaže o tom živá duše na světě nepochybovala. Pak přišel na to, že ještě není dost

obžalovaných – pamatujte, zatím jich bylo jenom sedmnáct! – ale to ne, že prej musíme mít ještě jednoho, kterého předtím vynechali, a že to prej všechno musí začít znova. Soudní útraty v té době – ještě než to vůbec začalo – dělaly už třikrát víc než bratrův podíl. Bratr by se byl celého podílu s radostí vzdal, aby si ušetřil další útraty. Moje celý dědictví, jak mi je otec odkázal, padlo taky na útraty. A tak ten proces, pořád ještě nerozhodnutej, přines jen zkázu, zhoubu a zoufalství – a tak tady dneska stojím! Ve vašem procesu, pane Jarndyci, jde o tisíce a tisíce, kdežto v mém jenom o stovky. Ale snáší se ten můj lehčeji, nebo tíž, když v něm šlo o moje celý živobytí, a to ze mě tak hanebně vyždímali?“

Pan Jarndyce mu řekl, že s ním z hloubi srdce cítí, ale že sám si nedělá žádný monopol na to, jak nespravedlivě s ním zachází tenhle obludný systém.

„Už zase!“ vybuchl znovu pan Gridley. „Systém! Kdekdo mi vykládá, že to vězí v systému, že nesmím hledat vinu v jednotlivcích. Všecko jen systém! Nesmím přijít k soudu a říct tam: ‚Vaše Milosti, povězte mi laskavě jedno – je tohle právo, nebo křivda? Máte tolik kuráže, abyste mi pověděl, že se mi dostalo spravedlnosti, a že se tedy mám klidit?‘ Ne, o tom Jeho Milost nechce ani slyšet. Sedí si tam, aby řídil systém. Nesmím jít za panem Tulkinghornem, tím advokátem z Kolejního parku, a když mě dopálí tím svým studeným klidem a samolibostí takoví jsou všichni, vím přece, že vydělávají na tom, co já ztrácím, ne? – nesmím mu teda říct, že mi někdo musí za mou zkázu něco zaplatit, ať už po dobrým, nebo po zlým! On přece za nic nezodpovídá. To všechno systém. Ale jestli si nikoho z nich pořádně nepodám tady – a to by se mohlo stát, protože nevím, co udělám, až se jednou neudržím –, obžaluju ty jednotlivce, co proti mně tenhle systém roztácejí, tváří v tvář před tím nejvyšším a věčným soudním dvorem!“

Jeho vášeň byla přímo děsivá. Nebyla bych věřila, že je taková zuřivost možná, kdybych ji neviděla na vlastní oči.

„Skončil jsem!“ prohlásil posléze, posadil se a utíral si obličej. „Skončil jsem, pane Jarndyci! Já vím, že jsem divous. Měl bych to vědět. Byl jsem už ve vězení pro urážku soudu. Byl jsem ve vězení pro vyhrožování advokátovi. Měl jsem už všelijaký patálie a dostanu se do nich zase. Jsem ten člověk ze Shropshiru a někdy pro ně překročím míru zábavnosti – třebaže se bavili i přitom, když mě vzali do vazby a přivedli pod eskortou a to všecko. Prej by pro mě bylo lepší, kdybych se dokázal krotit. Říkám jim, že kdybych se krotil, tak zblbnu. Byl jsem kdysi, myslím, dost velké klidšas. Lidi u nás v kraji říkají, že mě takovýho pamatují, ale dneska musím svému pocitu křivdy dát někdy průchod, jinak bych neudržel všech pět pohromadě. Bylo by pro vás daleko lepší, pane Gridley,‘ povídá mi lord kancléř minulej tejden, ‚kdybyste nemařil čas tady a dělal zatím něco užitečného u vás ve Shropshiru.‘ Vaše Milosti,‘ povídám já jemu, ‚já vím, že by to bylo lepší, a hlavně by pro mě bylo daleko lepší, kdybych nikdy neslyšel jméno vašeho ctihodného úřadu, ale naneštěstí pro sebe nemůžu změnit minulost, a ta minulost mě žene sem!‘ Ostatně,“ vybuchl znovu zuřivě, „ještě je jaksepatri zvestudím! Až do konce se na tom soudu budu ukazovat jemu pro vostudu! Kdybych věděl, že umírám a že se tam můžu dát donést a povědět jim ještě pár slov, umřu jim tam na fleku a řeknu jim: ‚Vy jste mě sem dostali a moc a mockrát jste mě odtud poslali pryč. Teď si mě odtud odneste nohama napřed!‘“

Jeho tvář dostala možná za spoustu let tak svárlivý výraz, že se nezmírnil ani teď, když se pan Gridley uklidnil.

„Přišel jsem pro tyhle mrňousy, abych si je vzal na hodinku dolů k sobě,“ přistoupil opět k dětem, „a nechal je tam trochu hrát. Nechtěl jsem tohle všecko vykládat, ale to moc neznamená. Že se mě nebojíš, Tome, vid’, že ne?“

„Ne!“ odpověděl Tom. „Na mě přece vztek nemáte.“

„Máš pravdu, chlapče. Ty jdeš zase prát, Kájíku? Jo? No tak pojď ty, malá!“ Vzal nejmenší holčičku na ruku a ta se dala ráda odnést.

„Moc bych se nedivil, kdybychom dole našli nějakého perníkového vojáka. Pojd'te, podíváme se po něm!“

Znovu drsně pozdravil, třebaže ne bez jistého respektu k panu Jarndyceovi, nám se zlehka uklonil a odešel dolů do svého pokoje.

Po jejich odchodu se pan Skimpole dal do řeči, poprvé od našeho příchodu, a začal svou obvyklou veselou notou. Je opravdu potěšitelné, řekl, jak se všechno pomalu, ale jistě přizpůsobuje svému účelu. Třebaže tenhle pan Gridley, člověk mocné vůle a překvapující energie – po intelektuální stránce ovšem něco jako vnitřně rozháraný kovář – takového pana Gridleye si můžeme snadno představit, jak před lety bloudil životem a hledal, na čem si vybit svou přebytknou bojovnost – třeba mladou lásku, k níž by si musel klestit cestu trním –, a najednou se setká s kancléřským soudem, který mu poskytne přesně to, co pan Gridley potřebuje. A od té doby jsou navždycky sezdáni. Jinak by se byl pan Gridley mohl stát třeba velkým generálem a pobořit spoustu měst nebo velkým politikem a vyniknout ve spoustě parlamentních projevů, ale vyšlo to tak, že si padli tím nejpotěšitelnějším způsobem do náruče s kancléřským soudem a o Gridleye je od té doby takříkajíc postaráno. Nebo se podívejte na Coavinsáka! Jak báječně chudák Coavinsák (otec těch roztomilých dětí) ilustruje tentýž princip! On sám, pan Skimpole, si dříve na Coavinsákovu existenci nejednou stěžoval. Coavinsák mu překážel. Byl by se Coavinsáka rád zbavil. Bývaly časy, že kdyby byl sultánem a jeho velký vezír se ho jednou ráno zeptal: „Co si Pán všech věřících přeje z rukou svého otroka?“, byl by možná šel tak daleko, že by odpověděl: „Hlavu Coavinsáka!“ Ale co se potom ukázalo? Že tenkrát celou tu dobu poskytoval zaměstnání muži, který si to plně zasloužil; že byl Coavinsákovým dobrodincem; že mu vlastně umožňoval vychovat ty roztomilé děti v tak milé bytosti, rozvinout jejich společenské ctnosti! Dokonce do té míry, že se mu nyní dme hrud' a do očí se mu derou slzy, když se rozhlíží po téhle světnici a říká si: „*Já* byl Coavinsákův velký mecenáš, a jeho drobná potěšení byla *moje* díla!“

V tom, jak lehce rozehrával struny svého fantazírování, bylo něco tak neodolatelného a on sám byl tak veselé děcko vedle těch vážných dětí, které jsme právě viděli, že se můj poručník musel usmát, když se k nám obrátil po krátkém soukromém rozhovoru s paní Blinderovou. Zhubičkovali jsme Kájíka, doprovodili jsme ji po schodech dolů a zůstali jsme stát před domem, abychom se za ní podívali, jak běží do práce. Nevím, kam šla, ale viděla jsem ji, jak utíká průjezdem na samém konci dvora, tak droboučká v tom ženském čepci a zástěře, a ztratila se v hemžení a hlomozu města jako kapička rosy v oceánu.

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ

Tomova samota

Milostivá lady Dedlocková je neklidná, velice neklidná. Užaslí informátoři z nóbl světa sotva vědí, kde ji mají hledat. Dneska je na Chesneyském chlumu; včera byla ve svém londýnském domě; zítra může být za hranicemi, pokud to informátoři z nóbl světa vůbec mohou předpovědět. Ba i galantnost sira Leicestera má určité potíže, aby s milostivou lady udržela krok. Měla by jich ještě víc, kdyby jeho druhá věrná spojenkyně v dobrém i ve zlém – pakostnice – nevtrhla do starobylé dubové ložnice na Chlumu s nepopadla ho za obě nohy.

Sir Leicester přijímá pakostnici jako trýznivého démona, ale pořád ještě démona patricijského řádu. Všichni Dedlockové v přímé mužské linii měli pakostnici po tak dlouhé věky, že to lidská paměť nemůže vyvrátit. To se dá dokázat, pane! Otcové jiných mužů mohli umírat na revmatismus nebo chytit nějakou mrzkou nákazu od nečisté krve sprostých kmánů; ale rodina Dedlocků se vymkla něčím exkluzivním i z rovnostářského procesu umírání a umírá na svou rodinnou pakostnici. Ta se dědí z pokolení na pokolení slavného rodu stejně jako rodinné příbory, portréty či sídlo v Lincolnshiru. Patří k rodovým privilegiím. Sir Leicester si možná dokonce představuje, ačkoli to nikdy nevyslovil, že anděl smrti při výkonu svých nevyhnutelných povinností třeba ohlašuje stínům aristokratů: „Vaše lordstva a pánové, mám čest představit vám dalšího Dedlocka, který se dostavil zaručeně prostřednictvím rodinné pakostnice.“

Tak tedy sir Dedlock postupuje své rodinné nohy své rodinné chorobě, jako by s tím feudálním vlastnictvím bylo spjato jeho jméno i jmění. Cítí, že má-li nějaký Dedlock ležet na zádech a má-li

mu křečovitě škubat a bodat v okončetinách, musí tím platit za jakousi výsadu, ale myslí si: „Všichni jsme to přijali, je to naše, a po celá staletí je známo, že nepřispějeme k zajímavosti našich hrobek v parku ničím vulgárnějším; a já se tomu kompromisu podřizuji.“

A taky mu to sluší, když tak leží v záplavě karmínu a zlata uprostřed velkého salónu před svým oblíbeným portrétem milostivé lady a když dlouhou řadou oken v daleké perspektivě proudí dovnitř široké pruhy slunečního světla, střídající se pro změnu s hebkými stíny. Mohutné duby venku, po celé věky zakořeněné v zelené půdě, která nikdy nepoznala rádo pluhu, nýbrž zůstávala honebním revírem, když králové táhli s mečem a štítem do bitev a vyjížděli na lov s lukem a šípy, to všechno svědčí o velikosti sira Leicestera. A jeho předkové na obrazech uvnitř, shlížející na něho ze stěn, hovoří: „Každý z nás tady byl pomíjivou skutečností a zanechal po sobě tenhle barevný stín a rozplynul se ve vzpomínku jako ze sna, jako to vzdálené krákání vran, které tě teď ukolébává.“ A i oni dosvědčují jeho velikost. Je dnes vůbec veliký. A běda Boythornům nebo jiným opovážlivcům, kteří by si troufali upírat mu píd' jeho majetku!

Milostivou lady teď u sira Leicestera zastupuje její portrét. Ona sama si odskočila do Londýna, ale bez úmyslu zdržet se tam, a co nevidět přiletí opět zpátky sem, k nemalému zmatku informátorů z nóbl světa. Londýnský dům není připravený na její přijetí. Nábytek je zahalený potahy a je tam pusto. Jenom jeden Merkur v napudrované paruce bezútěšně civí z okna haly a zrovna včera večer se zmínil jinému Merkurovi, svému známému, rovněž zvyklému na dobrou společnost, že jestli to takhle půjde dál – a to není možné, protože by to člověk s jeho povahou nevydržel, a od člověka s jeho povahou se nedá čekat, že by to vydržel –, nezbude mu, čestné slovo, než si podříznout krk.

Jaká spojitost může existovat mezi venkovským sídlem v Lincolnshiru, panským domem v Londýně, Merkurem v napudrované paruce a místem, kde se zdržuje psanec Jo se svým koštětem, Jo,

kterého ozářil onen vzdálený paprsek světla, když zametal schod ke hřbitovu? Jaká spojitost může existovat mezi tolika lidmi v nespočetných příbězích na světě, kteří se z protichůdných stran hlubokých propastí přece jen nějakým podivným způsobem setkávají?

Jo zametá celý den svou křižovátku a není si vědom žádného pojítka, jestli tu nějaké pojítko vůbec je. Když se ho někdo na něco zeptá, shrne celý svůj duševní stav do odpovědi, že „von vo ničom neví“. Ví však, že při ošklivém počasí je těžké dostat bláto z křižovátky a že ještě těžší je uživit se tím. Nikdo ho to nenaučil, ani tohle ne; přišel na to sám.

Jo žije – to znamená, že Jo dosud neumřel, – na rumišti, které jemu podobní znají pod jménem Tomova samota. Je to černá rozpadající se ulička, jíž se slušní lidé vyhýbají. Nějací kurážní vandráci tady obsadili napůl zřícené barabizny, ujali se jejich vlastnictví a začali je pronajímat na bydlení. Teď se ty ruiny v noci přímo hemží všemožnou bídou. Jako se na zchátralých lidských ubožácích objevuje cizopasný hmyz, takhle zchátralá přístřeší zplodila roje zbědovaných existencí, které zalézají a vylézají ze škvír ve zdech a v bednění; choulí se k sobě ve spánku, krouť se jako červi, když na ně prší; přicházejí a odcházejí, přinášejí a roznášejí horečnaté nemoci a na každém kroku rozsévají víc zlořádu, nežli lord Coodle, sir Tomáš Doodle a vévoda z Foodlu spolu se všemi ostatními pány hodnostáři až po pana Zoodla napraví za pět set let – třebaže jsou k tomu výslovně předurčení.

Dvakrát za poslední dobu se Tomovou samotou rozlehl hromový rachot a vznesl se oblak prachu, jako když exploduje podkop s třaskavinami, a pokaždé se zřítíl jeden z baráků. Tyhle nehody zaplnily odstaveček v novinách a pár lůžek v nejbližším špitále. Rumiště zůstává a bydlení mezi troskami není o nic méně vyhledávané. A poněvadž těch barabizen na spadnutí je víc, příště se dá čekat, že to Tomovou samotou pořádně zaburácí.

Tenhle žádoucí majetek je ovšem pod správou kancléřského soudu. Říkat to někomu, kdo vidí aspoň na půl oka, by bylo urážkou

jeho zdravého postřehu. Zdali „Tom“ v lidovém podání představuje původního žalobce, či obžalovaného ve sporu Jarndyce a Jarndyce; či zda tady nějaký Tom, když proces uličku vyprázdnil a zpustošil, bydlel docela o samotě, dokud se k němu nepřipojili další osídlenci; nebo zda to tradiční pojmenování obecně označuje útočiště odříznuté od společnosti řádných lidí a zbavené jakékoli naděje, to patrně nikdo neví. Rozhodně to neví Jo.

„Já přece nevím,“ říká Jo. „Já nevím vo ničom.“

Musí to být divné žít jako Jo. Plížit se ulicemi mezi neznámými věcmi a v temné nevědomosti o významu těch tajemných symbolů, kterých je tolik nad každým krámem a na rozích ulic a na dveřích a ve výkladních skříních! Vidět lidi, jak čtou a píšou, a listonoše, jak roznášejí dopisy, a nemít ani ponětí o tomhle jazyce – být i k jeho nejmenšímu úryvku slepý a němý jako pařez! Musí to člověka mást, vidět řádné lidi, jak chodí v neděli do kostelů s modlitebními knížkami v rukou, a myslet si (možná i Jo občas přece jen myslí), co to asi všechno znamená, a jestliže to něco znamená pro každého ostatního, jak to, že to neznamená nic pro mě? Nechat sebou strkat a smýkat a odevšad se nechat vyhánět, a mít přitom pocit, že opravdu tady ani tam a vůbec nikde nemám co dělat, ale zároveň si nechápavě uvědomovat, že přesto tady nějak *jsem* a že mě každý přehlížel, až se ze mne stalo to, co jsem. Musí to být divné nejen slyšet, že jsem něco míň než člověk (jako když jsem se tuhle přihlásil za svědka), ale současně sám z celoživotní zkušenosti cítit, že je to pravda! Potkávat koně, psy a dobytek a vědět, že svou nevědomostí patřím k nim, a ne mezi ty vyšší bytosti, kterým se podobám, a urážím tím jejich jemnocit! Jak zvláštní musí být Joovy představy třeba o trestním soudu, o takovém soudci, biskupovi či vládě, nebo o takovém nepochopitelném pro něho skvostu (kdyby jen o něm měl tušení), jako je konstituce! Celý jeho hmotný i nehmotný život je podivuhodně zvláštní, a nejzvláštnější ze všeho je jeho představa o vlastní smrti.

Jo vychází z Tomovy samoty vstříc liknavému ránu, které se sem vždycky dostává opožděně, a žvýká cestou umolousanou skývku chleba. Protože musí projít mnoho ulic a domy dosud nejsou otevřené, posadí se s tou svou snídaní na schody před vchodem Společnosti pro šíření evangelia v cizích krajích, a když se nají, zamete schodiště jakoby z vděčnosti za poskytnuté pohostinství. Obdivuje rozměry budovy a vrtá mu hlavou, co v ní asi je. Nemá chudák ani ponětí o duchovní bídě na nějakém korálovém útesu v Pacifiku či o tom, jaké náklady si vyžádá péče o drahocenné duše mezi kokosy a chlebovníky.

Dojde na svou křižovatku a začne ji dávat do pořádku pro nadcházející den. Město se probouzí; obrovský berdej, otáčivý vlk, je připraven na své denní kroužení a víření; všechno to nevysvětlitelné čtení a psaní, které předtím na pár hodin ustalo, znovu začíná. Jo a ostatní nižší živočichové se tím nepochopitelným zmatkem protloukají, jak umějí. Dnes je dobytčí trh. Oslepení volí, které nikdy nevedou, nýbrž ženou a štvou, se rozbíhají, kam nemají, a jsou odtamtud vyháněni bitím; vrhají se s krvavýma očima a zpěněnými tlamami proti kamenným zdím, často přitom zraňují nevinné a často se zraní sami. Velmi podobně jako Jo a jeho druh tvorů; velice podobně!

Blíží se kapela a vyhrává. Jo poslouchá. Stejně poslouchá pes – ovčácký pes, jenž čeká na svého pána před řeznictvím a zřejmě myslí na ty ovce, které měl pár hodin na starosti a teď se jich šťastně zbavil. Tři nebo čtyři z nich mu zřejmě dosud vrtají hlavou; nemůže si vzpomenout, kde je nechal; rozhlíží se ulicí sem a tam, jako by napůl čekal, že zbloudilé ovce uvidí; najednou však našpičatí uši a rázem si vzpomene na všechno. Hotový psí vagabund, zvyklý na nízkou společnost a na hospody; strašný pes pro ovce, hotový na zahvízdnutí vrhnout se jim na záda a rvát jim celé chumáče vlny; ale zároveň vychovaný, zušlechtěný, vycvičený pes, jehož naučili znát, jaké má povinnosti, a plnit je. Pes a Jo poslouchají muziku, patrně se

stejným živočišným uspokojením; pokud jde o probuzené asociace, ctižádost nebo lítost, melancholické či radostné připomínky věcí vymykajících se smyslům, jsou pravděpodobně na téže úrovni. Ale jinak, jak vysoko stojí zvíře nad lidským posluchačem!

Nechte potomky toho psa zdivočet, jako zdivočel Jo, a za pár let zdegenerují tak, že zapomenou dokonce i štěkat – ale ne kousat.

Jak se den vleče, počasí se mění, šíří se a začíná mžít. Jo proti tomu na své křižovatce bojuje, mezi blátem a koly povozů, mezi koňmi, biči a deštníky, a dostává za to sotva pár šestáků na zaplacení nechutného přístřeší v Tomově samotě. Snáší se soumrak; v krámech začínají rozsvěcet plyn; lampář se svým žebříkem pospíchá po kraji dlažby. Nastává nepříjemný večer.

Pan Tulkinghorn sedí ve svém staromládeneckém bytě a uvažuje, že si zítra ráno vyžádá u nejbližšího policejního soudu zatykač. Byl tady dneska za ním Gridley, ten nespokojený sudič, a choval se pobuřujícím způsobem. Nenecháme se přece tělesně ohrožovat a ten nevychovanec bude muset zase za mříže. Zkráceně namalovaná alegorie v podobě nemožného římského vojáka vzhůru nohama ukazuje ze stropu samsonovskou paží (jenže vykloubenou a nadbytečnou), ukazuje naléhavě k oknu. Jenomže proč by se měl pan Tulkinghorn z takového nicotného důvodu dívat z okna? Neukazuje tam ta ruka vždycky? A tak se tedy z okna nepodívá.

A i kdyby se podíval, co z toho, že by uviděl jít kolem nějakou ženu? Na světě je spousta žen, pan Tulkinghorn si myslí, že až příliš mnoho; ženy jsou za vším, co se děje na světě špatného, třebaže zase právě tím poskytují práci právníkům. Co z toho, že by uviděl jít kolem nějakou ženu, i kdyby tam šla tajně. Všechny dělají tajnosti. To pan Tulkinghorn ví náramně dobře. Jenomže všechny nejsou jako ta, která právě míjí jeho dům a nechává pana Tulkinghorna za sebou; mezi jejím prostým šatem a zjemnělým chováním je jakási nápadná nesrovnalost. Podle oblečení by to měla být nějaká lepší služebná, ale podle celkového držení i kroků, třebaže jsou strojené

a spěšné – pokud se může držet strojeně a pospíchat na blátivých ulicích, po nichž kráčí nepřivyklou nohou –, je to dáma. Obličej má zahalený závojem, a přesto se prozrazuje natolik, že nejednen protidoucí se po ní pátravě ohlédne.

Ona se neohlíží. Ať dáma, nebo služebná, má svůj vytyčený cíl a dovede za ním jít. Ani jednou se neohlédne, až přijde na křižovatku, kde se Jo rozhání koštětem. Jo přechází s ní a žebrá. Ona se však stále neohlíží, dokud nepřejde na druhou stranu. Tam na něj zlehka kývne a řekne mu: „Pojď sem!“

Jo jde dva tři kroky za ní do tichého dvora.

„Ty jsi ten chlapec, o kterém jsem četla v novinách?“ zeptá se ho žena přes závoj.

„Já vo žádnéjch novinách nic nevím,“ odpovídá Jo a zahledí se podezíravě na závoj. „Já nevím vůbec vo ničom nic.“

„Vyslýchali tě při tom řízení?“

„Já nevím vo žádným – vy myslíte, kam mě vodved ten biřic?“ opáčí Jo. „Menoval se ten kluk u toho říznutí Jo?“

„Ano.“

„To sem teda já,“ připustí Jo.

„Pojď kousek dál!“

„Vy myslíte vo tom muským?“ ptá se Jo cestou za ní. „Vo tom mrtvým?“

„Pst! Mluv šepem! Ano. Vypadal zaživa hodně nemocný a zbědovaný?“

„No esli!“ opáčí Jo.

„Vypadal jako – snad ne jako ty?“ zhrozí se žena.

„Tak zle zasejc ne,“ odpovídá Jo. „Já sem vopravdu číslo, to teda sem! Snad ste ho neznala?“

„Jak se mě troufáš ptát, jestli jsem ho znala?“

„Nic ve zlým, dámo,“ omlouvá se pokorně Jo, protože i on dospěl k podezření, že jde o dámu.

„Nejsem žádná dáma. Jsem služka.“

„To teda ste povedená služka!“ vyhrkne Jo bez nejmenšího ponětí, že by to mohlo znít urážlivě; myslí to čistě jen jako výraz obdivu.

„Poslouchej a buď zticha! Nemluv na mne a jdi o kousek ode mne! Můžeš mi ukázat všechna ta místa, o kterých jsem četla v novinách? To papírnictví, pro které opisoval, místo, kde zemřel, místo, kam přivedli tebe, a to místo, kde ho pohřbili?“

Jo přikývne, jako přikyvoval při zmínce o každém z těch míst.

„Běž přede mnou a ukaž mi všechna ta hrozná místa. Před každým z nich zůstaň stát a nemluv na mne, leda když promluvíš já na tebe. Neohlížej se! Udělej, co ti říkám, a dobře ti zaplatím.“

Jo při těch slovech pozorně naslouchá, mumlá je nasadě svého koštěte, protože mu připadají těžká; odmlčí se, aby uvážil jejich význam; dospěje k názoru, že je to přijatelné, a přikývne střapatou hlavou.

„Jo, už kapíruju,“ potvrzuje. „Jenom žádný fóry, jasný! Nekecat a plavat!“

„Co to hrozné stvoření říká?“ poleká se služebná a ucouvne před ním.

„Držet pysk a mazat!“ vysvětluje Jo.

„Já ti nerozumím. Běž napřed! Dám ti víc peněz, než jsi měl jak-těživ v ruce.“

Jo našpulí pusku a hvízdne, podrbe se ve střapatých vlasech, vezme koště do podpaždí a vykročí, šikovně bosýma nohama našlapuje na tvrdé kameny a brodí se blátem a bahnem.

Cookův dvůr. Jo zůstává stát. Pauza.

„Kdo tady bydlí?“

„Ten, co mu dával to vopisování a mně dal půl bůra,“ šeptá Jo, aniž se ohlédne.

„Běž dál!“

Krookův dům. Jo se znovu zastaví. Delší pauza.

„Kdo bydlí tady?“

„Von tady bydlel,“ odpovídá Jo stejným způsobem.

Po chvíli mlčení dostane otázku: „Ve kterém pokoji?“

„Vzádu tady nahore. Vocad můžete vidět jeho vokno. Támhle! Tam sem ho viděl nataženýho. A támhle je ta hospoda, kam mě přivedli.“

„Běž dál!“

K dalšímu místu je to delší kus cesty, ale Jo, kterého zatím přestala trápit počáteční podezíravost, dodržuje příkaz a neohlíží se. Mnoha klikatými uličkami, páchnoucími neřádstvem všeho druhu, přicházejí k tunýlku ze dvorka, k plynové lampě (teď rozsvícené), a k železné mřížové bráně.

„Tady ho zahrabali,“ šeptá Jo, chytne se mříží a nahlíží dovnitř.

„Kde? Ach, to je hrůza!“

„Támhle!“ ukazuje Jo. „Naproti. Mezi těma hromadama kostí pod tím kuchyňským voknem! Zahrabali ho jen kousek pod zem. Museli po rakvi dupat, aby ji tam zapasovali. Moh bych vám ty kosti vodmíst a ukázat vám ji, dyby ta brána nebyla zamčená. Proto ji taky nejspíš zamykaj,“ zatře se Jo mřížemi. „Dycky je zamčená. Jů! Heleďte, ta krysa!“ vykřikne vzrušeně. „Hele! Támhle si to metelí! Hej! Do země!“

Služebná ucouvne do kouta ohavného průchodu, jehož hnílobné skvrny jí špiní šaty, vztáhne obě ruce a vzrušeně chlapci přikazuje, aby šel od ní dál, protože se jí oškliví, a setrvá tak delší chvíli. Jo stojí a civí na ni, a civí na ni ještě, když se žena vzpamatuje.

„Je tohle strašné místo posvěcená půda?“

„Vo žádný posvícený půdě nic nevím,“ odpovídá Jo a nepřestává civět.

„Myslím požehnaná, sakrální?“

„COŽE?!“ vyvalí Jo oči na nejvyšší míru užaslý.

„Sakrální, požehnaná?“

„Sakra, to teda vopravdu nevím,“ odpovídá Jo ještě užasleji, „ale řek bysem, že sotva. Sakra?“ opakuje si zmateně. „Esli je, tak jí to teda moc nepomohlo. Sakra? Já bysem spíš řek, že to druhý. Ale já nevím vo ničom nic!“

Služebná dbá o jeho mumlání právě tak málo, jako zřejmě málo dbala o to, co řekla sama. Stahuje si rukavičku, aby z kabelky vytáhla nějaké peníze. Jo si mlčky všímá, jak bílou a malou má ruku a jaká povedená služka to musí být, když nosí tak jiskřivé prsteny.

Žena mu upustí do dlaně minci, aniž se ho dotkne, a otřese se, když se jejich ruce přiblíží. „A teď,“ dodá, „mi ještě jednou ukaž to místo!“

Jo prostrčí násadu košty mezi mříže brány a co nejpečlivěji to místo ukazuje. Když po chvíli mrkne stranou, aby se přesvědčil, jestli je ukázal dost jasně, shledává, že je sám.

Jeho první krok vede pod plynovou lampu, aby prozkoumal darovanou minci, a zalapá po dechu, když zjistí, že je žlutá – zlatá. Další, co udělá, že ze strany kousne do jejího okraje, aby se přesvědčil o její pravosti. Dále si ji strčí do pusy, aby ji bezpečně ukryl, a s velkou pečlivostí zamete schod i průchod. Jakmile je hotov, vydá se k Tomově samotě a zastavuje se cestou pod nesčetnými plynovými lampami, znovu a znovu vytahuje zlatou minci a znovu a znovu do ní kousá, aby se ujistil, že je skutečně nefalšovaná.

Merkur v napudrované paruce dnes netrpí nedostatkem společnosti, neboť milostivá lady jde na jednu gala večeři a na tři nebo čtyři plesy. Sir Leicester na Chesneyském chlumu sebou neklidně vrtí z nedostatku lepší společnosti, než je pakostnice, a stěžuje si paní Rouncewellové, že déšť na terase pleská tak jednotvárně, že mu znemožňuje přečíst si noviny, dokonce i u krbu v jeho vlastní útulné oblékárně.

„Sir Leicester by udělal líp, kdyby se přestěhoval na druhou stranu domu, dceruško,“ říká paní Rouncewellová Růže. „Jeho oblékárna je v křídle milostivé lady. A já za celá ta léta, co jsem tady, neslyšela ty kroky na Promenádě duchů zřetelněj než dnes v noci!“

KAPITOLA SEDMNÁCTÁ

Vyprávění Ester

Dokud jsme zůstávali v Londýně, Richard nás často navštěvoval (třebaže brzy nechal psaní dopisů) a svou bystrostí, elánem a dobrou náladou nás vždycky potěšil. Ale i když jsem ho měla čím dál radši, čím víc jsem ho poznávala, přece jen jsem tím víc litovala, že ho výchova nevedla k větší píli a soustředění. Školní systém, který s ním zacházel přesně stejně jako se stovkami jiných chlapců, navzájem značně odlišných povahou i schopnostmi, mu umožnil rychle odbývat úkoly a povinnosti, vždycky se slušným prospěchem a často s vyznamenáním; ale s tak vrtošivou a povrchní oslnivostí, že ho to utvrdilo ve spoléhání právě na ty vlastní přednosti, které v něm měly být nejvíc usměrňovány a pěstěny. Byly to velké přednosti, bez jakých nelze vyniknout na žádném vyšším místě v životě; jenže právě tak jako oheň a voda, ačkoli znamenití sluhové, se ukázaly velmi zlými pány. Kdyby je byl Richard ovládal, byly by jeho přáteli, ale protože naopak ony ovládaly Richarda, staly se z nich jeho nepřátelé.

Píšu tyhle svoje názory ne z přesvědčení, že něco skutečně bylo tak či onak, jak jsem si myslela; ale jenom proto, že jsem si to skutečně myslela a že chci o všech svých myšlenkách i jednání psát upřímně. Tohle jsem si tedy myslela o Richardovi. Kromě toho jsem často pozorovala, jakou pravdu měl můj poručník v tom, co před časem říkal, a že nejistota a průtahy procesu před kancléřským soudem nakazily Richardovu povahu jakousi lehkomyšlností hráče, který má pocit, že je součástí nějaké obrovské hazardní rulety.

Když k nám jednou odpoledne za nepřítomnosti mého poručníka přišli na návštěvu doktor Bayham Badger s paní, vyptávala jsem se přirozeně mezi řečí i na Richarda.

„Inu, pan Carstone se má výborně,“ prohlásila paní Badgerová, „a ujišťuji vás, že je velkým přínosem pro naši společnost. Kapitán Swosser o mně říkával, že když kadeti dostanou k obědu nakládané hovězí tvrdší než zdrhovadla plachet na košovém stožáru, dokážu je v jídelně povzbudit víc než země před přídílí a vítr za zádí. To byl jeho námořnický způsob, jak vyjádřit, že jsem přínosem pro každou společnost. Stejnou poklonu mohu složit rozhodně i panu Carstoneovi. Jenomže – nebudu se vám zdát unáhlená, když se vám o něčem zmíním?“

Odpověděla jsem, že ne, poněvadž tón paní Badgerové zřejmě naznačoval, že takovou odpověď čeká.

„Ani slečně Clareové?“ zeptala se paní doktorová Badgerová sladce.

Ada řekla taky ne, ale začala být celá nesvá.

„Tak tedy, drahouskové,“ začala paní Badgerová, „– prominete mi, že vám říkám drahouskové?“

Poprosily jsme paní Badgerovou, aby se za něco takového ani neomlouvala.

„Vy totiž jste drahouskové, jestli si to smím dovolit povědět,“ pokračovala paní Badgerová, „obě jste tak roztomilé. Tak tedy, drahouskové, třebaže jsem ještě mladá – alespoň doktor Badger mi tak lichotí –“

„Ne!“ vykřikl doktor Badger, jako by někomu oponoval na veřejném shromáždění. „To vůbec není lichocením!“

„No dobrá,“ usmála se paní Badgerová, „řekněme tedy pořád ještě mladá.“

(„Beze vši pochybnosti,“ podotkl doktor Badger.)

„Drahouskové, třebaže jsem pořád ještě mladá, měla jsem hodně příležitostí pozorovat mladé muže. Na palubě drahého starého Mrzačitele jich bývala spousta, to vás ujišťuji. A když jsem potom byla s kapitánem Swosserem na Středozemním moři, chápala jsem se každé příležitosti, abych se seznámila a spřátelila s kadety pod

jeho velením. Vy, drahouškové, jste takové kadety nikdy nepoznaly a patrně byste ani nerozuměly narážkám, jako že když se dávali do pucu, dávali do pucu hlavně lodní účetní knihy; ale se mnou je to jiné, modré vody bývaly můj druhý domov a sama jsem bývala úplný námořník. A potom zase s profesorem Dingem –“

(„Proslulým po celé Evropě,“ zamumlal doktor Badger.)

„Když jsem ztratila svého drahého prvního a stala se manželkou svého drahého druhého,“ pokračovala paní Badgerová, jako by její bývalí manželové byli části nějaké šarády, „stále jsem se těšila příležitosti pozorovat mládež. Na přednášky profesora Dinga chodila spousta posluchačů, a pro mne, jakožto pro manželku eminentního vědce, která sama hledala ve vědě největší útěchu, jakou jen věda může poskytnout, bylo přímo hrdostí otevřít náš dům studentům jako jakousi burzu vědeckých poznatků. Každé úterý večer se u nás podávala limonáda a sušenky pro každého, komu bylo libo posloužit si tím občerstvením. A věda se tam pěstovala v neomezené míře.“

(„Byly to pozoruhodné schůzky, slečno Summersonová,“ poznal doktor Badger se zbožnou úctou. „Muselo tam docházet k obrovskému intelektuálnímu jiskření, pod vedením takového muže!“)

„A dnes,“ ujala se znovu slova paní Badgerová, „dnes, když jsem manželkou svého drahého třetího, doktora Badgera, pokračuji stále v tom pozorování, na které jsem si zvykla za života kapitána Swossera, a pak jsem je přizpůsobila novým a nezvyklým účelům za života profesora Dinga. Nejsem tedy, když uvažuji o panu Carstoneovi, žádná začátečnice. A přece mám silný dojem, drahouškové, že si nezvolil nejvhodnější povolání.“

Ada se zatvářila tak úzkostlivě, že jsem se zeptala paní Badgerové, na jakém základě si to myslí.

„Má drahá slečno Summersonová,“ odpověděla mi, „na základě povahy a chování pana Carstonea. Je tak bezstarostný, že by mu patrně nikdy nestálo za to zmínit se o tom, co skutečně cítí, ale k medicíně cítí malátnou lhostejnost. Nemá o ni ten pozitivní zájem,

aby v ní viděl nejen povolání, ale přímo poslání. Jestli si o ní myslí něco určitého, řekla bych, že ji pokládá za otravnou záležitost. To tedy není nic slibného. Mladí muži, kteří k ní přilnuli ze silného zájmu o všechno, co medicína dokáže, v ní nacházejí zadostiučinění přes tu spoustu práce za velice málo peněz a přes léta zkoušek a zklamání. Ale jsem naprosto přesvědčená, že tohle nikdy nebude případ pana Carstonea.“

„Pan doktor Badger si to myslí taky?“ zeptala se Ada plaše.

„Inu,“ začal doktor Badger, „abych vám řekl pravdu, nenapadlo mě podívat se na otázku tímhle způsobem, dokud se mi o tom nezmínila paní Badgerová. Ale když mi ji ukázala v tomhle světle, přirozeně jsem se nad věcí důkladně zamyslel; vím přece, že rozum paní Badgerové měl kromě svých vlastních předností navíc tu vzácnou výhodu, že ho formovali dva tak vysoce vynikající (dokonce bych řekl věhlasní) veřejní činitelé jako kapitán Swosser od Královského námořnictva a profesor Dingo. Závěr, ke kterému jsem dospěl, je – zkrátka a dobře – závěr paní Badgerové.“

„Kapitán Swosser měl jednu zásadu,“ řekla paní Badgerová, „vyjádřenou jeho obrazným námořnickým stylem, že když vaříte smůlu, nikdy ji nemůžete uvařit dost horkou a že když máte třeba jen vydrhnout palubu, musíte ji drhnout, jako by vás honil sám hrozný Mořský ďas. A mně se zdá, že tahle zásada platí právě tak pro medicínu jako pro mořeplavbu.“

„Pro všechna povolání,“ podotkl doktor Badger. „To vyjádřil kapitán Swosser obdivuhodně. Překrásně.“

„Lidé vytýkali profesorovi Dingovi, když jsme spolu po svatbě cestovali v severním Devonu,“ řekla paní Badgerová, „že poškodil některé domy a jiné budovy tím, jak z nich otloukal úlomky svým geologickým kladívkem. Ale profesor odpověděl, že nezná žádnou jinou budovu než chrám vědy. Zásada je v tom myslím stejná, ne?“

„Naprosto stejná,“ souhlasil doktor Badger. „A výborně vyjádřená! Profesor tu poznámku opakoval, slečno Summersonová, ve

své poslední nemoci. Když už blouznil, chtěl mít stále své kladívko pod polštářem a otloukat hlavy ošetřovatelkám. Tomu říkám vášnivé zaujetí!“

Třebaže bychom se byly obešly bez zdoluhavosti, se kterou se doktor Badger a jeho paní rozpovídali, cítily jsme obě, že nám svůj názor pověděli opravdu nezištně a že je to názor s velkou pravděpodobností oprávněný. Dohodly jsme se, že panu Jarndyceovi zatím nic nepovíme, dokud si nepromluvíme s Richardem, a protože ten k nám měl přijít příští večer, rozhodly jsme se k velmi vážnému pohovoru s ním.

A tak, když nazítrí pobyl chvíli s Adou, přišla jsem za nimi a shledala jsem, že moje děvečka drahá (přesně jak jsem to čekala) je ochotna dát mu plně za pravdu ve všem, co Richard řekne.

„A jak vlastně pokračuješ, Richarde?“ zeptala jsem se proto. Vždycky jsem sedávala po jeho druhém boku. Udělal si ze mne úplnou sestru.

„Ále, celkem to jde!“ mávl Richard rukou.

„Nic lepšího přece nemůže říct, Ester, ne?“ zvolala moje děvečka triumfálně.

Pokusila jsem se podívat se na ni co nejmoudřeji, ale samozřejmě se mi to nepodařilo.

„Celkem to jde?“ opakovala jsem.

„Ano, celkem,“ přisvědčil Richard. „Je to sice dost nudné a fádní, ale půjde to stejně dobře jako cokoli jiného.“

„No tohle, Richarde!“ zaprotestovala jsem.

„Co je?“ podivil se Richard.

„Stejně dobře jako cokoli jiného?“

„Na tom snad není nic špatného, růžičko šípková,“ podívala se na mne Ada přes něho tak důvěřivě. „Jestli to přece půjde stejně dobře jako cokoli jiného, tak doufám, že to půjde výborně.“

„Jistě, taky doufám,“ prohlásil Richard bezstarostně a pohodil hlavou, aby si shrnul vlasy z čela. „Koneckonců to třeba bude jen

něco jako zkušební lhůta, než se náš proces – Aha, já zapomněl. O procesu nesmím mluvit. Zakázaná půda! Ale ano, všechno je docela v pořádku. Mluvme radši o něčem jiném!”

Ada by mu byla ochotně vyhověla s pevným přesvědčením, že jsme otázku vyřídili k naprosté spokojenosti. Ale já si řekla, že by nemělo cenu spokojovat se s tím, a tak jsem začala znovu.

„Ba ne, Richarde a moje milá Ado!“ namítla jsem. „Uvažte, jak důležité je pro vás pro oba a jaký čestný závazek máš k vašemu bratranci, Richarde, abys mluvil docela seriózně a beze všech výhrad. Já myslím, že bychom si o tom měli opravdu promluvit, Ado. Brzy by už bylo pozdě.“

„Jistě, musíme si o tom promluvit,“ souhlasila Ada. „Jenže já si myslím, že Richard má pravdu.“

Co mi bylo platné snažit se tvářit moudře, když Ada byla tak hezoučká a tak půvabná a tak do něho zamilovaná!

„Včera tady byli doktor Badger s paní, Richarde,“ řekla jsem, „a oba si zřejmě myslí, že ti medicína nijak nepřiřostla k srdci.“

„Ale? Opravdu?“ podivil se Richard. „No, tím se ovšem všechno dost mění; já neměl ani tušení, že si něco takového myslí, a nerad bych je byl zklamal nebo jim způsobil nějakou nepříjemnost. Pravda, medicína mě moc nebaví. Ale co na tom? Půjde mi stejně dobře jako cokoli jiného!“

„Slyšíš ho, Ado!“ poznamenala jsem.

„Pravda,“ pokračoval Richard, napůl starostlivě a napůl v žertu, „není to docela moje gusto. Nepřitahuje mě to. A taky mě už brní uši, jak paní doktorová Badgerová pořád vykládá o svém prvním a druhém.“

„Tohle ti namouduši věřím!“ vypískla Ada smíchy „Přesně to jsme si přece včera řekly spolu, Ester!“

„A potom,“ dodal Richard, „je to všechno na jedno brdo, dnešek se až moc podobá včerejšku a zítřek dnešku.“

„Jenomže bohužel,“ podotkla jsem, „tohle se dá namítnout proti každému zaměstnání – i proti životu vůbec, s výjimkou nějakých docela mimořádných okolností.“

„Myslíte?“ opáčil Richard, dosud zamyšleně. „Možná! Chm! Ale víte,“ rozveselil se znovu, „to se vracíme kruhem zpátky k tomu, co jsem říkal před chvílí. Půjde to stejně dobře jako cokoli jiného. No ano, všechno je docela v pořádku. Mluvme o něčem jiném!“

Jenomže teď i Ada se svou zamilovanou tvářičkou – a jestli se mi zdála čistá a důvěřivá, když jsem ji uviděla poprvé v té památné listopadové mlze, oč víc mi taková připadala teď, když jsem poznala její čisté a důvěřivé srdce – i Ada teď zavrtěla hlavou a zatvářila se vážně. Viděla jsem v tom dobrou příležitost, abych Richarda upozornila, že jestli je občas trochu lehkomyslný sám k sobě, jistě by nikdy nechtěl být lehkomyslný vůči Adě, a že k jeho láskyplné péči o ni patří, aby nebral na lehkou váhu krok, který může ovlivnit život jich obou. Tím jsem ho uvedla do stavu téměř trdnomyšlného.

„Má drahá staruško,“ řekl, „teď jste na to kápla! Uvažoval jsem o tom už kolikrát a vztekal jsem se sám na sebe, že se tolik snažím být seriózní a nějak mi to nevychází. Já nevím, čím to je, ale zřejmě bych potřeboval něčeho se pevně zachytit. Ani vy nemáte představu, jak rád mám Adu (drahá sestřeničko, tak moc, tak moc tě miluju!), ale v jiných věcech nějak nedokážu k něčemu opravdu přilnout. Je to cesta do pořádného kopce a trvá tak dlouho!“ posteskl si Richard usouzeně.

„Možná proto,“ poznamenala jsem, „že se ti nelíbí, co sis vybral.“

„Chudáčku!“ politovala ho Ada. „To se ti opravdu nedivím!“

Ne. Nemělo nejmenší smysl, abych se pokoušela tvářit moudře. Zkusila jsem to ještě jednou; ale jak se mi to mohlo podařit, a jaký by to mohlo mít vůbec efekt, i kdyby se mi to podařilo, když mu Ada spočívala sepjatýma ručkama na rameni a on jí hleděl do něžných modrých očí a ty oči hleděly na něho?

„Víš, miláčku,“ řekl Richard a znovu a znovu si propouštěl její zlaté kadeře mezi prsty, „snad jsem se trochu ukvapil, nebo jsem snad nepochopil, k čemu mám skutečně sklon. K medicíně zřejmě ne. Ale to jsem nemohl vědět, dokud jsem to nezkusil. Ted' jde o to, jestli má cenu napravovat, co se zatím stalo. Připadá mi to jako spousta zmatku kvůli něčemu ne zrovna důležitému.“

„Můj milý Richarde,“ ozvala jsem se, „jak tohle můžeš říct: kvůli něčemu ne zrovna důležitému?“

„Tak to samozřejmě nemyslím,“ ohradil se, „chci říct, že by se to tak mohlo později projevit, poněvadž by mi to k ničemu nebylo.“

Ada i já jsme ho začaly naléhavě přesvědčovat, nejen že má cenu napravit, co se zatím stalo, ale že to napravit musí. Pak jsem se ho zeptala, jestli už myslel na nějaké zaměstnání, které by mu vyhovovalo spíš.

„Matičko pečlivá,“ přiznal se Richard, „ted' jste se trefila do černého! Ano, myslel! Myslel jsem už kolikrát, že by mi seděla práva.“

„Práva!“ zvolala Ada, jako by se lekla už toho slova.

„Kdybych šel do kanceláře ke Kengeovi,“ řekl Richard, „a stal se u něho koncipientem, měl bych pod dohledem – hm! – zakázanou půdu – a mohl bych ji prozkoumat a zvládnout ji a přesvědčit se osobně, že ji nezanedbávají, ale zacházejí s ní jak se patří. Mohl bych pečovat o Adiny zájmy, stejně jako o svoje (to je přece jedno a totéž!), a pustil bych se ostošest do studia Blackstonea a všech těch právnických veličin, až by se ze mne kouřilo!“

Nebyla jsem si tím vůbec jistá a viděla jsem, jak jeho touha po zatím mlhavém uskutečnění tak dlouho nenaplněných nadějí vrhá stín na Adinu tvář. Ale řekla jsem si, že bude nejlepší povzbudit ho k jakémukoli plánu usilovné práce, a tak jsem mu jenom doporučila, aby se napřed ujistil, že si tentokrát vybral to pravé.

„Má drahá Minervo,“ odpověděl mi, „dokážu se do něčeho zakousnout právě tak vytrvale jako vy. Udělal jsem chybu; všichni děláme chyby; ale už se to nebude opakovat a bude ze mne takový

advokát, jaký se hned tak nevidí. Jestli totiž,“ upadl znovu do svých pochybností, „jestli má koneckonců opravdu cenu nadělat tolik zmatků kvůli něčemu ne zrovna důležitému!“

To vedlo k tomu, že jsme si znovu s velikou vážností zopakovali všechno, co jsme už řekli předtím, a že jsme nakonec dospěli v podstatě ke stejnému závěru. Ale doporučily jsme Richardovi důrazně, aby bez minutky odkladu všechno upřímně a otevřeně pověděl panu Jarndyceovi; a Richardova povaha od přírody tak nesnášela žádné tajnůstkářství, že pana Jarndyce okamžitě vyhledal (vzal s sebou i nás) a plně se mu ke všemu přiznal. „Riky,“ řekl můj poručník, když ho pozorně vyslechl, „můžeme se ctí ustoupit, a taky to uděláme. Ale musíme si dát pozor – kvůli naší sestřence, Riky, kvůli naší sestřence –, abychom takové omyly už neopakovali. Proto si to s těmi právy pořádně vyzkoušíme, než se rozhodneme. Pořádně se rozhlédneme, než do toho skočíme, a dáme si s tím pořádně načas.“

Richard překypoval tak netrpělivou a výbušnou energií, že by se nejradši v tu ránu rozběhl do kanceláře za panem Kengem a přihlásil se u něho jako kandidát advokacie. Nakonec se však přece jen po dobrém podřídil potřebě opatrnosti, kterou jsme mu tak důrazně připomněli, a spokojil se s tím, že mezi námi poseděl opět v nejbujarejší náladě a mluvil tak, jako by už od dětských let sledoval neúchylně cíl, který ho právě teď posedl. Můj poručník se k němu choval velice laskavě a srdečně, ale dost vážně, až to Adu po Richardově odchodu, když jsme šli nahoru spát, přimělo k otázce:

„Bratráčku Johne, doufám, že si teď o Richardovi nemyslíte nic špatného?“

„Ne, srdíčko, ne,“ odpověděl.

„Vždyť je docela přirozené, že se Richard při tak důležitém rozhodování zmýlil. To přece není nic neobvyklého.“

„Ne, ne, srdíčko,“ uklidňoval ji. „Netvař se tak nešťastně.“

„Vždyť já vůbec nejsem nešťastná, bratráčku Johne!“ usmála se Ada vesele s jednou rukou na jeho rameni, kam ji položila, když

mu předtím přála dobrou noc. „Ale trochu bych byla, kdybyste si o Richardovi myslel něco špatného.“

„Miláčku,“ odpověděl pan Jarndyce, „o něm bych si myslel něco špatného jenom tehdy, kdyby tě udělal seabemíň nešťastnou. A i potom bych spíš vynadal sám sobě než chudákovi Rikymu, protože já vás svedl dohromady – Ale už dost, to všechno nic neznamená! Riky má před sebou spoustu času a dlouhou dostihovou dráhu. Já abych si o něm myslel něco špatného? Já tedy ne, moje zamilovaná sestřenko! A ty určitě taky ne!“

„Opravdu ne, bratráčku Johnne,“ řekla Ada. „Jsem si jistá, že bych si o Richardovi nemohla myslet – že bych si o něm určitě nemyslela nic zlého, i kdyby si to o něm myslel celý svět. Ne, právě pak bych o něm smýšlela ještě líp než kdy jindy!“

Řekla to tak klidně a poctivě, teď už s oběma rukama na jeho ramenou, a vzhlížela mu do obličeje jako ztělesněná Pravda!

„Já myslím,“ zadíval se na ni můj poručník zamyšleně, „já myslím, že někde musí být psáno, jak se ctnosti matek projevují na jejich dětech, stejně jako se na nich projevují hříchy otců. Dobrou noc, poupátko moje! Dobrou noc, hospodyňko! Hezky spěte! Ať se vám něco pěkného zdá!“

Ten večer jsem ho poprvé viděla vyprovázet Adu očima, jejichž dobrotivý výraz zastřel nějaký stín. Dobře jsem si pamatovala pohled, kterým před časem sledoval ji a Richarda, když zpívala, ozářena jen plameny z krbu; teprve před nedávnem je pozoroval, jak procházejí pokojem, v němž svítilo slunce, a jak zacházejí do stínu; ale teď se jeho pohled změnil, a i mlčenlivý výraz důvěry ve mne, který se v něm znovu objevil, nebyl zdaleka tak nadějný a nezkalený jako tenkrát původně.

Ada mi ten večer vychvalovala Richarda ještě horlivěji než kdykoli předtím. Usnula s malým náramkem, který jí dal, připjatým na ruce. Představovala jsem si, když jsem ji hodinu po usnutí políbila na líčko a viděla jsem, jak klidně a šťastně vypadá, že se jí jistě zdá o něm.

Mně samé se totiž tu noc chtělo tak málo spát, že jsem zůstala sedět s vyšíváním v ruce. Samo o sobě by to nestálo za zmínku, ale nemohla jsem usnout a padla na mne nějaká sklíčenost. Nevím proč. Nebo to možná vím, ale nemyslím si, že na tom záleží.

V každém případě jsem se rozhodla, že se strašně pilně pustím do práce, abych si na tu sklíčenost nedopřála ani chvilinku času. Protože jsem si přirozeně řekla: „Ester! Ty a sklíčenost? Ty?“ A opravdu byl nejvyšší čas připomenout si to, protože – ano, uviděla jsem se v zrcadle, že skoro pláču. „Jako bys měla nějaký důvod k neštěstí, místo všech důvodů, abys byla šťastná, ty nevděčnice jedna!“ vyčítala jsem si.

Kdybych se byla dokázala přimět k spánku, udělala bych to okamžitě, ale protože jsem toho nebyla schopná, vytáhla jsem si z košíku výšivku pro náš dům (myslím pro Ponurý dům), na které jsem v té době pracovala, a ohromně rezolutně jsem se do ní pustila. Bylo při tom nutné počítat každý steh a já se rozhodla pokračovat v práci, dokud se mi oči nezačnou zavírat, a pak si jít lehnout.

Brzy jsem už vyšívala naplno. Ale zapomněla jsem si jedno hedvábíčko dole v zásuvce stolku v dočasné bručárně, a protože jsem bez něho nemohla pokračovat, vzala jsem svíčku a sešla jsem tiše po schodech, abych si je přinesla. Když jsem vešla do bručárny, našla jsem k svému velkému překvapení svého poručníka, jak tam dosud sedí a zírá na dohasínající popel v krbu. Byl zahloubaný v myšlenkách, nepovšimnutá kniha ležela vedle něho, postříbřené ocelově šedé vlasy měl rozčuchané, jako by jimi bloudila jeho ruka, zatímco myšlenky se mu toulaly bůhvídkde, a tvářil se ustaraně. Skoro jsem se lekla, jak jsem ho tak znenadání překvapila; zůstala jsem chvíli tiše stát a byla bych se mlčky vzdálila, kdyby si byl znovu neprohrábl roztržitě vlasy, nepozoroval mě a netrhl sebou.

„Ester!“

Řekla jsem mu, pro co jsem si přišla.

„Tak pozdě ještě pracujete, moje zlatá?“

„Pracuju dnes v noci ještě tak pozdě,“ vysvětlila jsem mu, „protože nemůžu usnout a chtěla jsem se unavit. Ale vy, můj drahý poručníku, taky ještě nespíte, a vypadáte unaveně. Doufám, že vás nesouží nic, co by vás připravovalo o spánek.“

„Nic, hospodyňko, čemu byste vy mohla tak hned rozumět,“ řekl.

Promluvil tak lítostivým tónem, pro mne tak novým, že jsem si v duchu opakovala, jako by mi to mohlo pomoci pochopit, co tím myslí: „Nic, čemu bych já mohla tak hned rozumět?“

„Posad'te se tady na chvíli, Ester,“ vyzval mě. „Myslel jsem na vás.“

„Doufám, že jsem vám to soužení nezpůsobila já?“

Mávl lehce rukou a rázem se začal chovat jako vždycky. Ta proměna byla tak pozoruhodná a zdálo se mi, že byla výsledkem takového sebeovládání, až jsem si znovu v duchu začala opakovat: „Nic, čemu bych já mohla rozumět?“

„Hospodyňko,“ ozval se znovu můj poručník, „myslel jsem – totiž myslím na to celou tu dobu, co tady sedím –, že byste se o sobě měla dovědět všechno, co vím já. Je toho málo. Skoro nic.“

„Můj drahý poručníku,“ odpověděla jsem, „když jsme spolu o té věci mluvili posledně –“

„Jenomže od té doby,“ vpadl mi vážně do řeči, předpokládaje, co mám na jazyku, „od té doby jsem si rozmyslel, že je rozdíl mezi tím, jestli se mě vy nechcete na nic ptát, anebo jestli já vám mám co povědět, Ester. Snad je to moje povinnost, povědět vám to málo, co vím.“

„Když myslíte, drahý poručníku, pak je to v pořádku.“

„Myslím si to,“ odpověděl velmi jemně a laskavě a velmi zřetelně. „Má milá, teď si to myslím. Kdyby snad někdo, ať už nějaký muž, nebo žena, posuzovali vaše postavení nespravedlivě, je jenom správné, abyste si to aspoň vy sama ještě nezveličovala mlhavými dohady.“

Posadila jsem se a po chvílce přemáhání, abych promluvila co nejklidněji, jsem řekla: „Jedna z mých nejstarších vzpomínek, můj

poručníku, jsou tahle slova: „Tvoje matka, Ester, je ti pro hanbu, a tys byla pro hanbu jí. Přejde čas, a nebude to trvat dlouho, kdy tomu budeš rozumět líp a taky to pocítíš, jak to může cítit jenom žena.““ Když jsem ta slova opakovala, zakryla jsem si tvář rukama, ale teď jsem si ji zase odkryla, doufám že s lepším druhem studu, a řekla jsem, že jenom jemu vděčím za milost osudu, že jsem tu hanbu od svého dětství až do nynějška nikdy, opravdu nikdy nepocítila. Zdvihl ruku, jako by mě chtěl zarazit. Uvědomila jsem si, že se mu nikdy nesmí děkovat, a tak jsem se odmlčela.

„Před devíti lety, moje zlatá,“ začal po krátkém zamyšlení, „jsem dostal dopis od jedné dámy žijící v ústraní, dopis psaný s takovou přísnou vášní a naléhavostí, že jsem jaktěživ něco podobného nečetl. Obracela se na mne (jak mi sama naznačila) možná proto, že mi z nějakého zvláštního popudu důvěřovala, a možná proto, že jsem já měl její důvěru ospravedlnit. Psala mi o jednom osiřelém děvčátku, tehdy dvanáctiletém, a mluvila o něm podobně krutými slovy, jaká jste si teď připomněla. Sdělila mi, že to děvčátko vychovala od jeho narození tajně, že vymazala všechny stopy jeho původu, a že kdyby sama zemřela, než z dítěte doroste žena, zůstalo by děvčátko docela bez přátel, beze jména a neznámé. A žádala mě, abych uvážil, jestli bych v tom případě nechtěl dokončit, co ona začala.“

Poslouchala jsem mlčky a pozorně jsem na něj hleděla.

„Vaše dětské vzpomínky, má zlatá, vám dokreslí pochmurné názory, z jakých pisatelka ve svém pohledu a vyjádření vycházela, její pokřivené náboženství, které jí zatemnilo mysl představou, že dítě musí odpykat hřích, jímž se nijak neprovinilo. To malé stvoření s tímhle smutným osudem mě dojalo, a tak jsem na dopis odpověděl.“ Vzala jsem ho za ruku a políbila jsem mu ji.

„Dopis mi stanovil podmínku, že se nikdy nebudu smět chtít setkat s jeho pisatelkou, která už dávno přerušila všechny styky se světem, ale že by přijala důvěryhodného prostředníka, kdybych nějakého jmenoval. Pověřil jsem tím pana Kenge. Dáma mu řekla,

sama od sebe a bez jeho vyptávání, že žije pod cizím přijatým jménem. Že pokud je v tomhle případě vůbec možno mluvit o pokrevních svazcích, je teta toho děvčátka. A že víc než tohle nikdy neprozradí, z žádných lidských důvodů – a pan Kenge byl přesvědčen o neoblomnosti jejího rozhodnutí. Moje milá, tím jsem vám pověděl všechno.“

Podržela jsem chvíli jeho ruku ve své.

„Vídala jsem svou svěřenku častěji, než ona vídala mě,“ dodal pak bodře, aby rozhovor vylehčil, „a vždycky jsem se přesvědčil, jak ji má každý rád, jak je užitečná a šťastná. A ona mi to teď dvacetisíckrát odplácí, a ještě dvacetkrát navíc, každý den a každou hodinu!“

„A ještě častěji,“ poznamenala jsem, „žehná svému poručíkovi, který je pro ni jako otec!“

Při slově otec jsem viděla, že se znovu zatvářil ustaraně. Ale stejně jako předtím to překonal a stín byl okamžitě pryč; ale mihl se jeho tváří, a to tak vzápětí po mých slovech, jako bych ho byla něčím šokovala. Znovu jsem si s podivem v duchu opakovala: „Nic, čemu bych já mohla tak hned rozumět?“ Ale byla to pravda. Nerozuměla jsem tomu. Ještě hodně a hodně dlouho jsem tomu nerozuměla.

„Tak vám tedy otcovsky přeju dobrou noc, má zlatá,“ řekl a políbil mě na čelo. „A teďka spát! Na práci a na přemýšlení je už pozdě. Napracujete a napřemýšlíte se za nás za všechny za celý den až dost, naše malá hospodyňko!“

Tu noc jsem už nepracovala ani nepřemýšlela. Poděkovala jsem vroucně nebi za všechnu starost a péči o mne a usnula jsem.

Nazítří k nám přišla návštěva. Doktor Allan Woodcourt. Přišel se s námi rozloučit; oznámil nám to už předem. Odjížděl jako lodní lékař do Číny a do Indie. Čekala ho dlouhá, předlouhá cesta.

Zdá se – to vlastně vím –, že nebyl bohatý. Všechno, co jeho ovdovělá matka mohla postrádat, padlo na jeho medicínská studia. Praxe mladého lékaře bez vlivných známostí byla v Londýně nevýnosná, a třebaže ve dne v noci sloužil spoustě chudáků a dělal

pro ně pravé divy pečlivosti a obratnosti, vydělával tím na penězích hrozně málo. Byl o sedm let starší než já. Nevím, proč se o tom vlastně zmiňuju, vždyť to vůbec s ničím nesouvisí.

Myslím – totiž sám nám řekl –, že provozoval praxi nějaké tři čtyři roky, a kdyby měl naději, že se udrží ještě další tři čtyři roky, nemusel by se vydávat na tu plavbu, na kterou se chystal. Ale protože neměl žádné jmění ani jiné soukromé prostředky, musel odjet. Navštívil nás za poslední dobu už několikrát. Litovali jsme, že odjíždí pryč. Vždyť ve svém umění vynikal i mezi těmi, kdo se v něm vyznali nej-líp, a některé největší lékařské kapacity si ho velice vážily.

Když se s námi přišel rozloučit, přivedl k nám poprvé svou matku. Byla to hezká stará dáma s bystrýma černýma očima, ale zdála se pyšná. Pocházela z Walesu a měla před dávnými časy jistého věhlasného předka jménem Morgan ap-Kerrig – byl odněkud, kde se to jmenovalo nějak jako Nebozez –, a ten Morgan byl vůbec nejslavnější osobnost, jaká kdy žila, a všichni jeho příbuzní byli něco jako královská rodina. Zřejmě trávil svůj život tím, že pořád táhl do hor a proti někomu tam bojoval; a jakýsi bard, jehož jméno znělo jako Crumlinwallinwer, ho opěval v eposu, který se jmenoval, pokud jsem to stačila pochytit, podobně jako Mewlinnwillinwodd.

Když nám paní Woodcourtová zeširoka vylíčila slávu svého velkého předka, prohlásila, že kamkoli její syn Allan půjde, jistě nezapomene na svůj rodokmen a neuzavře sňatek pod svou úroveň. Řekla mu, že v Indii je mnoho hezkých anglických dívek, které se tam vypravily ze ziskné spekulace, že se tam sice najdou i některé, které mají majetek, ale že ani půvaby, ani bohatství nemůžou stačit potomku takového rodu, protože hlavním zřetelem musí být vždycky urozený původ. Napovídala toho o rodu a původu tolik, že jsem si na chvíli, a ne bez bolesti, napůl představila – ale jak liché bylo představovat si, že by si mohla pomyslet, nebo dokonce dbát na můj původ!

Doktorovi Woodcourtovi patrně její rozvláčnost trochu vadila, ale byl příliš ohleduplný, než aby jí to dal znát, a podařilo se mu

delikátně převést rozhovor na jiné téma. Poděkoval mému poručníkovvi za jeho pohostinství a za velmi šťastné hodiny – mluvil o velmi šťastných hodinách –, které s námi strávil. Vzpomínka na ně, jak řekl, ho bude provázet, kamkoli půjde, a vždycky mu bude drahá. A tak jsme mu stiskli ruku, jeden po druhém – aspoň oni mu ji stiskli – a já konečně taky; a on pak políbil ruku Adě – a taky mně; a tak odešel na svou dlouhou, předlouhou plavbu.

Celý ten den jsem byla velice zaměstnaná, psala jsem pokyny služebnictvu doma v Ponurém domě, psala jsem poznámky pro svého poručníka a oprašovala jsem jeho knihy a papíry a v jednom kuse jsem chřestila svými klíči od domácnosti, z toho či z onoho důvodu. Pracovala jsem až do samého podvečera, zpívala jsem si a vyšívala jsem u okna, a najednou – kdo se u nás neobjevil jako Karla, kterou jsem vůbec nečekala!

„Ale, Karlo, děvenko drahá,“ zvolala jsem, „to je krásná kytička!“ Držela totiž v ruce rozkošnou malou voničku.

„Taky si myslím, Ester,“ přisvědčila Karla. „Nejroztomilejší kytička, jakou jsem kdy viděla.“

„Od Prince, děvenko?“ zeptala jsem se jí šeptem.

„Ne,“ zavrtěla Karla hlavou a přidržela mi květy, abych si k nim přivoněla. „Od Prince ne!“

„No tohle, Karlo!“ podivila jsem se. „To musíš mít dva kavalíry!“

„Cože? Vypadá snad jako od kavalíra?“ opáčila Karla.

„Vypadá snad jako od kavalíra!“ zasmála jsem se a štípla jsem ji do líčka.

Karla se taky jenom zasmála a řekla mi, že přišla akorát na půl hodinky, pak že na ni Princ bude čekat na rohu; seděly jsme potom s ní a s Adou u okna a povídaly jsme si a Karla mi každou chvíli znovu dávala přivonět nebo zkoušela, jak se kytička vyjímá v mých vlasech. Když konečně odcházela, zavedla mě do mého pokoje a strčila mi voničku za výstřih.

„Pro mne?“ zeptala jsem se překvapeně.

„Pro vás,“ odpověděla Karla a dala mi hubičku. „Někdo ji tu pro vás nechal.“

„Nechal?“

„U chuděry slečny Fliteové,“ řekla Karla. „Někdo, kdo na ni byl moc hodný, od ní před hodinou pospíchal, aby stihl loď, a tuhle kytičku tam nechal. Ne, ne! Nevytahujte ji. Nechte ta hezká kvítka, ať si tam leží!“ urovnala mi je Karla pečlivou rukou. „Byla jsem totiž sama u toho a nedivila bych se, kdyby je tam ten někdo nechal s určitým záměrem!“

„Vypadá snad jako od kavalíra?“ přistoupila ke mně zezadu Ada a šelmovsky mě objala kolem pasu. „Namouduši vypadá, růžičko šípková! Vypadá náramně moc jako od kavalíra. Náramně moc, můj miláčku!“

KAPITOLA OSMNÁCTÁ

Lady Dedlocková

Dostat Richarda na zkušební lhůtu do kanceláře pana Kenge nebylo tak lehké, jak to vypadalo ze začátku. Hlavní překážkou byl sám Richard. Jakmile se mu otevřela možnost odejít od doktora Badgera, kdy se mu zlíbí, začal pochybovat, jestli se mu od něho chce vůbec odejít. Opravdu prý neví, říká. Prý to není tak špatné povolání; nemohl by tvrdit, že se mu nelíbí; třeba se mu líbí právě tak, jako by se mu líbilo každé jiné, – a měl by tomu prý dát ještě jednu příležitost! Nato se na pár neděl zavřel s hromadou knih a kostí, a zdálo se, že ohromně rychle získal spoustu vědomostí. Asi za měsíc začal jeho zápal ochladat, a když vychladl docela, znovu se rozhořel. Jeho kolísání mezi právy a medicínou trvalo tak dlouho, že přišly letnice, než se konečně rozloučil s doktorem Badgerem a nastoupil na zkušební období k pánům Kengeovi a Carboyovi. Přes všechnu svou vrtošivost si kladl za velkou zásluhu, že se „tentokrát“ pevně rozhodl brát věci seriózně. A přitom byl pořád tak dobrosrdečný, tak plný nadšení a tak zamilovaný do Ady, že bylo opravdu velmi těžké nemít z něho radost.

„Pokud jde o pana Jarndyce,“ říkával mi Richard (pan Jarndyce mimochodem v té době často shledával, že vítr fouká od východu), „pokud jde tedy o pana Jarndyce, to je ten nejskvělejší chlapík na světě, Ester. Musím si dát zvláště pozor, i kdyby jenom pro jeho uspokojení, abych vzal sám sebe pořádně na paškál a jednou už tu záležitost jaksepatří skoncoval.“

Představa, jak bere sám sebe pořádně na paškál – s tou svou rozesmátou tváří, s nedbalým chováním a s fantazií, kterou všechno dokázalo uchvátit, ale nic upoutat na delší dobu –, ta představa byla komicky groteskní. Občas nám nicméně svěřoval, že na věci pracuje s takovou úporností, až se diví, že z toho ještě nešediví. Jaksepatří

skoncování s tou záležitostí se projevilo v tom (jak už jsem řekla), že kolem letnic nastoupil k panu Kengeovi, aby zkusil, jak se mu budou zamlouvat práva.

V peněžních záležitostech byl po celou tu dobu přesně takový, jak jsem ho už jednou popsala: štědrý, rozhazovačný a bláznivě bezstarostný, ale zároveň pevně přesvědčený, že je vlastně vypočítavý a prozíravý. Řekla jsem jednou náhodou Adě v jeho přítomnosti, napůl žertem a napůl vážně, že by potřeboval nějakého oslíčka, který by se otrásl a sypal mu dukáty, když tak lehkomyslně zachází s penězi, načež odpověděl:

„Můj klenote a drahá sestřeničko, poslechni si tu staruchu! Víš, proč tohle říká? Protože jsem nedávno dal osm liber a něco (nebo kolik to vlastně bylo) za jednu novou vestu a knoflíčky do manžet. Jenže kdybych byl zůstal u Badgera, musel bych naráz vysolit dvanáct liber na školné za nějaké otravné přednášky. Takže jsem na téhle transakci vydělal čtyři libry v hotovosti!“

Hodně s mým poručníkem diskutovali o tom, jak zařídit Richardovo bydlení v Londýně, dokud to bude zkoušet s právy, poněvadž my se zatím dávno vrátíme do Ponurého domu, a ten je příliš daleko, než aby tam Richard mohl dojíždět víckrát než jednou týdně. Můj poručník mi řekl, že jestli se Richard u pana Kenge usadí, najme on v Londýně nějaký byt nebo apartmá, kam bychom mohli zajíždět vždycky na pár dní i my; „jenomže, hospodyňko,“ dodal a velmi významně se podrbl ve vlasech, „on se tam ještě neusadil!“ Diskuse skončily tím, že jsme pro Richarda najali za měsíční činži pěkný zařízený pokojík v jednom tichém starém domě poblíž Královna náměstí. Richard okamžitě začal utrácet všechny peníze, které měl v ruce, na nákup všelijakých ozdobných i luxusních maličkostí do svého pokoje; a pokaždé, když jsme ho s Adou přesvědčily, aby nekupoval nějakou obzvlášť drahou a zbytečnou věc, jak se k tomu chystal, připsal si její cenu k dobru a argumentoval, že když utratí o něco míň za něco jiného, ušetří tím vlastně rozdíl v ceně.

Než se tohle všechno vyřídilo, museli jsme odložit slíbenou návštěvu u pana Boythorna. Jakmile se Richard konečně nastěhoval do svého pokoje, nic nám už nebránilo v odjezdu. V té letní době by byl mohl docela dobře jet s námi, ale byl opojen novostí svého nynějšího postavení a pustil se s ohromnou energií do pokusů odhalit záhady osudného procesu. Odjeli jsme tedy bez něho a moje děvečka drahá se rozplývala chválou, jak je pilný.

Měli jsme do Lincolnshiru příjemnou cestu dostavníkem v zábavné společnosti pana Skimpola. Všechnen jeho nábytek byl skutečně odstěhován oním člověkem, který mu ho zabavil v den narozenin jeho modrooké dcery, ale pan Skimpole se tvářil, jako by se mu docela ulevilo, že se nábytku zbavil. Židle a stoly, jak řekl, jsou únavné předměty; jsou pořád jednotvárně stejné, jejich výraz se nemění, dívají se na vás, až vás přivedou do rozpaků, a vy se na ně musíte dívat, až přivedete do rozpaků je. Jak příjemné je tedy nebýt vázán na žádné určité židle a stoly, nýbrž poletovat jako motýlek mezi nábytkem najatým podle potřeby, míhat se od růžového dřeva k mahagonu a od mahagonu k ořechu, od jednoho tvaru k druhému, podle toho, jakou má člověk zrovna náladu.

„To nejpodivnější na celé věci ovšem je,“ řekl pan Skimpole se zbystřeným smyslem pro komično, „že moje židle a stoly nebyly ještě zaplacené, a přesto si je můj domácí odstěhuje jakoby nic. To je přece kuriózní! Úplná groteska! Obchodník se židlemi a stoly se přece nikdy nezavázal platit za mě mému domácímu činži. Proč by se měl tedy můj domácí hojit *na něm*? Když budu mít na nose vrídek, který bude urážet osobité představy mého domácího o kráse, nemá přece domácí co škrábat na nose mého obchodníka s nábytkem, který tam žádný vrídek nemá. Uvažuje zřejmě scestně!“

„No,“ poznamenal dobromyslně můj poručník, „je přece jasné, že ty židle a stoly musí zaplatit ten, kdo se za ně při jejich koupi zaručil.“

„Přesně tak!“ zvolal pan Skimpole. „To nasazuje nesmyslnosti celého toho obchodování korunu! Řekl jsem svému domácímu:

„Milý zlatý, vy si zřejmě neuvědomujete, že můj znamenitý přítel Jarndyce bude muset zaplatit za ten nábytek, který vy tak nede-likátně odvlékáte. Což nemáte žádný ohled na *jeho* majetek?“ Neměl ani ten nejmenší.“

„A odmítl všechny návrhy na urovnání?“ zeptal se můj poručník.

„Odmítl všechny návrhy na urovnání,“ opáčil pan Skimpole. „Udělal jsem mu obchodní návrh. Pozval jsem ho do svého pokoje. Řekl jsem mu: Jste přece obchodník, jestli se nemýlím?“ Odpověděl mi: ‚To jsem.‘ ‚Výborně,‘ povídám mu, ‚tak spolu jednejme jako obchodníci. Tady je kalamář, tady péra a papír, tady zálepky. Co si přejete? Bydlím ve vašem domě už značně dlouho, myslím k vzájemné spokojenosti, dokud nedošlo k tomuhle nepříjemnému nedorozumění; urovnejme to zároveň přátelsky i po obchodnicku. Cosi tedy přejete?“ Odpověděl mi obrazným rčením, na kterém je něco orientálního – že totiž nikdy neviděl, jakou barvu mají moje peníze. ‚Můj roztomilý příteli,‘ povídám, ‚já nikdy žádné peníze nemám. Vůbec nic o penězích nevím.‘ ‚No dobrá, pane,‘ povídá on, ‚co mi nabízíte, když vám ještě nějaký čas počkám?‘ ‚Drahý člověče,‘ povídám já, ‚o čase já nemám žádnou představu; ale vy říkáte, že jste obchodník, a cokoli navrhnete, co se dá po obchodnicku vyřídit pomocí péra, papíru a inkoustu – a zálepek –, v tom vám ochotně vyhovím. Nechtějte si přijít na své na útraty jiného člověka (to je pošetilé), ale jednejte po obchodnicku!‘ Jenomže on tak jednat nechtěl, a tím to všechno skončilo.“

Jestliže panu Skimpolovi jeho dětská duše působila takovéhle a podobné nepříjemnosti, přinášela mu rozhodně i jisté výhody. Po cestě projevil náramný apetit na všelijaká občerstvení, jaká se nám naskytla (včetně košíku vybraných skleníkových broskví), ale nikdy ho nenapadlo za něco zaplatit. Takže když si kočí dostavníku přišel pro spropitné, pan Skimpole se ho mile zeptal, co považuje za opravdu slušné spropitné – opravdu štědré –, a když slyšel odpověď, že půlko-runu za jednoho pasažéra, řekl mu, že to není tak moc, když se všechno vezme kolem a kolem, a nechal pana Jarndyce, aby kočímu zaplatil.

Bylo nádherné počasí. Zelené obilí se tak krásně vlnilo, skřiváci tak radostně zpívali, živé ploty tak rozkvétaly polním kvítím, stromy byly tak hustě obalené listím a fazolová pole, nad nimiž povíval lehký vánek, naplňovala ovzduší tak lahodnou vůní! Pozdě odpoledne jsme dorazili do tržního městečka, kde jsme měli vystoupit z dostavníku – do nudného malého městečka s kostelní věží, s tržištěm a s kamenným křížem na tržišti, s jedinou ulicí, do níž pražilo slunce, s rybníčkem, kde si ochlazoval nohy starý valach, a s několika málo lidmi, kteří polehávali či postávali v úzkých prouzcích stínu. Po šumění stromů a vlnění obilí podél celé silnice vypadalo jako to nejtišší, nejrozpálenější a nejnehybnější městečko, jaké se vůbec dá v Anglii najít.

Před hostincem jsme našli pana Boythorna na koni. Čekal na nás s otevřeným kočárem, aby nás odvezl do svého domu pár mil odsud. Ohromně se zaradoval, že nás vidí, a křepce seskočil ze sedla.

„Namouduši!“ vykřikl hned potom, co nás zdvořile pozdravil, „tohle je ten nejmizernější dostavník na světě! Nejkrklavější příklad hnusné veřejné dopravy, jaká se kdy kodrcala po naší zemi! Dnes odpoledne má zpoždění pětadvacet minut! Toho kočího by měli popravit!“

„Opravdu má zpoždění?“ opáčil pan Skimpole, na něhož se pan Boythorn náhodou obrátil. „Víte, že nemám žádné ponětí o čase.“

„Pětadvacet minut! Šestadvacet minut!“ odpověděl pan Boythorn, když se podíval na hodinky. „Veze dvě dámy, a ten darebák se naschvál opozdí o pětadvacet minut! Naschvál! To nemůže být náhodou! Ale už jeho táta – a jeho strejc – byli ti nejzvrhlejší kočí, co kdy seděli na kozlíku.“

Zatímco takhle bouřil tóny největšího rozhořčení, usadil nás co nejgalantněji do malého faetonu⁷ a byl přitom samý úsměv a ztělesněná příjemnost.

7 Lehký kočár. Pozn. red.

„Odpustíte, milé dámy,“ omluvil se a smekl klobouk u dvířek kočáru, když bylo všechno připraveno k odjezdu, „že musíme skoro dvě míle objíždět. Přímá cesta vede přes park sira Leicestera Dedlocka, a já se zapřisáhl, že dokud tady na světě dýchám, nevкроčí na pozemek toho chlapa moje noha ani kopyto mého koně, při těch dnešních vztazích mezi námi!“ A když zachytil pohled mého poručníka, rozesmál se svým burácivým smíchem, který roztřásl i to nehybné tržní městečko.

„Dedlockovi jsou tady, Lawrenci?“ zeptal se můj poručník, když se kočár rozjel a pan Boythorn klusal po zeleném drnu vedle vozovky.

„Sir Arogant Blbolebý je tady,“ odpověděl. „Hahaha! Sir Arogant je tady a s potěšením říkám, že ho složila ta jeho pakostnice. Milostivá lady –“ při zmínce o ní naznačil dvorným gestem, že ji naprosto vyjímá z celého sporu, „má myslím přijet co nevidět. Vůbec se jí nedivím, že svůj příjezd odkládá, jak jen může. Proč si ta znamenitá žena vůbec brala toho panáka, toho šaška, co si hraje na baroneta, to je mi jedna z největších záhad, jaká kdy dráždila lidskou zvědavost. Hahaha!“

„Doufám, že *my* snad budeme smět vkročit do parku, když už jsme tady?“ zasmál se můj poručník. „Na nás se snad zákaz nevztahuje?“

„Svým hostům nemůžu nic zakazovat,“ uklonil se pan Boythorn Adě a mně s tou svou usměvavou dvorností, která mu tak slušela, „ledaže bych jim nejradši zakázal vůbec odtud odjet. Lituju jenom, že jim nemůžu dělat průvodce po Chlumu, protože to je opravdu krásné sídlo. Ale přísahám ti při světle tohoto letního dne, Jarndyci, že kdybyste jeho majitele navštívili, dokud bydlíte u mne, přijal by vás nejspíš náramně chladně. Chová se pořád jako ty hodiny, co se natahují jednou tejdně, hodiny v nádherných skříních, co nikdy nejdou a nikdy nešly, hahaha, ale ujišťuju vás, že k přátelům svého přítele a souseda Boythorna by se zachoval ještě extra škrobeně!“

„Nebudu to s ním ani zkoušet,“ poznamenal můj poručník. „Zdá se, že stojí stejně tak málo o čest poznat mě, jak málo stojím já o čest poznat jeho. Pohled na jeho park a možná i prohlídka domu, jakou může podniknout každý obyčejný turista, mi docela stačí.“

„No, to rád slyším,“ řekl pan Boythorn. „Bude to tak lepší. Dívají se tam na mě jako na nějakého druhého Aianta vzdorujícího bleskům. Hahahaha! Když přijdu v neděli do našeho kostelíka, velká část nevelkého shromáždění čeká, že se skácím na dlážky, sežehnuť a zničený Dedlockovou nemilostí. Hahahaha! Určitě se diví, že se neskácím. Vždyť je to namouduši ten nejsamolibější, nejprázdnější a nejšaškovštější pitomec se slepičím mozečkem!“

Když jsme vyjeli na vrchol kopce, náš přítel nám mohl ukázat přímo Chesneyský chlum, a odvrátit tak pozornost od jeho pána.

Byla to malebná stará budova v krásném parku, s hojností stromů. Mezi stromy nedaleko rezidence nám ukázal vížku kostelíka, o kterém se předtím zmínil. Jak byly krásné ty zadumané lesy, nad nimiž se rychle střídaly táhnoucí světla a stíny, jako by letním vzduchem letěly perutě nebeských posluš s příznivými zprávami; hladké zelené stráně, třpytící se hladina vody a zahrada se symetrickými květinovými záhony nejsytějších barev! Sám dům se svými lomenicemi a komíny a věží a věžičkami, s tmavou vstupní bránou a se širokou terasou, mezi jejímiž balustrádami se pnula a kupila ve velkých vázách hotová záplava růží, se zdál až neskutečný ve své vylehčené solidnosti a v tom ovzduší jasu a míru, které ho obklopovalo. Právě to ticho udělalo na Adu i na mne vůbec největší dojem. Nade vším, nad domem, nad zahradou, nad terasou, nad zelenými stráněmi, nad vodou, nad starými duby, nad kapradím, mechem a znovu nad lesy, až do dálky otevírající se před námi širokým výhledem v nafialovělém oparu, nade vším jako by se vznášel ten nerušený klid.

Když jsme dojeli do vesničky a míjeli jsme hospůdku s vývěsním štítem Dedlockova erbu, který se pohupoval nad silnicí, pozdravil

se pan Boythorn s nějakým mladíkem, který seděl před vchodem do hospůdky na lavičce, a vedle něho leželo rybářské náčiní.

„To je vnuk hospodyně, jmenuje se Rouncewell,“ vysvětlil nám, „a je zamilovaný do jedné hezké dívčiny z panského sídla. Lady Dedlocková si ji oblíbila a chce ji mít pořád ve své půvabné blízkosti, jenže náš mladý přítel si té pocty osobně vůbec nijak neváží. Ale nemůže se zatím ještě ženit, i kdyby k tomu ta jeho Růžička byla ochotná, a tak ji chce aspoň co nejčastěji vídat. Proto si sem vždycky zajede na den či na dva – chytat ryby. Hahahaha!“

„Jsou s tou hezkou dívčinou zasnoubení, pane Boythorne?“ zájímala se Ada.

„Inu, má drahá slečno Clareová,“ opáčil, „řekl bych, že si snad spolu dobře rozumějí; ale sama je myslím brzy poznáte, a pak se na tuhle věc budu muset zeptat já vás – ne vy mě.“

Ada se začervenala a pan Boythorn se rozjel napřed na svém pěkném šedákovi, sesedl před svými vlastními dveřmi a počkal tam se vztaženou paží a smeknutým kloboukem, aby nás uvítal, až k němu dojedeme.

Bydlel v pěkném domě, v bývalé faře, s trávníkem před vchodem, s pestrkou květinovou zahrádkou po straně a bohatým ovocným sadem a zeleninovou zahrádkou vzadu. To všechno bylo ohrazeno úctyhodnou zdí, která sama svou narudlou barvou působila dojmem zralosti. Opravdu tam všechno připomínalo šťavnatou hojnost. Stará lípová alej byla jako zelené podloubí, samy stíny třešní a jabloní byly obtíženy ovocem, angreštové keře byly tak obsypané plody, že se jejich větve skláněly až na zem, rostla tam spousta jahod a malin a u zdi se vyhřívaly stovky broskví. Mezi roztaženými sítěmi a pod skleníky, které se leskly a pomrkávaly ve slunci, byly takové hromady visících luskovin a dýní a okurek, že každá stopa půdy vypadala jako zeleninový poklad, a vůně lahodných bylin a všemožných příjemných rostlin (a to ani nemluvíme o sousedních lukách, ze kterých sváželi seno) naplňovala ovzduší jako ohromná vonička. Ve

spořádaném okruhu staré červené zdi vládlo takové ticho a mír, že i girlandy z peří, zavěšené tam, aby plašily ptáky, se sotva pohnuly; a zed' sama vyzařovala takovou moc, ve které všechno dozrávalo, že i staré hřebíky nebo zbytky plechové lišty, které na ní nahoře tu a tam zůstaly, působily spíš, jako by štávnatě uzrály ve výhni léta, nežli že zrezavěly a zchátraly podle svého běžného údělu.

Dům, ačkoli ve srovnání se zahradou nebyl tak vzorně uspořádaný, byl přece jen opravdovský starý dům s lavicemi kolem komína v kuchyni dlážděné cihlami a s mohutnými stropními trámy. V jeho sousedství ležel pověstný kousek pozemku, který se stal příčinou onoho strašného sporu, a pan Boythorn tam měl dnem i nocí strážného v haleně, jehož povinností bylo v případě útoku okamžitě zazvonit na velký zvonec, který tam za tím účelem visel, odvázat velikého buldoka, jenž hlídal v boudě jako jeho spojenec, a vůbec nepřítel zničit. Panu Boythornovi však nestačila ani tahle opatření, a proto tam sám na prkna namaloval slavnostní výstrahy, podepsané velkými literami jeho jména, jako například: „Pozor na buldoka! Je strašně zuřivý. Lawrence Boythorn.“ „Hákovnice je nabí-tá broky. Lawrence Boythorn.“ „Ve dne v noci jsou tu políčeny pasti na pytláky a samostřílky. Lawrence Boythorn.“ „Pozor! Každou osobu nebo osoby, které si troufají svévolně vkročit na tento pozemek, potrefí co nejprísrnější soukromý trest a budou stíhány s veškerou tvrdostí zákona. Lawrence Boythorn.“ Ukazoval nám ty výstražné nápisy z okna obývacího pokoje, zatímco mu jeho kanárek poskakoval na hlavě, a burácel tím svým „Hahahaha! Hahahaha!“ do té míry, až jsem se opravdu bála, že se ztrhá.

„Ale že si s tím dáváte takovou práci,“ poznamenal pan Skimpole svým lehkovážným způsobem, „když to vůbec nemyslíte vážně?“

„Já že to nemyslím vážně?“ ohradil se pan Boythorn s ohromným zápalem. „Já že to nemyslím vážně! Kdybych mohl doufat, že si k tomu vycvičím lva, koupil bych si ho radši než toho psa, a poštal bych ho na prvního hnusného loupežníka, co by se odvážil

omezovat mě v mých právech. Jen sira Leicestera Dedlocka přimějte, aby přišel a rozhodl tu záležitost v osobním souboji, postavím se mu s jakoukoli zbraní, kterou lidstvo vymyslelo v kterékoli době nebo zemi! Tak vážně to myslím. Víc ne!"

Přijeli jsme k němu v sobotu. V neděli ráno jsme se všichni pěšky vypravili do kostelíka v parku. Jakmile jsme do parku vkročili, skoro těsně vedle sporného pozemku, pustili jsme se příjemnou pěšinkou, která se vinula mezi zelenými trávníky a krásnými stromy až na zápraží kostelíka.

Shromážděných věřících bylo velice málo a většinou samí venkované, až na značný sbor služebnictva z panského sídla, z nichž někteří už seděli a další teprve zaujíмали svá místa. Bylo tam pár statných lokajů a dokonalý exemplář starého kočího, který vypadal jako oficiální představitel veškeré té pompy a marnivosti, která se kdy vezla v jeho kočáře. Sešla se tam i velice pěkná přehlídka mladých žen, a nad nimi se tyčila hezká stará tvář a majestátně důstojná postava hospodyně. Ta hezoučká dívka, o které nám už řekl pan Boythorn, stála vedle ní. Byla opravdu tak půvabná, že bych ji byla poznala už podle toho, i kdybych byla neviděla, s jakým zardíváním bere na vědomí pohledy toho mladého rybáře, jehož jsem objevila nedaleko od ní. Jedna tvář, ne zrovna příjemná, třebaže hezká, jako by střehla s číhavou zlobou mladou krasavici a vůbec každého a všechno kolem. Byla to nějaká Francouzka.

Protože zvon dosud vyzváněl a panstvo se ještě neobjevilo, měla jsem čas rozhlédnout se po kostelíku, kde to páchlo zatuchlou hlínou jako v hrobě, a zamyslet se, jak šeré, starobylé a slavnostně vážné je to místo. Okna hustě zastíněná stromy propouštěla jen tlumené světlo, ve kterém se tváře kolem zdály bledé, zatímco staré mosazné desky mezi dlaždicemi i věkem a vlhkem ohlodané sošky jako by potemněly, takže sluncem ozářená veranda na zápraží, kde jednotvárně vyzváněl zvoník, se zdála nesmírně jasná. Po chvíli však mě šum v tom směru, výraz zbožné úcty na obličejích venkovanů

a mírný, zároveň však i zuřivý výraz pana Boythorna, který dával rezolutně najevo, že nevnímá něčí existenci, upozornily, že panstvo se dostavilo a že bohoslužby už začnou.

„Nesud' přísně služebníka svého, ó Pane, neboť v tvých očích –“

Dokážu někdy zapomenout, jak se mi rozbušilo srdce, když jsem vstala a střetla se s tím pohledem? Dokážu někdy zapomenout, jak se ty krásné hrdé oči přímo vytrhly ze své malátnosti a vpily se do mých očí? Trvalo to jen okamžik, než jsem sklopila zraky – vysvo-bozené zraky, jestli se to tak dá povědět – do modlitební knížky; ale i v té kratičké chvílce jsem tu krásnou tvář dokonale poznala.

Bylo to strašně zvláštní, připomnělo mi to cosi spojeného se dny mé opuštěnosti u kmotřičky; ano, dokonce s těmi dny, kdy jsem si ještě musela stoupnout na špičky, abych se sama oblékla před malým zrcátkem, jakmile jsem oblékla svou panenku. A třebaže jsem tu dámu jakživa neviděla – to jsem věděla určitě –, tímhle jsem si byla naprosto jistá.

Bylo snadné dovtípit se, že obřadný šedovlasý džentlmen stížený pakostnicí, jediná další osoba ve velké kostelní lavici, je sir Leicester Dedlock, a dáma že je lady Dedlocková. Ale proč mi její tvář tak matoucím způsobem připomínala rozbité zrcadlo, v němž jsem zahlédla zlomky dávných vzpomínek, a proč mě náhodné setkání s jejím pohledem tak rozrušilo a uvedlo do rozpaků (jak jsem ještě pořád cítila), to jsem si vysvětlit nedovedla.

Zdálo se mi, že mě přepadla nějaká bezvýznamná slabost, a snažila jsem se ji překonat tím, že jsem se zaposlouchala do slov bohoslužby. Ale najednou se mi k mému velikému podivu zdálo, že je slyším vyslovovat nikoli hlasem kněze, nýbrž dobře známým hlasem své kmotřičky. To mě přivedlo na myšlenku, jestli se tvář lady Dedlockové náhodou nepodobá tváři nebožky kmotřičky. Trochu se jí možná podobala, ale její výraz byl tak naprosto odlišný a přísná rozhodnost, vrytá do kmotřiččiných rysů jako do skály zvětralé povětřím, tak dokonale chyběla v tom obličejí přede mnou, že ona

podobnost mě zarazit nemohla. Taky jsem ještě nikdy u nikoho neviděla výraz takové povznesenosti a povýšenosti jako u lady Dedlockové. A přesto jako by mi před vnitřním zrakem vystávala má vlastní podoba, ta malá Ester Summersonová, která žila v takovém ústraní a jejíž narozeniny se nikdy neoslavovaly, vyvolaná z minulosti nějakou čaromocí téhle vznešené dámy, o které jsem si nejen nenamlouvala, že jsem se s ní už někdy setkala, ale o které jsem věděla naprosto určitě, že jsem ji až do té chvíle jaktěživa neviděla.

Tolik jsem se roztřásla tím nevysvětlitelným vzrušením, že mě znervózňovaly i pozorné pohledy francouzské komorné, třebaže jsem věděla, že se slídivě rozhlížela na všechny strany už od okamžiku, kdy vešla do kostela. Postupně, i když jenom pomalu, se mi podařilo ten podivný pocit překonat. Po dlouhé době jsem se na lady Dedlockovou podívala znovu. Bylo to ve chvíli, kdy se před kázáním chystali zazpívat. Ani si mě nevšimla a bušení srdce mě přešlo. A nevrátilo se už, leda na moment, když se potom jednou či dvakrát letmo podívala na Adu či na mne lorňonem.

Po skončení bohoslužby nabídl sir Leicester lady Dedlockové velice dvorně a galantně rámě – třebaže se musel v chůzi opírat o tlustou hůl – a doprovodil ji před kostel ke kočáru s poníky, ve kterém přijeli. Sloužící se pak rozptýlili stejně jako ostatní věřící, na něž sir Leicester celou tu dobu shlížel svrchu (jak k nezměrnému potěšení pana Boythorna poznamenal pan Skimpole), jako by byl nějaký mocipán na nebesích.

„Však si to o sobě taky myslí!“ podotkl pan Boythorn. „Je o tom pevně přesvědčený, stejně jako byl jeho otec a děd i praděd!“

„Víte, že já člověka takového druhu rád vidím,“ pokračoval pan Skimpole pro pana Boythorna zcela nečekaně.

„Ale jděte?“ podivil se pan Boythorn.

„Dejme tomu, že se ke mně chce chovat protektorsky,“ rozvíjel svou myšlenku pan Skimpole. „Výborně. Nic proti tomu nenamítám.“

„Já ano,“ zaburácel pan Boythorn energicky.

„Opravdu?“ opáčil pan Skimpole svým lehkým tónem. „Ale to přece znamená komplikovat si život. A proč byste si měl komplikovat život? To já se spokojím se vším, co mi padne do ruky, jako dítě, a nikdy si život nekomplikuju. Přijedu třeba sem a zjistím, že zdejší mocný potentát vyžaduje, abych mu složil hold. Výborně! Řeknu mu: ‚Pane mocný potentáte, prosím, skládám vám hold! Je lehčí složit vám ho než odepřít. Tady ho máte. Jestli mi máte co příjemného ukázat, milerád se na to podívám; jestli mi máte co příjemného dát, milerád to přijmu.‘ Mocný potentát odpoví něco asi v tomhle smyslu: ‚Tohle je rozumný chlapík. Neruší moje trávení a nehýbá mi žlučí. Nenutí mě, abych se svinul do klubíčka jako ježek s nastraženými bodlinami. Rozvinu se, otevřu se, ukážu stříbrný lem své podšívky jako ten Miltonův mrak, a je to tak pro nás pro oba příjemnější.‘ Tak se na podobné věci dívám já, když mám mluvit jako dítě.“

„Ale co když druhý den přijdete někam jinam,“ namítl pan Boythorn, „k pravému protikladu toho pána? Co potom?“

„Co potom?“ opáčil pan Skimpole s výrazem absolutní prostoty a upřímnosti. „Přesně totéž! Řeknu mu: ‚Vážený pane Boythorne‘ – jestli si smím pro našeho imaginárního přítele vypůjčit vaše jméno – ‚vážený pane Boythorne, vy něco máte proti tomu mocnému potentátovi? Znamenitě. Já taky. Pokládám za svou funkci ve společenském zřízení žít s každým ve shodě; myslím, že by to tak měl dělat každý. Žít zkrátka ve všeobecné harmonii. Takže když vy proti někomu něco máte, já taky. A teď, výtečný pane Boythorne, spolu pojďme někam na oběd.“

„Jenže váš výtečný pan Boythorn by vám mohl říct,“ odsekl náš hostitel, všecek jako by naduřel a strašně zrudl „ať mě vezme –“

„Chápu,“ přikývl pan Skimpole. „Velmi pravděpodobně by to řekl.“

„– jestli s vámi půjdu někam na oběd!“ vybuchl pan Boythorn, zastavil se a praštil holí do země.“ A pravděpodobně by dodal: „Jestlipak existuje něco takového jako zásady, pane Harolde Skimpole?“

„Víte, co by na to Harold Skimpole odpověděl?“ opáčil svým nejveselejším způsobem a s nejnaivnějším úsměvem. „Řekl by: ‚Namouduši, o těch nemám nejmenší ponětí! Nevím, co tím slovem označujete ani kde je hledat ani kdo je má. Jestli je máte vy a je vám s nimi dobře, tak mě to těší a ze srdce vám gratuluju. Ale já o nich nic nevím, ujišťuju vás; já jsem pouhé dítě a nedělám si na ně nárok a nepotřebuju je!‘ Tak vidíte, výtečný pane Boythorne, a na ten oběd bych šel přece!“

To byl jen jeden z mnoha malých dialogů mezi nimi a já vždycky čekala, že skončí, a patrně by za jiných okolností byly skončily, zuřivou explozí našeho hostitele. Ale ten bral tak vážně své odpovědné postavení hostitele a můj poručník se tak upřímně smál s panem Skimpolem i panu Skimpolovi, který jako dítě vyfukoval celý den mýdlové bubliny a zase je propichoval, že dialog nikdy nepřekročil tuhle mez. Pan Skimpole, jenž jako by nikdy ani netušil, na jak vratké se pohybuje půdě, se pak odebral do parku, aby tam začal nějakou kresbičku, kterou nikdy nedokončil, nebo si šel zahrát na piano pár úryvků melodií, zazpívat si pár útržků písniček nebo se natáhnout naznak pod strom a dívat se do nebe – nemohl se prý zbavit pomyšlení, že právě k tomu je stvořený; tak báječně mu to vyhovovalo.

„Těší mě podnikavost a lidské snažení,“ říkával nám (vleže nznak). „Myslím, že jsem opravdový kosmopolita. Ohromně s tím vším sympatizuju. Ležím si takhle ve stínu a představuju si s obdivem, jak ti odvážní dobrodruzi míří na severní pól nebo pronikají do srdce žhavých tropů. Námezdné povahy se ptají: ‚Jakou to má cenu, aby se někdo trmácel na severní pól? Co z toho má?‘ Na to tedy odpovědět nemůžu, ale jestli něco můžu říct, třeba se tam trmácí právě proto – i když to sám neví –, aby tím zaměstnal moje myšlenky, zatímco já si tady ležím. Vezměte si extrémní případ. Vezměte si případ otroků na amerických plantážích. Nejspíš je pořádně dřou, jim se to nejspíš vůbec nelíbí, nejspíš je to pro ně

dohromady zatraceně nepříjemná zkušenost; ale pro mne zalidňují tamější krajinu, pro mne jí propůjčují určitou poezii, a to je možná právě ten příjemnější smysl jejich existence. Jsem velice vděčný, jestli to tak je, a nedivil bych se, kdyby to tak opravdu bylo!“

Vždycky jsem si při takových příležitostech kladla otázku, jestli vůbec někdy myslí na svou ženu a na děti, a jak se asi jeví jeho kosmopolitní mysli. Pokud jsem chápala, zřídka kdy se jí projevíly vůbec.

Uplynul týden, přišla sobota po neděli, kdy se mi v kostelíku tak rozbušilo srdce, a každý den byl tak zářivý a modrý, že bylo úplně báječné toulat se po lesích, vidět sluneční paprsky, jak prorážejí klenbou průsvitného listí a jiskří v překrásném krajkoví stínů, zatímco ptáci vyzpěvovali a hmyz pobzukoval v ospalém povětří. Měli jsme své oblíbené místočko vystlané mechem a spadáným loňským listím, kde opodál leželo pár poražených kmenů s oloupanou kůrou. Když jsme tak mezi nimi sedávali, vyhlíželi jsme zeleným průsekem, lemovaným tisíci přirozených sloupů, vybělené kmeny před námi tak svítily v kontrastu se stínem, kde jsme odpočívali, a vypadaly tak nádherně pod klenbou, kterou jsme se na ně dívali, že to působilo jako průhled do nějakého lepšího světa. Seděli jsme tam tu sobotu, pan Jarndyce, Ada a já, když jsme náhle uslyšeli zdálky brumláni hromu a šumění velkých dešťových kapek mezi listím.

Počasí celý ten týden bylo mimořádně dusné, ale bouřka vypukla tak najednou – aspoň nás tak náhle přepadla na našem krytém místočku –, že dřív, než jsme doběhli na kraj lesa, hromy burácely a blesky se křížovaly a déšť bubnoval mezi listím tak prudce, jako by každá kapka byla olověná kulka. Protože při bouřce není dobře stát pod stromy, vyběhli jsme z lesa a přelezli jsme přes přelízek zarostlý mechem, který vedl z obou stran přes plot školky jako žebřík se širokými příčli, a pustili jsme se do blízké hájovny. Už často jsme si všimli stinné krásy toho domku zakrytého hustým stromovím a obrostlého břečťanem, za nímž se příkře propadala úžlabina, kam

jsme jednou viděli vrhnout se hajného psa mezi kapradí, jako by se za ním zavírala vodní hladina.

V hájovně byla taková tma, teď když byla obloha zatažená, že jsme jasně viděli jenom muže, který přišel ke dveřím, když jsme se schovali na kryté zápraží, a přinesl pro Adu a pro mne dvě židle. Okna s malými tabulkami byla otevřená dokořán a my jsme se usadily mezi dveřmi a pozorovaly jsme bouřku. Bylo to velkolepé sledovat, jak vítr ohýbá stromy a žene před sebou proudy deště jako mrak dýmu, a poslouchat majestátní hřmění a pozorovat blesky; a i když jsme myslely s posvátnou hrůzou na ty obrovské síly, které obklopují naše křehké životy, uvědomovaly jsme si, jak jsou blahodárné a jak ta zdánlivá zběsilost napájí každý kvítek a lístek novou svěžestí, jako by obcerstvovala všechno tvorstvo.

„Není to nebezpečné, sedět takhle na nechráněném místě?“

„Ale ne, milá Ester,“ odpověděla klidně Ada.

Ada odpověděla mně, ale *já* jsem nepromluvila.

Znovu se mi rozbušilo srdce. Nikdy ještě jsem neslyšela ten hlas, stejně jako jsem nikdy v minulosti neviděla ten obličej, ale obojí na mne zapůsobilo stejným zvláštním dojmem. Znovu mi v duchu na okamžik vyvstaly nesčetné vlastní obrazy z dětství.

Lady Dedlocková se schovala v hájovně, dřív než jsme tam dorazili my, a teď vyšla z jejího šerého vnitřku. Stanula za mou židli s rukou na jejím opěradle. Když jsem se obrátila, uviděla jsem ji s rukou vedle svého ramene.

„Polekala jsem vás?“ zeptala se.

Ne. Nebylo to leknutí. Proč bych se taky měla lekat?

„Myslím, že mám to potěšení,“ obrátila se lady Dedlocková na mého poručníka, „mluvit s panem Jarndycem.“

„Vaše paměť mi prokazuje větší čest, než jsem mohl doufat, lady Dedlocková,“ odpověděl.

„Poznala jsem vás už v neděli v kostele. Je mi líto, že místní rozbroje sira Leicestera – jsem však přesvědčena, že je sám

nevyhledává – mi tak absurdně znemožnily vzít vaši přítomnost na vědomí už tam.“

„Uvědomuju si ty okolnosti,“ odpověděl můj poručník s úsměvem, „a naprosto vám rozumím.“

Podala mu ruku lhostejným způsobem, jak už zřejmě měla ve zvyku, a právě tak lhostejným tónem s ním mluvila, třebaže její hlas zněl velmi příjemně. Byla stejně milostivá jako krásná; dokonale se ovládala a dokázala by myslím upoutat a zaujmout každého, kdyby jí to bylo stálo za to. Hajný jí přinesl další židli, na kterou se posadila doprostřed krytého zápraží mezi nás.

„Je už vyřízená ta záležitost toho mládence, o které jste psal siru Leicesterovi a které sir Leicester bohužel nebyl s to nijak prospět?“ zeptala se mého poručníka přes rameno.

„Doufám, že je,“ odpověděl.

Zdálo se, že si ho lady Dedlocková váží, ba že si ho chce nějak usmířit. V jejím povýšeném tónu zaznívalo cosi přirozeného, čím dál důvěrnějšího – dokonce bych řekla vemlouvavého, jenomže to nebylo možné – vždyť s ním pořád mluvila přes rameno.

„Předpokládám, že tohle je vaše druhá svěřenka, slečna Clareová?“

Můj poručník jí se vší formou představil Adu.

„Takhle se brzy začne pochybovat o nezištnosti vaší donkichotské povahy,“ řekla mu lady Dedlocková znovu přes rameno, „když budete napravovat jenom křivdy spáchané na takovýchhle krasavících. Ale představte mi i tuhle mladou dámu!“ obrátila se celou tvář na mne.

„Slečna Summersonová je opravdu moje vlastní svěřenka,“ odpověděl pan Jarndyce. „Za ni neodpovídám lordu kancléřovi.“

„Slečna Summersonová ztratila oba rodiče?“ zeptala se milostivá lady.

„Ano.“

„Má velké štěstí, že našla takového poručníka.“

Lady Dedlocková se podívala na mne, já na ni a potvrdila jsem jí, že je to pravda. Skoro vzápětí se ode mne rychle odvrátila, skoro s výrazem nelibosti nebo znechucení, a promluvila na mého poručníka znovu přes rameno.

„Už je to málem věčnost, co jsme se stýkávali, pane Jarndyci.“

„Je to dlouhá doba. Aspoň se mi to zdálo, dokud jsem vás v neděli znovu neviděl,“ řekl.

„Cože! I vy mi děláte komplimenty, nebo si myslíte, že se to vůči mně musí?“ poznamenala s nádechem jakéhosi opovržení. „Nejspíš jsem si získala takovou reputaci.“

„Získala jste toho tolik, lady Dedlocková,“ opáčil můj poručník, „že za to nejspíš taky trochu platíte. Ale ne mně.“

„Tolik jsem získala!“ zasmála se. „No budiž!“

Připadalo mi, že s tím svým výrazem nadřazenosti a moci a kouzelného půvabu a já nevím čeho ještě shlíží na Adu a na mne jako na pouhé děti. Takže když se maličko zasmála a zadívala se ven do deště, zdála se tak sebejistá a tak soběstačná, že se může zabývat jenom svými vlastními myšlenkami, jako by tu seděla docela sama.

„Mou sestru jste myslím znával líp než mne, když jsme byli v zahraničí?“ podívala se náhle znovu na pana Jarndyce.

„Ano, náhodou jsem se s ní vídal častěji,“ odpověděl.

„Šly jsme každá svou cestou,“ poznamenala lady Dedlocková, „a měly jsme málo společného, ještě než jsme se shodly, že se neshodneme. Je to možná škoda, ale nedalo se nic dělat.“

Lady Dedlocková se opět zahleděla do deště. Bouřka pomalu ustávala. Liják se vypršel, přestalo se blýskat, hrom dozníval mezi vzdálenými kopci a na mokrému listí i mezi posledními kapkami deště se zatřpytilo slunce. Jak jsme tam mlčky seděli, viděli jsme, jak k nám vesele kluše faeton se spřežením poníků.

„Kočár je tady, jak jste pro něj vzkázala, milostivá lady,“ oznámil hajný.

Když se lehký kočárek přiblížil, viděli jsme, že jsou v něm dvě osoby. Vystoupily s nějakými plášti a přehozy, napřed ta Francouzka, kterou jsem už viděla v kostele, a za ní ta hezoučká dívčina; Francouzka se vzdorným sebevědomím, dívčina všecka zmatená a nerozhodná.

„Co je?“ zeptala se lady Dedlocková. „Dvě?“

„Jsem pořád ještě vaše komorná, milostivá lady,“ prohlásila Francouzka. „A vy jste vzkázala pro svou obsluhu.“

„Bála jsem se, že třeba myslíte mě, milostivá lady,“ špitla hezoučká dívčina.

„Myslela jsem ji, holčičko,“ odpověděla klidně její paní. „Dala mi přes ramena ten šál.“

Zlehka se sehnula, aby si šál dala přehodit, a hezká dívčina jí ho zlehka položila přes ramena. Francouzka zůstala stát nepovšimnuta s pevně sevřenými rty.

„Je mi líto,“ řekla lady Dedlocková panu Jarndyceovi, „že asi nebudeme s to obnovit naši dřívější známost. Dovolte mi, abych poslala kočár zpátky pro vaše dvě svěřenky. Bude tady co nevidět.“

Když však tu nabídku nechtěl v žádném případě přijmout, rozloučila se milostivě s Adou – ne se mnou –, opřela se o jeho nabízenou paži a nastoupila do faetonu, malého, nízkého parkového kočárku s plátěnou stříškou.

„Sedla si ke mně, holčičko,“ vyzvala hezoučkou dívčinu; „budu ji potřebovat. Jedeme!“

Kočár odhrčel a Francouzka s plášti, které přivezla, visícími přes ruku, zůstala stát na místě, kde vystoupila.

Myslím, že pýcha nesnáší nic tak málo jako zase pýchu a že Francouzka byla potrestaná za své panovačné chování. Reagovala na to tak, že bych si to byla nedokázala vůbec představit. Zůstala naprosto nehybně stát, dokud kočár nezahnul na cestu, a potom si bez nejmenší změny výrazu v tváři vyzula střevíce, nechala je ležet na zemi a rozhodně vykročila za kočárem tou nejmokřejší trávou.

„Té slečně snad přiskočilo?“ podivil se můj poručník.

„Ale ne, pane,“ poznamenal hajný, který se díval se svou ženou taky za ní. „Z tý sorty zase Hortense není. Má to v hlavě náramně v pořádku. Ale je hrozně pyšná a divoká – příšerně pyšná a divoká, a když se někomu před ní dá přednost, nedovede se s tím zkrátka smířit.“

„Ale co jí to napadlo brodit se bosá tou mokřinou?“ zeptal se můj poručník.

„Inu, nejspíš se chce kapku zchladit,“ řekl hajný.

„Nebo si představuje, že se brodí krví,“ poznamenala jeho žena. „Byla by toho schopná, když jde o její zájem!“

Krátce poté jsme procházeli kolem panského sídla. Jestliže při našem prvním pohledu vypadalo jako ztělesněný mír, teď se ten dojem ještě zvýšil, když kolem něho jiskřily démantové kapky v trávě, povíval lehký větřík, ptáci se už neschovávali v křoví, nýbrž rozezpívali se zplna hrdla a faeton se třpytil před vchodem jako pohádkový kočár ze stříbra. A k němu velmi klidně a vytrvale kráčela nevzrušená postava v tiché krajině, mademoiselle Hortense, bosá mokrou trávou.

KAPITOLA DEVATENÁCTÁ

Hni se dál!

V oblasti Kancléřské uličky nastaly velké prázdniny. Zákon a Spravedlnost, ty dva solidní koráby z týkového dřeva, s kýly pobitými mědí, stažené železnými obručemi a s mosaznými troufalými klouny, plachetnice rozhodně ne rychlé, leží v opravě v přístavu. Bludný Holanďan s posádkou strašidelných klientů, kteří každého, koho náhodou potkají, zapřísahají, aby prozkoumal jejich dokumenty, byl pro tuto chvíli zanesen mořskými proudy bůhvíkam. Všechny soudy jsou zavřené; veřejné úřady podřimují horkem; samo okolí soudní dvorany Westminster Hallu se proměnilo ve stinnou samotu, kde by mohli zpívat slavíci a procházet se zamilovanější nápadníci než ti, co soudně napadají své odpůrce.

Čtvrť kolem Templu, Kancléřské uličky, Právnícké koleje, Lincolnovy koleje až ke Kolejnímu parku je jako přístav při odlivu; procesy tu uvízly na mělčině, kanceláře zakotvily, nečinní úředníci se rozvalují na nakloněných židlích, které se postaví na všechny čtyři teprve potom, až je zaplaví příliv nového soudního období; zatím trčí ve vysychajícím slizu velkých prázdnin. Vnější dveře celých tuctů úřadoven jsou zamčené, v lóžích vrátných se hromadí celé koše dopisů a balíčků. Ve škvírách mezi kamennou dlažbou před dvoranou Lincolnovy koleje by vyrostly chumáče trávy, kdyby ji nevyškubávali a unuděně nepřezvykovali všelijací posluhové, kteří nemají co dělat, a tak tam prostě vysedávají ve stínu se svými bílými zástěrami přes hlavu proti mouchám.

Ve městě zůstal jenom jediný soudce. A i ten dochází do své pracovny pouze dvakrát týdně. Kdyby ho tak teď mohli vidět venkované z městeček v jeho obvodu, kde řídívá porotní soudy! Nemá teď žádnou dlouhou paruku, žádný rudý talár, žádnou kožišinu,

žádné kopiníky, žádnou bílou hůlku jako odznak své hodnosti. Ted' je to obyčejný hladce vyholený pán v bílých kalhotách a s bílým kloboukem, se soudcovskou tváří námořnický osmahlou a se soudcovským nosem, který se mu loupe od slunečních paprsků, chodí si na ústřice, když jde kolem, a popíjí ledovou zázvorovou limonádu.

Anglická advokátní komora je roztroušena po celém povrchu země. Jak se může Anglie po čtyři dlouhé letní měsíce obejít beze svých advokátů, kteří jsou jejím uznávaným útočištěm v protivenství a jediným legitimním triumfem v prosperitě, to je jiná otázka; je však jisté, že Británie ted' odložila svůj pancíř a štít. Onen učený pán, jenž se vždycky tak strašně rozhořčí nad bezpříkladnou urážkou, kterou se odpůrci dotkli citů jeho klienta, že se z toho už nejspíš nikdy nevzpamatuje, se má neskonale líp, než by se dalo čekat, – je ve Švýcarsku. Jiný učený pán, který zpravidla kosí své protivníky sžíravým sarkasmem, je veselý jako cvrček v jedněch francouzských lázních. Učený pán, který z nejmenšího podnětu vypláče celé žejdlíky slz, neuronil už šest neděl ani slzičku. Velice učený pán, který si tak dlouho ochlazoval svou od přírody horkokrevnou nazrzlou letoru v rybníčkách a studánkách zákona, až dosáhl velikosti ve spletitých argumentech stran termínů soudních řízení, v nichž krmí ospalé soudce právnickou „řezankou“, nevysvětlitelnou nezasvěcencům i většině zasvěcenců, se nyní s příznačnou zálibou ve vyprahlosti a prachu potuluje kolem Cařihradu. Další rozptýlené částice téhož slavného sboru lze najít na benátských kanálech, u druhých vodorádů na Nilu, v lázních po Německu či rozseté na písečných plážích po celém anglickém pobřeží. Sotva jednoho lze potkat v opuštěné oblasti Kancléřské uličky. Jestliže se takový osamělý člen advokátského sboru mihne tou pustinou a narazí na plízcího se sudiče, který nedokáže přestat strašit v končinách svých úzkostí, leknou se jeden druhého a stáhnou se do protilehlých stínů.

Je největší horko, jaké kdy bylo během velkých prázdnin za mnoho let. Všichni mladí úředníci jsou šíleně zamilovaní a podle

svého ranku schnou touhou po blažených chvílích se svou milovanou v londýnských výletních místech, v Margate, v Ramsgate nebo v Gravesendu. Všichni úředníci středního věku si myslí, že jejich rodiny jsou příliš velké. Všichni psi bez pána, kteří zabloudí do soudní čtvrti a lapají po dechu kolem schodišť a jiných vyprahlých míst, si stěžují krátkým zavytím. Všichni psi slepců na ulicích vlečou své pány k pumpám a nutí je klopýtat přes kbelíky. Krám s roletou staženou proti slunci, vodou politý chodník či akvárium se zlatými a stříbrnými rybičkami v okně jsou hotové azyly. Olověná střecha Templářské brány je tak rozpálená, že působí na sousední Strand a na ulici Fleet Street podobně jako oheň pod samovarem a celou noc je udržuje ve varu.

V některých kancelářích v soudním areálu může člověk najít chládek, jestliže je ochoten za takový chládek zaplatit tupou nudou, ale úzké uličky těsně vedle těch útočišť sálají žárem. Ve dvoře, kde sídlí pan Krook, je takové vedro, že lidé obracejí své domy naruby a sedí na židlích venku na dláždění – včetně pana Krooka, který tu pokračuje ve svých studiích, po boku se svou kočkou (které není nikdy dost horko). U Slunečního erbu se přes léto přestali scházet členové spolku Harmonie a Pintour dostal angažmá v Pastorální zahradě dole u řeky, kde vystupuje jako hotové nevinátka a zpívá komické kuplety mladistvého ladění, zaměřené tak (jak praví cedule), aby se nedotkly ani toho nejvyběravějšího cítění.

Nad celou oblastí zákona visí jako nějaký obrovský rzivý závoj nebo jako gigantická pavučina nečinnost a melancholie velkých prázdnin. Pan Snagsby, právnický papírník v Cookově dvoře v Běžecké uličce, to cítí dvojnásob – nejen v duchu jakožto citlivý a přemýšlivý člověk, nýbrž i ve svém obchodě jakožto výše zmíněný papírník. Má během velkých prázdnin víc času bloumat kolem Vlnářské celnice a po Archívním dvoře než kdykoli jindy a říká svým učňům, jak divné je pomyslet si při takových vedrech, že žijete na ostrově a všude kolem vás se vlní a vzpíná moře.

Rozbuška má toho odpoledne velkých prázdnin plné ruce práce v salónku, neboť pan a paní Snagsbyovi se chystají přijmout návštěvu. Očekávaní hosté jsou spíše vybraní než četní – jsou to pan a paní Chadbandovi a nikdo víc. Poněvadž pan Chadband se o sobě s oblibou zmiňuje, slovem i písmem, jakožto o korábu (myslí tím vyvolený koráb víry), považují ho občas nezasvěcenci omylem za pána, který má co dělat s mořeplavbou; on však je, jak to sám vyjadřuje, „v duchovní službě“. Pan Chadband není spjat s žádným určitým vyznáním a jeho pronásledovatelé soudí, že nemá nic tak pozoruhodného, co by řekl o tom nejvyšším tématu, aby si svou dobrovolnou službou zatěžoval svědomí; má však také své přívržence, a k nim patří i paní Snagsbyová. Paní Snagsbyová vstoupila na jeho palubu teprve nedávno a její pozornost k tomuto mohutnému korábu byla přilákána, když byla poněkud rozpálena vedrem.

„Moje ženuška,“ říká pan Snagsby vrabcům v okolí Vlnařské celnice, „bere náboženství náramně energicky, to víte.“

A tak Rozbuška, celá vzrušená tím, že se pro tu chvíli sama považuje za osobní komornou pana Chadbanda, o němž ví, že má dar kázat třeba čtyři hodiny v jednom kuse, chystá salónek na svačinu. Všechno zařízení je vyklepáno a oprášeno, portréty pana a paní Snagsbyových jsou otřeny mokrým hadrem, je připraven parádní čajový servis a zaopatřeny znamenité zásoby chutného čerstvého chleba, křupavých rohlíků, vychlazeného čerstvého másla, tenké plátky šunky, uzeného jazyka a salámu i delikátní řádky ančoviček uhnížděných mezi petržilkou, a to se ani nezmiňujeme o právě snesených vejcích, která je třeba přinést teplá v ubrousku, a o horkých topinkách mazaných máslem. Chadband je totiž koráb se značnou kapacitou – jeho pronásledovatelé říkají žravostí – a dovede pozoruhodně dobře zacházet s takovými zbraněmi těla, jako je nůž a vidlička.

Pan Snagsby ve svátečním kabátě přehlíží dokončené přípravy a se svým uctivým odkašláním do dlaně se ptá paní Snagsbyové: „V kolik hodin že čekáš ty Chadbandovy, miláčku?“

„V šest,“ odpovídá paní Snagsbyová.

Pan Snagsby poznamenává svým mírným a nevtíravým způsobem, že „to už je dávno pryč“.

„Snad bys nechtěl začít bez nich?“ opáčí paní Snagsbyová vyčítavě.

Na panu Snagsbym je vidět, že právě to by velice rád, ale odpoví dá se svým mírným odkašláním: „Ne, drahoušku, to ne. Jenom jsem se zmínil, kolik je hodin.“

„Co je to hodina,“ namítne paní Snagsbyová, „proti věčnosti?“

„Svatá pravda, drahoušku,“ přisvědčí pan Snagsby. „Jenomže když člověk připraví jídlo ke svačině, dělá to se zřetelem – snad se zřetelem – na určitou hodinu. A když se určí hodina té svačiny, měla by se snad držet.“

„Držet!“ opakuje paní Snagsbyová přísně. „Držet! Jako by pan Chadband byl nějaký držák!“

„Ale vůbec ne, drahoušku,“ ustupuje pan Snagsby.

V tu chvíli Rozbuška, která vyhlížela z okna ložnice, seběhne s šustěním a dupáním po úzkých schodech jako nějaké domácí strašidlo, vpadne celá zardělá do salónku a oznámí, že pan a paní Chadbandovi se objevili ve dvoře. Když vzápětí nato zacinká zvoněk u dveří do chodby, paní Snagsbyová ji napomene, pod trestem okamžitého odeslání zpátky k její svaté patronce, aby nezapomněla na obřadné ohlášení návštěvy. Rozbuška, jejíž nervy (předtím zcela klidné) tato hrozba silně pocuchala, pokazí řečený příkaz bontónu tak strašlivě, že vyhrkne: „Pan a paní Cábrdlovi nebo jak se sakra menujou!“ a s krutým hryzením svědomí uteče.

Pan Chadband je mohutný nažloutlý chlapík s mastným úsměvem a působí celkovým dojmem, jako by jeho tělo obsahovalo spoustu velrybího tuku. Paní Chadbandová je přísná, zachmuřená a mlčenlivá žena. Pan Chadband se pohybuje měkce a těžkopádně, dost připomíná medvěda, kterého naučili chodit vzpřímeně. Velké rozpaky mu působí paže, jako by mu překážely a jako by nejraději

lezl po čtyřech, náramně se potí na celé hlavě a nikdy nepromluví, aniž napřed vztáhne svou velikou ruku, jako by dával posluchačům znamení, že se chystá osvítit je.

„Přátelé moji!“ spustí pan Chadband. „Mír tomuto domu! Mír domácímú pánovi, domácí paní, zdejšíím děvám i mládencům! Přátelé moji, proč vám přeji mír? Co je to mír? Je to válka? Ne. Je to zápas a svár? Ne. Je to něco líbezného a něžného, krásného a příjemného, klidného a radostného? Ó ano! Pročež, přátelé moji, přeji mír vám i všem vašim.“

Jelikož paní Snagsbyová se po těchto slovech tváří velice osvěceně, pokládá pan Snagsby za vhodné dodat k tomu všemu amen, což je dobře přijato.

„A nyní, přátelé moji,“ pokračuje pan Chadband, „když jsem už u tohoto tématu –“

Vtom se objeví Rozbuška. Paní Snagsbyová, aniž odtrhne oči od Chadbanda, pronese strašidelným basem s příšernou zřetelností: „Zmiz!“

„Nyní tedy, přátelé moji,“ ujme se znovu slova Chadband, „když jsem už u toho tématu a snažím se je svým pokorným způsobem rozvinout –“

Je slyšet, jak si Rozbuška nevysvětlitelně mumlá: „Jeden tisíc sedům set vosumdesát dva.“ Strašidelný hlas ještě důrazněji opakuje: „Zmiz!“

„Nyní, přátelé moji,“ nedá se tím vyrušit pan Chadband, „si položíme v duchu křesťanské lásky otázku –“ Rozbuška si znovu opakuje: „Jeden tisíc sedům set vosumdesát dva.“

Pan Chadband se odmlčí s odevzdaností člověka zvyklého na pronásledování, složí pomalu bradu do svého mastného úsměvu a praví: „Vyslechněmež tu děvů! Mluv, děvů!“

„Jeden tisíc sedům set vosumdesát dva, to je číslo toho drožkáře, prosím, vašnosti. A chce prej vědět, zač byl ten šilink,“ vychrlí ze sebe Rozbuška bez dechu.

„Zač?“ opáčí paní Chadbandová. „Za jeho jízdné!“ Rozbuška odpovídá, že „von vymáhá šilink a vosům pencí, nebo prej zavolá policajta“. Paní Snagsbyová s paní Chadbandovou se začnou rozhořčovat čím dál víc, když pan Chadband utiší tu vřavu zvednutím ruky.

„Přátelé moji,“ praví, „vzpomínám si, že jsem včera zanedbal jednu povinnost. Právem mě za to postihuje tahle pokuta. Neměl jsem mluvit šepem. Ráchel, zaplat' těch osm pencí!“

Zatímco se paní Snagsbyová nadechuje a tvrdě se dívá na pana Snagsbyho, jako by chtěla říci: „Slyšíš toho apoštola!“, a zatímco se pan Chadband leskne pokorou a velrybím tukem, paní Chadbandová vyplácí peníze. Pan Chadband má ve zvyku – je to po pravdě řečeno něco jako vývěsní štít jeho nároků – dodržovat takovéhle účtování mezi dlužníci a věřitelem i v těch nejdrobnějších záležitostech a zveřejňovat je při nejbanálnějších příležitostech.

„Přátelé moji,“ praví Chadband, „osm pencí není tak mnoho; mohl to být spravedlivě šilink a čtyři pence; mohla to spravedlivě být půlkoruna. Ó radujme se, radujme! Ó radujme se, přátelé moji!“

S kteroužto poznámkou, jež zní, jako by recitoval verše, vykročí pan Chadband ke stolu, a nežli zasedne, pozvedne varovně ruku.

„Přátelé moji,“ praví, „co to nyní před sebou zříme prostřeno? Občerstvení. Potřebujeme tedy občerstvení, přátelé moji? Potřebujeme. A proč potřebujeme občerstvení, přátelé moji? Protože jsme jenom smrtelníci, protože jsme jenom hříšníci, protože jsme jenom pozemšťané, protože se nevznášíme ve vzduchu. Umíme létat, přátelé moji? Neumíme. A proč neumíme létat, přátelé moji?“

Pan Snagsby, povzbuzený úspěchem své předešlé poznámky, si dodá odvahy a podotkne bodrým a znaleckým tónem: „Nemáme křídla.“ Ale je okamžitě zdrcen zamračením paní Snagsbyové.

„Jak říkám, přátelé moji,“ pokračuje pan Chadband, naprosto odmítaje a přecházeje myšlenku pana Snagsbyho, „proč neumíme létat? Je to proto, že nám bylo dáno, abychom chodili? Ano, je to proto. A mohli bychom chodit, přátelé moji, kdybychom neměli

dost síly? Nemohli. Co bychom si bez síly vůbec počali, přátelé moji? Naše nohy by nás odmítly nést, kolena by se nám podlomila, kotníky podvrtly a my bychom se zhroutili k zemi. Odkud tedy, přátelé moji, čerpáme z lidského hlediska sílu, potřebnou našim údům? Čerpáme ji snad,“ praví Chadband a přeletí pohledem stůl, „z chleba v rozmanitých podobách, z másla stlučeného z mléka, jež nám poskytuje kráva, z vajec, která nám snáší drůbež, ze šunky, z uzeného jazyka, ze salámu a tak podobně? Ano, čerpáme. A proto tedy pojezme z dobrot, které jsou před námi prostřeny.“

Pronásledovatelé panu Chadbandovi upírají, že by se v jeho hromadění podobných slovních poschodí, jednoho na druhém, projevoval nějaký zvláštní talent. Ale to je možno brát pouze jako důkaz jejich odhodlání pronásledovat ho, poněvadž jistě každý má tu zkušenost, že Chadbandův řečnický styl je široce přijímán a velice obdivován.

Pan Chadband však pro tu chvíli dořečnil, usedá za stůl paní Snagsbyové a ohání se jedna radost. Přeměna živin jakéhokoli druhu ve výše zmíněný velrybí tuk se zdá tak neoddělitelná od konstituce tohoto příkladného korábu, že když začne jíst a pít, dá se říci, že se vždycky promění v důkladnou rafinerii oleje či v jinou velkou továrnu, vyrábějící tenhle produkt ve velkém. Tohoto večera v průběhu velkých prázdnin v Cookově dvoře v Běžecké uličce dosáhla výroba takového stupně, že po skončení práce se skladiště korábu zdají docela plná.

V této fázi zábavy Rozbuška, která dosud nenapravila svůj první nezdar, ale neopomennoula žádnou možnou i nemožnou příležitost, aby na celý podnik i na sebe uvalila opovržení – zmiňme se stručně jenom o tom, jak znenadání začala napodobovat na páně Chadbandově hlavě talířem břesknou muziku vojenských činelů, načež toho pána korunovala vdolečky –, v této fázi zábavy tedy Rozbuška pošeptá panu Snagsbymu, že se po něm ptají.

„A jelikož se po mně ptají – abychom si na to nebrali servítky –, ptají se po mně v krámě,“ vykoktá pan Snagsby a zvedá se, „snad mě vážená společnost na momentíček omluví.“

Pan Snagsby sejde do krámu a najde oba učně, jak napjatě vejrají na policejního strážníka, který drží za paži nějakého otrhánka.

„Ale, ale, jemináčku!“ podiví se pan Snagsby. „Copak se stalo?“

„Tenhle kluk,“ říká strážník, „se odtud nechce hnout dál, třebaže mu to říkám v jednom kuse.“

„Dyt' se pořád hejbám, pane!“ pláče chlapec a rozmaže si slzy rukávem. „Hejbám se pořád dál a dál už vod samýho narození. Kam dál se eště můžu hnout, pane?“

„Nechce se odtud hnout dál,“ opakuje strážník a profesionálně přitom zakrouť krkem, aby mu lépe zapadl do tuhého límce, „třebaže byl opětovně varován, a tak ho musím vzít do vazby. Je to ten nejpalčatější mladej dareba, jakého znám. Ne a ne se mi hnout z rajónu.“

„Houby s voctem! Kam se mám hnout dál?“ křičí chlapec, rve si zoufale vlasy a dupe bosýma nohama na podlahu chodby pana Snagsbyho.

„Přestaň mi s tím cambusem, nebo s tebou udělám zatraceně krátkej proces!“ varuje ho strážník a beze zloby jím zacloumá. „Mám instrukce, aby ses odtud hnul o dům dál. Už jsem ti to říkal aspoň pětsetkrát.“

„Ale kam?“ křičí chlapec.

„Ehm. Opravdu, pane strážníku,“ ozve se zamyšleně pan Snagsby a odkašle si do dlaně na znamení velkého zmatku a pochybností. „Opravdu, to je zřejmě otázka. Kam, víte?“

„O tom moje instrukce nic neříkají,“ odpovídá strážník. „Moje instrukce zní, že se odtud má hnout dál.“

Slyšíš to, Jo? Do toho ti nic není, ani komukoli jinému, že velká světla na parlamentním nebi nedokázala už pár let dát ti příklad, co to znamená hnout se odněkud dál. Zůstává ti jenom jeden velký recept – hluboká filozofická poučka – začátek i konec celé tvé podivné pozemské existence. Hni se dál, klid' se dál! Ne ovšem, aby ses odklidil ze světa vůbec, Jo, s tím by velká světla zásadně nemohla souhlasit. Prostě se hni dál!

Pan Snagsby neříká nic v tomhle smyslu; neříká vlastně vůbec nic; jenom si odkašlává, aby vyjádřil, že se cítí úplně ztracený, že nevidí nikde žádné východisko. V té chvíli se na schodech objevili pan a paní Chadbandovi s paní Snagsbyovou, kteří vyslechli tu výměnu názorů. A poněvadž Rozbuška z kouta chodby neodešla, je tu shromážděna celá domácnost.

„Na vás mám prostou otázku, pane,“ říká strážník, „jestli tohohle kluka znáte. On říká, že jo.“

Paní Snagsbyová ze svého vyvýšeného místa okamžitě vykřikne: „Ne, nezná!“

„Ženuško moje!“ zaprosí pan Snagsby a vzhledne do schodů. „Miláčku, dovol! Měj momentíček strpení, drahoušku. Víím něco o tomhle mládenci, a nemůžu o něm říct nic špatného; možná právě naopak, pane strážníku.“ Načež mu pan Snagsby vylíčí svoji jo a ne zkušenost s Joem, přičemž zamlčí onu půlkorunu.

„No,“ připustí strážník, „zatím se zdá, že si svou výpověď nevycucal z prstu. Když jsem ho vzal v Holbornu do vazby, tvrdil, že ho znáte. Nato jeden mladý muž v davu diváků prohlásil, že zná vás, že jste vážený obchodník, a že když si to sem přijdu ověřit, přijde taky. Jenže ten mladík zřejmě nehodlá dodržet svoje slovo – Ale! Tady toho mladého pána máme!“

Vchází pan Guppy, ukloní se hlavou panu Snagsbymu a dotkne se s písařskou galantností klobouku na pozdrav dámám na schodech.

„Právě jsem šel procházkou domů z kanceláře a stal jsem se svědkem toho výstupu,“ vykládá pan Guppy právníckému papírníkovi, „a když padlo vaše jméno, řekl jsem si, že by bylo dobře posvítit si na tu záležitost.“

„To je od vás velice laskavé, pane,“ děkuje pan Snagsby, „a jsem vám za to zavázán.“ A znovu vylíčí svou zkušenost a znovu přitom zamlčí onu půlkorunu.

„Já teda víím, kde bydlíš,“ obrací se pak strážník na Joa. „Bydlíš v Tomově samotě. Náramně podařený místo na bydlení, že jo?“

„Dyž já na žádným lepším místě bydlet nemůžu, pane,“ namítne Jo. „Dyť by se mnou ani nemluvili, dybysem takový lepší místo hledal. Kdo by nechal lepší bydlení takovému číslu, jako sem já?“

„Jsi hodně chudej, vid’?“ poznamenává strážník.

„To teda sem, pane, namouduši pořádně chudej,“ přisvědčuje Jo.

„Posud’te to sami, panstvo! Vytřepal jsem z něho tyhle dvě půlkoruny, sotva jsem na něj sáhnul,“ obrací se strážník ke společnosti a ukazuje dvě stříbrné mince.

„Tydle dvě mi zvostaly, pane Snagsby,“ říká Jo, „ze zlatáku, kerej mi dala jedna dáma v závoji, co říkala, že je služka, a přišla jednou večír na mou křižovatku a chtěla, abysem jí vokázal tady tendle dům a pak ten barák, kde umřel, ten, co ste mu dával to vopisování, a pak ten řbitov, kde je zahrabanej. Povídá mi: ‚Ty seš ten chlapec, co byl při tom říznutí?‘ Já povídám, že jo. A vona, esli prej jí můžu vokázat všechny ty místa. A já zaseje, že jo. A vona povídá, tak to udělej, a tak sem to udál a vona mi dala zlaták a zmiznula. Ale stejně sem z toho zlatáku moc neměl,“ posteskuje si Jo a po špinavé tváři mu kanou slzy, „páč sem musel v Tomově samotě vypláznout pět šilasů, jen aby mi ho rozměnili, a dyž sem pak usnul, nákej mladej chlap mi ukrad dalších pět a jinej kluk eště devět pencí, a domácí mě pak voškubal eště víc.“

„Snad nečekáš, že ti tohle někdo bude věřit, o té dámě a o tom zlatáku?“ změří si ho strážník s nevýslovným opovržením.

„To já teda nevím, pane,“ odpoví Jo. „Já vod nikoho nic nečekám, pane, ale povídám vám čistou pravdu.“

„Vidíte, co je ten kluk zač!“ poznamenává strážník k posluchačům. „Tak co, pane Snagsby, když ho protentokrát nezavřu, zaručíte se za něj, že se odtud hne dál?“

„Ne!“ zaječí paní Snagsbyová ze schodů.

„Ženuško moje!“ oroduje její manžel. „Pane strážníku, nepochybuju, že se odtud opravdu hne. Víš přece, že musíš,“ obrací se pan Snagsby na Joa.

„Já sem vochoťnej ke všemu,“ souhlasí nešťastný Jo.

„Tak to udělej!“ doporučuje mu strážník. „Víš, co máš udělat. Udělej to! A pamatuj, že příště z toho tak lehce nevyvázneš! Seber si svoje peníze! A čím dřív teďka budeš na pět mil odtud, tím líp pro všechny!“

S tímto pokynem na rozloučenou ukáže strážník zhruba k zapadajícímu slunci, jako by bylo nejlepší hnout se dál tím směrem, popřeje svým posluchačům dobré odpoledne, probudí ozvěny v Cookově dvoře, aby ho vyprovodily pomalou hudbou, a odchází po stinné straně, s okovanou přílbou v ruce, aby si trochu provětral hlavu.

Joova nepravděpodobná historka o neznámé dámě a o zlatáku zatím víceméně podnítila zvědavost celé společnosti. Pan Guppy, jehož zvědavá mysl si libuje v důkazních řízeních a těžce trpí nečinností velkých prázdnin, se začne o případ zajímat tím způsobem, že se pouští do řádného křížového výsledku svědka, což se dámám zdá tak zajímavé, že ho paní Snagsbyová zdvořile pozve nahoru na šálek čaje, jestliže pan Guppy omluví nepořádek na stole, vzniklý předešlými výkony shromážděné společnosti. Jakmile pan Guppy vyhoví tomuto návrhu, vyzvou Joa, aby je následoval až na práh salónku, kde ho pan Guppy vezme do ruky jako svědka a hněte ho hned do té a hned zas do oné podoby, jako když v mlékárně zpracovávají hroudu másla, a trápí ho podle svých nejlepších vzorů. Výslech se skutečně nijak neliší od mnoha takových nejlepších vzorů vyšetřování, protože jednak nikam nevede a za druhé je hrozně zdlouhavý, neboť pan Guppy si zakládá na svém talentu a paní Snagsbyová při výsledku nejen ukájí své inkvizitorské sklony, nýbrž má pocit, že to povznášá podnik jejího manžela v právní hierarchii. Koráb Chadband se během tohoto řízného střetnutí věnuje pouze produkci velrybího tuku, vážne na mělčině a čeká, až se vzedme příliv a odnese ho.

„Nuže,“ praví pan Guppy, „budťo se ten kluk drží svého výmyslu jako ševcovská smůla, nebo tady narážíme na něco neobvyklého, že to překonává všechno, s čím jsem se setkal ve své praxi u Kenge a Carboye.“

Paní Chadbandová cosi pošeptá paní Snagsbyové, která zvolá:
„Neříkejte!“

„Spoustu let!“ odtuší paní Chadbandová.

„Spoustu let znala firmu Kenge a Carboy!“ vysvětluje paní Snagsbyová triumfálně panu Guppymu. „Paní Chadbandová – manželka tady důstojného pána pana Chadbanda.“

„Skutečně?“ podiví se pan Guppy.

„Než jsem se vdala za svého nynějšího manžela,“ dodává paní Chadbandová.

„Byla jste snad stranou v nějakém procesu, madam?“ obrací pan Guppy svůj křížový výslech novým směrem.

„Ne.“

„*Nebyla* jste stranou v žádném procesu, madam?“ ujišťuje se pan Guppy.

Paní Chadbandová zavrtí hlavou.

„Ale snad jste se znala s někým, kdo *byl* stranou v nějakém procesu?“ táže se pan Guppy, který nemá nic raději než modelovat svou konverzaci podle zásad soudního řízení.

„Ani to vlastně ne,“ odpovídá paní Chadbandová a oslazuje ten žert neochotným úsměvem.

„Ani to vlastně ne!“ opakuje pan Guppy. „Výborně! Prosím vás, madam, byla to nějaká vaše známá dáma, která měla co dělat (nebudeme se zatím ptát co) s firmou Kenge a Carboy, nebo to byl nějaký váš známý pán? Nepospíchejte s odpovědí, madam. Hned se k tomu dostaneme. Muž, nebo žena, madam?“

„Ani jedno, ani druhé,“ odpovídá paní Chadbandová stejně jako předtím.

„Aha! Dítě!“ dohaduje se pan Guppy a kvituje obdivný pohled paní Snagsbyové skutečně pronikavým profesionálním pohledem, jaký se vrhává na britské porotce. „A teď nám snad, madam, řekněte, co to bylo za dítě?“

„Konečně jste na to přišel, pane,“ připouští paní Chadbandová s dalším neochotným úsměvem. „Inu, bylo to nejspíš předtím, než jste tam přišel vy, podle toho, jak vypadáte. Dostala jsem na starost jedno děvče, nějakou Ester Summersonovou, kterou pánové Kenge a Carboy vypravovali do života.“

„Slečnu Summersonovou, madam!“ vykřikne vzrušeně pan Guppy.

„Já jí říkám Ester Summersonová,“ namítne paní Chadbandová přísně. „Za mých časů to žádná slečna nebyla. Byla to prostě Ester. Ester, udělej tohle, Ester, udělej tamhleto!“ A dbalo se na to, aby to udělala.“

„Drahá madam,“ opáčí pan Guppy a vykročí přes malý salónek, „váš pokorný sluha, který teď s vámi mluví, tu mladou dámu přivítal v Londýně, když sem poprvé přijela z ústavu, který jste měla ve své poznámce na mysli. Popřejte mi to potěšení, abych vám stiskl ruku.“

Pan Chadband konečně vidí příležitost, dává svůj obvyklý signál, povstává a utírá si kapesníkem hlavu, ze které se mu přímo kouří. Paní Snagsbyová ostře špitne: „Pst!“

„Přátelé moji,“ praví Chadband, „podělili jsme se s mírou“ (což rozhodně neplatilo v jeho případě) „na darech, které nám byly poskytnuty. Necht' tento dům tyje z žíru země; necht' oplývá hojností obilí a vína; necht' vzkvétá, necht' prospívá, necht' pokračuje vpřed, necht' vzrůstá a spěje dál a dál! Ale, přátelé moji, podělili jsme se ještě na něčem jiném? Ano, podělili. Přátelé moji, na čem ještě jsme se podělili? Na duchovním prospěchu? Ano. Odkud jsme získali tento duchovní prospěch? Můj mladý příteli, přístup blíží!“

Jo, který byl takto osloven, ucouvne loudavě zpátky, pak udělá loudavý krok vpřed, loudavý krok nalevo a napravo a octne se tváří v tvář výmluvnému Chadbandovi, se zřejmou nejistotou o jeho úmyslech.

„Můj mladý příteli,“ rozpaluje se Chadband, „ty jsi pro nás perla, jsi pro nás diamant, jsi pro nás klenot, jsi pro nás šperk. A proč, můj mladý příteli?“

„Já nic nevím,“ odpovídá Jo. „Já nevím nic vo ničom.“

„Můj mladý příteli,“ pokračuje Chadband, „právě proto, že nic nevíš, jsi pro nás klenot a šperk. Neboť co jsi, můj mladý příteli? Jsi snad zvěř v lesích? Ne. Pták ve vzduchu? Ne. Ryba v moři či v řece? Ne. Jsi lidský tvor, mladý můj příteli! Lidský tvor! Jak nádherné je být lidským tvorem! A proč je to tak nádherné, příteli můj mladý? Protože jsi schopen přijmout lekce moudrosti, protože jsi schopen vytěžit prospěch z mých slov, kterými se nyní na tebe obracím pro tvé dobro, protože nejsi kus dřeva, pařez, skála ani kámen ani kůl ani sloup.“

*Ta radost nad chladivé vršky hor
být vzlétající lidský tvor!*

A ochlazuješ se nyní na těch vrcholech hor, můj mladý příteli? Ne. Proč se nyní na těch vrcholech neochlazuješ? Protože jsi ve stavu temnoty, protože jsi ve stavu zatemnění, protože jsi ve stavu hříchu, protože jsi ve stavu poddanství. Můj mladý příteli, co je to poddanství? Položme si tu otázku v duchu křesťanské lásky.“

V této hroživé fázi kázání Jo, který jako by postupně přicházel o rozum, si pravým rukávem rozmaže špínu na tváři a ukrutánsky zívne. Paní Snagsbyová pohoršeně vyjádří své přesvědčení, že ten kluk je kvítko z čertovy zahrádky.

„Přátelé moji,“ přiznává pan Chadband a jeho pronásledovaná brada se znovu skládá do mastného úsměvu, když se rozhlíží kolem, „je jenom spravedlivé, že jsem pokořen, že jsem zkoušen, je jenom spravedlivé, že jsem uveden do smrtelných rozpaků, že jsem pokárán. O minulém sabatu jsem klopýtl, když mě naplnila pýcha nad mým tříhodinovým povznášejícím kázáním. Učet je nyní příznivě vyrovnán, můj věřitel přijal tuto splátku. Ó radujme se, radujme! Ó radujme se, přátelé moji!“

Paní Snagsbyová je přímo u vytržení.

„Přátelé moji,“ uzavírá svou řeč Chadband s pohledem kolem dokola, „nebudu nyní už pokračovat v rozhovoru se svým mladým přítelem. Přijdeš sem zítra, příteli můj mladý, a zeptáš se té hodné paní tady, kde mě najdeš, abych ti ušetřil další kázání, a přiletíš jako žízňivá vlaštovice pozítří a popozítří a popopozítří a mnoho dalších dní poté, abys moje kázání vyslechl?“ (Což říká s přímo hovězí žertovností.)

Jo, jehož bezprostředním cílem je zřejmě zmizet odtud za jakoukoli cenu, zdráhavě přikývne. Pan Guppy mu pak hodí jedno penny a paní Snagsbyová zavolá na Rozbušku, aby ho bezpečně vyprovodila z domu. Ale ještě než sejde ze schodů, pan Snagsby mu naloží plnou náruč zbytků jídla ze stolu a Jo si je odnáší a pevně je tiskne k sobě.

A pan Chadband – o němž jeho pronásledovatelé říkají, že není žádný div, jak dlouho vydrží žvanit ty své strašné nesmysly, ale že je div, když vůbec dokáže přestat, jakmile měl jednou tu troufalost začít –, pan Chadband se tedy ubírá do soukromí, kde ještě investuje při večeři něco kapitálu do své továrny na velrybí tuk. Jo se hne dál, o kus dál dlouhými prázdninami, k Dominikánskému mostu, kde si najde rozpálený kamenný kout, ve kterém se usadí k hostině.

A tak tam sedí, kouše a žvýká a vzhlíží k velkému kříži na kupoli svatopavelské katedrály, který se třpytí nad karmínově a fialově zbarveným mračnem kouře. Z výrazu chlapcovy tváře by se dalo soudit, že v jeho ořích je ten posvátný emblém vrcholným ztělesněním obrovského města; je tak zlatý, tak vysoko postavený, tak daleko mimo jeho dosah. A tak tam sedí, slunce zapadá, řeka rychle proudí a zástup lidí se valí oběma směry kolem něho všechno se hýbá dál k nějakému cíli a s nějakým záměrem, až také Joa někdo vyplaší a řekne mu: „Hni se dál!“

KAPITOLA DVACÁTÁ

Nový nájemník

Velké prázdniny se loudají k zahájení soudního období jako líná řeka, která se pomaloučku vleče po rovině k moři. Pan Guppy se prázdninami loudá podobně. Otupil už ostří svého perořízku a ulomil mu hrot, jak jej ze všech stran zabodával do psacího stolu. Ne že by proti tomu psacímu stolu něco měl, ale musí vyvíjet nějakou činnost, jenomže činnost, která by ho nerozrušovala a nekladla příliš velké nároky na jeho tělesnou ani duševní energii. Pokusně zjistil, že mu nic tak nevyhovuje jako balancovat na jedné noze židle, bodat do psacího stolu a zívát.

Kenge a Carboy jsou mimo město, koncipient si vyžádal honební povolení a odjel ke svému otci a dva kolegové gážisti pana Guppyho jsou pryč na dovolené. Důstojnost kanceláře tedy sdílejí pan Guppy a pan Richard Carstone. Jenomže pan Carstone se pro tu dobu nakvartýroval do kanceláře pana Kenge, což pana Guppyho dopaluje. Dopaluje ho to tak silně, že v důvěrných okamžicích, kdy sedá s matkou při večeři nad humrem a salátem v jejím bytě v Old Street Road, poznamenává se sžíravým sarkasmem, že bohužel kancelář není pro takové frajery dost elegantní, a že kdyby byl věděl, jaký frajer k nim přijde, dal by kancelář napřed vymalovat.

Pan Guppy podezírá každého, kdo obsadí u Kenge a Carboye kancelářskou židli, že proti němu přirozeně kuje nějaké pikle. Je mu jasné, že ho každá taková osoba chce od firmy vystrnadit. A kdyby se ho někdo zeptal proč, kdy a jak, přimhouří jenom jedno oko a zavrtí hlavou. Na základě tohoto hlubokého přesvědčení rozvíjí s nekonečnou pečlivostí ty nejdůmyslnější kontraintriky, ačkoli mu žádná intrika nehrozí, a rozehrává nejsložitější šachové partie proti neexistujícímu soupeři.

Proto pana Guppyho neobyčejně uspokojuje, že nováček ustavičně dumá nad listinami z procesu Jarndyce a Jarndyce, neboť panu Guppymu je jasné, že z toho nemůže vzejít nic jiného než zmatek a nezdar. Jeho uspokojení sdílí i třetí loudal velkými prázdninami v kanceláři firmy Kenge a Carboy, totiž mladý Smallweed.

V Lincolnově koleji se silně pochybuje, zdali mladý Smallweed (metaforicky nazývaný Prcek nebo Kuře, aby tím byl žertovně označen maličký holobrádek) byl vůbec někdy chlapcem. Teď je mu necelých patnáct, ale je už starý právnický veterán. Dělal si z něho legraci, že se vášnivě zamiloval do jisté trafikantky v sousedství Kancléřské uličky a že kvůli ní zrušil dlouholeté zasnoubení s jinou dámou. Je typický produkt města, drobné postavy a scvrklých rysů, ale můžete ho uvidět už ze značné dálky, poněvadž nosí vysokánský klobouk. Cílem jeho ctižádosti je stát se druhým panem Guppym. Obléká se jako tento pán (který nad ním má patronát), mluví jako on, chodí jako on a vůbec se v něm celý vidí. Těší se obzvláštní důvěře pana Guppyho a příležitostně mu z hluboké studnice svých zkušeností poskytuje rady v těžkých problémech soukromého života.

Pan Guppy celé dopoledne prolekoval z okna, když předtím vyzkoušel všechny židle, jednu po druhé, a žádná z nich se mu nezdála dost pohodlná, a když několikrát strčil hlavu do železné nedobytné pokladny, neshledal, že by si ji ochladil. Pan Smallweed byl dvakrát poslán pro šumivé nápoje a dvakrát je namíchal ve dvou kancelářských sklenicích pravítkem. Pan Guppy přitom předloží k úvaze pana Smallweeda paradox, že čím víc člověk pije, tím větší má žízeň, a skloní pak s beznadějnou malátností hlavu na okenní práh.

Když takhle vyhlíží do stínu Starého rynku v Lincolnově koleji a přehlíží všechny ty nesnesitelné cihly a maltu, všimne si pan Guppy mužných knírů a licousů, vynořujících se z dolejšího podloubí a natáčejících se k jeho tváři. Současně se kolejí rozlehne tiché hvízdnutí a tlumený hlas zvolá: „Hej! Guppy!“

„To snad ani není možné?“ podiví se vyburcovaný pan Guppy. „Prcku! Je tady Jobling!“ Prckova hlava vykoukne rovněž z okna a kývne Joblingovi.

„Odkud se tady bereš?“ ptá se pan Guppy.

„Ze zelinářských zahrad dole u Deptfordu. Už to tam nemůžu ani cejtít. Musím se dát naverbovat na vojnu. Poslechni, potřeboval bych půjčit půlkorunu. Mám namouduši hlad.“

Jobling opravdu hladově vypadá a kromě toho zřejmě v zelinářských zahradách u Deptfordu nějak zezelenal a zchátral.

„Poslechni, prostě mi tu půlkorunu hod', jestli máš nějakou nažyt. Musím se jít někam najíst.“

„Nechceš jít na oběd se mnou?“ nabízí mu pan Guppy a hodí mu minci, kterou pan Jobling obratně chytne.

„Jak dlouho bych to musel vydržet?“ zajímá se pan Jobling.

„Ani ne půl hodiny. Čekám už jenom, až nepřítel vyklidí pole,“ ukáže pan Guppy hlavou dovnitř.

„Jakej nepřítel?“

„Jeden novej. Chce se stát advokátem. Počkáš na mě?“

„Můžeš mi zatím dát něco ke čtení?“ ptá se pan Jobling.

Smallweed navrhuje sbírku zákonů. Ale pan Jobling s velkou vážností prohlašuje, že tu „nemůže ani cejtít“.

„Dostaneš noviny,“ slibuje pan Guppy. „Prcek ti je přinese dolů. Ale radši se tady moc neukazuj. Sedni si vevnitř na naše schody a čti si tam. Je tam klid.“

Jobling přikývne, že rozumí a souhlasí. Prozíravý Smallweed ho zásobí novinami a občas se jde na něho mrknout z odpočívadla schodů, aby ho snad čekání neotrávilo a aby předčasně neodešel. Nepřítel konečně vyklizuje pole a pak Smallweed přivádí pana Joblinga nahoru.

„Tak jak se ti pořád vede?“ potřásá si s ním pan Guppy rukou.

„Taktak. A tobě?“

Pan Guppy odpovídá, že se nemá zrovna čím chlubit, načež pan Jobling riskuje otázku: „A co ona?“ Panu Guppymu se ta otázka

protiví jako přílišná troufalost, takže odsekne: „Joblingu, v lidské duši jsou určité struny –“ Jobling prosí za prominutí.

„Můžeme mluvit o všem možném, jenom o tomhle ne!“ říká pan Guppy a ponuře přitom vychutnává svůj pocit ublíženosti. „Protože jsou určité struny, Joblingu –“

Pan Jobling znovu prosí za prominutí.

Během tohoto krátkého rozhovoru činorodý Smallweed, který se chystá poobědvat v jejich společnosti, píše právníkým rukopisem na kus papíru: „Vrátím se hned.“ Toto oznámení všem, koho se může týkat, strká do škvíry ve schránce na dopisy, nasazuje si svůj vysokánský klobouk ve stejném úhlu, v jakém pan Guppy nosí svůj, a oznamuje svému patronovi, že se mohou ztratit.

Načež se všichni tři společně odebírají do sousedního hostince toho typu, jaký se označuje slovy „na futro nedáváme“, jehož číšnice, nařvaná čtyřicetiletá mladice, prý zapůsobila svými vnadami na vznětlivého Smallweeda, o kterém je možno při této příležitosti podotknout, že je to záhadný spratek, u něhož léta nehrají žádnou roli. Je předčasně zralý, jako by v sobě měl celá století soví moudrosti. Jestliže někdy ležel v kolébce, zdá se, že v ní musel ležet v šosatém fraku. Má staré, prastaré oči, to tedy Smallweed má; a pije a kouří jakýmsi opičím způsobem; a má ztuhlý krk ve vysokém límci; a nikdo ho nikdy nenapálí; a vyzná se ve všem, ať je to cokoli. Stručně řečeno, byl při svém vychování tak odkojen zákonem a spravedlností, že se z něho stal jakýsi fosilní skřet, o jehož pozemském původu se po veřejných úřadech vykládá, že jeho otcem byl X. Y. z úředních zkratk a matkou jediná ženská příslušnice rodiny N. N.; a že jeho první dlouhé kalhoty byly ušity z modré brašny na spisy.

Pan Smallweed uvádí své spolčníky k hostinskému stolu, neovlivněn uměle vybělenými kvěťáky a drůbeží, zelenajícími se košíky hrášků, chladivě svěžími okurkami a pečeněmi připravenými pro rožeň, které jsou lákavě vystaveny ve výloze. Znají ho tady a chovají se k němu s úctou. Má tady svůj oblíbený box, zamlouvá si

předem všechny noviny a přísně se pouští do plešatých patriarchů, kteří si je ponechají deset minut po jeho objednávce. Nemá smysl nabízet mu něco menšího než ty největší housky nebo jakýkoli kus pečeně, není-li to ten nejvybranější kus. Pokud jde o omáčky, je přímo neoblomný.

Pan Guppy si je dobře vědom jeho skříťčí moci, takže se podřizuje jeho děsivé zkušenosti a radí se s ním o výběru dnešního banketu; obrací se k němu prosebným pohledem, když číšnice odříkává jídelní lístek, a ptá se ho: „Co si dáš ty, Kuře?“ Kuře z hloubi své prohnanosti preferuje „telecí se šunkou a s fazolkama – A nezapomeň nádivku, Polly“ (s tajuplným přimhouřením svého ctihodného oka). Pan Guppy i pan Jobling si objednávají totéž. K tomu ještě tři žejdlíky míchaného piva. Číšnice se rychle vrací a přináší cosi, co vypadá jako model babylónské věže, ale co je ve skutečnosti hromada talířů a plochých cínových mís. Pan Smalweed, uspokojen tím, co je před něj předloženo, vyloudí ve svém prastarém oku výraz inteligentní blahovůle a odmění číšnici mrknutím. Načež uprostřed ustavičného přicházení a vycházení, pobíhání kolem, řinčení nádobí a rachocení výtahu, který přiváží lákavé řezy pečeně z kuchyně, uprostřed pronikavého volání po dalších lákavých řezech mluvicí rourou a pronikavého účtování lákavých řezů, které už byly zkonsumovány, uprostřed výparů a vůně horkých pečení, už rozřezaných i nerozřezaných, a ve značně rozpálené atmosféře, v níž špinavé nože a ubrusy jako by samovznícením vybuchovaly v gejzíry mastnoty a piva, v takové atmosféře ukájí právnický triumvirát svůj apetyt.

Pan Jobling má kabát upjatější, než by si žádala pouhá elegance. Jeho klobouk vykazuje na krempě podivné lesknoucí se pruhy, jako by se tam s oblibou promenovali slimáci. Týž jev je patrný na některých částech jeho kabátu, zejména kolem švů. Vypadá vůbec jako džentlmen ve stísněných poměrech; dokonce i jeho světlé kníry visí nějak povadle.

Jeho apetyt je tak dravý, že napovídá nějakou dobu dosavadního uskrovnování. Skoncuje tak brzy se svou porcí telecího a šunky, zatímco jeho společníci jsou teprve v polovině, že mu pan Guppy navrhuje, aby si dal repete. „Děkuju ti, Guppy,“ odpovídá pan Jobling, „já vážně nevím, ale nejspíš si to repete dám.“

Když je další porce přinesena, pouští se do ní s náramným gustem.

Pan Guppy se po něm občas mlčky podívá, až pan Jobling dospěje do půlky druhé porce a ustane v jídle, aby vychutnal lok ze svého žejdlíku míchaného piva (rovněž nově přineseného), protáhne si nohy a zamne si ruce. Když ho pan Guppy vidí takhle rozzářeného uspokojením, poznamenává:

„Ted' jsi zase chlap, Tony!“

„To ještě docela ne,“ opáčí pan Jobling. „Řekněme zatím novorozeně.“

„Vezmeš si ještě nějakou zeleninu? Salát? Hrášek? Nové zelí?“

„Děkuju ti, Guppy,“ kvituje to pan Jobling, „já vážně nevím, ale nejspíš si dám to nové zelí.“

Zelí je objednáno se sarkastickým dodatkem (pana Smallweeda) „Ale bez plžů, Polly!“ A zelí je přineseno.

„Zrovna cejtím, jak rostu, Guppy,“ podotýká pan Jobling pracující nožem a vidličkou s požitkem a s vytrvalostí.

„To rád slyším.“

„Abych řek pravdu, už je mi tak přes deset,“ konstatuje pan Jobling.

A pak už nepromluví, dokud neskončí svou práci, což se mu podaří zároveň s pány Guppym a Smallweedem; doběhl tak k cíli ve znamenitém stylu a snadno oba pány předběhl o celou porci telecího se šunkou a se zelím.

„A ted'ka, Prcku,“ ozve se pan Guppy, „co bys nám doporučil jako moučník?“

„Dýňovej pudink,“ odpovídá pan Smallweed neprodleně.

„Ale, ale!“ vykřikne pan Jobling s čtveráckým pohledem. „To myslíš vážně? Děkuju ti, Guppy, já vážně nevím, ale nejspíš si ten dýňovej pudink dám.“

Když jsou tři dýňové pudinky přineseny, pan Jobling humorně poznamenává, že rychle dospívá. Pak na objednávku pana Smallweeda následuje „třikrát cheshirskej sejra“ a k němu „tři malý rumy“. Jakmile pohoštění šťastně dosáhlo tohoto vrcholu, pan Jobling si dává nohy na čalouněné sedadlo (má celou svoji stranu boxu pro sebe), opírá se o stěnu a prohlašuje: „Ted' jsem zrovna dorost, Guppy. Jsem dospělý člověk.“

„A co si ted' myslíš,“ začne pan Guppy, „o – nevádí ti to, Smallweede?“

„Ani v nejmenším. S potěšením se mu napiju na zdraví.“

„Pane, ať vám slouží!“ zvedne pan Smallweed svoji sklenku.

„Chtěl jsem se zeptat, co si *ted'ka* myslíš,“ pokračuje pan Guppy, „o tom naverbování na vojnu?“

„Inu, co si můžu myslet po obědě, drahý Guppy, je jedna věc,“ opáčí pan Jobling, „a co jsem si moh myslet před obědem, je druhá věc. Ale stejně, i ted' po obědě si kladu otázku: Co budu dělat? Z čeho budu žít? Il fó manšé, to víš,“ praví pan Jobling s výslovností, jako by mluvil o koncích svých rukávů. „To je francouzské rčení a manšírovat, tedy jíst, je pro mě stejně nutné jako pro každého Francouze. Nebo snad i víc.“

Pan Smallweed je rozhodně toho názoru, že „daleko víc“.

„Kdyby mi byl někdo řek ještě tak nedávno, jako když jsme si spolu vyjeli do Lincolnshiru, Guppy,“ pokračuje Jobling, „a zaskočili si prohlédnout to sídlo Kaštelský chlum –“

„Chesneyský chlum,“ opravuje ho pan Smallweed.

„Chesneyský chlum. (Děkuju svému váženému příteli za tu připomínku.) Kdyby mi byl někdo tenkrát řek, že na tom budu dneska tak zle, jak na tom doslova jsem, byl bych mu – no, byl bych mu jednu vrazil,“ říká pan Jobling a lokne si rumu s vodou s výrazem zoufalé rezignace, „byl bych ho praštil přes palici.“

„Ale stejně jsi na tom byl tenkrát bledě, Tony,“ namítá pan Guppy.
„Nemluvil jsi cestou o ničem jiném.“

„Guppy, já to nepopírám,“ přiznává pan Jobling. „Byl jsem na tom bledě. Ale pořád jsem věřil, že se to nějak vystříbří.“

Ta populární víra, že se bledé poměry nějak „vystříbří“! Ne že je člověk dá do pořádku svým úsilím a prací, ale že se samy „vystříbří“!

„Pevně jsem doufal, že se všechno nějak vystříbří a bude to zase růžové,“ praví pan Jobling s jistou barvoslepostí ve výrazu a patrně i ve významu. „Jenže jsem se zklamal. Nic se dorůžova nevystříbřilo. A když pak věřitelé začali dělat kravály v kanceláři a když lidem došlo, že kancelář podává žalobu kvůli pár mizerným vypůjčeným librám, to byl se zaměstnáním konec. A s každým jiným zaměstnáním v naší profesi taky, protože kdybych měl zejtra někam přinést referenci, byla by v ní o tom zmínka, a to by mě odrovnalo. Tak co si má člověk počít? Držel jsem se stranou a žil jsem tam u těch zelinářství lacino, ale co je to platné žít lacino, když nemáš vůbec žádné peníze? To bys moh právě tak dobře žít draho.“

„Líp,“ podotýká pan Smallweed.

„Určitě. Nóbl způsobem, a nóbl život a kníry s licousy byly moje slabosti, to přiznám každému bez mučení,“ říká pan Jobling. „A jsou to pořádně silné slabosti – sakra silné. Tak tedy,“ pokračuje pan Jobling po vzdorném hltnutí rumu s vodou, „co si má člověk počít, ptám se tě, než se dát naverbovat?“

Pan Guppy se vloží do rozhovoru plněji, aby vyložil svůj názor, co si může člověk počít. Mluví vážně a působivě jako muž, který se v životě nezavázal jinak, nežli že se stal obětí něžného srdcebolení.

„Joblingu,“ praví pan Guppy, „já a náš společný přítel Smallweed –“

(Pan Smallweed skromně poznamenává: „Pánové, vám oběma na zdraví!“ a napije se.)

„– jsme spolu tuhle záležitost nejednou probírali od té doby, cos –“

„– cos dostal vyhazov!“ vykřikne pan Jobling trpce. „Jen to řekni, Guppy! Vždyť si to myslíš.“

„Ne, ne! Co jste odešel z koleje,“ navrhuje delikátně pan Smallweed.

„Cos odešel z koleje, Joblingu,“ chytá se toho pan Guppy, „a já se našemu společnému příteli Smallweedovi zmínil o plánu, který jsem ti poslední dobou chtěl navrhnout. Znáš Snagsbyho, toho papírníka?“

„Vím, že takový papírník existuje,“ odpovídá pan Jobling. „My u něho nekupovali, takže ho osobně neznám.“

„Jenže my u něho kupujeme, Joblingu, a já ho osobně znám,“ opáčí pan Guppy. „Tak se podívej! Nedávno jsem se s ním seznámil ještě líp, protože mě jedna náhoda k němu zavedla na soukromou návštěvu. Tu náhodu taky není třeba rozvádět. Možná, že nějak souvisí – a možná taky ne – s něčím, co možná vrhá – a možná taky nevrhá – stín na mou existenci.“

Protože pan Guppy má ten matoucí zvyk pokoušet své důvěrné přátele vychloubačnými narážkami na svůj bol, a v okamžiku, kdy se ho nějak dotknou, zpražit je onou přísnou poznámkou o strunách v lidské duši, pan Jobling i pan Smallweed se vyhnou nastražené pasti tak, že ji mlčky přejdou.

„Tak to možná vypadá,“ pokračuje pan Guppy, „a možná taky ne. Nepatří to k našemu případu. Stačí, když řeknu, že pan i paní Snagsbyovi by si mě velice rádi něčím zavázali, a že Snagsby má v době zasedání soudu spoustu opisování, které zadává ven. Má všechnu práci pro Tulkinghorna a pár znamenitých zákazníků vedle toho. Jsem přesvědčen, že kdyby o tom náš společný přítel Smallweed měl podat přísežnou svědeckou výpověď, jistě by to mohl dokázat, že?“

Pan Smallweed přikývne a zdá se, že přímo hoří touhou být vzat pod přísahu.

„Nuže, páni porotci,“ pokračuje pan Guppy, „– chci říct nuže, Joblingu – můžeš mi namítnout, že je to bídná vyhlídka na živobytí. Připouštím. Ale je to pořád lepší než nic a lepší než dát se

naverbovat. Potřebuješ získat čas. Čas, než se na tu tvou minulou aféru zapomene. A ten čas bys mohl prožít za daleko horších podmínek, než když budeš psát pro Snagsbyho.“

Pan Jobling se mu chystá skočit do řeči, ale prozíravý Smallweed ho zarazí suchým zakašláním a slovy: „Ehm! Mluví jako Shakespeare!“

„Tahle záležitost má dvě větve, Joblingu,“ navazuje pan Guppy. „Tohle je ta první. Hned přejdu ke druhé. Znáš přece Krooka, co se mu říká lord kancléř, naproti přes uličku. Jen se přiznej, Joblingu,“ pobízí přítele pan Guppy svým povzbudivým tónem jako při křížovém výslechu. „Myslím, že znáš Krooka, toho lorda kancléře naproti přes uličku?“

„Znám ho od vidění,“ připouští pan Jobling.

„Znáš ho od vidění. Výborně. A znáš tu malou Fliteovou?“

„Tu zná kdekdo,“ přitakává pan Jobling.

„Tu zná kdekdo. Znamenitě! Nuže, v poslední době je jednou z mých povinností vyplácet Fliteové určitou týdenní rentu, ze které strhávám obnos na její týdenní činži, a tu odevzdávám (podle instrukcí, které jsem dostal) přímo Krookovi, pravidelně a v její přítomnosti. Tak jsem se dostal do styku s Krookem a seznámil jsem se s jeho domem a s jeho zvyky. Víím, že má pokoj k pronajmutí. Tam bys mohl bydlet za velmi nízké nájemné pod jakýmkoli přijatým jménem; tak klidně, jako bys byl sto mil odsud. Krook se tě nebude na nic ptát a pronajme ti ten pokoj na moje slovo – ještě než odbijou hodiny, jestli chceš. A ještě něco ti povím, Joblingu,“ ztiší pan Guppy náhle hlas znovu do důvěrného tónu, „ten Krook je divnej starej pavouk – věčně se hrabe v hromadách lejster a moří se, aby se naučil číst a psát; ale mně se zdá, že bez nejmenšího výsledku. Je to zatraceně divnej pavouk, kamaráde. Nevím určitě, ale snad by stálo za to podívat se mu trochu na zoubek.“

„Snad nechceš říct –“ nakousne větu pan Jobling.

„Právě to chci říct,“ opáčí pan Guppy a pokrčí rameny se slušivou skromností, „že já se v něm nevyznám. Apeluji na našeho

společného přítele Smallweeda, aby dosvědčil, jestli mě už slyšel, nebo neslyšel říkat, že se v něm nevyznám.“

Pan Smallweed vydává stručné svědectví: „Párkrát!“

„Poznal jsem už ledacos v naší profesi a ledacos i v životě, Tony,“ říká pan Guppy, „a jen málokdy se mi stane, že se v někom víceméně nevyznám. Ale na takového starého lišáka, tak mazaného, prohnaného a tajnůstkářského (třebaže si myslím, že nikdy není střizlivý), jsem ještě jakživ nenarazil. Musí být už kapitálně starý, abys věděl, a nemá blízkou živou duši a vykládá se o něm, že je nesmírně bohatý; ale ať už se zabývá pašeráctvím, nebo přechováváním kradených věcí, nebo zastavárnictvím bez oprávnění, nebo lichvou – to všechno mi v různých dobách připadalo pravděpodobné –, mohlo by se ti vyplatit dovědět se o něm něco víc. Nevím, proč by ses do toho neměl pustit, když ti k tomu všechno ostatní nahrává.“

Pan Jobling, pan Guppy i pan Smallweed se opřou lokty o stůl, podepřou si brady do dlaní a vzhlížejí ke stropu. Po nějaké chvíli se všichni napijí, pomalu se zakloní, strčí si ruce do kapes a podívají se jeden na druhého.

„Kdybych měl tu energii, co jsem míval dřív, Tony!“ povzdychne si pan Guppy. „Ale v lidské duši jsou určité struny –“

Pan Guppy vyjádří zbytek svého zoufalého pocitu douškem rumu s vodou a končí tím, že ponechává rozhodnutí o plánovaném dobrodružství Tonymu Joblingovi a informuje ho, že během prázdnin, dokud se obchody nehýbají, je mu jeho peněženka k dispozici „až do výše tří nebo čtyř, či dokonce pěti liber. Protože nikdo nikdy nesmí říct,“ dodává s důrazem, „že William Guppy se obrátil k svému příteli zády!“

Poslední část návrhu je tak aktuální, že pan Jobling dojatě volá: „Guppy, ty dobrotisko, podej mi pracku!“ Pan Guppy mu ji podává se slovy: „Joblingu, ty kluku stará, tady ji máš!“ Pan Jobling opáčí: „Guppy, však jsme už kámoši hezkejch pár let!“ Načež pan Guppy

potvrdí: „Joblingu, to teda jsme!“ Pak si potřesou rukama a pan Jobling dodává přemožen citem: „Děkuju ti, Guppy, já vážně nevím, ale nejspíš si dám ještě jedno štamprle na naši starou známost!“

„Krookův poslední nájemník tam umřel,“ poznamenává pan Guppy jen tak mimochodem.

„Nepovídej!“ zarazí se pan Jobling.

„Verdikt ohledací poroty zněl: náhodná smrt. Snad ti to nevadí?“

„Ne,“ odpovídá pan Jobling, „to mi nevadí, ale taky si moh umřít někde jinde. Je to zatraceně zvláštní, že si musel vzpomenout umřít zrovna v mém pokoji!“ Pana Joblinga ta troufalost zřejmě dopaluje a vrací se k ní několikrát poznámkami na způsob: „Jako by nebylo na umírání dost jiných míst!“ nebo: „Jemu by se jistě taky nelíbilo, kdybych mu já umřel v *jeho* pokoji!“

Úmluva je nicméně v zásadě uzavřena, a tak pan Guppy navrhuje, aby se věrný Smallweed vypravil zjistit, zdali je pan Krook doma, protože v tom případě by mohli jednání bez odkladů dovést ke konci. Když pan Jobling souhlasí, Smallweed se postaví pod svůj vysokánský klobouk a odnese ho z jídelny v guppyovském stylu. Brzy se vrací se zprávou, že pan Krook doma je, že ho viděl dveřmi krámu, jak v zadní místnosti „chrní jako po půlnoci“.

„Tak tedy zaplatím,“ říká pan Guppy, „a vyrazíme k němu. Prcku, kolik to bude dělat?“

Pan Smallweed přivolá číšnici jediným mrknutím brvy a okamžitě ze sebe začne chrlit: „Čtyřikrát telecí se šunkou, to máme tři šilinky, a čtyřikrát brambory, to dělá tři šilinky a čtyři pence, a jednu zelí, to je tři a šest, a tři dýňový, to je čtyři a šest, a šest chlebů, to máme pět šilinků, a tři cheshirský je pět šilinků a tři pence, a čtyři žejdlíky piva, to máme šest šilinků a tři pence, a čtyři malý rumy je osm šilinků a tři pence a třikrát Polly, to dělá dohromady osm šilinků a šest pencí. Na půl libry, Polly, nám vrátíš osmnáct pencí!“

Nijak nevzrušen svým ohromujícím početním výkonem, propouští pan Smallweed své přátele chladnou úklonou hlavy a zůstává

v hostinci, aby si chvilku obdivně všímal Polly, podle toho, jak se mu naskytne příležitost, a aby si přečetl noviny, které jsou v proporci k němu tak obrovské, že když vezme do ruky Times, aby očima přeletěl jejich sloupce, vypadá to, jako by se uložil k spánku a zmizel pod pokrývkou.

Pan Guppy s panem Joblingem dojdou ke krámu se starými hadry a lahvemi, kde najdou Krooka dosud chrnícího jako po půlnoci, to znamená chroptícího s bradou pokleslou na prsa a docela necitelného ke všem okolním zvukům, ba i k lehkému zatřesení. Na stole vedle něho stojí mezi obvyklým haraburdím prázdná láhev od džinu a sklenice. Těžký vzduch je tak prosycen kořalkou, že i zelené oči kočky na polici, které mžourají a světélkují na návštěvníky, vypadají opile.

„Hej!“ křičí pan Guppy a znovu zalomcuje zhroucenou staříkovou postavou. „Pane Krooku! Haló, sire!“

Ale zdá se, že právě tak snadno by probudil ranec starých hadrů, ze kterých se kouří alkoholickými výpary. „Viděls už někdy takovou strnulost mezi opilostí a spánkem?“ podivuje se pan Guppy.

„Jestli takhle spí vždycky,“ odpovídá značně vylekaný Jobling, „jednou se z toho nejspíš už neprobudí.“

„Vypadá to vždycky spíš jako záchvat než jako zdřímnutí,“ říká pan Guppy a znovu staříkem zatřeše. „Haló, vaše lordstvo! Vždyť by ho mohli padesátkrát vykrást! Otevřte oči!“

Po spoustě dalšího kraválu je stařík konečně otevře, ale zřejmě návštěvníky ani jiné předměty nevnímá. Třebaže si přehazuje nohu přes nohu, zakládá ruce na prsou a několikrát zavře a zase otevře vyprahlá ústa, vypadá ve všem všudy stejně necitelně jako předtím.

„Aspoň žije,“ poznamenává pan Guppy. „Jak se máte, vaše kancelářská milosti? Přivedl jsem vám jednoho svého přítele v takové menší obchodní záležitosti.“

Stařík pořád ještě sedí, často pomlaskává vyschlými rty, ale nejeví nejmenší známky vědomí. Po nějaké chvíli se pokusí vstát.

Oba pánové mu pomáhají a on se dopotácí ke zdi, do které vrazí, a zůstane na ně civět.

„Jak se máte, pane Krooku?“ naléhá pan Guppy v jistých rozpacích. „Jak se máte, sire? Vypadáte báječně, pane Krooku. Doufám, že je vám dobře?“

Stařík se nazdařbůh rozežene po panu Guppym nebo po ničem, bezmocně se zatočí do kolečka a znovu vrazí obličejem do zdi. Chvíli u ní zůstane zhrouceně stát a pak dovrávorá přes krám ke vchodu. Čerstvý vzduch, pohyb ve dvoře, čas, který zatím uplynul, nebo kombinace toho všeho dohromady ho konečně vzpamatuje. Zpátky se vrací dost pevným krokem, narovná si na hlavě kožišinovou čepici a bystře se na ně podívá.

„Služebník, pánové, kapku jsem si zdřímnul. Hej! Někdy bejvám těžko k probuzení.“

„To máte svatou pravdu, pane,“ přisvědčuje pan Guppy.

„Cože? Vy jste to zkoušeli, jo?“ zajímá se podezíravý Krook.

„Jenom trošku,“ vysvětluje pan Guppy.

Stařík spočine očima na prázdné láhvi, zvedne ji, zkoumá ji a pomalu ji obrátí hrdlem dolů.

„Podívejme!“ vykřikne jako jeden ze sedmi trpaslíků v pohádce. „Někdo si mi tady dovolil upíjet!“

„Ujišťuju vás, že jsme ji našli prázdnou,“ uklidňuje ho pan Guppy. „Dovolil byste, abych vám ji dal znovu naplnit?“

„Jistě, to se rozumí, že jo!“ vykřikne pan Krook rozjařeně. „To se rozumí! Ani vo tom nemluvte. Dejte ji naplnit v hospodě tady hned vedle – U Slunečního erbu – pro lorda kancléře za čtrnáct pencí. Požehnej vám to pánbů, mě tam znají!“

Strká prázdnou láhev panu Guppymu s takovou naléhavostí, že tento pán s kývnutím na svého přítele přijímá svěřený úkol, vyběhne a brzy zase přiběhne s lahví naplněnou. Stařík ji sevře do náruče jako milované vnuče a láskyplně ji popleská.

„Ale podívejme!“ zašeptá s očima pokroucenýma vzhůru, jakmile z láhve ochutná. „Tohle není kancléřova čtrnáctipencová! To je vosumnáctipencová!“

„Myslel jsem, že vám přijde spíš k chuti,“ vysvětluje pan Guppy.

„To jste teda nóbl, pane,“ opáčí Krook a znovu si přihne – a jeho žhavý dech na ně zasálá jako plamen. „To jste úplnej barón!“

Pan Guppy využívá příhodného okamžiku a představuje svého přítele improvizovaně vymyšleným jménem Weevle a konstatuje účel jejich návštěvy. Krook s lahví v podpaždí (nikdy nepřekročí určitou míru opilosti ani střízlivosti) si chvíli prohlíží doporučeného nájemníka a zdá se, že je s ním spokojen. „Chcete se na ten pokoj podívat, mladej pane?“ navrhuje. „Je to pěkný pokoj. Čerstvě vybílený. Celej vydrhnutej mazlavým mejdlem a sodou. Hej! Stojí za dvakrát tolik, než chci na činži, a to ještě nepočítám svou společnost, když ji budete potřebovat, a tuhle kočku, která vás zbaví myši.“

Když pokoj tímhle způsobem vychválil, odvádí je stařík nahoru, kde opravdu nalézají světnici v čistším stavu, než bývala, a dokonce vybavenou několika kusy starého nábytku, které pan Krook vyhrabal ze svých nevyčerpatelných zásob. Snadno se dohodnou na podmínkách – neboť lord kancléř nemůže vymáhat víc na panu Guppym, který je ve spojení s firmou Kenge a Carboy, s procesem Jarndyce a Jarndyce a s dalšími znamenitostmi své profese – a domluví se, že pan Weevle se ujme držení hned zítra. Pan Weevle s panem Guppym se pak vypraví do Cookova dvora v Běžecké uličce, kde je první z nich osobně představen panu Snagsbymu a (což je důležitější) je zajištěn souhlas i zájem paní Snagsbyové. Pak jdou oznámit úspěšný vývoj událostí znamenitému Smallweedovi, který za tím účelem vyčkává pod svým vysokánským kloboukem v kanceláři, načež se všichni rozloučí; pan Guppy s vysvětlením, že by nejraději zakončil tenhle příjemný den návštěvou v divadle, ale že jsou určité struny v lidské duši, pro které by taková návštěva byla holým výsměchem.

Nazítří za večerního šera se pan Weevle skromně objevuje u Krooka, nijak neobtěžen zavazadly, a zařizuje se v novém bytě, kde na něho, jakmile usne, zírají dvě oči v okenicích plné údivu. Následujícího dne si pan Weevle, šikovný mladý budižkničemu, vypůjčuje od slečny Fliteové jehlu s nití a od pana domácího kladivo, a pouští se do práce, aby si vyrobil náhražku okenních záclon a náhražku polic, zavěsí své dva čajové šálky, konvičku na mléko a pár kousků nádobí na háčky v ceně jednoho penny, jako by to udělal ztroskotaný námořník ve snaze zachránit, co se dá.

Ale čeho si pan Weevle z celého svého nepatrného majetku cení nejvíc (hned po svých světlých knírech a licousech, k nimž chová náklonnost, jakou v mužské hrudi dokážou probudit toliko vousy), je vybraná kolekce mědirytin z onoho vskutku národního díla – Bohyně Albionu aneb Galaktická galérie britských krasavic, představující dámy s titulem a z nóbl světa, které se samolibě uculují všemi způsoby, jaké jen dokáže vyprodukovat umění kombinované s kapitálem. Těmito velkolepými portréty, které byly v době jeho vyhnanství mezi zelinářskými zahradami nedůstojně zavřené v lepenkové krabici, si pan Weevle vyzdobuje byt, a jelikož krasavice z Galaktické galérie jsou oblečeny do všech možných nádherných toalet, hrají na všechny možné hudební nástroje, hladí všechny možné psy, zamilovaně zírají na všechny možné scenérie a mají za sebou všechny možné květináče a balustrády, působí to všechno dohromady vskutku impozantně.

Nóbl svět je totiž stejnou slabostí pana Weevla, jako byl slabostí Tonyho Joblinga. Vypůjčit si večer U Slunečního erbu včerejší noviny a počíst si o brilantních a distingovaných meteorech, které křižují sem a tam nóbl oblohu, to je mu zdrojem nevýslovné útěchy. Dovědět se, který člen kterého brilantního a distingovaného kroužku vykonal včera ten brilantní a distingovaný čin, že se k onomu kroužku připojil, nebo se chystá k neméně brilantnímu a distingovanému činu, že z něho zítra zase vystoupí, to pana Weevla uvádí přímo

v nadšení. Být informován, co která britská krasavice z Galaktické galérie právě zamýšlí či hodlá zamýšlet, jaká galaktická manželství se právě přetřásají a jaké galaktické pověsti právě kolují, to pro něho znamená obeznámit se s nejskvělejšími osudy lidstva. Pan Weevle vzhlíží od zdroje svých informací k dotyčným portrétům z Galaktické galérie a zdá se mu, že zná jejich originály a ony že znají jeho.

Ale jinak je tichý nájemník, velice šikovný v různých úpravách a opravách, jak o tom už byla řeč, umí si sám uvařit a uklidit právě tak dobře, jako dokáže truhlařit a navazovat společenské styky, jakmile do dvora padnou večerní stíny. V takových chvílích, není-li u něho právě na návštěvě pan Guppy nebo ono malé světýlko, které se Guppymu tolik podobá, přitlumené pod tmavým kloboukem, vychází pan Weevle ze své nudné světnice – ve které podědil i dřevěnou poušť psacího pultu, pocákanou deštěm inkoustu – a rozmlouvá s Krookem nebo si „ohromně volně“, jak tomu pochvalně říkají ve dvoře, pohovoří s každým, kdo o to stojí. Pročež se paní Piperová, která má ve dvoře hlavní slovo, cítí nucena ke dvěma poznámkám při řeči s paní Perkinsovou. Za prvé, že kdyby si její Honzík dal někdy narůst kníry a licousy, přála by si, aby byly stejné jako nosí ten mladej pán, a za druhé: Pamatujte na moje slova, paní Perkinsová, a nebud'te překvapená, chraň vás pánbů, jestli ten mladej nakonec zdědí peníze starýho Krooka!

KAPITOLA DVACÁTÁ PRVNÍ

Smallweedovic rodina

Skřítek Smallweed, pokřtěný Bartoloměj a zvaný u domácího krbu prostě Bart, tráví omezenou část svého času, na kterou nemá nárok kancelář a náhodné okolnosti s kanceláří spojené, v ohyzdném a odpudivě páchnoucím sousedství, třebaže jedno z jeho návrší se honosí jménem Pěkná hůrka. Bydlí v uzoučké uličce, stále opuštěné, zastíněné a smutné, ze všech stran těsně obezděné jako nějaká hrobka, ale dosud tam trčí pahýl starého lesního stromu, který působí asi tak čerstvě a přirozeně, jako ze Smallweeda vyzařuje mládí.

Ve Smallweedově rodině se za několik generací vyskytlo jenom jediné dítě. Rodily se v ní malí stařečkové a stařenky, ale žádné děti, dokud babku pana Smallweeda, ještě žijící, nepostihla slabomyslnost, takže poprvé v životě zdětinštěla. Vnesla tím nepochybně do rodiny jisté oživení takovými dětskými roztomilostmi jako na prostou neschopností vzít něco na vědomí, zapamatovat si něco, pochopit něco či zajímat se o něco, jakož i ustavičným sklonem usínat u krbu a padat do ohně.

Děda pana Smallweeda s ní jde dobře do páru. Je beznadějně ochrnutý na obě dolní a téměř stejně i na obě horní končetiny, ale mozek má neporušený. Ovládá dosud stejně jako kdysi čtyři základní početní úkony a pamatuje si pár nejelementárnějších fakt. Pokud jde o smysl pro nějaké ideály, úctu, obdiv a podobné duševní vlastnosti, není na tom o nic hůř, než kdykoli býval. Všechno, co páně Smallweedovu dědovi kdy utkvělo v mysli, zůstalo od začátku až do konce larvou. Za celý jeho život se z toho nikdy nevyklubal motýl.

Otec tohohle pěkně povedeného dědy ze sousedství Pěkné hůrky byl dvounohý, penězožravý exemplář pavouka se zrohovatělou kůží,

který spřádal své sítě, aby polapil neopatrné mušky, a zalézal do děr, dokud je nechytí. Božstvo toho starého pohana se jmenovalo Úrok z Úroků. Pro ně žil, oženil se s ním a na ně také umřel. Když utrpěl těžkou ztrátu v jistém počestném obchůdku, ve kterém zamýšlel, aby všechny ztráty nesla druhá strana, něco mu puklo, něco nezbytného k jeho životu, takže to nemohlo být jeho srdce, – a tím byl konec s jeho kariérou. Jelikož neměl dobrou povahu a byl vychován v chudinské škole podle celého katechismu otázek a odpovědí o starobylých národech, jako byli Amorejští a Hetejští, byl pak často citován jako příklad, že vzdělání k ničemu nevede.

Jeho duch znovu zazářil v jeho synovi, jemuž vždycky kázal, aby se brzy v životě „vyšvihl“, a jehož udělal ve dvanácti letech příručím u jistého prohnaného peněžníka. Mladý pán se tam duševně zdokonalil a měl duši dychtivou i chtivou, a jakmile rozvinul své rodinné schopnosti, vypracoval se postupně k obchodování se směnkami. Když se takhle brzy vyšvihl a pozdě oženil, jako jeho otec před ním, zplodil sám jednoho dychtivého a chtivého syna, jenž se opět ve své době, jakmile se brzy vyšvihl a pozdě oženil, stal otcem Bartoloměje a Judity Smallweedových, dvojčat. Po celý čas, co pomalu rostl, tenhle rodokmen, rod Smallweedů, jenž se vždycky v životě brzy vyšvihl a pozdě oženil, nechával nepovšimnuty všechny zábavy, opomíjel všechny pohádkové knihy, povídky, romány a bajky, a zavrhoval vůbec všechny frivolnosti. Odtud pramení ta potěšující skutečnost, že se v něm nerodily žádné děti a že dospělí mužíci a ženičky, které produkoval, jevíli značnou podobnost se starými opičkami, stíženými nějakou duševní depresí.

Teď právě v tmavém obývacím pokojíku několik stop pod úrovní ulice – v pokojíku ponurém, strohém a neútulném, zdobeném pouze stolními pokrývkami z nejhrubšího zeleného sukna a nejholejšími čajovými tácy ze železného plechu, v pokojíku, který svou výzdobou ne zrovna špatně alegoricky představuje mysl dědy Smallweeda –, v tomhle pokojíku sedí ve dvou černých žíněmi vycpávaných

portýrských křeslech po obou stranách krbu přesloužili manželé Smallweedovi a krátí si tu své růžové hodiny. Na plátech krbu stojí pár třínožek s hrnci a čajníky, jejichž hlídáním se děda Smallweed obvykle zaměstnává, a mezi nimi z krbového komína vyčnívá jakási mosazná šibenice sloužící k pečení na rožni, kterou má rovněž pod kontrolou, když je to zařízení v činnosti. Pod sedadlem ctihodného pana Smallweeda je v jeho křesle zásuvka, střežená jeho vyzábělým nohama, o níž se vykládá, že obsahuje báječné bohatství. Vedle něho leží poduška, kterou má stále při ruce, aby měl čím hodit po ctihodné družce svého důstojného věku, kdykoli ta udělá nějakou narážku na peníze, na což je on obzvlášť citlivý.

„A kdepak je Bart?“ ptá se děda Smallweed Bartova dvojčete, jeho sestry Judy.

„Eště nepřišel,“ odpovídá Judy.

„Je snad už jeho čas na svačinu, ne?“

„Ne.“

„Kolik času teda myslíš, že eště chybí?“

„Deset minut.“

„Hé?“

„Deset minut!“ (Judy velmi hlasitě.)

„Hó!“ poznamená děda Smallweed. „Deset minut.“

Babka Smallweedová, která si zatím něco mumlala a vrtěla hlavou na třínožky, slyší řeč o číslech, hned si to spojí s penězi a zavříská jako ohyzdný starý papoušek s oškubaným peřím: „Deset desetilibrovek!“

Děda Smallweed po ní okamžitě hodí poduškou.

„Sakra, buď zticha!“ praví ten dobrý kmet.

Účinek tohoto vrhu je dvojitý. Jednak přirazil hlavu paní Smallweedové k lenochu jejího křesla a uvedl její čepec – když je pak vyproštěna svou vnučkou – do krajně neslušivého stavu, jednak to nutné vynaložení sil zpětným nárazem vrhlo sama pana Smallweeda jako rozbitou loutku na opěradlo jeho křesla. Za takových okolností se

ten výtečný starý pán mění v ranec šatstva, korunovaný černou čepičkou na pleši, a nepůsobí nijak živě, dokud v rukou své vnučky neprojde dvěma operacemi: za prvé se jím musí zatřepat jako velikou lahví, a za druhé je ho třeba naklepat a poplácát jako veliký podhlavník. Když se na něm tímhle způsobem vytvoří jakýsi náznak krku, sedí opět spolu s partnerkou životního podvečera proti sobě ve svých dvou portýrských křeslech jako dvě hlídky zapomenuté na svých stanovištích černým kaprálem Smrtákem.

Dvojče Judy je pro ty dva důstojnou společnicí. Je tak neklamně sestrou pana Smallweeda mladšího, že kdyby se obě dvojčata smíchala dohromady, byla by z nich sotva jedna mladá osoba normálních proporcí; kdežto takhle zdařile reprezentuje zmíněnou už rodinnou podobnost s opičím kmenem, a kdyby ji oblékli do hávu s flitry a nasadili jí příslušnou čepici, mohla by se producírovat na svrchní desce flašinetu a nepůsobila by nijak jako neobvyklý exemplář. Za daných okolností je však oblečená do prostých a skromných šatů z hnědé látky.

Judy nikdy neměla panenku, nikdy neslyšela o Popelce; nikdy si na nic nehrála. Jednou či dvakrát zapadla do dětské společnosti, když jí bylo asi deset let, ale děti nemohly vyjít s Judy ani Judy nemohla vyjít s dětmi. Byla mezi nimi jako tvor jiného živočišného druhu a z obou stran se projevil instinktivní odpor. Je velice pochybné, jestli se Judy dovede zasmát. Tak zřídka kdy tenhle úkon viděla, že je silně pravděpodobná spíš záporná odpověď. O něčem takovém jako o mladistvém smíchu nemůže určitě mít žádné ponění. Kdyby ji někdo vyzval, aby to zkusila, shledala by, že jí v tom překáží zuby, poněvadž by přitom přizpůsobovala svůj obličej, jako ho podvědomě přizpůsobuje při všech jiných výrazech, svému vzoru sešlého věku. Taková je Judy.

A její bratrské dvojče by zaboha nedokázalo mrskat káču. O pohádkovém Palečkovi nebo o námořníkovi Sindibádovi neví o nic víc než o obyvatelích hvězd. Házet žabky nebo hrát si na slepou

bábu by pro něj nebylo o nic snazší nežli se sám v žábu či ve slepou bábu proměnit. Ale je na tom aspoň o tolik líp než jeho sestra, že v jeho omezeném světě faktů se otevřel průhled do takových širších oblastí, jaké leží v dosahu pana Guppyho. Z toho pramení jeho obdiv a napodobování tohoto zářivého kouzelníka.

Judy klade na stůl jeden z plechových čajových podnosů, jako by břinkla na gong, a připravuje šálky a podšálky. Chleba přináší v železném košíku a máslo (v nevelkém množství) na cínovém talířku. Děda Smallweed ostře dohlíží na servírování čaje a ptá se Judy, kde je ta holka.

„Myslíš Kájík?“ opáčí Judy.

„Hé?“ nerozumí děda Smallweed.

„Jestli myslíš Kájík?“

Tohle spustí nějaké péro v babce Smallweedové, která se jako obvykle zahihňá na třínožky a rozkřičí se: „Za vodou! Kájík za vodou, Kájík za vodou, přes vodu za Kájíkem, Kájík za vodou, přes vodu za Kájíkem!“ a provolává to značně energicky. Děda Smallweed se podívá na podušku, ale dosud se dostatečně nevzpamatoval z předešlého tělesného vypětí.

„Jo!“ pronese posléze, když nastane ticho, „– jestli je to jméno té holky. Ta holka moc jí. Bylo by lepší platit jí, aby se živila sama.“

Judy přimhouří oko stejně jako její bratr, zavrtí hlavou a našpulí rty do slabiky „ne“, aniž ji vysloví.

„Ne?“ opáčí děda. „Proč ne?“

„Chtěla by na den šestipenci, a takhle to pořídíme laciněj,“ odpovídá Judy.

„Určitě?“

Judy s nehlubším přesvědčením přikývne, maže máslo na šišku chleba s veškerou opatrností proti plýtvání, krájí chleba na krajíčky a zavolá přitom: „Kájo, kde seš?“ Na tu výzvu se plaše objevuje drobná holčička v hrubé zástěře a ve velkém čepci, s mokřýma rukama od mydlin a s rejžákem v jedné z nich a udělá pukrle.

„Jakou práci teďka zrovna děláš?“ loupne po ní Judy stařecky očima jako ta nejprincmetálovější babizna.

„Drhnu nahoře zadní komoru, slečno,“ odpovídá Kája.

„Koukej, ať ji vydrhneš pořádně, a neflákej se přitom. Ulejšování na mě neplatí. Hod' sebou! Tak běž!“ dupne si Judy nohou. „S váma holkama je daleko víc starostí, než zač stojíte.“

Když se pak tahle přísná matróna vrátí k úspornému mazání a krájení chleba, padne na ni stín jejího bratra, který nahlíží zvenčí oknem. A ona mu s nožem a se šiškou chleba v ruce jde otevřít dveře na ulici.

„Aha, Bart!“ konstatuje děda Smallweed. „Tak seš tady, hé?“

„Tak jsem tady,“ přitakává Bart.

„Byl jsi zase s tím svým kamarádem, Barte?“

Prcek přikývne.

„Navobědval ses na jeho účet, Barte?“

Prcek přikývne znovu.

„Tak je to správný. Žij na jeho účet co možná nejvíc a vem si z jeho hlouposti ponaučení jako z výstražného příkladu. K tomu je takovej kamarád užitečnej. A je to jedinej užitek, jakej z něho můžeš mít,“ praví ctihodný mudřec.

Vnuk sice nepřijímá tuhle dobrou radu tak oddaně, jak by mohl, ale kvituje ji lehkým přimhouřením oka a pokývnutím hlavy a usedá za stůl ke svačině. Čtyři staré obličej se pak vznášejí nad čajovými šálky jako sbor strašidelných cherubů; paní Smallweedová ustavičně cuká hlavou a brebentí na třínožky a pan Smallweed vyžaduje, aby se jím čas od času zatřepalo jako velkou lahví nějakého lektvaru.

„Jojo,“ vrací se dobrý kmet ke svému moudrému naučení. „Takovou radu by ti byl dal i tvůj táta, Barte. Tys nikdy svého tátu neviděl. Velká škoda. Byl to můj pravej syn.“ Není však patrné, jestli ta slova chtějí vyjádřit, že na něj následkem zmíněné okolnosti byl obzvlášť příjemný pohled.

„Byl to můj pravej syn,“ opakuje starý pán a klade si svůj chleba s máslem na koleno; „dobřej účetní, a před patnácti roky umřel.“

Paní Smallweedová, vedená svým stálým instinktem, ze sebe vyrazí: „Patnáct set liber. Patnáct set liber v černý skříňce, patnáct set liber zamčených, patnáct set liber uložených a schovaných!“ Její vážený manžel odloží svůj chleba s máslem, okamžitě po ní mrští poduškou, přirazí ji k lenochu jejího křesla a vysíleně padá sám zpátky do svého. Jeho zjev po napomenutí paní Smallweedové touto cestou je obzvlášť působivý, i když ne právě lákavý: za prvé, jelikož mu obvykle při té námaze sklouzne černá čepička na jedno oko a propůjčí mu výraz šviháckého skřeta; za druhé, jelikož přitom zuřivě proklíná paní Smallweedovou; a za třetí, jelikož kontrast mezi těmi silnými slovy a jeho bezmocnou postavou vyvolává představu starého nenávidného záškodníka, který by byl hrozně zlý, kdyby to bylo v jeho silách. V kruhu Smallweedovic rodiny je však tohle všechno něčím tak všedním, že to na nikoho žádným dojmem nepůsobí. Starým pánem pouze zatřepou, načechrají mu jeho vnitřní peří; podušku položí zpátky na obvyklé místo vedle něho; a starou paní s upraveným (nebo třeba taky neupraveným) čepcem usadí zase v jejím křesle, připravenou, aby byla znovu složena jako kuželka.

V tomhle případě uplyne delší chvíle, než starý pán sdostatek vychladne, aby pokračoval ve svém kázání; a to je ještě prokládá všelijakými výchovnými vložkami na adresu své bezvědomé polovičky, která nekomunikuje s ničím na světě kromě třínožek. Kázání pokračuje takhle: „Kdyby tvůj táta, Barte, žil o něco dýl, moh si pomoci ke spoustě peněz – ty žvando pekelná! –, ale zrovna když se pustil do stavby domu, ke kterému dlouhá léta připravoval základy – ty strako zatracená, ty vráno, ty slepice ukdákaná, co pořád meleš! –, sklátila ho nemoc a umřel na sprostou horečku, protože byl vždycky šetrnej, ale sebe pro samý obchodní starosti nešetřil – nejradši bych po tobě hodil kočku místo podušky, a taky

to udělám, jestli budeš takhle bláznivě vyvádět! –, a tvoje máma, prozíravá ženská, ale suchá jako tříška, prostě shořela, když jste se ty a Judy narodili. – Seš kráva stará. Pekelná kráva! Pitomá hlava skopová!“

Judy se nezajímá o proslov, který už tak často slyšela, ale začíná slévat do misky různé pramínky čaje ze dna šálek, podšálek i čajové konvice k večeři pro malou posluhovačku. Stejným způsobem sebere do železného košíku na chleba zbylé skývky a okoralé patky, které v domácnosti dosud ponechala přísná hospodárnost.

„Ale tvůj táta byl můj obchodní společník, Barte,“ pokračuje starý pán; „a až já tu jednou nebudu, všechno zůstane pro tebe a pro Judy. Udělali jste voba dobře, že jste se v životě brzo vyšvihli – Judy v květinářství a ty v právech. Nebudete nic muset utrácet. Uživíte se bez toho a ještě k tomu přidáte. Až tu nebudu, Judy se vrátí do květinářství a ty se budeš dál držet práv.“

Podle toho, jak Judy vypadá, by člověk mohl soudit, že její květinářství mělo spíš co dělat s trny než s květy; ale ona se svého času opravdu vyučila tajem a umění výroby umělých květin. Bystrý pozorovatel by možná při zmínce ctihodného předka, že tu jednou nebude, postřehl v jejím i v bratrově oku trochu netrpělivou zvědavost, kdy k tomu asi dojde, i trochu rozmrzelé přesvědčení, že už je načase, aby k tomu došlo.

„Jestli jste už všichni dojedli,“ říká Judy a končí své přípravy, „zavolám tu holku, aby se najedla tady. Kdyby jedla v kuchyni sama, nikdy by s tím nebyla hotová.“

Zavolá tedy Káju a ta pod těžkou palbou očí usedá ke své misce a k ruinám chleba s máslem. Při aktivní kontrole téhle holčiny jako by Judy Smallweedová nabývala přímo geologického stáří z nejvzdálenějších období. Její systematičnost, s jakou si na ni vyskakuje a vrhá se na ni, ať už pod nějakou záminkou, či bez ní, je obdivuhodná a svědčí o takové dokonalosti v umění sekýrovat služby, jaké jen zřídka kdy dosáhnou zaměstnavatelky s tou nejdelší praxí.

„Nekoukej celý vodpoledne kolem sebe!“ křičí Judy, vrtí hlavou a dupá, když náhodou zachytí letmý pohled služičky, upřený předtím do misky s čajem, „honem se najež a alou zpátky do práce!“

„Jo, slečno,“ souhlasí Kája.

„Neříkej jo,“ odsekne slečna Smallweedová, „protože já vás, holky, znám. Nic neříkej, ale udělej to, a pak teprv ti možná začnu věřit.“

Kája si pořádně lokne čaje na znamení pokorné poslušnosti a tak rozpraší chlebové ruiny, že ji slečna Smallweedová napomene, aby nehltala, což je „na vás holkách“ nechutné. Kája by se mohla setkat s dalšími nepříjemnostmi při slečnině uplatňování názorů „o vás holkách“ vůbec, kdyby se neozvalo zaklepání na dveře.

„Běž se podívat, kdo to je, a nežvejkej, až budeš votvírat!“ křikne Judy.

Sotva se terč jejích pozorností za tím účelem vzdálí, slečna Smallweedová využije příležitosti, aby shrnula zbývající skývy chleba s máslem dohromady a strčila do misky s posledními doušky čaje pár špinavých šálků, čímž naznačuje, že pokládá krmení a napájení za skončené.

„Tak co? Kdo je to a co chce?“ ptá se úsečně Judy.

Ukáže se, že je to nějaký „pan George“. A už pan George bez dalšího ohlašování a ceremonií vchází dovnitř.

„Uf!“ odfoukne si pan George. „Vy tady ale máte horko! Pořád u ohně, co? No, máš možná pravdu, že si na něj zvykáš.“ Poslední poznámku si pan George říká v duchu, když kyne na pozdrav dědovi Smallweedovi.

„Hó! To ste vy!“ vykřikne starý pán. „Jak se máte? Jak se máte?“

„Taktak,“ odpovídá pan George a sedá si. „Měl jsem tu čest poznat vaši vnučku už dřív; má poklona, slečinko.“

„Tohle je můj vnuk,“ říká děda Smallweed. „Toho ste eště neviděl. Zabejvá se právama a nebejvá moc doma.“

„Taky má poklona. Podobá se svojí sestře. Hrozně se podobá sestře. Po čertech moc se podobá sestře,“ zdůrazňuje pan George svou poslední větu a nezní to vůbec jako kompliment.

„A jak s váma nakládá svět, pane Georgi?“ vyptává se děda Smallweed a pomalu si masíruje nohy.

„Stejně jako vždycky. Jako s kopacím míčem.“

Pan George je osmahlý padesátník; urostlý a pohledný; s kadeřavými tmavými vlasy, s jasnými očima a se širokou hrudí. Jeho svalnaté a mocné ruce, stejně opálené sluncem jako jeho obličej, jsou zjevně zvyklé na pěkně drsný život. Má tu zvláštnost, že sedí skoro na kraji židle, jako by za sebou z dlouhého zvyku nechával prostor pro nějakou výstroj nebo výzbroj, kterou teď docela odložil. Také jeho krok je pádný a odměřený, takže by se k němu dobře hodilo těžké břinkání a cinkání ostruh. Je teď hladce vyholený, ale ústa svírá tak, jako by jeho horní ret byl po léta zvyklý na mohutné kníry, a jeho způsob, jak si jej občas přejede širokou hnědou rukou, vyvolává stejný dojem. Dohromady není těžké uhodnout, že pan George kdysi sloužil u kavalérie.

Mezi panem Georgem a Smallweedovic rodinou vzniká zvláštní kontrast. Kavalerista se ještě nikdy nenakvartýroval do domácnosti, která by mu byla tak protichůdná. Působí jako jezdecký palaš ve srovnání s nožikem na otvírání ústřic. Jeho statná postava a jejich zakrslé figurky; jeho široká gesta, kterých je plná místnost, a jejich stísněné, ochromené pohyby; jeho zvučný hlas a jejich ostré pisklavé tóny představují ten nejsilnější a nejpodivnější protiklad. Jak tam sedí uprostřed ponurého pokojíku, nakloněný dopředu, s rukama na stehnech a s roztaženými lokty, vypadá, že kdyby tam seděl dost dlouho, vstřebal by do sebe celou rodinu i s celým domkem o čtyřech místnostech, včetně zadní kuchyňky a všeho příslušenství.

„Masírujete si ty nohy, aby se vám rozproudila krev?“ ptá se dědy Smallweeda, když se rozhlédl po místnosti.

„Inu, tak trochu ze zvyku, pane Georgi, a tak trochu – no jo – zlepšuje to krevní voběh,“ odpovídá děda.

„Krev-ní vo-běh!“ opakuje pan George, zakládá si paže na prsou a zdá se tím hned dvakrát tak široký. „Moc vám to asi nevbíhá, co?“

„Pravda, jsem starej, pane Georgi,“ připouští děda Smallweed. „Ale na svý léta se eště držím. Jsem starší než *vona*,“ kývne hlavou na svou manželku, „a koukněte se na ni! – Ty žvando pekelná!“ vzplane v něm náhle znovu nepřátelství k jeho družce.

„Chuděra nešťastná,“ polituje ji pan George a otočí se k ní. „Nenadávejte starý paní. Podívejte, jak má našišato ten čepec a ty ubohý vlasy jako brabčí hnízdo. Zvedněte se kapku, paní. Už je to lepší. A je to! Vzpomeňte si na svou matku, pane Smallweede,“ hovoří pan George a vrací se na své místo, když stařeně pomohl, „když nemáte dost ohledů na svou ženu.“

„Bejval jste nejspíš vzornej syn, pane Georgi,“ zašilhá po něm potouchle děda.

Pan George zrudne, když odpovídá: „To zrovna ne. To jsem nebyl.“

„To mě udivuje.“

„Mě taky. Měl jsem bejt hodnej syn, a myslím, že jsem se o to snažil. Jenže mi to nevyšlo. Byl jsem zkrátka zatraceně špatnej syn, a nikdy jsem nebyl nikomu ke cti.“

„To je překvapení!“ vypískne děda.

„Ale čím teďka o tom naděláme míň řečí, tím líp,“ pokračuje pan George. „No tak! Znáte naše ujednání. Za každej dvoutměsíční úrok vždycky fajfku tabáku! (Jakýpak štráchy! Všecko je v pořádku. Nemusíte se bát pro tu fajfku poslat. Tady je nová směnka, tady peníze za dvoutměsíční úrok, a dá to sakra honění dát je dohromady v tom mým podniku.)“

Pan George sedí se založenými pažemi, vstřebává rodinu i pokojík, zatímco děda Smallweed s pomocí Judy vyndává ze zamčeného psacího stolu s přihrádkami dvě černá kožená pouzdra, do jednoho z nich ukládá dokument, který právě dostal, kdežto z druhého

vytahuje jiný podobný dokument, podává jej panu Georgeovi, a ten si z něho ukrouťí fidibus na zapálení dýmky. Poněvadž děda zkoumá brejlemi každý tah obou dokumentů, než je propustí z jejich kožené-
ho vězení; a poněvadž třikrát přepočítává peníze a vyžaduje na Judy, aby každé vyřčené slovo opakovala nejmíň dvakrát; a poněvadž je přitom všecek roztřesený a co možná pomalý v řeči i jednání, trvá ta transakce hrozně dlouho. Teprve když je celá uzavřena, ne dřív, pouští ji ze svých chamtivých očí i prstů a odpovídá na poslední poznámku pana George. „Bát se poslat pro tu fajfku? Takoví škrobové zase nejsme, drahej pane. Judy, okamžitě se postarej o fajfku a sklenici brandy s vodou pro pana George!“

Hravá dvojčata, která celou tu dobu civěla přímo před sebe, až na okamžik, kdy je upoutala černá kožená pouzdra, odcházejí společně s opovržlivou nevšímavostí k návštěvníkovi, jehož ponechávají dědovi, jako kdyby dvě medvíďata ponechala poutníka starému medvědovi.

„Tak tady nejspíš vysedáváte, jak je den dlouhej, co?“ poznamenává pan George se založenýma rukama.

„Tak, tak,“ přikyvuje děda.

„A vůbec nijak se nezaměstnáváte?“

„Dohlížím na voheň – na vaření a na pečení –“

„Když je co vařit či péct,“ podotýká pan George významně.

„Tak. Když je co.“

„Nic nečtete nebo nedáváte si předčítat?“

Děda zavrtí hlavou s výrazem prohnané vítězoslávy.

„Kdepak! V naší rodině jsme nikdy nebyli čtenáři. Nic z toho nekouká. Je to nesmysl. Maření času. Pitomost. Kdepak!“

„Moc rozdílu mezi váma dvěma teda není,“ podotýká návštěvník s pohledem od dědy na babku, ale tak tiše, že to nahluchlý stařec neslyší. „Jářku!“ dodá pak hlasitěji.

„Vždyť slyším.“

„Nakonec byste mě stejně prodal, kdybych se vám o den zpozdil s placením.“

„Kamaráde drahej!“ vykřikne děda Smallweed a rozpřáhne obě ruce, jako by ho chtěl obejmout. „Nikdy! Nikdy, drahej kamaráde! Ale můj přítel ve městě, kterýho jsem přiměl, aby vám ty peníze půjčil – *ten* by moh!“

„Tak vy jako za něj nemůžete zodpovídat?“ ptá se pan George a dokončí svůj dotaz tišším rejstříkem: „Pacholku starej prolhanej!“

„Kamaráde drahej, na něj není žádný spolehnutí. Já bych mu aspoň nevěřil. Bude chtít svůj úpis, kamaráde drahej.“

„To ví čert!“ podotýká pan George. Vtom vchází Kája s podnosem, na kterém je dýmka, malý smotek tabáku a brandy s vodou. Pan George se obrací k ní: „Kde ty se tady bereš? Nemáš tu rodinnou podobu.“

„Já sem chodím dělat, pane,“ odpovídá Kája.

Kavalerista (jestli to je či býval kavalerista) jí sundává čepec, lehkým pohybem na tak silnou ruku, a hladí ji po hlavě. „S tebou tenhle dům vypadá skoro zdravě. Potřebuje to tady kapku mládí stejně jako doušek čerstvého vzduchu.“ Pak ji propouští, zapaluje si dýmku a připíjí páně Smallweedovu příteli ve městě – jedinému to výplodu fantazie starého pána.

„Tak vy si myslíte, že by mě moh zmáčknout, co?“

„To by moh – obávám se, že by to udělal. Vím, že to už udělal,“ prořekne se neopatrně děda Smallweed, „aspoň dvacetkrát.“

Neopatrně proto, poněvadž jeho lepší polovička, která nějakou chvíli dřímala nad ohněm, se okamžitě probouzí a drmolí: „Dvacet tisíc liber, dvacet dvacetilibrovek v pokladniče, dvacet zlatejch guinejí, dvacet miliónů, dvacet procent, dvacet –“ a je umlčena letící poduškou, kterou návštěvník, pro něhož je tenhle jedinečný výkon zřejmě novinkou, rychle strhává z babčina obličeje, sotva ji poduška porazila obvyklým způsobem.

„Pekelná krávo! Škorpión seš – pekelnej škorpión! Uškvařená ropucha! Užvaněná, ubreptaná čarodějnice na koštěti, kterou by měli upálit!“ sípá stařík, zhroucený ve svém křesle. „Kamaráde drahej, zatřepal byste se mnou kapku?“

Pan George, který se vyjeveně podíval nejdřív na jednoho z nich a pak na druhého, uchopí po téhle žádosti svého ctihodného známého za krk a povytáhne ho z křesla tak lehce, jako by to byla loutka, a zdá se na rozpacích, jestli z něho nemá vytřepat všechnu sílu na příští házení poduškou, a dotřepat ho tak do hrobu. Odolá sice tomu pokušení, ale zatřepe jím tak silně, až se dědovi zakymácí hlava jako paňácovi, pak ho bolestivě vrazí zpátky do křesla a narovná mu čepičku na pleši tak rázně, že děda ještě minutu poté mrká oběma očima.

„Panebože!“ lapá po dechu pan Smallweed. „To stačí. Děkuju, kamaráde drahej, to stačí. Božíčku, nemůžu ani popadnout dech. Bože můj!“ Pan Smallweed to ze sebe vyráží zřejmě nikoli beze strachu ze svého drahého kamaráda, který se nad ním dosud tyčí, mohutnější než kdy jindy.

Hrozivá postava však konečně usedne zpátky na svou židli a dá se do bafání dlouhými tahy, přičemž se utěšuje filozofickou úvahou: „Jméno toho tvýho přítele ve městě začíná na d, kamaráde, a máš asi pravdu s tím úpisem.“

„Říkal ste něco, pane Georgi?“ zajímá se děda.

Kavalerista zavrtí hlavou; nakloní se vpřed s pravým loktem opřeným o pravé koleno a s dýmkou v té ruce, zatímco jeho druhá ruka, spočívající na levé noze, vysunuje levý loket v marciální póze, a bafá dál. Občas se s vážnou pozorností zadívá na pana Smallweeda a tu a tam rozptýlí zamáváním ruky oblak dýmu, aby na něj líp viděl.

„Tak si myslím,“ poznamenává s co nejmenší změnou pozice, aby donesl sklenku ke rtům, „že jsem jedinej člověk mezi živejma (ostatně i mrtvejma), kterej z vás vyrazí fajfku tabáku?“

„No,“ odpovídá děda „je pravda, že nevyhledávám společnost, pane Georgi, a nikoho nehostím. Nemůžu si to dovolit. A když jste si vy tak roztomile tu fajfku vymínil jako podmínku –“

„Inu, ne že by tak za moc stála; je to maličkost. Ale zamanul jsem si, že ji z vás dostanu. Abych měl za svoje peníze aspoň něco.“

„Ha! To ste prozíraje, náramně prozíraje, pane!“ vykřikne děda Smallweed a masíruje si nohy.

„Ohromně. To jsem byl vždycky.“ Baf. „Nejlíp se ta moje prozíravost vidí na tom, že jsem našel cestu k vám.“ Baf. „A na tom, že jsem, co jsem.“ Baf. „Jsem úplně proslulej tou svou prozíravostí,“ bafá rozvázně dál pan George. „Někam jsem to s ní v životě dotáh.“

„Nebud'te skleslej, pane. Někam to eště dotáhnete.“

Pan George se zasměje a napije se.

„Nemáte náhodou nějaký příbuzný,“ vyptává se děda Smallweed a očka mu zajiskří, „co by za vás zaplatili ten základní kapitálek nebo by vám poskytli jedno či dvě solidní jména, abych moh svýho přítele ve městě přimět k tomu, že by vám půjčil něco víc? Dvě solidní jména by mýmu příteli ve městě stačily. Nemáte žádný takový příbuzný, pane Georgi?“

Pan George stále poklidně pokuřuje a odpovídá: „Kdybych je měl, tak bych je neobtěžoval. Natrápil jsem se jich v životě dost. Snad je to výbornej způsob pokání pro tuláka, co proflákal svoje nejlepší léta, vrátit se pak ke slušnejm lidem, kterejm nikdy nedělal čest, a vyžírat je, ale není to můj způsob. Nejlepší způsob, jak si odpykat, že jsem odešel pryč, je podle mýho názoru zůstat pryč.“

„Ale přirozená náklonnost, pane Georgi,“ naznačuje děda Smallweed.

„Ke dvěma solidním jménům, he?“ vrtí hlavou pan George a dál rozvázně bafá. „Ne. To taky není můj způsob.“

Děda Smallweed od posledního natřepání postupně klouzal do hlubin křesla, až se proměnil v ranec šatstva, z něhož se ozývá volání po Judy. Jakmile se ta huriska objeví, zatřepe jím obvyklým způsobem a dostane od starého pána příkaz, aby mu zůstala nablízku. Zdá se totiž, že děda se má na pozoru, aby návštěvníka neobtěžoval žádostí o zopakování předešlé pomoci.

„Ha!“ vyrazí ze sebe, když je zase v pořádku. „Kdybyste byl dokázal přijít na stopu tomu kapitánovi, pane Georgi, měl byste

vystaráno. Kdybyste byl tenkrát, jak ste sem poprvé přišel na naše inzeráty v novinách – když říkám ‚naše‘, myslím tím inzeráty mého přítele ve městě a několika dalších, co investujou svůj kapitál stejným způsobem a sou ke mně tak hodný, že se vobčas můžu svést se svou troškou s nima –, kdybyste nám tenkrát byl moh pomoci, pane Georgi, měl byste teďka vystaráno.“

„Tenkrát bych byl měl rád ‚vystaráno‘, jak tomu říkáte,“ odpovídá pan George a pokouje o něco méně klidně než předtím, neboť od chvíle, kdy přišla Judy, ho do jisté míry rozptyluje podiv (nikoli obdiv), který ho nutí zírat na ni, jak tam stojí vedle dědova křesla; „ale teďka mě celkem těší, že k tomu nedošlo.“

„Ale proč, pane Georgi? U všech – u všech pekelných sakrů, proč?“ zavrčí děda Smallweed zjevně podrážděně. (Ty pekelné sakry mu zřejmě napověděl pohled na dřímající paní Smallweedovou.)

„Ze dvou důvodů, kamaráde.“

„Ale z jakých dvou důvodů, pane Georgi? U všech –“

„U všech našich přátel ve městě?“ doplní ho pan George a klidně se napije.

„Jo, estli chcete. Z jakých dvou důvodů?“

„V první řadě,“ odpovídá pan George, ale stále se ještě dívá na Judy, jako by při jejím stařeckém vzezření a podobnosti s dědou bylo jedno, ke komu z nich mluví; „v první řadě jste mě, pánové, podvedli. Inzerovali jste, že pan Hawdon (kapitán Hawdon, jestli se budeme držet rčení ‚jednou kapitán, vždycky kapitán‘) se doví něco k svému prospěchu.“

„No a?“ vypískne děda ostře.

„No a?“ bafá dál pan George. „To by mu nebylo zrovna moc k prospěchu, kdyby ho posadili za mříže všichni kšeftaři se směnka-ma v Londýně.“

„Jak to víte? Třeba by za něj nějaký bohatý příbuzný zaplatili dluhy nebo vyrovnali se za něj. Vostatně von podved nás. Dlužil nám na všechny strany ohromný sumy. Spíš bych ho byl zaškrtil než

z něho něco vyrazit. Když tady tak sedím a vzpomenu si na něj," syčí děda a zdvihá svých bezmocných deset prstů, „zaškrtil bych ho v tu ránu.“ A v náhlém návalu zuřivosti mrskne poduškou po nevinné paní Smallweedové, ale poduška neškodně míjí její křeslo.

„Nikdo mi nemusí vykládat," odpovídá kavalerista, vytáhne na chvilku dýmku z úst a zadívá se na dohořívající tabák v její hlavičce, když byl předtím sledoval dráhu podušky, „že se zadlužil až po uši a docela se zruinoval. Byl jsem dost dlouho po jeho boku, když se hnál do bankrotu plným tryskem. Byl jsem s ním ve zdraví i v nemoci, když byl při penězích i na mizině. Touhle rukou jsem ho zadržel, když rozfofroval všechno, spálil pod sebou všechny mosty – a přitisknul si pistoli k hlavě.“

„Škoda, že nezmáčknul kohoutek," praví dobrotivý kmet, „a neroztříštil si hlavu na tolik kousků, kolik byl dlužnej liber!“

„To by teda byla pořádná šupa," opáčí kavalerista chladně. „V každém případě bejval před lety mladej, plnej nadějí a fešák, a já jsem rád, že jsem ho nenašel, když o to všechno přišel, a že jsem ho tím nedoved k těmhle koncům k jeho prospěchu. To je ten první důvod.“

„Doufám, že ten druhý je stejně pádnej?“ ušklíbne se děda.

„Ne tak docela. Ten je spíš sobeckej. Abych ho našel, byl bych se po něm musel podívat na onom světě. Byl totiž tam.“

„Jak to víte, že by tam?“

„Protože nebyl tady.“

„A jak víte, že nebyl tady?“

„Když už jste ztratil peníze, neztrácejte aspoň nervy," odpovídá pan George a klidně vyklepává popel z dýmky. „Už dávno se utopil. O tom jsem přesvědčeněj. Šel přes palubu jedný lodi. Jestli schválně, nebo náhodou, to teda nevím. Třeba to ví váš přítel ve městě. – Znáte tuhle melodii, pane Smallweede?“ dodává, když zahvízdl pár taktů, poklepává prázdnou dýmkou na stůl.

„Melodii!“ ušklíbne se děda. „Ne. Tady žádný melodie nikdy nepěstujeme.“

„To je smuteční pochod ze Saula. Hrajou ho na pohřbech vojákům, takže tím přirozeně všechno končí. A teďka, jestli vaše hezoučká vnučka – promiňte, slečinko – bude od té lásky a uloží tuhle fajfku na dva měsíce, pro příště za ni aspoň ušetříme. Na shledanou, pane Smallweede!“

„Kamaráde drahej!“ Děda mu podává obě ruce.

„Tak vy teda myslíte, že váš přítel ve městě mě zmáčkne, kdybych včas nezaplatil?“ říká voják a shlíží na něho shůry jako nějaký obr.

„Kamaráde drahej, obávám se, že jo,“ opáčí děda a vzhlíží k němu jako nějaký trpaslík.

Pan George se zasměje, přeletí pohledem pana Smallweeda, pokyne na rozloučenou nafrněné Judy a vyjde rázným krokem, při kterém řinčí pomyslnými šavlemi i jiným kovovým příslušenstvím.

„Darebáku zatracenej!“ uleví si starý pán s ohyždnou grimasou ke dveřím, které za sebou pan George zavřel. „Ale já už tě stáhnu z kůže, ty pse, jen počkej!“

Po této laskavé poznámce se jeho duch vznese do oněch líbezných končin přemítání, které mu otevřelo jeho vzdělání a povolání, a znovu si s paní Smallweedovou krátí své růžové hodiny – dvě hlídky, jak už bylo řečeno, zapomenuté černým kaprálem Smrtákem.

Zatímco tahle dvojice věrně lpí na svém stanovišti, pan George kráčí ulicemi s hřmotným rozmachem a dost zasmušilou tváří. Je osm hodin a den se rychle sklání ke konci. Kavalerista se zastaví u Waterlooského mostu, čte si divadelní ceduli a rozhoduje se, že si zajde do Astleyho varieté. Nejvíc ho tam baví koně a silácké kousky; na zbraně pohlíží kritickým okem; nelíbí se mu souboje, neboť svědčí o nedostatku šermířského umění, ale dává se unášet city. Při závěrečné scéně, kdy císař Tatárie vylézá na válečný vůz, sklání se, aby požehnal milencům, kteří se nakonec našli, a mává nad nimi britskou vlajkou, zvlhnou panu Georgeovi řasy dojetím.

Po představení se pan George vrací zpátky přes vodu a vykročí do té zvláštní končiny kolem Senného trhu a Leicesterského

náměstí, která je středem přitažlivosti pro lhostejné cizinecké hotely a lhostejné cizince, pro míčová hřiště, pro zápasníky, šermíře, pěší gardisty, pro starý porcelán, pro herny, výstavy a vůbec pro pestrrou směsici ošumělosti a uhýbání před pohledem širší veřejnosti. Pan George proniká až do srdce této oblasti a přichází přes dvůr a dlouhým vybiřeným průchodem k velké cihlové budově, složené z holých zdí, podlah, stropních trámů a světlíků ve střeše, na jejímž průčelí, jestli se tu dá vůbec mluvit o nějakém průčelí, je namalovaný nápis GEORGOVA STŘELNICE a SPOL.

Vejde do Georgeovy střelnice a spol., kde jsou plynové lampy (ted' právě částečně nesvítící), dva obílené terče pro střelbu z pušek, náčiní pro lukostřelbu, šermířská výstroj a všechno potřebné pro umění britského boxu. Žádný z těchto sportů a cviků se dnes večer v Georgeově střelnici neprovozuje; je tak prosta všech návštěvníků, že jakýsi groteskní mužík s velkou hlavou ji má celou pro sebe a spí na podlaze.

Mužík je oblečený tak trochu jako puškař, má na sobě zástěru z hrubého zeleného sukna a čapku; obličej i ruce má špinavé od střelného prachu a umazané od nabíjení střelných zbraní. Jak tak leží ve světle před ostře bílým terčem, ta černota na něm se zrovna leskne. Poblíž stojí pevný a hrubý primitivní ponk se svěrákem, u něhož mužík pracoval. Obličej má jakoby rozmačkaný a podle zamodralé a skvrnami poseté jedné tváře, která je z něho vidět, se zdá, že mu ho při práci už párkrát zřídila exploze.

„File!“ ozve se kavalierista tiše.

„Rozkaz!“ vykřikne Fil a hrabe se do vztyku.

„Byly nějaký kšefty?“

„Ani to nestálo za hovor,“ odpovídá Fil. „Pět tuctů z pušky a tucet z pistole. A všechno vedle!“ Fil při té vzpomínce přímo zavyje.

„Zavři boudu, File!“

Když Fil vykročí, aby provedl rozkaz, ukáže se, že je chromý, třebaže se dokáže pohybovat hezky rychle. Na podobané pülce

obličej nemá obočí, kdežto na druhé mu roste obočí huňaté a černé, kterýžto nedostatek souměrnosti vyvolává velice podivný a dost zlověstný dojem. Jeho ruce zřejmě utrpěly všechna možná zranění, která ho jen taktak nepřipravila o prsty; jsou celé zjizvené, zbrázděné a pokroucené. Zdá se ohromně silný a zvedá těžké lavice, jako by neměl ani ponětí o jejich váze. Kulhá kolem střelnice zvláštním způsobem: opírá se přitom jedním ramenem o zed' a vrhá se na předměty, jež chce uchopit, místo aby k nim přistoupil přímo, takže zanechává na všech čtyřech stěnách dokola stopu, které se tu říká „Filova čmouha“.

Tenhle strážce Georgeovy střelnice dokončuje v Georgeově nepřítomnosti svůj úkol tím, že jakmile zamkl hlavní vchod a pozhasí všechna světla až na jedno, které nechal blikat, vytáhne z dřevěné bedny v koutě dva slamníky a deky. Když je odtáhne do protilehlých rohů střelnice, kavalérista si ustele své lůžko a Fil svoje.

„File,“ ozve se pán a vykročí k němu bez kabátu a bez vesty, s ještě vojáctějším vzezřením jen tak ve šlích. „Tebe našli někde přede dveřma, vid’?“

„Na dlažbě,“ odpovídá Fil. „Strážník vo mě zakopnul.“

„Takže tobě přišlo od samýho začátku přirozený žít jako vagabund.“

„Tak přirozený, jak je to jen možný,“ říká Fil.

„Dobrou noc!“

„Dobrou noc, šéfe.“

Fil nedokáže jít rovnou ani na lože; musí se opírat ramenem podél dvou stěn střelnice a potom se na svůj slamník vrhnout. Kavalérista si párkrát vystřelí z pušky, podívá se na měsíc, který sem svítí vikýřem ve střeše, dojde ke svému slamníku kratší cestou a uloží se rovněž ke spánku.

KAPITOLA DVACÁTÁ DRUHÁ

Pan Bucket

Alegorii v Kolejním parku obklopuje docela příjemný chládek, třebaže je horký večer; obě okna u pana Tulkinghorna jsou totiž dokořán a pokoj je vysoký, zšeřelý a táhne tam průvan. Třeba to nejsou vítané vlastnosti, když přijde listopad s mlhou a plískanicemi nebo leden s mrazem a sněhem, ale v parném počasí velkých prázdnin mají své výhody. Umožňují Alegorii, ačkoli má líce jako broskve, kolena jako kytice květů a růžové opuchliny místo lýtek a svalů na pažích, že dnes večer vypadá jako ve snesitelném chládku.

Okny pana Tulkinghorna vniká dovnitř spousta prachu a další spousta se rodí mezi jeho zařízením a papíry. Prach leží všude v tlusté vrstvě. Jestliže sem zabloudí nějaký větřík z venkova, poleká se a spěchá slepě, aby odtud opět vyrazil, vmete Alegorii do očí tolik prachu, kolik ho dokáže nasypat do laických očí sám zákon – nebo pan Tulkinghorn, jeden z jeho nejspolehlivějších představitelů.

V tomto skličujícím skladišti prachu, té univerzální látky, ve které se jednou rozpadnou jeho papíry, on sám, všichni jeho klienti a vůbec všechny věci na zemi, živé i neživé, sedí pan Tulkinghorn u jednoho z otevřených oken a pochutnává si na láhvi starého portského. Třebaže je člověk tvrdého zrna, uzavřený, suchý a mlčenlivý, dokáže vychutnat staré víno jako pravý labužník. Má drahocennou bednu portského v jistém důmyslném sklípku pod Kolejním parkem, který je jedním z jeho mnoha tajemství. Když večerí sám ve svém mládeneckém bytě, jako povečeřel dnes, a sní svůj kousek ryby a svůj biftek či kuře, které si dal přinést z restaurace, sestoupí se svíčkou do ozvučných prostor pod opuštěným panským domem, a ohlašován vzdáleným duněním zabouchávaných dveří, vrací se vážně zpátky, obklopen zemitou atmosférou, a nese si láhev, z níž

pak nalévá jiskřící nektar půl století starý, který se ve sklence rdí rozpaky ze své vlastní slávy a naplňuje celý pokoj vůní jižních hroznů.

Pan Tulkinghorn sedá v soumraku u otevřeného okna a vychutnává své víno, které ještě zvyšuje jeho uzavřenost, jako by mu šeptalo o padesáti letech svého sklepního mlčení a samoty. Sedá tak neproniknutelnější než kdy jindy, popíjí a jhne jakoby potají; dumá v té soumravné hodině o všech tajemstvích, která zná, spojených s temnějícími lesy na venkově a s rozlehlými prázdnými a zavřenými domy ve městě; a snad si vyšetří nějakou tu myšlenku i pro sebe a pro svou rodinnou historii a pro své peníze a pro svou poslední vůli – což všechno jsou pro každého naprosté záhady – a snad si vzpomene i na jednoho svého staromládeneckého přítele, muže stejného ražení a rovněž právníka, který žil stejným způsobem až do své pětasedmdesátky, a pak si najednou uvědomil (jak se předpokládá) přílišnou jednotvárnost takového života, jednoho letního večera dal své zlaté hodinky svému kadeřníkovi, odebral se procházkovým krokem domů do Templu a tam se oběsil.

Ale dnes není pan Tulkinghorn sám, aby dupal jako obvykle. U jednoho stolu s ním, třebaže na židli skromně a nepohodlně od stolu odtažené, sedí mírný člověk s lesklou pleší, který si uctivě odklašává do dlaně, když ho advokát vyzve, aby si nalil.

„No, Snagsby,“ říká pan Tulkinghorn, „abychom se vrátili k té vaší divné historce.“

„Jak račte, pane.“

„Říkal jste mi včera, když jste byl tak hodný, že jste sem za mnou zaskočil –“

„Musím znovu poprosit za prominutí, jestli jsem vás tím obtěžoval; ale vzpomněl jsem si, že jste o tu osobu projevil určitý zájem, a tak mě napadlo, že byste snad mohl – případně si přál – tento –“

Pan Tulkinghorn není člověk, který by mu pomohl k nějakému závěru nebo by připustil nějakou možnost týkající se jeho samého. A tak se pan Snagsby zabreptá a skončí s rozpačitým zakašláním:

„V každém případě musím poprosit za prominutí, že jsem vás obtěžoval, pane.“

„Ale vůbec ne,“ uklidňuje ho pan Tulkinghorn. „Řekl jste mi, Snagsby, že jste si nasadil klobouk a šel jste za mnou, ale nezmínil jste se o svém úmyslu své manželce. To bylo myslím rozumné, protože nejde o nic tak důležitého, aby to za takovou zmínku stálo.“

„Inu, pane,“ opáčí pan Snagsby, „víte, moje ženuška je – abychom si nebrali servítky – zvědavá. Náramně zvědavá. Je chudinka náchylná ke křečím a dělá jí dobře, když se může něčím duševně zaměstnávat. Následkem toho se zaměstnává – řekněme každou jednotlivostí, na kterou přijde, ať už se jí týká, nebo ne, a zvlášť když se jí netýká. Moje ženuška je duševně náramně čilá, pane.“

Pan Snagsby se napije a zamumlá s obdivným zakašláním do dlaně: „Jemináčku, to je ale vínečko!“

„Tak proto jste si tedy nechal svou včerejší návštěvu pro sebe?“ poznamenává pan Tulkinghorn. „A dnešní taky?“

„Ano, pane, dnešní taky. Moje ženuška je právě – abychom si nebrali servítky – ve stavu zbožnosti, nebo to aspoň za zbožnost považuje, a chodí na večerní exercicie (tak tomu říkají) k jednomu důstojnému pánovi jménem Chadband. Ten vládne nepochybně velikou výmluvností, ale mně osobně se jeho styl nijak zvlášť nezamlouvá. Je to takové mlácení prázdné slámy. Jenomže mou ženušku to zaujalo, a to mi ulehčilo zaskočit sem pěkně potichoučku.“

Pan Tulkinghorn přikývne na souhlas. „Nalejte si, Snagsby.“

„Děkuju mockrát,“ oduší papírník s uctivým zakašláním. „Je to skutečně báječné víno, pane!“

„Dnes je už vzácné,“ podotýká pan Tulkinghorn. „Je padesát let staré.“

„Skutečně, pane? Ale namouduši mě to ani nepřekvapuje. Mohlo by být staré – bůhvíjak.“ Po tomto obecném holdu portskému pan Snagsby ve své skromnosti zakašle do dlaně na omluvu, že pije něco tak vzácného.

„Zopakoval byste mi ještě jednou, co vykládal ten kluk?“ zajímá se pan Tulkinghorn, strčí si ruce do kapes svých ošumělých kalhot pod kolena a opře se pohodlně do křesla.

„S radostí, pane.“

A potom věrně, byť i poněkud rozvláčně opakuje právnický papírník Joovo prohlášení k hostům, shromážděným v páně Snagsbyho domě. Když dospívá ke konci svého líčení, vyděšeně sebou trhne a vypraví ze sebe: „Jemináčku, pane, já netušil, že je tu ještě jeden pán!“

Zaražený pan Snagsby vidí, že mezi ním a advokátem, kousek od stolu, stojí s pozorným výrazem ve tváři nějaký člověk s kloboukem a holí v ruce, člověk, který tam nebyl, když přišel on sám, a nevstoupil do té doby ani dveřmi, ani jedním z oken. V pokoji je sice skříň, ale její dveře nevrzly a na podlaze nebyly slyšet žádné kroky. A přece tady ten třetí člověk stojí s tím pozorným výrazem, s kloboukem a s holí v rukou a s rukama za zády, klidný a tichý posluchač. Je to statný muž energického vzezření a s pronikavými očima, asi tak středního věku. Až na to, že se na pana Snagsbyho dívá, jako by chtěl zachytit jeho portrét, není na něm na první pohled nic pozoruhodného, jenom to, jak strašidelně se objevil.

„Tenhle pán vám nemusí vadit,“ říká pan Tulkinghorn svým klidným způsobem. „To je jenom pan Bucket.“

„Skutečně, pane?“ odpovídá pan Snagsby a vyjadřuje zakašláním, že nemá nejmenší ponětí, kdo by ten pan Bucket mohl být.

„Chtěl jsem, aby si tu historku poslechl,“ vysvětluje advokát, „protože bych se o tom (z jistého důvodu) rád dověděl něco víc, a on je v takových záležitostech velmi bystrý. Tak co tomu říkáte, Buckete?“

„Je to úplně jasné, pane. Protože naši lidi toho chlapce poslali postrkem pryč, v jeho starém doupěti ho zřejmě nenajdeme, ale jestli pan Snagsby nebude mít nic proti tomu, doprovodí mě do Tomovy samoty a ukáže mi ho, můžeme ho sem dostat ani ne za

dvě hodiny. Mohl bych to samozřejmě udělat i bez pana Snagsbyho, ale takhle to bude nejrychlejší.“

„Pan Bucket je totiž detektiv od policie,“ dodává advokát na vysvětlenou.

„Skutečně, pane?“ podivuje se pan Snagsby a jeho štětička vlasů na zátylku jeví silnou tendenci naježít se strachy.

„A jestli nemáte nic vážného proti tomu, doprovodit pana Bucketa na řečené místo,“ pokračuje advokát, „budu vám zavázán, když to uděláte.“

Po páně Snagsbyho chvilkovém zaváhání Bucket proniká až na dno jeho mysli.

„Nemusíte mít strach, že tomu chlapci nějak uškodíte,“ říká. „Vůbec ne. S tím je všechno v pořádku. Jenom ho přivedeme sem, abychom mu položili pár otázek, které mě zajímají, zaplatíme mu za to a zase ho pošleme pryč. Pro něj to bude dobrá příležitost k výdělku. Dávám vám jako muž svoje slovo, že uvidíte, jak ho v pořádku pošleme pryč. Nemějte strach, že mu uškodíte; k tomu nedojde.“

„No dobrá, pane Tulkinghorne!“ zvolá pan Snagsby s úlevou a s uspokojením. „Když je to takhle –“

„Jistě! A podívejte se, pane Snagsby,“ bere ho Bucket za loket, odvádí ho kousek stranou, poklepává mu familiárně na prsa a mluví důvěrným tónem. „Vy se přece vyznáte ve světě, jste obchodník a rozumný člověk. Takový přece jste.“

„Namouduši, děkuju vám za tak dobré mínění,“ opáčí papírník se skromným zakašláním, „ale –“

„Takový určitě jste,“ ujišťuje ho pan Bucket. „A samozřejmě není nutné říkat takovému člověku jako vy, který se věnuje svému obchodu, obchodu založenému na důvěře a vyžadujícímu obezřetnost, všech pět pohromadě a hlavu na pravém místě (měl jsem sám ve vašem oboru strýce) – člověku jako vy není nutné říkat, že nejlepší a nejmoudřejší je nechávat si takovéhle maličkosti pro sebe. Rozumíte? Pro sebe!“

„Jistě, jistě,“ přikyvuje papírník.

„Vám nemusím tajit,“ pokračuje Bucket s vmlouvavým zdáním upřímnosti, „že pokud do toho sám vidím, není dost jasné, jestli ten nebožtík neměl nárok na nějaký majeteček a jestli ta ženská s tím majetkem neměla něco za lubem, chápete?“

„Aha!“ podotýká pan Snagsby, ale nezdá se, že by to chápal zvlášť jasně.

„A vy jistě chcete,“ pokračuje Bucket a znovu poklepá panu Snagsbymu důvěrně a konejšivě na prsa, „aby každý dostal spravedlivě, na co má právo. To jistě chcete.“

„Určitě,“ přisvědčuje pan Snagsby.

„Proto tedy, a zároveň abyste se zavděčil – jak tomu ve vašem oboru říkáte – svému zákazníkovi, nebo klientovi? Zapomněl jsem teďka, jak to říkal můj strýc.“

„Inu, já sám říkám spíš zákazník,“ odpovídá pan Snagsby.

„Správně!“ opáčí pan Bucket a potřese mu velice přátelsky rukou. „Proto tedy, a zároveň abyste se zavděčil opravdu dobrému zákazníkovi, se teď chystáte zajít se mnou docela důvěrně do Tomovy samoty a nechat si potom celou tu záležitost pro sebe a nikdy se o tom nikomu nezmiňovat. To asi máte v úmyslu, jestli vám dobře rozumím?“

„Přesně tak, pane. Přesně tak,“ souhlasí pan Snagsby.

„Nuže, tady máte svůj klobouk,“ podává mu jej nový přítel s tak obeznaným gestem, jako by ten klobouk sám vyrobil, „a jestli jste připravený, můžeme jít.“

Opouštějí pana Tulkinghorna, aniž sebe méně zčeřili hladinu jeho nezměřitelných hlubin, advokát si dál popíjí své staré víno a oni sestupují do ulic.

„Neznáte náhodou nějakého Gridleye, mimochodem moc dobrého člověka?“ ptá se v přátelském rozhovoru Bucket, když jdou po schodech dolů.

„Ne,“ odpovídá uvážlivě pan Snagsby. „Nikoho s tím jménem neznám. Proč?“

„Kvůli ničemu zvláštnímu,“ říká Bucket. „Jenom se dal trochu unést svým temperamentem a vyhrožoval některým váženým lidem a teďka se schovává před zatykačem, který na něj mám, – to by přece rozumný člověk neměl dělat.“

Když pak kráčí po ulici, pan Snagsby pozoruje, a je to pro něj novinka, že ať jdou jakkoli rychle, jeho společník jako by se nějakým nedefinovatelným způsobem stále loudal a na něco číhal, a že také, chce-li zahnout doprava či doleva, tváří se, jako by byl pevně rozhodnut jít stále rovně, a teprve v posledním okamžiku ostře zabočí stranou. Tu a tam, když míjejí policistu na obchůzce, všímá si pan Snagsby, že jak strážník, tak jeho průvodce se při vzájemném přiblížení zatváří náramně roztržitě, jako by se vůbec neviděli, a zírají do prázdna. V několika málo případech se pan Bucket zezadu přiblíží k nějakému zakrslému mladíkovi v lesklém klobouku a s ulízanými vlasy nakroucenými po obou stranách hlavy do připlácnuté šístky, dotkne se ho svou holí, ale skoro se na něj ani nepodívá, načež se mladík rozhlédne kolem sebe a okamžitě se vypaří. Většinou pan Bucket vnímá všechno kolem sebe s tváří stejně nehybnou, jako je nehybný jeho velký smuteční prsten na malíčku či brož s několika málo diamantky, ale zato s důkladnou obrubou, kterou nosí zapíchnutou do náprsenky.

Jakmile konečně přijdou do Tomovy samoty, pan Bucket se na okamžik zastaví na rohu, vezme si od hlídkujícího tam strážníka lucerničku a strážník je pak doprovází se svou vlastní lucerničkou zavěšenou na opasku. Mezi těmito dvěma průvodci prochází pan Snagsby prostředkem ohavné uličky, bez drenáže a bez přístupu vzduchu, hlubokým černým blátem a zahnívající vodou – třebaže jinde jsou cesty suché – a překypující takovými pachy a pohledy, že pan Snagsby, který prožil v Londýně celý život, sotva věří svým smyslům. Z téhle uličky a od jejích hromad sutin odbočují další uličky a dvorky tak hnusné, že se panu Snagsbymu dělá tělesně

i duševně špatně a připadá si, jako by každým okamžikem zapadal hloub do pekelné propasti.

„Ustupte trochu stranou, pane Snagsby,“ upozorňuje ho Bucket, když proti nim nesou jakási ubohá nosítka obklopená hlučným davem. „To nesou nemocného tyfem.“

Když je neviditelný ubožák minul, dav zapomíná na tenhle předmět své zvědavosti a nahrne se kolem tří návštěvníků jako strašidelný sen plný hrozných tváří, pak se rozlézá do uliček a trosek a za zdi a odtud je sleduje s občasnými výkřiky a varovným hvízdáním, dokud z těch míst neodejdou.

„To jsou ty tyfové baráky, Darby?“ ptá se pan Bucket chladně a posvítí si lucerničkou na řadu smrdutých zřícenin.

Darby odpovídá, že „tyhle všecky“ a že ve všech už celé měsíce „lidi leží po tuctech“ a že je odtud vynášejí, mrtvé nebo umírající, „jako prašivý ovce“. Když Bucket na další cestě konstatuje, že pan Snagsby vypadá nějak zdrchaně, pan Snagsby odpovídá, že má pocit, jako by v tom strašném vzduchu nemohl dýchat.

V různých domech se pak vyptávají po chlapci jménem Jo. Protože v Tomově samotě se jen málo lidí zná křesťanským jménem, na pana Snagsbyho se hrnou otázky, jestli myslí Zrzka nebo Plukase nebo Šibeničníka nebo Vyžíрку, Jezevčíka, Hubeňoura nebo Cihličku. Pan Snagsby Joa znovu a znovu popisuje. Názory na originál vykresleného portrétu se různí. Někdo myslí, že to musí být Zrzek; jiný zase říká, že Cihlička. Přivedou Plukase, ale ten to není ani zdaleka. Kdykoli se pan Snagsby se svými průvodci zastaví, dav se stéká kolem nich a z jeho kalných hlubin stoupají k panu Bucketovi úslužné rady. Kdykoli se pohnou a vzteklé oči lucerniček zazáří, stáhne se dav do pozadí a sleduje je z uliček, z trosek a zpoza zdí, stejně jako předtím.

Konečně najdou brloh, kde přespává Ťuhýk, zvaný také Tvrdás, a objeví se názor, že to by mohl být Jo. Porovnání popisu mezi panem Snagsbym a majitelkou domu – opilou tváří žhnoucí z hromady

hadrů na dně psí boudy, která je jejím soukromým obydlím – vede k potvrzení toho názoru. Ťuhýk odešel k doktorovi pro lahvičku medicíny pro nějakou nemocnou, ale hnedka se vrátí.

„A kohopak tu dneska na noc máme?“ zajímá se pan Bucket, otvírá další dveře a svítí si tam lucerničkou. „Dva opilce, he? A dvě ženské? Ti chlapi jsou, jak zákon káže,“ odtáhne oběma spáčům paži, která jim zakrývá obličej, aby se na ně podíval. „To jsou vaši muži, děvčata?“

„Jo, pane,“ přisvědčuje jedna z žen. „Naši manželé.“

„Cihláři, co?“

„Jo, pane.“

„Co tady děláte? Do Londýna přece nepatříte.“

„Ne, pane. Sme z Hartfordshiru.“

„Odkud z Hartfordshiru?“

„Ze Saint Albans.“

„Přišli jste sem jako tuláci?“

„Přišli sme včera. Tam u nás teďka nemáme práci, ale jak to vypadá, tady to nebude vo nic lepčí.“

„Tímhle způsobem si teda moc nepolepšíte,“ poznamenává pan Bucket a podívá se směrem k bezvědomým postavám na zemi.

„To teda opravdu ne,“ povzdychne si žena. „To víme s Jenny až moc dobře.“

Třebaže je místnost o dvě či tři stopy vyšší než dveře, je přece jen tak nízká, že kdyby se největší z návštěvníků napřímil, dotýkal by se hlavou zčernalého stropu. Působí to zde tísnivě v každém ohledu; i ta laciná svíčka hoří bledě a blikotavě ve zkaženém vzduchu. Jsou tu dvě lavice a jedna vyšší lavice místo stolu. Muži leží na zemi, kde se svalili, ale ženy sedí při svíčce. Ta, která mluvila, drží v náručí malé dítě.

„Podívejme, jakpak je ten drobeček starý?“ zajímá se Bucket. „Vypadá to, jako by se to narodilo včera.“ Netváří se přitom ani trochu drsně, a když si na nemluvně opatrně posvítí, panu Snagsbymu to

zvláštním způsobem připomene jiné děťátko obklopené kruhem záře, které vídá na obrazech.

„Nejsou mu ještě ani tři neděle, pane,“ odpovídá žena.

„To je vaše?“

„Moje.“

Druhá žena, která se nad dítětem skláněla, zrovna když návštěvníci vcházeli, se znovu skloní a ve spánku je políbí.

„Zdá se, že ho máte stejně ráda, jako byste byla jeho vlastní máma,“ poznamenává pan Bucket.

„Měla jsem taky jedno takový, šéfe, ale umřelo mi.“

„Ach, Jenny, Jenny!“ říká jí druhá žena. „Je na tom líp. Daleko líp po smrti nežli zaživa, Jenny! Daleko líp!“

„Copak, doufám, že nejste tak zvrácená,“ ozve se Bucket přísně, „abyste si přála smrt vlastního dítěte?“

„Bůhví, že máte pravdu, šéfe,“ opáčí žena. „To teda ne. Dala bych se za něj svůj vlastní život, dybych mohla, stejně jako ňáká fajnová dáma.“

„Tak neved'te takové nepřístojné řeči!“ udobřuje se znovu pan Bucket. „Proč tak mluvíte?“

„Jenom mě to tak napadlo, šéfe,“ odpovídá žena a do očí jí vhrknou slzy, „dyž se na něj tak dívám, jak tady leží. Dyby se už neměl probudit, myslel byste, že sem se zbláznila, tak by mě to sebralo. To vím až moc dobře. Byla sem u Jenny, dyž přišla vo svoje děťátko – vid', Jenny? – a vím, jak ji to vzalo. Ale koukněte se kolem sebe na tudle světnici. Koukněte se na tydlecty,“ zavadila pohledem o spáče na zemi. „Koukněte se na toho kluka, na kterýho čekáte, co je tak hodnej, že mi skočil pro medicínu. Vzpomeňte si na ty děti, se kterejma máte služebně tak často co dělat a který vidíte vyrůstat před svejma vočima!“

„No, no,“ konejší ji pan Bucket, „vychováte z něho pořádného člověka a bude vám útěchou a postará se o vás na stará kolena.“

„Udělám pro to všecko, co zmůžu,“ odpovídá žena a utírá si oči. „Ale myslela sem dneska, jak sem utahaná a jak mě sužuje zimnice,

kolik se mu toho postaví do cesty. Můj pán bude proti tomu a kluk bude bit a bude vidět, jak sem bitá já, a začne se bát domova a třeba uteče a zludračí. Dybych se pro něj třebas udřela, nikdo mi nepomůže; a dyby se měl přes všecku moji snahu zkazit, a já bysem pak u něj seděla, až by spal, celej změněnej a zatvrzelej, nezdá se vám, že bysem si na něj vzpomněla na takovýho, jak mi teďka leží na klíně, a přála bysem si, aby byl umřel jako Jennino miminko?“

„No tak, Liz!“ ozve se Jenny. „Seš umořená a nemocná. Ukaž, já ho vezmu.“

Jak dítě bere do náruče, rozhrne matčiny šaty, ale rychle je zase shrne přes pohmožděná prsa, kde dítě leželo.

„Dyž myslím na to svý mrtvý děťátko,“ říká Jenny a přechází s miminkem v náručí sem a tam, „mám todle děťátko tolik ráda, a vona zrovna tolik, že si dokonce představuje, co dyby tak vo něj teďka přišla. A zatímco vona myslí na todle, já si myslím, co všecko bych za to dala, dybych zase měla to svoje poupátko zpátky. Jenže si přitom vobě myslíme to samý, jen dybysme to uměly říct, my dvě chuděry mámy.“

Pan Snagsby se vysmrká a soucitně odkašlává, a vtom se zvenčí ozvou kroky. Pan Bucket si posvítí do dveří a obrací se na pana Snagsbyho: „Tak co říkáte Ťuhýkovi? Je to on?“

„Je to Jo!“ potvrzuje pan Snagsby.

Jo stojí užasle v kruhu světla jako nějaký otrhánek promítnutý laternou magikou a chvěje se při pomyšlení, že se provinil proti zákonu, když neodtáhl dost daleko. Jakmile ho však pan Snagsby uklidní ujištěním, že jde jenom o pár otázek, za jejichž zodpovědění dostane zaplacení, Jo se vzpomíná, a když ho potom pan Bucket vyvede ven na malý soukromý pohovor, vypoví svou historku uspokojivě, třebaže bez dechu.

„S klukem jsem to vyřídil,“ oznámí pan Bucket, když se vrátí, „a je to v pořádku. Teď, pane Snagsby, jsme k dispozici vám.“

Jo napřed musí dokončit svou samaritánskou posílku tím, že odevzdá medicínu s lakonickým slovním poučením, že „se to má

všecko vzít najednou“. Za druhé, pan Snagsby musí položit na stůl půlkorunu, svůj obvyklý všelék na nespočet rozmanitých nemocí. Za třetí, pan Bucket musí uchopit Joa za paži kousek nad loktem a vést ho tak před sebou; bez toho opatření by nebylo možno Ťuhý-ka ani jiné individuum profesionálně předvést do Kolejního parku. Jakmile je tohle všechno provedeno, popřejí ženám dobrou noc a znovu vyjdou do černé a páchnoucí Tomovy samoty.

Hlučnými cestami, jimiž do té žumpy sestoupili, z ní opět pomalu vystupují; dav je sleduje a s pohvizdováním se plíží kolem nich, až vyjdou na pokraj zřícenin, kde je Darbymu vrácena lucernička. Tady se dav jako smečka uvězněných démonů s jekotem obrací zpátky a zmizí jim z očí. Potom jdou a vezou se světlejšími a čistšími ulicemi, které se panu Snagsbymu nikdy nezdály tak světlé a čisté jako teď, až dorazí k domovním dveřím pana Tulkinghorna.

Když stoupají po zšeřelém schodišti (byť pana Tulkinghorna je v prvním patře), pan Bucket se zmíní, že má klíč od bytu v kapse a že není třeba zvonit. Na muže v podobných věcech tak zkušeného mu zabere otevření dveří dost času a nadělá přitom i dost hluku. Je možné, že to má někoho upozornit, aby se připravil.

Konečně se však dostanou do předsíně, kde hoří lampa, a potom do obvyklého pokoje pana Tulkinghorna – do pokoje, kde dnes večer popíjel své staré víno. Pan Tulkinghorn tam není, ale jsou tam jeho dva staromódní svícny a v pokoji je dost jasno.

Pan Bucket, který pořád ještě drží Joa tím profesionálním chvatem a jeví se panu Snagsbymu, jako by měl neomezený počet očí, postoupí na krok do pokoje, když tu náhle Jo sebou trhne a zůstane stát.

„Co je?“ ptá se pan Bucket šeptem.

„To je vona!“ vykřikne Jo.

„Kdo?“

„Ta dáma!“

Uprostřed pokoje, kde na ni dopadá světlo, stojí ženská postava s obličejem zahaleným hustým závojem. Stojí docela nehybně

a mlčky. Je obrácená k nim, ale vůbec si nevšímá jejich příchodu a zůstává jako socha.

„Ted’ka mi pověz,“ promluví Bucket nahlas, „jak víš, že je to ta dáma?“

„Poznávám ten závoj,“ odpovídá vyjeveně Jo, „a ten klobouk a šaty.“

„Přesvědč se pořádně o tom, co říkáš, Ťuhýku,“ opáčí Bucket a bedlivě ho pozoruje. „Podívej se ještě jednou!“

„Koukám, co mi voči stačej,“ podotýká Jo s vykulenýma očima, „ale je to vono – ten závoj, klobouk a ty šaty.“

„A co ty prsteny, o kterých jsi mi říkal?“ chce vědět Bucket.

„Házely jí tady na ruce samý šajny,“ říká Jo a tře si klouby pravé ruky prsty levičky, ale nespouští zraky z postavy.

Postava si stáhne pravou rukavici a ukáže ruku.

„A co říkáš ted’?“ ptá se Bucket.

Jo zavrtí hlavou. „Žádný takový prsteny nemá. Ani ne takovou ruku.“

„O čem to mluvíš?“ říká Bucket, třebaže zřejmě spokojeně, a jak-sepatří spokojeně.

„Ta ruka byla vo moc bělejší a vo moc jemnější a vo moc menší,“ kroutí hlavou Jo.

„Nakonec mi ještě řekneš, že já jsem svá vlastní máma,“ poznamenává pan Bucket. „Pamatuješ se na hlas té dámy?“

„Myslím, že jo,“ přisvědčí Jo.

Postava promluví. „Byl jako můj hlas? Budu mluvit, jak dlouho chceš, jestli nemáš jistotu. Byl to můj hlas, nebo podobal se mu vůbec?“

Jo se zděšeně podívá na pana Bucketa. „Ani kapku!“

„Tak proč říkáš,“ vyjede si na něj pan Bucket a ukazuje na postavu, „že je tohle ta dáma?“

„Páč,“ vyhrkne Jo celý perplex, ale vůbec neotřesen ve své jistotě, „páč má ten závoj a ten klobouk a ty šaty. Je to vona – a není to vona. Není to její ruka ani ty prsteny ani hlas. Ale je to ten závoj, klobouk

a šaty a má je voblečený stejně, jako je měla vona, a je stejně velká a dala mi zlaták a pak se zdejchla.“

„No,“ podotýká pan Bucket lhostejně, „z *tebe* jsme toho moc nedostali. Ale tady máš pět šilinků. Nerozfofruj je a nedostaň se do maléru.“ Bucker si kejklířsky pošle proud mincí z jedné ruky do druhé – to už je jeho zvyk, používat jich hlavně k takovým hrám obratnosti –, pak je srovnané do malého sloupku vloží chlapci do ruky a vyvede ho ze dveří, ponechávaje pana Snagsbyho, který se za těch záhadných okolností necítí nijak dobře, o samotě se zahalenou postavou. Ale když vejde do pokoje pan Tulkinghorn, závoj se odhalí a objeví se celkem pohledná Francouzka, třebaže její výraz je neobyčejně napjatý.

„Díky, mademoiselle Hortense,“ praví pan Tulkinghorn se svou obvyklou vyrovnaností. „Nebudu vás už dál obtěžovat kvůli téhle malé sázce.“

„Ale budete si laskavě pamatovat, pane, že jsem teď bez místa?“ ozve se mademoiselle.

„Jistě, jistě!“

„A prokážete mi tu přízeň, že mi dáte své vážené doporučení?“

„Rozhodně, mademoiselle Hortense.“

„Jedno slovíčko od pana Tulkinghorna tolik zmůže.“ – „Rád ho za vás ztratím, mademoiselle.“ – „Bud'te ujištěn mou oddanou vděčností, velevážený pane.“ – „Dobrou noc.“ Mademoiselle odchází s výrazem vrozené noblesy; a pan Bucket, pro něhož je v případě nutnosti stejně přirozené dělat ceremoniáře jako cokoli jiného, ji doprovází zcela galantně dolů ze schodů.

„No, Buckete?“ ozve se pan Tulkinghorn po jeho návratu.

„Jak vidíte, pane, je to právě tak, jak jsem předpokládal. Nedá se pochybovat, že to byla ta druhá, ale převlečená za tuhle. Ten chlapec si přesně všiml barev a všech podrobností. Pane Snagsby, dal jsem vám jako muž slovo, že ho v pořádku pošleme pryč. Neříkejte, že se to nestalo!“

„Své slovo jste dodržel, pane,“ potvrzuje papírník, „a jestli mě teď už nepotřebujete, pane Tulkinghorne, myslím, že moje ženuška už začíná být neklidná –“

„Díky, Snagsby, to je všechno,“ odpovídá pan Tulkinghorn. „Jsem vaším dlužníkem za tu námahu, kterou jste už vynaložil.“

„Ale to nestojí za řeč, pane. Přeju vám dobrou noc.“

„Víte, pane Snagsby,“ vyprovází ho pan Bucket ke dveřím a znovu a znovu mu potřásá rukou, „mně se na vás nejlíp líbí, že jste člověk, ze kterého nikdo nic nevypáčí, takový jste. Když víte, že jste udělal správnou věc, zapomenete na to a tím to všechno končí. Puntík. To vy uděláte.“

„Jistě se o to pokusím, pane,“ opáčí pan Snagsby.

„Ba ne, to si křivdíte. Nejen že se o to pokusíte,“ namítá pan Bucket, potřásá mu rukou a co nejlíbezněji se s ním loučí, „vy to taky uděláte. Toho si právě na člověku ve vašem oboru podnikání nejvíc vážím.“

Pan Snagsby patřičně odpoví a ubírá se domů tak zmatený večerními událostmi, že si není jistý, jestli vůbec bdí a je venku – není si jistý, jestli kráčí skutečnými ulicemi – není si jistý, jestli nad ním svítí skutečný měsíc. Za chvíli ho však o těchto skutečnostech ubezpečí nepopiratelná realita paní Snagsbyové, která sedí s hlavou v úplném úlu z papírových natáček a nočního čepce, která už poslala Rozbušku na policejní strážnici, aby oficiálně ohlásila, že její manžel byl unesen či zavražděn, a která za poslední dvě hodiny prošla všemi stadii co nejdekorativnějšího omdlávání. Ale jak ta milá ženuška s citem prohlašuje – za to všechno se dočká pěkného vděku!

KAPITOLA DVACÁTÁ TŘETÍ

Vyprávění Ester

Vrátili jsme se z návštěvy u pana Boythorna domů po šesti příjemných týdnech. Často jsme chodívali do parku a do lesů a zřídka jsme šli kolem hájovny, kde jsme se tenkrát schovali, aniž jsme tam zašli promluvit si s hajného ženou, ale lady Dedlockovou jsme už nevidali, s výjimkou nedělí v kostelíku. Na Chlumu byli hosté, a třebaže lady Dedlockovou obklopovalo několik krásných tváří, její tvář na mne pořád působila stejně jako poprvé. Dodnes dobře nevím, jestli mě to bolelo, nebo těšilo, jestli mě k sobě přitahovala, nebo jestli jsem se jí vyhýbala. Myslím, že jsem se jí obdivovala s jakousi bázní, a vím, že se mi v její přítomnosti myšlenky vždycky vracely do minulosti jako tenkrát poprvé, k nejstarším dobám mého života.

Napadalo mě v těch nedělích nejednou, že právě tak jako ta dáma podněcovala moji zvědavost, já podněcovala její – že jsem totiž zneklidňovala její myšlenky podobně, jako ona ovlivňovala moje, třebaže jiným způsobem. Ale kdykoli jsem na ni kradmo pohlédla a viděla jsem ji tak vyrovnanou, vzdálenou a nedosažitelnou, připadal mi ten nápad pošetilý. Opravdu, všechny moje nápady o ní se mi zdály slaboduché a nerozumné a vyčítala jsem si je, jak jsem jen dokázala.

Měla bych se teď možná zmínit o jedné události, ke které došlo, než jsme odjeli z domu pana Boythorna.

Procházela jsem se v zahradě s Adou, když mi oznámili, že se mnou někdo chce mluvit. Jakmile jsem vešla do ranní jídelny, kde návštěva čekala, zjistila jsem, že to je francouzská komorná, která si tenkrát při bouřce a blýskavici vyzula střevíce a pustila se bosá přes mokrou trávu.

„Mademoiselle,“ začala a zavrtala se do mne až příliš pronikavými očima, třebaže jinak působila příjemně a nemluvila drze ani

podlízavě, „je to ode mne velká opovážlivost, že sem přicházím, ale vy jste tak milá, že to jistě omluvíte, mademoiselle.“

„Není co omlouvat,“ odpověděla jsem, „jestli si přejete se mnou mluvit.“

„To bych právě ráda, mademoiselle. Tisíceré díky za dovolení. Smím tedy mluvit?“ pokračovala živě a přirozeně.

„Samozřejmě,“ přisvědčila jsem.

„Mademoiselle, vy jste tak roztomilá! Vyslechněte mě tedy laskavě. Odešla jsem od milostivé lady. Nemohly jsme se shodnout. Milostivá lady je tak povznesená, ohromně povznesená. Pardon! Máte pravdu, mademoiselle!“ Bystře předešla, co jsem teď mohla namítnout, ale zatím jsem si to jenom myslela. „Nemám právo si tady na milostivou lady stěžovat. Ale říkám vám, že je povznesená, ohromně povznesená. Už o tom neřeknu ani slovo. Ví to přece celý svět.“

„Pokračujte, prosím,“ vybídla jsem ji.

„Jistěže. Jsem vám opravdu vděčná za vaši laskavost, mademoiselle. Mademoiselle, nesmírně toužím najít službu právě u takové mladé dámy, která je tak dobrotivá, tak dokonalá a krásná. A vy jste dobrotivá, dokonalá a krásná jako anděl. Ach, kdybych tak měla tu čest stát se vaší služkou!“

„Je mi líto –“ začala jsem.

„Neodmítejte mě tak brzy, mademoiselle!“ skočila mi do řeči a mimovolně nachmuřila pěkné černé obočí. „Nechte mě doufat, aspoň chvíli! Mademoiselle, já vím, že tahle služba by byla skromnější než ta, ze které jsem odešla. Atši! To mi právě vyhovuje. Víím, že tahle služba by nebyla tak význačná jako ta, ze které jsem odešla. Atši! Mně to vyhovuje. Víím, že pokud jde o plat, dostávala bych tady míň. Dobře. Spokojím se s tím.“

„Ujišťuju vás,“ ozvala jsem se, uvedená do značných rozpaků pouhou představou, že bych měla takovouhle služebnou, „že já žádnou komornou nemám –“

„Ale proč ne, mademoiselle? Proč ne, když byste mohla mít služku tak oddanou? Tak nadšenou, že vám smí sloužit? Tak poctivě, tak horlivě a věrně, každý den! Mademoiselle, sloužila bych vám ze srdce ráda. Nemluvte dnes o penězích. Vezměte mě, jaká jsem. Zadarmo!“

Byla tak podivně vážná, že jsem před ní ucouvla, skoro jsem se jí polekala. Zdálo se, že si ve svém zápalu neuvědomuje, jak se na mne pořád tlačí, když tlumeným tónem chrlí ta slova, třebaže stále s jistým půvabem a slušností.

„Mademoiselle, pocházím z jižní země, kde máme prudkou povahu a kde vždycky vzplaneme hodně silnou náklonností i odporem. Milostivá lady pro mne byla příliš pyšná; já byla příliš pyšná pro ni. Stalo se – hotovo – konec! Vezměte mě do služby, budu vám sloužit dobře. Udělám pro vás víc, než si teď sama představujete. Pst! Mademoiselle, udělám – na tom teď nesejde – udělám všechno, co je v mých silách, ve všem. Když moje služby přijmete, nebudete toho litovat. Nebudete toho litovat, mademoiselle, a budu vám sloužit dobře. Ani nevíte, jak dobře!“

Když jsem jí vysvětlovala, že ji nemůžu zaměstnat (nepokládala jsem za nutné povědět jí, jak pramálo po tom vlastně toužím), sálala jí z obličeje výhružná energie, která jako by přede mnou ztělesňovala nějakou ženu z pařížských ulic za vlády teroru. Vyslechla mě bez přerušení a pak řekla se svým pěkným přízvukem co nejmírněji:

„Vida, mademoiselle, dostala jsem tedy odpověď! Škoda. No, musím jít hledat jinde, co jsem nenašla tady. Dovolíte laskavě, abych vám políbila ruku?“

Podívala se na mne ještě naléhavěji, když mě za tu ruku brala, a při tom chvilkovém dotyku se zdálo, že v ní vnímá každou žilku. „Obávám se, že jsem vás překvapila, mademoiselle, tenkrát jak byla ta bouřka?“ prohodila s pukrletem na rozloučenou.

Přiznala jsem, že nás tenkrát překvapila všechny.

„K něčemu jsem se tenkrát zapřisáhla, mademoiselle,“ řekla s úsměvem, „a chtěla jsem si to vtisknout do paměti, abych na to nikdy nezapomněla. A taky nezapomenu! Adieu, mademoiselle!“

Tak náš rozhovor skončil a já byla velice ráda, že už je po něm. Předpokládala jsem, že Francouzka odešla ze vsi, poněvadž jsem ji už dál neviděla. A nic už pak nerušilo naše poklidné letní radosti, dokud neuplynulo šest neděl, a my se vrátili domů, jak jsem před chvílí začala vzpomínat.

V té době a hodně týdnů potom nás Richard vytrvale navštěvoval. Kromě toho, že přijížděl vždycky na sobotu a na neděli a zůstával s námi až ho pondělního rána, objevoval se někdy neočekávaně na koni, strávil s námi večer a druhý den odklusal časně ráno. Byl stejně živý jako vždycky a vykládal nám, jak je ohromně pilný, jenže mě tím zneklidňoval. Zdálo se mi, že všechna ta jeho píle míří špatným směrem. Neshledávala jsem, že vede k něčemu jinému než k probouzení klamných nadějí ve spojitosti s procesem, s tou zhoubnou příčinou už tolika zármutku a zkázy. Říkal nám, že teď pronikl k jádru záhady; nic prý není jasnější, nežli že závěť, podle které on s Adou mají zdědit nevím kolik tisíc liber, musí být konečně potvrzena, jestli mají u kancléřského soudu trochu rozumu a smyslu pro spravedlnost – ach, jak veliké *jestli* mi znělo v uších! –, a že ten šťastný konec se nedá už dlouho odkládat. Tohle dokazoval sám sobě všemi otřepanými argumenty, které vyčetl, a každý z nich ho potápěl do ještě hlubší zaslepenosti. Začal dokonce strašit u soudu. Líčil nám, jak tam denně vídá slečnu Fliteovou, jak si spolu povídají a jak jí prokazuje drobné laskavosti a jak se jí sice směje, ale přitom ji ze srdce lituje. Jenže ho nikdy nenapadlo – nikdy, chudáčka drahého optimistického Richarda, schopného tenkrát takového štěstí a s tolika lepšími věcmi před sebou –, nenapadlo ho, jaké osudné pouto se spřádá mezi jeho svěžím mládím a její uvadlou starobou, mezi jeho volně vzlétajícími nadějemi a jejími ptáčky uvězněnými v klecích, jejím hladovým podkrovím a její pobloudilou myslí.

Ada ho příliš milovala, než aby nějak nedůvěřovala jeho slovům a jeho počínání, a můj poručník, třebaže si často stěžoval na východní vítr a čítal víc než obvykle v bručárně, zachovával o tom předmětu přísné mlčení. A tak jednou, když jsem se na prosbu Karly Jellybyové za ní vypravila do Londýna, usmyslela jsem si, že požádám Richarda, aby na mne počkal na stanici dostavníků, že si spolu trochu popovídáme. Našla jsem ho tam, hned jak jsem přijela, a vyšli jsme zavěšeni do sebe.

„Tak co, Richarde,“ řekla jsem, sotva jsem s ním mohla začít vážně, „už se teď cítíš trochu usazenější?“

„Ach ano, má milá hospodyňko!“ odpověděl Richard. „Cítím se docela dobře.“

„Ale usazenější?“ naléhala jsem.

„Jak to myslíte, usazenější?“ opáčil Richard se svým veselým smíchem.

„Myslím u těch svých práv,“ řekla jsem.

„No jistě,“ přikývl Richard. „Cítím se docela dobře.“

„Tos mi už říkal, drahý Richarde.“

„A vám se nezdá, že je to pořádná odpověď, že? No, snad není. Usazenější? Myslíte, jestli jsem se pro ně pevně rozhodl?“

„Ano.“

„Inu, to zrovna ne. Nemůžu říct, že jsem se rozhodl pevně,“ zdůraznil Richard ono „rozhodl pevně“, jako by právě to vyjadřovalo hlavní potíže, „člověk se nemůže pro něco pevně rozhodnout, dokud tahle záležitost zůstává nerozhodnutá. Když říkám tahle záležitost, myslím samozřejmě to – to zakázané téma.“

„Myslíš si, že se to někdy rozhodne?“ zeptala jsem se.

„O tom není nejmenší pochyby,“ odpověděl Richard. Kráčeli jsme chvíli beze slov, a najednou se Richard na mne obrátil svým nejupřímnějším a nejprocitěnějším způsobem:

„Má drahá Ester, já vám rozumím, a bůh je mi svědkem, že bych si přál být stálejší. Nemyslím stálejší k Adě – tu miluju den ode dne

čím dál víc –, ale stálejší sám k sobě. (Nějak to nedovedu dobře vyjádřit, ale vy se v tom už vyznáte.) Kdybych býval stálejší, byl bych zůstal pevně sedět u doktora Badgera nebo u Kenge a Carboye a byl bych teď usazenější a systematictější a neměl bych dluhy a –“

„Ty máš dluhy, Richarde?“

„Mám,“ přiznal se Richard, „nějaké dluhy mám, drahá hospodyňko. A taky jsem se trochu moc pustil do biliáru a do takových věcí. Tak, teď to na mě prasklo. Vy mnou pohrdáte, Ester, vidíte?“

„Víš přece, že ne,“ odpověděla jsem.

„Jste ke mně laskavější, než jsem často sám k sobě,“ povzdychl si. „Má drahá Ester, jsem hrozně nešťastný, že nejsem usazenější, ale jak můžu být usazenější? Kdybyste žila v nedostavěném domě, nemohla byste se v něm usadit, kdybyste byla odsouzená nechat nedokončené všechno, do čeho byste se pustila, těžko byste se něčemu oddala naplno. A to je právě můj nešťastný případ. Narodil jsem se do toho nedokončeného sporu se všemi jeho vyhlídkami a kotrmelci, a ten mnou začal zmítat dřív, než jsem si uvědomil, jak se takový nedokončený proces podobá nekonečnému procesí, a zmítá mnou od té doby pořád. Říkám si někdy, že jsem bezcenný chlap, že nejsem vůbec hoden milovat svou důvěřivou sestřeničku Adu.“

Byli jsme na osamělém místě a Richard si při těch slovech zakryl oči rukou a rozvzlykal se.

„Ale, Richarde!“ uklidňovala jsem ho. „Takhle si to nesmíš brát. Máš ušlechtilou povahu a Adina láska ti může každým dnem dodat ještě větší cenu.“

„Já vím, má zlatá,“ odpověděl a stiskl mi paži. „To všechno vím. Nemějte mi za zlé, že jsem teď trochu naměkko. Nosím to všechno v sobě už dlouho a často jsem si o tom chtěl s vámi promluvit, jenže někdy mi k tomu scházela příležitost a jindy zase odvaha. Já vím, jak by na mě pomýšlení na Adu mělo zapůsobit, ale nepůsobí. Jsem moc rozkolísaný i v tomhle ohledu. Naprosto oddaněji miluju, a přece jí ubližuju už tím, že ubližuju sám sobě, den co den, každou hodinu.“

Ale to nemůže trvat věčně. Jednou přece dojdeme ke konečnému projednání, dosáhneme rozsudku v náš prospěch, a potom vy i Ada uvidíte, co ve mně opravdu je!“

Sevřelo se mi prve srdce, když jsem ho slyšela vzlykat a když jsem viděla, jak mu mezi prsty stékají slzy, ale ani zdaleka to na mne nezapůsobilo tak silně jako to nadějeplné oživení, se kterým vyslovil poslední slova.

„Prostudoval jsem si důkladně všechny spisy, Ester, – ležel jsem v nich řadu měsíců –“ pokračoval a rázem se znovu rozveselil, „a můžete se spolehnout, že nakonec budeme triumfovat. Těch roků, co se to táhne, není bůhsámví málo, ale tím větší máme pravděpodobnost, že tu záležitost dotáhneme k rychlému konci, vlastně to už máme černé na bílém. Nakonec to dobře dopadne, a potom uvidíte!“

Připomněla jsem si, jak před chvílí hodil pány Kenge a Carboye do jednoho pytle s doktorem Badgerem, a zeptala jsem se ho, kdy se tedy míní dát zapsat v Lincolnově koleji.

„Už zase tohle! Myslím, že vůbec nikdy, Ester,“ vypravil ze sebe neochotně. „Zdá se mi, že toho mám už dost. Dřel jsem se na případu Jarndyce a Jarndyce jako galejník, uhasil jsem tím svou žízeň po právech a došel jsem k názoru, že práva by se mi nezamlouvala. Ostatně zjišťuju, že mě čím dál víc rozkolísává, když v jednom kuse trčím na dějišti toho procesu. Takže k čemu,“ vjela do něho najednou znovu sebejistota, „k čemu se teď přirozeně obracejí moje myšlenky?“

„To si nedovedu představit,“ řekla jsem.

„Netvařte se tak vážně,“ zasmál se Richard, „poněvadž se obracejí k tomu nejlepšímu, co můžu podniknout, Ester, to vím jistě. Nepotřebuju přece povolání na celý život. Proces jednou skončí, a pak mám o sebe postaráno. Ne. Dívám se na své příští zaměstnání jako na záležitost, která je svou povahou nějak časově omezená, takže odpovídá mému dočasnému postavení – dalo by se říct, že mu přesně odpovídá. K čemu se tedy přirozeně obracejí moje myšlenky?“

Podívala jsem se na něj a zavrtěla jsem hlavou.

„K čemu jinému,“ prohlásil Richard naprosto přesvědčeně, „nežli k armádě!“

„K armádě?“ podivila jsem se.

„Ovšemže, k armádě. Musím si jenom obstarat důstojnický patent. A potom – potom budu v pořádku!“ zdůraznil Richard.

A pak mi ukazoval a dokazoval složitými výpočty ve svém notesu, že kdyby mimo armádu nadělal za půl roku dejme tomu dvě stě liber dluhů, a kdyby na vojně za stejnou dobu nenadělal vůbec žádné dluhy, k čemuž je pevně rozhodnut, ušetří tím za rok čtyři sta liber čili dva tisíce liber za pět let, a to je jistě značná suma. A potom se rozpovídal, tak procítěně a upřímně, o oběti, kterou přinese, když se na čas odloučí od Ady, o tom, jak vážně hodlá – dobře vím, že v myšlenkách vždycky hodlal – splatit její lásku a zajistit její štěstí a překonat všechno špatné v sobě a dospět k opravdové rozhodnosti, až se mi z toho bolestně sevřelo srdce. Protože mě napadlo, jak to skončí, jak to může skončit, když všechny jeho mužné vlastnosti byly tak brzy a tak jistě zasaženy tou osudnou snětí, která ničila všechno, čeho se dotkla!

Promluvila jsem s Richardem s veškerou vážností, kterou jsem cítila, a s veškerou nadějí, kterou jsem v té chvíli tak docela cítit nedokázala, a zapřísahala jsem ho kvůli Adě, aby kancléřskému soudu nijak nedůvěřoval. Richard ochotně souhlasil se vším, co jsem řekla, lehce se po svém způsobu přenášel přes soud a přes všechno ostatní a maloval si nejzářivější obrazy nové úlohy, pro kterou se rozhodl – ouvej, jen kdyby ten ohavný proces ho pustil ze svých drápů! Mluvili jsme spolu dlouho, ale náš rozhovor se v podstatě vždycky vracel k téhle věci.

Nakonec jsme došli na náměstí v Soho, kde na mne Karla Jellybyová podle svého vzkazu měla čekat, na tichém místě poblíž Newmanovy ulice. Karla byla v parku uprostřed náměstí a vyběhla mi vstříc, sotva jsem se objevila. Richard nás po několika veselých slovech nechal spolu o samotě.

„Princ tady blízko má žačku, Ester,“ oznámila mi Karla, „a obstaral pro nás klíč. Takže jestli se tady v parku se mnou chcete procházet dokola, můžeme se tu zamknout, a já vám můžu v klidu povědět, kvůli čemu jsem toužila vidět vaši drahou dobrou tvářičku.“

„Výborně, děvenko,“ souhlasila jsem. „To bude nejlepší.“ Tak mě tedy Karla napřed láskyplně štípla do mé drahé dobré tvářičky, jak se vyjádřila, zamkla bránu, vzala mě v podpaždí a začaly jsme se pohodlně procházet dokola po parku.

„Víte, Ester,“ ujala se slova Karla, které dělala ohromně dobře trocha důvěrnosti, „když jste mi tenkrát řekla, že by nebylo správné, kdybych se vdala bez mámina vědomí, a že bych ani před mámou neměla dlouho tajit naše zasnoubení – třebaže upřímně řečeno, nevěřím, že by mámě na mně moc záleželo –, pokládala jsem za správné povědět o vašem názoru Princovi. Především proto, že chci něco vyzískat ze všeho, co mi poradíte, a za druhé proto, že před Princem nemám žádné tajnosti.“

„Doufám, že souhlasil, Karlo?“

„Ach, má zlatá! Ujišťuju vás, že by souhlasil se vším, co byste řekla. Nemáte ani ponětí, jak ohromné má o vás mínění!“

„Neříkej!“

„Ester, tak ohromné, že každá jiná než já by na vás žárlila,“ zasmála se Karla a potřásla hlavou. „Ale mě to jenom těší, protože vy jste první přítelkyně, kterou jsem kdy měla, a nejlepší přítelkyně, jakou kdy můžu mít, takže nikdo si vás v mých očích nemůže dost vážít a mít vás dost rád.“

„Namouduši, Karlo,“ poznamenala jsem, „vy jste se spolu spikli, abyste mě udrželi v dobré náladě. Tak co dál, miláčku?“

„Co dál? Hned vám to povím,“ odpověděla Karla a důvěrně mi objala rukama paži. „Tak jsme si o tom tedy pořádně promluvili a potom jsem Princovi řekla: ‚Princi, když slečna Summersonová –“

„Doufám, žeš neřekla ‚slečna Summersonová‘?“

„Ne, to jsem neřekla!“ vykřikla Karla náramně potěšená a s rozjásaným obličejem. „Řekla jsem ‚Ester‘. Řekla jsem Princovi: ‚Když má Ester rozhodně tenhle názor, Princí, a když mi ho pověděla a vždycky mi ho připomíná v těch laskavých dopisech, které tak rád posloucháš, když ti je předčítám, jsem připravená povědět mámě pravdu, jakmile to budeš pokládat za vhodné. A taky si myslím, Princí,“ řekla jsem mu, „že Ester považuje za lepší, poctivější a vůbec čestnější, když to i ty povíš svému papá.“

„Jistě, děvenko,“ přisvědčila jsem. „Ester to určitě považuje za lepší.“

„Vidíte, že jsem měla pravdu!“ zvolala Karla. „No, Prince to pořádně potrápilo, ne snad proto, že by o tom v nejmenším pochyboval, ale poněvadž je tak ohleduplný k citům starého pana Turveydropa a měl strach, že by starému panu Turveydropovi mohlo puknout srdce nebo že by mohl omdlít nebo že by ho při takovém oznámení tak či onak porazilo dojetí. Báł se, že by to starý pan Turveydrop mohl pokládat za porušení povinné úcty k sobě a utrpět z toho moc veliký šok. Starý pan Turveydrop si totiž náramně potrpí na bontón, víte, Ester,“ dodala Karla, „a je ohromně citlivý.“

„Opravdu, zlatíčko?“

„Jistě, ohromně citlivý. Aspoň Princ to říká. Tohle tedy způsobilo mému děťátku – nechtěla jsem to slovíčko vyslovit před vámi, Ester,“ omlouvala se Karla a všecka se zarděla, „ale já Princovi obvykle říkám moje děťátko.“

Zasmála jsem se, Karla se zasmála taky, znovu se začervenala a pak pokračovala.

„Tohle mu tedy způsobilo –“

„Komu způsobilo, zlatíčko?“

„Ach, vy trapičko!“ vykřikla Karla se smíchem a s hezkou tvářičkou v jednom ohni. „Mému děťátku, když nedáte jinak! – Způsobilo mu to týdny nespavosti, takže to ze dne na den pořád úzkostlivě odkládal. Ale nakonec mi řekl: ‚Karlo, kdyby se slečna Summersonová,

kterou má otec ve velké oblibě, dala přemluvit, aby u toho byla, až mu to povím, myslím, že bych to dokázal.' Tak jsem mu tedy slíbila, že vás o to poprosím. A kromě toho jsem si umínila," Karla se na mne podívala s nadějí, ale zároveň i s obavou, „že kdybyste proti tomu nic neměla, poprosila bych vás ještě, abyste se mnou zašla za mámou. Tohle jsem tedy měla na srdci, když jsem vám psala, že k vám mám velkou prosbu o velikou laskavost. Kdybyste to pro nás mohla udělat, Ester, byli bychom vám oba hrozně vděční.“

„Uvidíme, Karlo," zatvářila jsem se, že o tom uvažuji. „Opravdu si myslím, že kdyby to bylo nutné, mohla bych pro vás udělat i něco víc než tohle. Jsem vám k službám, miláčku, i tomu tvému děťátku, kdykoli budeš chtít.“

Karla byla z téhle mé odpovědi celá pryč. Myslím, že svou vděčností i za tu nejmenší laskavost nebo povzbuzení patřila k těm nejcitlivějším srdcím, jaká kdy tloukla na tomhle světě. Obešly jsme tedy ještě párkrát kolem parku, Karla si přitom natáhla zbrusu nové rukavičky a vyšňořila se, jak jenom dokázala, jen aby mistru bontónu neudělala hanbu, a vypravily jsme se rovnou do Newmanovy ulice.

Princ samozřejmě učil. Našly jsme ho, když se věnoval ne právě nadějně žačce – paličaté malé dívčině se zamračeným čelem, s hlubokým hlasem a s tupou, nespokojenou mamá. Zmatek, do něhož jsme uvrhly jejího preceptora, z ní rozhodně nadějnější případ neudělal. Lekce pokračovala tak rozladěně, jak jen to bylo možné, až konečně skončila. Holčička se přezula, její bílé mušelínové šaty se utopily v šálách, a mamá si ji odvedla. Po několika přípravných slovech jsme se společně vydali vyhledat pana Turveydropa, jehož jsme našli, včetně jeho klobouku a rukavic jako model pravého bontónu, na pohovce v jeho soukromém pokoji, jediné pohodlné místnosti v domě. Zdálo se, že si s oblékáním dává načas, o přestávkách mezi lehkou svačinou, a své toaletní potřeby, své kartáče a tak dál, všechno velice elegantní, měl rozložené kolem sebe.

„Otče, slečna Summersonová; slečna Jellybyová.“

„Těší mě! Jsem okouzlen!“ povstal pan Turveydrop se svou prkennou poklonou. „S dovolením!“ přisunul nám židle. „Račte se posadit!“ políbil si konečky prstů levé ruky. „Nesmírně okouzlen!“ přimhouřil oči a zakoulel jimi. „Můj skromný koutek se mění v ráj.“ A složil se zpátky na pohovku jako druhý džentlmen Evropy.

„Opět nás nalézáte, slečno Summersonová,“ řekl, „jak se svým skromným uměním snažíme dodat žákyním polituru! Něžné pohlaví nás opět inspiruje a odměňuje nás blahosklonností své líbezné přítomnosti. Je to velký zážitek v našich časech (a ty strašně zdegenerovaly od časů Jeho Královské Výsosti prince regenta – mého patrona, jestli se smím odvážit nazvat ho tak), je to velký zážitek, že bontón nebyl úplně zašlapán nohama hrubých řemeslníků. Že se ještě může slunit v úsměvu krásy, má drahá milostivá.“

Neřekla jsem nic, což jsem pokládala za nejpráhodnější odpověď, a pan Turveydrop si vzal šňupeček tabáku.

„Drahý synu,“ ozval se najednou, „čekají tě dnes odpoledne čtyři lekce. Doporučoval bych ti, abys narychlo snědl obložený chlebiček.“

„Díky, otče,“ odpověděl Princ. „Určitě to stihnu přesně. Ale smím vás poprosit, drahý otče, abyste se duševně připravil na to, co vám teď povím?“

„Proboha!“ zvolal model, celý pobledlý a poděšený, když se před ním Princ a Karla uklonili, držíce se za ruce. „Co je tohle? To je šílenství! Nebo co je to?“

„Otče,“ odpověděl velice pokorně Princ, „miluju tuhle mladou dámu a jsme spolu zasnoubení.“

„Zasnoubení!“ vykřikl pan Turveydrop, stáhl se do opěradla a zaclonil si pohled na ně rukou. „Šíp do mého mozku, vystřelený mým vlastním dítětem!“

„Jsme už zasnoubení nějakou dobu, otče,“ vypravil ze sebe Princ. „A když se o tom dověděla slečna Summersonová, poradila nám, abychom to oznámili vám, a je tak laskavá, že při té příležitosti

přišla s námi. Slečna Jellybyová je mladá dáma, která si vás hluboce váží, otče.“

Pan Turveydrop zasténal.

„Ne, prosím vás! Prosím vás, ne, otče!“ zanaléhal jeho syn. „Slečna Jellybyová je mladá dáma, která si vás hluboce váží, a naší největší touhou je dbát o vaše pohodlí.“

Pan Turveydrop zavzlykal.

„Ne, prosím vás, ne, otče!“ vykřikl jeho syn.

„Chlapče,“ zajíkl se pan Turveydrop, „ještě dobře, že ta svěťice, tvoje nebožka matka, je ušetřená téhle bolesti. Jen bodej, a nešetři mě! Bodej hluboko, chlapče, bodej dál!“

„Prosím vás, tohle neříkejte, otče!“ zapřísahal ho Princ v slzách. „Bolí mě z toho srdce. Ujišťuju vás, otče, že naším největším přáním a snahou je dbát o vaše pohodlí. Karolína ani já nezapomínáme na svou povinnost – moje povinnost je i Karolínina povinnost, jak jsme si spolu často řekli – a s vaším schválením a souhlasem, otče, uděláme všechno, abychom vám zpříjemnili život.“

„Jen bodej,“ zašeptal pan Turveydrop, „bodej hloub!“

Ale myslím, že zároveň napínal uši.

„Můj drahý otče,“ odpověděl Princ, „víme dobře, na jaké drobné příjemnosti jste zvyklý a na jaké máte právo, a naší snahou, naší pýchou vždycky především bude, abychom vám je opatřili. Když nám požehnáte, když nám dáte svoje svolení a souhlas, otče, nepomyslíme na svatbu dřív, než to uznáte docela za vhodné. A po svatbě samozřejmě budeme mít v první řadě na zřeteli vždycky vás. Musíte tady vždycky zůstat hlavou a pánem, otče, a bylo by opravdu proti přírodě, kdybychom na to zapomněli nebo kdybychom opomněli vynasnažit se všemožně, abychom se vám zavděčili.“

Pan Turveydrop prodělal úporný vnitřní zápas a pak se znovu napřímil na pohovce, s naducanými tvářemi nad tuhým nákrčníkem: dokonalý model otcovského bontónu.

„Drahý synu!“ prohlásil. „Drahé děti! Nemohu odolat vaší prosbě. Buďte šťastné!“

Ještě nic v životě mě nenaplnilo takovým zmatkem jako jeho vlídnost, s jakou k sobě pozdvihl svou budoucí snachu a vztáhl ruku k synovi (který mu ji políbil s láskyplnou úctou a vděčností).

„Drahé děti,“ opakoval pan Turveydrop, levou paží otcovsky objímaje Karlu, jakmile si ji posadil vedle sebe, a pravou ruku si gráciálně opřel o bok. „Drahý synu a drahá dcero, беру si na starost vaše štěstí. Budu nad vámi bdít. Budete pořád bydlet se mnou,“ (myslel tím ovšem, že on bude pořád bydlet s nimi) „tenhle dům je napříště stejně váš jako můj, považujte ho za svůj domov. Kéž jste dlouho naživu, abyste ho se mnou sdíleli!“

Působivost jeho bontónu byla tak mocná, že je úplně přemohla vděčnost, jako by se jim do konce svého života nepověsil na krk, ale obětoval se velkomyslně v jejich prospěch.

„Já sám, děti,“ pokračoval pan Turveydrop, „už padám mezi uvadlé a zežloutlé listy, a nedá se povědět, jak dlouho se poslední slabé stopy džentlmenského bontónu udrží v tomhle věku tkalců a přadlen. Ale pokud se udrží, budu konat svou povinnost ke společnosti a ukazovat se jako obvykle ve městě. Mé potřeby jsou skrovné a prosté. Můj byteček tady, mých pár toaletních nezbytností, moje střídma snídaně a něco malého k obědu, to mi postačí. Ukládám vaší věrné oddanosti obstarání těchhle požadavků, a sám sobě ukládám starost o všechno ostatní.“

Jeho neobvyklá štědrost je znovu překonala.

„Synu,“ navázal pan Turveydrop, „pokud jde o ty drobnosti, kterých se ti nedostává, myslím ty stránky bontónu, se kterými se člověk rodí – dají se sice vylepšit pěstováním, ale někdo je prostě nedostane do vínku –, v těch se vždycky můžeš spolehnout na mne. Byl jsem vždycky věrný svému místu ve světě, od časů Jeho Královské Výsosti prince regenta, a teď z něho nebudu dezertovat. Ne, synu. Jestli jsi někdy myslel na skromné postavení svého otce s pocitem

pýchy, můžeš zůstat ujištěn, že neudělá nic, co by je zbavilo lesku. Pokud jde o tebe, Princi, který máš jinou povahu (nemůžeme být všichni stejní, a není ani radno, abychom byli), ty pracuj, buď pilný, vydělávej peníze a rozšiřuj svoje konexe, jak jenom dokážeš.“

„Můžete se spolehnout, že se do toho pustím, drahý otče, celým srdcem se do toho pustím,“ ujistil ho Princ.

„O tom nepochybuju,“ řekl pan Turveydrop. „Tvé vlastnosti nejsou nijak oslnivé, drahý chlapče, ale jsi vytrvalý a užitečný. A vám oběma, děti moje, bych jenom připomněl v duchu té svěťice, na jejíž stezku jsem doufám měl to štěstí vrhnout aspoň nějaký paprsek světla, starejte se o náš podnik, starejte se o mé prosté potřeby a bůh vám oběma žehnej!“

Do starého pana Turveydropa potom vjela taková dvornost na počest zasnoubení, až jsem Karle připomněla, že se opravdu musíme hned vypravit na Thavieský plácek, jestli se tam ten den vůbec máme dostat. Vyrazily jsme tedy po náramně zamilovaném rozloučení mezi Karlou a jejím snoubencem, a Karla byla cestou tak šťastná a tak překypovala chválou na starého pana Turveydropa, že bych byla za žádnou cenu neřekla proti němu ani slovo.

Dům na Thavieském plácku měl v oknech cedule s oznámením, že je k pronajmutí, a zdál se špinavější, zamračenější a příšernější než kdy jindy. Jméno chudáka pana Jellybye se jenom den dva předtím objevilo na seznamu bankrotářů, a on teď byl zavřený v jídelně se dvěma pány, s hromadou modrých brašen, účetních knih a lejster a zoufale se pokoušel vyznat ve svých financích. Připadalo mi, že se naprosto vymykají jeho chápání, protože když mě Karla omylem zavedla do jídelny, kde jsme narazily na pana Jellybye v brejlích, beznadějně uvězněného v koutě velkým jídelním stolem a těmi dvěma pány, zdálo se, že už celou záležitost vzdal a zůstal němý a neschopný vnímat.

Když jsme vystoupily nahoru do pokoje paní Jellybyové (všechny děti vřískaly v kuchyni a nikde nebylo vidět žádnou služku), našly

jsme tu dámu zabranou do objemné korespondence. Otvírala, četla a třídila dopisy nad spoustou roztržených obálek na podlaze. Byla tak zaneprázdněná, že mě napřed ani nepoznala, třebaže seděla a zírala na mne tím svým zvláštním zářivým pohledem, ztraceným někde v dálavách.

„Ach! Slečna Summersonová!“ řekla konečně. „Myslela jsem na něco docela jiného. Těší mě, že vás vidím. Pan Jarndyce a slečna Clareová jsou v pořádku?“

Zadoufala jsem na oplátku, že i pan Jellyby je v pořádku.

„Inu, ne tak docela, má drahá,“ odtušila s největším klidem paní Jellybyová. „Neměl štěstí ve svých finančních záležitostech a teď je trochu zkrísnutý. Já naštěstí jsem tak zaměstnaná, že nemám čas myslet na to. Máme teď sto sedmdesát rodin, slečno Summersonová, každou průměrně pětičlennou, které už odjely, nebo se chystají na levý břeh Nigeru.“

Pomyslela jsem na jednu rodinu tak blízko u nás, která neodjela, ani se nechystá na levý břeh Nigeru, a podivila jsem se, jak paní Jellybyová může být tak klidná.

„Přivedla jste Karlu zase zpátky, jak vidím,“ poznamenala paní s letmým pohledem na dceru. „To je tedy překvapení, vidět ji zase tady. Nechala skoro plavat své staré zaměstnání a vlastně mě donutila zaměstnat jednoho chlapce.“

„Jsem přesvědčená, mami –“ začala Karla.

„Karlo, víš přece,“ přerušila ji matka, „že opravdu zaměstnávám jednoho chlapce, který je právě teď na obědě. Jaký má smysl odmlouvat mi?“

„Nechtěla jsem ti odmlouvat, mami,“ bránila se Karla. „Chtěla jsem jenom říct, že bys jistě nežádala, abych celý život jenom dřela.“

„Má milá,“ poznamenala paní Jellybyová, která při těch slovech nepřestávala otvírat dopisy, přelétat je usměvavě rozzářenýma očima a třídit je, „já myslím, že příklad píle máš před sebou ve mně. Ostatně, že bys jenom dřela? Kdybys jen trochu cítila s osudem

lidstva, pozdvihlo by tě to vysoko nad všechny podobné nápady. Jenže ty s ním necítíš. Kolikrát jsem ti, Karlo, vytýkala tvou necitelnost v tomhle ohledu.“

„Když jde o Afriku, mami, s tou teda vážně necítím.“

„Ovšemže necítíš. No, kdybych naštěstí nebyla tolik zaměstnaná, slečno Summersonová,“ poznamenala paní, sladce se na mne na okamžik zadívala a uvažovala přitom, kam zařadit určitý dopis, který právě otevřela, „byla bych z toho smutná a zklamaná. Ale mám toho tolik na přemýšlení ohledně Borriobuly-Gha a musím se tolik soustředit, že v tom nacházím protílék, chápete.“

Když Karla ke mně prosebně zaletěla očima a paní Jellybyová se zahleděla přímo skrz můj klobouk a hlavu daleko do Afriky, viděla jsem v tom vhodnou příležitost dostat se k předmětu své návštěvy a upoutat její pozornost.

„Třeba se divíte,“ začala jsem, „co mě sem přivedlo, abych vás vyrušila.“

„Vás vždycky mileráda vidím, slečno Summersonová,“ opáčila paní Jellybyová a pokračovala s klidným úsměvem ve své práci. „Třebaže bych si přála,“ pokývala hlavou, „abyste se víc zajímala o borriobulský projekt.“

„Přišla jsem s Karlou,“ nedala jsem se zmást, „poněvadž Karla si právem myslí, že před matkou nemá mít žádné tajemství, a představuje si, že jí pomůžu (třebaže opravdu nevím jak) svěřit se vám s jedním.“

„Karlo,“ přerušila paní Jellybyová na okamžik svou práci, potom zavrtěla hlavou a pokračovala v ní, „ty mi chceš povědět nějakou hloupost.“

Karla si rozvázala stužky kloboučku, sundala si jej, nechala jej na stužkách klinkat nad podlahou a ze srdce se rozplakala. „Mami, já jsem zasnoubená.“

„Ach, ty dítě legrační!“ poznamenala paní Jellybyová s roztržitým pohledem na právě otevřené psaní. „Ty jsi ale husa!“

„Jsem zasnoubená, mami,“ vzlykala Karla, „s mladým panem Turveydropem z taneční akademie, a starý pan Turveydrop (to je opravdový džentlmen) už nám dal souhlas, a já teď prosím a zapřísahám tebe, mami, abys nám dala i svůj, poněvadž bez toho bych nikdy nemohla být šťastná. Nikdy, nikdy!“ vzlykala Karla, která docela zapomněla na všechny své obvyklé stížnosti a na všechno jiné než na svou přirozenou náklonnost.

„Tak to vidíte zase, slečno Summersonová,“ poznamenala poklidně paní Jellybyová, „jaké štěstí je mít tolik práce, jako mám já, a muset se tolik soustředit na sebe, jako musím já. Vezměte si tedy Karlu! Zasnoubí se se synem tanečního mistra a zaplete se s lidmi, kteří s osudem lidstva necítí o nic větší sympatii než ona sama! A to prosím zrovna teď, když se mi svěřil pan Quale, jeden z největších lidumilů naší doby, že se vážně rozhodl zajímat se o ni!“

„Mami, pana Qualea jsem vždycky nenáviděla a hnusil se mi!“ vykřikla Karla s pláčem.

„Karlo, Karlo!“ pokývala paní Jellybyová hlavou a s největším uspokojením otevřela další dopis. „O tom nijak nepochybuju. Jak bys taky mohla jinak, když necítíš za mák sympatie, jimiž on překypuje! Víte, slečno Summersonová, kdyby mým oblíbeným dítětem nebyly mé veřejné povinnosti, kdybych nebyla tak zaměstnaná velkolepými plány v ohromném měřítku, tyhle malicherné drobnosti by mě možná velice zarmoutily. Ale můžu snad dovolit, aby se ta drobná pošetilost, jaké se dopouští Karla (od které nečekám nic jiného), vložila mezi mne a veliký africký kontinent? Ne. Ne!“ opakovala paní Jellybyová klidně a zřetelně s příjemným úsměvem, přičemž otvírala a třídila další dopisy. „Opravdu ne.“

Byla jsem tak nepřipravená na tak dokonale chladné přijetí, třebaže jsem to mohla čekat, že jsem nevěděla, co odpovědět. Karla se zdála stejně na rozpacích. Paní Jellybyová pokračovala v otvírání a třídění dopisů, jen občas opakovala docela vlídným tónem a s naprosto vyrovnaným úsměvem: „Opravdu ne.“

„Doufám, mami,“ vzlykla konečně chudinka Karla, „že se na mě nezlobíš?“

„Ach, Karlo, ty jsi vážně nemožná holka,“ odpověděla paní Jellybyová. „Že se můžeš takhle ptát, když jsem ti právě řekla, co všechno mi leží na mysli!“

„A taky doufám, mami, že nám dáš svůj souhlas a budeš nám přát všechno nejlepší?“ nevzdávala se Karla.

„Jsi hloupé dítě, když jsi udělala něco takového,“ povzdychla si paní Jellybyová. „A nepovedené dítě, když ses přece mohla věnovat velkým veřejným plánům. Ale už se stalo a já si vzala na pomoc toho chlapce, takže už není co dodat. No tak, Karlo, prosím tě!“ okřikla ji, poněvadž Karla ji začala líbat. „Nezdržuj mě v práci, nech mě vyřídit tuhle hromadu korespondence, než přijde odpolední pošta!“

Myslela jsem, že nemůžu udělat nic lepšího než rozloučit se, ale Karla mě chvíli zdržela svou otázkou.

„Nebudeš mít nic proti tomu, když ti ho přivedu ukázat, mami?“

„Proboha, Karlo!“ vykřikla paní Jellybyová, která se znovu zabrala do svých vzdálených úvah. „Už zase začínáš? Koho chceš přivést?“

„Jeho, mami.“

„Karlo, Karlo!“ napomenula ji paní Jellybyová, docela vyčerpaná takovými maličkostmi. „Tak ho musíš přivést někdy večer, kdy nemám sdružení rodičů ani schůzi odbočky ani organizační večer. Musíš tu návštěvu přizpůsobit požadavkům na můj čas. Drahá slečno Summersonová, bylo to od vás moc laskavé, že jste sem přišla, abyste pomohla téhle husičce. Sbohem! Když vám řeknu, že jsem dnes ráno dostala osmapadesát nových dopisů od továrnických rodin, které naléhavě touží vyznat se v podrobnostech otázky, jak kultivovat domorodce a kávu, nemusím se vám omlouvat, že mám tak málo volného času.“

Když jsme sešly po schodech dolů, nepřekvapila mě Karlina skleslost ani její slzy, kterými se mi znovu rozplakala na rameni, ani

její slova, že by radši snesla matčino vyhubování než tu lhostejnost, s jakou s ní matka jednala, ani Karlino postesknutí, jak chudou má garderobu, že vůbec neví, co slušného by si oblékla na svatbu. Postupně jsem ji utěšila tím, že jsem jí vypočítávala, kolik toho bude schopna udělat pro svého nešťastného otce a pro Pipíka, až bude mít svou vlastní domácnost, a nakonec jsme zašly do tmavé a vlhké kuchyně, kde Pipík a jeho malí sourozenci lezli po kamenných dlážkách a kde jsme se s nimi tak kočkovaly, až jsem se musela uchýlit ke svým pohádkám, aby mě docela nerozškubali na cimprcampr. Čas od času jsem slyšela z hořejšího pokoje hlasitý hovor a příležitostně i prudké kácení nábytku. Obávám se, že to druhé zavinil chudák pan Jellyby, když vyrážel zpoza jídelního stolu a utíkal k oknu s úmyslem vrhnout se do dvorku před domem, kdykoli se znovu pokusil vyznat se ve svých finančních záležitostech.

Když jsem po rozruchu toho dne jela večer poklidně domů, myslela jsem hodně na Karlino zasnoubení a cítila jsem se ubezpečená ve svých nadějích, že navzdory staršímu panu Turveydropovi bude teď Karla šťastnější a bude se mít líp. A jestli se zdála kynout aspoň špetka možnosti, že ona a její muž někdy prokouknou, co je model bontónu vlastně zač, inu, tím ještě líp, a kdo by těm dvěma přál, aby byli moudřejší? Já jim to rozhodně nepřála, a dokonce jsem se trochu styděla, že na jejího Prince v tomhle ohledu tak docela nespolehám. A vzhlédla jsem nahoru ke hvězdám a pomyslela jsem na poutníky v dalekých krajích a na hvězdy, které vidí oni, a zadoufala jsem, že vždycky budu mít to štěstí, abych byla někomu užitečná podle svých skrovných možností.

Když jsem přijela domů, měli z mého návratu takovou radost, jako ostatně vždycky, že bych si byla nejradši sedla a rozplakala se štěstím, kdyby právě to nebyl způsob, jak se jim zprotivit. Všichni v domě, od prvního do posledního, mě přivítali s tak rozzářenou tváří, mluvili tak vesele a tak rádi by pro mne cokoli udělali, že tolik hýčkané stvoření nebylo nejspíš nikdy na světě.

Ten večer jsem se náramně rozřečnila, poněvadž mě Ada s mým poručníkem přiměli, abych jim vypověděla všechno o Karle, a tak jsem klábosila a klábosila dlouho do noci. Konečně jsem se dostala nahoru do svého pokoje, celá zardělá studem při pomyšlení, co jsem toho namlela. Po chvíli jsem uslyšela tichoučké zaťukání na dveře. Zavolala jsem tedy „Dále!“ a do pokoje vešla hezká drobná dívčina v úhledných smutečních šatičkách a udělala pukrle.

„Prosím pěkně, slečno,“ pípala dívčina „já jsem Kájík.“

„Podívejme, tak to jsi ty!“ podivila jsem se a sklonila jsem se, abych ji políbila. „To jsem namouduši ráda, že tě vidím, Kájíku!“

„Prosím pěkně, slečno,“ pokračovala Kája stejně nesměle, „já jsem vaše komorná.“

„Kájíku?“

„Prosím pěkně, slečno, pan Jarndyce mě k vám posílá jako svůj dárek z lásky.“

Posadila jsem se s rukou na Kájině krčku a podívala jsem se na ni.

„A prosím pěkně, slečno,“ sepjala Kája ruce a po důlkatých líčkách jí vyhrkly slzy, „Tom chodí do školy, prosím pěkně, a tak dobře se učí! A malá Ema, ta je u paní Blinderové, slečno, a je o ni moc dobře postaráno! A Tom by bejval už chodil do školy – a Ema by bejvala nechaná u paní Blinderové – a já bych bejvala už tady – to všecko už dávno dřív, jenže pan Jarndyce si myslel, že Tom a Ema a já si napřed musíme kapku zvyknout na rozloučení, když jsme tak malí. Neplačte, slečno, prosím pěkně!“

„Já si nemůžu pomoci, Kájíku.“

„Ne, slečno, já si taky nemůžu pomoci,“ vzlykla Kája. „A prosím pěkně, slečno, pan Jarndyce vás má rád a myslí si, že byste mě třeba chtěla občas učit. A prosím pěkně, Tom a Ema a já se máme každý měsíc scházet. Já jsem vám tak šťastná a tak vděčná, slečno,“ rozplakala se Kája naplno, „a budu se snažit bejt tak dobrá komorná!“

„Ach, Kájíku, nikdy nezapomeň, kdo tohle všechno udělal!“

„Ne, slečno, to nikdy nezapomenu. Ani Tom. Ani Ema. To všecko vy, slečno.“

„Já o tom nic nevěděla. To všechno pan Jarndyce, Kájíku.“

„No jo, slečno, ale to všecko bylo udělaný z lásky k vám, abyste mohla bejt mou paní. Prosím pěkně, já jsem vod něho malej dáreček pro vás a všecko bylo udělaný z lásky k vám. Já a Tom si to máme určitě pamatovat.“

Kája si utřela oči a ujala se hned svých funkcí: přecházela sem a tam po pokoji jako malá matróňka a rovnala všechno, co jí přišlo do rukou. Najednou se prikradla zpátky ke mně a špitla:

„Neplačte, slečno, prosím pěkně, neplačte!“

A já znovu řekla: „Když já si nemůžu pomoci, Kájíku.“

A Kája rovněž řekla znovu: „Ne, slečno, já si taky nemůžu pomoci.“

A tak jsem se nakonec rozplakala radostí stejně jako ona.

KAPITOLA DVACÁTÁ ČTVRTÁ

Poslední odvolání

Hned po mém rozhovoru s Richardem, o kterém jsem už psala, Richard svoje duševní rozpoložení vylíčil panu Jarndyceovi. Pochybují, že mého poručníka tahle zpráva nějak překvapila, i když jej hodně znepokojila a zklamala, často se spolu s Richardem zavírali v pokoji, pozdě do noci i časně ráno, trávili celé dny v Londýně, měli nesčetné schůzky s panem Kengem a prokousávali se spoustou nepříjemných záležitostí. Můj poručník v době tohohle jejich zaměstnání, třebaže povážlivě strádal změnami větru a drbal si hlavu tak ustavičně, že mu ani jeden vlas nikdy nezůstal na patřičném místě, s Adou a se mnou byl stejně bodrý jako vždy jindy, ale o těchhle věcech zachovával vytrvalé mlčení. A poněvadž naše nejusilovnější naléhání vymámilo z Richarda samého leda paušální ujišťování, že všechno pokračuje báječně a že všechno je konečně opravdu v pořádku, neulevilo se tím příliš naší úzkosti.

Během času jsme se však dověděly, že byla podána nová žádost lordu kancléři v Richardově věci, jakožto ve věci nezletilého svěřence a nevím čeho ještě, že kolem toho byla spousta řečí, že lord kancléř o Richardovi veřejně před soudem mluvil jako o zlobivém a vrtošivém výrostkovi a že jeho záležitost byla odročena a znovu odročena, že se o ní referovalo a reportovalo a podávaly se o ní petice, až Richard začal pochybovat (jak nám sám řekl), jestli z něho nebude sedmdesátiletý či osmdesátiletý veterán, dostane-li se na vojnu vůbec. Nakonec mu byla sjednána nová schůzka s lordem kancléřem, opět v jeho soukromé pracovně, a lord kancléř mu tam velice vážně vyčinil, že promarní čas a neví, co vlastně chce – „což považuju za pěkně povedený vtip, právě z jeho úst!“ komentoval to Richard –, a nakonec bylo dohodnuto, že Richardově žádosti má být

vyhověno. Jeho jméno jakožto jméno žadatele o pověření hodností praporečníka bylo zapsáno u jízdni gardy, peníze na pověřovací patent byly složeny u jednoho zprostředkovatele a Richard se po svém příznačném způsobu vrhl do zuřivého studia vojenství a vstával každé ráno v pět hodin, aby se cvičil v šermu palašem.

Zatím po soudním období následovaly soudní prázdniny a po soudních prázdninách následovalo soudní období. Tu a tam jsme slyšeli o procesu Jarndyce a Jarndyce: jednou, že je ohlášen, jindy, že je odložen; jednou, že o něm bude řeč, jindy, že o něm byla řeč; a tak na program přicházel a zase z programu odcházel. Richard, který teď bydlel v domě jednoho profesora v Londýně, za námi mohl zajíždět méně často než předtím, můj poručník byl pořád stejně rezervovaný, a tak míjel čas, dokud Richard nedostal svůj praporečnický patent a zároveň s ním příkaz, aby nastoupil k jednomu pluku v Irsku.

Přihnal se k nám s tou zprávou jednou večer a dlouho konferovali s mým poručníkem. Uplynula pak víc než hodina, než můj poručník strčil hlavu do pokoje, kde jsem seděla s Adou, a pozval nás: „Pojďte dál, děvečky moje!“ Vešly jsme a našly jsme Richarda, kterého jsme naposledy viděly celého rozjařeného, jak se opírá o římsu křbu a tváří se zklamaně a navztekaně.

„Adičko milá,“ začal pan Jarndyce, „nemůžeme se s Rikym docela shodnout. No tak, Riky, podívej se na to z té lepší stránky!“

„Jste ke mně moc tvrdý, pane,“ zakabonil se Richard. „Tím tvrdší, že jste ke mně byl ve všem jiném tak ohleduplný a udělal jste pro mne tolik dobrého, že za to nikdy nemůžu být dost vděčný. Bez vás bych se byl nikdy nedokázal dát do pořádku, pane.“

„No vidíš!“ poznamenal pan Jarndyce. „A teď tě chci dát ještě víc do pořádku. Chci, abys byl v pořádku sám se sebou.“

„Doufám, že mi prominete, co teď řeknu,“ ohradil se Richard dopáleně, dosud však s respektem, „ale myslím si, že sám sebe můžu posoudit nejlíp.“

„Doufám, že mi promineš, co teď řeknu já, drahý Riky,“ opáčil pan Jarndyce dobromyslně a s největší laskavostí. „Je sice docela přirozené, že si tohle myslíš ty, jenže já si to nemyslím. Musím konat svou povinnost, nebo bys na mne nikdy nemohl dát, až si to rozvážíš s chladnou hlavou, a já doufám, že na mne dáš vždycky, s chladnou i rozpálenou hlavou.“

Ada tak zbledla, že ji posadil do své lenošky na čtení a sedl si vedle ní.

„To nic, miláčku, to nic,“ uklidňoval ji. „Jenom jsme se s Rikym přátelsky nepohodli a musíme ti o tom povědět, protože jde o tebe. Teď máš strach z toho, co přijde.“

„Nemám, opravdu ne, bratránku Johnne,“ usmála se Ada, „když mi o tom povíte vy.“

„Děkuju ti, miláčku. Věnuj mi tedy chvílku klidné pozornosti a nedívej se přitom na Rikyho. A vy, hospodyňko, vy taky. Srdíčko moje,“ položil ruku na její ruku, která ležela na postranním opěradle lenošky, „vzpomínáš si na náš rozhovor, nás čtyř, když mi hospodyňka pověděla o jednom zamilovaném románku?“

„Není možné, abychom někdy s Richardem zapomněli na vaši laskavost tenkrát, bratránku Johnne.“

„Já na ni nezapomenu nikdy,“ ozval se Richard.

„Ani já ne,“ přidala se Ada.

„Tím snadnější bude, co ti teď povím, a tím snadnější pro nás bude shodnout se,“ usmál se můj poručník s tváří rozsvícenou vlídností a poctivostí svého srdce. „Ado, holubičko moje, musíš si uvědomit, že Riky si teď vybral svoje povolání už naposled. Všechno, co má zajištěno, utratí na svou plnou výstroj. Vyčerpал všechny svoje zdroje a od nynějška je přivázaný ke stromu, který sám zasadil.“

„Pravda, vyčerpал jsem všechny svoje dnešní zdroje a беру to klidně na vědomí. Jenomže to, co mám zajištěno, pane,“ namítl Richard, „není všechno, co mám.“

„Riky, Riky!“ vykřikl můj poručník najednou vyděšeně změněným hlasem a zdvihl ruce, jako by si chtěl zacpat uši. „Proboha, nekládej žádnou naději do téhle rodinné kletby! Ať už do konce života uděláš cokoli, nikdy ani letmo nezaváď pohledem o ten příšerný přízrak, který nás pronásleduje už tolik let! To si radši vypůjčovat, radši jít žebrat, radši umřít!“

Prudkost jeho varování nás všechny ohromila. Richard se kousl do rtu, zadržel dech a po očku na mne pohlédl, jako by cítil a věděl, že i já cítím, jak velice to varování potřebuje.

„Ado, miláčku,“ obrátil se na ni pan Jarndyce už zase bodře, „tohle jsou silná slova, ale žiju v Ponurém domě a ledacos jsem tady už viděl. Ale dost o tom. Všechno, co Richard měl, aby odstaroval v životních dostizích, je teď vsazeno. Doporučuju tobě i jemu, v zájmu vás obou, aby od nás odjel s pochopením, že vás k sobě neváže žádná smlouva. Musím jít ještě dál. Budu k vám docela otevřený. Vy jste neváhali mít důvěru ve mne a já teď nebudu váhat mít důvěru ve vás. Žádám vás naléhavě, abyste se pro přítomnou dobu vzdali každého vzájemného pouta, kromě příbuzenského.“

„Radši řekněte rovnou, pane,“ odsekl Richard, „že se vši důvěry ve mne zříkáte a že radíte Adě, aby udělala totéž.“

„Radši nic takového neřeknu, Riky, protože si nic takového nemyslím.“

„Myslíte si, že jsem začal špatně,“ posteskl si Richard. „To začal, já vím.“

„Jak jsem doufal, že začneš, a jak budeš pokračovat, to jsem ti pověděl, když jsme o těchhle věcech mluvili posledně,“ řekl pan Jarndyce srdečně a povzbudivě. „Takovým způsobem jsi dosud nezačal; ale všechno má svůj čas a tvůj čas ti ještě neminul – spíš ti právě teď plně nadešel. Začni teď docela načisto. Vy dva (úplná mláďata, miláčkové) jste bratranec a sestřenice. Zatím nejste nic víc. Co může přijít navíc, to se musí teprve v budoucnosti zasloužit, Riky, ne dřív.“

„Jste ke mně strašně tvrdý, pane,“ posmutněl Richard. „Tvrdší, než jsem mohl předpokládat, že budete.“

„Milý chlapče,“ řekl pan Jarndyce, „ještě tvrdší jsem sám k sobě, když dělám něco, co ti způsobuje bolest. Ale ty máš lék ve svých vlastních rukách. Ado, pro něho bude lepší, aby byl volný a aby mezi vámi nestálo žádné mladické zasnoubení. Riky, pro ni to bude taky lepší, daleko lepší; tím jsi jí povinen. No tak! Každý z vás udělá, co je nejlepší pro toho druhého, i když ne pro sebe sama.“

„Proč to má být nejlepší, pane?“ namítl Richard rychle. „Tak to přece nebylo, když jsme vám otevřeli srdce. Tenkrát jste takhle nemluvil.“

„Od té doby jsem udělal nějakou zkušenost. Nic ti nevyčítám, Riky, – ale udělal jsem od té doby nějakou zkušenost.“

„Myslíte se mnou, pane.“

„Hm! Ano, s vámi oběma,“ řekl pan Jarndyce vlídně. „Ještě nepřišel čas, abyste byli zaslíbeni jeden druhému. Není to tak správné a já to nesmím uznat. No tak, moje mláďata, začněte znovu načisto! Co bylo, to bylo, otvírá se nová stránka, abyste ji popsali svými životy.“

Richard se úzkostlivě podíval na Adu, ale neřekl nic. „Až do nynějška jsem se zdržoval promluvit o tom jedině slovo s někým z vás dvou i tady s Ester,“ pokračoval pan Jarndyce, „abychom mohli jednat naprosto otevřeně a všichni rovnocenně. Teď vám ze srdce radím, se vši vážností vás zapřísahám, vás dva, abyste se rozloučili tak, jak jste sem přišli. Všechno ostatní ponechte času, pravdě a vytrvalosti. Jestli uděláte něco jiného, uděláte chybu, a dokážete, že jsem udělal chybu já, když jsem vás vůbec svedl dohromady.“

Následovalo dlouhé mlčení.

„Bratráčku Richarde,“ ozvala se konečně Ada a podívala se mu modrýma očima něžně do tváře, „po tomhle, co nám právě řekl bratránek John, nemáme myslím nic jiného na vybranou. Pokud jde o mne, můžeš být docela klidný, vždyť mě tady necháš v jeho péči a budeš jistý, že mi nebude nic chybět, docela jistě, když se budu

řídít jeho radami. Já – já nepochybuju, bratráčku Richarde,“ zmátla se trochu, „že mě máš rád, a ne – nemyslím si, že by ses zamiloval do nějaké jiné. Ale ráda bych, aby sis to dobře rozmyslel, přece jen, protože bych chtěla, abys byl ve všem hodně šťastný. Na mne se můžeš spolehnout, bratráčku Richarde. Já se nijak nezměním, ale nejsem nerozumná a nikdy bych ti nic nevyčítala. I bratřenci a sestřenici může být líto, že se loučí, a mně je to opravdu hrozně, hrozně líto, i když vím, že je to pro tvoje dobro. Vždycky na tebe budu vzpomínat s láskou a často si o tobě budu povídat s Ester a – a snad si taky ty někdy trochu vzpomeneš na mne, bratráčku Richarde. Tak tedy,“ přistoupila k němu a podávala mu třesoucí se ruku, „zase jsme jenom bratranec a sestřenice, Richarde, – snad jenom dočasně – a modlím se za požehnání pro svého drahého bratráčka, ať půjde, kam půjde!“

Bylo mi divné, že Richard nedokázal mému poručníkovi odpustit, že ten o něm má právě takové mínění, jaké Richard sám o sobě vyjádřil daleko silnějšími slovy mně. Ale určitě to tak bylo. Pozorovala jsem s velikou lítostí, že od té doby nebyl s panem Jarndycem nikdy tak nenucený a otevřený, jako býval předtím. Můj poručník mu poskytl všechny důvody, aby takový byl, jenže on takový nebyl, a jenom z jeho viny mezi nimi začalo docházet k odcizení.

Ted' se brzy pohroužil do příprav a shánění výstroje, že zapomněl dokonce i na zármutek z rozloučení s Adou, která zůstala v Hertfordshiru, zatímco Richard, pan Jarndyce a já jsme na týden odjeli do Londýna. Připomínal si Adu občas náhlými výbuchy, dokonce i slzami, a v takových okamžicích se mi svěřoval s nejhorším sebeobviňováním. Ale za chvíli vždycky bezstarostně vyčaroval nějaký neurčitelný způsob, jakým měli oba zbohatnout a být navždycky šťastní, a tím se znovu rozveselil, jak jen to bylo možné.

Byl to rušný týden a já s Richardem celé dni cupitala a nakupovali jsme spoustu různých věcí, které nutně potřeboval. O věcech,

které by byl nakoupil, kdybych ho byla nechala jednat po jeho, o nich radši nemluví. Svěřoval se mi naprosto se vším a často mluvil tak rozumně a procítěně o svých nedostacích i energických předsevzetích a tolik si cenil povzbuzení, které z našich rozhovorů čerpal, že jsem se nikdy nemohla cítit unavená, i kdyby na mne únava padala.

V tom týdnu do našeho bytu často docházel s Richardem šermovat jeden člověk, bývalý kavalérista, hezký, drsně dobrácký muž s upřímným chováním, se kterým Richard cvičil už několik měsíců. Tolik jsem o něm slyšela, nejen od Richarda, ale i od svého poručníka, že jsem jednou ráno po snídani naschvál zůstala se svým vyšíváním v pokoji, když ten člověk přišel.

„Dobré jitro, pane Georgi,“ přivítal ho můj poručník, který náhodou byl se mnou sám. „Pan Carstone tu bude hned. Slečna Summersonová, jak vím, je zatím šťastná, že vás vidí. Posadte se u nás.“

Posadil se, myslím, že trochu na rozpacích z mé přítomnosti, a aniž se na mne podíval, přejel si párkrát těžkou opálenou rukou sem a tam po horním rtu.

„Jste přesný jako slunce,“ poznamenal pan Jarndyce.

„Jako na vojně, pane,“ odpověděl. „Síla zvyku. Jen takovej můj zvyk. Zato se vůbec neumím chovat jako podnikatel.“

„Ale máte přece taky velký podnik, jak jsem slyšel?“ namítl pan Jarndyce.

„Jenže za moc nestojí, pane. Mám střelnici, ale nijak velkou.“

„A za jakého střelce a šermíře pokládáte pana Carstonea?“ chtěl vědět můj poručník.

„Za docela dobrého,“ odpověděl, založil si ruce na širokém hrudníku a vypadal náramně mohutný. „Kdyby se tomu pan Carstone věnoval celým srdcem, vypracoval by se na vopravdu moc dobrého.“

„Jenže se tomu nejspíš celým srdcem nevěnuje?“ vyptával se dál můj poručník.

„Napřed se tomu věnoval, pane, jenže pak už ne. Ne celým srdcem. Třeba má na srdci něco jinýho – třeba nějakou mladou dámu.“ Poprvé se na mne rychle podíval svýma jiskrnýma tmavýma očima.

„Mne tedy na srdci nemá, o tom vás ujišťuju, pane Georgi,“ zasmála jsem se, „třebaže se mi zdá, že mě podezříváte.“

Začervenal se trochu pod svým opálením a po kavaléristicku se mi uklonil. „Doufám, že jsem vás neurazil, slečno. Patřím holt k drsnejm chlapům.“

„Vůbec ne,“ uklidnila jsem ho. „Naopak to беру jako kompliment.“

Jestliže se na mne nedíval předtím, teď se na mne podíval třemi nebo čtyřmi rychlými pohledy za sebou. „Promiňte prosím, pane,“ obrátil se na mého poručníka s jakousi mužnou ostýchavostí, „ale prokázal jste mi tu čest, že jste vyslovil jméno té mladé dámy –“

„Slečna Summersonová.“

„Slečna Summersonová,“ opakoval a znovu na mne pohleděl.

„Znáte to jméno?“ zeptala jsem se.

„Ne, slečno. Pokud vím, nikdy jsem ho neslyšel. Myslel jsem, že jsem vás už někde viděl.“

„Já myslím, že ne,“ namítla jsem a zvedla jsem hlavu od šití, abych se podívala na něj. V jeho řeči a chování bylo něco tak nefalšovaného, že jsem tu příležitost uvítala. „Pamatuju si tváře moc dobře.“

„Já taky, slečno!“ opáčil a střetl se s mým pohledem naplno svýma tmavýma očima a širokým čelem. „Hm! Co mě to jen k tomu nápadu ponouklo?“

Jeho další ruměnec pod hnědou pletí a jeho rozpaky z úsilí, s jakým se snažil upamatovat, co jsem mu připomněla, přiměly mého poručníka, aby mu přispěchal na pomoc.

„Máte hodně žáků, pane Georgi?“

„To bejvá různý, pane. Většinou je jich málo na to, aby se z toho dalo žít.“

„A co je to za lidi, ti žáci, co přicházejí cvičit na vaši střelnici?“

„Všecky sorty, pane. Zdejší i cizinci. Od pánů až po učedníky. Míval jsem tam dřív i Francouzky, co se chtěly producírovat s pistolí. Spousta pošuků, to se rozumí – ale ty vlezou všude, kde najdou vtevřený dveře.“

„Doufám, že k vám nepřijdou lidi s nějakou pífkou a se zámyslem dokončit svůj výcvik na živých terčích?“ usmál se můj poručník.

„Těch moc nebylo, pane, ale taky se už našli. Většinou přijdou, aby se pocvičili – nebo že nemají co na práci. Šest jedněch a půl tuctu těch druhéjch. S prominutím, pane,“ napřímil se pan George strnule na židli a položil si ruce na kolena, „ale vy taky patříte ke stranám u kancléřskýho soudu, jestli se nemejlím?“

„To bohužel patřím.“

„Chodíval ke mně kdysi jeden z vašich kompaňonů, pane.“

„Od kancléřského soudu?“ podivil se můj poručník. „Jak to?“

„Inu, toho chlapíka tak štválo a sužovalo a tejralo, že s ním kopali z jednoho kouta do druhýho,“ řekl pan George, „že mu z toho přeskočilo. Neřek bych, že by si chtěl vzít někoho na mušku, ale byl tak navztekaněj a zuřivej, že vždycky přišel, zaplatil si padesát ran a páčil, až se rozpálil do ruda. Jednou, když nebyl nikdo kolem a von si mi pořád vztekle stěžoval, jak je ukřivděnej, jsem mu řekl: Jestli tohle střílení je vaše bezpečnostní záklopka, abyste vypustil páru, kamaráde, je to v pořádku, ale vůbec se mi nelíbí, že v tom svým dnešním rozpoložení máte takovýhle spády, byl bych radši, kdybyste si vybral něco jinýho.“ Čekal jsem, že mě praští, tak byl rozparáděnej, ale přijal to v dobrým a hnedka zkrot. Podali jsme si ruce a svým způsobem jsme se skamarádili.“

„Co to bylo za člověka?“ projevil můj poručník náhle nový zájem.

„Inu, začal kdysi jako malej sedlák ve Shropshiru, než z něho udělali popichovanýho bejka,“ odpověděl pan George.

„Nejmenoval se Gridley?“

„Jmenoval, pane.“

Pan George na mne zaměřil další sérii svých letmých jiskrných pohledů, zatímco jsme si s mým poručníkem vyměňovali pár slůvek překvapení nad tou náhodou, a tak jsem mu vysvětlila, odkud to jméno známe. Znovu se mi po vojácku uklonil, aby mi poděkoval za mou blahovůli, jak se vyjádřil.

„Já nevím,“ poznamenal při novém pohledu na mne, „co mi to zase připomíná – ale nesmysl! Co mi to zase vlezlo do palice?“ Přejel si těžkou rukou po kadeřavých tmavých vlasech, jako by si chtěl vymést z hlavy roztráštěnou myšlenku, poposedl trochu vpřed, s jednou rukou zapřenou v bok a s druhou spočívající na stehně, a zahleděl se zadumaně do země.

„S lítostí jsem se dověděl, že toho Gridleye přivedlo stejné duševní rozpoložení do nových malérů a že se někde schovává,“ řekl můj poručník.

„Taky jsem to slyšel,“ podotkl pan George, stále zamyšleně hledící do země. „Taky jsem to slyšel.“

„A nevíte, kde je?“

„Ne, pane,“ pozvedl kavalérista oči a vytrhl se ze svého zadumání. „Nemůžu o něm nic říct. Čekám, že ho to brzy umoří. Srdce silného člověka můžete ždímat dlouhou řadu let, ale nakonec najednou pukne.“

Richardův příchod ukončil naši rozmluvu. Pan George vstal, vysekl mi znovu svou vojáckou poklonu, mému poručníkovi popřál dobrý den a vyšel těžkým krokem z pokoje.

To bylo ráno ten den, kdy měl Richard odjet. Už nám nezbývalo co nakupovat, všechna zavazadla jsem mu zabalila hned brzy odpoledne, a tak jsme měli volno až do večera, kdy se měl vypravit do Liverpoolu cestou na Holyhead. Protože se opět čekalo, že ten den přijde na pořad jednání proces Jarndyce a Jarndyce, Richard mi navrhl, abychom se podívali k soudu a poslechli si, co se tam bude dít. A protože to byl jeho poslední den v Londýně, on po tom velice toužil a já tam ještě nikdy nebyla, souhlasila jsem a vydali

jsme se do Westminsteru, kde soud tehdy zasedal. Krátili jsme si cestu domlouváním, kdy Richard bude psát mně a kdy já budu psát jemu, a spoustou nadějných plánů. Můj poručník věděl, kam jdeme, a proto s námi nešel.

Když jsme přišli k soudu, lord kancléř – tentýž, kterého jsem kdysi předtím viděla v jeho soukromé pracovně v Lincolnově koleji – trůnil vážně a majestátně ve svém křesle, se soudcovskou paličkou a s pečeti na rudě prostřeném stole pod sebou, a na stole se rozkládala jako zahrádka i ohromná kytice, která naplňovala celou soudní síň svou vůní. O kus níž než stůl seděla dlouhá řada právních poradců se svazky lejster na rohožích u svých nohou, a pak tam byli páni advokáti při soudním dvoře v parukách a talárech – někteří bděli, jiní spali a jeden z nich řečnil, jenže nikdo nevěnoval moc pozornosti tomu, co říká. Lord kancléř spočíval v měkounkém křesle s lokty na vycpávaných postranních opěradlech a s čelem skloněným do dlaně. Někteří přítomní podřimovali, někteří si četli noviny, někteří se procházeli nebo si ve skupinách šeptali. Všichni si počínali naprosto nenuceně, rozhodně nijak nespěchali, zdáli se docela bez zájmu a zřejmě se cítili náramně dobře.

Když jsem viděla, jak hladce tady všechno probíhá, a když jsem přitom pomyslela, jak těžce lidé zapletení v procesech žijí a umírají, když jsem viděla všechnu tu pompu a parádu a pomyslela na všechno mrhání a mizérii a ožebračenou bídu, kterou má ta pompa za následek, když jsem si uvědomila, že zatímco v tolika srdcích bouří zoufalství z věčně odkládané naděje, tahle zdvořilá podívaná klidně pokračuje den za dnem a rok za rokem, tak spořádaně a rozšafně, když jsem pozorovala, jak lord kancléř a celý ten šik právních zástupců pod ním hledí jeden na druhého i na diváky, jako by nikdo z nich jakživ neslyšel, že ten proces, kvůli němuž se tu shromáždili, platí po celé Anglii za krutý vtip, je přijímán s všeobecnou hrůzou, opovržením a pohoršením jako něco tak do nebe volajícího a špatného, že snad jenom zázrakem by z toho mohlo někomu vzejít

něco dobrého, když jsem tedy pozorovala tohle všechno, bylo to pro mne při mé nezkušenosti něco tak podivného a rozporuplného, že jsem tomu zprvu nemohla uvěřit a nemohla jsem to zaboha pochopit. Seděla jsem na místě, kam mě posadil Richard, snažila jsem se poslouchat a rozhlížela jsem se kolem sebe, ale celá scéna mi připadala úplně neskutečná, až na drobnou slečnu Fliteovou, tu pomatenou stařenku, která stála na sedadle a na všechno příkyvovala.

Slečna Fliteová nás brzy zpozorovala a přicupitala k nám. Přivítala mě milostivě ve svém panství a ukazovala nám s velikým uspokojením a pýchou jeho hlavní atrakce. Přišel si s námi promluvit i pan Kenge a vzdal soudu čest hodně podobným způsobem, s vemlouvavou skromností majetníka. Ten den nebyl podle jeho názoru nejlepší k návštěvám, byl by dal přednost prvnímu dnu zasedání, ale i tak to bylo impozantní, jak řekl, impozantní.

Když jsme tam byli asi půl hodiny, proces, který byl právě v běhu – jestli smím užít fráze tak směšné v téhle souvislosti –, se zdál dokonávat svou vlastní nanicovatostí, aniž spěl, nebo aniž kdo očekával, že spěje, k nějakému výsledku. Lord kancléř pak hodil jakýsi balík lejster ze svého stolu těm pánům pod sebou a někdo oznámil: „JARNDYCE A JARNDYCE.“ Načež se ozval šum a smích a návštěvníci se houfně zvedali k odchodu, zatímco zřízenci přinášeli celé kupy a hromady a plné brašny listin.

Myslím, že byly určeny „k dalšímu rozhodování“ o účtech za nějaké výlohy, pokud na to stačilo moje chápání, už beztak dost zmatené. Ale napočítala jsem třiadvacet pánů v parukách, kteří prohlásili, že jsou „ažúr“, jenže nikdo z nich se nezdál rozumět tomu o moc líp než já. Diskutovali o tom s lordem kancléřem a jedni tvrdili, že je to tak, jiní zase, že onak, a další opět žertovně navrhovali, aby se přčetly ohromné fascikly přísěžných prohlášení, což uvítal nový halas a smích a každý zúčastněný se zdál lenivě pobavený a nikdo s tím nedokázal nic udělat. Po nějaké hodině takových tahanic a po spoustě započatých a brzy rázně zaražených proslovů to bylo „postoupeno

prozatímně zpět“, jak se vyjádřil pan Kenge, a listiny byly opět svázané do balíků, ještě dřív, než je zřízenci přestali nosit dovnitř.

Jakmile tahle beznadějná procedura skončila, podívala jsem se na Richarda a zděsila jsem se, když jsem viděla vyčerpaný výraz v jeho hezké mladé tváři. „Tohle přece nemůže trvat věčně, šípková růžičko. Příště budeme mít větší štěstí!“ To bylo všechno, co řekl.

Zahlédla jsem pana Guppyho, jak nosí nějaké listiny panu Kengeovi a rozkládá je před ním. On mě uviděl také a vysekl mi tak zoufalou poklonu, až jsem zatoužila zmizet ze soudní síně. Richard mi nabídl rámě a odváděl mě právě pryč, když nás pan Guppy dohonil.

„Promiňte, pane Carstone,“ omlouval se šeptem, „a vy taky, slečno Summersonová, ale je tady jedna dáma, moje přítelkyně, která vás zná a ráda by měla to potěšení stisknout si s vámi ruku.“ Když to říkal, vyvstala přede mnou, jako by se zhmotnila z mých vzpomínek, paní Ráchel z domu mé kmotřičky.

„Jak se máte, Ester?“ řekla. „Pamatujete se na mě ještě?“

Podala jsem jí ruku, řekla jsem, že ano a že se skoro vůbec nezměnila.

„To se divím, že si na ty časy vůbec vzpomínáte,“ odpověděla se svou starou drsností. „Dneska je všechno docela jinačí. No, jsem ráda, že vás vidím a že nejste tak pyšná, abyste mě nepoznala.“ Ale ve skutečnosti se zdála zklamaná, že taková nejsem.

„Pyšná, paní Ráchel?“ bránila jsem se.

„Jsem teď vdaná,“ opáčila a chladně mě poučila, „jsem teď paní Chadbandová. No, přeju vám dobrý den a doufám, že se vám bude dobře dařit.“

Pan Guppy, který pozorně vyslechl náš krátký dialog, mi zhluboka vzdychl do ucha a začal pro sebe i pro paní Ráchel razit lokty cestu zmateným hloučkem lidí přecházejících sem a tam, které přestávka v soudním jednání svedla dohromady a v jejich středu jsme se octli. Pustili jsme se s Richardem tím shlukem a byla jsem dosud zaražená chladem z neočekávaného setkání, když jsem uviděla, jak

se k nám blíží, ale nevidí nás, nějaký člověk, a nebyl to nikdo jiný než pan George. Neohlížel se na lidi kolem sebe, prodíral se rázně mezi nimi a upíral přes jejich hlavy oči do soudní síně.

„Georgi!“ zvolal Richard, když jsem ho na něj upozornila.

„To mám štěstí, že vás potkávám, pane,“ zaradoval se pan George. „I vás, slečno. Mohli byste mi ukázat jednu osobu, kterou hledám? Nevyznám se na takovejhle místech.“

Při těch slovech se obrátil, uvolnil nám cestu, a sotva jsme se dostali z tlačence, zůstal stát v koutě za těžkým rudým závěsem.

„Hledám jednu potápanou babku,“ začal, „která –“

Umlčela jsem ho zdviženým prstem, poněvadž slečna Fliteová stála těsně za mnou. Držela se mě celou tu dobu a upozorňovala na mne různé své známé od soudu (jak jsem ve svém zmatku zaslechla), tím že jim vždycky špitla do ucha: „Pst! Fitz-Jarndyceová nalevo vedle mne!“

„Uhm!“ zarazil se pan George. „Slečno, pamatujete se, jak jsme dnes ráno spolu mluvili o jednom chlapíkovi? Jmenuje se Gridley,“ dodal šepem, zakrýváje si ústa dlaní.

„Pamatuju,“ přisvědčila jsem.

„Schovává se u mě. Nemoh jsem o tom dřív mluvit. Nedal mi k tomu právo. Mele z posledního, slečno, a vzal si do hlavy, že ji chce vidět. Prej si spolu dobře rozumějí a prej se k němu vždycky chovala jako dobrá přítelkyně. Přišel jsem ji sem vyhledat, poněvadž když jsem u něho dnes vodpoledne seděl, zdálo se mi, že slyším rachot smutečních bubnů.“

„Mám jí to povědět?“ zeptala jsem se.

„Byla byste tak hodná?“ opáčil a ohlédl se po slečně Fliteové s určitou obavou. „Je to vážně šťastná náhoda, že jsem vás potkal, slečno, sotva bych si bez vás věděl rady s tou dámou.“ Položil si ruku na prsa a zůstal po vojensku vzpřímeně stát, zatímco jsem malou slečnu Fliteovou informovala šepem do ucha o účelu jeho přátelského poslání.

„Můj rozhněvaný přítel ze Shropshiru! Skoro tak proslavený jako já!“ zvolala. „No tohle! Má drahá, s největší radostí mu posloužím!“

„Schovává se teď u pana George,“ řekla jsem. „Pst! Tohle je pan George.“

„O-pravdu!“ kvitovala to slečna Fliteová. „Jsem hrdá, že mám tu čest! Voják, má drahá! Vidíte, pravý generál!“ pošeptala mi.

Chudinka slečna Fliteová pokládala za nutné chovat se tak uhlazeně a zdvořile, aby dala najevo svůj respekt k armádě, a udělat tolik pukrat, že nebylo snadné dostat ji ze soudní síně ven. Když se to konečně podařilo, oslovila pana George „pane generále“ a podala mu rámě k velkému gaudiu několika přihlížejících zahalečů. Pan George tak zrozpačitěl a prosil mě tak uctivě, abych ho neopouštěla, že jsem se nemohla odhodlat odejít, zvláště když i slečna Fliteová ke mně pořád tak lnula a když i ona mi řekla: „Má drahá Fitz-Jarndyceová, vy nás přirozeně doprovodíte.“ Poněvadž Richard se k tomu zdál ochotný, ba dokonce zřejmě toužil doprovodit oba bezpečně k jejich cíli, vyhověli jsme jejich prosbě. A poněvadž nás pan George informoval, že Gridley, jakmile se dověděl o našem ranním rozhovoru, myslel celé odpoledne na pana Jarndyce, napsala jsem svému poručníkovi nakvap tužkou lístek se vzkazem, kam a proč jdeme, pan George jej v jedné kavárně složil a zapečetil, aby se jeho obsah nevyzradil cizím očím, a poslali jsme jej po veřejném posluhovi.

Pak jsme si vzali drožku a dojeli do sousedství Leicesterského náměstí. Prošli jsme pěšky několika úzkými dvorky, za což se pan George omlouval, a brzy jsme dorazili ke střelnici, jejíž vchod byl zamčený. Když pan George tahal za rukojeť zvonku, která visela na řetízku vedle dveří, přistoupil k němu nějaký velmi úctyhodný starý pán s prošedivělými vlasy a s brejlemi, na sobě měl černý svrchník, kamaše a široký klobouk na hlavě, a v ruce držel silnou hůl se zlatým knoflíkem.

„Promiňte, příteli,“ oslovil ho, „ale je tohle Georgeova střelnice?“

„To teda je, pane,“ přisvědčil pan George a vzhlédl k velkým literám, kterými to bylo napsáno na obílené zdi.

„Ach! Jistě!“ uvědomil si starý pán, který sledoval jeho pohled. „Díky. Vy jste zvonil?“

„Moje jméno je George, pane, a právě jsem zvonil.“

„Ach! Skutečně?“ opáčil starý pán. „Vaše jméno je George? To jsem přišel zároveň s vámi, vidíte. Vy jste byl jistě pro mne, že?“

„Ne, pane. Nemám tu čest vás znát.“

„Ach, skutečně?“ podivil se starý pán. „Tak to pro mne přišel váš mladý pomocník. Já jsem lékař a někdo mě požádal – je to asi pět minut –, abych navštívil nějakého nemocného v Georgeově střelnici.“

„Smuteční bubny,“ poznamenal pan George, obrátil se na Richarda a na mne a vážně pokýval hlavou. „Jste tady na správný adrese, pane. Pojd'te dál, prosím.“

Poněvadž v tu chvíli otevřel dveře velice podivně vyhlížející mužík v čapce a zástěře z hrubého zeleného sukna, jehož obličej, ruce i šaty byly celé začerněné, prošli jsme pustou chodbou do rozlehlé místnosti s holými cihlovými zdmi, kde byly terče a pušky a šavle a jiné podobné zařízení toho druhu. Když jsme tam všichni došli, lékař se zastavil, sundal si klobouk a zdálo se, jako by nějakým kouzlem zmizel a místo něho se objevil docela jiný člověk.

„Tak heleďte, Georgi,“ otočil se ten člověk na patě a poklepal panu Georgeovi na prsa velikým ukazováčkem. „Vy mě znáte a já znám vás. Vy se vyznáte ve světě a já se vyznám ve světě. Moje jméno je Bucket, jak dobře víte, a mám tady zatykač na Gridleye. Uklidil jste ho z cesty na dlouhou dobu a udělal jste to šikovně, to vám slouží ke cti.“

Pan George se na něj tvrdě podíval, kousl se do rtu a zavrtěl hlavou.

„No tak, Georgi,“ naléhal pan Bucket těsně u něho, „jste přece rozumný a řádný muž, to přece jste, o tom nikdo nepochybuje. A uvědomte si, že s vámi nemluvím jako s ledajakým nekňubou, poněvadž jste sloužil vlasti a víte, že když zavolá povinnost, musíme poslechnout. Takže ani zdaleka nechcete dělat potíže. Když vás

požádám o pomoc, tak mi pomůžete, to jistě uděláte. File Squode, neplouhejte se mi takhle za zády!“ Umazaný mužík se totiž šoural kolem střelnice s ramenem opřeným o zed', zavrtával se očima do vetřelce a tvářil se výhružně. „Vás já znám taky a tohle nesnáším.“

„File!“ ozval se pan George.

„Rozkaz, šéfe.“

„Dej pokoj!“

Mužík zabručel a zůstal stát.

„Dámy a pánové,“ pokračoval pan Bucket, „prominete, jestli vám teď něco bude připadat nepříjemné, protože jsem detektivní inspektor Bucket a musím tady konat svou povinnost. Georgi, já vím, kde je můj člověk, poněvadž jsem byl na dnešek v noci na střeše, viděl jsem ho vikýřem, a vás jsem viděl u něho. Je tamhle vevnitř, jak víte,“ ukázal, „tamhle na kanapi. Ted' musím se svým člověkem mluvit a povědět mu, aby si uvědomil, že ho беру do vazby, ale znáte mě přece a víte, že nechci sahat k žádným nemilým opatřením. Vy mi dáte slovo jako muž muži (a taky jako starý voják, pamatujte!), že to vyřídíme poctivě my dva mezi sebou, a já vás budu šetřit, jak jen budu moci.“

„Moje slovo máte,“ zněla odpověď, „ale není to od vás hezké, pane Buckete.“

„To jsou řeči, Georgi! Že to není hezké?“ poklepal mu pan Bucket znovu na širokou hrud' a stiskl mu ruku. „Říkám snad já, že od vás nebylo hezké takhle přede mnou schovávat mého člověka? Mějte se mnou stejnou shovívavost, stará vojno! Starý Viléme Telle! Starý gardisto královské stráže! Vždyť on sám ztělesňuje celou britskou armádu, dámy a pánové! Dal bych padesát liber, kdybych byl takový pašák!“

Když věc takhle dozrála, pan George po krátkém rozmyšlení navrhl, že půjde ke svému kamarádovi (jak ho nazval) napřed a vezme s sebou slečnu Fliteovou. Pan Bucket souhlasil, a tak ti dva odešli na druhý konec střelnice a nás nechali sedět u stolu, na kterém

ležely pušky a pistole. Pan Bucket využil té příležitosti k lehké konverzaci: mne se zeptal, jestli mám strach ze střelných zbraní jako většina mladých dam, Richarda se zeptal, jestli je dobrý střelec, Filovi Squodovi položil otázku, kterou z těch pušek považuje za nejlepší, a co by tak stála nová, a pak mu ještě řekl, jaká je škoda, že se prve dal strhnout vztekem, když je od přírody tak roztomilý, že se vyrovná každé slečince. A sám se vůbec choval co nejpříjemněji.

Po nějaké chvíli nás následoval na druhý konec střelnice a já s Richardem jsme se tiše chystali k odchodu, když za námi vyšel pan George. Řekl, že jestli nemáme nic proti návštěvě u jeho kamaráda, ten že by nás moc rád přijal. Sotva to pozvání vyslovil, zazvonil zvonek a objevil se můj poručník, pro případ, že by mohl udělat nějakou maličkost pro chudáka postiženého stejným neštěstím jako on sám, jak poznamenal na vysvětlenou. Vrátili jsme se tedy všichni čtyři zpátky a zašli jsme do místnosti, kde ležel Gridley.

Byl to holý přístěnek, oddělený od střelnice stěnou z nenatřených prken. Poněvadž přepážka nebyla vyšší než osm či deset stop a oddělovala přístěnek jen ze stran, ne z vrchu, byly nad hlavou vidět trámy pod vysokou střechou prostorné střelnice a vikýř, kterým se v noci díval pan Bucket. Slunce se sklánělo k západu a jeho zarudlé paprsky ozařovaly podstřeší, ale nedopadaly až na zem. Na prosté pohovce potažené plachtovinou ležel muž ze Shropshiru, oblečený skoro stejně, jako jsme ho viděli posledně, ale tak změněný, že jsem napřed nenacházela žádnou podobnost mezi jeho sinalou tváří a tváří, kterou jsem si pamatovala.

Ve svém úkrytu zřejmě až donedávna stále psal a stále se obíral svými stížnostmi, hodinu za hodinou. Na stole a na několika policích se povalovaly popsané papíry, opotřebovaná pera a podobné potřeby. On a drobná pomatená stařenka tam dojemně mlčeli spolu, bok po boku, spoutaní strašným osudem, jakoby docela sami. Ona seděla na židli, držela ho za ruku a nikdo z nás se k nim nepřibližoval.

Jeho hlas zeslábl, vytratil se i někdejší výraz jeho tváře, spolu s jeho sílou, s jeho hněvem, s jeho vzdorem proti křivdám, které ho nakonec udolaly. Zůstal jen pouhý stín z onoho muže ze Shropshiru, s nímž jsme mluvili před časem.

Pokynul hlavou Richardovi a mně a oslovil mého poručníka.

„Pane Jarndyci, to jste opravdu moc hodnej, že jste se na mě přišel podívat. Já myslím už dlouho k vidění nebudu. Jsem moc rád, že vám můžu podat ruku. Jste dobrej člověk, povznesenej nad bezpráví, a pánbůh ví, jak si vás vážím.“

Podali si vážně ruce a můj poručník řekl pár slov, aby ho utěšil.

„Třeba se vám to může zdát divný,“ pokračoval Gridley, „ale nerad bych se s vámi viděl, kdyby tohle bylo naše první setkání. Jenže teď víte, jak jsem se s nima rval, jak jsem se postavil sám proti nim všem, jak jsem jim doposledka říkal pravdu, pověděl jsem jim, co jsou zač a co mi provedli, takže teďka mi nevadí, že mě vidíte takhle zruinovanýho.“

„Vystupoval jste proti nim statečně, vždycky a mnohokrát,“ ujistil ho můj poručník.

„To teda vystupoval, pane,“ usmál se slabě Gridley. „Říkal jsem vám už, jak to dopadne, až s tím přestanu, a teďka to vidíte! Podívejte se na nás – podívejte!“ Rukou, za kterou ho slečna Fliteová držela, ji vzal v podpaždí a přitáhl ji trochu blíž k sobě.

„Tohle je konec. Ze všech mých starých přátel, ze všech mých starých snah a nadějí, z celého živého i mrtvého světa mi jenom tahle chuděra připadá přirozená a jenom k ní se hodím. Nás dva k sobě poutá utrpení spousty let a je to jediné pouto, co jsem kdy na světě měl, které kancléřský soud nezlomil.“

„Přijměte moje požehnání, Gridley,“ zašeptala slečna Fliteová v slzách. „Přijměte moje požehnání!“

„Myslel jsem si vychloubačně, že mě nikdy nezdeptají, pane Jarndyci. Byl jsem rozhodnutý, že se jim to nepodaří. Věřil jsem, že dokážu usvědčovat je, jakej paškvil na spravedlnost představujou,

dokud mě nesklátí nějaká nemoc. Jenže teď jsem vyčerpaný. Nevím, jak dlouho jsem se vyčerpával, ale zdá se, že jsem se sesypal během hodiny. Doufám, že se to nikdy nedovědí. Doufám, že vy všichni tady je přivedete k víře, že jsem proti nim bojoval do posledního dechu, houževnatě a vytrvale, jako jsem proti nim bojoval tolik let.“

Pan Bucket, který seděl v koutě u dveří, se ho dobromyslně pokusil utěšit, jak jenom dokázal.

„Ale jděte!“ ozval se ze svého kouta. „Takhle už nemluvte, pane Gridleyi. Vidíte všechno kapku černě. To občas my všichni. Já taky. Jenom se držte, držte se! Ještě mockrát vybuchnete na tu celou bandu, a já vás ještě tucetkrát zatknou, jestli budu mít štěstí.“

Gridley jenom zavrtěl hlavou.

„Nevrťte hlavou,“ povzbuzoval ho pan Bucket. „Radši přikejvněte, tak vás chci vidět! Pánbůh s vámi, co už jsme toho spolu zažili! Nedoprovázel jsem vás do Fleetu za mříže, znovu a znovu, vždycky pro urážku soudu? Nebyl jsem snad víc než dvacetkrát v soudní síni, jenom abych viděl, jak se vrháte na lorda kancléře jako buldok? Nevzpomínáte si, jak jste začal vyhrožovat advokátům a jak vás volali k pořádku dvakrát nebo třikrát za tejdén? Zeptejte se té malé staré dámy tady, ta byla vždycky u toho. Držte se, pane Gridleyi, držte se, pane!“

„Co s ním uděláte?“ zeptal se potichu pan George.

„Ještě nevím,“ odpověděl stejným tónem pan Bucket. Potom se dal nahlas znovu do povzbuzování.

„Vy že jste vyčerpaný, pane Gridleyi? Když jste mě tolik tejdnu vodil za nos a nutil mě, abych lezl po střeše jako kocour a přišel vás vyhledat v převlečení za doktora? Takhle si nepočíná vyčerpaný člověk. To teda namouduši ne! Já vám povím, co vám schází. Potřebujete vzrušení, víte, to by vás postavilo na nohy, to vám schází. Jste na vzrušení zvyklý a nemůžete se obejít bez něho. To já bych taky nemoh. Tak víte co? Tady máme ten zatykač, vyžádaný panem Tulkinghornem z Kolejního parku a rozeslaný od té doby do půl

tuctu hrabství. Co říkáte tomu, abyste podle toho zatykače šel se mnou a pořádně se porafal s ouřadem? To vám udělá dobře, osvěží vás to a dostane vás to do formy na další kolo s lordem kancléřem. Ustoupit? Prosím vás! To mě namouduši překvapuje, slyšet člověka s vaší energií mluvit o ustupování. To teda nesmíte! Obstaráváte přece polovinu legrace v tom candrbále před kancléřským soudem. Georgi, podejte panu Gridleymu ruku, ať se podíváme, jestli mu nebude líp vestoje než vleže!“

„Je hrozně slabej,“ namítl kavalierista potichu.

„Opravdu?“ polekal se pan Bucket. „Chci ho jenom vyburcovat. Nerad vidím starého známého, když se tomu takhle poddává. Dodal bych mu myslím nejlíp kuráž, kdyby se mi podařilo, aby se na mě trochu naštal. Ať mi klidně pár vrazí, zprava i zleva, když bude mít chuť. Nikdy toho nezneužiju.“

Vtom se pod střechou rozlehl pronikavý výkřik slečny Fliteové, který mi dodnes zní v uších.

„Ach ne, Gridleyi!“ vykřikla, když před ní těžce a mlčky dopadl naznak. „Ne bez mého požehnání! Po tolika letech!“

Slunce zapadlo, světlo se zatím postupně vytratilo zpod střechy a vzhůru se plížil stín. Ale pro mne stín těch dvou, jedné živé a jednoho mrtvého, dopadl na Richardův odjezd tíživěji než tma nejtemnější noci. A v Richardových slovech na rozloučenou jsem pořád slyšela ozvěnou:

„Ze všech mých starých přátel, ze všech mých starých snah a nadějí, z celého živého i mrtvého světa mi jenom takhle chuděra připadá přirozená a jenom k ní se hodím. Nás dva k sobě poutá utrpení spousty let, a je to jediné pouto, co jsem kdy na světě měl, které kancléřský soud nezlomil!“

KAPITOLA DVACÁTÁ PÁTÁ

Paní Snagsbyová vidí do všeho

V Cookově dvoře v Běžecké uličce zavládl neklid. V té pokojné končině se skrývá černé podezření. Většina Cookových dvořanů je v obvyklém duševním rozpoložení, ani lepším, ani horším, ale pan Snagsby se změnil a jeho ženuška to ví.

Neboť do válečného vozu fantazie pana Snagsbyho se ustavičně zapřahají Tomova samota a Kolejní park jako neovladatelní oři, řídí je pan Bucket, pasažéry jsou Jo a pan Tulkinghorn, a celá ekvipáž krouží divokou rychlostí plných čtyřiaadvacet hodin po právnickém papírnictví. I v malé přední kuchyňce, kde rodina jí, spřežení rachotí, až se kouří z jídelního stolu, když se pan Snagsby zarazí při krájení prvního plátku ze skopové kýty upečené s bramborami a zahledí se vytřeštěně do kuchyňské zdi.

Pan Snagsby nemůže přijít na to, do čeho se vlastně zapletl. Něco je někde v nepořádku, ale co je to něco, co z toho může vzejít, komu, kdy a odkud, z jakých neznámých a netušených míst, to je velkou hádankou jeho života. Jeho vzdálená představa talárů a korunek, hvězd a stuh, které prokmitají zaprášeným povrchem pokojů pana Tulkinghorna, jeho zbožná úcta k tajnostem, nad nimiž vládne tenhle nejlepší a nejuzavřenější z jeho zákazníků, ke kterému všechny soudní koleje, celá Kancléřská ulička a celé právnícké sousedství vzhlíží s posvátnou bázní, jeho vzpomínka na detektiva pana Bucketa s tím ukazovákem a s těmi důvěrnými způsoby, jež není možno odmítnout ani před nimi uniknout, to všechno ho přesvědčuje, že je účastníkem nějakého nebezpečného tajemství, aniž ví jakého. A největší obavy vzbuzuje ta zvláštní okolnost, že každou hodinu jeho denního života, při každém otevření dveří krámu, při každém zatahání za zvonek, při každém vstoupení nějakého poslíčka nebo

při každém doručení nějakého dopisu může to tajemství vzplanout, explodovat a vyhodit do povětří – jenom pan Bucket ví koho.

Následkem čehož kdykoli někdo neznámý vejde do krámu (jako tam vchází mnoho neznámých) a řekne: „Je tady pan Snagsby?“ nebo něco stejně nevinného, panu Snagsbymu se prudce rozbuší srdce v provinilé hrudi. Trpí takovými dotazy tak silně, že když s nimi přijdou kluci, mstí se jim tím způsobem, že je přes pult vytahá za uši a vybuchne na ty mladé rošťáky, cože tím vlastně myslí a proč nemluví rovnou k věci. Paličatější muži a kluci se vytrvale vtírají do páně Snagsbyho spánku a děsí ho nevysvětlitelnými otázkami, takže když kohout z malé mlékárny v Běžecké uličce začne svým obvyklým způsobem vyzpěvovat o ránu, pana Snagsbyho často dohání k zoufalství noční můra, načež jím jeho ženuška lomcuje a vykřikuje: „Co je to s tím člověkem?!“

Ženuška sama není na posledním místě mezi příčinami jeho těžkostí. Vědomí, že před ní pořád něco tají, že před ní musí za všech okolností skrývat a chránit bolavý druhý zub, který mu vyrostl v dásni a který její chtivost stále touží vytrhnout, dodává panu Snagsbymu v její dentistické přítomnosti vzezření psa, jenž něco zatajuje před svým pánem a dívá se radši kamkoli jinam, než aby se střetl s jeho pohledem.

Tahle různá znamení a náznaky, které ženuška postřehla, nevyznívají u ní naprázdno. Nutí ji k poznámce: „Snagsbymu něco vrtá hlavou!“ A tak proniká do Cookova dvora v Běžecké uličce podezření. Od podezření k žárlivosti shledává paní Snagsbyová cestu stejně přirozenou a krátkou jako z Cookova dvora do Kancleřské uličky. A tak proniká do Cookova dvora v Běžecké uličce žárlivost. Jakmile se tam usadí (a cíhala tam pořád), počíná si v prsou paní Snagsbyové náramně aktivně a čile: ponouká ji k nočnímu prohledávání kapes pana Snagsbyho, k tajnému zkoumání jeho korespondence, k soukromému pátrání v knize denních záznamů i v účetní knize, v zásuvce příruční pokladny i v železné nedobytné,

k pozorování za okny, k poslouchání za dveřmi a k neustálému skládání toho a onoho dohromady nepatřičnými konci.

Paní Snagsbyová je tak bděle ve střehu, že v domě začínají strašit vrzající prkna a šustící šaty. Učňové si myslí, že tam kdysi byl možná někdo zavražděn. Rozbuška se chápe volně poletujících atomů jistě představy (atomů posbíraných v Tootingu, kde se vznášely mezi sirotky), že totiž pod sklepem jsou zakopané peníze, hlídané starcem s bílým plnovousem, který nemůže po sedm tisíc let ven, poněvadž odříkal otčenáš pozpátku.

„Kdo vlastně byl ten Nimrod?“ ptá se paní Snagsbyová opětovně sama sebe. „Kdo byla ta dáma – ta ženská? A kdo je ten kluk?“ A jelikož Nimrod je stejně po smrti jako onen proslulý lovec, jehož jméno si paní Snagsbyová přivlastnila, a ona dáma se nedá předvolat, zaměřuje ženuška svůj vnitřní zrak se zdvojenou bdělostí prozatím na toho kluka. „Kdo jen,“ opakuje si paní Snagsbyová po tisíci a prvé, „kdo je ten kluk? Kdo je ten –!“ A vtom paní Snagsbyovou osvítl inspirace.

Ten kluk nemá žádný respekt k panu Chadbandovi. Určitě nemá a nebude mít, samozřejmě. Přirozeně ne za těchhle nakažlivých okolností. Pan Chadband ho přece pozval a určil mu – vždyť to paní Snagsbyová slyšela na vlastní uši! –, že má přijít sem a dovědět se, kam má jít, aby vyslechl páně Chadbandovo kázání. Jenže nikdy nepřišel! Proč nikdy nepřišel? Protože mu někdo řekl, aby nechodil. Kdo mu řekl, aby nechodil? Kdo? Ha, ha! Paní Snagsbyová vidí do všeho.

Ale naštěstí (paní Snagsbyová významně potřese hlavou a významně se usměje) toho kluka potkal pan Chadband včera na ulici, chytil ho jakožto vhodný objekt, který hodlá povznést pro duchovní potěšení vybraného shromáždění, a pohrozil mu, že ho odevzdá policii, jestliže kluk důstojnému pánovi neukáže, kde bydlí, a jestliže neslíbí a nedodrží slib, že se zítra večer objeví v Cookově dvoře – „zí-tra ve-čer“, opakuje si paní Snagsbyová čistě pro zdůraznění,

s dalším významným úsměvem a s dalším významným potřesením hlavy – a zítra večer bude ten kluk tady a zítra večer ho paní Snagsbyová nespustí z očí a nespustí z očí ani jistého jiného člověka a může si ještě dlouho chodit po svých tajných spádech (myslí si paní Snagsbyová s pýchou a s pohrdáním), ale MNĚ písek do očí nenasype!

Paní Snagsbyová to nikomu nevytrubuje do uší, nýbrž drží svůj zámysl pod pokličkou. Nastává zítřek, nastávají labužnické přípravy k výrobě velrybího tuku, nastává večer. Přichází pan Snagsby ve svém černém svátečním kabátě; přicházejí Chadbandovi; přicházejí učňové a Rozbuška, aby byli osvětleni (když je hltavý koráb nacpán); přichází konečně se svěšenou hlavou, s loudavým přešlapováním dopředu a dozadu, napravo a nalevo, ve špinavé ruce zbytek kožišinové čepice, kterou oždibuje, jako by to byl nějaký ucouraný pták, jehož chytil a oškubává ho, než ho za syrova sní, tak tedy přichází Jo, ten náramně zatvrzelý objekt, který pan Chadband hodlá povznést.

Když ho Rozbuška uvádí do salónku, paní Snagsbyová ho ostře sleduje bdělými zraky. V tom okamžiku se kluk podívá na pana Snagsbyho.

Aha! Proč se podíval na pana Snagsbyho? Pan Snagsby se podívá na něho. Proč jinak by to dělal, než proto, aby paní Snagsbyová viděla opravdu do všeho? Proč jinak by si mezi sebou vyměňovali ty pohledy, proč jinak by pan Snagsby upadal do zmatku a dával znamení odkašláním do dlaně? Je to nad slunce jasné: pan Snagsby je otcem toho kluka!

„Mír, přátelé moji!“ ujímá se slova pan Chadband a stírá si olejnatý pot z důstojné tváře. „Mír budiž s námi! Přátelé moji, proč s námi? Protože,“ usměje se svým mastným úsměvem, „mír nemůže být proti nám, protože musí být pro nás; protože nás nezatvrzuje, nýbrž nás obměkčuje; protože se nepouští do válčení jako jestřáb, ale přilétá k nám domů jako holubice. Pročež, přátelé moji, mír budiž s námi! Pojd', lidský tvore, přístup blíž!“

Pan Chadband vztahuje svou ochablou tlapu, pokládá ji Joovi na rameno a uvažuje, kam ho umístit. Jo, který má silné pochybnosti o záměrech svého důstojného přítele a vůbec mu nejsou jasné, leda v tom smyslu, že mu důstojný přítel chystá něco hmatatelně bolestného, zamumlá na obranu: „Nechte mě bejt! Nikdá sem vám nic neřek. Nechte mě bejt!“

„Ne, můj mladý příteli,“ odpovídá pan Chadband úlisně, „nenechám tě být. A proč ne? Protože jsem žnec, protože jsem dělník na vinici Páně, protože jsi mi byl svěřen a máš se stát vzácným nástrojem v mých rukou. Přátelé moji, kéž se mi podaří využít tohoto nástroje k vašemu prospěchu, k vašemu zisku, k vašemu blahu, k vašemu obohacení! Můj mladý příteli, posad' se na tuhle stoličku!“

Jo, jehož se zřejmě zmocnil dojem, že mu důstojný pán chce ostříhat vlasy, chrání si hlavu oběma pažema a je posazen do žádané pozice jen s velkými potížemi a se všemožnými projevy odporu.

Když je konečně zformován jako oblékací panák, pan Chadband se uchýlí za stůl, zdvihne medvědí tlapu a praví: „Přátelé moji!“ To je signál k všeobecnému utišení posluchačstva. Učňové se v duchu pohihňávají a pošťuchují jeden druhého. Rozbuška upadá do vyjeveného stavu, složeného z omráčeného obdivu k panu Chadbandovi a ze soucitu k vyvrženci bez přátel, jehož postavení se jí blízce dotýká. Paní Snagsbyová mlčky vytváří střelným prachem zápalnou čáru. Paní Chadbandová se přísně usazuje u ohně a vyhřívá si kolena, neboť pocit tepla se jí zdá zvlášť příhodný pro přijetí proudu výmluvnosti.

Pan Chadband má náhodou kazatelský zvyk upřít zraky na některého člena shromáždění a tučně nanášet své argumenty dotyčné osobě, od které se očekává, že bude pohnuta k příležitostnému vyheknutí, povzdechnutí, zalapání po dechu či k jinému slyšitelnému projevu vnitřního zaujetí, kterýžto projev vnitřního zaujetí, opakovaný ozvěnou z úst nějaké starší dámy v sousední lavici a posílený tak jako při hře na fanty kruhem vznětlivějších přítomných

hříšníků, slouží k vyvolání jásotu jako v parlamentě a zvyšuje tlak páry v páně Chadbandových kotlech. Při slovech „přátelé moji!“ pan Chadband z pouhé síly zvyku utkvěl zrakem na panu Snagsbym, a činí tak z papírníka, stíženého neblahým osudem a již dostatečně zmateného, přímého adresáta svého kázání.

„Máme zde mezi sebou, přátelé moji,“ pokračuje pan Chadband, „nevěřícího pohana, který přebývá ve stanech Tomovy samoty a potuluje se po tváři země. Máme zde mezi sebou, přátelé moji,“ rozvádí pan Chadband myšlenku špinavým nehtem palce a uštěďruje panu Snagsbymu olejnatý úsměv, který znamená, že ho svými argumenty co nevidět položí na lopatky, jestliže už na lopatkách neleží, „máme zde tedy mezi sebou bratra a chlapce. Nemá rodiče, nemá příbuzné, nemá stáda bravu ani skotu, nemá zlato ani stříbro ani drahokamy. Nuže, přátelé moji, proč říkám, že nemá žádné takové bohatství? Proč? Proč je nemá?“ Pan Chadband vyslovuje tu otázku, jako by předkládal panu Snagsbymu docela novou hádanku, vynikající a velice důmyslnou, a jako by ho naléhavě prosil, aby se nevzdával řešení.

Pan Snagsby, všecek popletený záhadným pohledem, kterým se na něj právě podívala jeho ženuška – zrovna v okamžiku, kdy pan Chadband pronesl slovo rodiče –, neodolává pokušení, aby skromně poznamenal: „To nevím, namouduši nevím, pane.“ Na tohle vyrušení reaguje paní Chadbandová zamračením a paní Snagsbyová zasyknutím: „Styd’ se!“

„Slyším nějaký hlas,“ komentuje papírníkovu poznámku pan Chadband, „a je to snad slabý hlas, přátelé moji? Obávám se, že ne, ačkoli bych rád doufal, že ano –“

(„Ách-ch!“ vzdychne si paní Snagsbyová.)

„A ten hlas říká: To nevím. Já vám tedy povím proč. Pravím, že tento bratr, přítomný zde mezi námi, nemá rodiče, nemá příbuzné, nemá stáda bravu ani skotu, nemá zlato ani stříbro ani drahokamy, protože se mu nedostává světla, které osvětluje některé z nás. A co je to světlo? Co? Ptám se vás: Co je to světlo?“

Pan Chadband zaklání hlavu a odmlčí se, jenže pan Snagsby se už nedává znovu vylákat do zkázy. Pan Chadband se naklání přes stůl a zavrtává svá příští slova zmíněným už nehtem palce přímo do pana Snagsbyho.

„Je to paprsek paprsků, slunce sluncí, měsíc měsíců, hvězda hvězd. Je to světlo Prravdy.“

Pan Chadband se opět napřímí a podívá se triumfálně na pana Snagsbyho, jako by rád věděl, jak se pan Snagsby cítí po tomhle zásahu.

„Prravdy!“ zasahuje ho pan Chadband opakovaným úderem. „Neříkejte mi, že to není lampa lamp! Já vám říkám, že je. Budu vám opakovat třeba miliónkrát, že je. A je! Říkám vám, že vám to budu hlásat, ať se vám to líbí, nebo nelíbí. Dokonce čím méně se vám to líbí, tím víc vám to budu hlásat. Hlásnou troubou! Říkám vám, že jestli se tomu vzepřete, budete poraženi, budete pobiti, budete zdeptáni, budete zničeni, budete rozdrceni!“

Tenhle řečnický ohňostroj – velice obdivovaný přívrženci pana Chadbanda pro svou celkovou působivost – má za bezprostřední následek nejen to, že se pan Chadband nepříjemně zahřál, nýbrž i to, že se nevinný pan Snagsby ocitl ve světle zapřísáhlého nepřítele ctnosti s drzým čelem a s kamenným srdcem, takže nešťastný obchodník je ještě víc vyveden z míry, a jakmile pak upadne do zcela propastného zmatku a zoufalství, dorazí ho pan Chadband náhodnou ranou.

„Přátelé moji,“ ujímá se důstojný kazatel znovu slova, když si po nějaký čas oťupával kapesníkem mastné čelo, z něhož se mu tak kouřilo, že se kapesník při každém ťupnutí zdál chytat plamenem, „– abychom se vrátili k objektu, který se snažíme ze svých slabých sil povznést, položme si v duchu křesťanské lásky otázku, co je to ta Prravda, o níž jsem se zmínil. Neboť, moji mladí přátelé,“ obrací se náhle k ohromeným učňům a k Rozbušce, „když mi doktor řekne, že kalomel nebo ricínový olej prospívá mému zdraví, mohu se přirozeně zeptat, co je to ten kalomel a co je ten ricínový olej. Mohu o tom chtít

informaci, dřív než vezmu dávku toho či onoho nebo obojího dohromady. Nuže tedy, moji mladí přátelé, co je to ta Prravda? Za prvé (v duchu křesťanské lásky), co je běžný šat Prravdy – její pracovní úbor – její každodenní oděv, moji mladí přátelé? Je to klam?”

(„Ách-ch,“ vzdychne si opět paní Snagsbyová.)

„Je to zatajování?”

(Paní Snagsbyová se zachvěje na znamení záporu.)

„Jsou to postranní myšlenky?”

(Paní Snagsbyová zavrtí hlavou – velmi dlouze a velmi důrazně.)

„Nikoli, přátelé moji, nic z toho. Žádné z těch pojmenování jí nepatří. Když tenhle mladý pohan zde mezi námi – teď spí, přátele moji, s pečetí lhostejnosti a zatracení na víčkách, ale nebud'te ho, neboť se patří, abych zápasil a bojoval a vítězil pro jeho dobro –, když nám tedy tenhle zatvrzelý mladý pohan vykládal tu vybájenou historku o nějaké dámě a nějakém zlatáku, byla tohle Prravda? Ne. Nebo jestliže částečně byla, byla snad celá a úplná? Ne, přátelé moji, ne!”

Kdyby pan Snagsby dokázal vydržet pohled své ženušky, kterým mu proniká do očí, oken jeho duše, a prohledává za nimi celý příbytek, byl by jiný muž, než ve skutečnosti je. Takhle se krčí a věší hlavu.

„Nebo, moji mladiství přátelé,” pokračuje pan Chadband a snižuje se na úroveň jejich chápavosti, přičemž svým mastně mírným úsměvem vtíravě demonstduje, že za tím účelem sestupuje pořádně hluboko, „kdyby pán tohoto domu zašel do města a uviděl tam úhoře, vrátil se domů, zavolal si paní tohoto domu a řekl jí: ‚Sáro, raduj se se mnou, neboť jsem viděl slona!’, byla by tohleto Prravda?”

Paní Snagsbyové vytrysknou slzy.

„Nebo dejme tomu, moji mladiství přátelé, že by uviděl slona a po návratu řekl: ‚Ejhle, město je chudobné, viděl jsem tam jenom úhoře,’ byla by tohle Prravda?”

Paní Snagsbyová se usedavě rozpláče.

„Nebo dejme tomu, moji mladiství přátelé,” pokračuje pan Chadband, povzbuzený jejími vzlyky, „že by se nelidští rodiče tohoto dřímajícího

pohana – neboť rodiče bezpochyby měl, moji mladiství přátelé –, kteří ho napřed hodili napospas vlkům a supům a divokým psům a mladým gazelám a hadům, že by se vrátili do svých obydlí a ke svým dýmčím a hrncům, ke svým flétnám a tancům, ke svým pálenkám, ke svému řeznickému masu a drůbeži, byla by tohleto Pravda?“

Paní Snagsbyová reaguje tím, že se stává kořistí křečí, nikoli bezvládnou, nýbrž křičící a zmítající se kořistí, takže se po celém Cookově dvoře rozléhá ozvěna jejích skřeků. Když konečně strne, musí být odnesena po úzkém schodišti nahoru jako veliké piano. Po nevýslovném utrpení, které vyvolalo svrchovaný úžas, ohlašují rychlí poslové z ložnice, že paní už nemá bolesti, třebaže je krajně vyčerpaná. Za tohoto stavu věcí pan Snagsby, podupaný a pohmožděný při stěhování piana a na smrt vyděšený a zesláblý, troufá si vylézt z chodby přede dveřmi a vrátit se do salónku.

Jo setrvává po celou tu dobu na místě, kde se probudil, pořád oškubává svou čepici a strká si kousky kožešiny do úst. Vyplivuje je s utrápeným výrazem, poněvadž cítí, že je od přírody nepolepšitelný vyvrhel a že nemá smysl snažit se zůstat bdělý, poněvadž on nikdy nebude vědět nic o ničem. Ačkoli možná, Jo, někde existuje kniha natolik zajímavá a působivá i na mysli tak blízké zvěři, jako je ta tvoje, kniha zaznamenávající činy vykonané na téhle zemi pro obyčejné lidi, že kdyby Chadbandové ustoupili sami ze světa, kdyby jen ti ji ukázali s prostou úctou, kdyby ji jenom nechali nevylepšenou, kdyby ji jenom pokládali za dostatečně výmluvnou bez jejich skromné pomoci – udržela by tě možná v bdělosti, a ty by ses možná z ní ještě něco naučil!

Jo nikdy o žádné takové knize neslyšel. Její sestavovatelé a důstojný pán Chadband jsou pro něho jedno a totéž – až na to, že důstojného pána Chadbanda zná a radši by od něho utíkal hodinu pryč, než aby pět minut poslouchal jeho kázání. „To nemá fazónu, abysem tady dál čekal,“ myslí si Jo. „Pan Snagsby mi dneska večír už stejně nic nepoví.“ A šourá se po schodech dolů.

Ale dole stojí dobročinná Rozbuška, drží se zábradlí kuchyňských schodů a brání se záchvatu, zatím ještě nejistému, protože byl vyvolán skřeky paní Snagsbyové. Chystá se dát Joovi svou vlastní večeři složenou z chleba a sýra a troufá si s ním poprvé vyměnit pár slůvek.

„Tady máš něco k zakousnutí, chudáku chlapče,“ říká mu.

„Děkuju, slečno,“ zamumlá To.

„Máš hlad?“

„No esli!“ přisvědčí Jo.

„Co se stalo s tvým tátou a mámou, he?“

Jo se zarazí uprostřed kousnutí a úplné zkamení. Vždyť tahle sirota, svěřenka křesťanské svaté, jejíž svatyně stojí v Tootingu, ho popleskala po rameni a je to poprvé v jeho životě, co se ho takhle dotkla laskavá ruka.

„Já vo nich nikdá nic nevěděl,“ odpovídá Jo.

„Já vo svejch taky ne,“ vzlykne Rozbuška. Potlačuje příznaky větších záchvatů, ale vtom ji něco poplaší, takže zmizí dolů do kuchyně.

„Jo!“ špitne papírník, když Jo dosud přešlapuje na schodech.

„Tady sem, pane Snagsby!“

„Já nevěděl, že už odcházíš – na, tady máš ještě půlkorunu, Jo. Tos udělal dobře, žes nic neříkal o té dámě onehdá večer, když jsme spolu byli venku. Byly by z toho nepříjemnosti. Nikdy nemůžeš dost držet jazyk za zuby, Jo.“

„To kapíruju, pane!“

„Tak teda dobrou noc!“

Strašidelný stín v noční košili s volány a v nočním čepci následuje papírníka do místnosti, odkud vyšel, a klouže dál nahoru. A od té chvíle pana Snagsbyho bude na každém kroku provázet ještě jiný stín než jeho vlastní, sotva méně věrný než jeho vlastní, sotva méně tichý než jeho vlastní. A byť jeho vlastní stín vkročil do jakékoli sféry tajemství, ať se všichni účastníci toho tajemství mají na pozoru! Poněvadž je tam i ostrážitá paní Snagsbyová – kost jeho kosti, tělo jeho těla, stín jeho stínu.

KAPITOLA DVACÁTÁ ŠESTÁ

Ostrostřelci

Zimní ráno, obhlízející s kalným pohledem a se sivou tváří okolí Leicesterského náměstí, shledává, že tamním obyvatelům se nechce vstávat z postele. Mnozí z nich nejsou ranní ptáci ani za nejjasnějšího počasí, jsou to naopak ptáci noční, kteří spí, když je slunce vysoko na obloze, ale do kterých vjede čilost a chtivost kořisti, jakmile se zatřpytí hvězdy. Za špinavými roletami a záclonami, v podkrovích a mansardách, víceméně mrzouticí, s falešnými jmény, s falešnými vlasy, s falešnými tituly, s falešnými šperky a s falešnými životopisy, spí banda brigantů⁸ prvním spánkem. Pánové od biliárových a hracích stolů, potažených zeleným sukem, kteří by mohli z osobní zkušenosti vykládat o cizích galejích i o šlapacích mlýnech v domácích věznicích; špióni silných vlád, které se věčně třesou slabostí a ubožáckým strachem, zruinovaní zrádci, zbabělci, neurvalci, hazardní hráči, podvodníci, šizuňkové a falešní svědci; někteří už poznamenaní vypáleným znakem zločince pod špinavými pačesy; všichni mnohem krutější, než býval Nero, a s větším počtem zločinů než věžňové zavření v Newgate. Neboť jakkoli zlý může být ďábel v manšestrových hadrech nebo v haleně (a dokáže být pořádně zlý v obojím), daleko zákeřnější, bezcitnější a nesnesitelnější je ďábel, když si zapíchne do náprsenky jehlici, říká si džentlmen, sází na nějakou kartu nebo barvu, hraje biliár a vyzná se trochu ve směnkách a v dlužních úpisech. V takové podobě by ho pan Bucket našel, kdyby chtěl, při štárách v uličkách vedoucích na Leicesterské náměstí.

Jenže tohle zimní ráno ho nehledá, a proto ho ani nebudí. Budí pana George ve střelnici a jeho fámula. Vstávají, svinují matrace

8 Loupežný voják, lupič. Pozn. red.

a ukládají je. Pan George se oholil před zrcátkem miniaturních rozměrů, pak vypočoduje ven, prostovlasý a do pasu svlečený, míří k pumpě na dvorku, a když se po chvíli vrací, leskne se od žlutého mýdla, od vydrbání, od šlehajícího líjaku a od neobyčejně studené vody. Když se utírá do velkého ručníku, odfukuje jako nějaký vojenský potápěč, který se právě vynořil z vody, jeho kučeravé vlasy se mu na opálených skráních kudrnatí tím víc, čím víc je frotýruje, až se zdá, že je nerozčeše jinak nežli železnými hráběmi nebo hřebelcem. Zatímco se takhle drhne a pulíruje, odfukuje a funí, zatímco kroutí hlavou ze strany na stranu, aby si lépe mohl sedřít kůži z krku, zatímco se předklání trupem daleko dopředu, aby mu nekapala voda na marciální nohy, Fil, který vkleče rozdělává oheň, se po něm ohlíží, jako by mu tohle mytí stačilo a jako by ho na celý den osvěžoval přebytek čistoty vyzařující z jeho pána.

Když se pan George osuší, pustí se do kartáčování vlasů dvěma kartáči najednou, a to tak nemilosrdně, že Fil, který teď zametá a kulhá přitom kolem stěn střelnice, soucitně zamrká. Jakmile skončí tohle hřebelcování, je pan George brzy hotov s ornamentální částí své toalety. Nacpe si dýmku, zapálí si a při pokuřování pochoduje podle svého zvyku sem a tam. Fil zatím chystá snídani, ze které stoupá mocná vůně horkých žemlí a kávy. Pan George pokuřuje vážně a pochoduje pomalu. Snad je tahle ranní dýmka věnovaná památce Gridleye v hrobě.

„Tak co, File,“ ozve se pan George po delší době mlčenlivého pochodu, „zdálo se ti teda v noci vo venkově?“

Fil totiž tuhle skutečnost překvapeně oznámil, když vylézal z lože.

„No jo, šéfe.“

„Jaký to tam bylo?“

„To teda namouduši ani nevím, šéfe,“ odpovídá Fil po chvíli rozmýšlení.

„Jak jsi teda poznal, že to bylo na venkově?“

„Protože tam myslím rostla tráva. A byly na ní labutě,“ vzpomíná si Fil po dalším rozmyšlení.

„Co měly labutě co dělat na trávě?“

„Nejspíš se na ní pásly,“ vysvětluje Fil.

Pán se znovu vydává na pochod a pomocník se znovu pouští do příprav ke snídani. Nemusely by to být zbytečně dlouhé přípravy, poněvadž stačí dát na stůl dva prosté příbory a opéci plátek slaniny na rezavém roštu v krbu, ale protože Fil musí pro každou věc, kterou potřebuje, obkulhat značný kus kolem stěn a nikdy nepřinese dvě věci najednou, zabere to dost času. Konečně je snídaně hotová. Jakmile to Fil ohlásí, pan George vyklepe popel z dýmky o krbovou patku, dýmku postaví do koutka u krbu a zasedne k jídlu. Když si posloužil, Fil ho následuje; sedí na druhém konci obdélného stolku a klade si talíř na kolena. Bud' ze skromnosti, nebo aby schoval své ukoptěné ruce, nebo proto, že tohle je přirozený způsob jeho stolování.

„Ten venkov,“ připomene si pan George při zručné práci s vidličkou a nožem; „zdá se mi, žeš vo takovej venkov nikdy nezavadil vokem, co, File?“

„Viděl sem jednou blata,“ odpovídá Fil, který se spokojeně žíví.

„Jaký blata?“

„No blata, komandante,“ opáčí Fil.

„Kde jsou ty blata?“

„To teda nevím, kde sou,“ říká Fil, „ale viděl sem je, šéfe. Byly placatý. A byla nad nima mlha.“

Šéf a komandant jsou u Fila zaměnitelné tituly, které vyjadřují stejnou úctu a respekt a jsou vyhrazené pouze pro pana George.

„Já se na venkově narodil, File.“

„Vopravdu, komandante?“

„No jo. A byl jsem tam vychovanej.“

Fil vyhrne své jediné obočí, chvilku na pána uctivě zírá, aby vyjádřil zájem, a pak si pořádně lokne kávy, stále na něho zíraje.

„Není jediná ptačí nota, kterou bych neznal,“ vzpomíná pan George. „A není moc anglických kytěk a plodů, který bych neuměl pojmenovat. Ani moc stromů, na který bych ještě teď nedokázal vyšplhat, kdybych musel. Bejval jsem kdysi pravej venkovskej kluk. Na venkově žila moje zlatá máma.“

„To musela bejt fajn stará paní, šéfe,“ podotýká Fil.

„To teda jo! A ani ne tak stará, před pětatřiceti lety,“ připomíná pan George. „Ale vsadím se, že v devadesáti by byla skoro tak rovná v zádech jako já a skoro tak široká v ramenech.“

„To v devadesáti umřela, šéfe?“ ptá se Fil.

„Ne. Pitomost! Nechme ji radši na pokoji, pánbůh jí požehnej!“ odbývá ho kavalérista. „Co mi to, sakra, nasadilo do hlavy ty venkovský kluky a utečence z domova a budižkničemy? To určitě ty! Tak tys nikdy vo venkov nezavadil vokem – leda vo blata a ve snu. Co?“

Fil přikyvuje.

„A chtěl by ses tam podívat?“

„N-ne, ani nevím, že bych vobzlášť chtěl,“ přiznává se Fil.

„Město ti docela stačí, co?“

„Inu, víte, komandante,“ souká ze sebe Fil, „dyž já nic jinýho neznám, a zdá se mi, jestli nejsem už moc starej, abych koukal na něco novýho.“

„A jak starej vlastně seš?“ zajímá se kavalérista s kouřícím šálkem v ruce na cestě ke rtům.

„Mám v těch svejch letech nějakou vosmičku,“ uvažuje Fil. „Vosumdesát to bejt nemůže. A vosumnáct už taky ne. Musí to bejt něco mezi tím.“

Pan George pomalu staví šálek na stůl, aniž z něho ochutnal, a začíná se smíchem: „Sakra, co teda, File –“ ale zarazí se, když vidí, jak Fil počítá na špinavých prstech.

„Bylo mi akorát vosum,“ rozpomíná se Fil, „teda podle počítání na faře, dyž sem utek s tím kotlářem. Poslali mě pro něco, ale já

uviděl toho kotláře, seděl před starým barákem, měl svou vlastní výheň docela pro sebe, náramně příhodně, a von povídá: ‚Chtěl bys jít se mnou, človíčku?‘ Já povídám: ‚Nojo,‘ a tak jsme šli spolu domů do Clerkenwellu, von, já a ta kotlářská výheň. To bylo na prvního apríla. Já dokázal počítat do desíti, a dyž přišlo zasej prvního apríla, tak si říkám: ‚Ted’ka, brachu, je ti jeden rok a těch vosum k tomu.‘ Dalšího prvního apríla si povídám: ‚Ted’ka, brachu, sou ti dva roky a těch vosum k tomu.‘ Za nějaký čas sem napočítal deset a těch vosum k tomu, a potom dvakrát deset a zasej vosum k tomu. Dyž to vylezlo tak vysoko, tak mě to počítání zmohlo, ale aspoň dycky vím, že je v tom nějaká vosmička.“

„Hm!“ udělá pan George a pouští se znovu do snídaně. „A co se stalo s tím kotlářem?“

„Chlast ho uložil do špitálu, šéfe, a ve špitále ho uložili – do nějaký skleněný baňky, jak sem slyšel,“ odpovídá Fil záhadně.

„Ale tím jsi snad povýšil? Ujal ses řemesla, File, ne?“

„No jo, komandante, ujal sem se řemesla. Takovýho, jaký bylo. Moc velkej rajón to nebyl – kolem Šafránovýho vršku, Hattonskýho parku, Clerkenwellu, Smithfieldu, tam v těch končinách – pěkně chudejch končinách, tam vopotřebujou kotlíky, až se už nedají zaletovat. Většina těch potulnejch kotlářů k nám chodila ložirovat, z toho měl můj mistr největší příjem. Ale ke mně už nechodili. Já nebyl jako von. Von jim uměl pěkně zazpívat. To já ne! Von jim uměl zahrát písničku, na jakej ste si vzpomněli hrnec – ať to byl železnák, nebo jen vobyčejnej plecháč. Já nikdy s hrncem nic nedokázal, leda ho zaletovat nebo v něm uvařit – nikdy sem nesved ani notičku. Mimoto sem byl taky moc vošklivej a jejich paňmámy si na mě naříkaly.“

„Byly holt moc vyběravý. Ty bys přece vobstál při přehlídce mezi celou rotou, File!“ usměje se přátelsky kavalierista.

„Kdepak, šéfe,“ vrtí Fil hlavou. „Kdepak. Jakžtakž to eště ušlo, dokud sem chodil s tím kotlářem, třebaže to nebylo nic, čím bych se moh pochlubit; ale co potom, dyž sem zamlada hubou

rozdmychával výheň a zkazil si plet' a sežehnul si vlasy a napolykal se spousty kouře; a co pak, dyž sem měl vopravdu smůlu a naběh sem na rozžhavený železo a poznamenal se tak nadosmrti; a co potom ty tahanice s kotlářem, dyž sem byl starší a musel sem se s ním rvát skoro dycky, jakmile se moc zakoukal do flašky, a to dělal skoro pořád – to sem pak byl divně krásnej, moc divně, i tenkrát. A eště pozdějc: co ten tucet let v tmavý kovárně, kde chlapi moc rádi šaškovali; a co to neštěstí v plynárně, při kterým mě to popálilo; a co jak mě ten vejbuch vyrazil z vokna, dyž sem plnil prachem rachejtle u toho vohňostrůjce – sem zkrátka dost šerednej, že by mě mohli vokazovat na pouti.“

Fil naprosto spokojeně rezignuje na tenhle svůj úděl a poprosí o další šálek kávy. Když z něho upíjí, povídá:

„Zrovna po tom vejbuchu těch rachejtlí sem vás poprvně viděl, komandante. Pamatujete se?“

„Pamatuju, File. Špacíroval ses tenkrát na slunci.“

„Šoural sem se, šéfe, podél zdi –“

„Pravda, File, – vopíral ses vo ni ramenem –“

„V noční čepici!“ vykřikne vzrušeně Fil.

„V noční čepici –“

„A kulhal sem vo berlích!“ křičí Fil ještě vzrušeněji.

„Vo berlích. A pak –“

„Pak ste se zastavil, pamatujete?“ vykřikne Fil, položí šálek s podšálkem a honem si sundává talíř s kolenou. „A povídáte mi: ‚Copak, kamaráde? Tys musel prodělat válku!‘ Já vám na to tenkrát neřek nic, protože sem byl celej paf z toho, že takovej zdravej a fešnej silák, jako ste vy, zůstává stát a mluví na takovýho kulhavýho mrzáka, na takovej ranec kostí, jako sem já. Ale vy ste mi řek, a řek ste to tak srdečně, že mi to připadalo, jako bych vypil sklenici něčeho horkýho: ‚Copak tě to potkalo? Vzalo tě to teda pořádně. Co tě bolí, stará vojno? Seber se a pověz mi to! Seber se!‘ Já už se zatím sebral. To sem vám taky řek, vy ste toho řek víc, já vám toho řek víc, vy ste

mi toho řek ještě víc, a teďka sem tady, komandante! Sem tady!“ křičí Fil, který vyskočil ze židle a začal se nevysvětlitelně šourat bokem pryč. „Jestli potřebujete nějaký terč nebo jestli to pomůže kšeftu, ať se kunčafti střelí do mě! Mojí kráse uškodit nemůžou. Já to vydržím. Jen do toho! Jestli potřebují boxovacího panáka, ať boxují do mě! Mně to nevadí! Jestli potřebují lehkou váhu, aby se pocvičili v pokládání na lopatky, ať mě položí! Mně neublíží. Mě pokládali na lopatky všema možnejma stylama celej život!“

Při této neočekávané řeči, energicky pronesené a provázené akcemi, které ilustrují různá zmíněná cvičení, Fil Squod obkulhá tři strany střelnice, opíraje se o zdi ramenem, a náhle se vrhá ke svému komandantovi a vráží do něho hlavou, aby mu vyjádřil svou oddanost. Potom začíná sklízet nádobí od snídaně.

Pan George se bodře zasměje a poplácá ho po rameni, načež mu asistuje při uklízení a pomáhá uvést střelnici do provozního pořádku. Jakmile jsou s tím hotovi, zacvičí si párkrát s činkami, pak se zvaží, poznamená, že nějak „moc mohutní“, a pouští se s velkou vážností do sólového cvičení s palašem. Fil se zatím dal do práce u svého ponku, kde povoluje a utahuje šroubky, čistí je a piluje, profukuje malé otvory, začerňuje se přitom čím dál tím víc a zdá se, že dělá všechno, co je možno udělat při rozbírání a opětovném skládání pušky.

Po nějakém čase vyruší pána a pomocníka kroky na chodbě, jejichž neobvyklý zvuk ohlašuje příchod neobvyklé společnosti. Tyto kroky, postupující blíž a blíž ke střelnici, přivádějí dovnitř skupinku na první pohled sotva slučitelnou s jakýmkoli dnem v roce, s výjimkou pátého listopadu, kdy chodí maškary na paměť spiknutí Guye Fawkesa.

Skupinku tvoří povadlý a ošklivý hadroš, nesený v křesle dvěma nosiči a provázený hubenou ženštinou s obličejem jako scvrklá maska, od které by se dalo čekat, že okamžitě začne recitovat populární veršičky o časech, kdy chtěli spiklenci vyhodit starou Anglii střelným prachem do povětří, kdyby ta ženština pevně a vzdorně nesvírala

rty, když nosiči stavějí křeslo na zem. V tom okamžiku hastroš v křesle, který až dosud sípěl: „Bože můj! Božíčku, to jste mě vytrásli!“ najednou dodává: „Jak se máte, kamaráde drahej, jak se máte?“ Pan George teď v procesí rozeznává ctihodného pana Smallweeda na zdravotním výletě v doprovodu vnučky Judy, která mu dělá tělesnou stráž.

„Pane Georgi, kamaráde drahej,“ praví děda Smallweed a sundává pravou paži ze šíje jednoho ze svých nosičů, jehož cestou málem uškrtil. „Jak se máte? To jste překvapenej, že mě vidíte, co, kamaráde drahej?“

„Byl bych sotva překvapenější, kdybych uviděl vašeho přítele z města,“ opáčí pan George.

„Dostanu se málokdy ven,“ heká pan Smallweed. „Nebyl sem venku spoustu měsíců. Neprospívá mi to – a přijde to draho. Ale tolik jsem toužil vidět vás, drahej pane Georgi. Jak se máte, pane?“

„Docela dobře,“ odpovídá pan George. „Doufám, že vy taky.“

„Člověk se nikdy nemůže mít dost dobře, kamaráde drahej.“

Pan Smallweed se ho chápe oběma rukama. „Přived sem s sebou svou vnučku Judy. Nemoh jsem ji udržet doma. Tolik toužila vás vidět.“

„Hm! Snáší to dost klidně!“ mumlá pan George.

„Vzali sme si dročku, křeslo sme naložili do ní a zrovna tady za rohem mě z dročky vytáhli, posadili mě do křesla a vodnesli mě sem, abych viděl svého drahého kamaráda a ten jeho podnik! Tohle,“ ukazuje děda Smallweed na nosiče, který byl v nebezpečí uškrcení, teď se stáhl dozadu a dává si do pořádku průdušnici, „to je náš dročkář. Nedostane nic extra. Podle dohody má všechno započtený v jízdným. Tohodle chlapíka,“ ukáže na druhého nosiče, „sme si najali venku na ulici za jedno pivo. To dělá dvě pence. Judy, dej tomu chlapíkovi dvě pence. Nevěděl sem určitě, že tady máte svého pomocníka, kamaráde drahej, to sme tohodle chlapíka nemuseli najímat.“

Děda Smallweed pohlédne na Fila se značnou hrůzou a s tlumeným vyheknutím: „Bože můj! Božíčku!“ Jeho obava není na první pohled docela bezdůvodná, neboť Fil, který nikdy předtím nespatriil tohle strašidlo s černou sametovou čepičkou, strnul s puškou v ruce a s výrazem neomylného střelce, hodlajícího odprásknout pana Smallweeda jako nějakého ošklivého starého ptáka z rodu havranů.

„Judy, dítě moje,“ obrací se děda Smallweed k vnučce, „dej tomu chlapíkovi ty dvě pence. Za to, co udělal, je to až moc.“

Chlapík, který patří k oněm pozoruhodným exemplářům lidské muchomůrky, které samovolně vyražejí v západních londýnských ulicích, rovnou ve staré červené kazajce s cedulí „Posluha“, připraveni podržet spřežení a zavolat kočáry, přijme dvě pence s výrazem všeho možného, jenom ne nadšení, vyhodí je do vzduchu, z rozmachu je chytí a odklidí se.

„Drahej pane Georgi,“ škemrá děda Smallweed, „byl byste tak hodnej a vodnes mě k vohni? Sem na voheň zvyklej a sem starej člověk, brzy prochladnu. Ach božíčku!“

Závěrečný výkřik vyvrve velebnému kmetovi z úst prudkost, s jakou ho pan Squod jako služebný duch popadne i s křeslem, nadhodí ho a postaví ho na kamennou dlážku před krb.

„Bože můj!“ zalapá pan Smallweed po dechu. „Božíčku! Ojjoj! Kamaráde drahej, váš pomocník je náramnej silák – a náramnej rychlík! Bože, to je rychlík! Judy, vodtáhni mě kapku dozadu. Připalujou se mi nohy.“ Což opravdu dosvědčují nosy všech přítomných podle přičmoudlého pachu jeho vlněných punčoch.

Něžná Judy odsune svého děda trochu dál od ohně, natřese ho jako obvykle a osvobodí jeho zakryté oko zpod černého sametového zhasínadla, které se mu svezlo přes čelo, načež pan Smallweed opět vzdychne: „Ach božíčku! Bože můj!“ rozhlédne se kolem, a když se střetne s pohledem pana George, znovu k němu vztáhne obě ruce.

„Kamaráde drahej! Sem tak šťastnej, že vás zase vidím! A tohle je váš podnik? Rozkošný místečko. Jako vobrázek! A nespustí vám

tady náhodou něco samo vod sebe, kamaráde drahej?“ dodává děda Smallweed všecek nesvůj.

„Kdepak. Žádný strachy.“

„A ten váš pomocník. Nenechá – ach božítku! – nenechá někdy něco vystřelit třeba mimovolně, vopravdu ne, kamaráde drahej?“

„Nikdy nikomu neublížil, leda sám sobě,“ usměje se pan George.

„Ale moh by, víte. Zdá se, že sám sobě ublížil pořádně, a moh by i někomu jinýmu,“ opáčí starý džentlmen. „Nemusel by to zamejšlet –, ale taky by moh. Pane Georgi, řek byste mu, aby nechal ty pekelný flinty na pokoji a šel pryč?“

Fil se podle kavaleristova pokynu uchyluje s prázdnýma rukama na druhý konec střelnice. Pan Smallweed se uklidní a začne si masírovat lýtko.

„A vám se teda daří dobře, pane Georgi?“ obrátí se ke kavaleristovi, který stojí vztyčený tváří k němu, s palašem v ruce. „Prosperujete, jak se zlíbí vyšší moci, co?“

Pan George chladně přikývne a poznamená: „Jen pokračujte. Jistě jste nepřišel proto, abyste mi povídal tohle.“

„I vy šibale!“ opáčí velebný děd. „Vy ste tak dobrej společník, pane Georgi!“

„Haha! Pokračujte!“ vybízí ho znovu pan George.

„Kamaráde drahej! – Ale ta šavle se strašně blejská a zdá se strašně vostrá. Mohla by někoho nešťastnou náhodou poranit. Nasakuje mi z ní husí kůže, pane Georgi – zatracenej chlap!“ uleví si výtečný kmet stranou k Judy, když kavalerista poodejde, aby palaš odložil. „Je mi dlužnej peníze a mohlo by ho napadnout vyrovnat všechny účty v týhle mordýrně. Kéž by tady byla ta tvoje pekelná bába, moh by jí ufíknout hlavu.“

Pan George se vrací se založenýma rukama, podívá se dolů na staříka, který sklouzává v křesle níž a níž, a klidně poznamená: „Tak, teďka si dáme!“

„Hó!“ vykřikne pan Smallweed a zamne si ruce s prohnáním uchechtnutím. „No jo. Teďka si dáme. A co si dáme, kamaráde drahej?“

„Fajfku tabáku,“ odpovídá pan George, rozšafně si postaví židli do koutka u krbu, vezme si dýmku z krbové mřížky, nacpe si ji, zapálí a začne mírumilovně bafat.

Jeho počínání vyvádí z míry pana Smallweeda, jemuž to tak dalece brání vyrukovat s tím, co má na srdci, ať je to cokoli, že se začíná vztekat a zatínat nehty do vzduchu s bezmocnou pomstychtivostí, která je výrazem palčivé touhy podrápat a potřhat panu Georgeovi obličej. Poněvadž nehty výtečného kmeta jsou dlouhé a špinavé, jeho ruce hubené a žilnaté a jeho oči zelené a vodnaté, a poněvadž navíc při tom zatínání drápů klouže v křesle pořád níž, až se hrouť v beztvary ranec, je na něho tak příšerná podívaná i pro Judy, která je na takový pohled zvyklá, že se ta mladá panna na děda vrhá se zápalem převyšujícím zápal láskyplný a natrásá ho, ždouchá a dloubá do různých částí těla, zejména pak do té části, kterou by boxerská věda nazvala solar plexus, až kmet v zoufalé tísní vydává zvuky jako dusající dlaždičův beran.

Jakmile ho Judy tímhle způsobem znovu usadila v křesle, pobledlého, bez dechu, ale dosud zatínajícího drápy, natáhne sama vyzábly ukazováček a štouchne do zad pana George. Když kavalerista zvedne hlavu, rýpne vnučka i svého váženého děda, a sotva je tak svedla dohromady, zahledí se strnule do ohně.

„Jo, jo! Hohó! Hm, ehm!“ brebentí děda Smallweed, polykaje svůj vztek (ale stále zatíná drápy). „Kamaráde drahej!“

„Já vám něco povím,“ vpadne mu do toho pan George. „Jestli se mnou chcete mluvit, musíte se vymáčkout. Jsem drsnej chlap a neumím pořád chodit jako kočka kolem horký kaše. Na to nejsem dost chytřej. Nesedí mi to. Když mě takhle pořád zaplítáte do svezích klíčků,“ dodává a strká si zase dýmku mezi zuby, „připadá mi to, sakra, jako byste mě dusil.“

A nadechne se širokou hrudí z plných plic, jako by se ujišťoval, že ještě není udušen.

„Jestli jste ke mně přišel na přátelskou návštěvu,“ pokračuje potom, „tak vám děkuju a vítám vás. Jestli jste se přišel podívat, jakej tady snad mám movitej majetek, rozhlídněte se kolem a poslužte si. Jestli se chcete s něčím vytasit, tak ven s tím!“

Švarná Judy, aniž odtrhne pohled od ohně, uštědří svému dědovi děsný dloubanec.

„Vidíte! Slečinka si to taky myslí. A proč se, krucinál, někam neposadí jako pořádná křesťanka?“ upře kavalierista udiveně oči na Judy. „Tomu teda nerozumím.“

„Stojí vedle mě, aby mi posloužila, pane,“ odpovídá děda Smallweed. „Sem starej člověk, drahej pane Georgi, a potřebuju trochu péče. Na svoje léta se eště držím, nejsem žádná pekelná žvanda nanicovatá,“ (zavrčí a mimoděk se ohlíží po podušce), „ale potřebuju péči, kamaráde drahej.“

„No dobrá!“ obrátí se kavalierista i se židlí čelem ke staříkovi. „Co teda?“

„Můj přítel ve městě, pane Georgi, udělal malej kšeftík s jedním vaším žákem.“

„Vopravdu?“ zarazí se pan George. „To mě teda mrzí.“

„Už jo, pane.“ Děda Smallweed si začne masírovat nohy. „Ted'ka je z něho fešnej vojáček, pane Georgi, menuje se Carstone. Pomohli mu přátelé a všechno zaplatili, ve vší počestnosti.“

„Zaplatili?“ opáčí pan George. „Myslíte, že by váš přítel ve městě přijal jednu radu?“

„Myslím, že přijal, kamaráde drahej. Vod vás jo.“

„Tak mu teda radím, aby už v tomhle směru žádný kšefty nepodnikal. Už z nich nic nevyrazí. Ten mladej pán, pokud vím, je už docela na suchu.“

„Ne, ne, kamaráde drahej. Ne, ne, pane Georgi. Ne, ne, ne, pane,“ namítá děda Smallweed a potouchle si masíruje hubená lýtka.

„Ne docela na suchu, jak se mi zdá. Má dobrý přátele, má k dobru svůj plat, má k dobru svůj praporečnický patent, kdyby ho prodal, má k dobru svoje vyhlídky u soudu, má k dobru svoje vyhlídky na ženění a – víte, pane Georgi, můj přítel si podle všeho myslí, že ten mladý pán má k dobru ještě něco jinýho!“ prohlašuje děda Smallweed, pošupuje si sametovou čepičku a škrábe se za uchem jako opice.

Pan George odložil dýmku, sedí s paží na lenochu židle a vyklepává špičkou pravé nohy na zem čepobití, jako by ho obrat v rozhovoru nijak zvlášť netěšil.

„Ale vobratme list,“ ujímá se znovu slova pan Smallweed. „Aby řeč nestála, jak říkají vtipálkové, pane Georgi. Přejdeme vod praporečnicka ke kapitánovi.“

„Co máte za lubem teďka?“ zamračí se pan George a přestává si hladit pomyslné kníry. „K jakýmu kapitánovi?“

„K našemu kapitánovi. Ke kapitánovi, vo kterým voba víme. Ke kapitánovi Hawdonovi.“

„Á! Takhle vy teda, co?“ uvědomí si pan George a tiše si hvízdne, když vidí, jak děda i vnučka na něho tvrdě zírají. „K tomuhle vy míříte? No? Co teda? Už se dál dusit nenechám. Spust'te!“

„Kamaráde drahej,“ chlácholí ho stařík. „Někdo se na mě vobrátil – Judy, natřes mě kapku! – vobrátil se na mě včera stran toho kapitána; a já si pořád myslím, že ten kapitán není mrtvej.“

„Nesmysl!“ odmítá to pan George.

„Co ste říkal, kamaráde drahej?“ přikládá si stařík ruku k uchu.

„Nesmysl!“

„Ohó!“ ohrazuje se děda Smallweed. „Pane Georgi, můj názor můžete posoudit podle toho, jaký votázky sem dostal a z jakýho důvodu. Co si teda myslíte, že ten advokát, kterej se mě vyptával, vlastně chce?“

„Nějakej kšeft,“ vypálí pan George.

„Nic takovýho!“

„Tak teda nemůže bejt žádněj advokát,“ zavrtí pan George hlavou a zakládá si rezolutně paže na prsou.

„Kamaráde drahej, je to advokát, a slavnej. Chce se podívat na nějakou ukázkou rukopisu kapitána Hawdona. Nechce si ji nechat. Chce se na ni jenom podívat a porovnat ji s rukopisem, kterej má v majetku.“

„No a?“

„Inu, pane Georgi, vzpomenu si náhodou na ten inzerát stran kapitána Hawdona a stran každý informace, co vo něm kdo ví, vyhledal si ten inzerát a přišel za mnou – zrovna jako tenkrát vy, kamaráde drahej. Podáte mi ruku? Jsem tak rád, že ste ten den přišel! Byl bych nenašel vaše vzácný přátelství, kdybyste byl nepřišel!“

„No a dál, pane Smallweede?“ pobízí ho znovu pan George, když se s jistým přemáháním podrobil požadované ceremonii.

„Já žádněj takovej rukopis nemám. Nemám nic než kapitánův podpis. Mor a hladomor na něj, vražedná řež a náhlá smrt!“ rozkatí se stařík, jako by si matně vzpomínal na útržky nějaké litanie, a muchlá vztekle svou sametovou čepičku. „Mám aspoň půl miliónu jeho podpisů, jak se mi zdá! Kdežto vy,“ nutí se zadýchaně znovu do úlisného tónu, zatímco Judy mu nasazuje čepičku na hlavu jako na kuželníkovou kouli, „vy, můj drahej pane Georgi, nejspíš máte nějakěj dopis nebo papír, kterej by se k tomu účelu hodil. Všecko psaný jeho rukou by se hodilo.“

„Něco psaný jeho rukou,“ zamyslí se kavalerista. „Něco možná mám.“

„Nejdražší příteli!“

„A možná taky nemám.“

„Ne!“ vyhekne děda Smallweed schlíple.

„Ale i kdybych toho měl věrtel, neukážu ani lísteček, dokud nebudu vědět nač.“

„Vždyť sem vám pověděl nač. Drahej pane Georgi, pověděl sem vám přece nač.“

„Nepověděl jste mi dost,“ zavrtí kavalierista hlavou. „Musím vědět víc, a taky s tím souhlasit.“

„Šel byste teda se mnou k tomu advokátovi? Kamaráde drahej, půjdte se mnou toho pána navštívit?“ naléhá děda Smallweed a vytáhne ohmatané stříbrné hodinky s ručičkami jako hnáty kostlivce. „Řek sem mu, že k němu možná zajdu dnes dopoledne mezi desátou a jedenáctou, a teďka máme půl jedenáctý. Půjdete se mnou k tomu pánovi, pane Georgi?“

„Hm,“ udělá kavalierista zamyšleně. „Proti tomu bych ani nebyl. Jenže nevím, proč vám na tom tolik záleží.“

„Záleží mi na všem, co může přivést na stopu toho kapitána. Copak nás všechny nevožulil? Není nám všem dokola dlužnej vo-hromný sumy? Proč mi na něm záleží? Komu by na něm mohlo záležet víc než mně? Ale nemyslete si, kamaráde drahej,“ ztiší děda Smallweed hlas, „že chci, abyste vy něco prozrazoval. Zdaleka ne. Půjdete teda se mnou, kamaráde drahej?“

„Tak jo. Za chvílku. Ale nic neslibuju, pamatujte.“

„Jistě, drahej pane Georgi, jistě.“

„Myslíte tím taky, že mě tam zavezete, ať je to, kde chce, a nebudete mi tu cestu počítat?“ zajímá se pan George, když si bere klobouk a tlusté rukavice z prací kůže.

Tenhle žertík pana Smallweeda tak polechtá, že se před ohněm dlouho tiše pochechtává. Ale i při tom pochechtávání pokukuje přes paralytické rameno po panu Georgeovi a chtivě ho pozoruje, jak odmyká visací zámek prosté skříně na druhém konci střelnice, prohledává vyšší police a nakonec odtamtud vytahuje cosi, co šustí papírem, skládá to a strká si to do záňadří. V tom okamžiku do pana Smallweeda Judy štouchne a pan Smallweed štouchne do Judy.

„Jsem připravenej,“ oznamuje kavalierista a vrací se zpátky. „File, můžeš tohohle starýho pána vodnést do jeho drožky, a nic si z něho nedělej.“

„Ach božíčku! Ach bože! Počkejte moment!“ lekne se pan Smallweed. „Vždyť je to takovej rychlík! Víte určitě, že mě můžete vodnýst vopatrně, váženej příteli?“

Fil neodpoví, ale popadne křeslo i s nákladem a kulhá bokem pryč. Pan Smallweed, který teď ztratil řeč, se ho pevně drží kolem krku. Fil vyráží chodbou, jako by dostal příjemný úkol dopravit starého pána k nejbližšímu vulkánu. Jeho cesta je však kratší, končí u fiakru, kam velebného kmeta posadí. Krásná Judy zaujme místo vedle něho, křeslo okráší střechem fiakru a pan George si sedne na volné sedátko na kozlíku.

Když pak okénkem za sebou občas nakoukne do vnitřku drožky, naskytne se mu matoucí pohled: sveřepá Judy sedí pořád nehybně, kdežto velebný kmet s čepičkou pošinutou přes jedno oko sklouzává pořád ze sedadla do slámy na podlaze a druhým okem vzhlíží k panu Georgeovi s bezmocným výrazem, jako by ho někdo srážel herdami do zad.

KAPITOLA DVACÁTÁ SEDMÁ

Další staří vojáci

Pan George nemusí se založenými pažemi jet na kozlíku daleko, neboť jejich cílem je Kolejní park. Když kočí zastaví koně, pan George sleze, nakoukne do fiakru oknem a zeptá se:

„Cože, ten váš člověk je pan Tulkinghorn?“

„Jo, kamaráde drahej. Znáte ho, pane Georgi?“

„Inu, slyšel jsem vo něm – myslím, že jsem ho i viděl. Ale blíž ho neznám a von mě taky ne.“

Nato pana Smallweeda vynesou po schodech nahoru, což se hladce odbude s kavaleristovou pomocí. Zanesou ho do páně Tulkinghornovy velké pracovny a složí ho na turecký koberec před krbem. Pan Tulkinghorn není momentálně přítomen, ale hned se vrátí. Muž na vysoké lavici v předsíni, který tohle oznámil, prohrábne oheň a ponechává trojici návštěvníků, aby se hráli sami.

V panu Georgeovi budí pokoj náramnou zvědavost. Vzhlíží k malovanému stropu, rozhlíží se kolem po starých právnických knihách, prohlíží si portréty významných klientů, čte nahlas jména na jejich skřínkách.

„„Sir Leicester Dedlock, baronet,“ předčítá zamyšleně. „Ha! ‚Panství Chesneyský chlum.‘ Hm!“ Pan George ty skřínky dlouho pozoruje – jako by to byly obrazy –, pak se vrací ke krbu a opakuje si: „Sir Leicester Dedlock, baronet, a panství Chesneyskej chlum, co?“

„Má hromadu peněz, pane Georgi!“ šeptá děda Smallweed a masíruje si nohy. „Vohromnej boháč!“

„Koho tím myslíte? Zdejšího starýho pána, nebo toho baroneta?“

„Zdejšího pána, zdejšího pána.“

„Taky jsem to už slyšel, a vo ledačems ten pán ví, to se vsadím. A taky si špatně nebydlí,“ rozhlíží se znovu pan George. „Podívejte se tamhle na tu nedobytnou!“

Další rozhovor je přerušen příchodem pana Tulkinghorna. Ten se ovšem nijak nezměnil. Ošumělé oblečení, v ruce brejle s pouzdem, rovněž značně ošoupaným. Uzavřené a odměřené chování. Ochraptlý a tichý hlas. Pozorný výraz v tváři jakoby pod maskou, obvykle nikoli nekritický a snad i pohrdavý. Kdyby se vědělo všechno, ukázalo by se možná, že vysoká šlechta má oddanější zbožňovatele a věrnější ctitele než pana Tulkinghorna.

„Dobrý den, pane Smallweede, dobrý den!“ pozdravuje návštěvu, když vchází. „Jak vidím, přivedl jste seržanta s sebou. Posad'te se, seržante!“

Když si pan Tulkinghorn svléká rukavice a odkládá je do klobouku, podívá se přimhouřenýma očima přes pokoj na stojícího kavaleristu a v duchu si možná říká: „S tebou si poradím, příteličku!“

„Posad'te se, seržante!“ opakuje cestou ke stolu vedle krbu a sám se usazuje ve své lenošce. „Máme tam dnes ráno chladno a sychravo, chladno a sychravo!“ Pan Tulkinghorn si u krbu střídavě nahřívá dlaně i klouby prstů a prohlíží si zpod masky, kterou nikdy neodkládá, trojici usazenou v půlkroužku před ním.

„Ted' jsem se rozehrál k našemu jednání,“ (čemuž možná dává dvojí význam) „pane Smallweede.“ Judy znovu dědu natřeše, aby se mohl zúčastnit rozhovoru. „Přivedl jste tedy našeho dobrého přítele seržanta, jak vidím.“

„Jistě, pane,“ přisvědčuje pan Smallweed, náramně servilní před advokátovým bohatstvím a vlivem.

„A co seržant říká našemu návrhu?“

„Pane Georgi,“ ukáže děda Smallweed roztřeseně vyzáblou rukou, „tohle je ten džentlmen.“

Pan George džentlmena pozdraví, ale jinak sedí rovně jako svíčka a naprosto mlčky – úplně na krajíčku sedadla, jako by měl na zádech plnou polní výstroj.

Pan Tulkinghorn se znovu ujímá slova: „No tak, Georgi? Myslím, že se jmenujete George, ne?“

„Jistě, pane.“

„Tak co mi povíte, Georgi?“

„Promiňte, pane,“ opáčí kavalierista, „ale rád bych věděl, co mi povíte vy.“

„Myslíte o vaší odměně?“

„Myslím vo všem, pane.“

Tohle pana Smallweeda tak podráždí, že najednou vyhrkne: „Ty potvoro pekelná!“ Ale vzápětí pana Tulkinghorna prosí za prominutí a omlouvá svůj výbuch tím, že říká Judy: „Myslel sem na tvou babičku, děvčátko.“

„Předpokládal jsem, seržante,“ navazuje znovu pan Tulkinghorn, naklání se v lenošce na stranu a přehazuje si nohu přes nohu, „že vám pan Smallweed tu záležitost dostatečně vysvětlil. Jde ostatně o maličkost. Sloužil jste kdysi pod kapitánem Hawdonem, ošetřoval jste ho v nemoci, prokázal jste mu i jinak hodně službiček, a jak jsem slyšel, měl k vám značnou důvěru. Je to tak, ne?“

„Tak, pane,“ odpovídá pan George s vojenskou stručností.

„Takže možná náhodou máte v majetku něco – cokoli, na tom nezáleží –, nějaké účty, instrukce, rozkazy, nějaký dopis, cokoli psané kapitánovou rukou. Chci porovnat jeho rukopis s tím, co mám já. Když mi k tomu dáte příležitost, dostanete za svou ochotu odměnu. Tři, čtyři nebo pět guinejí byste doufám pokládal za pěknou sumičku.“

„Za nádhernou, kamaráde drahej!“ vykřikne děda Smallweed a obrátí oči vzhůru.

„Jestli ne, řekněte na své svědomí jako voják, o kolik víc můžete požadovat. Není třeba, abyste se s tím rukopisem loučil, když nebudete chtít – třebaže bych si jej radši nechal.“

Pan George sedí vzpřímeně, stále přesně ve stejné pozici, podívá se na podlahu, podívá se na malovaný strop a nepromluví ani slovo. Popudlivý pan Smallweed zatíná drápy do vzduchu.

„Za prvé jde o to,“ pokračuje pan Tulkinghorn svým metodickým, umírněným a nezaujatým způsobem, „jestli nějaký rukopis kapitána Hawdona máte?“

„Za prvé, jestli nějaký rukopis kapitána Hawdona mám, pane,“ opakuje pan George jako ozvěna.

„Za druhé, co by vás uspokojilo za to, že byste mi ho ukázal?“

„Za druhé, co by mě uspokojilo za to, že bych vám ho ukázal, pane,“ opakuje znovu pan George.

„Za třetí: můžete posoudit sám, jestli se vůbec podobá tomuhle,“ říká pan Tulkinghorn a náhle mu podává pár archů popsaného papíru, spojených dohromady.

„Jestli se vůbec podobá tomuhle, pane. Správně,“ opakuje do třetice pan George.

Všechny tři věty opakuje pan George úplně mechanicky a dívá se přitom přímo na pana Tulkinghorna, ani nemrkne na přísežné prohlášení z procesu Jarndyce a Jarndyce, které dostal k posouzení (ačkoli je pořád drží v ruce), ale zírá dál na advokáta s výrazem usouzeného zadumání.

„No?“ pobídne ho pan Tulkinghorn. „Co tomu říkáte?“

„Inu, pane,“ odpovídá pan George, vzpřímeně vstává a zdá se náhle nesmírně veliký, „jestli prominete, radši bych s tímhle neměl nic společného.“

Pan Tulkinghorn, navenek zcela nevzrušený, se ho zeptá: „Proč to?“

„Inu, pane,“ vykládá kavalerista. „Když nejde o vojenskou nutnost, nejsem vůbec podnikavej člověk. Mezi civilistama to nikdy nikam nedotáhnu. Na lejstra nemám hlavu, pane. Každou jinou palbu snesu líp než palbu křížovýho výslechu. Říkal jsem už panu Smallweedovi, ani ne před hodinou, že když se dostanu do něčeho, jako je tohle,

připadám si, jako by mě dusili. A stejně tak si připadám," dodává pan George a rozhlíží se po přítomných, „zrovna v týhle chvíli.“

Potom udělá tři kroky vpřed, aby položil papíry na advokátův stůl, a tři kroky zpátky, aby zaujal své předchozí místo, kde zůstává stát vypjatě vzpřímený, hned pohlíží k zemi a hned zase k malovanému stropu, a ruce drží za zády, jako by se bránil, aby už nemusel přijmout jakýkoli jiný dokument.

Po téhle provokaci má pan Smallweed své oblíbené hanlivé adjektivum tak na krajíčku jazyka, že slova „kamaráde drahej“ začne slabikou „pek“, následkem čehož se mu obě k-k srazí dohromady a vyvolají dojem, že pan Smallweed trpí k-koktavostí. Jakmile však tuhle potíž překoná, nabádá svého drahého kamaráda co nejhlavňavěji, aby se neukvapoval, ale udělal, co tak věhlasný džentlmen žádá, a udělal to ochotně; může se přece spolehnout, že je to plně přijatelné a navíc výnosné. Pan Tulkinghorn jenom utrušuje pár příležitostných větiček jako: „Sám jistě nejlíp posoudíte, co je ve vašem zájmu, seržante.“ – „Jen pozor, abyste si tím neuškodil.“ – „Dělejte, jak myslíte.“ – „Když víte, proč to děláte, tak to docela stačí.“ Říká to napohled dokonale lhostejně, probírá se přitom papíry na stole a chystá se psát nějaký dopis.

Pan George nedůvěřivě těká pohledem z malovaného stropu na podlahu, z podlahy na pana Smallweeda, z pana Smallweeda na pana Tulkinghorna a z pana Tulkinghorna znovu na malovaný strop a často ve zmatku přešlapuje z nohy na nohu.

„Ujišťuju vás, pane," promluví konečně, „a nemyslím to nijak urážlivě, že si mezi vámi a panem Smallweedem tady vopravdu připadám, jako bych se udusil už aspoň padesátkrát. Vopravdu, pane. Prostě na vás nestačím, pánové. Dovolíte mi otázku, proč chcete vidět kapitánův rukopis, kdybych třeba našel nějakou jeho ukázkou?“

Pan Tulkinghorn klidně zavrtí hlavou. „Ne. Kdybyste se vyznal v podnikání, nebylo by třeba vykládat vám, že v povolání, ke kterému

patřím, má mnoho takových požadavků svoje diskrétní důvody, které jsou samy o sobě docela neškodné. Ale jestli se snad bojíte, že kapitánovi Hawdonovi nějak ublížíte, můžete se v tom ohledu uklidnit.“

„To jo! Vždyť je po smrti, pane.“

„Jistě?“ Pan Tulkinghorn klidně usedá k psaní.

„No, pane,“ ozve se kavalerista s pohledem do svého klobouku po další rozpačité pauze, „mrzí mě, že jsem vás víc neuspokojil. Ale jestli by někoho uspokojilo, kdybych si svůj názor, že totiž s touhle věcí nemám radši mít nic společného, potvrdil u jednoho svého kamaráda, kterej se v tom vyzná líp než já a je taky starej voják, rád se s ním poradím. Já – já sám jsem teď vážně tak docela udušenej,“ přejede si pan George bezmocně rukou čelo, „že nevím, co vlastně by mohlo uspokojit mě.“

Pan Smallweed, jakmile slyší, že zmíněná autorita je také nějaký starý voják, důrazně doporučuje, aby se s ním kavalerista rozhodně poradil a zejména ho upozornil, že jde o pět guinejí nebo i o víc. Pan George se tedy zavazuje, že ho půjde navštívit. Pan Tulkinghorn neříká nic tak ani tak.

„Poradím se teda s tím svým kamarádem, když proti tomu nic nemáte,“ prohlašuje kavalerista, „a dovolím si zajít k vám s konečnou vodpovědí znova během dne. Pane Smallwede, jestli chcete, abych vás vodnes dolů –“

„Za moment, kamaráde drahej; za moment. Nechal byste mě napřed promluvit slovíčko s tímhle džentlmenem soukromě?“

„Samozřejmě, pane. Nemusíte kvůli mně pospíchat.“ Kavalerista se stáhne na druhý konec místnosti a znovu si zvědavě prohlíží skříňky, nedobytanou pokladnu i ostatní zařízení.

„Kdybych nebyl tak slabej jako nemluvně, pane,“ šeptá děda Smallweed, přitáhne si advokáta za klopu kabátu k sobě a ve vztek-lých očích se mu zeleně zableskne, „vy rval bych mu ten rukopis. Má ho v zapnutý náprsní kapse. Viděl sem, jak si ho tam strkal.“

Judy to viděla taky. Vozvi se, ty pokroucená reklamo nad krámem s vycházkovejma holema, a řekni, žes viděla, jak si ho tam strkal!“

Tuhle vehementní výzvu doprovází velebný kmet tak prudkým žduchancem do vnučky, že se neudrží, sklouzává z křesla a strhává pana Tulkinghorna s sebou, dokud ho Judy v pádu nezachytí a pořádně ho nenatřeše.

„O násilí já nestojím, příteli,“ poznamenává pan Tulkinghorn chladně.

„Já vím, já vím, pane. Ale člověka dopaluje a dožírá – je to, je to horší než ta tvoje žvanda křandavá, ta tvoje bába,“ obrací se děda Smallweed na nevzrušitelnou Judy, která jenom zírá do ohně, „když člověk ví, že ten chlap má to, co se na něm žádá, a nechce to dát. Von to nechce dát! *Von!* Ten vagabund! Ale to nic, pane, to nic. Nanejvejš bude po jeho leda na chvílku. Držím ho pěkně ve svěráku. Já mu přitáhnu šroub, pane! Já ho zmáčknu! Když to nedá po dobrým, dá to po zlým! – Tak, můj drahej pane Georgi,“ mění děda Smallweed tón, ale mrká ohavně na advokáta, když ho opouští, „sem připravenej na vaši laskavou pomoc, kamaráde drahej!“

Pan Tulkinghorn s nepatrným náznakem pobavení, které se projevuje jeho sebeovládáním, stojí na koberci u krbu zády k ohni, pozoruje, jak pan Smallweed mizí, a opětuje kavaleristův pozdrav na rozloučenou lehkým pokývnutím hlavy.

Zbavit se velebného kmeta je daleko těžší než pomáhat ho snést ze schodů, zjišťuje pan George, neboť jakmile je děda usazen ve svém povoze, rozřeční se tak horlivě o počtu guinejí a drží kavaleristu tak zamilovaně za knoflík – po pravdě totiž tajně touží roztrhnout mu kabát a oloupit ho –, že kavalerista musí vyvinout značné úsilí, aby se vyprostil. Konečně se mu to podaří, takže může vykročit za svým rádcem.

Kráčí rozvázně klášternickým Templem a Karmelitánským okrskem bílých fráterů (tam neopomene mrknout do uličky Visícího meče, která se zdá jaksi v jeho stylu), přes Dominikánský

most černých fráterů a Dominikánskou třídou, až dojde do ulice s malými krámkou, ležící někde v té uzlině, kde se sbíhají cesty z Kentu a ze Surrey i ulice od londýnských mostů, jejímž středem je daleko proslulé náměstí – onen Elefant, totiž infant, který svůj kastilský zámek, obklopený tisícem kočárů s čtyřspřežími, prohrál v soutěži se silnějším železným monstrem na kolejích, jež je připraveno rozmanžítovat ho kdykoli na karbanátky. Pan George zaměřuje svůj pádný krok k jednomu krámkou v té ulici, ke krámkou s hudebními nástroji, který ve výkladu vystavuje pár housliček, několik pastýřských píšťal, tamburínu, triangl a nějaké aršíky not. Pár kroků před krámkem zůstává stát, když z něho vidí vycházet ženu vojáckého vzezření s podkasanou sukní a s dřevěným škopíkem, z něhož začíná šplíchat na kraj chodníku. „Jako vobvykle meje zeleninu,“ říká si pro sebe pan George. „Ještě nikdy jsem ji neviděl, kromě momentů, kdy jela na voze s bagáží, aby nemyla zeleninu.“

Právě teď je předmět jeho úvahy rozhodně tak zaměstnaný mytím zeleniny, že nemá tušení o jeho příchodu. Teprve když se napřímí i se škopíkem a vylije z něho vodu do rigolu, shledává, že pan George stojí kousek od ní. Nevítá ho však nijak lichotivě.

„Georgi, vždycky, když vás vidím, nejradši bych vás viděla sto mil daleko.“

Kavalerista nechává tohle přivítání bez poznámky a jde za ní do krámkou, kde paní staví škopík na pult, potřese si s ním rukama a spočine pažema na škopíku.

„Můj Matěj Bagnet mi nikdy nepřipadá v bezpečí ve vaší blízkosti, Georgi,“ říká. „Jste takovej tulák tuláckej –“

„Já vím, paní Bagnetová. Já vím.“

„Vy že to víte!“ odsekne paní Bagnetová. „K čemu je to dobrý? Proč takovej jste?“

„Mám nejspíš už takovu zvířecí náтуру,“ zabručí dobromyslně kavalerista.

„A já!“ vykřikne paní Bagnetová trochu ječivě. „Ale co mi ta vaše zvířecí nátura pomůže, když mi to zvíře odláká mýho Mata od muziky na Novej Zéland nebo do Austrálie?“

Paní Bagnetová není vůbec ošklivá. Má sice důkladné kosti a trochu drsnou pleť, pihovatou od slunce a větru, které jí odbarvily vlasy nad čelem, ale je zdravá, plná života a má jiskrné oči. Prostě silná, čilá, pracovitá žena s poctivou tváří mezi pětačtyřicítkou a padesátkou. Je čistotná, otužilá a tak úsporně (i když dostatečně) oblečená, že jediným šperkem, který má v majetku, je zřejmě její snubní prsten, tak zarostlý do prstu od chvíle, kdy si jej nasadila, že už nikdy nepůjde sundat, dokud se nesmísí s prachem paní Bagnetové.

„Paní Bagnetová,“ brání se kavalérista, „máte moje čestné slovo. Mat vode mě nepřijde k žádný úhoně. Tak dalece mi důvěřovat můžete.“

„No, to myslím můžu. Ale člověka zneklidňuje už to, jak vypadáte,“ paríruje paní Bagnetová. „Ach, Georgi, Georgi! Kdybyste se byl usadil a oženil se s vdovou po Joeovi Pouchovi, když v Americe umřel, ta by vás panečku vzala do ruky.“

„Byla to pro mě příležitost, jistě,“ souhlasí kavalérista, napůl se smíchem a napůl vážně. „Jenže já se teď už nikdy neusadím jako váženěj člověk. Vdova po Joeovi Pouchovi by mi možná prospěla – bylo v ní něco – a taky něco na ní – , ale já se k tomu nemoh rozhoupat. Jo, kdybych bejval měl to štěstí potkat takovou ženu, jakou našel Mat!“

Paní Bagnetová se s dobrým chlapíkem nijak zvlášť neupejpá, ale poněvadž chce v té věci být sama dobrý chlapík, kvituje tenhle kompliment tím, že pana George pleskne přes tvář hlávkou salátu a odnáší svůj škopík do malé místnosti za krámem.

„Ejhle, Quebeka, panenka moje!“ zahlaholí pan George, když na její pozvání vchází za ní. „A malá Malta taky! Pojdte dát pusu svému Drsoulovi!“

Obě mladé dámy – ve skutečnosti nikoli pokřtěné jmény, jimiž byly osloveny, ale v rodině se jim tak vždycky říká podle míst, kde se narodily ve vojenských ubikacích – se zaměstnávají vsedě na třínohých stoličkách: mladší (asi pětiletá nebo šestiletá) se učí písmena z šestákového slabikáře; starší (snad osmiletá či devítiletá) ji poučuje a horlivě šije. Obě vítají pana George pokřikem jako starého kamaráda a po chvíli hubičkování a kočkování si přisunují stoličky vedle něho.

„A copak dělá mladej Woolwich?“ ptá se pan George.

„Ach, ten!“ vykřikne paní Bagnetová a otáčí se k němu od rendlíků (vaří totiž oběd) s ohnivým ruměncem ve tváři. „Jestlipak byste to do něho řek? Dostal angažmá v divadle, hraje s tátou na píšťalu v jednom vojenském kuse.“

„Bravo, můj kmotřenče!“ plácne se pan George do stehna.

„Taky si myslím!“ souhlasí paní Bagnetová. „Je pravej Brit. To je Woolwich. Pravej Brit!“

„A Mat fouká vo sto pryč na fagot a jste všichni dohromady vážený civilové,“ dodává pan George. „Pořádná rodina. Děti, který dorůstají. Matova stará máma ve Skotsku, váš starej táta někde jinde, píšete si spolu, kapku si pomáháte a – inu, inu! Máte pravdu, proč byste mě neměla chtít vidět sto mil daleko, vždyť já s tímhle vším nemám moc společnýho.“

Pan George upadá do zamyšlení, když tady tak sedí před krbem ve vybičené světnici s vydrhnutou podlahou posypanou pískem, kde je to čistotně cítit jako v kasárnách, kde není nic nadbytečného a kde člověk nenajde smítko ani prášek, ať se podívá na tvářičky Quebeky a Maltý nebo na lesklé plechové hrnce a pánvičky na poličkách v kredenci; pan George tedy upadá do zamyšlení, zatímco paní Bagnetová je zaujatá vařením, ale vtom se v pravý čas vrací domů pan Bagnet s mladým Woolwichem. Pan Bagnet je bývalý kanonýr, vysoký a vzpřímený, s huňatým obočím a s kníry jakoby z kokosových vláken, bez jediného vlásku na hlavě a s vyprahlou pletí. Hlas má

úsečný, hluboký a zvučný, nikoli nepodobný tónům nástroje, kterému se oddává. Skutečně se na něm celém dá pozorovat ta neústupnost, ta mosazí okovaná nepoddajnost, jako by sám představoval fagot v lidském orchestru. Mladý Woolwich je typ a vzor mladého bubeníka.

Otec i syn kavaleristu srdečně vítají. Jakmile on ve vhodné chvíli řekne, že se přišel s panem Bagnetem poradit, pan Bagnet pohostinně prohlašuje, že nechce o žádných záležitostech slyšet, dokud nebudou po obědě, a že jeho přítel nedostane žádnou radu, jestli napřed nesní vařené vepřové se zeleninou. Když kavalerista kapituluje před tímhle pozváním, vyjde s panem Bagnetem do uličky, aby nepřekáželi při domáckých přípravách, a promenují se pak po dlažbě sem a tam odměřeným krokem a se založenými rukama, jako by vartovali na pevnostním valu.

„Georgi,“ říká pan Bagnet, „mě přece znáš. Rádcem je moje holka stará. Ta na to má hlavu. Ale před ní to nikdy nepřiznám. Kázeň se musí dodržovat. Počkej, až pustí z hlavy zeleninu. Pak se poradíme. Co moje holka stará řekne, to udělej!“

„To udělám, Mate,“ souhlasí kavalerista. „Spíš bych se řídil jejím názorem než názorem celého kolegia.“

„Kolegium,“ odpovídá pan Bagnet úsečnými větičkami jako fagot. „Který kolegium můžeš nechat – na druhém konci světa – jen v šedivém plášti a s parapletem –, aby se samo vrátilo do Evropy? Moje holka stará by to udělala třeba zejtra. Jako už jednou!“

„Máš pravdu,“ přisvědčuje pan George.

„Který kolegium,“ pokračuje pan Bagnet, „můžeš postavit na nohy – s vápnem za dva šupy – s valchářskou hlinou za šup – s pískem za půl šupu – a s drobnejma, co dostaneš zpátky na šesták? S tím moje holka stará začínala. V tomhle kšeftě.“

„Mám radost, že kšeft prospívá, jak slyším, Mate.“

„Moje holka stará šetří,“ podotýká pan Bagnet souhlasně. „Má někde punčochu. S penězma. Nikdy jsem tu punčochu neviděl. Ale vím, že ji má. Počkej, až pustí z hlavy zeleninu. Pak ti pomůže.“

„Vona je poklad!“ zvolá pan George.

„Je víc. Ale před ní to nikdy nepřiznám. Kázeň se musí dodržovat. Právě moje holka stará vobjevila, k čemu jsem v muzice dobřej. Nebejt jí, zůstal jsem do teďka u kanonýrů. Šest let jsem se pachtil s houslema. Deset s flétnou. Moje holka stará řekla, že to k ničemu není; máš dobřej úmysl, ale schází ti vohebnost prstů; zkus fagot. Vypučila fagot vod kapelníka střeleckýho pluku. Cvičil jsem na něj v zákopech. Šlo mi to, sehnal jsem jinej, mám z toho živobyť!“

Pan George poznamenává, že paní Bagnetová je svěží jako růžička a zdravá jako jablíčko.

„Moje holka stará,“ rozvíjí příměr pan Bagnet „je úplně báječná ženská. Z toho plyne, že je jako úplně báječnej den. Čím je starší, tím je báječnější. Nikdy jsem neviděl jinou, která by se jí vyrovnala. Ale před ní to nikdy nepřiznám. Kázeň se musí dodržovat.“

Pokračují pak v rozhovoru o bezvýznamných věcech a přecházejí uličkou sem a tam, stejným krokem a stejným tempem, až je Quebeka s Maltou zavolají, aby přišli spořádat vepřové se zeleninou, nad kterým paní Bagnetová odříká krátkou modlitbičku jako nějaký vojenský kurát. Při rozdělení potravy má paní Bagnetová přesně vypracovaný systém jako při každé jiné domácí práci. Sedí se všemi talíři před sebou a přidává hned ke každé porci masa příslušnou porci šťávy, zeleniny, brambor, a dokonce i hořčice, a naservíruje pak všechno kompletně. Když potom podobně rozdělí ze džbánu pivo a zásobí tak stůl vším potřebným, paní Bagnetová přikročuje k ukojení svého vlastního hladu, který je jaksepatří zdravý. Jídelní výzbroj, jestli se tak dají označit příbory a stolní nádobí, tvoří hlavně náčiní z rohoviny a z plechu, které už sloužilo v rozmanitých částech světa. Zejména si zasluhuje zmínku nůž mladého Woolwiche, jenž se zavírá jako ústřice a je vybaven obzvlášť silným sklapovacím mechanismem, což mladému muzikantovi často kazí apetit; tento nůž totiž v různých rukách obešel všechny posádky v zahraniční službě.

Po obědě paní Bagnetová za asistence mladších ratolestí (ty leští své vlastní talíře a pohárky i vidličky a nože) uvádí celou jídelní soupřavu do stejného lesku, v jakém byla předtím, a pak všechno uklízí. Především však zametá u krbu, aby pan Bagnet s hostem nemuseli čekat na zakouření z dýmek. Tyhle domácí práce vyžadují stálé pobíhání na zadní dvorek a zpátky, jakož i časté užívání vědra, které má nakonec to štěstí, že může asistovat při mytí přímo paní Bagnetové. Ta se po chvíli znovu objevuje, vymydlená a svěží, usedá ke svému šití, a potom, teprve potom – poněvadž teprve potom se dá předpokládat, že pustila zeleninu docela z hlavy – vybízí pan Bagnet kavaléristu, aby vyrukoval se svým případem.

Pan George to dělá velice diskrétně: tváří se, jako by oslovoval pana Bagneta, ale pokukuje v jednom kuse po jeho holce staré, stejně jako Bagnet sám. Ona si počíná podobně diskrétně a upíná se ke svému šití. Jakmile je případ plně vysvětlen, uchyluje se pan Bagnet ke svému obvyklému triku pro dodržení kázně.

„To je všecko, Georgi?“ ptá se.

„To je všecko.“

„Budeš jednat podle mého názoru?“

„Budu se jím ve všem řídit,“ odpovídá pan George.

„Holka stará,“ vyzývá ženu pan Bagnet, „pověz mu, jakej mám názor. Znáš ho přece. Pověz mu ho teda!“

Ten názor teda je, že pan George má co nejmíň jednat s lidmi, na které nestačí, že má být co nejopatrnější, aby se nezapletl do věcí, kterým nerozumí, a že docela prosté pravidlo říká: nedělat nic ve tmě, nezúčastnit se ničeho pokoutního ani záhadného a nikdy nestoupat tam, kde nemůže vidět půdu pod nohama. Takový je v podstatě názor pana Bagneta, tlumočený prostřednictvím holky staré, a panu Georgeovi se tak uleví, když slyší potvrzení svého vlastního názoru a vyvrácení svých pochyb, že si při té výjimečné příležitosti dopřává ještě jednu dýmku tabáku a pár vzpomínek na staré časy s celou Bagnetovic rodinou, podle různého rozsahu jejich zkušeností.

Tohle zdržení má za následek, že pan George nepovstává v plné výšce, dokud se nepřiblíží čas, kdy britské publikum očekává fagot a píšťalu v divadle, a poněvadž i potom nějaký čas trvá, než se pan George ve své domácí roli Drsoula rozloučí s Quebecou a Maltou a než vsune kmotrovský šilink do kapsy svého kmotřence s blahopřáním k životnímu úspěchu, je už tma, když se znovu obrací čelem ke Kolejnímu parku.

„Takovej rodinnej domov,“ dumá za pochodu, „ať je třeba maličkej, dává člověku jako já poznat, jak je vosamělej. Ale vlastně dobře, že jsem to nikdy nedotáh do manželství. Nehodil bych se na to. Jsem pořád ještě takovej tulák, i ve svejch letech, že bych tu střelnici neudržel ani měsíc, kdyby to bylo solidní zaměstnání nebo kdybych tam netábořil jako cikán. Ale co! Nikomu nedělám hanbu a nikomu nejsem na vobtěž. To je taky něco. To se mi nedařilo spoustu let!“

A tak nad tím mávne rukou a pochoduje dál.

Když dorazí ke Kolejnímu parku a vystoupí po schodišti k bytu pana Tulkinghorna, najde vnější dveře zavřené, ale protože toho o vnějších dveřích moc neví a na schodišti je kromě toho tma, pořád ještě tápá a šmátrá kolem sebe, v naději, že objeví rukojeť od zvonku nebo že si nějak otevře sám, když po schodech stoupá pan Tulkinghorn (potichu ovšem) a podrážděně volá:

„Kdo je to? Co tady děláte?“

„Prosím za prominutí, pane. To jsem já, George. Ten seržant.“

„A to snad George, ten seržant, nemohl vidět, že moje dveře jsou zamčené?“

„Ne, pane, to jsem nemoh. V každém případě jsem to neviděl,“ odpovídá kavalerista dotčeně.

„Rozmyslel jste si to? Nebo máte pořád stejný názor?“ ptá se pan Tulkinghorn. Ale zná dobře odpověď, stačil mu jeden pohled.

„Pořád stejnej, pane.“

„Jak jsem si myslel. To stačí. Můžete jít. Tak vy jste ten člověk,“ poznamenává pan Tulkinghorn, když si klíčem odmyká, „u kterého našli v úkrytu toho Gridleye?“

„Ano, *jsem* ten člověk,“ odsekne kavalérista, když se zastavil na druhém či třetím schodě cestou dolů. „Co je na tom, pane?“

„Co je na tom? Nelíbí se mi vaši společníci. Nebyl bych vás dopoledne pustil do svého bytu, kdybych byl pomyslel, že jste ten člověk. Gridley? Násilník, schopný vraždy, nebezpečný chlap.“

S těmi slovy, pronesenými u něho nezvyklým zvýšeným hlasem, zajde advokát do svého bytu a práskne za sebou dveřmi, až to zaduní.

Pan George přijímá tohle propuštění s velikým vztekem, tím větším, že písař, který stoupá po schodech proti němu, slyšel poslední slova a zřejmě je vztahuje na něho. „Pěknej charakter mi připsal,“ bručí kavalérista a dopáleně zakleje cestou dolů. „Násilník schopnej vraždy, nebezpečnej chlap!“ Když se ohlédně nahoru, vidí, že ho písař sleduje očima a měří si ho, jak jde kolem lampy. To ještě tak rozpálí jeho vztek, že má nějakých pět minut náladu pod psa. Ale pak nad tím mávne rukou jako nad tím ostatním a dává se na pochod domů na střelnici.

KAPITOLA DVACÁTÁ OSMÁ

Majitel hutí

Sir Leicester Dedlock pro přítomnou chvíli překonal rodinnou pakostnici a může se zase jednou skutečně i v obrazném smyslu postavit na nohy. Je ve svém sídle v Lincolnshiru, jenže tam se znovu rozlily vody po níže položených pozemcích, na Chesneyský chlum se vkrádá chlad a vlhko a vniká i do kostí sira Leicestera Dedlocka, třebaže je sídlo dobře chráněné. Nepřítele nedokážou zahnat ani ohně z planoucích polen a z uhlí – z dedlockovského dřeva a z předpotopních hvozdů –, které plápolají v širokých krbech a pomrkávají soumrakem na zamračené lesy, chmuřící se nad obětovanými stromy. Ani trubky s horkou vodou, které se táhnou po celém domě, ani čalouněné dveře a utěsněná okna, ani zástěny a záclony nedovedou vynahradit nedostatečnost ohňů a uspokojit potřebu sira Leicestera. Následkem toho informátoři z nóbl světa ohlašují jednou ráno naslouchajícím uším, že lady Dedlocková se podle všeho očekávání brzy vrátí na pár týdnů do města.

Je smutná pravda, že i velcí mužové mají chudé příbuzné. Vskutku, velcí mužové mívají často víc než přiměřený podíl chudých příbuzných, jelikož stejně jako jasně červená krev vyšší jakosti, tak i podřadná krev nezákonně prolitá hlasitě volá a chce být slyšena. Bratrance sira Leicestera z nejbzdálenějšího kolena jsou jako vraždy – v tom smyslu, že vždycky „vyjdou najevo“, vždycky se objeví. Jsou mezi nimi i bratrance tak chudí, že se skoro můžeme odvážit pomyšlení, oč by byli šťastnější, kdyby se z nich nikdy nestaly slabě pozlacené články ve zlatém řetěze Dedlocků, ale kdyby je rovnou ukovali z obyčejného železa, aby mohli zastávat nějakou obyčejnou službu.

Službu však zastávat nesmějí (s několika málo omezenými výjimkami: služba vznešená, ale ne výnosná), brání jim v tom

dedlockovská důstojnost. Takže navštěvují bohaté příbuzné; když mohou, dělají dluhy, a když nemohou, třou opentlenou bídu – ženy bez manželů a muži bez manželek –, jezdí ve vypůjčených kočárech a zasedají k hostinám, které sami nevystrojili, a tak se protloukají vznešeným životem. Suma rodinného bohatství byla dělena tolika děliteli, že oni jsou ten obtížný zbytek: nikdo neví, co si s ním počít.

Každý, kdo je na straně sira Leicestera Dedlocka a sdílí jeho způsob myšlení, se mu jeví jako jeho bližší či vzdálenější bratranec. Od lorda Boodla přes vévodu Foodla až k Noodlovi sir Leicester jako nádherný pavouk rozpíná svoje vlákna příbuzenství. Ale zároveň s tím, co majestátně trůní mezi bratranci, které je možno označit slovem Někdo, chová se podle svého důstojného způsobu jako vlídný a štědrý příznivec mezi bratranci, na něž se vztahuje označení Nikdo. A v přítomné chvíli navzdory vlhkosti setrvává s návštěvou několika takových příbuzných na Chesneyském chlu-
mu, čímž osvědčuje vytrvalost mučedníka.

Mezi hosty stojí v první řadě Volumnie Dedlocková, mladá dáma (šedesátnice), která je spřízněná dvojnásobně, neboť má tu čest být z matčiny strany chudou příbuznou jiné vznešené rodiny. Slečna Volumnie projevovala v dřívějších dobách své existence slušný talent k vystřihování ozdůbek z barevného papíru, ke zpěvu písní ve španělské řeči za doprovodu kytary i k uplatňování francouzských slovních hříček ve venkovských panských sídlech, takže prožila dvacet let mezi svou dvacítkou a čtyřicítkou celkem příjemně. Když pak vyšla z módy a společnost se začínala nudit jejími vokálními výkony ve španělském jazyce, uchýlila se do Bathu, kde skromně žije z ročního příspěvku od sira Leicestera, aby příležitostně vstala z mrtvých ve venkovských sídlech svých bratranců. V Bathu má rozsáhlé známosti mezi děsivými starými džentlmeny s tenkýma nožkami a v nankinových kalhotách, a je v tom ponurém městě vysoce vážená. Jinde však z ní mají tak trochu hrůzu, v důsledku jejího nediskrétního plýtvání kosmetickou růží a její urputnosti,

s jakou lpí na zastaralém perlovém náhrdelníku v podobě růžence z ptačích vajíček.

V každé zdravě uspořádané zemi by Volumnie byla jasný případ pro udělení penze. Příbuzní se snažili, aby jí byla poskytnuta, a když se ujal úřadu William Buffy, všichni očekávali, že jí budou vyměřeny dvě stovky ročně. Jenže William Buffy nějak objevil, proti všemu očekávání, že není doba, která by to umožňovala, a to byl pro sira Leicestera Dedlocka první jasný příznak, že je země v rozkladu.

Je tu rovněž ctihodný pan Bob Mashtall, který umí koním namíchat teplou šlichtu s obratností veterináře a je lepší střelec než většina hajných. Jednu dobu velice toužil sloužit vlasti v postavení, které by mu poskytovalo dobré příjmy, ale neobtěžovalo by ho žádnou zodpovědností. V dobře řízeném politickém útvaru by tahle přirozená touha nadaného mladého džentlmena s tak vznešenými styky byla rychle uznána, ale William Buffy po svém nastoupení nějak zjistil, že není doba, aby mohl zařídit aspoň tuhle maličkost, a to byl pro sira Leicestera druhý příznak, že je země v rozkladu.

Ostatní bratrance a sestřenice jsou dámy a pánové různého věku a schopností; většinou roztomilí a rozumní, a nejspíš by si byli v životě vedli docela dobře, kdyby byli dokázali překonat pocit svého bratranectví; za daných okolností jim skoro všem spíš uškodilo, takže bezúčelně a malátně bloumají a zdají se právě tak bezradní, co si mají počít sami se sebou, jako mohou být bezradní druzí, co si mají počít s nimi.

V téhle společnosti svrchovaně vládne (a kde by nevládla?) milostivá lady Dedlocková. Je krásná, elegantní, vzdělaná a mocná ve svém malém světě (neboť nóbl svět se nerozprostírá všude od pólu k pólu) a svým vlivem značně zdokonaluje a zjemňuje domácnost sira Leicestera, třebaže se chová trochu povýšeně a lhostejně. Bratrance, i ti starší, kterým sňatek sira Leicestera s ní vyrazil tenkrát dech, jí teď vzdávají feudální pocty, a ctihodný pan Bob Mashtall denně mezi snídaní a obědem opakuje nějaké vybrané osobě svou

oblíbenou originální poznámku, že je nejlépe vyhřebelcovaná žena v celé stáji.

Takoví jsou hosté v dlouhém salóně na Chesneyském chlumu tohoto neutěšeného večera, kdy kroky na Promenádě duchů (zde uvnitř sice neslyšitelné) by mohly být kroky nějakého zesnulého bratrance, vyhnaného ven do zimy. Blíží se čas jít spát. Po celém domě jasné planou ohně v krbech ložnic a vrhají na stěny a na stropy strašidelné stíny ponurého nábytku. Svícny připravené do ložnic se ježí na stole u dveří a příbuzní zívají na otomanech. Příbuzní u piana, příbuzní u podnosu se sodovou vodou, příbuzní kolem krbu. Po jedné straně svého vlastního krbu (v salóně jsou totiž dva) stojí sir Leicester. Na druhé straně širokého krbu sedí u svého stolku milostivá lady. Volumnie, jako jedna z privilegovanějšího příbuzenstva, si hoví v přepychové lenošce mezi nimi. Sir Leicester občas pohlédne se vznešenou nelibostí na její růž a perlový náhrdelník.

„Občas tady na svém schodišti potkávám,“ protahuje Volumnie, která po dlouhém večeru roztěkaného klábosení už v myšlenkách hupká do postele, „jedno z nejhezčích děvčat, řekla bych, jaké jsem v životě viděla.“

„Protežé⁹ milostivé lady,“ poznamenává sir Leicester.

„To jsem si mohla myslet. Cítila jsem, že to děvče musely objevit něčí výjimečné oči. To děvče je skutečný zázrak. Je to snad loutkovitý typ krásy,“ vyhrazuje si slečna Volumnie svůj vlastní typ, „ale svým způsobem je dokonalá, takovou svěžest jsem ještě neviděla!“

Sir Leicester, s pohledem plným vznešené nelibosti nad její růží, se zdá souhlasit.

„Ale jděte!“ poznamenává milostivá lady malátně. „Jestli v tom hrály úlohu nějaké výjimečné oči, byly to oči paní Rouncewellové, ne moje. Růža je její objev.“

9 Chráněnka. Pozn. red.

„Je to patrně vaše komorná?“

„Ne. Je moje všechno možné: mazlíček – tajemnice – poslíček –, ani nevím co ještě.“

„Máte ji ráda kolem sebe, jako byste měla ráda nějakou květinu nebo ptáčka nebo obrázek nebo pudlíka –ne, pudlíka přece jen ne –, zkrátka cokoli stejně hezkého, že?“ projevuje Volumnie pochopení a sympatii. „To je skutečně roztomilé! A jak dobře vypadá ta rozkošná stará paní Rouncewellová! Musí jí být strašná spousta let, ale přesto je tak čilá, a tak jí to sluší! Je to rozhodně nejdražší přítelkyně, kterou tady mám!“

Sir Leicester pokládá za správné a patřičné, že hospodyně na Chesneyském chlumu je pozoruhodná osoba. Kromě toho má paní Rouncewellovou opravdu v úctě a rád slyší, když ji někdo chválí. Proto souhlasí: „Máte pravdu, Volumnie.“ A Volumnie zase ohromně ráda slyší jeho souhlas.

„Sama snad nějakou dceru nemá?“

„Paní Rouncewellová? Ne, Volumnie. Má syna. Vlastně měla dva.“

Milostivá lady, jejíž chronická nuda se tenhle večer působením Volumnie povážlivě zhoršila, pohlédne unaveně směrem ke svícům a tiše si povzdychne.

„A je smutným příkladem toho zmatku, do kterého upadla naše doba, toho kácení mezníků, otevírání stavidel záplavám a popírání společenských rozdílů,“ praví sir Leicester s důstojným zachmuřením, „že syn paní Rouncewellové, jak mě informoval pan Tulkinghorn, dostal nabídku, aby kandidoval do parlamentu.“

Slečna Volumnie vyjekne.

„Ano, představte si,“ potvrzuje sir Leicester, „do parlamentu.“

„Něco takového jsem jakživa neslyšela! Proboha, co je to za člověka?“ zděsí se Volumnie.

„Říkají mu myslím – majitel – železných hutí.“ Sir Leicester to vyslovuje pomalu, vážně a s pochybností, jako by si nebyl jist, jestli se

jedná opravdu o majitele, nebo jestli se příslušné označení netýká olova či nějakého jiného kovu.

Volumnie znovu slabě vyjekne.

„Sice tu nabídku odmítl, jestli je moje informace od pana Tulkinghorna správná, o čemž ostatně nepochybuji, pan Tulkinghorn má vždycky přesné a spolehlivé zprávy –, ale stejně,“ vrtí hlavou sir Leicester, „stejně to nezmírňuje nepřirozenost takové nabídky, která vyvolává podivné úvahy – burcuující úvahy, jak se mi zdá.“

Slečna Volumnie vstává s pohledem ke svícňům, ale sir Leicester galantně obchází velkým okruhem salón, přináší jeden a zažihá svíčku od zastíněné lampy milostivé lady.

„Musím vás poprosit, lady,“ říká přitom, „abyste se ještě chvíli zdržela; ten člověk totiž, o kterém jsem právě mluvil, přišel dnes krátce před večerí a požádal velmi slušným lístkem,“ sir Leicester se svou navyklou úctou k pravdě to ještě zdůrazňuje, „musím říci, že velmi slušným a dobře formulovaným lístkem, aby si směl s vámi a se mnou krátce promluvit o tom mladém děvčeti. Protože se zdá, že chce ještě dnes v noci odjet, vzkázal jsem mu, že ho přijmeme, než se uchýlíme na lože.“

Slečna Volumnie potřetí slabě vyjekne a dává se na útěk s přáním hostitelům, aby se – bože můj! – šťastně zbavili toho – jak se mu jen říká? – toho majitele hutí.

Ostatní příbuzní se brzy rozcházejí až do posledního bratrance. Sir Leicester zazvoní. „Vyřidte panu Rouncewellovi v bytě naší hospodyně moje poručení, a že ho teď mohu přijmout.“

Milostivá lady, která to všechno poslouchala navenek s nevalnou pozorností, se teď zahledí na vcházejícího pana Rouncewella. Je mu snad něco málo přes padesát, má statnou postavu jako jeho matka, zřetelný hlas, široké čelo, z něhož mu ustoupily tmavé vlasy, a bystře pronikavý, leč upřímný výraz ve tváři. Je to zodpovědně vyhlížející pán v černém obleku, sice poněkud korpulentní, ale zdatný a čilý.

Chová se naprosto přirozeně a nenuceně, vznešená společnost, do které se dostává, jej nepřivádí ani trochu do rozpaků.

„Sire Leicestere a lady Dedlocková, poněvadž jsem se už omluvil, že vás vyrušuji, bude nejlepší, když budu docela stručný. Děkuji vám, sire Leicestere.“

Hlava rodu Dedlocků mu totiž pokynula na pohovku mezi sebou a lady. Pan Rouncewell si tam rozvážně sedá.

„V téhle zaměstnané době, kdy se rozvíjí tolik velkých podniků, lidé jako já mají tolik dělníků na tolika místech, že jsme pořád v jednom letu.“

Sir Leicester si spokojeně myslí, že tady nemusí mít majitel hutí pocit žádného spěchu, tady v tom starém domě, zakořeněném v tichém parku, kde břečťan a mech měly dost času uzrát, kde sukovité jilmy a stinné duby stojí hluboko v kapradí a listí, napadaném za sto let, a kde sluneční hodiny na terase po staletí němě zaznamenávaly ten čas, který byl právě tak majetkem každého Dedlocka – dokud žil – jako jeho dům a pozemky. Sir Leicester se usazuje v lenošce, ve které uvádí svůj klid i poklid Chesneyského chlumu do kontrastu s neklidným poletováním majitelů hutí.

„Lady Dedlocková byla tak laskavá,“ pokračuje pan Rouncewell s uctivým pohledem a úklonou směrem k ní, „že k sobě vzala jednu mladou krasavici jménem Růža. Nu, můj syn se do Růži zamiloval a požádal mě o souhlas, aby jí směl nabídnout sňatek a slušně se s ní zasnoubit, jestli ho bude chtít ona, a já předpokládám, že bude. Nikdy jsem Růžu neviděl, až dneska, ale mám dost důvěry ve zdravý rozum svého syna – i v lásce. Vidím, že je opravdu taková, jakou mi ji syn líčí, to říkám podle svého nejlepšího úsudku, a moje matka o ní mluví s velikou chválou.“

„Růža si to v každém ohledu zaslouhuje,“ souhlasí milostivá lady.

„Jsem šťastný, že to říkáte právě vy, lady Dedlocková, a nemusím snad ani podotýkat, jakou má pro mne cenu vaše laskavé mínění o ní.“

„To je docela zbytečné,“ poznamenává s nepopsatelnou velkodušností sir Leicester, poněvadž si myslí, že majitel hutí je trochu příliš výřečný.

„Docela zbytečné, sire Leicestere. Jenže můj syn je velice mladý muž a Růža je velice mladé děvče. Můj syn se musí něčeho dopracovat, jako jsem to udělal já, takže nepřichází v úvahu, aby se oženil hned teď. Ale kdybychom předpokládali, že budu souhlasit, aby se s tím hezkým děvčetem zasnoubil, jestli se to hezké děvče bude chtít zasnoubit s ním, považuji za čestné a otevřené prohlásit rovnou – a jsem přesvědčen, sire Leicestere a lady Dedlocková, že mě pochopíte a omluvíte –, že bych si v tom případě kladl podmínku, aby pak Růža nezůstávala na Chesneyském chlumu. Proto si dovoluji, ještě dřív, než si o tom promluvím se synem, povědět vám, že kdyby vám Růžin odchod nějak nevyhovoval nebo vám snad byl nepříjemný, odložím s ním tu záležitost na jakoukoli rozumnou dobu a prozatím ji nechám přesně tak, jak je.“

Nezůstat na Chesneyském chlumu! Klást si to jako podmínku! Staré pochybnosti sira Leicestera, týkající se rebelského Wata Tyleara a lidí v železářských oblastech, kteří nedělají nic jiného, nežli že se rojí s planoucími pochodněmi, všechny ty pochybnosti se vrhají jako liják na jeho hlavu, jejíž jemné šedivé vlasy stejně jako jeho vousy se skutečně ježí pohoršením.

„Mám tomu rozumět tak, pane,“ ozývá se sir Leicester, „a má tomu tak rozumět lady Dedlocková,“ zdůrazňuje tímhle způsobem její účast, jednak z galantnosti a jednak z prozíravosti, neboť velice spoléhá na její rozumnost, „máme tomu rozumět tak, pane Rouncewelle, že považujete tu mladou ženu za příliš dobrou pro Chesneyský chlum, nebo že by jí další pobyt tady mohl nějak ublížit?“

„Rozhodně ne, sire Leicestere.“

„To rád slyším,“ kvituje to sir Leicester opravdu velice zvysoka.

„Prosím vás, pane Rouncewelle,“ vpadá do rozhovoru milostivá lady a odhání sira Leicestera stranou lehounkým gestem své hezké

ruky, jako by byl pouhá moucha, „vysvětlil byste mi, co vlastně myslíte?“

„Milerád, lady Dedlocková. Po ničem netoužím víc.“

Milostivá lady se obrací svou uzavřenou tvář, jejíž inteligence je však tak pronikavá a čilá, že se nedá utajit žádnou strojenou netečností, jakkoliv navyklou, obrací se tedy k výrazné anglosaské tváři návštěvníka, ztělesňující rozhodnost a houževnatost, a pozorně naslouchá, naklánějíc občas lehce hlavu.

„Jsem syn vaší hospodyně, lady Dedlocková, a prožil jsem dětství kolem tohoto domu. Moje matka tady prožila půl století a taky tady jednou dožije, o tom nijak nepochybuji. Je ve svém postavení jedním z příkladů – možná jedním z nejlepších příkladů – lásky a oddanosti a věrnosti, na což může být Anglie hrdá, ale žádná společenská třída si nemůže přivlastňovat všechnu hrdost a všechnu zásluhu, protože právě takový příklad svědčí o vysoké mravní hodnotě na obou stranách, určitě na straně těch velkých, ale právě tak určitě na straně těch malých.“

Sir Leicester si mírně odfrkne, když slyší vykládat zákon tímhle způsobem, ale ve své poctivosti a pravdymilovnosti ochotně, třebaže mlčky, připouští správnost tvrzení majitele hutí.

„Odpustte, že říkám něco tak samozřejmého, ale nechtěl bych, aby si někdo ukvapeně myslel,“ zaletí na okamžik pohledem k siru Leicesterovi, „že se snad stydím za zdejší postavení své matky nebo že nemám všechnu patřičnou úctu k Chesneyskému chlumu a ke zdejší rodině. Jistě jsem si mohl přát – a taky jsem si přál, lady Dedlocková –, aby moje matka po tolika letech šla na odpočinek a strávila zbytek svého života se mnou. Ale když jsem zjistil, že přetrhat tohle silné pouto by znamenalo rozervat jí srdce, už dávno jsem se té myšlenky vzdal.“

Sir Leicester se opět zatváří velice povzneseně při představě, že by paní Rouncewellová měla být vytržena ze svého přirozeného domova, aby strávila zbytek života u nějakého majitele hutí.

„Byl jsem učedníkem a dělníkem,“ pokračuje návštěvník skromně, ale zřetelně. „Žil jsem z dělnické mzdy, celá léta, a od jisté doby jsem se musel vzdělávat sám. Moje manželka byla dcera továrního mistra, a vychovali ji docela prostě. Máme tři dcery vedle toho syna, o kterém jsem mluvil, a protože jsme jim naštěstí mohli poskytnout větší výhody, než jsme měli my sami, vychovali jsme je dobře, velice dobře. Patřilo to k našim největším starostem i radostem, vychovat je tak, aby byly hodné každého postavení.“

Jeho otcovský tón zaznívá přitom trochu vychloubačně, jako by dodával „i postavení na Chesneyském chlumu“. Víc než trocha povznesenosti se proto projeví i u sira Leicestera.

„Tohle všechno, lady Dedlocková, bývá tak časté v kraji, kde žiji, a ve třídě, ke které patřím, že to, čemu se všeobecně říká nerovné manželství, není u nás tak řídké jako jinde. Stává se, že nějaký syn oznámí otci, že se zamiloval do mladé ženy, která dejme tomu pracuje v továrně. Otec, který kdysi pracoval v továrně sám, bude patrně ze začátku trochu zklamaný. Jakmile se však přesvědčí o bezvadném charakteru té mladé ženy, řekne obyčejně synovi: ‚Musím mít úplnou jistotu, že to myslíš opravdově. Je to přece vážná věc pro vás oba. Proto zařídím, aby se ta dívka dva roky vzdělávala.‘ Nebo třeba: ‚Pošlu tu dívku na čas do stejné školy s tvými sestrami, a ty mi dáš čestné slovo, že se s ní zatím budeš vídat jenom tehdy a tehdy. Jestli se po uplynutí té doby ukáže, že využila příležitosti natolik, abyste spolu byli na přiměřeně stejné úrovni, a jestli se oba i potom shodnete, postarám se i já svým podílem o vaše štěstí.‘ Znáám víc takových případů, milostivá lady, a myslím si, že naznačují, jakou cestou teď mám jít já.“

Povznesenost sira Leicestera exploduje. Klidně, ale strašlivě.

„Pane Rouncewelle,“ začíná sir Leicester s pravicí zasunutou do západníky svého modrého kabátu – v majestátním postoji, v jakém je vymalován v galérii, „přirovnáváte snad Chesneyský chlum k nějaké –“ zde se sir Leicester div nezadusí – „k nějaké fabrice?“

„Snad ani nemusím odpovídat, sire Leicestere, že tahle dvě místa jsou úplně odlišná, ale pro náš případ, myslím, je přirovnání docela na místě.“

Sir Leicester přejede majestátním pohledem jednu stranu dlouhého salónu a potom i druhou, než může uvěřit, že bdí a že se mu to nezdá.

„Uvědomujete si, pane, že tu mladou ženu, kterou lady – milostivá lady – vzala k sobě, vychovali ve vesnické škole tady za naší bránou?“

„To si plně uvědomuji, sire Leicestere. Je to velmi dobrá škola, bohatě podporovaná vaší rodinou.“

„V tom případě, pane,“ replikuje sir Leicester, „je mi smysl vašich slov naprosto nepochopitelný.“

„Bude snad pochopitelnější, sire Leicestere, když vám řeknu,“ majitel hutí se trochu začervená, „že ve vesnické škole se podle mého názoru neučí všechno, co potřebuje znát manželka mého syna?“

Od vesnické školy na Chesneyském chlumu, zatím neporušené, k celkové stavbě společnosti; od celkové stavby společnosti ke zmíněné stavbě školy, ale už rozvrácené strašnými trhlinami následkem toho, že někteří lidé (majitelé železných hutí, majitelky olověných hutí a bůhví kdo ještě) nedbají na svůj katechismus a opouštějí postavení, do něhož jsou povoláni, nezbytně a provždycky podle logiky sira Leicestera; a odtud k výchově dalších lidí, aby i oni opouštěli své postavení, aby káceli mezníky, otevírali stavidla záplavám a škodili vším ostatním – tak rychle postupuje od jednoho k druhému dedlockovská myšlenka.

„Promiňte, lady. Dopřejte mi ještě minutku!“ Lady totiž slabě naznačila, že chce promluvit. „Pane Rouncevelle, naše názory na povinnost, naše názory na společenské postavení, naše názory na výchovu a naše názory na – zkrátka *všechny* naše názory – jsou tak diametrálně protichůdné, že další pokračování v tomhle rozhovoru

by se muselo přičít vašim i mým vlastním citům. Ta mladá žena je poctěna pozorností a přízní milostivé lady. Jestli se té pozornosti a přízně chce vzdát sama, nebo jestli se chce vystavit vlivu někoho, kdo ji může svými podivnými názory – dovolíte, abych to tak řekl, svými podivnými názory, i když ochotně připouštím, že ten někdo se mi nemusí za své názory zodpovídat –, jestli se tedy ta mladá žena chce vystavit vlivu někoho, kdo ji svými podivnými názory může od té pozornosti a přízně odvrátit, prosím, je volná, může to kdykoli udělat. Jsme vám vděční za vaši otevřenost, s jakou jste tady mluvil. Nebude mít žádný vliv, tak ani onak, na zdejší postavení té mladé ženy. Na ničem dalším se už dohodnout nemůžeme, a proto vás prosíme, abyste byl tak hodný a přestal už s touhle věcí.“

Návštěvník chvíli mlčí, aby dal milostivé lady příležitost, ale ona neříká nic. On tedy vstává a odpovídá:

„Sire Leicestere a lady Dedlocková, dovolte mi poděkovat vám za vaši pozornost a jenom poznamenat, že svému synovi velice vážně doporučím, aby svou náklonnost překonal. Dobrou noc!“

„Pane Rouncewelle,“ rozzáří se sir Leicester celou svou džentl-menskou přirozeností, „je už pozdě a na cestách je tma. Doufám, že váš čas není tak vzácný, abyste milostivé lady a mně nedovolil nabídnout vám pohostinství Chesneyského chlumu, aspoň pro dnešní noc.“

„Také doufám,“ dodává milostivá lady.

„Jsem vám velice vděčný, ale musím cestovat celou noc, abych byl včas daleko odsud, kde mám na ráno sjednanou schůzku.“

S tím se majitel hutí loučí, sir Leicester zvoní na sluhu a milostivá lady vstává, když host odchází ze salónu.

Jakmile lady dojde do svého budoáru, usedá zamyšleně ke krbu, nevšímá si Promenády duchů, ale zahledí se na Růžu, která něco píše ve vedlejší pokoji. Po chvíli ji zavolá.

„Šla sem, děťátko. Řekla mi pravdu. Je zamilovaná?“

„Och! Milostivá lady!“

Milostivá lady s pohledem na sklopenou a zardělou tvářičku říká s úsměvem:

„Kdo je to? Je to vnuk paní Rouncewellové?“

„Ano prosím, milostivá lady. Ale nevím, jestli jsem do něho zamilovaná – už teď.“

„Už teď, husičko malá! To snad ví, že on je zamilovaný do ní už teď?“

„Snad mě má trošičku rád, milostivá lady.“ A Růža se rozpláče.

Je to opravdu lady Dedlocková, kdo teď stojí vedle vesnické krásavice, hladí jí mateřsky tmavé vlasy a pozoruje ji s tak zadumaným zájmem? Ano, opravdu to je ona!

„Poslouchala mě teď, holčičko. Je mladá a poctivá a věřím, že je také oddaná mně.“

„Opravdu jsem, milostivá lady. Opravdu není na světě nic, co bych neudělala, abych vám ukázala jak silně.“

„A já nemyslím, že by mě prozatím chtěla opustit, Růžo, ani kvůli milému.“

„Ne, milostivá lady! To ne!“ Růža poprvé vzhledne, všecka poděšená takovým pomyšlením.

„Měla ke mně důvěru, děťátko. Nebála se mě. Chci, aby byla šťastná, a pomohu jí k tomu – jestli vůbec někomu na tomhle světě dokážu dopomoci ke štěstí.“

Růža se znovu rozpláče, klekne si jí k nohám a líbá jí ruku. Milostivá lady bere její ruku, stojí s očima zahleděnými do ohně v krbu, laská Růžinu ruku mezi svými dlaněmi a pak ji pomalu nechává klesnout. Když ji Růža vidí tak pohrouženou do myšlenek, tichounce odchází. Ale milostivá lady je stále zahleděná do ohně.

Po čem tam pátrá? Po nějaké ruce, která už není, po nějaké ruce, která nikdy nebyla, po nějakém doteku, který mohl magicky změnit její život? Nebo poslouchá kroky na Promenádě duchů a přemýšlí, čím kroky nejvíc připomínají? Kroky nějakého muže? Nebo ženy? Nebo cupitání malých dětských nožek, které se stále blíží – blíží

a blíž? Padá na ni jakási melancholie; proč jinak by tak pyšná dáma zavírala dveře a seděla sama u krbu tak bezútěšně?

Volumnie nazítří odjíždí a všichni příbuzní se rozjíždějí před večerí. V celém houfu příbuzných není jediný, který by při snídani nežasl nad poznámkami sira Leicestera o nebezpečí kácení mezníků, otevírání stavidel záplavám a rozvrácení celkové stavby společnosti, které se projevilo ústy syna paní Rouncewellové. V celém houfu příbuzných není jediný, který by nebyl opravdu pohoršen a nespojoval to se slabostí Williama Buffyho po jeho nastoupení do úřadu a necítil se opravdu připraven o podíl na zemských statcích – či o penzi – či o něco jiného – ať už podvodem, nebo lupem. Pokud jde o Volumnii, tu odvádí dolů po velkém schodišti sir Leicester, překypující na toto téma výmluvností, jako by na severu Anglie vypuklo všeobecné povstání, aby se zmocnilo jejího kelímku růže a perlového náhrdelníku. A tak příbuzní s cupotem a dupotem komorných a komorníků – poněvadž k jejich příbuzenství patří i to, že jakkoli jim samotným může připadat těžké držet se nad vodou, komorné a komorníky si držet musí –, tak se tedy příbuzní rozptylují do všech čtyř větrných stran, zatímco jeden zajímavý vítr, který fouká dnes, setřásá spršku ze stromů kolem opuštěného domu, jako by se všichni příbuzní proměnili v suché listí.

KAPITOLA DVACÁTÁ DEVÁTÁ

Mladý muž

Na Chesneyském chlumu je zavřeno, koberce jsou srolovány do velkých rolí v koutech bezútěšných pokojů, běloskvoucí damašek koná pokání pod hnědým plátnem, řezby a zlacení pokrývá sněť a dedlockovští předkové opět ustupují před denním světlem. Kolem dokola domu hustě padá listí – nikdy však nepadá rychle, nýbrž krouží dolů s mrtvolnou lehkostí, pochmurně a pomalu. Ať zahradník v jednom kuse jak chce čistí trávník, cpe listí do plných trakařů a odváží je pryč, leží ho tu pořád po kotníky. Vítr pronikavě kvílí kolem Chesneyského chlumu, ostrý déšť bičuje zem, okna řinčí a v komínech hučí. V alejích se skrývají mlhy, zahalují výhledy a táhnou se pohřebním krokem přes okolní výšiny. Na celém domě lpí studený, neurčitý pach, jako pach v malém kostelíku, třebaže poněkud sušší, jako by se tam za dlouhých nocí procházeli mrtví a pochovaní Dedlockové a nechávali po sobě odér svých hrobů.

Ale dům ve městě, kde vládne zřídkakdy ve stejné době stejná nálada jako na Chlumu; málokdy se v něm někdo raduje, když se radují tam, a málokdy v něm někdo truchlí, když se na Chlumu truchlí, leda když nějaký Dedlock zemře; dům ve městě se tedy probudil a září. Je v něm teplo a jasno, jak jen může být v jeho vznešeném ovzduší; tak delikátně to v něm voní příjemnými vůněmi bez jediné známky zimy, jak to jen dokážou vykouzlit vytápěné skleníky; je v něm hebké ticho, které ruší pouze tikání hodin a praskání ohňů v krbech, takže prochládlé kosti sira Leicestera jsou jakoby zachumlány do duhově barevné bavlnky. A sir Leicester rád odpočívá s důstojným uspokojením před velkým krbem v knihovně, blahosklonně si prohlíží hřbety svých knih a poctívá schvalujícím pohledem výtvoř malířského umění. Sir

Leicester totiž má svoje obrazy, staré i moderní. Některé ze školy à la maškarní ples, v nichž se Umění snižuje, aby plodilo díla, která by se nejlépe dala katalogizovat jako různé předměty ve výprodeji. Jako třeba: „Tři židle s vysokými opěradly, jeden stůl s pokrývkou a láhev s dlouhým hrdlem (obsahující víno), jedna čtورا, jeden španělský dámský kroj, jeden portrét modelky slečny Drncavé z tříčtvrtečního en face a jedno brnění obsahující Dona Quijota.“ Nebo: „Jedna kamenná terasa (popraskaná), jedna gondola v dálce, jeden kompletní benátský senátorský háv, jedna bohatě vyšíváná róba z bílého atlasu s portrétem modelky slečny Drncavé z profilu, jeden handžár nádherně zlacený s jílcem vykládaným drahokamy, jeden pečlivě propracovaný maurský kostým (velmi vzácný) s Othellem.“

Hodně často sem přichází a odchází pan Tulkinghorn; je třeba vyřizovat pozemkové záležitosti, obnovovat pachtovní smlouvy a tak dál. Vídá také hodně často milostivou lady, a oba jsou tak uzavření a tak lhostejní a tak málo si všímají jeden druhého jako vždycky. Je však možné, že milostivá lady má z pana Tulkinghorna strach a že on to ví. Je možné, že ji pronásleduje bez nejmenších výčitek svědomí a beze stopy lítosti. Je možné, že její krása a všechna ta nádhera a lesk, které ji obklopují, jenom rozněcují jeho apetyt na to, po čem jde, a ještě ho utvrzují v jeho záměrech. Ať už je chladný a krutý, ať je neoblomný v jedinou předsevzaté povinnosti, ať ho pohání láska nebo touha po moci, ať nesnáší, aby se před ním něco skrývalo v půdě, ve které se celý život hrabal mezi tajemstvími, ať v duchu pohrdá skvělostí, jejímž je vzdáleným paprskem, ať v duchu stále schraňuje urážky a ponižování, které postřehl ve vlídnosti svých oslnivých klientů – ať je tedy to či ono nebo všechno dohromady, je možné, že by na tom milostivá lady byla líp, kdyby ji s nedůvěřivou bdělostí sledovalo pět tisíc párů očí z nóbl světa, než když ji pozorují jedny oči tohohle ošumělého advokáta s tím chatrným nákrčníkem a v matně černých kalhotách pod kolena, podvázaných stužkami.

Sir Leicester sedí v pokoji milostivé lady – v tom pokoji, kde pan Tulkinghorn před časem předčítal přísežné prohlášení z procesu Jarndyce a Jarndyce – a cítí se obzvlášť spokojeně. Milostivá lady sedí u krbu – jako tenkrát – a chrání si tvář ručním stínítkem. Sir Leicester je zvlášť spokojený, protože našel ve svých novinách pár poznámek, které se týkají přímo stavidel a stavby společnosti a mluví mu přímo z duše. Hodí se tak trefně na nedávný případ, že sir Leicester přišel z knihovny do pokoje milostivé lady speciálně proto, aby jí je přečetl nahlas. „Ten člověk, co psal tenhle článek,“ poznamenává místo předmluvy a pokyvuje hlavou směrem k ohni, jako by tomu člověku kynul z vysoké hory, „ten člověk má velmi rozumné názory.“

Názory toho člověka nejsou zřejmě tak rozumné, aby nenudily milostivou lady, která po malátné snaze poslouchat, či spíš po malátné rezignaci, se kterou předstírá, že poslouchá, začíná být roztržitá a zírá zahloubaně do ohně, jako by to byl oheň v krbu na Chesneyském chlumu a jako by odtamtud nikdy neodjela. Sir Leicester si její počínání neuvědomuje, pokračuje dál ve čtení lorňonem, občas přestává, odkládá lorňon a souhlasně utrušuje poznámky jako: „Svatá pravda!“ „Výborně řečeno!“ „Tohle jsem často říkal já sám.“ Po každé poznámce vždycky ztratí místo, kde četl, a jezdí po sloupci prstem nahoru a dolů, aby je znovu našel.

Sir Leicester čte s nesmírnou vážností a důstojností, když se najednou otevřou dveře a služebný Merkur v napudrované paruce podivně ohlašuje:

„Je tady nějaký mladý muž, milostivá lady, jménem Guppy.“

Sir Leicester přestává číst, vytřeští oči a opakuje vražedným tónem:

„Nějaký mladý muž jménem Guppy?“

Když se ohlédne, spatří mladého muže jménem Guppy, který je v ohromných rozpacích a jehož chování ani zjev nejsou právě nejlepším doporučením.

„Poslyšte,“ obrací se sir Leicester na Merkura, „jak si to vlastně představujete, takhle sem vtrhnout a ohlašovat nějakého mladého muže jménem Guppy?“

„Prosím za prominutí, sire Leicestere, ale milostivá lady řekla, že toho mladého muže přijme, kdykoli přijde. Nevěděl jsem, že jste tady vy, sire Leicestere.“

S touto omluvou Merkur vrhá na mladého muže jménem Guppy opovržlivý a pohoršený pohled, který jasně říká:

„Co sem vůbec lezete a dostáváte *mne* do šlamastyky?“

„To je v pořádku. Dala jsem mu takovou instrukci,“ zastává se sluhy milostivá lady. „Ať ten mladý muž počká.“

„V žádném případě, lady. Když má váš příkaz, aby přišel, nebudu vás vyrušovat.“

Sir Leicester se galantně vzdaluje a svým výrazem při odchodu odmítá přijmout poklonu mladého muže; pokládá ho totiž ve své vznešenosti za nějakého dotěrného ševce.

Sotva pokoj opustil i sluha, lady Dedlocková si návštěvníka změřil pánovitým pohledem od hlavy až k patě. Nechává ho stát u dveří a ptá se ho, co si přeje.

„Aby byla milostivá lady tak laskavá a dopřála mi malý rozhovor,“ odpovídá pan Guppy rozpačitě.

„Jste ovšem ten člověk, který mi napsal tolik dopisů?“

„Několik dopisů, milostivá lady. Několik, než jste mě laskavě ráčila poctit svou odpovědí.“

„A nemohl jste stejným způsobem zařídit, aby rozhovor byl zbytečný? Nemůžete to udělat ještě teď?“

Pan Guppy naznačuje ústy němé „Ne!“ a vrtí hlavou.

„Byl jste až nepochopitelně dotěrný. Kdyby se nakonec ukázalo, že to, o čem chcete mluvit, se mě netýká, a já nevím, jak by mohlo – a nečekám, že bude –, jistě mi dovolíte, abych vás bez okolků zarazila. Tak prosím, řekněte, s čím jste přišel.“

Milostivá lady nedbale mávne stínítkem a obrací se zpátky k ohni, téměř zády k mladému muži jménem Guppy.

„Když tedy milostivá lady dovolí,“ začíná mladý muž, „přistoupím rovnou k věci. Ehm! Jak jsem vám už napsal ve mém prvním dopise, pracuji v právnické kanceláři. Jelikož se tedy zabývám právními záležitostmi, osvojil jsem si zvyk nesvěřovat se písemně, a proto jsem vám ani nesdělil jméno firmy, pro kterou pracuji a ve které mám poměrně slušné postavení, a jestli smím dodat, i celkem dobrý příjem. Ale teď vám, milostivá lady, mohu prozradit důvěrně, že je to firma Kenge a Carboy v Lincolnově koleji, která vám snad není tak docela neznámá ve spojitosti s procesem Jarndyce a Jarndyce před kancléřským soudem.“

Odvrácená postava milostivé lady začíná projevovat jakési známky pozornosti. Přestala mávat stínítkem a drží je, jako by naslouchala.

„Abych vás teď, milostivá lady, rovnou ujistil,“ pokračuje pan Guppy už trochu osměleně, „není to nic, co by vyplývalo z případu Jarndyce a Jarndyce, kvůli čemu jsem tak naléhavě prosil o rozhovor s vámi, což se vám nepochybně zdálo a snad ještě teď zdá dotěrné – ba skoro hulvátské.“ Pan Guppy chvilku čeká na nějaké ujištění o opaku, ale když žádné nedostává, pokračuje dál. „Kdyby šlo o případ Jarndyce a Jarndyce, byl bych se okamžitě vydal za vaším právním zástupcem, za panem Tulkinghornem z Kolejního parku. Mám to potěšení znát se s panem Tulkinghornem – aspoň se zdravíme, když se potkáme –, a kdyby se jednalo o nějakou takovou záležitost, byl bych zašel za ním.“

Milostivá lady se pootočí k němu a vyzve ho: „Měl byste se radši posadit.“

„Díky, milostivá lady.“ Pan Guppy si sedá. „Nuže, milostivá lady,“ pan Guppy se podívá na kousek papíru, na který si připravil pár poznámek ke své argumentaci a který ho zřejmě uvádí do největšího zmatku, kdykoli na něj pohlédne. „Já – ach, tady! – vydávám se úplně do vašich rukou, milostivá lady. Kdyby si milostivá lady

na moji návštěvu stěžovala u firmy Kenge a Carboy nebo u pana Tulkinghorna, dostal bych se do velice nepříjemné situace. Otevřeně to přiznávám. Následkem toho plně spoléhám na čest milostivé lady.“

Milostivá lady mu opovržlivým gestem ruky, ve které drží stínítko, dává najevo, že jí za žádnou stížnost nestojí.

„Díky, milostivá lady,“ kvituje to pan Guppy, „to mi úplně stačí. Nuže tedy – zatraceně! – Já si totiž tady zaznamenal pár bodů, v jakém pořadí jsem se jich chtěl dotknout, jenže jsem to psal ve zkratkách, a teď se v tom nemůžu dobře vyznat. Když milostivá lady odpustí, odskočil bych si s tím na momentíček k oknu –“

Cestou k oknu pan Guppy naráží na párek andulek, kterým se ve svém zmatku omlouvá: „Promiňte laskavě!“ To ovšem nijak nepřispívá k větší čitelnosti jeho poznámek. Polévá jej horko a ruměnc, přidržuje si papírek hned těsně u očí a hned daleko od nich, a mumlá si: „C. S. Co jen to C. S. znamená? Aha! E. S.! Už vím! No jistě!“ A vrací se osvícen zpátky.

„Není mi známo,“ ujímá se pan Guppy znovu slova vestoje mezi milostivou lady a svou židlí, „jestli milostivá lady někdy slyšela nebo viděla jistou mladou dámu, která se jmenuje Ester Summersonová.“

Milostivá lady se na něho podívá přímo. „Viděla jsem jednu mladou dámu, která se tak jmenuje, docela nedávno. Letos na podzim.“

„Hm. A nebylo vám nápadné, milostivá lady, že je ta mladá dáma někomu podobná?“ ptá se pan Guppy, zakládá si ruce na prsou, naklání hlavu na stranu a šimrá se svým papírkem v koutku úst.

Milostivá lady už z něho nespouští oči.

„Ne.“

„Není podobná nikomu z vaší rodiny?“

„Ne.“

„Milostivá lady si už patrně sotva pamatuje obličej slečny Summersonové?“

„Pamatuji se na tu mladou dámu velice dobře. Ale co to má co dělat se mnou?“

„Milostivá lady, ujišťuji vás, poněvadž se mi obraz slečny Summersonové hluboko vtiskl do srdce – což říkám naprosto důvěrně –, že když jsem na krátkém výletě do Lincolnského hrabství s jedním přítelem měl tu čest procházet vaším sídlem Chesneyský chlum, objevil jsem tam takovou podobnost mezi slečnou Ester Summersonovou a vaším vlastním portrétem, milostivá lady, až mi to úplně vzalo dech, třebaže jsem v tom momentě nevěděl, co mi to vlastně vzalo dech. A teď, když mám tu čest vidět vás zblízka (od té doby jsem si často dovolil podívat se na vás, když jste jela v kočáru parkem, vy jste si mě sice nikdy nevšimla, ale já vás nikdy předtím tak zblízka neviděl), teď mě ta podoba namouduši ohromuje ještě víc, než jsem si myslel.“

Mladý muž jménem Guppy! Bývaly časy, kdy dámy bydlely ve tvrzích a měly bezohledné sluhy na zavolanou, takže váš ubohý život by nestál ani za minutu takového pohledu, jakým se na vás právě teď dívají tyhle krásné oči.

Milostivá lady se pomalu ovívá svým ručním stínítkem jako vějířem a znovu se ho ptá, proč si vlastně myslí, že jeho záliba v podobnostech má něco společného s ní.

„Už se k tomu dostávám, milostivá lady,“ nahlíží pan Guppy znovu do papírku. „Zatracený lejtro! Ach! Paní Chadbandová. Ano.“ Pan Guppy postrkuje svou židli trochu vpřed a znovu si sedá. Milostivá lady se ve svém křesle rozvážně zakloní, třebaže snad s trošku menší dávkou půvabné nedbalosti než obvykle, a nespouští z něho ani na okamžik upřený pohled. „Á – přece jen vteřinku strpení!“ Pan Guppy opět nahlíží do poznámek. „E. S. dvakrát? Ach ano! Ano, už to mám, můžeme pokračovat.“

A pan Guppy pokračuje s papírkem stočeným do trubičky, kterou zdůrazňuje svou řeč.

„Milostivá lady, narození a vychování slečny Ester Summersonové obestírá nějaké tajemství. Jsem o tomhle faktu informován, protože – říkám to naprosto důvěrně – protože jsem se o něm

dověděl při svém zaměstnání u Kenge a Carboye. Nuže, jak jsem se vám už zmínil, milostivá lady, obraz slečny Summersonové se mi hluboko vtiskl do srdce. Kdybych mohl to tajemství v jejím zájmu objasnit nebo dokázat, že má významné příbuzné, nebo dokonce zjistit, že má tu čest pocházet z nějaké vzdálené větve vaší rodiny, milostivá lady, takže má právo podílet se na dědictví v případě Jarndyce a Jarndyce, inu, pak bych možná i já měl jakýsi nárok, aby se slečna Summersonová dívala s větší přízní na moji nabídku k sňatku, než se na ni dívala dosud. Po pravdě řečeno, až dosud jí nevěnovala vůbec žádnou přízeň.“

Po tváři milostivé lady se kmitne jakýsi škodolibý úsměv.

„Nu, teď se zmíním o jedné velmi zvláštní okolnosti, milostivá lady, třebaže s takovými okolnostmi se my advokáti už setkáváme. Smím si tak snad říkat, ačkoli jsem dosud nebyl přijat za člena advokátské komory, dostal jsem totiž od Kenge a Carboye vysvědčení kandidáta advokacie, když mi matka ze základního kapitálu, z něhož má svůj skromný příjem, půjčila na kolky, které stojí hrůzu peněz. Chci se tedy zmínit, že jsem se setkal s jistou osobou, bývalou služkou u jedné dámy, která slečnu Summersonovou vychovávala, než se jí ujal pan Jarndyce. Ta dáma prosím byla jistá slečna Barbaryová.“

Je ta sinalost na obličeji milostivé lady odrazem od stínítka potaženého zeleným hedvábím, které lady drží v pozdvižené ruce, jako by na ně zapomněla, nebo ji přepadla smrtelná bledost?

„Slyšela jste náhodou někdy, milostivá lady,“ ptá se pan Guppy, „o té slečně Barbaryové?“

„To nevím. Snad ano. Ano.“

„Byla ta slečna Barbaryová nějak příbuzná s vaší rodinou, milostivá lady?“

Rty milostivé lady se pohybují, ale nevychází z nich ani hlásek. Lady vrtí hlavou.

„*Nebyla* příbuzná?“ podivuje se pan Guppy. „Och! Snad o tom jenom nevíte, milostivá lady? Ach! Ale možná byla? Ano.“ Lady na

každou z těch otázek pouze přikývla hlavou. „Výborně! Tak tedy, ta slečna Barbaryová byla ohromně uzavřená – na ženu docela výjimečně uzavřená, ženy přece obvykle bývají (aspoň ženy z prostých vrstev) spíš náramně hovorné – a moje svědkyně neměla ani ponětí, jestli slečna nemá nějakého příbuzného. Jen při jediné příležitosti se slečna Barbaryová mé svědkyni svěřila, a to pouze s jedinou věcí. Řekla jí, že pravé jméno té holčičky není Ester Summersonová, ale Ester Hawdonová.“

„Proboha!“

Pan Guppy vytřeští oči. Lady Dedlocková před ním sedí, zírá skrz něho, stejně sinalá v obličeji, ve stejné pozici, i s tím pozdviženým stínítkem, má trochu pootevřené rty a trochu svraštěné čelo, ale pro tu chvíli je mrtvá. Pan Guppy vidí, jak se jí vrací vědomí, jak jí tělem probíhá chvění jako zčeřená vlnka na vodě, jak s velikým úsilím svírá rty, jak se přemáhá, aby si uvědomila jeho přítomnost a jeho právě pronesená slova. To všechno se děje tak rychle, že její výkřik i její mrtvý výraz se zdá pomíjet jako rysy těch dlouho zachovaných mrtvých těl, objevených někdy při otevření hrobu, rysy, které se po bleskovém nárazu vzduchu rozplynou jako dech.

„Milostivá lady, vy znáte to jméno Hawdon?“

„Někdy jsem je už slyšela.“

„Je to jméno nějaké pobočné nebo vzdálené větve vaší rodiny, milostivá lady?“

„Ne.“

„Nuže, milostivá lady,“ hovoří dál pan Guppy, „dostávám se k poslednímu bodu případu, který jsem zatím vypátral. Moje pátrání pokračuje a přicházím tomu tajemství čím dál blíž na kloub. Milostivá lady, musím vám povědět – jestli to už náhodou nevíte –, že v domě jednoho člověka jménem Krook, poblíž Kancléřské uličky, našli před časem jistého nebožtíka, byl to právnický písař a velký chudák. Po smrti toho písaře došlo k ohledávacímu řízení, jenže ten písař zůstával anonymní, nikdo neznal jeho jméno. Ale já, milostivá

lady, já objevil, docela nedávno, že ten právnický písař se jmenoval Hawdon.“

„A co má *tohle* co dělat se mnou?“

„Ano, milostivá lady, právě to je otázka! Po smrti toho muže se totiž stala prapodivná věc. Objevila se nějaká dáma, dáma v přestrojení, milostivá lady, která se šla podívat na místo, kde žil a zemřel, a šla se podívat na jeho hrob. Najala si jednoho chlapce, který zametá ulice, aby jí ta místa ukázal. Kdybyste si přála, milostivá lady, toho chlapce přivést, aby vám tuhle výpověď potvrdil, můžu ho kdykoli vyhledat.“

Zmíněný ubohý chlapec vůbec milostivou lady nezajímá a ona si ho *nepřeje* dát přivést.

„Ale ujišťuj u vás, milostivá lady, že je to opravdu prapodivná věc,“ zdůrazňuje pan Guppy. „Kdybyste ho slyšela mluvit o těch prstenech, co se jí blýskaly na prstech, když si sundala rukavičky, pokládala byste to za docela romantické.“

Na ruce, která drží stínítko, se třpytí diamanty. Milostivá lady si stínítkem pohrává, takže se diamanty třpytí ještě víc, a má přitom zase onen výraz, který by v jiných časech mohl být tak nebezpečný mladému muži jménem Guppy.

„Předpokládalo se, milostivá lady, že ten písař po sobě nezanechal ani kus hadru nebo cár papíru, podle kterého by se dal identifikovat. Jenže on zanechal. Nechal po sobě svazek starých dopisů.“

Stínítko se stále pohybuje jako předtím. Její oči se po celou tu dobu neodtrhují od návštěvníka.

„Někdo ty dopisy vzal a schoval je. A zejtra večír, milostivá lady, přejdou do mého majetku.“

„Znovu se vás ptám, co to má co dělat se mnou?“

„Milostivá lady, tímhle už končím.“ A pan Guppy vstává. „Jestli si myslíte, že všechny zmíněné okolnosti složené dohromady – ta nepochybná podobnost mezi tou mladou dámou a vámi, kterou by porota brala jako průkazný fakt, milostivá lady –, ta skutečnost, že ji

vychovala slečna Barbaryová – to prohlášení slečny Barbaryové, že pravé jméno slečny Summersonové je Hawdonová –, ta skutečnost, že vy, milostivá lady, znáte obě ta jména *velmi dobře* – a konečně to, že Hawdon zemřel tak, jak zemřel –, jestli tedy tohle všechno stačí, aby to vzbudilo váš rodinný zájem na dalším pátrání v téhle záležitosti, přinesu vám ty papíry sem. Nevím ještě, co v nich je, leda to, že jsou to staré dopisy; dosud jsem je totiž neměl v rukou. Přinesu ty dokumenty sem, hned jakmile je dostanu, a poprvé si je prohlédnu společně s vámi, milostivá lady. Řekl jsem vám, jaký je můj cíl. Řekl jsem vám taky, že bych se dostal do velmi nepříjemné situace, kdybyste si na mne stěžovala, a tohle všechno jsem vám pověděl přísne důvěrně.

Je snad tohle opravdu všechno, proč mladý muž jménem Guppy přišel, nebo má za lubem ještě něco jiného? Vyjadřují jeho slova plnou šíři a hloubku jeho záměru a podezření, a jestliže ne, co ještě skrývají? Pan Guppy je pro lady Dedlockovou rovnocenným protivníkem. Ona ho může provrtávat pohledem, ale on může sklopit oči ke stolu a s tím svým výrazem svědka před soudem neprozradit nic.

„Můžete ty dopisy přinést,“ ozve se konečně lady „jestli myslíte.“

„Neříkáte to zrovna povzbudivě, milostivá lady,“ poznamenává pan Guppy trochu dotčeně.

„Můžete ty dopisy přinést,“ opakuje lady stejným tónem, „jestli budete tak laskav.“

„Stane se. Přeju vám dobrý den, milostivá lady.“

Na stole blízko ní leží ozdobná skříňka na šperky, okovaná a se zámečkem jako stará pokladnička. Lady ji bere, stále s pohledem na něho, a odmyká ji.

„Ach ne! Ujišťuju vás, milostivá lady, že mě nevedou takové pohnutky,“ ohrazuje se pan Guppy, „a nic takového bych nemohl přijmout. Přeju vám dobrý den, milostivá lady, a stejně jsem vám velice zavázán.“

Mladý muž se tedy ukloní a odchází po schodišti dolů, kde přezíravý Merkur nepokládá za svůj úkol opustit svůj Olymp u krbu v hale a pustit mladého muže ven.

Sir Leicester se vyhřívá v knihovně a klímá nad novinami; nestalo se však zatím v domě nic, co by ho vyburcovalo, co by dokonce přimělo samy stromy na Chesneyském chlumu, aby zalomily svými sukovitými pažemi, samy portréty, aby se zamračily, samu rytířskou zbroj, aby zachřestila?

Ne. Slova, vzlyky a výkřiky jsou pouhý vzduch a vzduch v tomhle domě je tak izolovaný, že v pokoji lady Dedlockové by musel zadout do polnice, aby se do uší sira Leicesterera donesl aspoň slabý záchvěv. A přece ten výkřik zní v domě, vychází z úst zoufalé postavy klečící na kolenou.

„Ach, moje dítě, dítě moje! Nezemřela v prvních hodinách svého života, jak mi řekla krutá sestra, ale tvrdě ji vychovala, když se zřekla mne i mého jména! Ach, moje dítě, dítě moje!“

Charles Dickens

Ponurý dům I

Edice Klasická světová próza
Překlad František Vrba
Ilustrace na obálce z volných zdrojů
Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 15. 4. 2019

ISBN 978-80-7602-692-6 (epub)
ISBN 978-80-7602-693-3 (pdf)
ISBN 978-80-7602-694-0 (prc)